ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍ ।

ବାରିପଦା : ଅକ୍ଟୋବର, ୧୯୩୧

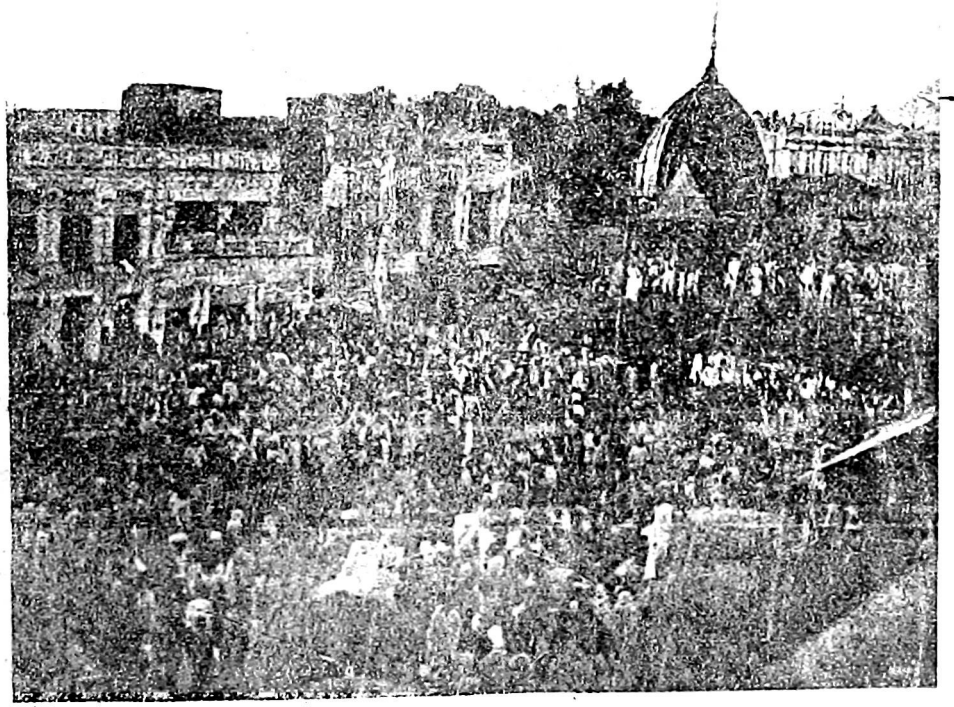

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍ ।

ସୂଚିପତ୍ର

		ପୃଷ୍ଠା
୧ । ଲକ୍ଷକଥା		୧
୨ । ଅଭିନନ୍ଦନ		୨
୩ । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡାଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍		୫
୪ । ରଥ ଯାତ୍ରା, ବାରିପଦା (ସଚିତ୍ର)		୬
୫ । ପ୍ରଦର୍ଶନୀ		୭
୬ । ଜୁଲାଇ ୧୬ (ପ୍ରାପ୍ତ)		୯
୭ । ୧୯୩୧ ସାଲର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜନସଂଖ୍ୟା	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହମ୍ମଦ ଲାଏକୁଦ୍ଦିନ	୧୦
୮ । ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଗୃହବାସ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏଫ୍. ବି. ଗେଲିସ୍ପିତ	୧୧
୯ । ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଲୋହାମୃଷ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ	୧୨
୧୦ । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବାଟଘାଟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଫ୍ରେଡ୍. ଡ. ଓଏଲ ଉଡ୍	୧୩
୧୧ । ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଚିକିତ୍ସା ବିଧାନ	ଡାକ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ରମାଧବ ସିଂହ	୧୪
୧୨ । ପାଣ୍ଡପୀଠ ବନୋବସ୍ତ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଘୋଷ	୧୫
୧୩ । ଘୋଲସ ବିଷୟରେ ପଦେ ଅଧେ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ	୧୫
୧୪ । ଅପରାଧୀର ଦଣ୍ଡ ନା ଅପରାଧର ନିବାରଣ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ସେନ	୧୬
୧୫ । ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶଚୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାସ	୧୭
୧୬ । ଶିଚିଙ୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ	୧୮
୧୭ । ହାଡ଼ିଆ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱର ପଟ୍ଟନାୟକ	୨୦
୧୮ । ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅମଳ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ	୨୨
୧୯ । ଅଇନ ଅଦାଲତ	ଜୁଡିସିଏଲ୍ କମିଟୀ	୨୩
୨୦ । କ୍ରୀଡ଼ା କୌତୁକ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ	୨୫
୨୧ । ସାମୟିକୀ	'ନବଗ୍ରହ'	୫୦

ଚିତ୍ର-ସୂଚି ।

	ଟାଇଟଲପେଜ୍
୧ । ରଥ ଯାତ୍ରାର ସମାରୋହ, ବାରିପଦା	୧
୨ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୨
୩ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୪
୪ । ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜା ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୬
୫ । ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜା ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମାଇକ୍ରୋଫୋନରେ କହୁଅଛନ୍ତି	୬
୬ । ବାରିପଦାରେ ରଥ ଯାତ୍ରାର ସମାରୋହ	୭
୭ । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମନ୍ଦିର, ଶିଚିଙ୍ଗ, ପୁନର୍ନିର୍ମାଣର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥା	୭
୮ । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମନ୍ଦିରର ନକ୍ସା, ପୁନର୍ନିର୍ମାଣ ପରେ	୭

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବ
୧۸۸୬—୧୯୧୬

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦଶହରା ସଂଖ୍ୟା ।

ପ୍ରଥମ ଭାଗ } ବାରିପଦା : ଆଶ୍ୱିନ ସନ ୧୩୩୯ ସାଲ । { ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟା

ନିଜକଥା ।

ଜୟ ଡଙ୍କା ବଜାଇ ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବା କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀର ଘୋଷଣା କରିବାକୁ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ପରଠାରୁ ଆଉମାନ ଦେଖାଇବାକୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅନିଚ୍ଛୁକ । ତଥାପି ଯଦି ପାଠକେ ନିତାନ୍ତ ଜାଣି କରନ୍ତି ତେବେ ଏତିକି ମାତ୍ର କହି ଶାନ୍ତ ହେଉ ଅଛୁଁ ଯେ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାବର୍ଗର ସେବା । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ଗଠନଶୀଳ ; ଦୂଷଣଶୀଳ ନୁହେ । ବର୍ତ୍ତମାନ କେବଳ ବିଷୟ ଉପ୍ତ ହେବାର ପଥ ଅବଲମ୍ବନ କରୁଅଛୁଁ ; ବିଷୟ ବୋଲି ଗୃହୀତ ହେବା ସମୟ ସାପେକ୍ଷ । ଭବିଷ୍ୟତ୍ ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ଭର ରଖୁଅଛୁଁ ଏବଂ ରାଜା ପ୍ରଜା ଉଭୟଙ୍କର ପରସ୍ପର ସହଯୋଗ ଓ ସେବା ଦ୍ୱାରା ଯେ ଅଶେଷ ସୁଫଳ ଲାଭ ହୁଏ ସେଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଅଛୁଁ । ଯଦି ଏହାକୁ ନୀତି ବୋଲାଯାଏ ତାହାହେଲେ ଏହାହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ନୀତି, ଯଦି ପ୍ରଣାଳୀ ବୋଲାଯାଏ ତାହାହେଲେ ଏହାହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରଣାଳୀ । ଅତଏବ ଏହାହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ନିଜକଥା ।

ଅତଏବ ତ୍ରୈମାସିକ ଆକାରରେ ପାଠକବର୍ଗଙ୍କର ସେବା କରିବା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅଭିଳାଷ । ପରେ ଅବସ୍ଥାନୁକୂଳରେ ଘନଘନ ଆସିବାର ଆଶା ମଧ୍ୟ ରଖିଲୁଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଭିନନ୍ଦନ ।

ଗତ ତା ୧୬ ରଖ ଜୁଲାଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପକ୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ସ୍ମରଣୀୟ ଦିବସ । ସେ ଦିନର ଉତ୍ସବରେ ରାଜା ଓ ପ୍ରଜା ଉଭୟେ ଯେ ରାଜ୍ୟର ଅଙ୍ଗ ଏହି ସତ୍ୟ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ସେହି ଗୌରବର ଅଧାର ମହାରାଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅନ୍ତରର ଭକ୍ତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅର୍ପଣ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ଓ ରାଜକର୍ମଚାରୀଗଣ ରାଜଧାନୀ ବାରିପଦାରେ ଓ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥାନ-ମାନଙ୍କରେ ଅଭିନନ୍ଦନ ସଭାର ଅନୁଷ୍ଠାନ କରିଥିଲେ ।

ସେ ଦିନର କାର୍ଯ୍ୟାବଳିରେ ବାହ୍ୟାଡ଼ମ୍ବର ନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଛନ୍ଦରେ ଆନ୍ତରିକତା ପରିସ୍ଫୁଟ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରସ୍ତୁତ ଓ୍ୱାଲଟଞ୍ଚ ମଇଦାନରେ ସଭାମଣ୍ଡପ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରବେଶ ପଥରେ ସୁଦୃଶ୍ୟ ତୋରଣ ଓ ସମସ୍ତ ମଣ୍ଡପ ପତ୍ର, ପୁଷ୍ପ ଓ ପତାକା ଦ୍ୱାରା ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ମନୋହର ଶ୍ରୀ ଧାରଣ କରିଥିଲା ।

ଦିବା ୯ ୧ ଘଣ୍ଟା ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବହୁକ୍ଷଣ ପୂର୍ବରୁ ଉତ୍ସୁକ ଜନତା ସଭାସ୍ଥଳରେ ମହାରାଜାଙ୍କ ଆଗମନ ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ରହିଥିଲେ । ମହାରାଜାଙ୍କ ଆଗମନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଷ୍ଟେଟ୍ ବ୍ୟାଣ୍ଡରେ ବନ୍ଦନାଗାନ ବାଜି ଉଠିଲା ଓ ବାରିପଦା ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବାଳକମାନେ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ମହାରାଜା ସଭାମଣ୍ଡପରେ ଉପବେଶନ କରିଲେ ପୁଷ୍ପ ମାଲାର୍ଚ୍ଚନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ ରଚିତ 'ଜୟଗୀତ' ସୁମିଷ୍ଟ ସ୍ୱରତାନ ଯୋଗେ ଗୀତ ହେଲା ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହୃଦୟ-ତନ୍ତ୍ରୀରେ 'ଭଞ୍ଜଭୂମି ଜୟ ପ୍ରଦୀପ' ଝଙ୍କୃତ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଜୟ ହେ ଭଞ୍ଜଭୂମି ଜୟ ପ୍ରଦୀପ
ରାଜ ହେ ମହାରାଜ, ଜୟ ପ୍ରତାପ!
ଜୟ ହେ ଜୟ ହେ ଜୟ ହେ
ଜୟ ଜୟ ଜୟ ଜୟ ହେ!

ନରେନ୍ଦ୍ର-ମଣ୍ଡଳ-କଳତ-ଅସନ
ତୁଳିତ-ମହେନ୍ଦ୍ର ଶାସନ
ମୟୂରଭଞ୍ଜ-ରବିକୁଳ-ଅବତଂସ
ଉତ୍କଳୀ ରଜନ୍ୟ ମଣ୍ଡନ
ଭଞ୍ଜ-କୁଳ-ଆଶା-ପାଦପ । ୧ ।

ଧନ୍ୟ ଆଜି ଭଞ୍ଜ-ଭୂମି ଏ ଉତ୍କଳେ
ଉଚ୍ଚ ଶିର ଏ ମେଦାସନ
ପୂର୍ତ୍ତିକାମ 'ପୂର୍ତ୍ତି'-'ରାମ' ଗୋଲୋକରୁ
କରୁଛନ୍ତି ଆଶୀର୍ବର୍ଷଣ
'ଚିରଜୀବୀ ହୁଅ ପ୍ରତାପ' । ୨ ।

ଅସ ଜନ-ମନ ନାୟକ ପ୍ରତାପ
ନୟନ-ଅଞ୍ଜନ-ପ୍ରଦୀପ,
ସୁଗୁଣୀ ସୁଧୀର ବିଶ୍ୱାସକ ସାର
ସମ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦିଲୀପ ।
ଯେନ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ମହାପ । ୩ ।

କି ଅଛି ଅମ୍ବର ଦେବୁଁ ଉପହାର
ଯେନ ଏ ଉତ୍କଳ-ଅଞ୍ଚଳ,
ଶରଧା-ସୁମନ ଆନନ୍ଦ-ଅଶ୍ରୁରେ
ଅଭିଷିକ୍ତ ଏ ଜୟମାଳୀ !
ରାଜ ମହାରାଜ ପ୍ରତାପ । ୪ ।

ଜୟ ହେ ଜୟ ହେ ଜୟ ହେ
ଜୟ ଜୟ ଜୟ ଜୟ ହେ ।

'ଜୟଗୀତ' ଗୀତ ହେବା ପରେ ରାଜ୍ୟର ଦେଓ୍ୱାନ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ସେନ ମହୋଦୟ ହୃଦୟ-ଗ୍ରାହୀ ସରଳ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ଅଭିନନ୍ଦନ ପାଠ କଲେ ।

" ଶ୍ରୀମନ୍ମହାରାଜ !

ଆଜି ଏହି ଶୁଭ ପ୍ରଭାତରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଓ ଆପଣ ଯେଉଁ ବିଶାଳ ରାଜ୍ୟର ଅଧିନାୟକ ସେହି ରାଜ୍ୟପ୍ରତି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଆନ୍ତରିକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତି ଅର୍ପଣ କରିବା ମାନସରେ ଏଠାରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ମିଳିତ ହୋଇଅଛୁଁ । ଏହି ସଭାପକ୍ଷରୁ କିଛି କହିବା ପାଇଁ ମୋତେ ଯେତେବେଳେ ଆହ୍ୱାନ କରା ହେଲା, ମୋର ପ୍ରଥମେ ମନେ ହେଲା, 'ନା, କିଛି କହିବି ନାହିଁ' । ଏ ତ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ସଭା, ସ୍ୱତଃ ପ୍ରଣୋଦିତ ହୋଇ ସେମାନେ ଏହାର ଆୟୋଜନ କରିଅଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ଦେଓ୍ୱାନ, ଯେ କି ଜଣେ ରାଜକର୍ମଚାରୀ, ସେ ଦର୍ଶକ ହିସାବରେ ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରନ୍ତି, ଅନ୍ୟ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଏଠାରେ ସ୍ଥାନ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜା ଚୂଡ଼ାରତ୍ନ ଭଞ୍ଜ ଦେବ
୧୯୧୬—୧୯୩

Digitized by srujanika@gmail.com

ନାହିଁ । ପରେ କିନ୍ତୁ ମୋର ମନେ ହେଲା, ମୁଁ ଯେ ଏ ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ଅସୁଛି, ସେଠାକି ଦେଓ୍ୟାନ ବୋଲି ନୁହେ, ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଜଣେ ଜନ ସାଧାରଣ ହିସାବରେ, ମହାରାଜାଙ୍କର ଜଣେ ରାଜଭକ୍ତ ପ୍ରଜା ହିସାବରେ । ତେତେ-ବେଳେ ମୁଁ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଏହି ଅହ୍ୱାନ ଗ୍ରହଣ କଲି । ଆଜି ଏହି ସଭା ମଣ୍ଡପରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ରାଜକର୍ମଚାରୀ ଓ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କର ପାର୍ଥକ୍ୟ ଭୁଲି ଯାଇଅଛୁଁ । କେବଳ ମନେ ହେଉଛି ସମସ୍ତେ ମହାରାଜାଙ୍କର ପ୍ରଜା ।

ମହାରାଜ ! ରାଜ୍ୟର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ସ୍ୱୀକାର କରିବା ଦ୍ୱାରା ଓ ମହାମାନ୍ୟ ବଡଲାଟ ସାହେବ ଆପଣଙ୍କୁ ନିଜ ଦ୍ୱାରରେ ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳର ସଭାସଦ୍ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭେମାନେ ନାନାବିଧ ଦେଶହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଅଛୁଁ । ଭାରତସ୍ଥ ରାଜାମାନଙ୍କର ପୃଥକ୍ ହୋଇ ରହିବାର ସମୟ ଆଉ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଆଜି ସମଗ୍ର ଭାରତର ଶାସନ-ତନ୍ତ୍ରରେ ନିଜର ନ୍ୟାୟ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଆସୁ ଅଛନ୍ତି । ଏପରି ସମୟରେ ନରେନ୍ଦ୍ର-ମଣ୍ଡଳରେ ଆପଣଙ୍କ ଆସନ ଯେ ଲୋକଚକ୍ଷୁରେ ଏହି ରାଜ୍ୟର ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବଢାଇଲା କେବଳ ଏତିକି ନୁହେଁ, ତାହା ସଙ୍ଗରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଅଧିକ ଦାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ନ୍ୟସ୍ତ କରିଅଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେ ଏତେ ବଡ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜା ଓ କର୍ମଚାରୀ ସେ କଥା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସର୍ବଦା ମନେ ରଖି ସେହି ଅନୁସାରେ ନିଜକୁ ଯୋଗ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ଓ ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନରେ ଆପଣଙ୍କର ଯେଉଁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ସେଥିରେ ଯଥୋଚିତ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡିବ ।

ଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଆଶୀର୍ବାଦ ଓ ଆପଣଙ୍କର ମହନୀୟ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର ଶୁଭ ଇଙ୍ଗିତ ଆପଣଙ୍କୁ ଉନ୍ନତ ପଥରେ ନିରାପଦରେ ନେଇ ଯାଉ । ମହାରାଜ ! ଆପଣ ନିଜ ପ୍ରଜା-ରଞ୍ଜନ ଗୁଣରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଆପଣଙ୍କର ରାଜଶାସନ ଦିନକୁ ଦିନ ଦୃଢ-ବଦ୍ଧ ହେଉ, ଏହାହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ଶ୍ରୀଚରଣରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବିନୀତ ପ୍ରାର୍ଥନା ।"

ଦେଓ୍ୟାନଙ୍କ ଅଭିଭାଷଣ ଶେଷ ହୁଅନ୍ତେ ପ୍ରଜାବର୍ଗଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପୀମୋହନ ପଟ୍ଟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଭିନନ୍ଦନ ପତ୍ର ପାଠ କରି ତାହା ସୁନ୍ଦର କାରୁକଳା ମଣ୍ଡିତ ରୌପ୍ୟ ଆଧାରରେ ମହାରାଜାଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେଲେ ।

"ମହାମହିମ ମୟୂରଭଞ୍ଜାଧୀଶ୍ୱର ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ ମହୋଦୟ ଉଦାର ଚରିତେଷୁ

ଶ୍ରୀମନ୍ମହାରାଜ !

ଲବ୍ଧପ୍ରତିଷ୍ଠ ଏହି ପ୍ରାଚୀନ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟ ସୁବିଶାଳ ଭାରତ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ-ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାଜ୍ୟମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ମାନ ଆସନ ଲାଭ କରିଅଛି । ଆଜି ଭାରତର ଭବିଷ୍ୟତ ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ସ୍ଥିର ହେବା ବେଳେ ଏହି ରାଜ୍ୟ ପକ୍ଷରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତର ମହାଭାରତୀୟ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୋଗ ଦେବାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ ମିଳିଅଛି । ଏବେ ଭାରତ ଶାସନନୀତିର କ୍ରମ ବିକାଶ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହି ରାଜ୍ୟ କ୍ରମୋନ୍ନତି ଦିଗରେ ଗତି କରିବ ଓ ଭାରତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବ । ଏହି ଗୌରବରେ ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେ କରି ଏହି ରାଜ୍ୟର ଅନୁଗତ ପ୍ରଜାସାଧାରଣ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତଙ୍କୁ ଏ ରାଜ୍ୟର ଶାସକ, ପାଳକ ଓ ମୁଖପାତ୍ର ସ୍ୱରୂପ ଆଜି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ହୃଦୟର ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭକ୍ତି ଓ ସ୍ନେହାଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରୁଅଛୁଁ ।

ଉଦାର ନୀତି ଓ ପ୍ରଜାରଞ୍ଜନ ଗୁଣରେ ଏହି ରାଜ୍ୟ ଉତ୍କଳର ଅନ୍ୟ ସକଳ ଗଡଜାତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶୀର୍ଷ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ଆସିଅଛି । ସୁଶାସନର ଫଳ ଶାନ୍ତି, ସମୃଦ୍ଧି ଓ ସୁଖ । ଆଜି ଏହି ରାଜ୍ୟର ଯଦୋନ୍ନତି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଦୂର ଭବିଷ୍ୟତରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜତ୍ୱରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସମଗ୍ର ବିଷୟରେ ଭାରତୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାଜ୍ୟମଣ୍ଡଳର ଗୌରବୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବ ବୋଲି ଆମ୍ଭେମାନେ ସ୍ପଷ୍ଟ ଦେଖି ପାରୁଅଛୁଁ ଓ ଦେବପୂଜ୍ୟ ପ୍ରଭୁ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ ବୀର ବଳଭଦ୍ର ଉଭୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପବିତ୍ରୀକୃତ ସୂର୍ଯ୍ୟବଂଶର ଅବତଂସ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତଙ୍କ ଆଡକୁ ଆଶାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଅଛୁଁ ।

ମହାରାଜ, ଯାହାଙ୍କର ଯଶଃ, ଯାହାଙ୍କର ଉଦାର ଚରିତ୍ର ଓ ମହତ୍ତ୍ୱ ଦେଶର ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରି ବିଦେଶରେ ଖ୍ୟାତି ହୋଇଥିଲା, ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆରମ୍ଭରୁ ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ରାଜନ୍ୟ ମଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ମାନ ଗୌରବ, ସମ୍ମାନ ପ୍ରତିପତ୍ତି ଲାଭ କରିବାର ମହତ୍ତ ଆକାଂକ୍ଷା ଯେଉଁ କ୍ଷଣଜନ୍ମାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଥିଲା, ଯାହାଙ୍କ ସ୍ପର୍ଶରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ-ସିଂହାସନ ପବିତ୍ରୀକୃତ, ସେହି ଯଶସ୍ୱୀ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଆଜି ସ୍ୱର୍ଗଧାମରୁ ଏହି ରାଜ୍ୟ ଆଡକୁ ଚାହିଁ ରହି ଅଛନ୍ତି । ଭାବୀୟ ଭ୍ରାତା ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ— ଯାହାଙ୍କ ସାନ୍ନିଧ୍ୟ ଆମ୍ଭେମାନେ ମଧ୍ୟ ଆଜି ଅନୁଭବ କରୁଅଛୁଁ—, ଏହି ରାଜ୍ୟକୁ ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାଜ୍ୟମଣ୍ଡଳୀ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ମାନ କରିବାର ଅଦମ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରିଅଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସ୍ୱୀୟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଓ ସଦ୍‌ଗୁଣ ପ୍ରଭାବରେ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ପିତୃଦେବ ଓ ଭ୍ରାତୃଦେବଙ୍କର ସେହି ମହତ୍ତା ଇଚ୍ଛା ଓ ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ଫଳବତ୍ତ କରିପାରି ଅଛନ୍ତି; ସେଥିପାଇଁ ଜୀବିତ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳୀ ଆଜି ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ-ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଲୋଚନରେ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଭିନନ୍ଦନ-ଅର୍ଘ୍ୟ ଅର୍ପଣ କରୁଅଛି ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେଶ-ବତ୍ସଳତା ଓ ଆତ୍ମ-ସମ୍ମାନ ଜ୍ଞାନରେ ଆଜି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମସ୍ତକ ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାର ସମୟ ଓ ସୁଯୋଗ ଆସିଅଛି । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତଙ୍କର ଅନାଡମ୍ବର ଅନବଦ୍ୟ ସ୍ୱଭାବ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜବଂଶକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ କରିଅଛି ଏବଂ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ମୁଗ୍ଧ ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାନତ କରିଅଛି । ରାଜ୍ୟର ଉନ୍ନତି ଓ ରାଜ୍ୟର ମାନ ମହତ୍ତ୍ୱରେ ପ୍ରଜାର ବିଶେଷ ଅଂଶ ବିଦ୍ୟମାନ । ଭାରତ ସରକାର ଆଜି ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଏହି ନ୍ୟାଯ୍ୟ ଓ ମହତ୍ତ୍ୱର ଦାବୀ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିବାରୁ, ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜା ଓ କର୍ମଚାରିବୃନ୍ଦ ଅନ୍ତରରେ ଏବେ ଅନୁଭବ କରୁଅଛି ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ପଦ-ବୃଦ୍ଧି ନିମିତ୍ତ ଶ୍ରୀଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରତି ଉତ୍ସାହୋତ୍ସୁକ୍ତ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଅଛି ।

ମହାରାଜ! ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜାତି ବିଶେଷରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ନୁହେ । ସାର୍ବ ଚତୁଃସହସ୍ରାଧିକ ବର୍ଗ-ମାଇଲ୍ ପରିଧିଯୁକ୍ତ, ମେଘାସନ-ଶିମିଳିପାଳ-ଶୈଳ-ପରିଶୋଭିତ ଏହି ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଭୂଖଣ୍ଡର ଧନୀ, ନିର୍ଧନ, ଅଚଣ୍ଡାଳ ବାଳ-ବୃଦ୍ଧ-ନାରୀ, ଅଷ୍ଟଲକ୍ଷାଧିକ ପ୍ରଜା ଆଜି ଅନ୍ତରରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଞ୍ଜଳି ଓ ଆନନ୍ଦାଶ୍ରୁ-ପୂତ ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ ଛାମୁରେ ନିବେଦନ କରୁଅଛି ।

ଅଷ୍ଟଲକ୍ଷାଧିକ ପ୍ରଜା କୃତାଞ୍ଜଳିପୁଟରେ ଆଜି ବିଶ୍ୱପତିଙ୍କ ଠାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ପରମାୟୁ ଓ ସମୂହ କଲ୍ୟାଣ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଅଛି । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ ମହାରାଜ ପୃଥ୍ୱୀଚନ୍ଦ୍ର ଅକାଶରୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ବର୍ଷଣ କରୁଅଛନ୍ତି । ଛାମୁକ ଜୀବିତ ଓ ଚିରଦିନ ପ୍ରଭାବରେ ଏ ରାଜ୍ୟ ଧନ୍ୟ ହେଉ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉ, ଏ ରାଜବଂଶ ସତ୍ୟ ହେଉ, ଅମୃତ ହେଉ ।"

ତତ୍ପରେ ପ୍ରଜା ଓ ରାଜକର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ମହାରାଜା ଦେଉଁ ସମୟୋପଯୋଗୀ ଅଭିଭାଷଣ ପାଠକରିଥିଲେ, ତାହା ଏହି:—

"ପ୍ରଜା ଓ ରାଜ-କର୍ମଚାରୀଗଣ !

ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ଯୋଗୁଁ ଆଜି ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ ସଭା, ତାର କାରଣ ରାଜ୍ୟର ସମ୍ମାନ ବୃଦ୍ଧି ଓ ନରେନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସମାନ ଆସନ ପ୍ରାପ୍ତି । ରାଜ୍ୟର ଏହି ସମ୍ମାନ ଲାଭରେ ପ୍ରଜାଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ସେମାନଙ୍କର ରାଜଭକ୍ତିର ପରିଚାୟକ । ରାଜ୍ୟର ଏହି ନୂତନ ବର୍ଦ୍ଧିତ ଗୌରବ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦାୟିତ୍ୱର ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ରାଜ୍ୟର ମୁଖୋଜ୍ଜ୍ୱଳ ପାଇଁ ଏ ରାଜ୍ୟ ଯେଉଁ ଚରମ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରିଛି, ତାହାର ମୂଳ କାରଣ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପ୍ରଜାଙ୍କର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ସହଯୋଗ ଓ ସହାନୁଭୂତି । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର ଏହି ଗୌରବ ଦିନକର ଅବା ଜଣକର ଚେଷ୍ଟାର ଫଳ ନୁହେ — ଏହା ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାର ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମିକ ସଦ୍‌ଭାବର ଫଳ । ଏହି ସଦ୍‌ଭାବର ବୃଦ୍ଧିରେ ରାଜ୍ୟଶାସନର ଉନ୍ନତି ସୁନିଶ୍ଚିତ ।

ରାଜା ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଦ୍‌ଭାବ, ରାଜକର୍ମଚାରୀ-ମାନଙ୍କର ସୁବିଚାର ଓ ପ୍ରଜାଙ୍କର ରାଜଭକ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ଅତଏବ ରାଜ୍ୟର ଏ ସମ୍ମାନ ବୃଦ୍ଧି ଉଭୟ ପକ୍ଷର ଉତ୍ତମ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପର ସୁଫଳ ।

ରାଜଭକ୍ତ ପ୍ରଜାଙ୍କର ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ ପାଇଁ ମୁଁ ନିଜକୁ କୃତାର୍ଥ ଓ ଧନ୍ୟ ମନେ କରୁଅଛି । ମୋର ପ୍ରଜାଙ୍କର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂରଣ କରିବାପାଇଁ ଭଗବାନ ମୋତେ ଶକ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ ଏହାହିଁ ମୋର ଅନ୍ତରର ପ୍ରାର୍ଥନା ।"

ସଭାସ୍ଥଳରେ ଲାଉଡ୍ ସ୍ପିକ୍‌ର ଯନ୍ତ୍ର ର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ସମବେତ ସମସ୍ତ ଜନତା ବକ୍ତୃତା ଓ ଅଭିନନ୍ଦନକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଶୁଣିପାରିଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ଗାନ-ଅତର ପ୍ରଦାନ ଓ ସୁଲଳିତ ବ୍ୟାଣ୍ଡ ବାଦ୍ୟ-ବାଦନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେଲା ।

ଏହି ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷରେ ଦରିଦ୍ର-ଅନାଥ-ଅତୁରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସୁଖାଦ୍ୟ ଭୋଜନର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ରାଜକୀୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଲଗ୍ନ ପ୍ରଶସ୍ତ କ୍ରୀଡ଼ା ଭୂମିରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସହସ୍ର ଦୀନ ଦୁଃଖୀ ପରମ ତୃପ୍ତିର ସହିତ ଭୋଜନ କରିଥିଲେ । ସ୍ୱୟଂ ମହାରାଜା, ଉକ୍ତ ରାଜକର୍ମଚାରୀ ଓ ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ର-ମହୋଦୟଗଣ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଏହି ଅଭିନନ୍ଦନ-ଉତ୍ସବ ସମ୍ପର୍କରେ ସମସ୍ତ ଆୟୋଜନର ଭାର ଅଭିନନ୍ଦନ କମିଟି ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ଥିଲା । ଲାଲସାହେବ ଶରତ୍ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲାଲମୋହନ ପଟ୍ଟ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନରେନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ତ୍ରିପାଠୀ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଭିରାମ ଦାସ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସମ୍ପାଦକ ଫ୍ରେଡ୍ ଡ ଓଏଲ୍ ଉଡ୍ ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଉକ୍ତ କମିଟି ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ।

କମିଟିର ସଭ୍ୟବୃନ୍ଦ ତଥା ସମ୍ପାଦକଙ୍କର ଉଦ୍ୟମ ଓ ସର୍ବ-ସାଧାରଣଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ଫଳରେ ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବାରୁ ସମସ୍ତେ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ରୀଲ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡାଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ।

ବାରିପଦାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ-ବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଗୋଟିଏ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ଘଟନା । ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସର ତା ୧୬ ରଖରେ ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦ୍ୱାରୋଦ୍ଘାଟନ କାର୍ଯ୍ୟଟି ବଡ ପ୍ରୀତିପ୍ରଦ ହୋଇଥିଲା । ଅପରାହ୍ନ ସାଢେ ଚାରିଟା ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ବିଦ୍ୟାଳୟର ସମ୍ମୁଖସ୍ଥ ପ୍ରଶସ୍ତ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ଚନ୍ଦ୍ରାତପ ତଳେ ମହାରାଜା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆମନ୍ତ୍ରିତ ଅଗ୍ରଣୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ଆସନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ସଭାସ୍ଥଳର ପ୍ରବେଶ-ପଥ ନାନାବିଧ ଲତା-ପତ୍ର-ମଣ୍ଡିତ ତୋରଣ ଦ୍ୱାରା ସଜ୍ଜିତ ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ତୋରଣର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପୂର୍ଣ୍ଣକୁମ୍ଭ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଶିଳ୍ପ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ମଧ୍ୟ ପତ୍ର-ପୁଷ୍ପ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇ ଅପୂର୍ବ ଶ୍ରୀ ଧାରଣ କରିଥିଲା । ସଭାରେ କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ର ମହିଳା ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଶତଶତ ଦର୍ଶକର ମଧ୍ୟ ସମାଗମ ହୋଇଥିଲା ।

ବିଦ୍ୟାଳୟର ଦ୍ୱାରୋଦ୍ଘାଟନ କାର୍ଯ୍ୟଟି ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିଲା । ଖଣ୍ଡିଏ କାଷ୍ଠ ଫଳକରେ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନାମ 'ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡାଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍' ଇଂରାଜରେ ଲିଖିତ ହୋଇ ତାହା ଲତା-ପତ୍ର-ପୁଷ୍ପ ଭୂଷିତ ହୋଇ ବସ୍ତ୍ରାବୃତ ଥିଲା । ମହାରାଜା ଉକ୍ତ ବସ୍ତ୍ରାବରଣ ଉନ୍ମୋଚନ କରିବାକୁ ଯାଇ ଯେଉଁ ନାତିଦୀର୍ଘ ଅଥଚ ହୃଦୟଗ୍ରାହୀ ଅଭିଭାଷଣ ପାଠ କରିଥିଲେ ସେଥିରେ ସମସ୍ତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତ ହୋଇଥିଲେ । ଅଭିଭାଷଣଟି ନିମ୍ନରେ ବିବୃତ ହେଲା :—

"ଉପସ୍ଥିତ ଭଦ୍ର ମଣ୍ଡଳି,

ମୟୂରଭଞ୍ଜ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ରାଜ୍ୟ । କୌଣସି ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ଏଠାରେ ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । କୃଷି ସହିତ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତି ହେଲେ ଯାଇ ଏଠା ଲୋକଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅଭାବ ମୋଚନ ହୋଇ ରାଜ୍ୟର ଶ୍ରୀବୃଦ୍ଧି ହେବ । ସେହି ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତି କାମନାରେ, ବିଶେଷତଃ ଯେଉଁ ସବୁ ଶିଳ୍ପରେ ଏହି ରାଜ୍ୟଲବ୍ଧ ଉପକରଣମାନଙ୍କର ପ୍ରଚୁର ବ୍ୟବହାର ହୋଇ ପାରିବ, ସେହି ସବୁ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ଓ ପ୍ରଚାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସୂଚନା ।

ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦର ସହିତ ମୁଁ ଏଠାରେ ଘୋଷଣା କରୁଅଛି ଯେ ମହାମତି ଜୁଆର ଡାଓଏକାର ମହାରାଣୀ ସାହେବା ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ଥାପନ ଓ ପରିଚାଳନର ବ୍ୟୟ ନିର୍ବାହ ସକାଶେ ଏକଲକ୍ଷ ମୁଦ୍ରା ଦାନ କରି ଅଛନ୍ତି । ମୋର ପରଲୋକଗତ ସର୍ବଜନପ୍ରିୟ ପୂଜ୍ୟପାଦ ଭ୍ରାତା ମହାରାଜା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଏହି ରାଜ୍ୟର ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରି ଅବଶେଷରେ ରାଜ୍ୟର ହିତ ଲାଗି ଅସୁସ୍ଥ ଶରୀରରେ ବୋମ୍ବାଇ ଯାଇ ସେଠାରେ ପ୍ରାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସର୍ଜନ କଲେ । ତାଙ୍କର ପୁଣ୍ୟସ୍ମୃତି ରକ୍ଷାର୍ଥ ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନଟି 'ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡାଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍' ନାମରେ ଅଭିହିତ ହେବ ।

ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ବିଦ୍ୟାଳୟଟିର କ୍ଷୁଦ୍ରତା ଓ ଅନାଡମ୍ବର ଭାବ ଦେଖି ଯେପରି କେହି କ୍ଷୁଣ୍ଣ ନ ହୁଅନ୍ତି । ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କର ଏଥି ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ଓ ଆସ୍ଥା ଦେଖାଗଲେ ଅଚିରେ ଏହାର ଉନ୍ନତି ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ଅପାତତଃ ଏଠାରେ ବୟନ ଓ ତନ୍ତ୍ର ସଂକ୍ରାନ୍ତ ନାନାବିଧ ଶିଳ୍ପଶିକ୍ଷାର ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଅଛି ଓ ଶୀଘ୍ର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିଳ୍ପଶିକ୍ଷାର ବିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଯିବ । ଅଶିକ୍ଷିତ ଶିଳ୍ପୀ ଓ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକ ଏହି ଉଭୟ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ୧୦ ଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କ ସକାଶେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରା ହୋଇଅଛି । ଜନ-ସାଧାରଣଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ଅନୁସାରେ ଛାତ୍ରସଂଖ୍ୟା କ୍ରମେ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ ଯେପରି କି ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଲୋକେ ଏହାର ସୁଫଳ ଭୋଗ କରି ପାରିବେ । ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଅସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଠାରେ ରହିବ, କିନ୍ତୁ ଶୀଘ୍ର ଏହା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଶସ୍ତ ସ୍ଥାନ ନିର୍ବାଚନ କରି ଉପଯୁକ୍ତ ଗୃହାଦି ନିର୍ମାଣ କରିବାର ଆୟୋଜନ କରାହେବ ।

ଆଶାକରେଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ଓ ସହାନୁଭୂତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ଅଚିରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଯୁଗାନ୍ତର ଶିଳ୍ପ-ମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ଓ ରାଜ୍ୟଲବ୍ଧ ନାନା ପ୍ରକାର ଉପାଦାନ ଦ୍ୱାରା ନୂତନ ନୂତନ ଶିଳ୍ପ ସଂଗଠନର ଭିତ୍ତି ସ୍ୱରୂପ ହୋଇ ପାରିବ ।"

ଅଭିଭାଷଣ ଶେଷ ହେବା ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଶିଳ୍ପ-ବିଦ୍ୟାଳୟର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା କାଷ୍ଠଫଳକର ମନୋହର ବସ୍ତ୍ରାବରଣଟିକୁ ମହାରାଜା ଉନ୍ମୋଚନ କଲେ ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟର ନାମ ସମବେତ ସମସ୍ତଙ୍କ ଆଗରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।

ତତ୍ପରେ ମହାରାଜା ଓ ଉପସ୍ଥିତ ଭଦ୍ରମଣ୍ଡଳୀ ଶିଳ୍ପ-ବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ପ୍ରବେଶ କରି ସେଠାରେ କୁଠୀର ଶିଳ୍ପ ଓ ତନ୍ତ୍ରଶିଳ୍ପୀମାନ ନାନାବିଧ ଉପକରଣମାନ ଦେଖି ପରମ ପରିତୋଷ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲ୍ ୧ କରିଥିଲେ । ସେଠାରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ସଜ୍ଜିତ ଥିଲା: (୧) ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନାନାପ୍ରକାର ଭସର ଲୁଗା, (୨) ଷ୍ଟେଟର ବସ୍ତ୍ରନିର୍ମ୍ମାଣ ବିଭାଗର ଇଞ୍ଜିନିଅର ଏବଂ ଭାଗଲପୁରରେ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ଷ୍ଟେଟର ଜଣେ ବୃତ୍ତିଭୋଗୀ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ତୁଳା ଓ ଉସର ସୂତାର ନମୁନା, (୩) କାଠକାମର ନାନା ପ୍ରକାର ହାତ ହତିଆର, (୪) ତୁଳା ଓ ରେସମ ରଙ୍ଗ କରିବା ନିମିତ୍ତ ବିଭିନ୍ନ ଧରଣର ରଙ୍ଗ, ରାସାୟନିକ ସାମଗ୍ରୀ ଓ ଯନ୍ତ୍ରପାତି, (୫) ବସ୍ତ୍ର ବୟନ ଭିନ୍ନ ସକାଶେ କେତେକ ପ୍ରକାର ଯନ୍ତ୍ର, (୬) ଧଡ଼ୀରେ ଜରୀର ମନୋହର କାରୁ-କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ସୂତାର ସାଦା ନକ୍ସା କରିବା ନିମିତ୍ତ ସ୍ଥାନୀୟ ନିର୍ମ୍ମିତ ଗୋଟିଏ 'ଡବ' ଯୁକ୍ତ ଭିନ୍ନ, (୭) ସୂତା କାଟିବାର ଅରଟ, (୮) ବୟନ ଶିଳ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳି, (୯) ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଭାରତୀୟ ଓ ବିଦେଶୀ ରେସମର କେତେକ ନମୁନା ।

ରାସାୟନିକ ଦ୍ରବ୍ୟ ରଖାଯାଇଥିବା କୋଠରୀରେ ମହାରାଜା ସାହେବ ନିଜେ କେତେକ ରଙ୍ଗର କ୍ରିୟା ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିଥିଲେ ଏବଂ ସବୁ ପରୀକ୍ଷା ସନ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇଥିଲା । ଭିନ୍ନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚାବଡାୟ ବିଷୟମାନ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଭାବରେ ମହାରାଜା ସ୍ୱୟଂ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ ।

ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଓ ଅଗଣିତ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଶତ ଦର୍ଶକ ବିଭିନ୍ନ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଭିନ୍ନସବୁ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଉତ୍ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନାନାବିଧ ବିଷୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର କୌତୂହଳ ବଢ଼ିଥିଲା, ଓ ସେମାନଙ୍କର ଆକାର ଇଙ୍ଗିତରୁ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ଆଗ୍ରହ ଓ ଉତ୍ସାହର ପରିଚୟ ମିଳିଥିଲା । ଠିକ ସନ୍ଧ୍ୟା ସମୟରେ ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟ ସାଙ୍ଗ ହେଲା ଓ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ଚିତ୍ତରେ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଥିଲେ ।

ରଥଯାତ୍ରା ।

ଏ ବର୍ଷ ବାରିପଦାରେ ରଥଯାତ୍ରା ଯଥା ସମାରୋହରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏ ଉତ୍ସବ ଏଠାରେ ବହୁବର୍ଷ ଧରି ନିୟମିତ ଭାବରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ଏଠାରେ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ଅତି ପ୍ରାଚୀନ । ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ସ୍ଥାପନ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଅଛି ।

ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର କୌଣସି ରାଜା ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନାର୍ଥ ପୁରୀ ଗମନ କରି ଥିଲେ । ସେ ଅଠରନଳା ସେତୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୁଅନ୍ତେ ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କର ଆଦେଶ ହେଲା ଯେ ସେ ସାମନ୍ତ ନରପତି ରୂପେ ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କ ପାଇଁ ନାନାବିଧ ଉପଢୌକନ ସହ ନଗରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଦର୍ଶନ କରି ପାରିବେ । ତେତେବେଳେ ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କର ଦୋର୍ଦ୍ଦଣ୍ଡ ପ୍ରତାପ । କିନ୍ତୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ନରପତି ତେତେବେଳେ ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କର ବଶ୍ୟତା ସ୍ୱୀକାର କରି ନ ଥିଲେ ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସ୍ୱାଧୀନ ଥିଲା । ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କର ଏପରି ଆଦେଶକୁ ଜିଦ୍ର ଲାଞ୍ଛନା ବୋଲି ମନେ କରି ସେ ଅଠରନଳା ଠାରୁ ପଦେ ମାତ୍ର ଅଗ୍ରସର ହେଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଦେବ ଦେବ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ପାଇଁ ହୃଦୟ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ଏଣେ ପୁଣି ପୁରୀ ରାଜାଙ୍କର ଅପମାନକର ଆଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହୃଦୟ ବିଦ୍ରୋହ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଅବଶେଷରେ ତାଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଅଟଳ ସଂକଳ୍ପ ଜାତ ହେଲା । ଯଦି ସେ ପ୍ରକୃତରେ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କର ଭକ୍ତ ହୋଇ ଥାନ୍ତି, ତେବେ ଭକ୍ତବତ୍ସଳ ପ୍ରଭୁ ତାଙ୍କୁ ସେହିଠାରେହିଁ ଦର୍ଶନ ଦେଇ କୃତାର୍ଥ କରନ୍ତୁ । ଏହା ଭାବି ସେ ପଦେ ମାତ୍ର ଅଗ୍ରସର ନ ହୋଇ ସେହିଠାରେହିଁ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ଧାରଣା ପଡିଲେ । ଅବଶେଷରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବ ରାଜାଙ୍କୁ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସ୍ୱପ୍ନ ଯୋଗେ ଦର୍ଶନ ଦେଲେ । ଭକ୍ତ-ବାଞ୍ଛା ପୂରଣ ପାଇଁ ଜଗନ୍ନାଥ ଅଜ ଭକ୍ତଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ । ରାଜାଙ୍କର ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ରାଜ୍ୟକୁ ଯେଉଁ ଯିବା ପାଇଁ ଅଳ କଲେ । ଜଗନ୍ନାଥ ରାଜାଙ୍କର ଭକ୍ତିରେ ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଆଦେଶ କଲେ – "ମୁଁ ତୋ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦିନ ଏକ ପ୍ରହର ଲେଖାଏଁ ଅବସ୍ଥାନ କରିବି ।" ରାଜା ଏଥିରେ ମହା ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ରାଜ୍ୟକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ଏବଂ ରାଜ୍ୟରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦେବଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲେ । ସେହି ଦିନୁଁ ଏଠାରେ ପୁରୀ ମନ୍ଦିରର ଅନୁକରଣରେ ସେବା ପୂଜା ଚଳି ଆସୁଅଛି ।

ପୁରୀରେ ଯେପରି ରଥ ଯାତ୍ରା ସମାରୋହରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୁଏ, ବାରିପଦାରେ ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ ଜଗନ୍ନାଥ, ବଳଭଦ୍ର ଓ ସୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ପାଇଁ ତିନୋଟି ସୁରମ୍ୟ ରଥ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ଏବଂ ମହା ସମାରୋହରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ରଥଟଣା ହୁଏ । ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ଥାନରୁ ଯାତ୍ରୀମାନେ ଏ ଉତ୍ସବ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଅସଂଖ୍ୟ ଏବଂ ଅଗଣିତ ଜନତାରେ ବାରଦ୍ୱାରୀ ନଗରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ । ଏହା ଛଡ଼ା ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ମୋଗଲବନ୍ଦୀ ଛାଉଣୀମାନଙ୍କରୁ ବହୁତ ଯାତ୍ରୀ ଆସନ୍ତି । ନାନାବିଧ ଦୋକାନ-ପସରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ବାରପଦା ସେତେବେଳେ ଅପୂର୍ବ ବେଶ ଧାରଣ କରେ ।

ଏ ବର୍ଷ ବିଶାଳ ଜନତାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା ପାଇଁ ସୁନ୍ଦର ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ଓ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ସେବା ପାଇଁ ବାରପଦା ସ୍କୁଲର ସ୍ୱେଚ୍ଛା-ସେବକଗଣ ଅକ୍ଳାନ୍ତ ପରିଶ୍ରମ କରିଥିଲେ । ସ୍ୱୟଂ ମହାରାଜା ଓ ଦେଓ୍ୱାନ ହସ୍ତୀ ପୃଷ୍ଠରେ ରଥ ସମ୍ମୁଖରେ ଗମନ କରି ରଥ ଟଣାରେ ଜନତାଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହିତ କରୁଥିଲେ ।

ଉତ୍ସବଟି ନିର୍ବିଘ୍ନରେ ସମ୍ପାଦିତ ହୋଇଥିଲା । ଏ ବର୍ଷ ଉତ୍ସବର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହି ଯେ ରାଜ୍ୟରେ ନୂତନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଶିଳ୍ପ-ବିଭାଗର ଚେଷ୍ଟାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଶିଳ୍ପର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଖୋଲା ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରେ ନାନାବିଧ ଭିତର ସୂତା, ଲୁଗା ଓ ତାହା ଆଧୁନିକ ଧରଣରେ ବିପରି ରଙ୍ଗ କରାଯାଏ, ତାହା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ସାଧନରେ ଲୋକ-ମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଏ ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ବହୁ ଯାତ୍ରୀ ଏ ପ୍ରଦର୍ଶନୀକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ସହିତ ଦେଖି ଥିଲେ । କେବଳ ମହିଳାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ପୃଥକ୍ ଦିନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା ଓ ସ୍ୱେଚ୍ଛା-ସେବିକାମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେମାନେ ଏ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦେଖି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ ।

ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ମଣ୍ଡପ ଉପରେ 'ଲାଉଡ ସ୍ପିକାର' ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ସ୍ୱୟଂ ମହାରାଜା, ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟତମ ଶିଳ୍ପ 'ଲାଖ ଚାଷ' ବିଷୟ ଲାଇ ଜନକ, ସେ ବିଷୟରେ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଇ ଏ ଚାଷରେ ମନୋଯୋଗୀ ହେବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ଦେଇଥିଲେ ।

ସହସ୍ର ସହସ୍ର ନରନାରୀ ମହାରାଜାଙ୍କ କଥାକୁ ମନୋଯୋଗ ସହ ଶୁଣି ବିପୁଳ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଏ ବର୍ଷ ରଥଯାତ୍ରାରେ ଲୋକେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦର୍ଶନ କରି ପୁଣ୍ୟାର୍ଜନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିପରି ଦେଶୀୟଶିଳ୍ପର ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନ କରି ନିଜର ତଥା ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପଥରେ ସହାୟତା କରିବେ ସେ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ନାନାବିଧ ଜ୍ଞାନାର୍ଜନର ସୁବିଧା ପାଇଥିଲେ ।

ସୌଭାଗ୍ୟବଶତଃ ଏଥର ସେପରି ବର୍ଷା ଥିଲା ନାହିଁ ଓ ଆକାଶ ନିର୍ମଳ ଥିଲା । ସେଥିପାଇଁ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ନରନାରୀ ରଥ ଯାତ୍ରା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଦୂରଦୂରାନ୍ତରରୁ ଆଗମନ କରିଥିଲେ ଓ ତାହାଙ୍କୁ କୌଣସି ଅସୁବିଧା ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଜ୍ୱର, କଲେରା ପ୍ରଭୃତି କୌଣସି ମହାମାରୀର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ହୋଇ ନ ଥିଲା ଏବଂ ଲୋକେ ଏ ବର୍ଷ ରଥଯାତ୍ରାର ମଧୁମୟ ସ୍ମୃତି ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଘରକୁ ଫେରିଗଲେ ।

ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ।

ରଥଯାତ୍ରା ବେଳେ ବାରପଦାର ବଡ଼ଦାଣ୍ଡରେ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଲୋକ ଭୁଣ୍ଡ ହୁଅନ୍ତି । ନଅର ଅନ୍ତରେ ରଥଟଣା ଦେଖିବାପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ବହୁଲୋକ ସମାଗତ ହୋଇ ରଥଟଣାର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ରହନ୍ତି ।

ସରଳମତି ଗ୍ରାମବାସିମାନଙ୍କର ଏହିକି ବିପୁଳ ଜନତାକୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଶିକ୍ଷାପୂର୍ଣ୍ଣ ଆମୋଦ-ପ୍ରମୋଦରେ ଲଗାଇ ପାରିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁକି ? ପ୍ରସ୍ତାବଟି ପ୍ରଥମେ ଏହି ପ୍ରକାରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଫଳରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ-ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଆୟୋଜନ କରାଗଲା ।

ନଅରର ଉତ୍ତରଦିଗରେ ଗୋଟିଏ ଏକତାଲା କୋଠା ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲା । ବଡ଼ଦାଣ୍ଡ ଉପରେ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଏହି କୋଠାଟି ଥିବା ଯୋଗୁଁ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଲାଗି ବଡ଼ ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଥିଲା ।

ସଦର ଦରଜାର ପାହାଚରେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଚରଖା ଓ ତକ୍ଲି ସଜାଇ ଦିଆ ହୋଇଥିଲା । ଚରଖା ଓ ତକ୍ଲିରେ ସୂତାକାଟି ଅନବରତ ଚାଲିଥିଲା । ସେଠାରେ ବହୁତ ଅଚିନା ନରନାରୀ ଓ ବାଳକ ବାଳିକା ଭୁଣ୍ଡ ହୋଇଥିଲେ ଓ କେତେ ପ୍ରକାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ଓ ସେଥିର ପ୍ରତ୍ୟୁତ୍ତର ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ସାମନା ବାରନ୍ଦାରେ କେବଳ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବୁଣା ଜାମର ନମୁନା ରଖା ଯାଇଥିଲା । ସେଥିରେ ନାନାସ୍ଥାନର ନାନାପ୍ରକାର ଜିନିଷ ଥିଲା, ଯଥା:— ଓଲିମଗ୍ର ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାଡ଼ିର

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଖ୍ୟାତ ମଠା, ସୂତାଲୁଗା ଓ ମଠାରେ ଛପା ଫୁଲକାମର ନମୁନା, ଷ୍ଟେଟ୍‌ର ଜନୈକ ଶିଳ୍ପ-ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଶ୍ରୀଧର ହସ୍ତ ନିର୍ମ୍ମିତ ବୁଣା ଓ ରଙ୍ଗିନ କାମର ନମୁନା, ତନ୍ତ୍ରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା କେତେକ ଉପକରଣ ମଧ୍ୟରୁ 'ସାନା', 'ବ', 'କଣ୍ଡା', 'ନଳୀ', ଦୁଇଡାଙ୍ଗିବାଲା କାଠର 'ଉବ' । ଏହା ଛଡ଼ା ସେଠାରେ ସୂତା ଓ ମଠା-ପାଟରେ ଲୁଗାବୁଣିବା ସଂପର୍କରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ପୁସ୍ତକ ମଧ୍ୟ ଥିଲା ।

ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଜିନିଷ ଗୁଡ଼ିକ ବଡ଼ ବଡ଼ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ସଜା ହୋଇଥିଲା । କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଜିନିଷ ମଧ୍ୟ କାନ୍ଥରେ ଝୁଲାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଯାତାୟାତ ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇବା ଲାଗି ପ୍ରଦର୍ଶକମାନେ ଟେବୁଲ୍ ପଛପଟରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲେ । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ସୂତାର ନମ୍ବର ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବା ପାଇଁ କେତୋଟି ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ କାଚ ଥିଲା । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ବିଶେଷ କୌତୂହଳ ବଢ଼ୁଥିଲା ଓ ସେମାନେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦେଖିବାକୁ ଆସୁଥିଲେ ।

ବାରପଦା ଜେଲଖାନାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିଷମାନ ପିଞ୍ଜାର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ରଖା ଯାଇଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ରଙ୍ଗବେରଙ୍ଗ, ପସନ୍ଦସହ ଓ ସୁନ୍ଦର ସତରଞ୍ଜିର ଆସନ, ପଟିକନା, ଛାତିଣ, ତଉଲିଆ, ଗାମୁଛ, ଶାଢ଼ୀ, ଦଇଣା ଚାଦର, ଜାଲ ଥଳ, ମଠାଲୁଗା ପ୍ରଭୃତି ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ଏହି ବିଭାଗର ଏକ ଓଲମସ୍ତ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟିର ଟସର ବିଭାଗର ଜିନିଷମାନ ସେଠାରେ ବିକ୍ରି କରା ଯାଉଥିଲା । ଅନେକ ଜିନିଷ ସୁନ୍ଦର ଓ ରୁଚିକର ଥିବାରୁ ଚଞ୍ଚଳ ବିକ୍ରି ହୋଇଗଲା । ଜେଲଖାନା ଜିନିଷ ମଧ୍ୟରୁ ଖାଣ୍ଡି ସୋରିଷତେଲ ଓ ଅଟା ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ବିକ୍ରି ହୋଇଥିଲା ।

ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱରି କୋଠରୀରେ ଶିଳ୍ପାଗାରର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଗୁଡ଼ିଏ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଯଥା ବିକାର, ଟେଷ୍ଟଟିଉବ୍ ହାଇଡ୍ରୋମିଟର, ରଙ୍ଗକାମର ଥର୍ମୋମିଟର, ନାନାପ୍ରକାର ଏସିଡ୍, ନେପ୍‌ଥଲ ଓ ଇଣ୍ଡାଥ୍ରିନ୍ ରଙ୍ଗ, ଏସିଡ, ଆଲକଲ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ରକମର ପକାରଙ୍ଗ କରିବାର ସାମଗ୍ରୀ, ଧୋବକଗ୍ର ଭସରର ନମୁନା, ପକାରଙ୍ଗ-କଗ୍ର ଢୁଳା ଓ ଭସର ନମୁନା, ଭାରତବର୍ଷରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ନାନାପ୍ରକାର ପାଟ, ବିଦେଶୀ ନାନାପ୍ରକାର ଖାଣ୍ଡି ଓ ନକଲ ପାଟର ନମୁନା ଇତ୍ୟାଦି ।

ପୂର୍ତ୍ତିଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ବେଳେ ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜ ଯେଉଁ ସୂତାକୁ ପକାରଙ୍ଗରେ ସ୍ୱହସ୍ତରେ ରଙ୍ଗେଇ ଥିଲେ, ସେହି ସୂତା ଗୋଟିଏ ବିଭାଗର ଶୋଭାବର୍ଦ୍ଧନ କରିଥିଲା । ଅନ୍ୟଥା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ଓ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ମଝି ହଲରେ ଦୁଇଟି ତନ୍ତ୍ରରେ ଭସର ଲୁଗାବୁଣା ଚାଲୁଥିଲା । ଗୋଟିଏ ତନ୍ତ୍ରରେ ବୁଣିବାପାଇଁ ଡୋରିଆ ଭସର ବିନା ବୁଣା ହେଉଥିଲା । ଆଉ ଗୋଟିକରେ ଖଣ୍ଡିଏ ବିଚିତ୍ର ଭସର ଶାଢ଼ୀର ଧାରରେ 'ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍' ଇଂରାଜୀ ଅକ୍ଷରମାନ ବୁଣା ହେଉଥିଲା । ପୂର୍ବୋକ୍ତ ତନ୍ତ୍ରରେ ୪୯ ଗୋଟି ଡାଙ୍ଗି ଲାଗିଥିଲା — ଏହି ଅଦ୍ଭୁତ ତନ୍ତ୍ରକୁ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ଦକ୍ଷତା ପ୍ରୟୋଜନ । ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସବ୍‌ଡିଭିଜନର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପାଟରା ତନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟରୁ ବଛା ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ଏହି ଦୁଇ ତନ୍ତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଅଣା ହୋଇଥିଲା । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଡବଲଗା ଠକ୍‌ଠକି ତନ୍ତ୍ରରେ ଭଲ ସୂତାରେ ଜରି ନକ୍‌ସା ବିନାର ବୁଣା ହେଉଥିଲା । ଇତି ପୂର୍ବରୁ ଏହିଭଳି ତନ୍ତ୍ର ଏ ଷ୍ଟେଟରେ ନଥିବା ଯୋଗୁଁ ଏଥି ପ୍ରତି ଦର୍ଶକମାନେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲେ ।

ଉତ୍ତରପଟ ଘରଭିତରେ ଭସର ଖୋଷାର ସୂତାକଟା, ବଳା ଓ କଣ୍ଡାରେ ଗୁଡ଼ାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ସାଧାରଣତଃ ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଏ ବ୍ୟବସାୟ କରନ୍ତି ସେହିମାନେ ଏହି କାମ ଦେଖାଉଥିଲେ ।

ତା ୯-୮ ରଖରୁ ତା ୨୦ ରଖ ସୁଦ୍ଧା ଉକ୍ତ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦିନଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖୋଲା ରହିଥିଲା । ଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଦେଖିବାର ସୁବିଧା ଥିବାରୁ ଏଥିପାଇଁ ବହୁଲୋକର ସମାଗମ ହୋଇଥିଲା । ଲୋକଗହଳକୁ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଓ ମେଳାର ଜିନିଷମାନଙ୍କ ବିଶେଷତ୍ୱ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ବାଲଚରମାନେ ମଧ୍ୟ ବହୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ।

ପ୍ରଥମ ଦିନ ଦିବା ୯ ଘଣ୍ଟାରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ୬ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୪୨୬୬ ଲୋକ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ଦିନ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱୟଂ ମହାରାଜା ପ୍ରଦର୍ଶନୀକୁ ବିଭାଗର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିନିଷ ତନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ରରୂପେ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ଦିବା ୯୨ ଘଣ୍ଟା ରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ୬ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମେଳା ଦେଖିବାକୁ ୫୬୬୫ ଲୋକ ଆସିଥିଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ୬ ଟା ରୁ ୮ ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ମହିଳାମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରାୟ ୨୦୦ ଭଦ୍ରମହିଳା ଦେଖିବାକୁ ଆସିଥିଲେ । ଶେଷ ଦିନଟି କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ-ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଥିଲା । କେତେକ ଉତ୍ସାହୀ ମହିଳା ନିଜେ ନିଜେ ଆସି ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟର ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରେରଣା ଓ ଉଦ୍‌ଯୋଗ ଫଳରେ ମେଳାରେ ବହୁତ ଜିନିଷର ସମାବେଶ

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୋଇଥିଲା, ଯଥା: ନାନାପ୍ରକାର ବୁଣାବୁଣି କାମ, ଚିତ୍ର, ଫୁଲ ଇତ୍ୟାଦି । ବାଳକା ସେବିକାମାନେ ମଧ୍ୟ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ରହି ସେମାନଙ୍କୁ ଯଥାରୀତିରେ ବୁଝାଉଥିଲେ । ବାଳକାମାନେ ଚରଖାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଦେଖାଉଥିଲେ । ଏ ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ୬ ଟା ଠାରୁ ୯୦ ଟା ମଧ୍ୟରେ ୬୫୦ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ-ଦର୍ଶକ ଆସିଥିଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ୩ ଦିନଯାକ ମେଳାରେ ସର୍ବମୋଟ ୧୦,୮୦୦ ଲୋକଙ୍କର ସମାବେଶ ହୋଇଥିଲା । ମେଳାଘରୁ ବାହାରି ଯିବାବେଳେ ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରାଯାଇଥିଲା । ଏ କଥା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ ଉକ୍ତ ମେଳା ପାଇଁ ଅତି ସାମାନ୍ୟ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲା ।

ପ୍ରଥମ ଦିନ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଗୃହର ଛତଉପରେ 'ଲାଉଡ୍ ସ୍ପିକର୍' ଯନ୍ତ୍ର ଲଗାଇ ଦିଆ ହୋଇଥିଲା ଓ ତାହା ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନେକ କଥା ଶୁଣାଯାଇଥିଲା । 'ବକ୍ତୃତା' ଯନ୍ତ୍ରରେ କଥା ଓ ସଙ୍ଗୀତ ଶୁଣି ମଞ୍ଚସ୍ଥଳର ଲୋକମାନେ ବଡ଼ ଚକିତ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । 'ବକ୍ତୃତା' ସାହାଯ୍ୟରେ ଲୋକେ ନାନାରକମ ଗୀତ, ବାଦ୍ୟ, କଥା ଓ କେତେ ରକମର ଶିଳ୍ପ-ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କଥା ମଧ୍ୟ ଶୁଣିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଥିଲେ । କଥା ଓ ଗୀତସବୁ ଶୂନ୍ୟରୁ ଆସୁଥିବାର ଦେଖି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଏହା ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ବ୍ୟାପାର ପରି ଲାଗୁଥିଲା । ଏ ବିଷୟରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ଆୟୋଜନରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ଓ ଆନନ୍ଦ ଲୋକେ ପାଇଥିଲେ, ସେଥିପାଇଁ ଷ୍ଟେଗାର୍ଡ ଟେଲିଫୋନ୍ କମ୍ପାନୀଙ୍କର ଶ୍ରମ ସର୍ବାଦୌ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ମହାରାଜାଙ୍କ ଶ୍ରୀମୁଖବାଣୀ ଶୁଣିବା ପାଇଁ ବହୁଲୋକ ସମାଗତ ହୋଇଥିଲେ । ଷ୍ଟେଟର ଲାହାଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ବିଷୟରେ 'ବକ୍ତୃତା' ସାହାଯ୍ୟରେ ମହାରାଜା ଯେଉଁ ବକ୍ତୃତା ଦେଲେ, ତାହା ସମସ୍ତେ ମନୋଯୋଗ ସହକାରେ ଶୁଣିଥିଲେ । ଏଣୁ 'ବକ୍ତୃତା' ଯନ୍ତ୍ର ମେଳା ଉତ୍ସବରେ ଆନନ୍ଦ ତଥା ଶିକ୍ଷା ବିସ୍ତାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ବହୁଳ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲା ।

ବାହାରର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଏହି ମେଳା ଶିକ୍ଷା ଓ ଆନନ୍ଦର ଆଧାର ରୂପେ ଫଳପ୍ରଦ ହୋଇଥିଲା । ପକ୍ଷାନ୍ତରେ କର୍ମୀମାନେ ସାମୟିକ ସୁଯୋଗର ଏପ୍ରକାର ସଦ୍ବ୍ୟବହାର କରିଥିବାରୁ ପ୍ରକୃତ ସାର୍ଥକତାର ଆନନ୍ଦ ଉପଭୋଗ କରିଥିଲେ ।

ଜୁଲାଇ ୧୭ ।

(ପ୍ରାପ୍ତ)

ନିଜ ଗୌରବରେ ସମୁଜ୍ଜ୍ୱଳ ପ୍ରଭାତ ତାର ସମସ୍ତ ସମ୍ଭାର ନେଇ ଦେଖା ଦେଲା । ଗତ ରାତିର ବର୍ଷାରେ ସହିକ ମନ ଧିକା ପଡ଼ି ଯାଇ ଥିଲା । ବର୍ଷଣୋନ୍ମୁଖ ବଉଦ-ମାଳ ତରେ ତରେ ପ୍ରାଣୀ ଭାଲରେ ଖେଳଗଲେ ଆନନ୍ଦ କୌତୁକରେ ହିଁ ହିଁ କେତେ ସୁନ୍ଦର ବିଚିତ୍ର ରଙ୍ଗରେ ।

ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ନଗରୀର କେଉଁ ଅଜଣା ଆନନ୍ଦ ବହି ଆସୁଥିଲା ଯେଉଁ ସ୍ପନ୍ଦନ, ସେ ଶତଗତ ହୃଦୟରେ ଆଶାର ମଧୁର ବାରତା ଭରି ଦେଇ ।

ସ୍ୱରଗର ବିତାନ ତଳେ—ସେଇ ସୁବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାନ୍ତରର ଛାତି ଉପରେ—ମନୁଷ୍ୟର ସମସ୍ତ ଗୃହୁଣୀ କଳା-କୁଶଳତାର ଅପୂର୍ବ ଅଭାବ, ସ୍ୱଚ୍ଛ ସୁଗୁରୁ-କାରୁ ସୁଶୋଭିତ, ପ୍ରେମ ଓ ସେବାର କୁଟିକ ଶ୍ରୀରେ ଜଡ଼ିତ ନୂତନ ଏକ ଆହ୍ଲାଦନ ।

ଇନ୍ଦ୍ରଦେବ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀ ପାଇ ନାହାନ୍ତି । ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କର ସମ୍ମିଳିତ ପ୍ରବଳ ଇଚ୍ଛା ଶକ୍ତିରେ ପରାଭୂତ ବନ୍ଦୀଟି ପରି ସମସ୍ତଙ୍କର ଶ୍ରୁତି ଶକ୍ତିର ସହାୟତା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ବଜ୍ର-ଚିତ୍କାର ଗର୍ଜନକୁ ରୋଟ ପଠାଇ ଥିଲେ ।

ପ୍ରକୃତିର ସରକ ଜନସ୍ରୋତ ସେହି ପ୍ରାନ୍ତର ଅଭିମୁଖରେ ଗତି କଲା । ବହୁଦୂରତ ଜନତାର ଦିନ ବେଷ୍ଟନୀ ଭିତରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ ସମସ୍ତେ—ନିର୍ମଳ ଭାବରେ—ଶୁଦ୍ଧ ପୂତ ମନଃପ୍ରାଣ ଯେଉଁ । ନରନାରୀ ତରୁଣ ବୃଦ୍ଧ ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କ ମିଳନରେ ଏକ ଅଭିନବ ବିମାନ ମେଳା ଗଢ଼ିଉଠିଥାଏ—ସମସ୍ତେ ଏକଧ୍ୟାନ—ସମସ୍ତଙ୍କ ଭିତରେ ବାହାରେ ଏକ ଅନନ୍ତର ଅନୁଭୂତି ।

ଦିଗ୍ବଳୟ ଉତ୍ତାରୁ ଚାରିଆଡ଼ର ଅନନ୍ତ ଧ୍ୱନି ଭିତରେ ତାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତି ଦେଖାଗଲା । ସମବେତ ଜନତାର ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ଅସ୍ଫୁଟ କଳରବ—ତା ପରେ ସମସ୍ତେ ସ୍ତବ୍ଧ । ତୋରଣ ଦେଶରେ ଗମ୍ଭୀର ଅନ୍ତରର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା—ଅମାତ୍ୟ, ବାରିବ, ଗୁଣ-ମୁଗ୍ଧ ଭକ୍ତ ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ, ସମସ୍ତେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନାରେ ଅଭିଭୂତ ହେବାକୁ ଆଗଉଛନ୍ତି ।

ବୟ ସ୍କାଉଟ୍ (Boy Scout) ଦଳ ଜାତୀୟ ବିଚିତ୍ର ବେଶରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇ ସବୁ ଯୁଗର ତରୁଣାନନ୍ଦ ପ୍ରତିମାଟିମାନଙ୍କ ପରି ସେବା ଓ ଶୃଙ୍ଖଳା ବ୍ରତକୁ ଅଗଳରେ ଦଣ୍ଡ ହସ୍ତରେ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କଲେ ।

ଜାତୀୟ ବନ୍ଦନା ମୁଖର ବ୍ୟାଣ୍ଡ ବାଦ୍ୟ ବାଜି ଉଠିଲା—ସୁନ୍ଦର,

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁଲଳିତ ଐକ୍ୟତାନ—ପ୍ରାଚ୍ୟ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ କଳାର ବିଚିତ୍ର ସମାବେଶ—ହୃଦୟର ଗଭୀରତମ ପ୍ରଦେଶରେ ଆନନ୍ଦର ମୂର୍ଚ୍ଛନା ।

ସେ ଯେ ଅଗରେ ଉଭା ! ସମ୍ମାନରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ମସ୍ତକ ଅବନତ—ବିନୟ ନମ୍ରପ୍ରଣତ-ଅନ୍ତର୍ନିହିତ ଭକ୍ତିର ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ! ସରଳ ଭୂଷାରେ ଭୂଷିତ ହୋଇ ଯୌବନ ସୁଲଭ ମଧୁର ଠାଣିରେ ବିରାଜିତ, ପ୍ରଜାରଞ୍ଜନକାରୀ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବ ହସ ହସ ବଦନରେ ପ୍ରଜା ବର୍ଗଙ୍କର ସଙ୍ଗୁଳା ଯେନା କଲେ ।

ସଭାରେ ବିରାଜିତ ! ମଧୁର-ସୁବାସଭରା-ଡୋଳା-କୁସୁମ-ପୁଞ୍ଜରେ ବିଚିତ୍ର ରଙ୍ଗର ମାଳାଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର କମନୀୟା ବାଳିକାଟିର ସରାଗ—ସେଇ ପ୍ରୀତି-ପ୍ରଣୟ ଭରା ହୃଦୟରେ ବୃହିତ ହେଲା ।

ହୃଦୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ-ଜିହ୍ୱା ଲଜ୍ଜିତ ଭାଷା ଉଚ୍ଚାରଣ କଲା—ଆନନ୍ଦ ଅଭିନନ୍ଦନ । ଜନ ମଣ୍ଡଳୀର ମୁଖପାତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପଠିତ—ଏହା କାହାର ବାଣୀ—ସମବେତ ଜନତାର ହୃଦୟର ଭାଷା ! ଜନମନ ଗୁମ୍ଫା ପେଉଁଠି ବୃହିତ ହେଲା ଅତିସ୍ନେହ ସରାଗରେ, କେଉଁ ଗଭୀ-ରର ଭିତରେ କାଳ କାଳକୁ ସ୍ୱତ୍ୱ ରଖିବାକୁ ।

ପୁଣି ମଧୁର ବାରତା ଶୁଭି ଗଲା—ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳର ନବୋଚ୍ଛ୍ୱଳ ରହିଛି ପ୍ରତାପ । ପ୍ରଜା ପୁଞ୍ଜଙ୍କ ପାଇଁ ଏହାଠାରୁ ବଳି ଅଧିକ ଶୁଭ ସମ୍ବାଦ ଅଛି ? ତାହା ପରେ ସବୁର ହୃଦୟକୁ ଆନନ୍ଦରେ ଭରି ଦେଲା—ସେଇ ମଧୁର ସଙ୍ଗୀତ ଗୋଟିକ—'ଭଞ୍ଜଭୂମି ଜୟ ପ୍ରତାପ'—ପ୍ରତାପଙ୍କ ଭକ୍ତି ପ୍ରୀତିର ପ୍ରଶସ୍ତିରେ ।

ତାଙ୍କର ଭାଷଣ ଦେଇ ପ୍ରଶସ୍ତ ହୃଦୟ ଭିତରୁ ଆସିଲା ପ୍ରଶାନ୍ତ ଭାବର ମୂର୍ଚ୍ଛନା । ସକଳ ମନରେ ଲାଗିଗଲା ସେ ମଧୁର ଧ୍ୱନି ସକଳ ମୁକୁଳା ହୃଦୟରେ ପ୍ରତିଧ୍ୱନିତ ହୋଇ ବାସ୍ତବ କୁହୁକ ପରଣ ପରି !

ସୁବାସ ବିତରଣ ଲାଗି ହେଲେ, ବାହୁଡା ବଜେ ହେଲେ, ଗୃହଅଗେ ପୁଲକ ସମ୍ଭାରର ଢେଉ ଖେଳି ଗଲା-ସମସ୍ତେ ସୁଖୀ; କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ସୁଖକୁ ବଳି ଯାଇ ଥାଏ ସେଦିନ ମହାରାଜାଙ୍କର ନିଜ ହୃଦୟର ଆନନ୍ଦ ।

ଏହି ଜନ ମନର ସଙ୍ଗୋଳା—ଏହି ସାର୍ବଜନୀନ ପ୍ରୀତିର ବନ୍ଧନ—ବଡ ସହଜ ଛୋଟର, ନଗଣ୍ୟ ସହଜ ମହାମାନ୍ୟର—କେତେ ସହଜ ! କେତେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ, ସ୍ୱାଭାବିକ ଭାବରେ ଏ ସବୁ ଘଟି ଗଲା ଅଛି !

୧୯୩୧ ସାଲର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜନସଂଖ୍ୟା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହମ୍ମଦ ଲାଏକୁଦ୍ଦିନ, ବି. ଏ.
ସେନ୍‌ସାସ୍ ଅଫିସର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଭାରତବର୍ଷର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ଜନ ସୁମାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ୧୯୩୧ ସାଲ ଫେବୃଆରି ମାସର ତା ୨୬ ରଖ ସନ୍ଧ୍ୟା ଘ ୭ଟା ଠାରୁ ଅର୍ଦ୍ଧ ରାତ୍ରି ମଧ୍ୟରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଜନସଂଖ୍ୟା ଗୃହୀତ ହୋଇ-ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନର ମୋଟା ମୋଟି ହିସାବରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ମୋଟ ୮,୮୬,୭୪୫ ଲୋକ ଏ ରାଜ୍ୟରେ ବାସ କରନ୍ତି । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ପୁରୁଷ ୪,୪୧,୦୭୮ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ୪,୪୫,୬୭୭ । ଗତ ୧୯୨୧ ସାଲର ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁଯାୟୀ ଏହି ଷ୍ଟେଟରେ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ୭,୫୪,୨୦୩ ଥିଲା; ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ପୁରୁଷ ୩,୭୪,୩୧୧ ଓ ସ୍ତ୍ରୀ ୩,୭୨,୮୧୨ । ଏଣୁ ଗତ ଦଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଷ୍ଟେଟରେ ୧,୩୨,୫୪୨ ଲୋକ ବେଶି ହୋଇ ଅଛନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଶତକରା ୧୭·୫ ଲୋକ ବଢି ଅଛନ୍ତି । ପରିଶେଷରେ ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହେବ ତାହା ଯଥା ସମୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ । ଏଥର ଏହି ଷ୍ଟେଟର ଜନସଂଖ୍ୟାର ବିବରଣୀ ପୃଥକ୍ ଭାବରେ ସଂକଳିତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଚାଲି-ଅଛି । ଏହି ରିପୋର୍ଟଟିକୁ ନାନା ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ବିଷୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ସୁଖ ପାଠ୍ୟ କରିବାର ଯଥାସାଧ୍ୟ ଯତ୍ନ ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଅଛି । ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟରେ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଅଦିମ ଓ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଅଧିବାସୀଙ୍କର ଜାତିତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଆଲୋଚିତ ହେବ । ଏହି ସଂପର୍କରେ ନାନାବିଧ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହର ଉଦ୍ୟମ କରା ଯାଉଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଶିଳ୍ପୀବିଜ୍ଞାନୀମାନଙ୍କର ବିବରଣ ମଧ୍ୟ ସଂଗୃହୀତ ହେଉଅଛି । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା କେତେ, କେତେ ମହାଜନ ଓ ଖାତକ ଅଛନ୍ତି, କେତେ ଲାଖରାଜଦାର ଅଛନ୍ତି, ଷ୍ଟେଟର ଓ ରୟତମାନଙ୍କର କେତେ ବନ୍ଧ ପୋଖରୀ ଅଛି, କେତେ ଜମିରେ ବନ୍ଧ ପାଣି ମାଡେ, କେତେ ଗୋଚର ଜମି ଅଛି, ଅବାଦ ଯୋଗ୍ୟ ପତିତ ଜମିର ପରିମାଣ କେତେ, ଏହିପରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ବିଷୟର ବିବରଣ ସଂଗ୍ରହ ନିମିତ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଅଛି । ଏତଦ-ଉପଲକ୍ଷେ ମୋଫସଲର ସବ୍-ଡିଭିଜନେଲ୍ ଅଫିସରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଓ ସଦରରେ ରେଭିନିଉ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଫର୍ମମାନ ପଠା ଯାଇ ଅଛି । ସେମାନେ ସର୍ଦ୍ଦାର-ପ୍ରଧାନମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରି ପଠାଇବେ ।

ରାଜ କର୍ମଚାରୀ ଓ ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ଓ ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟତୀତରେକେ ଏ ଦୁରୂହ କାର୍ଯ୍ୟ ସୁସମ୍ପନ୍ନ ହେବା ଦୁଷ୍କର । ତେଣୁ ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକାନୁଯାୟୀ ଉପରୋକ୍ତ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହରେ ଅକୁଣ୍ଠିତ ଭାବରେ ଯଥାଶକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିବେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଙ୍ଗଲ ଓ ଚାଷବାସ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏମ୍, ବି, ଗୋଲସ୍ମିଥ ଏମ୍. ଆର. ଏ. ସି., ଏମ୍. ଇ. ଏମ୍. ଏ.
ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଜୀବିକା ଅର୍ଜନ ପାଇଁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ, ଅନ୍ତତଃ ଶତକରା ୯୮ ଜଣ, କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରନ୍ତି । କୃଷିଜୀବୀ ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କର ଅଭାବ ପୂରଣ କରିବା ଜଙ୍ଗଲ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ବିଭାଗର ଅନ୍ୟତମ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଜଙ୍ଗଲ ଅଭାବରେ ପ୍ରଜାମାନେ ସୁଖରେ ଦିନ କାଟି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଜାଳଣି କାଠ, ଦରଷଜ କାଠ, ଲଙ୍ଗଳ ଯୁଆଳ କାଠ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଯେପରି ନିକଟରେ ନିତାନ୍ତ ଦରକାର, ଗୋରୁ ମଇଁଷି ଚରାଇବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଦରକାର । ଚାଷବାସ ସହିତ ବୃକ୍ଷାଦି ରୋପଣ କରିବା ସମସ୍ତଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ସମସ୍ତେ ଏହା କ୍ରମଶଃ ବୁଝି ପାରୁଅଛନ୍ତି । ଷ୍ଟେଟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରେ ବନ ବିଭାଗର ଏହି ଲକ୍ଷ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକରୀ ହେଉଅଛି ।

ସିମିଳପାଳ ପରି ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଙ୍ଗଲ ତୁଳନାରେ ଲୋକାଳୟ ବିରଳ, ସେଠାରେ ଜଙ୍ଗଲ ଉପରେ ଲୋକଙ୍କର ଆଦୌ ଆସ୍ଥା ନ ଥାଏ । କାରଣ ଚାଷବାସ ନିମିତ୍ତ ଯାହା ଅଭାବ ହୁଏ ତାହା ଅକ୍ଳେଶରେ ହାତ ପାଖରେ ମିଳେ । ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣଦାଣ୍ଡି ଓ ସଦର ସବ୍-ଡିଭିଜନ ସଦୃଶ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଚାଷବାସ ପାଇଁ ନିକଟରେ ପ୍ରୟୋଜନାନୁରୂପ ଜଙ୍ଗଲର ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଅଛି । ଅଥଚ ଅନେକ ଅନୁର୍ବର ଜମି ପଡିଅଛି ଯହିଁରେ ଭଲ ଫସଲ ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ଲୋକେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଜୀବିକାର୍ଜନର ଅନ୍ୟ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରୁଅଛନ୍ତି । ଲୋକସଂଖ୍ୟା ବଢିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜଙ୍ଗଲର ପ୍ରୟୋଜନ ବଢୁଅଛି । ଫଳରେ ଲୋକଙ୍କର ଆଶୁ ଅଭାବ ପୂରଣ କରିବାରେ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ଅଭାବ ପୂରଣ ନିମିତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ଜଙ୍ଗଲ ବଢାଇ ରଖିବାରେ ଅନବରତ ଟଣାଓଟରା ଲାଗିଅଛି ।

ବ୍ରାହ୍ମଣଦାଣ୍ଡି ଓ ସଦର ସବ୍-ଡିଭିଜନର ସମସ୍ତ ଜଙ୍ଗଲ ଓ କର୍ତ୍ତିପଦାର ଅଂଶିକ ଜଙ୍ଗଲ ଲୋପ ହୋଇଥିବା ଫଳରେ ଲୋକମାନେ ସବୁ ଜାଳୁଥିବାରୁ ଜମି ଉର୍ବର କରିବାର ସାର ନଷ୍ଟ କରୁଅଛନ୍ତି । ସାମାନ୍ୟ ଗୋଚରେ ଜମିରେ ଭଲ ଘାସ ଜନ୍ମୁ ନ ଥିବାରୁ ଗୋରୁ ଗାଈ ପେଟପୂରା ଖାଇବାକୁ ପାଉନାହାନ୍ତି । ବ୍ରାହ୍ମଣଦାଣ୍ଡିରେ ଦରଷଜ କାଠ ଅନେକ ଦୂରରୁ ଆଣିବାକୁ ପଡୁଥିବାରୁ ଲୋକେ ଅଧିକ ଶ୍ରମିତ ହେଉଅଛନ୍ତି । ଜଙ୍ଗଲ କ୍ରମଶଃ ଲୋପ ହେଉଥିବାରୁ ଜଳକଷ୍ଟ ମଧ୍ୟ ହେଉଅଛି ।

ଏମ୍ପୋଲ୍ ପ୍ରଚାର ଗୁଡିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲେ ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବାର ଆଶା କରାଯାଏ ।

ପଡିଆ ଜମିରେ ଉପାୟ କରି ଦରଷଜ ହେବା ଭଳି ଗଛ, ଜାଳଣି କାଠର ଗଛ, ବାଉଁଶ ଓ ଘାସ ପ୍ରଭୃତି ଧୀରେ ଧୀରେ ଲଗାଇବାକୁ ହେବ । ଏ ବିଷୟରେ ଯତ୍ନସାମାନ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା ହୋଇଅଛି, ମାତ୍ର ଆଶାନୁରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନାହିଁ । ଯଦି ଏହି ପ୍ରକାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଏ, ତେବେ ବୃକ୍ଷହୀନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେ ଚାଷବାସର ଦୁରବସ୍ଥା ଘଟିବ କେବଳ ତାହା ନୁହେ, ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଜମି ଗୁଡିକ ଲାଭଜନକ ହୋଇପାରିବ ।

ପ୍ରଜାମାନେ ବୁଝିବା ଉଚିତ ଯେ, ତାଙ୍କର ଉପକାର ଲାଗି ଜଙ୍ଗଲ ରଖାଯାଉଅଛି । ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଶେଷ କଷ୍ଟ ଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡିବ ।

ସ୍କୁଲଶିକ୍ଷକମାନେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଜଙ୍ଗଲର ଉପକାରିତା ବୁଝାଇଦେବେ । ଏ ଭଳି ଶିକ୍ଷା ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତପ୍ରଦେଶ ଓ କାନାଡାର ସ୍କୁଲଗୁଡିକରେ ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଦେଶର ଭାବୀ ବଂଶଧରମାନେ ଜଙ୍ଗଲର ଉପକାରିତା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରିବେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଲାହାଚାଷ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଧାଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ, ଏମ୍. ଏ. ବି. ଏଲ୍.
ସବଡିଭିଜନେଲ୍ ଅଫିସର, ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ।

ଧାନ ଚାଷ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବସାୟ । ମାତ୍ର ସାଧାରଣ ଚାଷିର ଧାନଚାଷରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଆୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେମାନେ ସେଥିପାଇଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟବସାୟ କରିଥାଆନ୍ତି । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଲାହାଚାଷ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବସାୟ । ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଘାଟୀ ଓ ପାଞ୍ଚପୀଠ ସବ୍‌ଡିଭିଜନର ବହୁଲୋକେ ଏଥିରୁ ବିଶେଷ ଉପକାର ପାଉଛନ୍ତି । ଏ ରାଜ୍ୟର ସାଧାରଣ ଲୋକ ବଡ ଗରୀବ । ଲାହା ଚାଷରୁ ଯେଉଁ ଆୟ ହୁଏ ତାହା ତା'ଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସାମାନ୍ୟ ନୁହେଁ । ସୁତରାଂ ଯେଉଁମାନେ ଏଠାରେ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଲାହାଚାଷର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଭଲରୂପେ ବୁଝିବା ଆବଶ୍ୟକ । ରାଜ୍ୟସରକାରଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ମଧ୍ୟ ଏହା ବଡ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ, କାରଣ ଏଥିରୁ ବେଶ ଆୟ ହୁଏ ।

ପ୍ରାୟ ଦଶ ବାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସଦର ଓ କପଡଦା ସବ୍-ଡିଭିଜନମାନଙ୍କରେ ଲାହାଚାଷ ଜଣା ନ ଥିଲା କହିଲେ ଚଳେ ଏବଂ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟୀ ଓ ପାଞ୍ଚପୀଠ ସବ୍‌ଡିଭିଜନମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଲୋକ ଏହି ଚାଷ କରୁଥିଲେ । ଗୁଇବସା ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଘାଟୀର ନିକଟ ଥିବାରୁ ସିଂହଭୂମ ଜିଲାର କୋଲ୍ଲାନ ଓ ଧଳଭୂମ ତରଫରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଜାତିର ଲୋକ ବାସ କରନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଘାଟୀରେ ମଧ୍ୟ ସେହି ସବୁ ଜାତିର ଲୋକ ବାସ କରୁଥିବାରୁ ପ୍ରଥମେ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟୀର ଲୋକେ ଲାହାଚାଷର ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ବୁଝିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ପଇସା କଉଡି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧା ଅଭାବରୁ ଭଲରୂପେ ଚାଷ କରି ପାରି ନ ଥିଲେ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ବ୍ୟବସାୟୀ ଦଳ ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ସେମାନଙ୍କର କାରବାର ଦ୍ୱାରା ରାଜକୋଷକୁ ବେଶ ଧନାଗମ ହେଲା । ସେଥିପାଇଁ ରାଜସରକାରରୁ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଅନୁଗ୍ରହ ଲାଭ କଲେ । ଏକ-ଚାଟିଆ ବ୍ୟବସାୟ (monopoly) ସେ ସମୟରେ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ପଡିଲା । ଏକଚାଟିଆ ବ୍ୟବସାୟୀ (monopolist) ଚାଷିମାନଙ୍କୁ ଭଲ ବିହନ ଓ ସାଦନ ଯୋଗାଇଲେ ଏବଂ ନିକଟରେ ଲାହା କିଣିବା ପାଇଁ ଗୋଦାମ ଖୋଲିଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କ ଯତ୍ନରେ ଲାହା ବ୍ୟବସାୟଟି ଅତିରେ ବେଶ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କଲା ।

ଏକଚାଟିଆ ବ୍ୟବସାୟର ଦୋଷ ଗୁଡିକ କାଳକ୍ରମେ ଜଣା ପଡିଗଲା । ସେତେବେଳେ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅସନ୍ତୋଷ ଜନ୍ମିଲା । ରାଜସରକାର ଲୋକଙ୍କ ମନୋଭାବ ବୁଝି ଏକଚାଟିଆ ବ୍ୟବସାୟ ଉଠାଇ ଦେଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ସମସ୍ତ ଜିଲାଷ୍ଟିକୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭିତ୍ତିରେ ଗଢିବାକୁ ବସିଛନ୍ତି । ଆଗେ ଲାହାଗଛ ଗୁଡିକରେ ପ୍ରଜାଙ୍କର ସବୁ ସ୍ଥାନ ଓ ବ୍ୟବସାୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବାଧାଥିଲା ତାହା ଉଠାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚାଲିଛି । ଏହା ପରେ ଭଲ ବିହନ, ସାଦନ ଓ ଲାହା ଚାଷର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ଉପଦେଶ ଯେପରି ଲୋକେ ପାଇ ପାରନ୍ତି ସେ ସବୁ ମଧ୍ୟ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଚାଲିଛି । ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ ନିକଟରେ ଏପରି ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଇ ପାରିବ ଯଦ୍ୱାରା କ୍ଷୁଦ୍ରତମ ଚାଷୀ ମଧ୍ୟ ତାହାର ଲାହା ପାଇଁ କାରଖାନାରେ ବଡ ବଡ ମହାଜନ ଯେଉଁ ଦରରେ ବିକନ୍ତି ସେହିପରି ବେଶି ଦର ପାଇ ପାରିବ ।

ଏହି ସବୁ କାମ ହୋଇଗଲେ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ଭଳି ସୁବିଧା ଜାଗାରେ ଲାହାରୁ 'ସେଲକ' (ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପରିଷ୍କୃତ ଲାହା) ତିଆରି କରିବା କାରଖାନା ଓ ସେଥିରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯେଉଁ ସବୁ ବ୍ୟବସାୟ ହୋଇପାରେ ସେହି ସବୁ ବ୍ୟବସାୟର କାରଖାନା ଖୋଲିବା ବେଶି ଦୂରର କଥା ନୁହେଁ । ରାଜସରକାର ଯଦି ଏପରି କାରଖାନା ଖୋଲନ୍ତି ତେବେ ରାଜ୍ୟରୁ ଏତେ କଞ୍ଚା ଲାହା ବାହାରି ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହିଠାରେ ସେହି ଲାହା ଦ୍ୱାରା ନାନା ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ ଗଢି ଉଠିବ । ତଦ୍ୱାରା ରାଜସରକାରଙ୍କ ଅଧିକ ଆୟ ହେବ ଓ ବହୁ ଗରୀବ ଲୋକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ କାମ ମିଳିବ । ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ବୁଝାଯିବ ଯେ ଲାହା ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଉନ୍ନତି ସମ୍ଭବ ।

ତିଆରି ନକଲି ଲାହା (synthetic lac) ଦ୍ୱାରା ଲାହା ଚାଷକୁ କେବେଲେକେ ମାଟି କରିଦେଇ ପାରେ, ଏପରି ଗୋଟିଏ ଭୟ ଅଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଘଟିବାର କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନିକଟରେ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ସେକଥା ଛାଡି ବର୍ତ୍ତମାନ ଲାହା ଚାଷର ଉନ୍ନତି ସକାଶେ ଯେଉଁସବୁ ଯତ୍ନ କରା ହେଉଛି ସେଥିରେ ବାଧା ଜନ୍ମାଇବା କଥା ନୁହେଁ ।

ବିଶେଷ ଆଶା କରା ଯାଉଛି ଯେ ଯେଉଁମାନେ ଲାହାଚାଷର ଉନ୍ନତି କାମନା କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଏ ଦିଗରେ ସାହାଯ୍ୟ କରି କାମଟି ଯେପରି ସଫଳ ହୁଏ ସେଥି ପ୍ରତି ଯତ୍ନବାନ୍ ହେବେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବାଟଘାଟ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଫ୍ରେଡ୍ ଡ. ଓଏଲଡ୍ଜ୍, ଏମ୍. ଆଇ. ମୁନ୍ ଏଣ୍ଡ ଇଓଆଇ. ଇ.
ଷ୍ଟେଟ ଇଞ୍ଜିନିଅର୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ୬୦୦ ମାଇଲରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ସଡକ ଅଛି । ସଡକଗୁଡିକ ତିନିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ, ଯଥା:— ପ୍ରଧାନ ସଡକ, ଶାଖା ସଡକ ଓ ଗ୍ରାମ ସଡକ । ପ୍ରଧାନ ସଡକ ଗୁଡିକ ରାଜଧାନୀରୁ ସମସ୍ତ ମହକୁମା, ରୁପ୍ସା ରେଲେଷ୍ଟେସନ ଓ ବାଲେଶ୍ୱର ସହରକୁ ଯାଇଅଛି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସଡକ ଉତ୍ତରପୂର୍ବାଭିମୁଖରେ ମେଦନୀପୁର-ନୟାବସାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଅଛି ।

ଶାଖା ସଡକଗୁଡିକ ପ୍ରଧାନ ସଡକରୁ ବାହାରି ବଡ ବଡ ହାଟ, ଗ୍ରାମ ଓ ଥାନାକୁ ଯାଇଅଛି । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରେଲ ଲାଇନ ଓ ବଡ ରେଲ ଲାଇନର ଅନେକ ଷ୍ଟେସନକୁ ମଧ୍ୟ ସଡକ ଅଛି । ଗ୍ରାମ ସଡକଗୁଡିକ ପକ୍ଷାନ୍ତରେ ପ୍ରଧାନ ସଡକ ବା ଶାଖା ସଡକରୁ ବାହାରିଅଛି । ତେଣୁ ରାଜ୍ୟର ସର୍ବତ୍ର ଯାତାୟାତରେ ବିଶେଷ ସୁବିଧା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଧାନ ସଡକଗୁଡିକରେ ପଥର କଣ୍ଟହୋଇ ଗୋଡ ପଡ-ଅଛି । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ସଡକଲାଗି ବନ୍ଧ ପଡିଅଛି । ଉଚ୍ଚ-ନୀଚ୍ରମ ହିସାବରେ ସଡକସବୁ ହୋଇଅଛି ଓ ଦୁଇ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଥାଳିନାଳର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅଛି ।

ପୋଲ ଅଭାବରୁ କେତୋଟି ସଡକରେ ବାରମାସ ଯାତାୟାତର ସୁବିଧା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏଥିପ୍ରତି ମହାରାଜାଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ପଡିଅଛି । ଗତ ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବାରିପଦା-ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସଡକରେ କାଉରା ନଦୀରେ, ବାରିପଦା-ଉଦଳା ସଡକର ୧୦ ମାଇଲରେ ନାଉପଡା ନଦୀରେ ଓ ମେଦନୀପୁର ସଡକର ୧୨ ମାଇଲରେ ଜମ୍ବୀରା ନଦୀର ପୋଲ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଅଛି ।

ବାରିପଦା-ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସଡକର ବଷାଇଠାରୁ ପାଞ୍ଚପୀଡ ମହକୁମାର କରଞ୍ଜିଆ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାରମାସ ଯାତାୟାତ ସୁବିଧାଲାଗି ପୋଲର ନକସା ଓ ଅନୁମାନିକ ବ୍ୟୟ ହିସାବ ମହାରାଜାଙ୍କ ମଞ୍ଜୁର ନିମିତ୍ତ ଦିଆଯାଇଅଛି । ଏହି ସଡକର ଖଡକାଇ ଓ ଓଣ୍ଡନ ନଦୀର ପୋଲକାମ ଶୀଘ୍ର ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଶେଷୋକ୍ତ ପୋଲଟି ୨୮୫ ଫୁଟ ଲମ୍ବ ହେବ ଓ ପିଲପାୟା ଗୁଡିକ ପ୍ରାୟ ୫୦ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ହେବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପାଞ୍ଚପୀଡ ପ୍ରଜାଙ୍କର ମହୁପକାର ହେବ ଓ ସେମାନେ ଅକ୍ଲେଶରେ ବାଦାମ-ପାହାଡ ରେଲଷ୍ଟେସନକୁ ଯାତାୟାତ କରିପାରିବେ । ଏହି ଦୁଇଟି ପୋଲରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେତେ ବୋଝାଇ ଯିବାର ଅନୁମାନ, ତଦପେକ୍ଷା ଅନେକ ଅଧିକ ବୋଝାଇ ସହିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରା ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରଧାନ ସଡକର ପୋଲକାମ ଶେଷ ହେଲେ ଶାଖା ସଡକ ଧରିବିବ । ଏହିସବୁ ସଡକର ପୋଲଗୁଡିକ ସ୍ଥାନୀୟ କାଠରେ ଅନାୟାସରେ ହୋଇପାରିବ । ଯେଉଁଠାରେ ପୋଲ କଲେ ଅଧିକ ଖରଚ ଲାଗିବ ସେଠାରେ ଚଟାଣ ପୋଲ ବା ଝୋଲଡା ପୋଲ କରାଯିବ ।

ନୂତନ ସଡକ ମଧ୍ୟ କରା ହେଉଅଛି । ପାବୁକ୍ ଓ୍ୟାର୍କ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଦ୍ୱାରା ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି-ବାରିପଦା ସଡକରେ ଦୁଇଟି ନଦୀ ବାଦ ଦେବା ପାଇଁ ୭ ମାଇଲ ଲମ୍ବ ଗୋଟିଏ ବୁଲା ସଡକର ଓ ପାଞ୍ଚପୀଡରେ ଆଉ ଦୁଇଟି ସଡକ ଯଥା ଠାକୁର-ମୁଣ୍ଡା-ସାତକୋଶିଆ ସଡକର ଓ କରଞ୍ଜିଆ-ରରୁଆଁ-ସିଂହଭୂମ-ସୀମା ସଡକର, ବହଳଦାଠାରୁ ବହଳଦାରୋଡ ଷ୍ଟେସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନୂତନ ସଡକର, କର୍ତ୍ତିପଦା ମହକୁମାର ଖୁଣ୍ଟା-ଗଣୀବନ୍ଧ-କୁଅମଗ୍ନ ଶାଖା ସଡକର ଓ ନୟାବସାଣ ଜମିଦାରୀରେ ସାଲିଆ-ଛୁଟିନା-ପୋଲ ସଡକର କାମ ପ୍ରାୟ ଶେଷ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଏହିସବୁ ନୂତନ ସଡକର ମାପ ସବୁ ମୋଟ ପ୍ରାୟ ୫୦ ମାଇଲ ହେବ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ବୃଦ୍ଧି ଓ ସୁଶାସନ ପାଇଁ ଯେ ଭଲ ସଡକର ପ୍ରୟୋଜନ, ଏଥିରେ କାହାର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । କୌଣସି ରାସ୍ତା ନ ଥିବା ସ୍ଥଳେ ଖରାପ ସଡକ ମଧ୍ୟ ଉପକାରରେ ଆସେ । ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳରେ ରେଲରାସ୍ତା ଖୋଲିବାର ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ, ସେଠାରେ ଏପରି ରାସ୍ତା ଦ୍ୱାରା ଯାତାୟାତର ସୁବିଧା ହୋଇଥାଏ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଭଲ ସଡକ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ରେଲ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଶସ୍ତାରେ ମୋଟରଗାଡିରେ ଜନସାଧାରଣ ଅମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି କରିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ଇଚ୍ଛୁକ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ଷ୍ଟେଟରେ ଯେଉଁ ଦୁଇ ପ୍ରକାରର ଟେଲିଫୋନ ଚଳୁଅଛି ସେ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତାରିତ ବିବରଣ ଲେଖିବାର ଆଶା ରହିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଚିକିତ୍ସା ବିଧାନ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରମାଧବ ସିଂହ ଏମ୍, ବି,
ଚିଫ୍ ମେଡିକେଲ୍ ଅଫିସର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

"କିଂ ଏଡ୍‌ୱାର୍ଡ ଡିସ୍‌ପେନସେରି" ଓ "ବାରିପଦା ହସ୍‌ପିଟଲ" ନାମରେ ଅଭିହିତ ହେଉଥିବା ଏହି ବାରିପଦା ଚିକିତ୍ସାଳୟ ପ୍ରାୟ ୩୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଠାରେ ପ୍ରଥମରୁ ଅଦ୍ୟାବଧି "ଇନ୍‌ଡୋର" ଓ "ଅଉଟ୍‌ଡୋର" ରୋଗୀଙ୍କ ବିହିତ ଚିକିତ୍ସା ହୋଇ ଆସୁଅଛି । ଏହି ଚିକିତ୍ସାଳୟ ପ୍ରତି ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂ ସାଧାରଣଙ୍କର ଆସ୍ଥା ଏପରି ବର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇଅଛି ଯେ ଉପସ୍ଥିତ ଇନ୍‌ଡୋର ରୋଗୀଙ୍କ ନିମିତ୍ତ ଅଧିକ ଗୃହ ନିର୍ମ୍ମାଣର ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ପଡିଅଛି । ଅଉଟ୍‌ଡୋର ରୋଗୀଙ୍କ ଦୈନିକ ସଂଖ୍ୟା ହାରାହାରି ୯୮୦ ରୁ ୨୫୦ ଜଣ । କିନ୍ତୁ ଚଳିତ ବର୍ଷ "ଇନ୍‌ଫ୍ଲୁଏନ୍‌ଜା" ରୋଗର ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଯୋଗୁଁ କେତେକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଉଟ୍‌ଡୋର ରୋଗୀଙ୍କ ଦୈନିକ ସଂଖ୍ୟା ୩୫୦ ଜଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

ଇନ୍‌ଡୋର ରୋଗୀଙ୍କ ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ଉପସ୍ଥିତ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି, ସେଥିରେ ୫୬ ଜଣ ରୋଗୀଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ରୋଗୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କ୍ରମଶଃ ବର୍ଦ୍ଧିତ ହେବାରୁ ଆଉ ୨୦ ଜଣ ଅଧିକ ରୋଗୀ ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଉଅଛି ।

ଡାକ୍ତର ଚିକିତ୍ସାରେ ଅନାସ୍ଥା ଯୋଗୁଁ ରୋଗୀମାନେ ହସ-ପାତାଳରେ ରହି ଚିକିତ୍ସିତ ହେବାକୁ ଆସୁ ନ ଥିଲେ । ସୁଖର ବିଷୟ ଅଜିକାଲି ସେ ଭ୍ରାନ୍ତ ଧାରଣା କ୍ରମଶଃ ଦୂରୀଭୂତ ହେଉ-ଅଛି । ସେଥିଯୋଗୁଁ ଏବଂ ସାଂସାରିକ ବ୍ୟାଧିମାନ ଅସ୍ତ ଚିକିତ୍ସା-ଦ୍ୱାରା ଆରୋଗ୍ୟ ହେଉଥିବାରୁ ଏପରି କି ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଜରାୟୁ-ସଂକ୍ରାନ୍ତ କଠିନ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଅନ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ନିମିତ୍ତ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ହସପାତାଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଉ-ଅଛନ୍ତି ।

ପୂର୍ବ କଥିତ ବୃହତ୍ ନିର୍ମ୍ମାଣ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରସୂତୀ ପରିଚର୍ଯ୍ୟାପାଇଁ ପ୍ରସବ ଗୃହ, ଅଣୁବୀକ୍ଷଣଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ମଳ, ମୂତ୍ର, ରକ୍ତ, କଫ ଇତ୍ୟାଦି ପରୀକ୍ଷା କରିବା ନିମିତ୍ତ ପରୀକ୍ଷାଗାର (ଲେବୋରେଟରି) ନିର୍ମ୍ମାଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଅଛି । ହସପାତାଳର କ୍ରମୋନ୍ନତି ନିମିତ୍ତ ଏହିପରି ନାନା ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବିତ ହେଉଅଛି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବ୍‌ଡିଭିଜନମାନଙ୍କରେ ଥିବା ଡାକ୍ତରଖାନା-ମାନଙ୍କରେ ଇନ୍‌ଡୋର ଅପେକ୍ଷା ଅଉଟ୍‌ଡୋରକୁ ରୋଗୀମାନେ ଚିକିତ୍ସା ନିମିତ୍ତ ବେଶୀ ଆସନ୍ତି । ଆଶା କରାଯାଏ, ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ପଲ୍ଲୀବାସିମାନେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱେଚ୍ଛା ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ପୁରବାସିମାନଙ୍କ ପରି ଇନ୍‌ଡୋରରେ ରହି ଚିକିତ୍ସିତ ହେବା ପାଇଁ ତତ୍‌ପର ଓ ଅସ୍ଥାବାନ ହେବେ ।

ବିଗତ ବର୍ଷରୁ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ସଂରୋଧ, ନିବାରଣ, ଚିକିତ୍ସା ଓ ଦୂରୀକରଣ ପାଇଁ ଉପାୟ ବିଧାନ କରା ହୋଇଅଛି । ଏହା ଚିକିତ୍ସା ବିଭାଗର ଉନ୍ନତିର ଅନ୍ୟତମ ନିଦର୍ଶନ । ଏହି ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା ନିମିତ୍ତ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ସବ୍ ଏସିଷ୍ଟେଣ୍ଟ ସାରଜନ୍ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏହି ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ବାରିପଦା ଡାକ୍ତରଖାନା ହତାର ଗୋଟିଏ କୋଣରେ ଗୃହ ନିର୍ମ୍ମିତ ହେଉଅଛି । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିନମାନଙ୍କରେ ପ୍ରାତଃ କାଳରେ ଶତାଧିକ କୁଷ୍ଠରୋଗୀ ଚିକିତ୍ସା ନିମିତ୍ତ ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଜୁଣ୍ଡି ହୁଅନ୍ତି । ସ୍ୱଳ୍ପକାଳ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରିନିକ୍ ଯେ ଜନପ୍ରିୟ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ଜନସାଧାରଣ ଯେ ଉପକୃତ ହେଉଅଛନ୍ତି ଏହା ତାହାର ନିଦର୍ଶନ ।

ବର୍ଷର ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜାସାଧାରଣଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲଥିଲା । ମାତ୍ର ଗତ ଅଗଷ୍ଟମାସରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଇନ୍‌ଫ୍ଲୁଏନ୍‌ଜାର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ସହର ଓ ମଫସଲରେ ଥିବା ଡାକ୍ତରମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଶୀଘ୍ର ଏ ରୋଗର ପ୍ରସାର ସଂରୋଧିତ ହୋଇଅଛି । ଭେକ୍‌ସିନେସନ୍ ଓ ସେନିଟେସନ୍ ସବ୍‌ଏସିଷ୍ଟେଣ୍ଟ ସାରଜନମାନେ ମଧ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ଔଷଧ ପତ୍ର ସହ ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କୁ ପ୍ରେରିତ ହୋଇଥିଲେ । ସଂପ୍ରତି ବାରିପଦାରେ ସାମାନ୍ୟ ଭାବରେ ଟାଇଫଏଡ୍ (ସାନ୍ନିପାତିକ) ଜ୍ୱର ଦେଖା ଦେଇଅଛି । ଏହି ରୋଗର ଜୀବାଣୁ ମୁଖ ଗହ୍ୱର ବାଟେ ଶରୀରରେ ପ୍ରବେଶ ଲାଭକରେ । ସେଥିପାଇଁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ ସେମାନେ ଯେପରି ଖାଦ୍ୟପେୟ ବିଷୟରେ ସାବଧାନ ହେବେ । ସେମାନେ ଦୂଷିତ ସ୍ଥାନରୁ ପାନୀୟ ଜଳ ଯେପରି ନ ନିଅନ୍ତି, ସେଥିପ୍ରତି ସାବଧାନ ଥିବେ ।

ପ୍ରତିବର୍ଷ ପରି ଏବର୍ଷ ମଧ୍ୟ ପହିଲା ନଭେମ୍ବରଠାରୁ ବସନ୍ତ ରୋଗ ନିବାରଣ ପାଇଁ ବିନା ପଇସାରେ ଟିକାଦିଆ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ବସନ୍ତ ରୋଗ ନିବାରଣ ପାଇଁ ଟିକାନେବା କିପରି ଉପକାରୀ ତାହା ଶିକ୍ଷିତ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଅନୁଗ୍ରହକରି ପ୍ରତିବେଶୀ ଓ ପରିଚିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଟୀକାନେବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇ ଟୀକାଦାରମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ହେବେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଞ୍ଚପୀଠ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଘୋଷ, ବି ଏ.
ସେଟଲମେଣ୍ଟ ଅଫିସର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ପାଞ୍ଚପୀଠ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ମହଲୁମା । ତାହାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଏବେ ଶେଷ ହୋଇଅଛି । ଏହାର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ୭୩୯.୭୭ ବର୍ଗମାଇଲ୍ ଓ ଏହା ଦ୍ୱାରା ୧,୭୨,୮୫୦ ପ୍ରଜାଙ୍କର କର ପୁନର୍ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ।

ଏହି ନୂତନ ବନ୍ଦୋବସ୍ତର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହି ଯେ ଏତଦ୍‌ଦ୍ୱାରା ଖଜଣା ଅତି ସାମାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ଅଛି । ଏପରି କି ସିମିଳିପାଳ ଇତ୍ୟାଦି ଦୁରୂହ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଖଜଣା କମାଇ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

ଉପସ୍ଥିତ ଦୁଃସମୟକୁ ଗଣି ଯେଉଁ ଅଇନ-ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଫିସ, ଜରିମାନା ଓ ସଲାମି ଧାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଇଥିଲା ତାହା ବହୁପରିମାଣରେ କମାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି ଓ ତାହାର ଅଦାୟ ସୁସମୟ ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନିର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଟ କାଳ ପାଇଁ ସ୍ଥଗିତ ରଖା ଯାଇଅଛି । ଏହି ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ ଜଳଧାନର ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଅନେକ ଜମି ଜମିବାଡ଼ି ଶୂନ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ପ୍ରଜା ବା କୁଟୁମ୍ବ ପୋଷି ନ ପାରିବା ଭଳି ସାମାନ୍ୟ ଜମି ଥିବା ପ୍ରଜାଙ୍କ ନାମରେ ଦାଏର କରା ହୋଇଅଛି । ଛୋଟ ଜମାକୁ ବଡ଼କୁ କରିବାକୁ ଦିଆ ଯାଇ ନାହିଁ ଓ ଆଦମ ଅଧିବାସୀଙ୍କ ଜମି ଆର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ହସ୍ତାନ୍ତର ମଧ୍ୟ ରହିତ କରା ହୋଇଅଛି । ଗୋଚର ଜମିର ପରିମାଣ ବଢ଼ାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ଯେଉଁଠାରେ ଲୋକେ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଏପ୍ରକାର ଜମି ବଳପୂର୍ବକ ଦଖଲ କରିଥିଲେ ତାହାର ପ୍ରତିବିଧାନ କରାହୋଇଅଛି । ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଜମି ପ୍ରତି ବହୁତ ଦୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

ପୋଲିସ ବିଷୟରେ ପଦେ ଅଧେ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ, ଏମ୍ ଏ
ସୁପାରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଅଫ୍ ପୋଲିସ୍ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ସ୍ଥୂଳରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପୋଲିସ-ବିଭାଗ ଅଦ୍ୟୋପାନ୍ତ ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟର ଜିଲ୍ଲା-ପୋଲିସ ସଙ୍ଗରେ କାନ୍ଧକୁ କାନ୍ଧ ଦିଅଛି । ଫଳରେ ଆଜି ଯେଉଁ ଅଭାବ ବା ତ୍ରୁଟି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପୋଲିସରେ ଦେଖାଯାଏ, ସେହି ସମସ୍ତ ଅଭାବ ବା ତ୍ରୁଟି ସମ୍ଭବତଃ ବ୍ରିଟିଶ୍ ଭାରତର ପୋଲିସ ବିଭାଗରେ ମଧ୍ୟ ଅଳ୍ପ ବହୁତ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେବ । ନାନା ଦିଗରେ ନାନା ପ୍ରକାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପୋଲିସର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଏବେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କରିବାର ଅଛି । ସମୟାନୁବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଅଛୁଁ ସତ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ଏତିକି କଦାପି ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେ—କୌଣସି ଦେଶର କୌଣସି କାଳର ଶାନ୍ତିରକ୍ଷକ ପୋଲିସ ପକ୍ଷରେ ଏତିକି କୃତିତ୍ୱ ଯଥେଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ପାରେ । ବିଭାଗର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପକାରିତା ଓ ସେବା-ଧର୍ମର ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପରକୁ ଅଗ୍ରସର କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସର୍ବୋପରି ପୋଲିସ ବିଭାଗର ମୁଖ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଯାହା ଯୋଗେ ପୋଲିସର ସୃଷ୍ଟି, ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସିଦ୍ଧ ରହିଛି । ସଜାଗ ଚେଷ୍ଟା ଦ୍ୱାରା ଅପରାଧର ମୂଳୋତ୍ପାଟନ ଓ ତାହାର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷ୍ପୀଡ଼ନ କରିବାକୁ ହେବ । ୧୮୨୯ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଅଧୁନିକ ଶାନ୍ତି-ରକ୍ଷା-ପଦ୍ଧତିର ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ପୋଲିସ କମିଶନରମାନେ ନବ ସୃଷ୍ଟ ପ୍ରଥମ ପୋଲିସଦଳକୁ (New Metropolitan Police) ସର୍ବାଗ୍ରେ ଏହି ଉପଦେଶ ଦେଇଥିଲେ—"ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ଦିନ ଦେଶରେ ଅପରାଧ ଓ ଅପରାଧୀର ସତ୍ତା ଅଛି ରହିବ ନାହିଁ ସେତେବେଳେ ସେହି ଦିନ ଯାଇଁ ବୁଝାଯିବ ଯେ ପୋଲିସ ତାହାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସୁସମ୍ପନ୍ନ କରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କୃତିତ୍ୱ ଲାଭ କରିଅଛି" । ପୋଲିସ ପକ୍ଷରେ ଏହାଠାରୁ ବଳି ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ ଆଉ ନ ଥାରେ । ତଥାପି ଏହାହିଁ ସବୁ ଯୁଗର ସବୁ ଦେଶର ପୋଲିସଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଧ୍ରୁବ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଯଦି କେବେ ଏହି କଠୋର ସାଧନାର ସିଦ୍ଧି ଲାଭ ହୁଏ, ତେବେ ଯାଇଁ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରିମାନଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାମାନ୍ୟ ଯଷ୍ଟିଧାରୀ ପ୍ରହରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଏକାବେଳେକେ ଉପଲବ୍ଧି କରିପାରିବେ ଯେ ଉଚିତ ସମସ୍ତଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟର ସଫଳତା ଏହି—କାହାର ଶ୍ରମ ବୃଥା ନୁହେ, କାହାର କାର୍ଯ୍ୟ ହେୟ ବା ଅପ୍ରଧାନ ନୁହେ । ସଂସାରର ଭାବିଭାବୀ କର୍ମକ୍ଷେତ୍ର ମଧ୍ୟରେ ଏହି ପୋଲିସ ପକ୍ଷରେ ହିଁ ମହାକବି ମିଲ୍‌ଟନଙ୍କର ନିମ୍ନୋଦ୍ଧୃତ ଉକ୍ତି ସାର୍ଥକ ହୋଇଅଛି :—

"They also serve who stand and wait."

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅପରାଧୀର ଦଣ୍ଡ ନା ଅପରାଧର ନିବାରଣ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଜାତୀୟ ବନ୍ଦୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ସୁବିଚାର ବିଚାର ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ସେନ , ଏମ. ଏ, ଏଲ. ଏଲ, ଏମ, ବାରିଷ୍ଟର ।
ଦେଓ୍ୟାନ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ଦଣ୍ଡର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କଅଣ ଏବଂ ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବିଷୟରେ ସାଧିତ ହେବ ? ଏ ବିଷୟରେ ଅଧୁନିକତମ ଚିନ୍ତାର ଧାରା ଇଏରିଂ (Ihering) ଦେଇଅଛନ୍ତି । ସେ କହନ୍ତି ଶାସ୍ତି ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ନୁହେ, କ୍ଷତିପୂରଣ ପାଇଁ ବା ପ୍ରତିଶୋଧ ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ ନୁହେ ; ଦଣ୍ଡର ସାର୍ଥକତା ତାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ସମ୍ଭାବନାରେ, ତାହାର ଗୂଢ ମହତ୍ତ୍ୱ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ । ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର କଥାରେ ସେ ଜର୍ମାନୀ ଭାଷାରେ ଏହି ଭାବ ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି—Vergeltungstrafe (କୃତାପରାଧର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ) ନୁହେ, Zweckstrafe (ଶେଷ ଫଳାପେକ୍ଷୀ ଦଣ୍ଡ)। ଦଣ୍ଡର ଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଅଣ? କୃତାପରାଧର ପ୍ରତିଫଳ? ସମାଜ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୃତାପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ? ଅଥବା ଅପରାଧୀ ଜନର ସଂସ୍କାର, ଚରିତ୍ରର ପୁନର୍ଗଠନ, ଓ ପାପୀକୁ ପୁନର୍ଜୀବନ ଦାନ? ସୁଖର ବିଷୟ ଯେ ଏ ବିଷୟରେ ଇଏରିଂଙ୍କ ଚିନ୍ତାର ଧାରା ଅଧୁନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲାଣି—କେବଳ ଉପାଦ୍ୟ ହୋଇ ରହିନାହିଁ ; ଆଜିକାଲି କେବଳ ସଂସ୍କାରମୂଳକ ଦଣ୍ଡହିଁ ଯୁକ୍ତି ଓ ବିବେକାନୁମୋଦିତ ବୋଲି ସ୍ଥିର ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ଅଳ୍ପ ସମସ୍ତ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଅପରାଧୀର ସଂସ୍କାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନାନା ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ଖୋଲାଇବା ପାଇଁ ବହୁଳ ସଜୀବ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଓ ସଂଘବଦ୍ଧ ଉଦ୍ୟମ ସର୍ବତ୍ର ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

ପରୀକ୍ଷା ସ୍ୱରୂପ ଅପରାଧର ସଂଶୋଧନ ପାଇଁ ସଂସ୍କାରାତ୍ମକ ଯେଉଁ ସବୁ ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖୋଲା ହେଲାଣି, ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ, ଯଥା-ପ୍ରାପ୍ତ ବୟସ୍କ କିଶୋର ବା ଯୁବକ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବୋର୍ଷ୍ଟାଲ୍ (Borstals) ବା ଇଂଲଣ୍ଡର କେଣ୍ଟ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବୋର୍ଷ୍ଟାଲ୍ ସହରସ୍ଥିତ ଓ ସେହି ଧାରାରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ସ୍ଥାପିତ ସଂଶୋଧନ କାରାଗାର) ଅଳ୍ପର ଅବିବୟସ୍କ ଅପରାଧୀଙ୍କ ପାଇଁ Remand homes (ଆଇନାନୁଯାୟୀ ଲଘୁଦଣ୍ଡ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଜାମିନରେ ମୁକ୍ତ ନବୀନ ଅପରାଧୀଙ୍କ ମାର୍ଜନାଶ୍ରମ) ଏବଂ ଶିଳ୍ପ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଂଶୋଧନାତ୍ମକ ବିଦ୍ୟାଳୟ । ସର୍ବପ୍ରକାର ସବିବୟସ୍କର ଦଣ୍ଡନୀୟ ଅପରାଧୀଙ୍କ ପାଇଁ କାଳପାଣି ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରେ ସେମାନଙ୍କ ଯଥା-ସମ୍ଭବ ସ୍ୱଭାବ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଶାରେ ଲଘୁଦଣ୍ଡରୁ ଅବ୍ୟାହତିର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉଛି ।

ବସ୍ତୁତଃ ଏବେ ସଭ୍ୟଜଗତର ସର୍ବତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିର ଅପରାଧୀ-ଜନ ସହିତ ପିତାପୁତ୍ର ପ୍ରାୟ ତୁଲ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ କ୍ରମେ ଅଧିକରୁ ଅଧିକତର ଦୃଢଭାବରେ ସ୍ୱୀକୃତ ହେଉଅଛି । ଏହି ଧାରଣାର ଫଳରେ ପୂର୍ବତନ ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁଯାୟୀ ଅପରାଧୀର କେବଳ ଅଭିଯୋଗ, ବିଚାର ଓ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏବେ ଏକ ନୂତନ ଧାରାର ବିଧାନର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଅଛି ।

କାରାଦଣ୍ଡ ଭୋଗପରେ ଅପରାଧର ମୁକ୍ତି ଲାଭର ସମୟ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ସୁଷ୍ଠୁ ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିର ତାହାପ୍ରତି ପିତୃ-କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ଅବସାନ ହୁଏ ନାହିଁ । ବରଂ ଏହି ସନ୍ଧି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେହିଁ ରାଷ୍ଟ୍ରଶକ୍ତିର ସହାୟତା ଏକାନ୍ତ ସମୀଚୀନ । ମୁକ୍ତ ବନ୍ଦୀ ଅସହାୟଭାବରେ ଜନ୍ମ ସହାନୁଭୂତି-ବିରଳ ସଂସାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିକ୍ଷିପ୍ତ ନ ହୋଇ ଏହି ସାହାଯ୍ୟ ବଳରେ ସତ୍ପଥରେ ଚଳି ନିଜର ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରିପାରେ । କାରାଭୋଗ ବେଳେ ସେ ଯଦି କୌଣସି ଶିଳ୍ପଶିକ୍ଷା କରିଥାଏ, ତା ହେଲେ ତହିଁର ଯନ୍ତ୍ର ଓ ଉପକରଣମାନ; ଯଦି କୌଣସି ହସ୍ତନିର୍ମିତ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜିନିଷ ତିଆରି କରିବାକୁ ଶିଖିଥାଏ, ତାହେଲେ ସେ ସବୁ ଯେଉଁଥିରୁ ତିଆରି ହୁଏ ସେ ପଦାର୍ଥରୁ କିଛି ; ସେ ପୁନରାୟ ଅସତ୍-ବୃତ୍ତି ଅବଲମ୍ବନ ନ କରି ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେତେ ଅଳ୍ପ ହେଉ ପଛକେ କିଛି ଅର୍ଥ ତାକୁ ମାରାତ୍ମକ ନୈରାଶ୍ୟରୁ ବଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଠିକିଏ ସଦୟ ବ୍ୟବହାର ଓ ଯତ୍ନର ବ୍ୟବସ୍ଥା—ଏହିସବୁ ତାର ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ, ସେହି ମୁକ୍ତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ । ଏହି ସବୁହିଁ ତଥାକଥିତ ନିରାପତ୍ତାବ୍ୟବସ୍ଥାର ପ୍ରଧାନ ଅଂଶ (ଯାହା after-care or aid-on-discharge ଅର୍ଥାତ୍ କାରାମୁକ୍ତ ପରେ ଅପରାଧର ସାହାଯ୍ୟ ବା ଯତ୍ନବିଧାନ ନାମରେ ଅଭିହିତ) ।

ଏ ବର୍ଷ ବିଚାରର ଗୋଟିଏ ନୂତନତ୍ୱ ଏହି ଯେ ମହାରାଜା ଉକ୍ତ ଧାରାର କାର୍ଯ୍ୟର ସ୍ୱଳ୍ପାରମ୍ଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ୫ ୨,୦୦୦ ମଞ୍ଜୁର କରିଅଛନ୍ତି । ଅଳ୍ପକାଳ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୟେଦୀକୁ ମୁକ୍ତି-ଲାଭର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବେ ଏହିପରି ସାହାଯ୍ୟ ଉପଯାଚିତ ହେଉଛି ଓ ତାହାର ଭବିଷ୍ୟତ ଗତିବିଧି ଓ ଜୀବିକାର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ପାଇଁ ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଅଛି । ଅଳ୍ପକାଳ ଇତିପୂର୍ବରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଥିବା କୟେଦୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମଧ୍ୟ କେହି କେହି, ଅଳ୍ପ ଅଗ୍ରହ ସହକାରେ ଏହି ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସୁବିଧାର ସଦ୍ବ୍ୟବହାର

Digitized by srujanika@gmail.com

କରୁଥିବା ଏ ନବ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆବଶ୍ୟକତା ସୁପ୍ରମାଣ କରୁଅଛି ।

ଏହି ସୁଯୋଗରେ ଦୁଇଟି ବନ୍ଦୀ ସୁଦୀର୍ଘ କାରାବାସ ପରେ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସମାଜରେ ଉପଯୁକ୍ତ ନାଗରିକ ଶ୍ରେଣୀରେ ପୁନଃ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଅଛନ୍ତି, ଜଣେ ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ ଜେଲର (Central Jail) ବିଚାରାଧୀନ ବିଭାଗରେ ବେତନଭୋଗୀ ଶିକ୍ଷକ-ରୂପେ ଓ ଅନ୍ୟଟି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ୍ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍‌ରେ ସୂତାକଟା ଓ ଲୁଗାବୁଣାର ବେତନଭୋଗୀ ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ । ଅତଃପର ଜଣେ ତାହାର ଦୁଇଜଣଙ୍କ ସହିତ ମିଳିତ ହେବା ପାଇଁ ଏବେ ଗୃହକୁ ଯାଇଛି — ଫେରିଲେ ସେ ବାଟପଡ଼ା ସେଣ୍ଟ୍ରାଲ୍ ଜେଲର ବେତନଭୋଗୀ ଶିକ୍ଷକ ରୂପେ ନିଯୁକ୍ତ ହେବାର କଥା । ଏ ତିନିଜଣ ଯାକର ସ୍ୱଭାବ ଚରିତ୍ର ଏକାବେଳେକେ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ । ଏହା ଦେଖି ବର୍ତ୍ତମାନ କାରାବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଉଦ୍ଦୀପନାର ସଞ୍ଚାର ହୋଇଛି ଓ ଭଲ୍ କଲେ ଭଲ୍ ପାନ୍‌ବେ ବୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଗ୍ରହ ବଢୁଛି ।

ଗେଜେଟର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସଂଖ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ଏ ବିଷୟରେ ଅଧିକ କିଛି ଲେଖିବାର ବାସନା ରହିଲା ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶଚୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାସ, ଏମ୍. ଏ, ବି. ଏଲ୍. , ଡି. ଇଡ
ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ଅଫ୍ ଏଡୁକେଶନ ।

ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁ ୪୦୫ ଟି ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଛି, ତାହା ଯେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଚାର ପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ଏ କଥା ଆମ୍ଭେମାନେ ଉତ୍ତମରୂପେ ଉପଲବ୍ଧି କରୁଅଛୁଁ । କିନ୍ତୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କ୍ରମବିକାଶର ଏକମାତ୍ର ଉପାୟ ନୁହେଁ । ବହୁ ଭାବରେ ବହୁ ପ୍ରକାରେ ଏହି କେତୋଟି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଦ୍ୱାରା ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷାର ଯଥାର୍ଥ ଉନ୍ନତି ସମ୍ଭବପର ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସୁପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କମିଟି ଅଛି । ଗ୍ରାମବାସିମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ବଢାଇବା ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବିଶିଷ୍ଟ କେତେଜଣ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନେଇ ଏହି କମିଟି ଗୁଡିକ ଗଠିତ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ନାନାବିଧ ବିଷୟ ଉକ୍ତ କମିଟିରେ ଆଲୋଚିତ ହୁଏ । ଷ୍ଟେଟର ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ପାଠଶାଳା ଗୁଡିକ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଭାବରେ ପରିଚାଳିତ । ଷ୍ଟେଟ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ପାଠଶାଳାର କମିଟିମାନଙ୍କର ହାତ ଥାଏ ।

କେତେ ଗୁଡିଏ ସ୍କୁଲ୍‌ଘର ଷ୍ଟେଟ ବ୍ୟୟରେ ନିର୍ମିତ । ଏଭଳି ବ୍ୟତୀତ ଗ୍ରାମବାସିମାନେ ନିଜ ବ୍ୟୟରେ ସ୍କୁଲଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରନ୍ତି । ଷ୍ଟେଟରୁ କାଠ ଓ ଗୃହ ନିର୍ମାଣର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପକରଣମାନ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ବିଦ୍ୟାଳୟ-ମାନଙ୍କର ଦିତ୍ତା ପ୍ରଶସ୍ତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଛି । ସ୍କୁଲ୍‌ଘରେ ବେଶି ଆଲୁଅ ଓ ପବନର ଚଳାଚଳ ପାଇଁ ଉପାୟ ମଧ୍ୟ କରା ହେଉଅଛି । କୌଣସି କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ଚାଳ ବା ମଣ୍ଡପ ଧରଣର ଗୃହରେ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବସିବାର ପରୀକ୍ଷା କରା ଯାଉଅଛି ।

ଆଗରୁ ଯେପରି ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ବସିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଥିଲା, ତାହା କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେଉଅଛି । ବସିବା ପାଇଁ ମସିଣା ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପିଲାଙ୍କ ଉପଯୋଗୀ ଡେସ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବନ୍ଦବସ୍ତ ହେଉଅଛି । ଏପରି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଉପକାରିତା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ । ବିଶେଷତଃ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏ ବନ୍ଦବସ୍ତ ସମୀଚୀନ ବୋଲି ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଲିଖନ ଓ ପଠନ ଛଡା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ବିବିଧ କାରିଗରୀ କାମ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ଯଥା:—ମସିଣା, ପଙ୍ଖା, ଖଟିଆ, ପାଟୁଆ, ଚାଲି ପ୍ରସ୍ତୁତ ବୁଣିବା; ନାନାପ୍ରକାର ଦଉଡ ବଳିବା; କାଦୁଅରେ ଇଟା, ବଟିକରା, ଚୁଣାଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଗଢିବା । ପରୀକ୍ଷା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୁହେ, ବରଂ କୋମଳମତି ଶିଶୁମାନଙ୍କର ମାନସିକ ଶକ୍ତି ବିକାଶକରଣ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଚିତ୍ତବିନୋଦନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହି ବିଷୟରେ ଲାଭଜନକ ଶିକ୍ଷାର ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଅଛି । ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ ଓ ଯେଉଁଠାରେ ସୁବିଧା ଅଛି, ସେଠାରେ ଚାଷବାଷ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହ ଦିଆ ଯାଉଅଛି । ବଡ ସୁଖର ବିଷୟ ଯେ ଅଧିକାଂଶ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପିଲାମାନେ ନିଜନିଜର ବସିବାର ମସିଣା, ବାଉଁଶ ମୋଡା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେଣି ।

ଅଧିକାଂଶ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ବଗିଚା ଅଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପିଲାମାନେ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଯେଉଁରେ ଖେଳନ୍ତି । ଏ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହ ଦିଆଯାଉଅଛି । ଏ ସବୁ ବିଗିରେ ସାଧାରଣ ଫୁଲ, ଗଛ, ପଲପରିବା ଓ କୋକିଲ୍ଷ ପ୍ରଭୃତି ହୁଏ । ନୂଆ ନୂଆ ଫସଲ ଚାଷ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ଷ୍ଟେଟ ତରଫରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବୀଜ ଓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସାରାଦି ଅରମାନ ଦିଆଯାଉଛି । ସ୍କୁଲ୍ ହିତା ଗୃହପାଖରେ ଅମ୍ବ, ପଣସ ପ୍ରଭୃତି ଫଳ ଗଛ ଲଗାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ହେଉଅଛି । କେତେକ ସ୍କୁଲରେ ସରକାରୀ ଗଛମାନଙ୍କର ଚାଷ ଉତ୍ତମ ଯାଇଥାଏ । ସ୍କୁଲରେ ଚାଷବାସ ଓ ବିଗିର କାର୍ଯ୍ୟରେ ପିଲାମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ବଢ଼ାଇ-ବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଅଛି ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟିକ ଦୃଶ୍ୟ ଉପଭୋଗ ଓ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଶକ୍ତିର ଉନ୍ମେଷ ନିମିତ୍ତ ଅବସର ଭ୍ରମଣ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥି ନିମିତ୍ତ ଛାତ୍ରମାନେ ଅବସର କ୍ରମେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ନାନା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନ ପରିଦର୍ଶନ କରି ନିଜମାନଙ୍କ ଉପଭୋଗ ସଙ୍ଗେ ବିବିଧ ଜ୍ଞାନ ଉପାର୍ଜନ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ପିଲାର ଶରୀର, ମନ ଓ ଚରିତ୍ର ଗଠନରେ କ୍ରୀଡା-କୌତୁକର ଉପାଦେୟତା ଶିକ୍ଷକମାନେ ଉପଲବ୍ଧି କରି ନିତ୍ୟ ନିୟମିତ ଭାବରେ ବାଗୁଡ, ଦାଣ୍ଡିଆ, ଲୁଣ୍ଟେଣ୍ଟି ପ୍ରଭୃତି ବିବିଧ ଦେଶୀୟ ଖେଳରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ନିୟୋଜିତ କରି ସେମାନଙ୍କର ଅଙ୍ଗ ସୌଷ୍ଠବ ଓ ନୈତିକ ଜୀବନର ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନରେ ଯତ୍ନଶୀଳ ହେଉଅଛନ୍ତି ।

ଆଦିମ ଅଧିବାସୀ-ବହୁଳ ଦେଶରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଚାର ଓ ପ୍ରସାର ଯେ କେତେ ଦୁରୂହ, ତାହା ଅନୁମେୟ । ଅଗ୍ରପଶ୍ଚାତ୍ ନ ଭାବି ହଠାତ୍ ସ୍କୁଲ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ଦିଗରେ ଚେଷ୍ଟାକଲେ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରକୃତ ଉନ୍ନତିରେ ବାଧା ପଡିବାର ସମ୍ଭାବନା । ଯେଉଁ କେତୋଟି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଛି, ସେହି ଗୁଡିକୁ ଲୋକୋ-ପଯୋଗୀ ସର୍ବାଙ୍ଗ ସୁନ୍ଦର ଶିକ୍ଷା-କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରିଣତ କରି ଅଧୁନିକ ଶିକ୍ଷାକୁ ଲୋକପ୍ରିୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକରୀ କରିବା ପାଇଁ ଯଥାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଅଛି । ଲୋକସଂଖ୍ୟାର ଅନୁପାତରେ ଛାତ୍ରସଂଖ୍ୟା ସେପରି ବଢି ନ ଚାଲେ ହେଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ତାହାର କ୍ରମ-ବୃଦ୍ଧି ଉନ୍ନତିର ପରିଚାୟକ ।

ଶିଚିଙ୍ଗରେ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବି. ଏସ୍ ସି, ଏମ୍. ଆର ଏ. ଏସ୍ ।
ଆର୍କିଓଲଜିକେଲ୍ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍

ଶିଚିଙ୍ଗ ଭଞ୍ଜବଂଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କର ଆଦି ରାଜଧାନୀ ରୂପେ ତାର ପରିଚିତ ଓ ଶିଚିଙ୍ଗେଶ୍ୱରୀ ବା କଣ୍ଟକେଶ୍ୱରୀ ଭଞ୍ଜବଂଶର ଇଷ୍ଟଦେବୀ ରୂପେ ଚିରକାଳ ଏ ରାଜ୍ୟରେ ପୂଜିତ । ଶିଚିଙ୍ଗ ପରୁ ରାଜଧାନୀ ଅନ୍ୟତ୍ର ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଶିଚିଙ୍ଗେଶ୍ୱରୀ ଦେବୀଙ୍କ ମାହାତ୍ମ୍ୟର ଲାଘବ ହେଲେନାହିଁ । ସପ୍ତଦଶ ଓ ଅଷ୍ଟଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ରାଜାମାନଙ୍କର ସନନ୍ଦରେ 'ଶ୍ରୀଶିଚିଙ୍ଗେଶ୍ୱରୀ ଚରଣେ ଶରଣ' କଥା ପ୍ରଥମେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେତେବେଳେ ରାଜଧାନୀ ହରିହରପୁରରେ ଥିଲା । ବାରପଦା ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିରରେ ମଧ୍ୟ ଅଦ୍ୟାପି କଣ୍ଟକେଶ୍ୱରୀ ଦେବୀ ଇଷ୍ଟଦେବୀ ରୂପେ ପୂଜିତ ହେଉଅଛନ୍ତି ।

ଲେଫଟେନାଣ୍ଟ କେଲ୍ ଶିଚିଙ୍ଗ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ବିବରଣୀ ଇଂରାଜୀରେ ଲେଖିଥିଲେ, ତାହା ୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ୧୮୫୦ ରେ ଏସିଆଟିକ ସୋସାଇଟି ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଶିଚିଙ୍ଗର ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତି ଦେଖି ସେ ବିସ୍ମୟ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ ତାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉଦ୍ଧୃତାଂଶରୁ ପ୍ରତୀୟମାନ ହେବ ।

" ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ କୌଣସିଠାରେ କୌଣସି ପ୍ରାଚୀନ ଲିପି ଦେଖିଲି ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ପୁରାତତ୍ତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୁଁ କିଛି ଜାଣେ ନାହିଁ ବୋଲି ଏହି ସବୁ ରହସ୍ୟମୟ ଧ୍ୱଂସାବଶେଷର ଇତିହାସ ବିଷୟରେ କିଛି ଲେଖି ନ ପାରିବାରୁ ମୋର ଯେଉଁ କ୍ଷୋଭ ହେଉଅଛି, ତାହା ଏଠାରେ ପ୍ରକାଶ ନ କରି ରହି ପାରୁ ନାହିଁ । ଏହି ସବୁ କୀର୍ତ୍ତି ଗୁଡିକ ଏଇ ଅବିଦିତ ଓ ଲୋକାଳୟ ହୀନ ସ୍ଥାନରେ ରହି ଦେଶର ରାଜନୈତିକ ଇତିହାସରେ ଘଟିଥିବା କ୍ଷୟକାରୀ ବିପ୍ଳବର ସଂକେତ ଦେଇଥିବାରୁ ଓ ଏହି ଅଗମ୍ୟ ବନଭୂମି ଯେ ଦିନେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସମୃଦ୍ଧି, ଅଧିବସାୟ ଓ ପ୍ରତାପର ଲୀଳା-ଭୂମିଥିଲା, ତାହାର ମୂକସାକ୍ଷୀ ରୂପେ ରହି ଥିବାରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ । ହାୟ ! ଆଜି ସେ ସମସ୍ତ ଧ୍ୱସ୍ତବିଧ୍ୱସ୍ତ ହୋଇ କେତେ ଯୁଗଯୁଗାନ୍ତର ହେଲା ବିଲୟ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି ଯେ ତାହାର କୌଣସି ଲିଖିତ ବିବରଣ ମିଳୁ ନାହିଁ ।"

କାନ୍ନିଂହାମ ସାହେବଙ୍କ ସହକାରୀ ବେଗଲର ସାହେବ ** ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଶିଚିଙ୍ଗ ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଲେଖା " ଆରକିଓ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲିଖିକେଲ୍ ସର୍ଭେ ରିପୋର୍ଟର ୧୩ ଶ ଭାଗରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୮୭୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ବ୍ରାହ୍ମଣବାଡ଼ିରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜବଂଶର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ରଣଭଞ୍ଜ ଦେବ ଓ ଗଜଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କର 'ଶିଳ୍ପିଙ୍ଗ କୋଟ୍ଟି'ରୁ ପ୍ରଦତ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇଥିବାର କଥା ବା ସ୍ଥାନୀୟ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ କିଛି ଜାଣି ନ ଥିବାରୁ ସେ ଶିଚିଙ୍ଗର ଇତିହାସ ଉଦ୍ଧାର କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରି ସଫଳକାମ ହୋଇ ନ ଥିଲେ । ବାସ୍ତବରେ ଉକ୍ତ ତାମ୍ରଶାସନର ଆବିଷ୍କାର ଦ୍ୱାରା ଶିଚିଙ୍ଗର ତମସାଚ୍ଛନ୍ନ ଇତିହାସ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଜଣା ଯାଇଥିଲା । ଶଂସିତ ସାହେବ ଶିଚିଙ୍ଗର ପ୍ରତ୍ନକୀର୍ତ୍ତିକୁ ଚାରୋଟି ବିଭିନ୍ନ ଯୁଗର କାର୍ଯ୍ୟ ବୋଲି ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମତଃ ପ୍ରାଚୀନତମ କୀର୍ତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଗୌଡ଼ ନୃପତି ଶଶାଙ୍କ ଦେବଙ୍କର, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ମନ୍ଦିର ଗୁଡ଼ିକ ଓଡ଼ିଶାର ଶେଷ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜା ମୁକୁନ୍ଦ ଦେବଙ୍କର ଓ ତୃତୀୟତଃ ମରାଠା କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ମୋଗଲ୍ ସୁବାଦାର ମାନସିଂହଙ୍କର ସମସାମୟିକ ବୋଲି ସେ ଲେଖିଥିଲେ । ମାତ୍ର ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଇତିହାସ ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ସେ ଯେଉଁ ଉପାଦେୟ ମତ ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକର ବାଣପୁର ବିବରଣରେ ଲେଖିଥିଲେ, ତାହା ତଳେ ଉଦ୍ଧୃତ ହେଲା ।

"ମୁଁ ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ ରୂପେ କହିପାରେ ଯେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ରାଜାଣ ଓ ତାହାର ଶାଖା-ବଂଶର ଇତିହାସ ଓଡ଼ିଶାର କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ମୂଳ ସ୍ୱରୂପ ଜଟିଳ ସମସ୍ୟା ପୂରଣ କରିବ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବଂଶ ଯେ ଦିନେ ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରାନ୍ତ ଥିଲା ଏ ବିଷୟରେ ଆଦୌ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଇତ୍ୟାଦି" ।

ତୃତୀୟ କାମାକ୍ଷ ପ୍ରସାଦ ବସୁ ପାଞ୍ଚପୀରର ସବ୍‌ଡିଭିଜନେଲ ଅଫିସର ଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱର ଆଲୋଚନାରେ ସେ ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରୁଥିବାରୁ ୧୯୦୮ ସାଲରେ ଶିଚିଙ୍ଗରେ କେତେକ ସ୍ଥାନ ଖନନ କରି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରତିମା ବାହାର କରିଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରତିମା ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ 'ଶଙ୍ଖୁଆ-ରାଜାର ଗଡ଼'ରୁ ବାହାରିଥିବା ଅବଲୋକିତେଶ୍ୱର ମୂର୍ତ୍ତିର ଭଗ୍ନାଶଟି ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ, ଏହି ଭଗ୍ନ ମୂର୍ତ୍ତିର ତଳେ ଦୁଇ ଧାତ ଲେଖ-ଅଛି, ଲେଖାରେ ରାୟଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କର ନାମ ଅଛି । ଏହି ରାୟଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କୁ ତାମ୍ରଶାସନୋକ୍ତ ରାଜଭଞ୍ଜଙ୍କ ସହିତ ଏକ ଧରି ଯାଇ ପାରେ । ଏହି ସମୟରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କ ଉତ୍ସାହରେ ପ୍ରାଚ୍ୟବିଦ୍ୟାମହାର୍ଣ୍ଣବ ନଗେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ବସୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱର ଅନୁସନ୍ଧାନରେ ଲିପ୍ତ ଥିଲେ । ଦଶମ ଓ ଏକାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ତାମ୍ରଶାସନୋକ୍ତ ଶିଳ୍ପିଙ୍ଗ ଆଧୁନିକ ଶିଚିଙ୍ଗ ବୋଲି ସେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ପ୍ରମାଣିତ କରିଥିଲେ ।

ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କ ଅନୁରୋଧରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର କର୍ତ୍ତା (Director-General of Archæology in India) ସାର୍ ଜନ ମାର୍ଶେଲ୍ ମହୋଦୟ କଲିକତା ଯାଦୁଘରର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାରକ ରାୟ ବାହାଦୁର ରମା ପ୍ରସାଦ ଚନ୍ଦ ମହାଶୟଙ୍କୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପଠାଇଥିଲେ । ସେ ନାନାସ୍ଥାନ ପରିଦର୍ଶନ କରି ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱାନୁସନ୍ଧାନର ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା ଥିବାର ରିପୋର୍ଟ ୧୯୨୨-୨୩ ସାଲରେ ତାଙ୍କଠାକୁ ପଠାଇଥିଲେ । ତତ୍ପରେ ମାର୍ଶେଲ୍ ସାହେବ ଚନ୍ଦ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଶିଚିଙ୍ଗ ରେ ଖନନାଦି ଦ୍ୱାରା ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବାକୁ ନିଯୁକ୍ତ କରି ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜେ. ଏ. ଫେଜ ସାହେବଙ୍କୁ ଧ୍ୱଂସୋନ୍ମୁଖ ମନ୍ଦିରର ସଂରକ୍ଷଣର ଉପାୟ ଉଦ୍ଭାବନ କରି ରିପୋର୍ଟ କରିବା ସକାଶ ପଠାଇଲେ । ଚନ୍ଦ ମହାଶୟ ୧୯୨୩-୨୪ ରେ ଠାକୁରାଣୀହତା ଖୋଳି ଅନେକ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ପ୍ରତିମା ଆବିଷ୍କାର କଲେ । ଏହି ପ୍ରତିମା ଗୁଡ଼ିକ ଯେ କେବଳ ଉତ୍କଳର ସୂକ୍ଷ୍ମକଳାର ଅତୁଳନୀୟ ନିଦର୍ଶନ ତାହା ନୁହେ, ଏଠାର ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ଥାନୀୟ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ।

୧୯୨୪-୨୫ ସାଲରେ ଷ୍ଟେଟର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ଓ ୧୯୨୫-୩୦ ସାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର କାର୍ଯ୍ୟ ରାୟ ବାହାଦୁର ଚନ୍ଦଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଅନୁସାରେ ଚାଲିଥିଲା । ୧୯୨୯ ରେ ସେହି ସ୍ଥାନର ଉପଯୋଗୀ ଗୋଟିଏ ଗୃହରେ ମୂର୍ତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ସଜାଇ ରଖା ଗଲା । ଏହାହିଁ ଶିଚିଙ୍ଗର ଯାଦୁଘର । ଏଣିକି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର କର୍ମଚାରିଗଣ ଭଞ୍ଜର ଭଗ୍ନ ଶିଚିଙ୍ଗର ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତିର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣରେ ନିୟୋଜିତ ଅଛନ୍ତି ।

ଏ ବର୍ଷ ଶିଚିଙ୍ଗର ଚିତ୍ରେଶ୍ୱର ଶିବ ମନ୍ଦିରର ପୁନର୍ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟଟି ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ । ଠାକୁରାଣୀ ହତାର ଏକମାତ୍ର ମନ୍ଦିରଟି ଭାଙ୍ଗିପଡ଼ିବାର ସମ୍ଭାବନା ଦେଖି ୧୯୨୯ ସାଲରେ ତୋଡ଼ି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଗତ ବର୍ଷ ଯଥାରୀତି କଳ-କୌଶଳରେ ମନ୍ଦିରଟି ଭାଙ୍ଗିଦିଆ ଗଲା । ମନ୍ଦିର ଭାଙ୍ଗିବା ପରେ ଜଣାଗଲା ଯେ ମନ୍ଦିରର ଭିତ୍ତି ବିଶେଷ ଦୃଢ଼ ନ ଥିଲା । ତେଣୁ ତାହା ବସି ଯାଉ ଥିବାରୁ ମନ୍ଦିରଟି କ୍ରମଶଃ ଢଳି ପଡୁଥିଲା । ଏହି ମନ୍ଦିରର ନିର୍ମାତାମାନଙ୍କର ପୂର୍ତ୍ତ-ନୈପୁଣ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଓ ଭାସ୍କର୍ଯ୍ୟ ନୈପୁଣ୍ୟ ଅଧିକ ଥିବା ନ ଥିବା କଥା ସ୍ଥିର କରିବା ବଡ଼ ଦୁରୂହ ବ୍ୟାପାର । ଏହିପରି ସୁଦୃଢ଼ ଭିତ୍ତିହୀନ ମନ୍ଦିରଟି ଗୁରୁଭାର ବହନ କରି କିପରି ଯେ ପ୍ରାୟ ସହସ୍ର ବର୍ଷ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା, ତାହା ବୁଝିବା ସହଜସାଧ୍ୟ ନୁହେ ।

ପୀଠ ଭିତର ପଥର ଗୁଡ଼ିକର କୌଣସି ଆକାର ପ୍ରକାର ନ ଥିଲା । ପଥର ଗୁଡ଼ିକୁ ଧରି ରଖିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଚୂନ-ବାଲିର ମସଲା ବା କାଠର ବାଟିଆ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ପଥର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭିତର ଫାଙ୍କରେ ମାଟି ଥିବାରୁ ଅନୁମିତ ହେଉଅଛି ଯେ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମ୍ମାଣ ବେଳେ ମାଟିରେ ଗାନ୍ଥିଣି ହୋଇଥିଲା । ପଥର ଗାନ୍ଥିଣି ତଳର କୁଣ୍ଡ ପଥର ଓ ମାଟି ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଅନୁମାନର ସମର୍ଥନ କରୁଅଛି ।

ପୁନର୍ନିର୍ମ୍ମାଣ ସମୟରେ ମନ୍ଦିରର ଭିତ୍ତି ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରା ଯାଇଅଛି । ଦୁଇ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ସୁଗୁଳ ପଥରର ଖୋଆ ଓ ସିମେଣ୍ଟର କଙ୍କ୍ରିଟ ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ପୀଠର ତଳ ଭାଗର ସ୍ତର ଗୁଡ଼ିକରେ ଅଚଞ୍ଚ ପଥର ପରିବର୍ତ୍ତେ ଚଞ୍ଚ ପଥର ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଅଛି ।

ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଜଣେ ଦକ୍ଷ କାରୀଗର ଦ୍ୱାରା ମନ୍ଦିରର କୋଣାଡ଼ି ନକ୍ସା ପଥର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଅଛି । ଚୂନବାଲି ମସଲାରେ ଗାନ୍ଥିଣି ହୋଇଥିବାରୁ ମନ୍ଦିର କାନ୍ଥ ଭିତରେ ଅଉ ଫାଙ୍କ ରହି ନାହିଁ ।

ମନ୍ଦିର କାନ୍ଥର ବାହାର ଓ ଭିତର ପଟର ପଥର ଖଣ୍ଡମାନଙ୍କରେ ଲୁହା ବାଗିଆ ଲାଗିଥିଲା; ମାତ୍ର କାନ୍ଥ ଭିତରର ପଥର ଗୁଡ଼ିକରେ ସେପରି କିଛି ବନ୍ଧନୀ ନ ଥିଲା । ପୁନର୍ଗଠନ ବେଳେ ସବୁ ପଥରରେ ଲମ୍ବାଲମ୍ବି ଓ ପାଖାପାଖି ବାଗିଆ ଦିଆ ଯାଇଥିବାରୁ ଏହି ତ୍ରୁଟି ବିଦୂରିତ ହୋଇଅଛି । ଅଁଳା ବେଣୀଟି ଓ ଭିତ୍ତି ପରିସ୍ଥ କପୁଣ୍ଡ ଓ କଳସ ମନ୍ଦିରର ଚୂଡ଼ାରେ ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ବସାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ଏହି ପଥର ଗୁଡ଼ିକ ବହୁକାଳ ପୂର୍ବେ ମନ୍ଦିରରୁ ଖସି ପଡ଼ିଥିଲା ।

ମନ୍ଦିରର ବହିର୍ଭାଗ ତଳୁ ଉପରକୁ ଆମଳକଶିଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବକ୍ରାକାର ଦେଖାଯାଏ । ମାତ୍ର ଭିତରଟି ଠିକ୍ ସେହିପରି ବକ୍ରାକୃତି-ବିଶିଷ୍ଟ ନୁହେଁ । ଗର୍ଭଗୃହର ଦ୍ୱାରବନ୍ଧର ଉପର ଭାଗରେ କେତୋଟି ଓଲଟା-ପାହାଚ ଉପରେ ଶ୍ରେଣୀ ଥାଏ । ଏହି ମନ୍ଦିରର ଶ୍ରେଣୀଟି ଚିକ୍କଣ ପଥରରେ ନିର୍ମ୍ମିତ । ଏହା ଉପରେ ଶିଖରର ଅମୁହାଁ କୋଠରି । ଏହି କୋଠରିର ଓଲଟା-ପାହାଚରେ ପଥର ଗୁଡ଼ିକ ଯହି ସହିତ କଟା ହୋଇ ନାହି । ଏହି କୋଠରିର ଶ୍ରେଣୀ ସ୍ୱରୂପ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ପ୍ରକାଣ୍ଡ ଶିଳା ପଡ଼ିଅଛି, ତାହା ମନ୍ଦିର ଶିଖରର ଶେଷ । ତଦୁପରି ଅର୍ଦ୍ଧବୃତ୍ତାକାର ପଥର ଦୁଇଟି ମନ୍ଦିରର ବେଢ଼ୀ, ବେଢ଼ି ଉପରେ ଅଁଳା ବେଣୀ ବସିଅଛି ।

ପୀଠ ଠାରୁ ମନ୍ଦିରର ସମଗ୍ର ଉଚ୍ଚତା ୨୮ ଫୁଟ । ପୀଠର ଉଚ୍ଚତା ୧୯ ଫୁଟ ଓ ମୂଳଦୁଆ ୬ ଫୁଟ । ପୀଠ ଉପରେ ମନ୍ଦିରଟି ୯ ଫୁଟ ୪ ଇଞ୍ଚ ବର୍ଗାକାର ସ୍ଥାନରେ ବସି ଅଛି । ଦ୍ୱାରର ପରିମାଣ ଉଚ୍ଚତାରେ ୪ ଫୁଟ ଓ ଓସାରରେ ୨ ଫୁଟ ।

ହାଣ୍ଡିଆ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଂଶୀଧର ପଟ୍ଟନାୟକ
ଅବକାରୀ ବିଭାଗ ଡେପୋଟି କଲେକ୍ଟର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ଆଜିକାଲି ପୃଥିବୀରେ ସବୁ ସଭ୍ୟ ଦେଶରେ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ସେବନର ନିବାରଣ ପାଇଁ ତୁମୁଳ ଚେଷ୍ଟା ଚାଲିଅଛି । ଜେନେଭାର ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମହାସମ୍ମିଳନୀ (Genera International Conference) ଏ ବିଷୟରେ ଅଗ୍ରଣୀ ହୋଇଅଛି । ସ୍ୱରାଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶ ତଥା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସମାଜ ହିତୈଷୀ ନେତାମାନେ ଏ ବିଷୟରେ ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଅଛନ୍ତି । ସ୍ୱରାଜର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କରୁ ଏହି ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏହି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର କେତେକ ଆଦିମ ଜାତି ଏକ ପ୍ରକାର ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେବନ କରନ୍ତି । ତାହାକୁ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ 'ହାଣ୍ଡିଆ' କହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ବାଲେଶ୍ୱର, ସିଂହଭୂମ ଏବଂ ମେଦିନୀପୁର ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରେ ତାହାର ନାମ 'ପଚ୍ଚୁଇ' । ସେମାନଙ୍କର ସେହି ଅତି ଆଦରଣୀୟ ତଥା ତୃପ୍ତିକର ପାନୀୟ ହାଣ୍ଡିଆ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦୁଇ ଚାରିକଥା ଜାଣିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆଗ୍ରହ ଜାତ ହେବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ସାଧାରଣଙ୍କର କୌତୂହଳ ଚରିତାର୍ଥ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେତୋଟି ବିଷୟ ବିବୃତ କରିଗଲି ।

ହାଣ୍ଡିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ଅତି ସହଜ କହିଲେ ଚଳେ । ଏହା ଚାଉଳରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ଭାତ ଯେପରି ରାନ୍ଧିବାକୁ ହୁଏ, ହାଣ୍ଡିଆ କରିବା ଲାଗି ଚାଉଳକୁ ଠିକ୍ ସେହିପରି ରାନ୍ଧିବାକୁ ହୁଏ । କେବଳ ପ୍ରଭେଦ ଏତିକି ଯେ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଜଳ ଦେଲେ ଚାଉଳ ଠିକ୍ ସିଝି ହେବ ଅଥଚ ଫେନ ନ ବାହାରିବ, ସେତିକି ଜଳ ଦିଆଯାଏ । ଗରମ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ଭାତକୁ ଘଣ୍ଟିଆ ବମ୍ବା ଲୁଗା ଉପରେ ବିଛେଇ ଦେଇ ଛାଇରେ ଶୁଖାଇବାକୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୁଏ । ଥଣ୍ଡା ହୋଇ ଯିବାପରେ ' ବାଖର ' ନାମକ ଏକପ୍ରକାର ମାଦକ ବଟିକା ଏଥି ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ମିଶାଇ ଦେଇ ଗୋଟିଏ ହାଣ୍ଡିରେ ରଖି ତା ଉପରେ ପଲ୍ମ ବା ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଢାଙ୍କି ଦିଆଯାଏ । ଏହିପରି ୩।୪ ଦିନ ରଖିବା ପରେ ଏହା ଫୁଲି ଉଠି ବରକ ଯାଏ । ଏହି ଅବସ୍ଥାରେ ' ମେଗ୍ ' ବୋଲି କହନ୍ତି । ତତ୍ପରେ ୪ର୍ଥ କିମ୍ବା ୫ମ ଦିନରେ ଏଥିରୁ ' ରଣି ' ନାମକ ଫେଣୁଆ ରସ ବାହାରେ । ଏହାର ଦାମ ହାଣ୍ଡିଆ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ । କାରଣ ଏହାକୁ ଖାଇଲେ ବେଶୀ ନିଶା ହୁଏ । ତତ୍ପରେ ଏହି ବରକଥିବା ଭାତରେ ଜଳ ମିଶାଇ ଭଲରୂପେ ଗୋଳି ଦେଲେ, ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର ଧଳା ତରଳ ପାନୀୟରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଏହାକୁ ' ହାଣ୍ଡିଆ ' କହନ୍ତି । କେହି କେହି ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ଶ୍ରୀ ଏଥିରୁ ସିଦ୍ଧା ବାହାର କରିଦିଅନ୍ତି ।

କେତେକ ପ୍ରକାର ଗଛର ଚେର ବା ମୂଳରୁ ' ବାଖର ' ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ସେହି ଚେର ଗୁଡିକୁ ପ୍ରଥମେ ଶୁଖାଇ ଦିଆଯାଏ । ଶୁଖିଯିବା ପରେ ସେଗୁଡିକୁ କୁଟି ନୁନା କରାଯାଏ, ତତ୍ପରେ ଅଢ଼ୁଆ ଚାଉଳର ମଣ୍ଡ ମିଶାଇ ସେଥିରୁ ' ବାଖର ' ବଟିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ବାଖର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଉପାଦାନ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ବିଷାକ୍ତ ଗଛର ମୂଳ; ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଉପକାରୀ ଔଷଧି ମୂଳ । ବରକୋଳି ଆକାରରେ ବାଖର ବଟିକା ତିଆରି ହୁଏ । ସ୍ଥୂଳଭାବେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଏହା କେତେ ଗୁଡିଏ ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ତେଣୁ ତାହା ଖାଇଲେ ନିଶା ହେବାର କଥା ।

ବାଖର ନମିଶାଇ କେବଳ ସେହି ସିଦ୍ଧା ଚାଉଳକୁ ହାଣ୍ଡିରେ କିଛି କାଳ ରଖିଲେ ବରକ ଯାଆନ୍ତା । ମାତ୍ର ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଠିକ ନିଶା ହେବ କି ନା ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ କୁହାଯାଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ହାଣ୍ଡିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ସେମାନେ କହନ୍ତି ଯେ ହାଣ୍ଡିଆରେ ବାଖର ନ ମିଶିଲେ ନିଶା ହେବ ନାହିଁ । ଅଥଚ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରି ଜଣା ଯାଇଅଛି ଯେ ବାଖରକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯଦି ନୂତନ ପ୍ରଣାଳୀରେ ହାଣ୍ଡିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ତେବେ ତାହାର ମାଦକତା ସମୂଳେ ନଷ୍ଟ ହେବ ନାହିଁ ; ଅଥଚ ବାଖର ମିଶାଇବା ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅନିଷ୍ଟ ସାଧିତ ହେଉଅଛି, ତାହା ନ ହୋଇ ବରଂ ହାଣ୍ଡିଆ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଲାଭରେ କେତେକ ପରିମାଣରେ ସହାୟତା କରିବ । ନିଶା ଏକାବେଳକେ ଶ୍ରୁତିବା ଅଦିମ ଜାତିମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ବାଖର ନମିଶାଇ ଯଦି ପୂର୍ବ କଥିତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ହାଣ୍ଡିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେବନ କରାଯାଏ, ତାହା ହେଲେ ଏହା ମାଦକତା ଆଣିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଲାଭରେ ସହାୟତା କରିବ ।

ଅଦିମ ଜାତିମାନେ ହାଣ୍ଡିଆକୁ ପାନୀୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ପାନୀୟ ନ ହୋଇ ବରଂ ଏହା ଖାଦ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ, ପର୍ବ ଏବଂ ଉତ୍ସବ ଦିନମାନଙ୍କରେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ସମାଜରେ ଉତ୍ସବ ଦିନମାନଙ୍କରେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ଓ ସୁସ୍ୱାଦୁ ଫଳ ପ୍ରଭୃତି ଉପହାର ଦିଆଯାଏ, ସେମାନଙ୍କ ସମାଜରେ ମଧ୍ୟ ଶୁଭ ଦିନମାନଙ୍କରେ ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବମାନଙ୍କୁ ହାଣ୍ଡିଆ ସେହିପରି ଭାବରେ ଉପହାର ଦିଆ-ଯାଏ । ବସ୍ତୁତଃ କହିବାକୁ ଗଲେ ହାଣ୍ଡିଆ ସେମାନଙ୍କର ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ ।

ହାଣ୍ଡିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ପରି-ବର୍ତ୍ତନ କରି ଅର୍ଥାତ୍ ବିଷାକ୍ତ ତଥା ମାଦକ ଦ୍ରବ୍ୟ ଗୁଡିକୁ ବାଦ୍ ଦେଇ ଯଦି ନୂତନ ଉପାୟରେ ହାଣ୍ଡିଆ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଏ ତେବେ ଏହା ସେମାନଙ୍କ ସମାଜର କ୍ଷତିକାରକ ନ ହୋଇ ବରଂ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟତା କରିବ । ଏହା ସମ୍ଭବପର କି ନୁହେଁ— ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜ ଏ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରି ଦେଖି ପାରନ୍ତି । ସମ୍ପ୍ରତି ସେହି ଅନାର୍ଯ୍ୟ ସମାଜରେ ସୁଦ୍ଧା କେତେକ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବାହାରି ସମାଜର ଉନ୍ନତି ଲାଗି ଯତ୍ନ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ଏ ବିଷୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରି ହାଣ୍ଡିଆକୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇ ସମାଜର କଲ୍ୟାଣ ସାଧନରେ ସହାୟତା କଲେ ଅଶେଷ ମଙ୍ଗଳ ହେବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନ୍ନଦ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ, ଏମ୍. ଏସ୍. ସି. ଆର୍ ।
ଡାଇରେକ୍ଟର ଅବ୍ ଇଣ୍ଡାଷ୍ଟ୍ରିଏଲ୍ ଏଣ୍ଡ୍ ଇକନମିକ୍ ସର୍ଭେ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଭାରତବର୍ଷରେ ଥିବା ଲୁଗାବୁଣା କଳ (ମିଲ୍) ମାନଙ୍କରେ କେତେ ଦେଶୀ ତୁଳା ଖରଚ ହୁଏ, ତଳଲିଖିତ ବିବରଣରୁ ତାହା ଜଣାଯିବ । ନିମ୍ନରେ ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟା ଦିଆଗଲା ତାହା ପ୍ରାୟ ୪୦୦ ପାଉଣ୍ଡ ଓଜନର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଗାଣ୍ଠି ।

	୧୯୩୧ ସାଲ୍ ଜୁନ ମାସର ଖରଚ	୧୯୩୦ ସାଲ୍ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ଠାରୁ ଖରଚ
ଇଂରାଜ ଶାସିତ ଭାରତବର୍ଷରେ	୧,୭୪,୭୭୩ ଗାଣ୍ଠି	୧୭,୦୩,୪୧୩ ଗାଣ୍ଠି
ଭାରତୀୟ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟ ସମୂହରେ	୨୭,୫୧୧ ,,	୨,୭୧,୩୭୧ ,,
ଭାରତବର୍ଷ	୧,୯୦,୧୧୪ ,,	୧୮,୮୪,୯୭୫ ,,

ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରତି ମାସରେ ୯୬ ଲକ୍ଷ ମହଣ ଦେଶୀ ତୁଳାରୁ ଲୁଗା ବୁଣା ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଛଡ଼ା ସରୁ ନମ୍ବର ସୂତାପାଇଁ ଆମେରିକା ଓ ମିଶରର ତୁଳା ସ୍ୱଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଲାଗିଥିଲା ।

* * *

ବର୍ତ୍ତମାନ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ ଭଲରୂପେ ଚାଲୁ ନ ଥିବାର ଓ ଜିନିଷ ପତ୍ରର ଦାମ କମିଥିବାର କଥା ସର୍ବତ୍ର ଆଲୋଚିତ ହେଉଅଛି । ଏହାର ଫଳରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଯେ କିପରି କ୍ଷତି ହୋଇଅଛି, ତାହାର ତାଲିକା ଦିଆଗଲା । ଏହି ହିସାବ କେବଳ ପାଇକାରୀ ଦରର ହ୍ରାସ ଉପରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଅଛି ।

ଜର୍ମାନି	ଶତକରା	୧୭.
ପୋଲାଣ୍ଡ	,,	୧୭.
ଫ୍ରାନ୍ସ	,,	୧୭.୫
ଇଟାଲି	,,	୧୭.୫
ଇଂଲଣ୍ଡ-ସ୍କଟଲଣ୍ଡ-ଆୟାରଲଣ୍ଡ	,,	୧୭.୭
ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ	,,	୧୭.୭
ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ	,,	୨୧.୫
ନେଦାରଲେଣ୍ଡସ	,,	୨୨.୫
ଭାରତବର୍ଷ	,,	୨୪.୫
ଜାପାନ	,,	୨୪.୭

ଏଥିରୁ ଭାରତର ଦୁରବସ୍ଥା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ ।

* * *

ଭାରତବର୍ଷରେ ନାନାବିଧ ତୈଳବୀଜ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟରେ ସେଥିରୁ ନିତ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ କେତେ ଜିନିଷ ହୋଇପାରେ ତାହା ଅନେକଙ୍କୁ ଜଣାନାହିଁ । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ କରଞ୍ଜ ତୈଳର କଥା କୁହାଯାଇଅଛି । କରଞ୍ଜ ତୈଳରୁ ନରମ ସାବୁନ ତିଆରି ହୋଇପାରେ । ଏଥିରୁ ଯନ୍ତ୍ରେଷ୍ଟ ଫେଣ ବାହାରେ । ପୁରୁଣା ଦେଖାର କରିବାର ଏହାର ବିଶେଷ ଗୁଣ ଅଛି । ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଦେଖା ଯାଇଅଛି ଯେ ସାବୁନ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଏହା ଅତିବ ଉପଯୋଗୀ । କରଞ୍ଜ ତୈଳର ତୀତ୍ରତା ବିଷାକ୍ତ, ଏହା ଗୋରୁ ଗାଈମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନ ପାରେ, କିନ୍ତୁ ଏହା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଖତରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ପାରିବ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ କରଞ୍ଜ-ମଞ୍ଜି ମିଳେ । କିନ୍ତୁ ଏହା ନିୟମିତଭାବରେ ସଂଗ୍ରହ କରି କେହି ବ୍ୟବସାୟ କରୁ-ନାହାନ୍ତି । ୧୯୨୯-୧୯୩୦ ସାଲରେ ଏହି ରାଜ୍ୟରୁ କେବଳ ମ ୧୩।୧୦ ସେର କରଞ୍ଜ-ମଞ୍ଜି ଓ ମ ୧।୧୦ ସେର ତୈଳ ରପ୍ତାନି ହୋଇଥିଲା । ଉଦ୍ୟମୀ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହା ସୁନ୍ଦର ସୁଯୋଗ ନୁହେ କି ?

* * *

ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଶିଳ୍ପବିଭାଗର ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ସେଥିରେ ସେ ପ୍ରଦେଶର ବସ୍ତ୍ରବୟନ ଓ ରେଶମ ଶିଳ୍ପ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଅଛି । ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି " ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ବସ୍ତ୍ରବୟନ କୌଶଳ ପ୍ରଦର୍ଶନ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ବାଧା ପଡ଼ିଅଛି ତାହା ଏହି :—

(କ) ଯେଉଁମାନେ ଲୁଗା ବୁଣନ୍ତି ଓ ରଙ୍ଗ କରନ୍ତି ସେମାନେ ଘରଠାରେ ଯେପରି ଆଧୁନିକ ଉପାୟ ଓ ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପାଇପାରନ୍ତି, ତାହାର ସୁବିଧା ଲାଗି ସମବାୟ ସମିତି ଯେଉଁ ଦାଦନ ଦେଇ-ପାରେ ତାହା କୌଣସିଠାରେ ନାହିଁ ।

(ଖ) ସେମାନଙ୍କୁ ସୁବିଧା ଦରରେ ଉପକରଣ ଯୋଗାଇବା ଓ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିଷ ବିକ୍ରୟ କରିବା ଲାଗି କୌଣସି ଅନୁଷ୍ଠାନ ନାହିଁ ।

(ଗ) କୁଟୀର ଶିଳ୍ପର କ୍ରମିକ ଉନ୍ନତି ସାଧନ ପକ୍ଷରେ ଉପଯୋଗୀ ଯେଉଁସବୁ ନୂତନ ଧରଣର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଆବଶ୍ୟକ, ସେ ଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ମାଣ ବିଷୟରେ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସୁବିଧାର ଅଭାବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପକ୍ଷାନ୍ତରେ ଏହି ରିପୋର୍ଟରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ମଧ୍ୟ ଲେଖାଅଛି ଯେ ରେଶମ ସମବାୟ ସମିତି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୫୩,୭୫୭ ବିହନ ଗୁଟି କିଣି, ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ରୋଗ-ଜୀବାଣୁ ମୁକ୍ତ କରି ଚାଷିମାନଙ୍କୁ ବାଣ୍ଟିଥିଲେ । ଯେଉଁମାନେ ଏହି ବିହନ ବ୍ୟବହାର କରିଥିଲେ ସେମାନେ ସୁଫଳ ପାଇଅଛନ୍ତି, ସମବାୟ ସମିତି ଅତି ସାମାନ୍ୟ ଭାଡ଼ାରେ ଯେଉଁସବୁ 'ଚନ୍ଦ୍ରକ' ଯୋଗାଇଥିଲେ ସେଥିରେ ସମିତିର ସଭ୍ୟମାନେ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭଦ୍ରମାନେ ବିଶେଷ ଉପକୃତ ଓ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇଥିଲେ । ରେଶମ ଗୁଟିରୁ ମଧ୍ୟ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ସୂତା ବାହାରିଅଛି । ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଲେ ସମିତି ଅଢ଼ୁରି ଅଧିକ ଭଲ ଭଲ କାମ କରିପାରିବେ ।

ଏଣୁ ସମବାୟ ସମିତି ସାହାଯ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରାନ୍ତୁ ଆନଶ୍ୟକ ।

* * *

ବିହାର ଓଡ଼ିଶା, ବଙ୍ଗଦେଶ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଓ ବୋମ୍ବାଇର ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ତସର ଲୁଗା ବୁଣା ହୁଏ ସେଠାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ତସର ଗୁଟିର ଶ୍ରେଷ୍ଠତା ଜଣାଅଛି । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ନଡ଼ିଆ, ବୋଗେଇ, ମୁଗା ଓ ଟାକୁ ପ୍ରଧାନ । ଗତ ବର୍ଷ ପ୍ରକାର ଭେଦରେ ଶୁଦ୍ଧ ଓ ମାସୁଲ ବାଦ ତସରର ଦର କାହାଣ ପ୍ରତି ୫ ୪ ଟଙ୍କା ଠାରୁ ୫ ୮ ଟଙ୍କା ଥିଲା । ପଥିକ ବ୍ୟାପୀ ବଜାର ଦର କମିଥିବାରୁ ଗୁଟିର ଦର ମଧ୍ୟ କମ ଥିଲା । ଏ ବର୍ଷ ଭଲ ଫସଲ ଓ ଭଲ ଦର ହେବାର ଆଶା କରାଯାଏ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଜଙ୍ଗଲରୁ ମୋଟାମୋଟି ୧୫,୦୦୦ କାହାଣ ତସର ଗୁଟି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ଯଦି ଏହି ସମସ୍ତ ଗୁଟିକୁ ତସର ସୂତା କରା ହେଉଥାନ୍ତା ତେବେ ଆମ୍ଭେମାନେ ୫୦୦ ମହଣ ତସର ସୂତା ଓ କାଟିଆ ସୂତା ପାଇପାରନ୍ତି । କେବଳ ଏହି ସୂତାରୁ ୫୪,୦୦୦ ଖଣ୍ଡ ଦଣ୍ଡହାତ ସାଧାରଣ ଧୋତି ଓ ସାଡ଼ୀ ସହଜରେ ହୋଇପାରିବ । ଅନ୍ୟ ଭାବରେ କହିବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ୨,୮୦,୦୦୦ ଫୁଟ ତସର ଓ କାଟିଆ ଲୁଗା ବୁଣା ହୋଇପାରିବ । ବାରିପଦା ରାଜବାଟୀରୁ ବୁଧପା ଷ୍ଟେସନ ବାଟେ କଟକ ଷ୍ଟେସନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୫୦ ମାଇଲ ରାସ୍ତାରେ ବର୍ଷକର ବୁଣା ତସର ଲୁଗା ବିସ୍ତର ପାରିବୁଁ । ଏହି ଲୁଗାର ଦାମ ବର୍ତ୍ତମାନ କମ ବଜାର ଦରରେ ପ୍ରାୟ ୩,୦୦,୦୦୦ ଟଙ୍କା ହେବ ।

ଏହା ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଶକ୍ତି ନୁହେଁ କି ?

* * *

ଯୁକ୍ତପ୍ରଦେଶର ଭଦ୍ର-ଶିଳ୍ପର କାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ସରକାରୀ ରିପୋର୍ଟରେ ଲେଖାଅଛି:

" ସ୍ୱଦେଶୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ଏହି ଶିଳ୍ପକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ କରିଅଛି । ଖଦଡ଼ ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ବଢ଼ିବାରୁ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଲୁଗାବୁଣା ଭଦ୍ରର କାରଖାନା ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ସବୁ ସୂତାର ଖଦଡ଼ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ଯଥାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରା ହେଉଅଛି । ବଡ଼ଲାଟଙ୍କ ସଭାରେ ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି ଶୁଳ୍କ (Tariff) ବିଲ୍ ପାସ ହେବା ପରେ ସ୍ୱଦେଶୀ ଲୁଗାର ଦର କିଛି ବଢ଼ିଗଲା । କିନ୍ତୁ ଖଦଡ଼ ଓ ଭଦ୍ରବୁଣା ଲୁଗାର ଦର ସେପରି କିଛି ବଢ଼ି ନାହିଁ । ଆଦର୍ଶ ବୟନ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ 'ଠକଠକ' ଭଦ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇବା ଦ୍ୱାରା କେତେକ ବୟନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଏହି ଭଦ୍ର ବହୁସଂଖ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲା ଓ ୫୪୩ ଗୋଟି ଭଦ୍ର ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାର ରିପୋର୍ଟ ମିଳିଅଛି । ଏହି ଠକଠକ ଭଦ୍ର ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ ହେବା ଯୋଗୁଁ ବିଶେଷ କିଛି ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇନାହିଁ ସତ୍ୟ, ତଥାପି ଏହା ଦ୍ୱାରା ବୟନ ଶିଳ୍ପ ଶିକ୍ଷାର ମହଦୁପକାର ସାଧିତ ହୋଇଅଛି ।

* * *

ଖଦ୍ଦ ଓ ଭଦ୍ର ବିଷୟରେ ମହୀଶୂର ରାଜ୍ୟରେ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଅଛି ତାହା ଖବର କାଗଜମାନଙ୍କରୁ ଜଣାପଡ଼େ । ମହୀଶୂରରେ ଗୋଟିଏ ଖଦ୍ଦର କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ଷ୍ଟେଟର ଯେଉଁସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଭଲ ବୃଷ୍ଟି ହୁଏ ନାହିଁ, ଷ୍ଟେଟ ସେହିସବୁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଚରଖା ଚଳାଇବା ବିଷୟରେ ପ୍ରଣିଧାନ ଉଦ୍ୟମ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଚାଷିମାନେ ଅତି ଆଗ୍ରହ ସହିତ ଚରଖାରେ ସୂତା କାଟୁ-ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଖଦ୍ଦର ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଅଛି । ଏହା ମଧ୍ୟ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ଯେ ଭାଲୁକମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଚାଷବାସର କୌଣସି କାମ ନ ଥାଏ ଓ ଚାଷିମାନେ ଅଳସଭାବରେ ବସିଥାନ୍ତି ସେହି ସମୟରେ ଚରଖାକୁ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟତମ ପେଶାରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରିବାର ବିଶେଷ ଉଦ୍ୟମ ମଧ୍ୟ ଚାଲିଅଛି ।

* *

ତସରକୁ ଶୁଭ୍ରୀକୃତ କରି ରଙ୍ଗ କରିବା ବିଷୟରେ ବହୁ ପରୀକ୍ଷା ଓ ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ହେବ । ପୂର୍ବେ ଉଦ୍ଭିଦ ଜାତ ରଙ୍ଗ ଚଳୁଥିଲା । ସେ ଦିନ ଆଉ ନାହିଁ । ଆଜିକାଲି ପ୍ରାୟ ସର୍ବତ୍ର ରାସାୟନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ସୂତାକୁ ଶୁଭ୍ର କରାଯାଏ ଓ ରଙ୍ଗ କରାଯାଏ । ତସରକୁ କିପରି କରାଯାଇ ପାରେ ସେ ବିଷୟରେ କାରିପଦାସ୍ଥ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ନିମ୍ନ-ଲିଖିତ ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ସୂଚନା ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତସରର କେତେଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ୱାଭାବିକ ଦୋଷ ଅଛି । ପ୍ରଥମତଃ ପ୍ରାୟ ଖାକି ରଙ୍ଗ ପରି ଏହାର ରଙ୍ଗ, ଦ୍ୱିତୀୟତଃ ଏଥିରେ ସହଜରେ ରଙ୍ଗ ଧରେ ନାହିଁ ବା ଏହାକୁ ରଙ୍ଗାଇବା ସହଜ ନୁହେଁ ; ତୃତୀୟତଃ ଲୁଗା ଧୋଇଦେଲେ କମି ଯାଇ କୁଞ୍ଚା କୁଞ୍ଚା ହୋଇଯାଏ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଦୋଷ ବୁଡ଼ିକ ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ଉଦ୍ୟମ ହୋଇଅଛି ତାହାର ଫଳ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା:—

(୧) ଏହା ସହଜରେ ଶୁକ୍ଳୀକୃତ ହୋଇ ପାରୁ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏହା ଲାଭଜନକ ହେବ କି ନା କହି ହେଉ ନାହିଁ ।

(୨) ଶୁକ୍ଳୀକୃତ ତସର ସୁବିଧାରେ ରଙ୍ଗ କରା ଯାଉଅଛି । ଏଥିରେ ଫିକା ଓ ଗାଢ଼ ରଙ୍ଗ ସମାନ ଭାବରେ ଧରୁଅଛି । ଅଶୁକ୍ଳୀକୃତ ତସର କେବଳ ଗାଢ଼ ରଙ୍ଗ ଧରେ । ସୂତା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରେଶମରେ ଫିକା ରଙ୍ଗ ଯେପରି ଦେଖାଯାଏ, ତସରରେ ସେ ରଙ୍ଗ ଟିକିଏ ଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗ ଧରେ ।

(୩) ସୂତାକୁ ଆଗରୁ ସିଝାଇ ନେଲେ କନା ଯେତେ କମି ଯିବାର କଥା, ସେତେ କମିବ ନାହିଁ । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ବୁଣା ହେଲା ପରେ କନାକୁ କେତେକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉପାୟରେ ତଆରି ନେଲେ ଏହି ଦୋଷ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଦୂର ହୋଇପାରିବ । ଏକ ନମ୍ବର ଓ ଏକ ପ୍ରକାର ସୂତାରେ ଯଦି ସମସ୍ତ ଥାନଟା ବୁଣାଯାଏ ତେବେ ସେଥିରେ ଭାଙ୍ଗ ପଡ଼େ ନାହିଁ ଓ ଖଦଡ଼ା ମଧ୍ୟ ରହେ ନାହିଁ ।

* * * *

ଷ୍ଟେଟରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ତସର ପୋକର ଚାଷ ବହୁଳ ଚାଷ ହୋଇ ପାରିବ ସେଥି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବିଚାର ଓ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ଏକ ପ୍ରଣାଳୀ ସ୍ଥିର କରା ହୋଇଅଛି । ବହନ କିଣିବାକୁ ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ଦେଲେ ବହୁତ ଉପକାର ହେବ ଏହା ଦେଖା ଯିବାରୁ ଗତ ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ ଷ୍ଟେଟ ତରଫରୁ ଖୁବ ଅଳ୍ପ ସୁଧରେ ସଦର ସବଡିଭିଜନର ଉପରଭାଗ ଓ ବଣହାରୀ-ମୁରୁଡ଼ା ଇଲାକାର ତସର ଚାଷିମାନଙ୍କୁ ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

ଉପରଭାଗ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖୁବ ଭଲ ତସର ଚାଷ ହୁଏ— ଏଠାରେ ୧୨ ଟି ଗ୍ରାମରୁ ୫୫ ଜଣ ଏବଂ ବଣହାରୀ-ମୁରୁଡ଼ା ଅଞ୍ଚଳରୁ ୧୫ ଟି ଗ୍ରାମରୁ ୫୨ ଜଣ ଏହି କରଜ ଟଙ୍କା ଗ୍ରହଣ କରି ଅଛନ୍ତି । ଅବସ୍ଥାନୁସାରେ କାହାରକୁ ଅଳ୍ପ ଓ କାହାରକୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟ କରଜ ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

ବହନ କିଣାକିଣି ପ୍ରାୟ ସରିଅଛି । ତସର ଗୁଟିର ସମୟ ଆସିବାରୁ ଚାଷିମାନେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅଡ଼ାପାତିକୁ ଛିଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେଣି—ଏହିଠାରେ ସେମାନେ ତସର ଚାଷ କରିବେ ।

ଷ୍ଟେଟରୁ ଟଙ୍କା ଧାର ଦିଆଯିବା ଫଳରେ ତସର ଚାଷରେ ଲୋକଙ୍କର ଏ ବର୍ଷ ବେଶ ଉଦ୍ୟମ ଦେଖା ଯାଉଅଛି ।

* * * *

ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶର ଚାରିଆଡ଼େ ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟ ମନ୍ଦା ପଡ଼ିଅଛି । ଷ୍ଟେଟର ତସର ବିକ୍ରୟ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଘଟିଅଛି । ଏଥି ଯୋଗୁଁ ରାଜ୍ୟସ୍ଥିତ ଦୁଇଟି ତସର ଲୁଗା ବୁଣାର କେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀର ପାଟଚାଷୀମାନେ ବିଶେଷ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଥିଲେ । ଅନୁସନ୍ଧାନ ଦ୍ୱାରା ଜଣାଗଲା ଯେ ଲୁଗାବୁଣା ବ୍ୟବସାୟ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ମୂଳଧନର ଅଭାବହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଅସୁବିଧାର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ଅଟେ ।

ତେଣୁ ସେମାନଙ୍କର ଅସୁବିଧା ଦୂର କରିବା ପାଇଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚେଷ୍ଟା କରାଗଲା । ଗତ ମେ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ବିଷ୍ଣୁଆ, ଇନ୍ଦୁଖୁଲି, ଭୁଲଗୀ, ସୁନାପୋଷି, ବଡ଼କେଉନ ଓ ବଡ଼ ଡାଳମା ଇତ୍ୟାଦି ଗ୍ରାମର ତନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁସାରେ ଷ୍ଟେଟ ତରଫରୁ ଖୁବ ଅଳ୍ପ ସୁଧରେ ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଆଗଲା । ଏହି ଗ୍ରାମମାନ ବହଳଦା ଗ୍ରାମର ପାଖାପାଖି କୋଣକଠାରୁ ଗୁରକୋଶ ଭିତରେ ଅବସ୍ଥିତ ।

ପରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ଏହି ଟଙ୍କାର ସାହାଯ୍ୟ ଆଶାନୁରୂପ ଫଳ ଦେଇଅଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ତନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମୋଟରେ କିଛି ତସର ଗୁଟି କିଣି ପାରିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଲୁଗାବୁଣା କାମ ମଧ୍ୟ ବେଶ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଚାଲିଛି । ତନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏହି ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ଯଥେଷ୍ଟ ଉପକୃତ ହୋଇଥିବାର ସ୍ୱୀକାର କରିଅଛନ୍ତି ।

* * *

ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟାଦିର ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବିଭାଗରେ ପ୍ରବୀଣ ଓ ପାରଦର୍ଶୀ ଜଣେ ଜଣେ ଲୋକ ରହିବା ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଷ୍ଟେଟ ବୃତ୍ତି ଦେଇ କେତେକ ଯୁବକଙ୍କୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ଶିକ୍ଷାର୍ଥେ ପଠାଇ ଅଛନ୍ତି ।

ବାବୁ ଜଗଦୀଶ ପ୍ରସାଦ ପାଣିଗ୍ରାହି ଓ ବାବୁ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଷ୍ଟେଟ ବୃତ୍ତି ପାଇ (Co-operation) ସମବାୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବା ନିମିତ୍ତ ବିଶ ପରଗନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗୋସାବା ଓ କଲିକାତାକୁ ପ୍ରେରିତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେଠାରେ ସେମାନେ କାମ ଶିଖି ଆସିଅଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ଥିଲାବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମବାୟ ସମିତିର ଗଠନ, ପରିଚାଳନ, ପରିଦର୍ଶନ, ପ୍ରଚାର ଓ ହିସାବ ପରୀକ୍ଷା ଆଦି ସମସ୍ତ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରିବାର ସୁଯୋଗ ମିଳିଥିଲା । ସେମାନେ ୧୯ ଗୋଟି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଋଣ ସମବାୟ ସମିତି, କୃଷି ଋଣ କେନ୍ଦ୍ର, ବ୍ୟାଙ୍କ, ସମବାୟ କର୍ମଚାରୀ ସମିତି, ଜୀବନ ବୀମା, ସମବାୟ ଭଣ୍ଡାର,

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମବାୟ ଦୁଗ୍ଧ ସରବରାହ ସମିତିମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କ୍ଷେତ୍ରର ଲାହା ଓ ତସର ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଶିଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟର ଭାର ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

ବାବୁ ମହେଶ୍ୱର ନାଏକ ଡି. ଏ. କ୍ଷେତ୍ର ବିଭାଗରେ 'ସମବାୟ' ସଂକ୍ରାନ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଅଛନ୍ତି । ସେ ସାବୁର ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସାଦ କୋ ଅପରେଟିଭ ଟ୍ରେନିଂ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍‌ରେ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତ କରି ଆସିଅଛନ୍ତି । ସେ ସେଠାରେ ସମବାୟ ଆଇନ, ହିସାବ ପତ୍ର, ସହଯୋଗିତା, ପଲ୍ଲୀ ସଂଗଠନ, ବକ୍ତୃତା ଦେବା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ଅଧ୍ୟୟନ କରି ବର୍ତ୍ତମାନ କଟକରେ ଆଉ କିଛି ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖୁଅଛନ୍ତି ।

ବାବୁ ବାଞ୍ଛାନିଧି ରଥ ସେହିପରି ସମବାୟ ବିଭାଗରେ ବିଶେଷ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କଟକ, ଶିବପୁର ଏବଂ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଶୁଣା କରି ବ୍ୟାଙ୍କିଂ, ପଲ୍ଲୀ ସଂଗଠନ ସମିତି, ପଲ୍ଲୀ ମଙ୍ଗଳ, ଏଣ୍ଡି ଚାଷ ପ୍ରଭୃତି କୁଟୀର ଶିଳ୍ପ ବିଷୟକ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରୁ-ଅଛନ୍ତି ।

ବାବୁ ଉପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦାସ ନାମକ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଛାତ୍ର ସମବାୟ ସମିତି ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ କଟକ ଯାଇଅଛନ୍ତି ।

ସମବାୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା ନିମିତ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଚୁର କ୍ଷେତ୍ର ରହିଛି ।

ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ପାସ ଓ ତସର ବସ୍ତ୍ରବୟନ ବ୍ୟବସାୟ ଦିଗରେ ସମଧିକ ଉଦ୍ୟମ ବାଞ୍ଛନୀୟ । ରଙ୍ଗକରା, ରାସାୟନିକ ଉପାୟରେ ଶୁକ୍ଳୀକରଣ ଓ ଛପାକାମ ବୟନ-ଶିଳ୍ପର ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ । ଆଧୁନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ତନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଦେଇ ସମୟୋ-ପଯୋଗୀ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେତେକ ଲୋକଙ୍କୁ ବିଶେଷଜ୍ଞ କରି ଆଣିବା ସର୍ବାଦୌ ବିବେଚିତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ନିଜନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ଗ୍ରାମ ଗ୍ରାମ ଭ୍ରମଣ କରି ବୟନ ଶିଳ୍ପ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ନାନାବିଧ କାର୍ଯ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ତନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଘରେ ବସି ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କଠାରୁ ଜ୍ଞାନାର୍ଜନ କରି ନୂତନ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖି ପାରିବେ ।

ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବାବୁ ଭୁବନ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ଓ ବାବୁ ସୁଧୀନ୍ଦ୍ର କୁମାର ମୌଲିକ ବି. ଏସ ସିଙ୍କୁ ରଙ୍ଗକାମ ଓ ଛପାକାମରେ ପାରଦର୍ଶୀ ହେବାର ଶିକ୍ଷାଲାଭ ନିମିତ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ବୃତ୍ତି ଦିଆଯାଇଅଛି । ଭୁବନ ବାବୁ ଭାଗଲପୁରରେ ଥିବା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ରେଶମ ଶିଳ୍ପ ଇନଷ୍ଟିଟିଉଟ୍‌ରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଅଛନ୍ତି । ଗତ ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ରେଶମ ସୂତା କାଟିବା, ପାଗଦେବା, ସାଧାରଣରେ ବୁଣିବା, ରଙ୍ଗ କରିବା, ଶୁକ୍ଳୀକୃତ କରିବା, ଛପିବା ଏବଂ ଏରି, ତସର ଓ ଭୁତୁରେଶମ ଚାଷକରିବା ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟରେ ନାନାବିଧ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ସୁଧୀନ୍ଦ୍ର ବାବୁ କଲିକତାରେ ଜାର୍ମାନିର ଏକ ବିଖ୍ୟାତ କୋମ୍ପାନିଙ୍କ ଏଜେଣ୍ଟ ହେରେରୋ-ଟ୍ରେଡିଂ କୋମ୍ପାନିଙ୍କ କାର-ଖାନାରେ ରଙ୍ଗ ବିଷୟରେ ନାନାବିଧ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରୁଅଛନ୍ତି । ଉକ୍ତ ଦୁଇଜଣ ଛାତ୍ର ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ତସର ଗୁଟି, ସୂତା ଓ ଥାନରେ କାମ କରୁଅଛନ୍ତି ।

* * *

ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସ ତା ୧୬ ରିଖ ଦିନ ବାରିପଦାରେ 'ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟର' ଦ୍ୱାରୋଦ୍ଘାଟନ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥିଲା ।

ଏ ବର୍ଷ ସର୍ବ ସମେତ ୬୫୪ଣ ଛାତ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ କରିଥିଲେ, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ୬୮ଣ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ନିମ୍ନ ପ୍ରାଇମେରୀ ପାସ ଠାରୁ ମେଟ୍ରି-କୁଲେସନ ପାସ କରିଥିବା ଛାତ୍ରମାନେ ଏଠାରେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ଯେଉଁ ସବୁ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଏଥିର ଭର୍ତ୍ତି କରାଗଲା ସେମାନେ ସମସ୍ତେ କ୍ଷେତ୍ରର ଅଧିବାସୀ ।

ଗତ ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ତା ୧୨ ରିଖରେ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ୮ଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଘେଇ ବିଦ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଯେଉଁ ଛାତ୍ରମାନେ କେବଳ କେତେକ ମାସ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ଏହିପରି ୬୧୦ଣ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଆଗାମୀ ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ଭର୍ତ୍ତି କରାଯିବ । ଭିନ୍ନ ବାୟ ଶ୍ରେଣୀରୁ ଅଧିକାଂଶ ଛାତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

ଏହି ଶିଳ୍ପ-ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ସାଦା ଓ ନକ୍ସା କାମ ବୁଣାର ଉପଯୋଗୀ ନାନା ଶ୍ରେଣୀର କେତେ ଗୁଡିଏ ତନ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ଅଛି । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ନକ୍ସା କାମ କରିବାର ଉପଯୋଗୀ ଉନ୍ନତ ଧରଣ ଛବିଯୁକ୍ତ ଠକଠକ ତନ୍ତ୍ର ଚଳାଇବାର ଏହି ପ୍ରଥମ ଉଦ୍ୟମ । ଏହି ରାଜ୍ୟରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ତସରକୁ କିପରି ଅଧିକ ଶସ୍ତା ଅଥଚ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଧରଣର ତନ୍ତ୍ର ଯୋଗେ ବୁଣା ଯାଇ ପାରେ, ତାହାର ଚେଷ୍ଟା ହେଉଅଛି ।

ରଙ୍ଗ-ବିଭାଗରେ ରଙ୍ଗସାମଗ୍ରୀ, ନାନାବିଧ ରାସାୟନିକ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପକରଣ ଓ ଲେବରେଟରିର ଯନ୍ତ୍ରପାତି ପ୍ରଭୃତିର ଆୟୋଜନ ହେଉଅଛି । ସବୁବିଭାଗରେ ପତା ପତି ଛଡା ନିଜ ହାତରେ କାମ କରିବା ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ହେଉଅଛି । କାର୍ଯ୍ୟକରୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତି ବିଶେଷ ମନୋଯୋଗ ଦିଆ ଯାଉଅଛି । ଆଶାକରାଯାଏ ଯେ ବର୍ଷକ ପରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଉକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆସିବ ।

ଏହା ଅତି ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ଯେ ଏହି ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରଥମେ ସବୁଜ ରଙ୍ଗର ସୂତା ସାଢ଼ୀ ବୁଣା ହୋଇଥିଲା; ତାର ପରେ ଜରିର କୋଟିକମ ହୋଇଥିଲା । ମହାଗୁରୁ ମହୋଦୟ ସାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡକର କାମ ଦେଖି ଭାରି ଖୁସି ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ଆନନ୍ଦରେ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରି ଏହି ଶିଳ୍ପ-ବିଦ୍ୟାଳୟର ସଦାଶୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ମାନଙ୍କୟ ଜୁଜିଅର ଡ୍ରାଉଏଜର ମହାଗୃଣୀଙ୍କୁ ଉପହାର ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ।

ଆଇନ ଅଦାଲତ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟର ମହାମାନ୍ୟ ଜୁଡିସିଏଲ୍ କମିଟୀ ।

ସନ ୧୯୩୦—୩୧ ମସିହାର ନ ୧୧ ନମ୍ବର ଫୌଜଦାରୀ ଉଦ୍ଧରଣ ।

ମହାଜନ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେ, ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, ଜୁଡିସିଏଲ୍ କମିଟୀ
ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଭାତ କୁମାର ଦେବ, ଦେଓଁଆନ ,, ମେମ୍ବର,
ଶୁଣାଣି ତାରିଖ ୨୪ । ୬ । ୩୧

ଚଉଧୁରୀ ଭଗବାନ ପ୍ରସାଦ ଦାସ ବନାମ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ

ଦରଖାସ୍ତକାରୀ

ଅପରପକ୍ଷ ।

"ରାୟ"

ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣସାହୀ ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିଶାଇ ମୁକାମର ଫରେଷ୍ଟର ଅଟନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚାଲୁଥିବା ଫୌଜଦାରୀ ମୋକଦମା ରଦ୍ ରହିତ କରାଯିବା ଜନ୍ୟ ଉକ୍ତ ମୋକଦମାକୁ ବିଚାର ସ୍ଥାନେ ବାରିପଦା ମୁକାମକୁ ଉଠାଇ ଆଣିବା ମର୍ମେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଅଛନ୍ତି । ସବ ପ୍ରଥମେ ଦଣ୍ଡବିଧି ଆଇନର ଦ ୪୦୫ ଧାରା ଅନୁସାରେ ଦରଖାସ୍ତ-କାରୀ ବିରୁଦ୍ଧେ ଅଭିଯୋଗ ଉପସ୍ଥିତ କରା ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ଶେଷରେ ଉକ୍ତ ଆଇନର ଦ ୪୦୫ ଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗ କରାଗଲା । ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ବିରୁଦ୍ଧେ କୌଣସି ଫୌଜଦାରୀ ଦରଖାସ୍ତ କରାହୋଇ ନ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ସବ୍‌ଡିଭିଜନାଲ୍ ଅଫିସର ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ବିରୁଦ୍ଧେ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ଆଇନର ଦ ୧୪୦ ଧାରା (ଖ) ଉପଦଫା ମତେ ମୋକଦମା ରୁଜୁ କରିଥିବା ଏବଂ ସେଥିଯୋଗୁଁ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ଆଇନର ଦ ୧୪୧ ଧାରା ମର୍ମ ଅନୁସାରେ ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅଫିସର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାକୁ ବାଧ ଥିବା ଓ ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନ ଥିବାରେ, ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଅପତ୍ତି କରନ୍ତି ଯେ ମୋକଦମା ଉକ୍ତ କୋର୍ଟରେ ବିଚାର ନ ହୋଇ ଅନ୍ୟତ୍ର ଉଠାଇ ନିଆଯାଉ । ଏଥିରେ ଅପତ୍ତିର କୌଣସି ଭିତ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ତରଫ ଓକିଲ ମଧ୍ୟ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ଏ ବିଷୟ କୋର୍ଟରେ ଉତ୍ଥାପନ କଲେ ନାହିଁ ।

ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ବିରୁଦ୍ଧେ ଚାଲୁଥିବା ମୋକଦମା ଆଇନ ସଙ୍ଗତ ନ ଥିବାରେ ତାହା ରଦ୍ ରହିତ କରାଯିବା ପ୍ରାର୍ଥନା କରି ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ତରଫରୁ ନିମ୍ନମତେ ଅପତ୍ତି ଉତ୍ଥାପନ କରା ହୋଇଅଛି । ଯଥା:—ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀମାନେ କୌଣସି ଅପରାଧ କଲେ ସେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେ ସର୍ବୁଲାର ଅର୍ଡର ଅଛି ତଦନୁଯାୟୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ମୂଳରୁ ଏ ମୋକଦମାକୁ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ଜଣେ ଇନ୍ସପେକ୍ଟରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତଦନ୍ତ କରାଯିବା ନିମିତ୍ତ ହୁକୁମ ଦେଇଥିଲେ । ଉକ୍ତ ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ବିରୁଦ୍ଧେ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ନ ଥିବାର ରିପୋର୍ଟ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ରିପୋର୍ଟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏ ମୋକଦମା ବିଚାର କରିବାକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କର କ୍ଷମତା ନାହିଁ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଅପତ୍ତି ପ୍ରକୃତ ନୁହେଁ । ନଥିରୁ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଫରେଷ୍ଟ ଇନ୍ସପେକ୍ଟରଙ୍କ ମୁଦାଲ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋକଦମା ଚାଲି ନ ପାରିବା ମର୍ମେ ରିପୋର୍ଟ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ସେ କହିଛନ୍ତି —

Digitized by srujanika@gmail.com

"ବଣାଇର ଫରେଷ୍ଟର ବିରୁଦ୍ଧେ ସହକାରୀ ଭାବେ (as an abettor) ମୋକଦ୍ଦମା ଚଳାଇବା ପ୍ରତି ଆମ୍ଭେ କୌଣସି ପ୍ରମାଣ ପାଇ ନାହୁଁ । କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭର ସନ୍ଦେହ ଯେ ଫରେଷ୍ଟର ଏ ମଧ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ଅଛନ୍ତି । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟର ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର ଉଚିତ ବୋଧକଲେ ଏ ବିଷୟ ଅଲଗା ଭାବରେ ବିଚାର କରି ପାରନ୍ତି । " ଇନ୍ସପେକ୍ଟରଙ୍କର ଏହି ମତ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର ନିଜର କୌଣସି ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରି ନାହାନ୍ତି । ସେ ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟ ଉପରେ କେବଳ — "Forwarded" (ପଠାଇ ଦିଅଗଲା) ଏହି କଥାଟି ଲେଖି, ଦସ୍ତଖତ କରି ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟକୁ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ନିକଟ ପଠାଇ ଦେଇଅଛନ୍ତି । ଅତଏବ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁଯାୟୀ ମୁଦାଲ୍ଲ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋକଦ୍ଦମା ଚଳ ନ ପାରିବାର ଯେଉଁ ଅପତ୍ତି କରା ଯାଇଅଛି ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିତ୍ତିହୀନ ।

ଉପରେ ଯାହା ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା, ତାହା ମୋକଦ୍ଦମା ରଦ୍ଦ ହେବା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏହି ଦରଖାସ୍ତକୁ ଉପସ୍ଥିତ କରାଯିବା ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ । କିନ୍ତୁ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗୀୟ ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀମାନେ କୌଣସି ଅପରାଧରେ ଆସାମୀ ହେଲେ କୌଣସି ବିଶିଷ୍ଟ ପଦବୀ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବା ବିଷୟରେ ଉକ୍ତ ସର୍କୁଲାର ଅର୍ଡର କେତେଦୂର ଗ୍ରହଣୀୟ ଏହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ତରଫ ଓକିଲ ଓ ଷ୍ଟେଟ ଓକିଲ ଜବାବ ସବାଲ କରିଅଛନ୍ତି । ଏହି ଅଦାଲତର ୧୯୨୮-୨୯ ମସିହାର ନ ୧୪ ନମ୍ବର ଫୌଜଦାରୀ ରିଭିଜନ, ଯାହାରେ ଗାଇଡ଼ର ଗାର୍ଡ କାନ୍ଦୁ ଚରଣ ଦାସ ଆସାମୀ ଥାଇ ଦାୟର ହୋଇଥିଲା, ଓକିଲମାନେ ସେହି ମୋକଦ୍ଦମା ଜଣାଇ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହି ମୋକଦ୍ଦମାରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଯେଉଁ ପଦବୀ ଅବଲମ୍ବନ କରିଅଛନ୍ତି ତାହା ବେଆଇନ କି ନା, ସେ ବିଷୟରେ ଏହି ଅଦାଲତର ରାୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଅଛନ୍ତି । ଏବିଷୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସକାଶେ କେବଳ ଏତିକି ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ, କାନ୍ଦୁ ଚରଣ ଦାସ ବନାମ ଷ୍ଟେଟ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ଜୁଡ଼ିସିଏଲ୍ ଇନ୍‌କୁଆରୀ ଦ୍ୱାରା ଆସାମୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୋକଦ୍ଦମା ଚଳ ପାରିବାର ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କର ମତକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ମୋକଦ୍ଦମା ବିଚାର କରି ପାରିବା ପ୍ରତି ଉପଯୁକ୍ତ; ଏହା ନିଷ୍ପତ୍ତି କରା ଯାଇଥିଲା । ଏହି ମୋକଦ୍ଦମାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟୀ ସବ୍‌ଡିଭିଜନର ସେକଣ୍ଡ ଅଫିସରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଜୁଡ଼ିସିଏଲ୍ ଇନ୍‌କୁଆରୀ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ କାନ୍ଦୁ ଚରଣ ଦାସ ମୋକଦ୍ଦମାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଅନୁସାରେ ଏହି ମୋକଦ୍ଦମାର ପ୍ରଣାଳୀ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ମୋକଦ୍ଦମା ରଦ୍ଦ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ସର୍କୁଲାର ଅର୍ଡର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜବାବ ସବାଲ ହୋଇଅଛି, ଉପରେ ଯେଉଁ ମୋକଦ୍ଦମାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ତାହାରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀୟମାନ ହେବ ଯେ ସେପରି କୌଣସି ସର୍କୁଲାର ଅର୍ଡର ପାଓ୍ୱା ଯାଉନାହିଁ । ଏହି ମୋକଦ୍ଦମାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିମିତ୍ତ ସେପରି ସର୍କୁଲାର ଅର୍ଡର ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ପାଇଁ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟାର ତ୍ରୁଟି ହୋଇ ନାହିଁ ; କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ବିଫଳ ହୋଇଅଛି । ତତ୍‌କାଳୀନ ଷ୍ଟେଟର ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ମିଃ. ସି. ଏଲ. ଫିଲିପଙ୍କ ହେଡ୍ କ୍ଲାର୍କ ଏନ. ଏନ. ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ନାମକ ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତି ୧୯୧୫ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ତା ୨୭ ରିଖରେ ପାଟ୍ଟପୀଠର ସବ୍-ଡିଭିଜନାଲ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟ ନ୍ୟାୟ ମୂର ଇଃ ଚିଠି ଲେଖି-ଅଛନ୍ତି, କେବଳ ସେହି ଚିଠିରୁ ଏପରି ସର୍କୁଲାର ଅର୍ଡରର ମର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରେ । ସେହି ଚିଠିରେ ଅଛି—"ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଫୌଜଦାରୀ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦରଖାସ୍ତରେ ଅଦାଲତରେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଉକ୍ତ ଦରଖାସ୍ତର ଅନୁସନ୍ଧାନ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରଥମେ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟ ପଠାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ କେବଳ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ସେପରି କର୍ମଚାରୀ-ମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଫୌଜଦାରୀ ମୋକଦ୍ଦମା ଚଳିପାରିବ ।" ଏହା ଦେଖିବା ଉଚିତ ଯେ ଉକ୍ତ ଚିଠିରେ "ଫୌଜଦାରୀ କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦରଖାସ୍ତ" ବୋଲି ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଏହାକୁ ଯଦିବା 'ନିୟମ' (Rule) ବୋଲି ଧରାଯାଏ, ତେବେ ମଧ୍ୟ ଷ୍ଟେଟର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଏପରି ନିୟମ କେବେ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇ ନାହିଁ । ଯଥେଷ୍ଟ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଫଳରେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସବ୍‌ଡିଭିଜନମାନଙ୍କରେ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଣାଳୀ ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ପାଳିତ ହୋଇନାହିଁ । ଏହି ନିୟମ କେବଳ ଫୌଜଦାରୀ ଅପରାଧ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରା ହୋଇଅଛି କିନ୍ତୁ ସଦର ଓ ଉଦଲା ସବ୍‌ଡିଭିଜନମାନଙ୍କରେ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀମାନେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ କିମ୍ବା କର୍ମଚାରୀ ଭାବରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଅପରାଧ କରନ୍ତି ସେ ସବୁ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇଅଛି—ମାତ୍ର ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟୀ ସବଡିଭିଜନରେ ସେମାନେ କର୍ମଚାରୀ ଭାବରେ ଯେଉଁ ଅପରାଧ କରନ୍ତି ତାହିଁ ପ୍ରତି ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ହୋଇ ଆସିଅଛି ।

ସେହି ସର୍କୁଲାର ଅର୍ଡର ଏପରି ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଚଳି-ଆସିଅଛି । ଏହାର ମୂଳ ଅଜ୍ଞାତ; ଏହାର ପ୍ରକୃତ ସର୍ତ୍ତ କଅଣ ତାହା ଠିକ ଭାବରେ ଜଣା ଯାଉନାହିଁ; ବିଭିନ୍ନ ସବଡିଭିଜନମାନ-ଙ୍କରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ ଏହାର ସର୍ତ୍ତମାନ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ପାଳିତ ହୋଇ ଆସିଅଛି, ଏବଂ ଉପରୋକ୍ତ ଚିଠିରୁ ଏହାର ଯେଉଁ ସବୁ ସର୍ତ୍ତର ଅଭାବ ମିଳିଅଛି ତାହା ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ଆଇନର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିରୁଦ୍ଧ । ଏହାର ମୂଳରେ ଯଦି କୌଣସି ମତ ନିହିତ ଥାଏ, ତାହା ପୁଲିଶ କର୍ମଚାରୀମାନେ କୌଣସି ଗୁରୁତର ଅନ୍ୟାୟ କଲେ ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ସବୁ କଟକଣାର ବିଧାନ କରା ଯାଇଅଛି, ସେହିପରି ହେବା ଉଚିତ (ବିହାର ଓଡିଶା ପୁଲିଶ ମ୍ୟାନୁଏଲ୍‌ର ଦଫା ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) ।

ଜଙ୍ଗଲ୍ ବିଭାଗୀୟ ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ରକ୍ଷାର୍ଥେ ଯାହା ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ଆଇନ ସଙ୍ଗତ ଓ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟବିରୋଧୀୟ ନୁହେଁ, ପୁଲିଶ ମ୍ୟାନୁଏଲ୍ ଭଳି କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ନିୟମମାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା କିମ୍ବା ପ୍ରଣୟନ କରିବା, ବର୍ତ୍ତମାନ ଷ୍ଟେଟର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଯେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେପରି କୌଣସି ନିୟମ ଷ୍ଟେଟ କର୍ତ୍ତୃକ ପ୍ରଣୟନ ହୋଇନାହିଁ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାନ୍ତୁ ଚରଣ ଦାସ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ଯେଉଁ ନିୟମ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି, କେବଳ ତାହାକୁ ମାନି ଚଳିବା ଉଚିତ, ଯଥା:—ଜଙ୍ଗଲ୍ ବିଭାଗୀୟ ଅଧସ୍ତନ କର୍ମଚାରୀମାନେ କୌଣସି ଅପରାଧ କଲେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟମାନେ ସେ ସବୁ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟ ପଠାଇବେ । ଫରେଷ୍ଟ ବିଭାଗ ସେସବୁ ବିଷୟରେ ଯଥାବିଧି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବେ ଓ ଯଥାଯୋଗ୍ୟ ବିଧାନ କରିପାରିବେ । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଥିରେ ପ୍ରଥମରୁ ମୋକଦ୍ଦମାର ଉପଯୁକ୍ତ କାରଣ ଦୃଷ୍ଟେ ଜୁଡିସିଏଲ୍ ଇନ୍‌କୁଆରୀ ହୋଇଥିବ, ସେଥିରେ ଆଇନ ଅନୁସାରେ ମୋକଦ୍ଦମା ଚଳାଇବେ ଏବଂ ସେସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ଆଇନ ଅନୁସାରେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବାକୁ ଯେ କେବଳ ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବେ ତାହା ନୁହେଁ, ସେପରି ଆଇନ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ସେ ବାଧ୍ୟ । ଏ ଦରଖାସ୍ତ ଡିସ୍‌ମିସ୍ କରାଗଲା ।

ଏ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ବହୁକାଳ ହେଲା ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ରହିତ [Suspend] ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ମୋକଦ୍ଦମା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଅନେକ ଦିନ ସ୍ଥଗିତ ରହିଥିବାରୁ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କୁ ସେହି ସବୁ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କଷ୍ଟଭୋଗ କରିବାକୁ ପଡିଅଛି । ଏହି ସବୁ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆଉ ମୋକଦ୍ଦମା ଚଳାଇବା ଅନାବଶ୍ୟକ ବିବେଚିତ ହେବାରୁ ଏ ମୋକଦ୍ଦମାକୁ ଅଚଳ କରାଦିବାର ହୁକୁମ ହେଲା ।

ସ୍ୱାକ୍ଷର—ପି. କେ. ସେନ୍ । ସ୍ୱାକ୍ଷର—ପି. ସି. ବି. ଦେଓ

ଦେଓଯାନ, ଜୁଡିସିଏଲ୍ କମିଟି ମେମ୍ବର । ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ।

ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ପକ୍ଷରେ—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆନନ୍ଦ ଶଙ୍କର ମଜୁମଦାର, ବି.ଏଲ୍. । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବ୍ରଜଗୋପାଳ ଘୋଷାଲ, ବି.ଏଲ୍. ।

ଷ୍ଟେଟ ପକ୍ଷରେ—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦିବ୍ୟସିଂହ ପାଣିଗ୍ରାହି ବି.ଏଲ୍,
ଷ୍ଟେଟ ଓକିଲ୍ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କ୍ରୀଡା କୌତୁକ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ ।
ସହକାରୀ ପୁଲିଶ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନାଟ୍ୟ ସମିତି ଅଭିନୟ କରିଥିଲେ, ପ୍ରଥମଟି ସଖାଦକ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସଙ୍କ କୃତ 'ପଦ୍ମାବତୀ' ଓ ଦ୍ୱିତୀୟଟି ସହକାରୀ ସଖାଦକ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶଙ୍କ କୃତ 'ସାହାବେଜ' । ପୁନଶ୍ଚ ଗତ ଅକ୍ଟୋବର ତା ୧୩ ଓ ୧୪ ରଖରେ ସାହାବେଜ ଓ ପୂର୍ବାଭିନୀତ 'କୋଣାର୍କ' ନାମରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ନାଟକ ମଧ୍ୟ ଯଥା ଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ଅଭିନୀତ ହୋଇଥିଲା ।

ଯୁବକ ମଣ୍ଡଳଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦତ୍ତ କପ୍ ଉପଲକ୍ଷେ ଯୁବକ ମଣ୍ଡଳୀ ସଂଘ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କେତେ ଥର ଫୁଟ୍‌ବଲ କ୍ରୀଡା ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଏ ବର୍ଷ ବାରିପଦା ଟାଉନର ବ୍ୟାୟାମ ସଂଘ ବାରିପଦାର ଯୁବକ ମଣ୍ଡଳୀ କପ୍ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିଲେ—ମଧ୍ୟ ବାଲେଶ୍ୱର ତଥା କଟକାଇରେ ଫୁଟ୍‌ବଲ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଖେଳିଥିଲେ । ଏମାନେ ରେମ ପ୍ରତି-ଯୋଗିତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଠିଥିଲେ । ଏହି ସମ୍ପର୍କରେ ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜ ଦଳଙ୍କୁ ବାଲେଶ୍ୱରରେ ଓ କଟକାଇ ଦଳଙ୍କୁ କଟକାଇରେ ସେମି ଫାଇନେଲରେ ପରାସ୍ତ କରିଥିଲେ । ସଂଘରେ ଏ ବର୍ଷ ହକି ଓ କ୍ରିକେଟ୍ ଖେଳ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାହେବ । ସବୋପରି ଆଗାମୀ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ସମସ୍ତ ଓଡିଶା କ୍ରୀଡା ରଙ୍ଗର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ବାରିପଦା ଠାରେ ସମାହିତ ହେବାର ପରିକଳ୍ପନା ମଧ୍ୟ ହେଉଅଛି ।

ଏହା ଛଡା ଷ୍ଟେସନ ସଂଘରେ ଗତ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ନିୟମିତ ଭାବରେ ଟେନିସ୍ ଓ ଗଲ୍‌ଫ୍ ଖେଳ ମଧ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଇସ୍ପାତନଗର ସଂଘ ଶୀଘ୍ର ଗୋଟିଏ ସାମାଜିକ ମେଳା ତାଙ୍କ ହଟାରେ କରିବେ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ ।

ରଥଯାତ୍ରା ବେଳେ ଯେଉଁ ଗୃହରେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ଉକ୍ତ ଅଟ୍ଟାଳିକାରେ ସ୍ଥାନୀୟ ସହକାରୀ ପୁଲିସ ସାହେବ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଇସ୍ପାତନଗର ସଂଘରେ ପ୍ରଥମ ଉନ୍ମେଷ ହେଲା । ସଂଘର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କର ଟେନିସ୍ କ୍ରୀଡା ପାଇଁ ସଭାପତି ଉଏଲ୍‌ଉଡ୍ ସାହେବ ଗୋଟିଏ ଟେନିସ୍ କୋର୍ଟ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଖେଳର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ସଂଘର ସହକାରୀ ସଭାପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ । ଚଳିତ ମାସ ତା ୧୦ ଓ ୧୧ ରଖରେ ଉକ୍ତ ସଂଘ ଦ୍ୱାରା 'ବଟେଶ୍ୱରୀ' ଓ 'ମିଶର କୁମାରୀ' ନାମକ ଦୁଇଟି ବଙ୍ଗଳା ନାଟକ ଅଭିନୀତ ହୋଇ ଥିଲା ।

ଚଳିତ ବର୍ଷ ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜୀ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଫୁଟ୍‌ବଲ ଖେଳାଳୀ-ମାନେ କଟକ ଯାଇ ଭବିଷ୍ୟ ଗୁପ୍ତକପ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେମି ଫାଇନେଲ୍‌ରେ ଖୁବ ଭଲଭାବରେ ଖେଳିଥିଲେ । ଦୁଇଦିନକାଳ ସମାନଭାବରେ ଖେଳିଲା ପରେ ଚତୁର୍ଥ ଦିନର ଜୟ କଟକ ଭାଗ୍ୟରେ ପଡିଲା ।

ବେଲଗଡିଆ ପ୍ରାସାଦରେ ଦୁଇଟି ସାମାଜିକ ମେଳା ହୋଇଥିଲା । ସେପ୍ଟେମ୍ବର ତା ୪ ରଖ ଦିନ ଶ୍ରୀମତୀ ପି.କେ.ସେନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇ ପ୍ରାୟ ଶତାଧିକ ମହିଳା ମେଳାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ଥିଲେ । ସେ ମାସ ତା ୨ ରଖରେ ମଧ୍ୟ ସେହିଠାରେ ଗୋଟିଏ ଭୋଜର ଆୟୋଜନ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସହରରେ ପ୍ରାୟ ଜଣତାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଅତିଥିଙ୍କର ସମାବେଶ ହୋଇଥିଲା । ବାରିପଦାର ବାଳକର ଦଳ ଦ୍ୱାରା ସାଧାରଣଙ୍କର ସେବା ବରାବର କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଗତ ରଥଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଓ ସହରରେ ସାମୟିକ ଦୁର୍ଘଟଣା ପ୍ରଯୁକ୍ତ ଅଗ୍ନି କାଣ୍ଡରେ ସେମାନଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରଶଂସନୀୟ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାମୟିକୀ ।

— ନବଗ୍ରହ —

ଭାରତର ଚଳତି ଜନସୁମାରୀ — ଗତ ଜନସୁମାରୀର ହିସାବରେ ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟା ଭାରତୀୟ ଗେଜେଟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ହରିତ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ଯେ ଧର୍ମ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି ତାହା ପ୍ରାୟ ଠିକ ଅଛି ବୋଲି ଧରି ନେବାକୁ ହେବ । କେତେକ ଦେଶରେ କେବଳ ପ୍ରଧାନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ-ମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦେଖାଇ ଦିଆ ଯାଉଅଛି ।

ଭାରତର ମୋଟ ଜନ ସଂଖ୍ୟା ୩୫,୨୧,୮୭,୮୭୩; ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ପୁରୁଷ ୧୮,୧୪,୨୧,୧୧୪ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ୧୭,୧୦,୭୪,୪୭୬ । ଗତ ସନ ୧୯୨୧ ସାଲଠାରୁ ଏହି ଦଶବର୍ଷ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡା ୧୦.୭ ଅନୁପାତରେ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଅଛି । ସମଗ୍ର ଭାରତର ଜନ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ହିନ୍ଦୁ ୨୫.୮୫,୫୦,୧୧୭; ମୁସଲମାନ ୭,୭୭,୪୫,୧୨୮; ଶିଖ ୪୫,୩୭,୪୪୬ ଏବଂ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ୫୧.୭୧,୭୧୪ ।

ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମହାସଭା — ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମହାସଭା କେବଳ କେତେକ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶର କୃଷି ବିଭାଗର ଉନ୍ନତି ବିଷୟରେ ସଚେଷ୍ଟ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଉକ୍ତ ମହାସଭାର ଅନ୍ୟତମ ଭାରତୀୟ ସଭ୍ୟ ସାର, ବି. ଏଲ, ମିତ୍ର ମହାଶୟ ଉକ୍ତ ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟ ବିବରଣୀ ଆଲୋଚନା କରି ଗୋଟିଏ ବକ୍ତୃତାରେ ଏ ବିଷୟରେ ସମାଲୋଚନା କରିଅଛନ୍ତି । ସେ ବଡ଼ ଦୁଃଖର ସହିତ ଜଣାଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ ପ୍ରାଚ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟରେ କୌଣସି ମତାମତ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଦିଆ ଯାଇ ନାହିଁ । ସାର୍ ବ୍ରଜେନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟ ଚୀନ ଦେଶରେ ଉକ୍ତ ମହା ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟ-ବଳୀ ତଥା ଭାରତବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ଶାଖା ସମିତି ସ୍ଥାପନ କରିବା ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଗୋଲଟେବୁଲ ବୈଠକ — ସୁଦୀର୍ଘ ଛ ମାସ ପରେ ଗୋଲଟେବୁଲ ସଭା ସେଣ୍ଟଜେମ୍ସ ପ୍ରାସାଦରେ ଲର୍ଡ ଶ୍ୟାଙ୍କିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଗତ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ତା ୨ ରଖ ଠାରୁ ପୁଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏଥର ସଭାରେ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଗଠନ ସମ୍ବନ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଉ ଅଛି । ବିଲାତର ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ସମସ୍ତ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ଲର୍ଡ ଶ୍ୟାଙ୍କି ମଧ୍ୟ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସାଦର ସମ୍ଭାଷଣ କରି ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଲର୍ଡ ଶ୍ୟାଙ୍କି କହିଲେ ଆଗାମୀ ସପ୍ତାହରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଉପସ୍ଥିତ ହେବେ । ତାଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଭାରତୀୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀର ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀ ବଡ ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ ଯେ ଏଠାରେ ନାନାପ୍ରକାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଜନ ସେବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବା ଚୈତନ୍ୟ ବିଷୟରେ କୌଣସି ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟି ନାହିଁ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ମୁଁ ସଭାର ସଭାପତି ଅଛି, ତା ଛଡା ଲର୍ଡ ଶ୍ୟାଙ୍କି କମିଟିର ସଭାପତି ଭାବରେ ରହି ଅଛନ୍ତି—ଏଥିରୁ କାର୍ଯ୍ୟ ବି ଭଲ ଶୃଙ୍ଖଳାରେ ଚାଲିବ ତାହାର ନିଶ୍ଚୟ କରାଯାଇପାରେ ।

ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଲଙ୍କାଶାୟର ପରିଦର୍ଶନ—ଗତ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ତା ୨୫ ରଖ ଦିନରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଲଙ୍କା-ଶାୟରରେ ପଦାର୍ପଣ କଲେ । ଷ୍ଟିଙ୍ଗ୍ରେଲ ଷ୍ଟେସନ ଛାଡିବା ପରେ କଳ-କାରଖାନାର ମୂଲିଆମାନେ ତାଙ୍କୁ ସାଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିଥିଲେ । ମୂଲିଆଦଳର ଓ କାରଖାନା ମାଲିକମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ମହାତ୍ମାଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥିତ ଅବସ୍ଥା ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ଓ ବ୍ୟବସାୟର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ବିଷୟରେ ଅଶାବାଣୀ ଶୁଣାଇବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ କହିଥିଲେ । ମହାତ୍ମାଜି ଉତ୍ତରରେ କହିଲେ ଭାରତ-ବର୍ଷର କୋଟି କୋଟି ଦିନ ଦୁଃଖୀଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଆପଣମାନଙ୍କର ବେକାର ଲୋକମାନଙ୍କଠାରୁ ଅଧିକତର ମନ୍ଦ ଏବଂ ଏଇଟା ଆପଣମାନଙ୍କର ଜାଣିବା ଉଚିତ ଯେ ଦେଶର ଦୁଃଖୀ ଲୋକଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ପରିବର୍ତ୍ତନ ନୋହିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୂତାକଟା ଭାରତବର୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ସାମାଜିକ ଓ ଆର୍ଥିକ ଅସ୍ତ୍ରରୂପରେ ଚାଲିବ ।

ଉଏଷ୍ଟ୍ରେଡଫୋର୍ଡରେ ଲଙ୍କାଶାୟର କାର୍ପାସ ବ୍ୟବସାୟୀ ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର କେତେକ ମହିଳା ମହାତ୍ମାଜିଙ୍କ ପାଖରେ ଆବେଦନ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଆପତ୍ତି ଯେ ଭାରତରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂସ୍ରବ ରହିତ ହେବା ସେମାନଙ୍କର ଦରିଦ୍ରତାର କାରଣ ।

ଉତ୍ତରରେ ମହାତ୍ମାଜି କହିଲେ " ମୁଁ ଆପଣମାନଙ୍କ କଷ୍ଟ ପାଇଁ ବଡ଼ ଦୁଃଖିତ ହେଲି—ମାତ୍ର ଲଙ୍କାଶାୟାରର ଦରିଦ୍ରତା ଭାରତବର୍ଷର ଲୋକମାନଙ୍କର ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ତୁଳନାରେ କିଛି ନୁହେଁ । ପୃଥିବୀର କୋଟି କୋଟି ଅର୍ଦ୍ଧଭୁକ୍ତ ଓ ବେକାର ଲୋକ-ମାନଙ୍କର ଦୁର୍ଗତିର ଉପଶମ କରିବା ମୋର ଜୀବନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ।"

ଭାରତୀୟ ମୂଲିଆମାନଙ୍କର ଭୋଟ ଦେବାର ଅଧିକାର

Digitized by srujanika@gmail.com

—ନିଖିଳ ବଙ୍ଗବ୍ୟବସାୟୀ ମଣ୍ଡଳର (All Bengal Trade Union Conference) ଅଧିବେଶନ ଗତ ମାସରେ କଲିକତା ନଗରୀରେ ହୋଇଥିଲା । ତହିଁରେ ମଜୁରିଆ-ମାନଙ୍କୁ ଓ ସରକାରଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟରେ ଶୀଘ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ମର୍ମ୍ମେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ମାନ ସମର୍ଥିତ ହୋଇ-ଥିଲା । ଫ୍ଲାଇଟ୍‌ଲି କମିସନ ମତାନୁଯାୟୀ ଦଲାଲୀ ପ୍ରଥା ଉଠାଇ-ଦେଇ ଭାରତୀୟ ନାବିକମାନଙ୍କ କ୍ଷତିକାରକ ଅବସ୍ଥା ନିବାରଣ, ବଙ୍ଗୀୟ ନାବିକମାନଙ୍କ ସଂଗ୍ରହ, କ୍ରୀଶିମାନଙ୍କର ପାଣ୍ଠିରକ୍ଷା, ପ୍ରେସ୍ କର୍ମ୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଶ୍ରମ ପ୍ରେସ୍‌ମାନଙ୍କୁ ଫାକ୍ଟରୀ ଅଇନାନୁ-ଗତ କରିବା; ମୂଲିଆମାନଙ୍କର କ୍ଷତି ପୂରଣ ଦାବୀ ବିଶେଷତଃ Lead Poisoning ବିଷୟରେ ଅଧିକ କ୍ଷତି ପୂରଣ ଦାନ, ଚଟକଳ ମୂଲିଆମାନଙ୍କର ଛୁଟି ମାସର ବେତନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ସପ୍ତାହକୁ ୩୫ ଘଣ୍ଟା ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ସମୟରେ ବେତନ ବା ଲାଭର ଅଂଶ ଦାନ । ରେଲୱାଇ ଇଲାକାର ମୂଲିଆମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତି, ଉନ୍ନତି ଓ ଛୁଟି ସଂଗ୍ରହ ବିଷୟରେ ପ୍ରକୃତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୋଇଁ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳ ଗଠନ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ।

<u>ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ୬୯ ବର୍ଷର ଜନ୍ମ ଉତ୍ସବ</u>—ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ତା ୨ ରଖ ଦିନ ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଜନ୍ମ ଦିବସଟି ସେ କିପରି ଭାବରେ କଟାଇବେ ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ପଚାରିବାରୁ ମହାତ୍ମା ହସି ହସି କହିଥିଲେ ଖାଲି ଖାଇ ପିଇ ଫୁର୍ତ୍ତିରେ କଟାଇବି ।

ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଜନ୍ମଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷେ 'ଫ୍ରୀପ୍ରେସ୍' ସଂବାଦ ଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିମ୍ନଲିଖିତ ସମ୍ବାଦ କବିନ୍ଦ୍ର ରବିନ୍ଦ୍ର ଗତ ତା ୨ ରଖ ଦିନ ଦେଇଥିଲେ—"ସମୁଦ୍ର ଅରପାରରୁ ଅନାଗତ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଅବସ୍ଥା ସାଧିତ ହେଉଅଛି ତାହାରୁ ଲକ୍ଷେ ଗୁଣ ମାରାତ୍ମକ ହେଉଅଛି ଆମ୍ଭର ଦେଶର କୁସଂସ୍କାର, ଜାତି ବିଦ୍ୱେଷ ଓ ଧର୍ମ୍ମରି ଭଣ୍ଡାମି,—ଯହିଁର ପ୍ରତି ସ୍ତରରେ ବିଦ୍ୱେଷ ପରିସ୍ଫୁଟ । ଏ ସବୁ ପାପର ନିରାକରଣ ନୋହିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ଚୋଟ-ଦାନ ବା ଅଧିକାରର ସଂଘର୍ଷ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ମହାତ୍ମାଙ୍କର ଜନ୍ମୋତ୍ସବରେ ଏହି କଥାଟି ବିଶେଷ ଭାବରେ ସ୍ମରଣ କରିବାକୁ ହେବ । ସେ ଏକା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ନବଜୀବନ ଓ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ବିଜୟପରକର ହେବାକୁ ସାହସ ଆଣି ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ।

ମହାତ୍ମାଜିଙ୍କର ଅଦ୍ଭୁତ ନୈତିକ ଶକ୍ତି ପ୍ରଭାବରେ ଯେଉଁ (ଜଡତାର ସ୍ପନ୍ଦନ) ଆନ୍ଦୋଳନ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଖେଳାଇ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ତାହାକୁ ଅନୁସରଣ କଲେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଆଗେ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ପଥରୁ ପଛକୁ ଟାଣିନେଉଥିବା-ସାମାଜିକ-ଅବର୍ଜନାକୁ ଦୂର କରି ଦେବାକୁ ହେବ ।"

<u>ରେଖା ପାଇଁ ଲକ୍ଷେ ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର</u>—ନିଖିଳ ଭାରତୀୟ ସୂତାକଟା ସଂଘର ସଂପାଦକ ନିମ୍ନଲେଖିତ ଇସ୍ତାହାର ଦେଇଅଛନ୍ତି;—ପୂର୍ବ ବିଜ୍ଞପନ ଅନୁସାରେ ଯେଉଁମାନେ ଲକ୍ଷେ-ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ପ୍ରତିଯୋଗୀତାରେ କୋଇଁ ଉନ୍ନତ ଧରଣର ଚରଖା ନିର୍ମ୍ମାଣ କରିବେ, ସେମାନେ ନିଜ ଖରଚରେ ଉକ୍ତ ଚରଖାମାନଙ୍କୁ ଅହମଦାବାଦର ଗୁଜରାଟ ବିଦ୍ୟାପୀଠକୁ ୧୯୩୧ ସାଲ ଅକ୍ଟୋବର ତା ୩୧ ରଖ ନିମ୍ନ ତତ୍ପୂର୍ବରୁ ପରୀକ୍ଷିତ ହେବା ସକାଶେ ପଠାଇବେ । ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଏହା ଦ୍ୱାରେ ବିଚାରକ ମଣ୍ଡଳୀ ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ତାରିଖ ଜଣାଇ ଦେବେ । ପ୍ରତିଯୋଗୀମାନେ ନିଜେ ବା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଉକ୍ତ ସ୍ଥାନରେ ବିଚାରକ ମଣ୍ଡଳଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଚରଖାର କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଇ ଦେବା ବିଶେଷ ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଜନ ।

<u>ଚଳିତ ବର୍ଷ ନାମଯାଦା କ୍ରିକେଟ ଖେଳଓୟାଡ</u>—ଇଂଲଣ୍ଡର ଚଳିତ ବର୍ଷର କ୍ରିକେଟ ଖେଳର ହାରାହାରି ବ୍ୟାଟିଙ୍ଗ୍ (Batting) ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା । ପ୍ରତିବ କ୍ରୀଡାସନ୍ଧି ସନ୍ଧିକ୍ଷଣ ମୋଟରେ ୩,୦୦୨ ଥର ରନ୍ କରିଥିଲେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ୪୨ ଗୋଟି ଇନିଂସ୍‌ରେ ହାରାହାରି ୧୬.୯୬ ରନ୍ ହୋଇଅଛି । ତଳେ ଅଉ ଦୁଇ ଜଣ ନାମଯାଦା ଭାରତୀୟଙ୍କର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ-ଯୋଗ୍ୟ । ଯଥା ଦଲିପ ସିଂହଜି ଓ ପଟାଉଡି ନବାବ । ହାରା-ହାରିରେ ପଟାଉଡିଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ସେ ମୋଟରେ ୨୫ ଗୋଟି ଇନିଂସ୍ କରିଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦଲିପ ସିଂହଜିଙ୍କର ସପ୍ତମ ସ୍ଥାନ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ମୋଟ ତାଲିକାରେ ସେ ଦ୍ୱିତୀୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଅଛନ୍ତି । ଦଲିପ ସିଂହ ଜି ପ୍ରତିବ ଖେଳୁଅଛି ହବ୍‌ସ୍‌ଙ୍କର ଠିକ ତଳରେ ଅଛନ୍ତି ।

<u>ବିଲାତରୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ଉଠିଲା</u>—ସେପ୍ଟେମ୍ବର ତା ୨୦ ରଖ ମଧ୍ୟରାତ୍ରି ପରେ ବିଲାତରୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଭିତ୍ତି ବିନିମୟରେ ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଚଳନ ରହିତ ହେଲା । ସେ ଦିନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ୩୫ ସିଲ୍ଲିଂ ସମୟରେ ଯେଉଁ ସରକାରୀ ଇସ୍ତାହାର ଡାକିନ ଷ୍ଟ୍ରିଟ୍‌ରୁ ଜାରି କରା ଯାଇଥିଲା ତାହାର ମର୍ମ୍ମ ଏହିପରି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ମେଜ୍ଜ ବିଲାତ ବ୍ୟାଙ୍କ ସହିତ ପରାମର୍ଶ କରି ସ୍ଥିର କଲେ ଯେ, ଉପସ୍ଥିତ ବିଶ୍ୱ କାରଣପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମୂଲ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣକୁ ୧୯୨୫ ସାଲର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ମୁଦ୍ରା ଆଇନର ପ୍ରଥମ ଦଫାର ୫ଯ ଧାରା ଅନୁସାରେ ବିକ୍ରୟ କରାଯାଉ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୋମ୍ବାଇ ଓ କଲିକତାରେ ଏ ସଂବାଦ ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ବ୍ୟବସାୟୀ ମହଲରେ ବିଶେଷ ଚାଞ୍ଚଲ୍ୟ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛି ।

ଆଇନ ଅନୁସାରେ ଭଦ୍ରଁ ପର ମଙ୍ଗଳବାର ଦିନ ସରକାରୀ ଛୁଟି ହେଲା ଏବଂ ସେ ଦିନ ସମସ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କ ବନ୍ଦ ରହିଲା ।

ବିଲାତରେ ଘୋଷଣା ପରେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାରେ ଅର୍ଥସଚିବ ସାର ଜର୍ଜ ସୁଷ୍ଟର୍ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଘୋଷଣା ଜାରି କଲେ :—

ବିଲାତ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ଇଂଲଣ୍ଡ ବ୍ୟାଙ୍କ ଆଉ ସୁନା ଦିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହେ । ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ଉପକାରାର୍ଥେ ଭାରତ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ଅବସ୍ଥା ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିତ ଆଇନ ଜାରି କରାଯାଇ ରୌପ୍ୟ ମୂଲ୍ୟରେ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବିନିମୟ ବନ୍ଦ ହେବା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । ତଦନୁସାରେ ୧୯୨୭ ସାଲର ମୁଦ୍ରା ପ୍ରଚଳନ ଆଇନର ପ୍ରଚଳିତ ଦଫା ପୁନଃ ଆଦେଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଦ୍ଦ କରାଯିବା ମର୍ମେ ବଡଲାଟ ସାହେବ ଆଜି ସକାଳେ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଅଡିନାନ୍ସ ବା ବିଧି ଜାରି କଲେ ।

ପ୍ରାଚୀନ କୀର୍ତ୍ତିର ଆବିଷ୍କାର -ଚଳିତ ମାସରେ ତିରୁପୁର ତାଲୁକ ନିକଟରେ କଣ୍ଟାପାଲିୟମ ଗ୍ରାମ ଅନ୍ତର୍ଗତ ମଣ୍ଡପକାଡ଼ୁରେ ଗୋଟିଏ ଗୁହା ଖୋଲା ହୋଇଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ତମ୍ବା ଓ ମାଟିର ବହୁ ପୁରାତନ ଅପୂର୍ବ ପାତ୍ର ମିଳିଲା । ସେ ସବୁ ବହୁ ପୁରାତନ ସତ୍ୟ ଯୁଗର ବୋଲି ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ ।

ପ୍ରଥମେ ମାଟି ଖୋଳା ହେଲା ପରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ ବାର ବର୍ଗଫୁଟ ଆକାର ଓ ଏକ ଫୁଟ ମୋଟାର ଗୋଟିଏ ପଥର । ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତର ଖଣ୍ଡକୁ ଅପସାରିତ କରିବା ପରେ ଦେଖାଗଲା ଯେ, ପ୍ରାଚୀର ବେଷ୍ଟିତ ଗୋଟିଏ ଗୁହା, ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟକ କେତେକ ଜିନିଷ । ଗୋଟିଏ ତମ୍ବାର ଶ୍ରୀଗଣେଶ ସଦୃଶ ମୂର୍ତ୍ତି ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ମିଳିଲା ।

ପାତ୍ରମାନଙ୍କର ଢଙ୍ଗ ଗୋଟାଏ ବିଚିତ୍ର ରକମର ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଏହି ଶ୍ରୀଗଣେଶ ସହିତ ପ୍ରାଚୀନ ମିଶର ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟର ସାଦୃଶ୍ୟ ଅଛି । ପୁଣି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ-ମାନଙ୍କର ପ୍ରାଚୀନ ଗ୍ରୀସର ଅଦ୍ଭୁତ ଜିନିଷମାନଙ୍କ ସହିତ ସୌସାଦୃଶ୍ୟ ଅଛି ।

ଏଥିରୁ ବିଶ୍ୱାସ ହୁଏ ଯେ ବହୁ ପୁରାକାଳରେ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ସୁସଭ୍ୟ ଲୋକେ ବାସ କରୁଥିଲେ । ସମ୍ପ୍ରତି ସମସ୍ତ ଭଗ୍ନାବଶେଷକୁ କୟମ୍ବାଟୁର ଯାଦୁଘରକୁ ନିଆ ଯାଇ ଅଛି ।

ସୁଦୂର ପ୍ରାଚ୍ୟ ଦେଶରେ ଯୁଦ୍ଧ—ରେଙ୍ଗୁନ୍‌ରୁ ତା ୨୦ ରିଖ ଦିନ ଟୋକିଓ ସହରରୁ ଗୋଟିଏ ତାର ସଂବାଦ ଆସିଲା, ତା'ର ମର୍ମ "ଆଜି ସକାଳେ ଜାପାନୀମାନେ ସରଫିଲ୍‌ଡର ତୋପ୍‌କାରଖାନା ସହିତ ମୁକଡେନ ଅଧିକାରକଲେ— ଆଉ ମଧ୍ୟ ରୁଷ ପକ୍ଷୀୟ ଜଣଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟା ସୂଚନାରୁ ସେମାନେ ସମସ୍ତ ଦିଗ ଅଧିକାର କରିବାର ଆଶା କରନ୍ତି ।

ପିକିଂର ପରିଚିତ ମହଲର ମତ ଯେ ନାକାମୁରା ଘଟଣା ଓ ଆଉ କେତେକ ବହୁ ପୁରାତନ ବିଷୟର ନିଷ୍ପତ୍ତି ମୀମାଂସା ବାକି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜାପାନୀମାନେ ମୁକଡେନ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ମାଞ୍ଚୁରିଆ ପ୍ରଦେଶ ଅଧିକାର କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ।"

ପିକିଂର ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ କୋଣର ୪୦୦ ମାଇଲ ଦୂରରେ ମାଞ୍ଚୁରିଆର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମୁକଡେନ୍ ଟ୍ରାନ୍ସ ସାଇବେରିଆନ ରେଲ୍ ପଥରେ ପଡେ ଏବଂ ସେହି ବାଟେ ପୋର୍ଟ ଆର୍ଥର ଓ ପିକିଂକୁ ଯାତାୟାତର ସୁବିଧା । ୧୯୦୪—୫ ସାଲରେ ମୁକଡେନ ନିକଟରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ରୁଷ—ଜାପାନ ସଂଗ୍ରାମର କେତେକ ଗୁରୁତର ଯୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଥିଲା ।

ସାତ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଉପର ବ୍ୟୟ ସଂକୋଚ:— ରେଲୱାଇ ସବ୍‌କମିଟିର ବ୍ୟୟ ସଂକୋଚ ରିପୋର୍ଟରେ ମିଃ ଆର୍. କେ ଷଣ୍ମୁଖମ୍ ଚେଟ୍ଟି ଓ ଆଉ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଭ୍ୟମାନେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରି ଅଛନ୍ତି । କମିଟିର ସୁପାରିସ୍ ଅନୁସାରେ ୧୯୩୦—୩୧ ସାଲର ଆୟ ବ୍ୟୟ ତାଲିକାରେ ୭ କୋଟି ୭୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ରହିବ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ରେଲୱାଇ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ଚାହିଁଦା କରା ଯାଇଅଛି । ଅବଶିଷ୍ଟ ଟଙ୍କାର ବ୍ୟୟ ସଂକୋଚ ବିଷୟରେ ଯଥା ଶୀଘ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ସବ୍‌କମିଟି ଉପରେ ଭାର ନ୍ୟସ୍ତ ଅଛି ।

ବନ୍ୟା କବଳରେ ବଙ୍ଗ ଦେଶ;—ବଙ୍ଗ ଦେଶର କେତେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ହୋଇଥିବାର ସମ୍ବାଦ ଜଣାଯାଇ । ବିଶେଷତଃ ମୟମନ୍‌ସିଂ, ପାବନା, ଢାକା, ବଗୁଡ଼ା, ରଙ୍ଗପୁର, ଫରିଦପୁର, ବାକରଗଞ୍ଜ ଓ ତ୍ରିପୁରା ଜିଲ୍ଲାର ଲୋକେ ବନ୍ୟାର କରାଳ କବଳରେ ପଡିଛନ୍ତି । ପ୍ରତିଦିନ ଉକ୍ତ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କର ଗ୍ରାମ-ମାନଙ୍କରୁ ହୃଦୟ ବିଦାରକ ସମ୍ବାଦ ଆସୁଅଛି । ଧାନ ଓ ଚାଉଳ ପ୍ରାୟ ମୂଳରୁ ନଷ୍ଟ ଯାଇଅଛି । ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଗାଈ ଗୋରୁ ଭାସି ଯାଇଅଛନ୍ତି ଆଉ ଯାହାକି ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ କିଛି ଖାଇବାକୁ ନ ପାଇ ଖାଲି ପାଣିରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି । ଘର ଗୃହ ଓ ଗଛ ଉପରେ ଲୋକେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଅଛନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ୪୦୦୦ ବର୍ଗ ମାଇଲ ପରିମାଣର ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଶେଷ କ୍ଷତି ହୋଇଅଛି ।

ବଙ୍ଗୀୟ ସଂକଟ ତ୍ରାଣ ସମିତିର ସଭାପତି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ କହି ଅଛନ୍ତି, "ଦୁର୍ଗତମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ବିଷୟରେ ସଂକଟ ତ୍ରାଣ ସମିତି ଯଥେଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଲୋକମାନେ ସହାୟ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଅନୁପାତରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନୁହେ । ଏଥିକୁ ବହୁ ଅର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରୟୋଜନ । ଗତଦିନ ସକାଳ ୬ ଟା ଠାରୁ ରାତି ୯ ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାଏନ୍ସ କଲେଜକୁ ଅସଂଖ୍ୟ ପୁରୁଷ, ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପିଲାମାନେ ଟଙ୍କା, ଲୁଗା ଓ ଗହଣା ଧରି ଆସୁ ଅଛନ୍ତି ।

ଅକ୍ଟୋବର ଶେଷ ସୁଦ୍ଧା ବଙ୍ଗୀୟ ସଂକଟ ତ୍ରାଣ ସମିତି ଲକ୍ଷେ ଦଶ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଟଙ୍କା ସଂଗ୍ରହ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଅଉ କେତେକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ନାନା ଉପାୟରେ ଅସହାୟ ଲୋକମାନଙ୍କର କଷ୍ଟ ମୋଚନ କରୁ ଅଛନ୍ତି ।

ପାରିସରେ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଫ୍ରାନ୍ସ ରାଜଧାନୀ ପାରିସ ନଗରୀର ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀରେ ବାସ୍ତବିକ ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠତମ ମେଳା । ଉକ୍ତ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦେଖିବାକୁ ପୃଥିବୀର ସବୁ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଗତ ଛଅ ମାସ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ କୋଟି ପଚାଶଲକ୍ଷ ଲୋକ ଯାଇଥିଲେ ।

କେବଳ ଭାରତ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡପରେ ଫ୍ରାନ୍ସ ରାଜଧାନୀରେ ଥିବା କେତେକ ଜିନିଷ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଖୋଲା ହୋଇ-ଅଛି । ଭାରତର ବେପାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ "ହନୁମାନ ପ୍ରାସାଦ" ନାମରେ ଅଉ ଗୋଟିଏ ସୁବୃହତ୍ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଇ ଅଛନ୍ତି । ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଜିନିଷମାନଙ୍କରେ ବୋମ୍ବାଇର ମିଃ କାମଦା ମୁଲଭାନର ମିଃ ଜେ, ଆର, ଅମ୍ବିକା ଏବଂ କଲିକତାର ମିଃ ଏଃ ନନ୍ଦୀଙ୍କର ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଜିନିଷମାନ ବିଶେଷ କୌତୂହଳ ଉଦ୍ଦୀପକ ହୋଇଥିଲା ।

ସ୍ୱ ସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ଉକ୍ତ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଆଗାମୀ ନଭେମ୍ବର ପନ୍ଦର ତାରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖୋଲା ରହିବ । ଗତ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ତା ୬ ରିଖ ଦିନ ଉକ୍ତ ପାରିସ ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଭାରତୀୟ ମଞ୍ଚଲିସ୍‌ରେ ମିଃ ଏଃ ନନ୍ଦୀଙ୍କର ଦ୍ୱାଦଶ ବର୍ଷ ବୟସ୍କା ବାଲିକା କନ୍ୟା ପୁରାକାଳର ଭାରତୀୟ ବିଷ୍ଣୁପୂଜାର ଦେବଦାସୀ ବେଶରେ କତ ମନୋରମ ନୃତ୍ୟ ଦେଖାଇଥିଲେ ।

ଆଫଗାନସ୍ଥାନରେ ରେଲ ଖୋଲିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା — ଗତ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ଆଫଗାନସ୍ଥାନର ସ୍ୱାଧୀନତା ଦିବସ ପାଳନ ହେବା ପାଇଁ କାବୁଲ ନଗରୀରେ ସାତଦିନ ବ୍ୟାପୀ ମେଳା ମହୋତ୍ସବ ହୋଇଥିଲା । ଆଫଗାନସ୍ଥାନର ଜାତୀୟ ମହାସଭା ଓ ବିଭିନ୍ନ ସଂପ୍ରଦାୟ ତରଫରୁ ରାଜାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜ୍ଞାପନ କରାଯାଇଥିଲା ।

ସେ ଦିନ ସମଗ୍ର ଆଫଗାନସ୍ଥାନର ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବେ ୫୦୦ ମାଇଲ ରେଲରାସ୍ତା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ନିମନ୍ତେ ରାଜାଙ୍କ ତରଫରୁ ମଞ୍ଜୁର କରାହୋଇଥିଲା । ଜଣାଯାଏ ଯେ କାବୁଲ ଓ କାନ୍ଦାହାର ତରଫର ଗିରିସଂକଟ ସୀମା ସହିତ ଆଫଗାନସ୍ଥାନ ସୀମା ଯୋଗ ହେବ ପାରି ଏବଂ ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ରାଜ୍ୟର ସୀମା ଚମନ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ଶେଷ ଷ୍ଟେସନ ଓ ସେଠାରୁ ହିରାତ ସହିତ ଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ପ୍ରାୟ ଠିକ ହୋଇଅଛି ।

ଭାରତର ସ୍ଥାପତ୍ୟ ବିଦ୍ୟାର ପୁନରୁଦ୍ଧାର — ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତି ବିଷୟରେ ଅଗ୍ରଣୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶ୍ରୀନ୍ଦ୍ର ଗୃହ ସ୍ଥାପତ୍ୟ-ବିଦ୍ୟା ବିଶାରଦ । ସେ ଦିନ ଅମେରିକାର ପ୍ରଧାନ ଶିଳ୍ପୀ ଡାକ୍ତର ଇଲାଲ ଜାକସ୍ ବା ନିଉଇୟର୍କ ଶିଳ୍ପୀ ସଂଘର ସଭାପତି ପାରିସ ପ୍ରଦର୍ଶନୀରୁ ଫେରିଆସି ଗୃହଙ୍କ ମହାଶୟଙ୍କର ଶିଳ୍ପକଳା ସୃଷ୍ଟିର ଅନୁଶୀଳନ କରିଅଛନ୍ତି । ସେ ସ୍ପଷ୍ଟଭାବରେ ଉପଲବ୍ଧି କରି କହିଅଛନ୍ତି ଶ୍ରୀଗୃହଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀରେ ମହାନ କଳାଶିଳ୍ପର ଶେଷ ମୂର୍ଚ୍ଛନା ବିଦ୍ୟମାନ ଏବଂ ଏଥିରୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ଭାରତୀୟ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ଶିଳ୍ପୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାସନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ବିଶେଷ ଭାବରେ ସୂଚିତ ହେଉଅଛି । ଭାରତର ଅତୀତ ଗରିମା କେତେ ମହାନ୍ ଯେ ତାହାରେ କୌଣସି କାଳରେ କଳଙ୍କ ଲାଗି ନ ପାରେ ।

ଜାପାନର ଟେନିସ୍ ଟିମ୍ ଆସୁ ଅଛନ୍ତି ଆଗାମୀ ଶୀତ-କାଳରେ ଜାପାନର ଡେଭିସ୍ କପ୍ ପାଇଁ ଟେନିସ୍ ଖେଳ ଥିବା ଚାରି ଜଣ ଖେଳଓୟାଡ ଭାରତକୁ ଆସୁ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ନାମ ଯଥା—ଜିରୋସ୍ୟାଡୋ, ଏଚ. ସ୍ୟାଡୋ, ଏମ୍. କାଓ୍ୟାଚି ଏବଂ ଉଆଇ, ଓଡା । ଆଗାମୀ ବଡଦିନ ସପ୍ତାହରେ କଲିକତା ଉଡ୍‌ବର୍ନ ପାର୍କରେ କଲିକତା ଟେନିସ୍ ପ୍ରତିଯୋଗିମାନଙ୍କର ଖେଳ ହେବ । ସେଥିରେ ସେମାନେ ଯେପରି ଆସି ଠିକ ସମୟରେ ଯୋଗ ଦେଇ ପାରିବେ ସେଥି ପାଇଁ Calcutta South Club ଜାପାନୀ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଅଛନ୍ତି । ଏ ଖେଳ ଶେଷ ହେଲେ ଭାରତ ଟେନିସ୍ କ୍ରୀଡାପଟୁମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯେଉଁମାନେ ବଛା ହେବେ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ପୁଣି ଅଉ ଥରେ ଜାପାନୀମାନେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଖେଳିବେ ।

ଭାରତର ନାମଯାଦା ଖେଳୁଆଡମାନେ ଏହି ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାରେ ଖେଳିବାକୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହେବେ । ସ୍ଥାନୀୟ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଖେଳୁଆଡମାନେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଉକ୍ତ ଖେଳଟି ବଡ ସୁନ୍ଦର ହେବ ।

ଶୁଣାଯାଏ ଯେ ଜାପାନୀ ଖେଳୁଆଡଗଣ ପାଟନା, ଦିଲ୍ଲୀ, ବୋମ୍ବାଇ ଓ ଲାହୋର ସହରମାନଙ୍କରେ କ୍ରୀଡା କୌଶଳ ଦେଖାଇବେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରାଚୀନ ଔପନ୍ୟାସିକଙ୍କ ଅବସାନ—ଗତ ଅଗଷ୍ଟ ମାସ ତା ୩୧ ରେଖ ଦିନ ପ୍ରାଚୀନ ଔପନ୍ୟାସିକ ହାଲ୍ କେନ୍ ୭୮ ବର୍ଷ ବୟସରେ ମାନବଲୀଳା ସଂବରଣ କଲେ । ତାଙ୍କ ପରେ ଭିକ୍ଟୋରିୟା ଯୁଗର Raphaelite ଙ୍କ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଚିତ୍ରାଧାରର ଇଂରେଜ ସାହିତ୍ୟ ଜଗତରେ ଶେଷ ପ୍ରତିନିଧି ଲୁପ୍ତ ହେଲେ ।

ସେ ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଚିତ୍ରବିଦ୍ୟା ବିଷୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ କରୁଥିଲେ । ପରିଶେଷରେ D. G. Rossetti ଙ୍କ ସହିତ କାମ କରୁଥିବା ବେଳେ ତାଙ୍କର ପରାମର୍ଶରେ ଲଣ୍ଡନ ସହରକୁ ଆସି ସଂବାଦ ପତ୍ର ପରିମୂଳନ ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ କଲେ ଏବଂ ତାହାକୁ ଜୀବନର ବ୍ରତ କରିଥିଲେ ।

ସାର୍ ହାଲ୍ କେନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ବସ୍ତୁର ବହିରଙ୍ଗ ଚିତ୍ରଣ କରିବାରେ ଏପରି ଅସାଧାରଣ ଶକ୍ତି ଥିଲା ଯେ ସେ ତାଙ୍କର କଳ୍ପନା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ରଚନାର ପ୍ରତି ସ୍ତରକୁ ନେଇ ଯାଉଥିଲେ । ଯେତେ ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣା ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ତାକୁ ନିପୁଣ ଶିଳ୍ପର ଦକ୍ଷତା ସହିତ ଚିତ୍ର କରି ଏପରି ଜୀବନ୍ତ ଓ ମନୋହାରୀ କରି ପାରୁଥିଲେ ଯେ ତାହା ଅନନ୍ୟ ସାଧାରଣ ବୋଲି ମନେ ହେଉଥିଲା ।

ସେ ପ୍ରାୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପୁସ୍ତକ ପ୍ରଣୟନ କରିଥିଲେ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ 'ରୋସେଟ୍ଟିଙ୍କ ଜୀବନ ମୃତି' ଅନ୍ୟତମ । କିନ୍ତୁ କେତେକ ବର୍ଷ ପରେ ୧୮୮୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ସେ ନାଟ୍ୟୋପନ୍ୟାସ ଲେଖାରେ ବିଶେଷ ଦକ୍ଷତା ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଅପରାଧର ଛାୟା "Shadow of a Crime" ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ । ସନ ୧୯୧୪-୧୫ ସାଲରେ ସେ ବେଲଜିୟମ୍‌ର ଗୌରବ ନିମିତ୍ତ ବେଲଜିୟମର ରାଜା ଆଲବାର୍ଟଙ୍କ କୃତ ସହଯୋଗ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକ ସଂକଳନ କରିଥିଲେ ।

ସେ ବହୁକାଳରୁ "ଖ୍ରୀଷ୍ଟଜୀବନୀ" ନାମକ ଗୋଟିଏ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକ ପାଇଁ ବହୁ ଉପକରଣ ସଂଗ୍ରହ କରି ରଖି ଯାଇଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର ବିଷୟ ଯେ ସେ ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ତାହା ଶେଷ କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।

ବ୍ୟୋମଯାନର ଗତି ବୃଦ୍ଧି— ଗୋଟିଏ ବିଶିଷ୍ଟ ରୋଲ୍ସରୟେସ୍ ଇଞ୍ଜିନ ଲାଗା ଥିବା ବ୍ୟୋମଯାନରେ ଫ୍ଲାଇଟ୍ ଲେଫ୍‌ଟନାଣ୍ଟ ଷ୍ଟେନ୍ ଫୋର୍ଥ ସାହେବ ପ୍ରତି ଘଣ୍ଟାରେ ୪୧୫ ମାଇଲ ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲେ — ପୃଥିବୀରେ ଏହା ନୂତନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଜନକ ଗତି ।

ସେ ତାଙ୍କର ଆକାଶ ଯାତ୍ରାରେ ଯେଉଁ ଗ୍ରହଥର ଉଡ଼ି ଥିଲେ ତାହାର ଗତି ଠିକ ହିସାବ କଲେ ହାରାହାରି ଘଣ୍ଟାକେ ୪୦୮୮ ମାଇଲ ହେବ ।

ଦୁଇ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ସ୍ୱାଡ୍ରନ୍ ଲିଡର ଅର୍ଲିବାର ସାହେବ ଘଣ୍ଟାକେ ୪୭୭.୭ ମାଇଲ ଉଡ଼ି ପାରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହା ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୃଥିବୀର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆକାଶ ଗତି ଥିଲା । ତାହା ଉପରେ ଘଣ୍ଟା ପ୍ରତି ୫୧ ମାଇଲ ବଢ଼ି ଗଲା ।

ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ଆୟବ୍ୟୟର ନୂତନ ବିଲ୍— ଭାରତବର୍ଷର ବ୍ୟୟରେ ସମତା ଆଣିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ-ମାନ ହୋଇଅଛି ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ତାହାର ସାରାଂଶ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

୧ । ପ୍ରତି ପାଉଣ୍ଡ ତୁଳାରେ ଦୁଇ ପଇସା ଆମଦାନୀ ଶୁଳ୍କ ।

୨ । କଳ କବଜା ଉପରେ ଶତକଡ଼ା ଦଶ ।

୩ । ରଙ୍ଗ ଉପରେ ଶତ କଡ଼ା ଦଶ ।

୪ । ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନ ଲାଲ ଚିନି ଉପରେ ଆଗେ ଟ ୬୬ ଶୁଳ୍କ ଥିଲା ଏବେ ତାହା ଟ ୭। ହେବ ।

୫ । ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନ ବୁଟ ଯୋତା ଓ ଯୋତାର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଚାମ୍ବା ଯୋତା ପ୍ରତି ଟ ୦। ହିସାବରେ ଯେଉଁଟି ବେଶି ହେବ ତାହା ।

୬ । ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନ ନକଲି ରେଶମ ସୂତାର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଶତକଡ଼ା ୧୦ ଥିଲା, ତାହା ଏବେ ୧୫ ହେବ ।

୭ । ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନ ନକଲି ରେଶମ ଲୁଗା, କର୍ପୂର ଏବଂ ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ ବଲ୍‌ବର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଥିଲା, ତାହା ୪୦ ହେବ ।

୮ । ତୁଳା, କଳ କବଜା ଓ ରଙ୍ଗ ବ୍ୟତୀତ ସବୁ ନୂତନ ରାଜସ୍ୱ ଉପରେ ଏବଂ ଗତ ରାଜସ୍ୱ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ବିଦେଶ ଆମଦାନ ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପରେ ଯେଉଁ ଶୁଳ୍କ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ତାହା ଉପରେ ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଅଧିକା କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ।

୯ । ଚଳିତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଟ ୧୦୦୦ ଙ୍କା ଠାରୁ ଟ ୧୨୫୫ ଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆୟ ଉପରେ ଟଙ୍କାକେ ଦୁଇ ପାଇ ହିସାବରେ ଓ ଅପରା ବର୍ଷରେ ଟଙ୍କାକେ ଚାରି ପାଇ ହିସାବରେ ଆୟ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ।

୧୦ । ଚଳିତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଆୟ କର ଓ ଅତିରିକ୍ତ ଆୟକର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି, ତାହା ଉପରେ ଏକ ଅଷ୍ଟମାଂଶ ଅଧିକା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ଏବଂ ଅପରା ବର୍ଷରେ ଏକ-ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ।

୧୧ । ଲୁଣ ଓ ମଦ, ଗଞ୍ଜା, ଅଫିମ ଉପରେ ଯେଉଁ କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅଛି ତାହା ଉପରେ ଏକ-ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଅଧିକା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ।

୧୨ । ଭାରତରେ ଚଳୁଥିବା ପୋଷ୍ଟ କାର୍ଡ ଓ ଚିଠିର ମୂଲ୍ୟ ଶତକଡ଼ା ୫୦ ହାରରେ ବୃଦ୍ଧି ହେବ; ଯଥା-ପ୍ରତି ଚିଠି ଉପରେ ଛ ପଇସାର ଟିକଟ ଓ ପୋଷ୍ଟ କାର୍ଡର ମୂଲ୍ୟ ତିନି ପଇସା ହେବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣା —ମୁଜାଫରପୁର ଜିଲ୍ଲାର ୨୦ ମାଇଲ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ ବାଜିତ୍‌ପୁର ଗ୍ରାମରେ ଗତ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରହଣ ରାତ୍ରିରେ ଗୋଟିଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣାର ଖବର ଆସିଅଛି । ମାଛସବୁ ଶୂନ୍ୟରେ ଉଡିବା ଓ ମେଘରୁ ପତିତ ହେବା କଥା ଶୁଣା ଅଛି । ମାତ୍ର ଏପରି କଥା କେହି କେବେ ଶୁଣି ନାହିଁ ; ସେହି ବାଜିତ୍‌ପୁର ଗ୍ରାମରେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାଳ ଅଛି ଓ ତାହାର ୫୦ ଫୁଟ ଦୂରରେ ୨୪ ବର୍ଗ ମାଇଲର ବଡାଇଲ ଚୁର ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହ୍ରଦ ଅଛି । ଗତ ଅଧ ସମୟରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରହଣ ଯୋଗେ ଅନ୍ଧକାର ହୋଇ ଆସୁଥାଏ । ସେତେବେଳେ ପନ୍ଦର ସେର ଓଜନରୁ କମ ନୁହେ ଏହିପରି ବଡ ବଡ ମାଛ ସେହି ନାଳ ଭିତରୁ ଶୁଖିଲା ଭୂଇଁରେ ଗଳି ଗଳି ବଡାଇଲ ଚୁର ଅଡକୁ ଯାଇ ଥାଆନ୍ତି । ମାଛମାନଙ୍କର ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ଶବ୍ଦ ଶୁଣିପାରି ଗାଁ ବାଲାମାନେ ଲାଠି ଧରି ସେଠାକୁ ଧାଇଁଲେ ଏବଂ ଭୂଇଁରେ ଗଳୁଥିବା ମାଛମାନଙ୍କୁ ଦମା ଦମ୍ ପିଟିବାକୁ ଲାଗିଲେ, ମାତ୍ର ଏତେ ଠେଙ୍ଗା ମାଡରେ ଗୋଟିଏ ବୋଲ ମାଛ ମଲା ନାହିଁ ବା ଘାଉଲା ପଡ ରହିଲା ନାହିଁ, ସବୁ ଯାକ ମାଛ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ହ୍ରଦ ଭିତରେ ପଶି ଗଲେ ।

ଭାରତୀୟ ନାରୀ ଜାଗରଣ—ଗତ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ତା ୧୨ ରଖ ଧନ ଡାମିଲ-ନାଡୁ ମହିଳା ସଭାର ସଭାନେତ୍ରୀ ଉଚ୍ଚଳର ଶ୍ରୀମତୀ ସରଳା ଦେବୀ ଭାରତୀୟ ରମଣୀମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବକ୍ତୃତା ଦେଇଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ, ଗତ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଯେତେ ଆନ୍ଦୋଳନର ମୂଳପାତ ହୋଇ ଅଛି, ତହିଁ ମଧ୍ୟରେ ନାରୀ ଆନ୍ଦୋଳନ ସର୍ବ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟେ ।

ତାଙ୍କ ମତରେ, ଜଗତରେ ପୁରାତନ ପ୍ରଥାର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବାକୁ ଯେଉଁ ନବ ଯୁଗ ଆସୁ ଅଛି, ତହିଁରେ ଭାରତୀୟ ସମାଜ ଓଲଟ ପାଲଟ ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ସେଥି ପାଇଁ କାହାର କ୍ଷୁବ୍ଧ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେ । ପୂର୍ବକାଳରୁ ସବୁ ଲୋକେ ମନେ କରନ୍ତି, ପୁରାକାଳରୁ ଭାରତୀୟ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ସମାଜରେ ଯେପରି ସ୍ଥାନ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗ ପକ୍ଷରେ ଉପଯୋଗୀ ନୁହେ । ପୁରାତନ ଯୁଗର ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେବାକୁ ହେବ । ପର୍ଦ୍ଦା-ପ୍ରଥା, ବାଲ୍ୟବିବାହ, ବିଧବା ବିବାହର ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଏବଂ ନାରୀର ହୀନତ୍ୱ ଉଠାଇବାକୁ ହେବ ।

ଭାରତୀୟ ନାରୀ ସବୁ ବିଷୟରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ଯେଉଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିବ, ସେହିପରି ସ୍ୱାଧୀନତା ସେ ତାଙ୍କର ଭଉଣୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚାହାନ୍ତି ବୋଲି ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ସେ ଶେଷରେ କହିଥିଲେ—"ଆମ୍ଭମାନେ ଜାତିର ମାତା । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ନିମିତ୍ତ ଯେଉଁ ସବୁ ଶିଳ୍ପ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଚର୍ଚ୍ଚା ଦରକାର ତାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ କରିବାକୁ ହେବା ଗୃହ୍ୟ-ଶାସନ, ବିଦ୍ୟାଳୟ-ପରିଚାଳନ, ଦୁସ୍ଥ ଓ ରୋଗୀ-ପରିଚର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରଭୃତି ଯେ କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଆମ୍ଭେମାନେ ଉପଯୁକ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।"

ରବିନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କ ନୂତନ ସମ୍ମାନ—ଗତ ମାସରେ କବିନ୍ଦ୍ର ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କ ଶୁଭାଗମନରେ କଲିକତାର ସଂସ୍କୃତ କଲେଜ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହୋଇ ଅଛି । ସେହି ସମୟରେ ସଂସ୍କୃତ ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ସମବାୟ (Board of Sanskrit studies) ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ସଭା ଅନୁଷ୍ଠାନ କରି ରବିନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କୁ "କବି ସାର୍ବ-ଭୌମ" ଅର୍ଥାତ୍ ବିଶ୍ୱକବି ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ସମ୍ମାନିତ କରିଥିଲେ ।

ସୁନ୍ଦର ଚିତ୍ର ଶୋଭିତ କାଗଜରେ ଲେଖିତ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକାବଳୀ ପଠିତ ହେବା ପରେ ରୌପ୍ୟ ଆଧାରରେ କବିଙ୍କୁ ଅର୍ପିତ ହୋଇଥିଲା । କବି ତାଙ୍କର ନାତିଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରରେ କଲେଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷା ମଣ୍ଡଳଙ୍କୁ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନିତ କରିଥିବା ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲେ । ଅଳ୍ପ ଦିନ ପୂର୍ବେ ବଙ୍ଗଳାର ସଂସ୍କୃତଜ୍ଞ ପଣ୍ଡିତମାନେ କବିଙ୍କ ପ୍ରତି ବିରୁଦ୍ଧ ଭାବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । କାରଣ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କର ବଙ୍ଗ ଭାଷା ସଂସ୍କୃତ ଭାଷାର ଅନୁକରଣରେ ଲେଖିତ ହେଉଥିଲା ଏବଂ କବି ସେହି ଭାଷାକୁ ଏକ ଅଭିନବ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ସହଜ ସରଳ ଜାତୀୟ ଓ କଥିତ ଭାଷା ଉପଯୋଗୀ ଭାଷାରେ ପରିଣତ କରିଥିଲେ ।

'ଟକ' ବା କଥା କହିବା ଚଳ ଚିତ୍ରର ଅତ୍ୟାଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟବହାର—କେବଳ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ବ୍ୟତିତ କଥା କହିବା ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଆଜି କାଲି ଅନେକ ଗୁରୁତର ବ୍ୟାପାରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି ।

ଏହା ଦ୍ୱାରା ଜଣେ ଧନୀ ଆମେରିକା-ବାସୀ ସମ୍ପ୍ରତି ମାଙ୍କର ଉଇଲ କରି ଅଛନ୍ତି । ବାୟୋସ୍କୋପ ଦେଖିବାକୁ ଯେଉଁମାନେ ଯାଆନ୍ତି, ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ମନେ କରନ୍ତି ଯେ ଏହି ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ଛଡା ଆଉ କିଛି ନୁହେ । ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ଅନ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରକାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ଆମେରିକାରେ ଦୋଷୀର ସ୍ୱୀକାରୋକ୍ତି 'ଟକ' ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ହୋଇ ପଡିଅଛି ।

ଡାକ୍ତରୀ ପଢୁଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ଅସ୍ତ୍ର ଚିକିତ୍ସା ପ୍ରୟୋଗ ବାୟୋସ୍କୋପ ଦ୍ୱାରା ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଏ । ବୈଜ୍ଞାନିକ-ମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର ରେକର୍ଡ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଅଛନ୍ତି, ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ରେକର୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଭ୍ରୂଣ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ତମ୍ବୁ ଓ

Digitized by srujanika@gmail.com

ତଦ୍ପରେ ଉମ୍ବ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇ ଭିତରେ ଛୁଆ ହୁଏ, ଏହା ସବୁ ଦେଖାଇ ଦିଆ ଯାଇ ପାରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଖବର ମିଳେ ଯେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର କେନ୍ଦ୍ର ସମିତି ଜାତିର ଉପକାରାର୍ଥେ ଏହି ଚଳଚ୍ଚିତ୍ରକୁ ବ୍ୟବହାରରେ ଲଗାଇବେ । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ମାନଙ୍କୁ 'ଟକି' ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ପରିଷ୍କାର ପରିଚ୍ଛନ୍ନତାର ଉପକାରିତା ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ଯିବ । ଜାତୀୟ ଶିଶୁ ସପ୍ତାହ (National Baby Week) ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନ-ମାନଙ୍କରେ ବୟସ୍କମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବ ।

ବ୍ୟାଙ୍କିଙ୍ଗ କମିଟିର ସୁପାରିଶ୍—ଭାରତରେ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂକ୍ରାନ୍ତ ବ୍ୟାଙ୍କର ଉନ୍ନତି କଳ୍ପେ ଯେଉଁ ସବୁ ସୁପାରିଶ୍ କରା ଯାଇ ଅଛି, ତାହାର ସାରାଂଶ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା:—

(୧) ଯେଉଁ ସବୁ କ୍ଷୁଦ୍ର କ୍ଷୁଦ୍ର ସମବାୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଛି, ସେମାନଙ୍କୁ ଏକାଠି କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଷ୍ଟାମ୍ପ-କର ବିମା ଅନ୍ୟ କର ବସାଇବା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବାଧା ଦିଆ ଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ଏବଂ ଏ ଦିଗରେ ଉପସ୍ଥିତ କୌଣସି ବାଧା ଥିଲେ ତାହା ନିରାକରଣ କରିବାକୁ ହେବ ।

(୨) ଭାରତରେ ବ୍ୟାଙ୍କମାନେ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଟଙ୍କା ଧାର ଦେବେ । ଏ ବିଷୟରେ ଯେତେଦୂର ସମ୍ଭବ ସେମାନେ ଉନ୍ନତିଶୀଳ ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରିବେ ଅବଶ୍ୟ ନିଜ ନିଜର ସୁରକ୍ଷାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ମଧ୍ୟ ତତ୍ ସଙ୍ଗେ ଭୁଲିବେ ନାହିଁ ।

(୩) ହିନ୍ଦୁ ବିମା ମୁସଲମାନ ପରିବାରମାନଙ୍କର ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ବନ୍ଧକ ନେଇ ଟଙ୍କା ଧାର ଦେବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ବାଧା ସବୁ ରହିଅଛି, ତାହା ନିରାକରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯଥା ଶୀଘ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏ ସମ୍ବନ୍ଧେ ସ୍ଥାନୀୟ ସରକାର ଏବଂ ଆଇନ-ପରିଷଦମାନେ ସମସ୍ତ ବିଷୟର ସୁବିଚାର କରି କି କି ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବିତ କରାଯିବ ତାହା ସ୍ଥିର କରିବେ ।

(୪) ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଟଙ୍କା ପଠାଇବାର ଖର୍ଚ୍ଚ ଯେତେଦୂର ସମ୍ଭବ କମାଇ ଦିଆ ଯିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଆମେରିକାରେ ମଲ୍ଲ ଯୁଦ୍ଧର ଆଦର—ଦଳଗତ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଓ ଶ୍ରମିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂଘର୍ଷ ସଂବାଦରେ ଆମେରିକାର ସଂବାଦ ପତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏ ସବୁରେ ଆମେରିକା ବାସିନ୍ଦାର ସାଧ ମେଣ୍ଟୁ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଏଣିକି ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧର ସମଧିକ ଆଦର କରୁଅଛନ୍ତି । ଆମେରିକାର ବାଣିଜ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟରେ ଯେପରି ମାନା ପଡିଅଛି, ବକ୍ସିଂ (Boxing) କ୍ରୀଡାର ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ ହିତାଦର ହୋଇ-ଅଛି । କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଏଥର ମଲ୍ଲକ୍ରୀଡା ସବୁଠାରୁ ସାଫଲ୍ୟ ମଣ୍ଡିତ ହୋଇଅଛି । ପୂର୍ବେ ଏପରି କେବେ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ବକ୍ସିଂ ଖେଳରେ ନାନା ଛଳ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ ହେଉଥିବାରୁ ମଲ୍ଲକ୍ରୀଡାର ଆଦର ବଢିଥିବାର କାରଣ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାରଣ ମଧ୍ୟ ଅଛି । ବକ୍ସିଂ ଖେଳରେ ଦିଗ୍ବିଜୟୀ ହେବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଭୀଷଣ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧରେ ତାହା ନ ଥିଲେହେଁ ଏହା ଶାରୀରିକ ଶକ୍ତି ସାମର୍ଥ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପକ୍ଷରେ ଯଥୋପଯୁକ୍ତ ଓ ସର୍ବ ସାଧାରଣଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଚିତ୍ତାକର୍ଷକ । କ୍ରୀଡା ହିସାବରେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ଉପଯୋଗୀ ।

ସୁଦୂର ହିମାଳୟରେ ଗବେଷଣା—ନିକୋଲସ ରୋରିଚଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ "ରୋରିଚ ଯାଦୁଘର" ସମ୍ପର୍କିତ "ଅମରାବତୀ-ହିମାଳୟ ଗବେଷଣା ସମିତିର" ତୃତୀୟ ସାମ୍ବତ୍ସରିକ ସଭା ସମ୍ପ୍ରତି ସମା-ରୋହରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଅଛି । ସାଢେ ଦଶ ହଜାର ଫୁଟ ଉଚ୍ଚରେ "ଲାଓ ଭାରତୀୟ ଚିତ୍ର" ଦେଶ ଅବସ୍ଥିତ । ଏ ଅଞ୍ଚଳ ଯେପରି ନିର୍ଜନ, ସେହି ପରି ମହିମାମୟ । ଏଠାରେ ଉକ୍ତ ଗବେଷଣା ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟର ସୁବିଧା ପାଇଁ ଶ୍ରୀନିବାସ ବିଦ୍ୟମାନ । ଉକ୍ତ ସଭା ଉପଲକ୍ଷରେ ସଂଘର ଯେଉଁ ସଭ୍ୟ ଓ କର୍ମୀମାନେ ଏଠାରେ ସମବେତ ହୋଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ଲାହୋର ଅଭିଯାନର ଅଗ୍ରଣୀ ଓ ସମିତିର ଅନ୍ୟତମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଅଧ୍ୟାପକ ନିକୋଲସ ରୋରିଚ ଯାହା କହି-ଥିଲେ, ତାହା ଏହି —

ପଞ୍ଜାବର ଉତ୍କରତମ ପ୍ରଦେଶ ନାଗର ଓ କୁଲୁରେ ସମିତିର ସଦର ଅଫିସ ଅବସ୍ଥାପିତ । ନାଗରରେ ତଥା କଉଇଯୁକ୍ତ ସହରରେ ସମିତି ପକ୍ଷରୁ ଦୁଇ ଗୋଟି ଯାଦୁଘରର କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଅଛି । ତୃତୀୟ ବର୍ଷ ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଗୋଟିଏ Biochemical ଗବେଷଣାଗାରର ପ୍ରାଚୀର ନିର୍ମିତ ହେଉଅଛି, ଏଥିରେ ଦୁରାରୋଗ୍ୟ କର୍କଟ ରୋଗର ଅନୁସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବିଭାଗ ଖୋଲା ଯିବ । ଏପରି ବିଭାଗର ଉପକାରିତା ଓ ପ୍ରୟୋଜନୀୟତା ଆମ୍ଭେମାନେ ସମସ୍ତେ ଉପଲବ୍ଧି କରିଅଛୁ । ବିଶିଷ୍ଟ ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ମତରେ କୌଣସି ଔଷଧ ବିଷୟରେ ଗବେଷଣା କରିବାକୁ ହେଲେ ତାହା ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ମିଳେ, ସେହିଠାରେ ତାହାର ଗବେଷଣା ଓ ପରୀକ୍ଷା ହେବା ବିଧେୟ । ମଦ ଦେଇ ତାକୁ ଅରଖରେ ପରିଣତ କରି ଅନ୍ୟତ୍ର ପରୀକ୍ଷା କଲେ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଫଳ ଲାଭ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ମତର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆମ୍ଭେମାନେ ଦ୍ୱେଷଜ-ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁଦୂର ହିମାଳୟ ପ୍ରଦେଶରେ ଗବେଷଣାଗାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରୁଅଛୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ କୁଲୁ ଉପତ୍ୟକା ସହିତ ମନୁ, ବୁଦ୍ଧ, ଅର୍ଜ୍ଜୁନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପାଣ୍ଡବଗଣ ତଥା ବ୍ୟାସଦେବ ପ୍ରଭୃତି ଲୋକ ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ମହାତ୍ମାମାନଙ୍କର ସ୍ମୃତି ବିଜଡିତ ଏବଂ ଏହାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉପାଦେୟ ଭେଷଜ ମିଳୁଥିବାରୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏ ସ୍ଥାନର ମାହାତ୍ମ୍ୟ ମଧ୍ୟ କମ୍ ନୁହେଁ । ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଇତିହାସ, ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ, ଜାତିତତ୍ତ୍ୱ, ଉଦ୍ଭିଦ ତତ୍ତ୍ୱ, ଖନିତତ୍ତ୍ୱ, ପ୍ରଭୃତି ତତ୍ତ୍ୱ ପ୍ରଭୃତି ନାନା ବିଭାଗରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ରହିଅଛି ।

ଇଟାଲିର ନବ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱ ଓ କାହାଣୀ ମାଳା – ଇଟାଲିର ନବ୍ୟ ତତ୍ତ୍ୱରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ସମସ୍ୟା ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛି ଯେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରଭାବରେ ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟ ତଥା ଲୌକିକ ପ୍ରଥାକୁ ରକ୍ଷା କରି ଦେଶର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ କରିବାକୁ ହେବ । ଇଟାଲିରେ ଏପରି ଅଞ୍ଚଳ, ଜିଲ୍ଲା ବା ଗ୍ରାମ ନାହିଁ ଯେଉଁଠି ଏ ପ୍ରାଚୀନ ଯୁଗର ମନୋହାରୀ ଓ ସୁନ୍ଦର ବେଶ ଭୂଷାର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ନ ହୋଇଛି । ପକ୍ଷାନ୍ତରେ କଥା କାହାଣୀ କେବଳ କାବ୍ୟ କଳାରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ନ ହୋଇ ପ୍ରକୃତ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଦିଗରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି ।

ଗ୍ରାମ୍ୟ ବେଶଭୂଷା, ନୃତ୍ୟ ଏବଂ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବାଦ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପୁଣି ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପ ଫେରି ଆସିଛି, ରୋମ ନଗରୀରେ ପିତୃମାତୃହୀନ ଯୁବକଯୁବତୀଙ୍କ ବିବାହ ଉପଲକ୍ଷେ "ଡୋପଲାବୋରୋ" (Dopolavoro) ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ପାରେଡ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ସମସ୍ତେ ଇଟାଲିର ବିଶପରମ୍ପରାର ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ମର୍ଯ୍ୟାଦାପୂର୍ଣ୍ଣ ଗ୍ରାମ୍ୟ ବେଶ ଭୂଷା ପିନ୍ଧିଥିବା ନବ୍ୟଭକ୍ତ ଇଟାଲି ପକ୍ଷରେ ବଡ ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବର କଥା । ଇଟାଲିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳର ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ୱରୂପ ୪୦୦୦ ଲୋକ ଯୁବକ ଓ ଯୁବତୀଙ୍କ ପତ୍ନୀଙ୍କ ପାଶ୍ୱରେ ଚାଲିଥାନ୍ତି-ଅନେକେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ହସ୍ତଶିଳ୍ପରେ ବା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଫୁଲ ଫଳ ଜଳ ସାମାନ୍ୟ ଜିନିଷ ମାନ ଭେଟି ଦେଉଥାନ୍ତି । ଠିକ୍ ସେହି ଧରଣର ମେଳା ପୁରେନ୍ସ ଓ ଭେନିସ୍ ପ୍ରଭୃତି କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଅଧୁନା ଇଟାଲିର ସ୍କୁଲର ବାଳକ ବାଳିକାମାନଙ୍କୁ ପୁରାତନ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ଓ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରରେ ବାଦ୍ୟ ଓ ନୃତ୍ୟ କରିବାକୁ ଦିଆ ଯାଉଥିବା ଯେ ସବୁ ମେଳାର ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ଥରେ ରୋମ ନଗରୀରେ ଗୋଟିଏ "ନାନାବାଦ୍ୟ ଗୀତର" ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଦଫାରେ ତାଙ୍କ ନିଜ ଜିଲ୍ଲାର ବିଶେଷ ସଙ୍ଗୀତଟିଏ ଗାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଥିଲା । 'ନାନାବାଦ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତର' ଯଥାର୍ଥ ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଇଟାଲିରେ ହୋଇଅଛି ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ ।

ଓଡିଶା ଗୋଟିଏ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ – ଉତ୍କଳ ଭାଷୀ ଲୋକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରିବା ପାଇଁ ଶାସନ ଓ ଅର୍ଥ ସମ୍ପର୍କୀୟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବିଷୟମାନଙ୍କ ବିଚାର କରି ରିପୋର୍ଟ ଦେବା ଏବଂ ଏପରି ପ୍ରଦେଶର ସୀମା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ରିପୋର୍ଟ ଦେବା ଜନିତ ଭାରତ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ କ୍ରମେ ଭାରତ ସରକାର ଗୋଟିଏ କମିଟି ଗଠନ କରିବାର ସ୍ଥିର କରି ଅଛନ୍ତି । ନିମ୍ନଲିଖିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ନେଇ କମିଟି ଗଠିତ ହୋଇ ଅଛି :—ସାର୍ ସାମୁଏଲ୍ ଓ ଡନେଲ୍, ଡେଭିଡ୍‌ସନ୍; ମାନ୍ୟବର ଏଇଚ୍, ଏମ୍ ମେହେଟା, ଷ୍ଟେଟ କାଉନ୍ସିଲ୍ ମେମ୍ବର ; ଏବଂ ମିଃ ଟି ଆର୍ ଫୁକନ୍, ଏମ୍ . ଏଲ୍ . ଏ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସହକାରୀ ମେମ୍ବରରୂପେ ମନୋନୀତ ହୋଇଅଛନ୍ତି :—

ପାରଲା ଶିମିତର ରାଜା, ମିଃ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ସିଂହ ଏବଂ ରାଓ ବାହାଦୁର ସିଃ ଭି ଏସ୍ ନରସିଂହ ରାଜୁ ; ମିଃ ବି. ସି ମୁଖାର୍ଜି ଆଇ. ସି. ଏସ୍ କମିଟିର ସମ୍ପାଦକ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । କମିଟିର ବୈଠକ କଟକ ଠାରେ ହେବାର ସ୍ଥିର ହୋଇଅଛି ।

ଶ୍ରୀ ଗଜେନ୍ଦ୍ରର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ମୁଦ୍ରିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯେ ମାନେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟରେ ଥିବା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି, ସେମାନେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଆବେଦନ କରନ୍ତୁ :—

ସୁନାରୀ ଛାଲ, ହରଡ଼ା ଓ ବାହାଡ଼ା, କୋଚିଲା, କରଞ୍ଜ, ମାଙ୍କଡ଼ା ଚିଡ଼ିଆ ଅଣ୍ଡା, ଶିମୁଳି ତୁଳା, ମହୁମ, ମହୁ, କେନ୍ଦୁ ପତ୍ର, ହାତୀ ଦାନ୍ତ, ବୋବେଇ, ଗୃହପାଳିତ ପଶୁମାନଙ୍କର ଚମଡ଼ା, ଗୋଧି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସରୀସୃପ ମାନଙ୍କର ଚମଡ଼ା ।

ବଣହାରୀ-ମୁରୁଡ଼ା ରେଞ୍ଜରେ ୧୦୦ ଏକର ପରିମିତ ସାତ ଗୋଟି କୁପେସ୍ କପିସ୍ ନିୟମାନୁସାରେ ଜଙ୍ଗଲ କଟା ହେବ । ଏହି ଜଙ୍ଗଲ ସବୁ ବାରିପଦା ରେଲ୍ ଷ୍ଟେସନ ଠାରୁ ଦଶ ମାଇଲ୍ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ୧୨୭ ଏକର ପରିମିତ ଗୋଟିଏ କୁପେ ଉପଗ୍ରେନ୍ତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ରେଲ୍ ଷ୍ଟେସନ ଠାରୁ ଏକ ମାଇଲ୍ ଦୂରସ୍ଥିତ ଜଙ୍ଗଲ କଟା ହେବ । ଉପର ଲିଖିତ କୁପେସ୍‌ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଦେ ସଜ କାଠ ଓ ଜାଳେଣି କାଠ ଅଛି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କଲେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଆବେଦନ କରନ୍ତୁ ।

ଏଚ୍. ବି. ଗୋଲସ୍ମିଥ
ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର,
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ହାତୀ ଦାନ୍ତ ।

ପ୍ରାୟ ୭୪୭ ସେର ଓଜନର ୭୭ ଖଣ୍ଡ ହାତୀ ଦାନ୍ତ ବିକ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ମହଜୁତ ଅଛି । ଖରିଦ୍‌ଦାରମାନେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଆବେଦନ କଲେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଜାଣିପାରିବେ ।

ଏଚ୍. ବି. ଗୋଲସ୍ମିଥ
ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର,
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ତସର ରେଶମ ଗୁଟି ।

ଏ ଦେଶରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ତସର ଗୁଟିସବୁ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଟେ । ଏ ସବୁ ଜିନିଷର ବିଶେଷତ୍ୱ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ତସର ସୂତା ନରମ, ଚିକ୍କଣ ଓ ଦୀର୍ଘକାଳ ସ୍ଥାୟୀ ।

ଅଗାମୀ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ଏହି ଫସଲ ଅମଦାନୀ ହେବ । ସେଥି ପାଇଁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରନ୍ତୁ । ଶୀଘ୍ର ଏଥିର କାରବାର କରନ୍ତୁ ନୋହିଲେ ବର୍ଷକର ଅମଦାନୀ ହରାଇବେ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ ଆମ୍ଭଠାରେ ଆବେଦନ କରନ୍ତୁ ।

ଡାଇରେକ୍ଟର,
ଇଣ୍ଡାଷ୍ଟ୍ରିଏଲ୍ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ ସର୍ଭେ
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଷ୍ଟେଟର କୁଟିର-ଶିଳ୍ପକୁ ଉତ୍ସାହିତ କର ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ, ସେ ସମସ୍ତ ବିଶୁଦ୍ଧତା ଓ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା ସକାଶେ ବିଖ୍ୟାତ ।

ତସର ସୂତାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିଷମାନ ଯଥା:—ସୁନ୍ଦର ଡୋରିଆ କମିଜ ଲୁଗା, କୋଟ କରିବା ଲୁଗା, ଧୋତି, ଶାଢ଼ୀ, ଚାଦର ଓ ପଗଡ଼ି ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି । ଏ ସମସ୍ତ ହାତବୁଣା ତନ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

କପା ତୁଳାର ସୂତାରେ ହାତବୁଣା ଜିନିଷମାନ ଯଥା:— ତୌଲିଆ, ଗାମୁଛା, ଝାଡ଼ଣ, ବିଛଣା ଚାଦର, ଟେବୁଲ ଉପରେ ବିଛାଇବା ଲୁଗା, ପରଦା, ନାନା ପ୍ରକାର କୋଟ ଓ କମିଜର ଲୁଗା, ଆସନ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଘରୋଇ ରେଶମ ସୂତାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିଷ:—ହାତବୁଣା ରେଶମର କମିଜ ଲୁଗା, ରୁମାଲ, ଗଳାରେ ବାନ୍ଧିବା ରୁମାଲ, ଓ ପଶମ କମିଜ ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ହାତରେ କଟା ହୋଇଥିବା ତସର ସୂତା, ହାତରେ କଟା କାଟିଆ ସୂତା, ତସର ନଖ, ତସର ବୋଙ୍କର ତୁଳା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରନ୍ତୁ ।
ଡାଇରେକ୍ଟର ଅବ୍
ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ ସର୍ଭେ ।
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।

WANTED.

The undersigned is prepared to consider applications from candidates for employment in the Forest Department as Junior Foresters, with a view to their being sent to the Forest School at Champua, for training.

Candidates should be bonafide residents of the State, between the ages of 20 and 25 years, of robust constitution, medically fit and should have passed the Matriculation Examination.

Applications from those who are not bonafide residents of the State will not be entertained.

F. B. Gagliardi.
Forest Officer, Mayurbhanj State, Baripada.

IVORY FOR SALE.

Undersigned is prepared to accept offers, for 33 pieces of elephant tusks weighing approximately 347 seers For further particulars please apply to :—

F. B. Gagliardi.
Forest Officer, Mayurbhanj State, Baripada.

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍ ।

(ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟ)

ଅନୁଷ୍ଠାନ ପତ୍ର (ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟସ୍) :—

୧ । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ:—ତସର ଲୁଗା ଓ ସୂତା ଲୁଗା କପର ବୁଣାଯାଏ ଓ କପର ସୂତା କଟାଯାଏ, ତେପରି ସୂତା ନଟେଇ କପ ହୁଏ, ସୂତାକୁ କପର ରଙ୍ଗ କରାଯାଏ, କପର ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ, ଲୁଗାରେ କପର ଛପ ଦିଆଯାଏ ଓ ଲୁଗାକୁ କପର ପରିଷ୍କାର କରାଯାଏ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ହାତ ତନ୍ତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ତାହା କୁଟିର ଶିଳ୍ପ ପକ୍ଷରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ହେବ ।

୨ । ଶିକ୍ଷାର କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ:—କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା (ଅଣ୍ଡରଗ୍ରାଜୁଏଟ କୋର୍ସ) ଏକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଏବେ ମାସଠାରୁ ଛ'ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' (ଶର୍ଟ ଟାର୍ମ କୋର୍ସ) ।

୩ । କେତେ ଜଣ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ, ସେଥିର ସଂଖ୍ୟା:—ଏ ବର୍ଷ ସକାଶେ ମୋଟରେ ୯୫ଜଣ ଛାତ୍ର ନିଆଯିବ—ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ୫ ଜଣ ଓ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' ପାଇଁ ୯୦ ଜଣ !

୪ । ଭର୍ତ୍ତି ହେବା ପାଇଁ କି ଯୋଗ୍ୟତା ଆବଶ୍ୟକ:—ଅଳ୍ପ ଲେଖାପଢ଼ି ଜାଣିଥିବା ଲୋକକୁ କାରିଗର ଶିକ୍ଷା ଶ୍ରେଣୀରେ ନିଆଯିବ । ଯେଉଁମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜି ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବେ ଓ ତଦପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ପୁସ୍ତକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁମାନେ ଲୁଗାବୁଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି, ବିଶେଷତଃ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ହୋଇଅଛି ।

କେବଳ ଏହି ଷ୍ଟେଟର ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ ।

୫ । ସ୍କୁଲର ବେତନ:—ବିନା ବେତନରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

୬ । ଛାତ୍ରାବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା:—ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହିବା ପାଇଁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଘରଭଡ଼ା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଲେଖିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବିଷୟ ଜାଣି ପାରିବେ ।

ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍,
ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବାରିପଦା ।

TELE. ADDRESS: "DEPENTUM"

Nilmoney Halder & Co.

Phone Nos. Cal: 3889, & 645.

Agents:—
W. F. STANLEY & Co. LTD.
LONDON.

National Emporium,
Roorkee.

The best House for Stationery, Printing Types and Printing requisites of all sorts. Half Tone, Line and Tricolor Blocks. Calendars of various designs, Drawing and Surveying materials.

Please ask for catalogues.

Please try our Excelsior Brand Fountain Pen Ink the best in the market.

106 RADHA BAZAR STREET,
CALCUTTA.

Digitized by srujanika@gmail.com

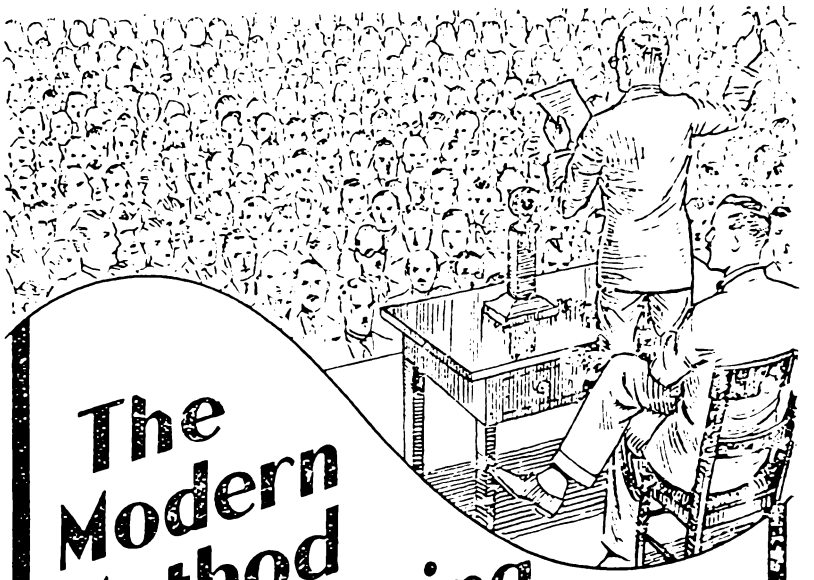

The Modern Method of Addressing a Crowd!

If there is one quality that an orator requires more than another it is confidence.

Confidence in himself and in the fact that he will be able to make himself clearly understood by each member of his audience.

The "Standard" Public Address System makes this possible, and by speaking in a perfectly normal tone, the slightest inflection of the speaker's voice can be heard over any area with utmost ease.

Where "Standard" Public Address System is installed, confidence is assured, and we shall be glad to give you illustrated literature and fullest details upon request.

Standard

PUBLIC ADDRESS SYSTEMS

Standard Telephones and Cables Limited

C-2, Clive Buildings, Clive Street,

CALCUTTA.

P.O. Box 413. Telegrams: "Microphone Calcutta."
'Phone Calcutta 1285.

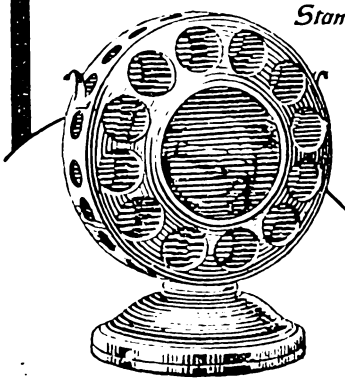

Digitized by srujanika@gmail.com

FEYER'S SPECIFIC

The Safe and Sure Cure for

MALARIA, LIVER AND SPLEEN

Malaria is the most common of Indian diseases, and perhaps the most dangerous owing to the secondary combinations liable to ensue if the disease is neglected.

Feyer's Specific is thoroughly effectual in its action, cheap, and thus within the reach of all.

Per Pint bottle	Rs. 2-0
„ Quart „	Rs. 3-8

VITAPHOR

(The Super Tonic)

for Young and Old

A most reliable tonic for all conditions following upon illness or any other drain upon the vitality, fatigue, nerve complaints, inability to digest and metabolise, calcium deficiency, etc.

VITAPHOR contains the necessary vitamins which are necessary for good and vigorous health.

Small bottle ..	Re. 1-0
Large bottle of 64 doses	Rs. 1-14

SMITH, STANISTREET & CO., LTD.

18, CONVENT ROAD, ENTALLY

CALCUTTA

The Mayurbhanj Gazette.

English Edition.

Publication : The Gazette is a quarterly publication. It will be published in October, January, April and July.

Subscription : Annual Rs. 1/8/-. Single copy As. 6 only. Postage per copy : 2 As. extra.

B. L. Basu.

Electric, Water-works and Tube-well Contractor.

Baripada, Mayurbhanj State.

Consulting Engineer,

Mr. S. S. Das, B.Sc., B.C.E.

Digitized by srujanika@gmail.com

PETTER OIL ENGINE ELECTRIC-SETS.

FOR OPERATING LIGHTS AND FANS.

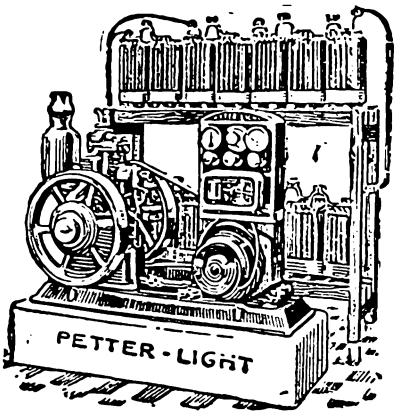

The Ideal Electric Plant for Bungalow and Estate use where no Electric Current is available. Full descriptive literature may be had on application. Petter Lighting Sets are available from stock.

SOLE AGENTS

T. E. THOMSON & Co., Ltd.

(Incorporated in England)

POST BOX No. 193. **9. Esplanade East.** CALCUTTA. TELEGRAMS "HARDWARE."

A GARDEN SEAT WITH A PLEASING APPEARANCE.

Painted Cast Iron Standards, varnished Teak-wood Seat and Back. The design shown is available in 4 ft., 5 ft., and 6 ft. lengths,

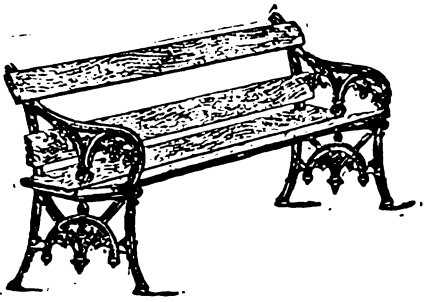

We stock other designs of Garden Seats particulars of which will gladly be furnished on request. We also make up Garden Seats to customers' specifications. Enquiries are invited.

T. E. THOMSON & Co. Ltd.

(Incorporated in England)

POST BOX No. 193. **9. Esplanade East,** CALCUTTA. TELEGRAMS "HARDWARE."

PRINCES AMONG LAWN MOWERS.

THE "DENNIS" MOTOR LAWN MOWER.

Three sizes 24, 30 & 36 inches.

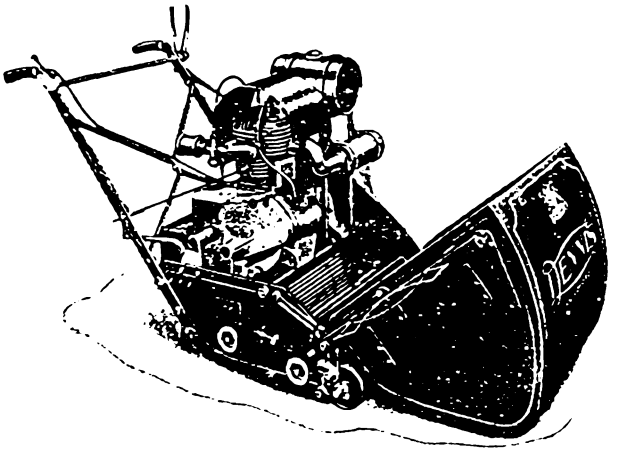

Universally acknowledged the most efficient and best made Motor Mower available. We can supply the 30 inch size from stock and the 24 inch and 36 inch sizes against forward delivery. Send for descriptive catalogue.

GREEN'S "SILENS MESSOR" LAWN MOWER.

Six sizes.

12,14, 16, 18, 20 & 24 inches

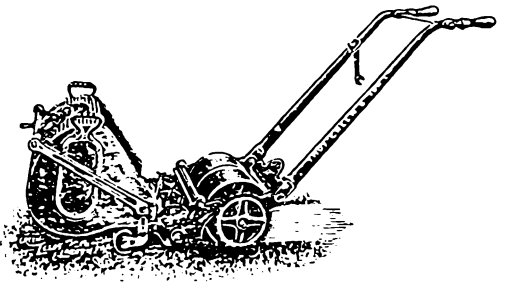

Green's "Silens Messor" Lawn Mowers are so well known as to need no word of recommendation from us. They are absolutely trouble free and easy running and as we always maintain a good stock of spare parts there is no danger of a Green's Mower being laid up.

Prices on application.

SOLE AGENTS

T. E. THOMSON & Co., Ltd.

(Incorporated in England)

Post Box No. 193. 9. ESPLANADE EAST, CALCUTTA. Telegrams "HARDWARE."

Digitized by srujanika@gmail.com

History of Orissa

By R. D. BANERJI

In two volumes of Royal 8vo. format. Printed on the finest antique paper and illustrated by numerous plates

In two Volumes

Price Rs. 40|- the set.

Half-Morocco Binding Rs. 50|- the set

This book, which was written by the late MR. R. D. BANERJI just before his death, is the finest history of Orissa, yet published. The illustrations are all specially engraved on two hundred screen plates.

Professor Rapson of Cambridge writes:

" A sad interest attaches to this last work of the great Indian scholar, whose name will always be associated with the wonderful discoveries at Mohen-jo-Daro which have revealed to the world a lost chapter of its ancient history.

" Professor Banerji lived to complete the History of Orissa on which he had been engaged for some twenty years, and to write its preface : but he was not permitted to witness its publication. His object was to give a comprehensive account of the ancient geography, the ethnology, and the political history of the reign of north-eastern India which extends from the delta of the Ganges to the Godavari, the region which in ancient times comprised the three Kalingas—Utkala on the north, Tosala in the centre and Kalinga proper on the south.....It is a mine of historical information,.....no doubt that it will long remain the standard authority on its subject.

" This handsome volume of 351 pages is well printed, and is furnished with four maps and about forty Illustrations. "

Professor Radhakumud Mookerjee, M.A., Ph.D. etc., writes:

" Among the numerous original contributions of the late Mr. Banerji by which he has aided in the recovery of so many lost chapters of Indian history and civilization and won for himself the foremost place among Indian archæologists, the posthumous publication of his will rank as his *magnum opus*. It shows a double originality, originality in conception and design and originality in its material, much of which the author had personally discovered and explored. For the first time the province of Orissa is having a proper history based upon the results of the latest researches and archæological finds, Sir W. W. Hunter's *Orissa* being entirely out of date and not planned on a sufficiently comprehensive scale."

All lovers of history and literature should order their copies straightway from

THE MODERN REVIEW OFFICE.

120-2, Upper Circular Road, Calcutta.

Digitized by srujanika@gmail.com

BUTTO KRISTO PAUL & Co.

Head Office
1, Bonfield Lane
Calcutta

Chemists & Druggists

Branch Establishments
92, Shovabazar Street
Calcutta

Manufacturers

OF

STANDARDISED TINCTURES, SPIRITUOUS PREPARATIONS, PATENT AND PROPRIETARY MEDICINES, PURE CHEMICALS AND FOOD PRODUCTS AND SURGICAL AND VETERINARY INSTRUMENTS.

Suppliers

OF

DUTY FREE PREPARATIONS IN BOND TO CHARITABLE DISPENSARIES, MEDICAL STORES, MUNICIPALITIES, DISTRICT BOARDS, HOSPITALS, TEA GARDENS, STATES, ETC.

Iodolein
With
Methyl Salicylate 5%
For
Unbroken skin
For
Inflammations of Skin, Sprains, Bruises, Neuralgic Pains, Swollen Joints, Sciatica, etc.

Iodolein (Plain)
For
Broken Skin

MALARIA ???

SUREST REMEDY

EDWARD'S TONIC

SPECIFIC FOR ALL FEVERS

With Enlargement of Liver & Spleen

Large Bottle Re. 1-8. Small Bottle Re. 1-0.

Glyco-Ptycholin
Elegant Solution of Antiseptics of Pleasant Odour and Taste,
Used
Internally
For
Gastro-intestinal
Affections Externally
For
Oral Infections

LABORATORY OFFICE
1, BONFIELD LANE
CALCUTTA

TELEGRAMS. "BHUTY"

FACTORY
7, BEERPARA LANE,
DUM DUM JN.

Digitized by srujanika@gmail.com

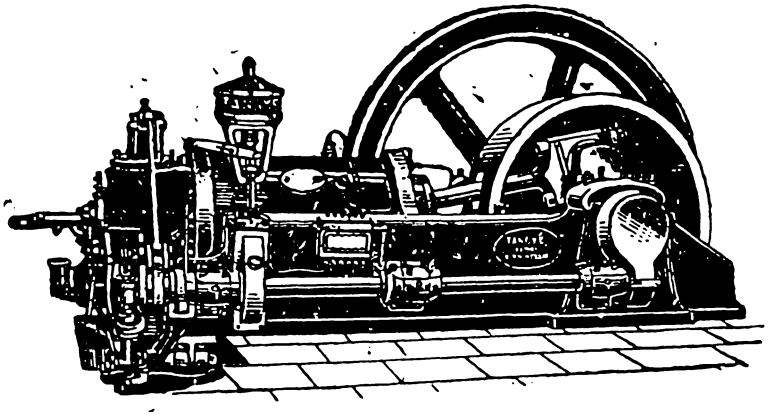

TANGYE HEAVY OIL ENGINES

The latest heavy-oil engines are fitted with super compression—a device by means of which high compression is only used at starting, and stresses while running are reduced. New improvements in spray makers enable difficult fuels to be successfully used without undue formation of carbon deposits.

AGENTS:

INDIA **JESSOP & Co LTD** BURMA

ENGINEERS

(Incorporated in the United Kingdom)

Head Office: 93 Clive Street, Calcutta.

THE BARIPADA.

AUTOMOBILE STORES.

General Order Suppliers; And Dealers

IN

I.B.P. Petroleum, high class Shell & Gargoyle Mobil Oils Genuine Dealers in Ford, Chevrolet & other Motor Parts & Agents of Goodyear Tyres & Tubes.

Try and see the cheapest and the best.

WOOD--WORK

Furniture--Timber.

THE HOWRAH MECHANICAL WOOD WORKS

254-2, Panchanantollah Road
HOWRAH.

Telephone 339 : H. W. H.
Telegrams : " Dealwood. "

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍ ।

ବାରିପଦା, ଜାନୁଆରି ୧୯୩୨

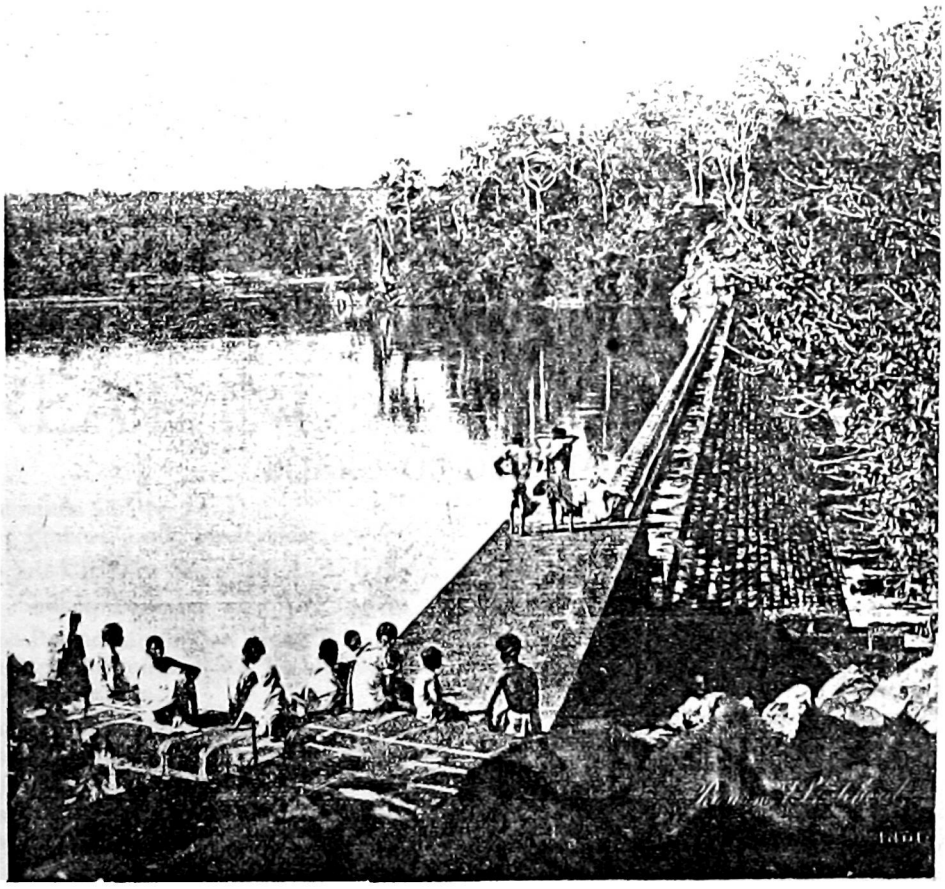

ଉତ୍ତିଷ୍ଠତ ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରାପ୍ୟବରାନ୍ନିବୋଧତ

Digitized by srujanika@gmail.com

Sanitary & Plumbing Works

IN

THE NEW PALACE BARIPDA,

MAYURBHANJ.

DIRECTOR
S. K. CHAKRAVARTI
B.E., A.M.I.E., M.I.P. (LON.)

TELEGRAMS: LAVATORY.
TELEPHONE: 2492.
CALCUTTA.

BY

S. K. CHAKRAVARTI Ltd.

SANITARY ENGINEERS, WATER WORKS AND DRAINAGE CONTRACTORS.

WATER SUPPLY AND DRAINAGE SCHEMES ARE DESIGNED AND EXECUTED BY OUR STAFF OF EXPERT AND EXPERIENCED ENGINEERS.

For Modern and up-to-date Sanitary Fittings Ask for our Illustrated Catalogue, free on request.

Consult us for Sanitary and Plumbing Works Big and small, Advice and Estimates without any obligation.

MISSION ROW, CALCUTTA.

GREAT INDIA INSURANCE Ltd.

BOARD OF DIRECTORS :

1. Mr. Ramananda Chatterjee, M.A., Editor, 'Prabasi' and 'Modern Review'.
2. Maharaja Sris Chandra Nandy, M.A., M.L.C.
3. Sir Hari Sanker Paul, Kt.
4. Mr. Rama Prosad Mookerjee, M.A., B.L., Ex-member, Council of State, Councillor, Calcutta Corporation.
5. Mr. Tarini Prosad Ray, B.L., Chairman, Indian Tea Planters' Association, Jalpaiguri.
6. Mr. Ramani Kanta Ray, B.A., Land-holder, Chowgram, Rajshahi.
7. Rai Radhica Bhusan Ray Bahadur, Land-holder, Tarash, Pabna.
8. Mr. K. C. Neogy, M.A., B.L., M.L.A., Advocate.
9. Mr. S. Chaudhuri, B.A., (Cantab), Bar-at-Law.
10. Mr. Nalini Mohan Ray Chowdhury, B.A., Land-holder, Tepa, Rangpur.
11. Mr. Bimalananda Tarkatirtha, Kaviraj, Ex-M.L.C., Calcutta.
12. Mr. Girija Mohan Sanyal, M.A., B.L., Managing Director, Sanyal Banerjee & Co., Ltd.

Chief Medical Officer—SIR NILRATAN SIRCAR, Kt., M.A., M.D., LL.D., D.C.L., M.L.C.

ALL UP-TO-DATE PRIVILEGES TO POLICY-HOLDERS AND ATTRACTIVE TERMS TO AGENTS.

Female Lives are accepted.

Branch Offices—RANGOON, BOMBAY, MADRAS, LUCKNOW, DELHI, LAHORE, PESHAWAR.
Sub-Offices—BANKIPORE, PURULIA, BARISAL, RANGPUR, NAOGAON (Rajshahi), GAUHATI.

Managing Agents
SANYAL BANERJEE & CO., LTD.

Head Office
14, CLIVE ST., CALCUTTA.

Secretary
S. SEN.

Digitized by srujanika@gmail.com

S. K. Dey & Co.

Builders and Contractors.

(Mayurbhanj State Contractor)

10 MOMINPUR ROAD

Kidderpur, CALCUTTA.

Suppliers of office furniture of every description and Drawing Dining, and Bed Room suites, All orders promptly executed and Satisfaction Gauranteed.

Trial orders solicited.

B. M. GHOSE & SONS.

Baripada, Mayurbhanj State.

GENERAL MERCHANTS, COMMISSION AGENTS AND ORDER SUPPLIERS.

Distributor of IMPERIAL TOBACCO Co., Ltd. & *License Holders for* METHYLATED SPIRITS.

Dealers in .—Stationery Articles, Oilman Stores, All kinds of patent Medicines, Musical Instruments, Cycle and Cycle Accessories, Hosiery and Fancy Goods, Toys and Dolls, Enamel and Porcelain Wares, Aluminium Utensils, Glass wares, Hardware, Cement, Paint Coaltar, Carbide and Chalk, Lights of different varieties, Umbrellas and Sticks, Suitcase and Leather goods, Steel Trunks, Deed Box, Cash Boxes, Perfumeries and Toilets, Ayurbedic Medicines, Mask, Makaradhwaja and Vasmas, Book Binding Materials.

Clothes —Silk, Tassar and all sorts of Mill and Loom made clothes, Blankets, etc., Ready made Shirts, Coats, Chemise, Bodies, Jackets, etc.

Aerated waters—Lemonade, Soda, Gingerade, Rosade etc.,

TAILORS AND GENERAL OUTFITTERS.

The Tailoring Shop managed by

J. M. Ghose.

Gold Medalist, Forest Uniform Contractors.

A trial is solicited.

Manufactured in India.

STEEL

BUILDNGS-ROOFS

BRIDGES-JETTIES

TANKS GIRDERS

AND

PRESSED-STEEL

FLOORING.

INDIA JESSOP & CO LTD BURMA

ENGINEERS

(Incorporated in England)

Head Office : **93, Clive Street, CALCUTTA.**

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ରେଷ୍ଠର କୁଟିର-ଶିଳ୍ପକୁ ଉତ୍ସାହିତ କର ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ, ସେ ସମସ୍ତ ବିଶୁଦ୍ଧତା ଓ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା ସକାଶେ ବିଖ୍ୟାତ ।

ତସର ସୂତାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିଷମାନ ଯଥା:—ସୁନ୍ଦର ଡୋରିଆ କମିଜ ଲୁଗା, କୋଟ କରିବା ଲୁଗା, ଧୋତି, ଶାଢ଼ୀ, ଚାଦର ଓ ପଗଡ଼ି ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି । ଏ ସମସ୍ତ ହାତବୁଣା ତନ୍ତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

କପା ତୁଳାର ସୂତାରେ ହାତବୁଣା ଜିନିଷମାନ ଯଥା:— ତୌଲିଆ, ଗାମୁଛ, ଚାଡ଼ଣ, ବିଛଣା ଚାଦର, ଟେବୁଲ ଉପରେ ବିଛାଇବା ଲୁଗା, ପରଦା, ନାନା ପ୍ରକାର କୋଟ ଓ କମିଜର ଲୁଗା, ଆସନ ଇତ୍ୟାଦି ।

ସ୍ୱରଜାସ୍ୱ ରେଶମ ସୂତାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିଷ:—ହାତବୁଣା ରେଶମର କମିଜ ଲୁଗା, ରୁମାଲ, ଗଳାରେ ବାନ୍ଧିବା ରୁମାଲ, ଓ ପଶମ କମିଜ ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ହାତରେ କଟା ହୋଇଥିବା ତସର ସୂତା, ହାତରେ କଟା କାଟିଆ ସୂତା, ତସର ନଟ୍ଟ, ତସର ବୋଙ୍କିର ତୁଳା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରନ୍ତୁ ।
ଡାଇରେକ୍ଟର ଅବ୍
ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ୍ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ୍ସ ସର୍ଭେ ।
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।

ବିଜ୍ଞାପନ ।

ପୂର୍ବେ ବାରିପଦା ବିତ ବଜାରରେ ବର୍ଦ୍ଦିଯନ ହାଲୁଇନ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ଫାର୍ମ ଥିଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ ଫାର୍ମର ହେ ବାରିପଦା ବିତ ବଜାରରେ ଗୋଟିଏ ଭଦ୍ରା ଥିଲା । ଉକ୍ତ ଫାର୍ମରେ ବର୍ଦ୍ଦିଯନ, ହାଲୁଇନ ଓ ବାଲେଶ୍ୱରର ମୋଟଷ୍ଟ ବଜାରସ୍ଥ ଚୁନିଲାଲ ଲଛମୀନାରାୟଣ ଫାର୍ମ ତରଫରୁ ମୁରଜାଖର ମାରୁଅତ ଏରୂପ ତିନିଜଣ ମାତ୍ର ଅଂଶୀଦାର ଥିଲେ । ଉକ୍ତ ବର୍ଦ୍ଦିଯନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମର ଅଂଶୀଦାରମାନେ ତା ୨୧।୩।୨୮ରେଖରେ ଉକ୍ତ ଫାର୍ମକୁ ଉଚ୍ଛେଦ ମୁରଜାଖର ମହାଦେବ ନାମରେ ଅଇ ଗୋଟିଏ ଫାର୍ମସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ସମସ୍ତ ଦେଣା ପାଉଣାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ବାହାର ଚାଲି ଯାଇ ଏକ ମୁରଜାଖର ମହାଦେବ ଫାର୍ମ ବର୍ଦ୍ଦିଯନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମର ସମସ୍ତ ଦେଣା ପରିଶୋଧ କରିବା ଓ ପାଉଣା ଅଦାୟ କରିବା ଓ ପୂର୍ବ ଗଦରେ ଦୋକାନ ବାରବାର କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦୋକାନର ସମସ୍ତ ଆସବାବପତ୍ର ଓ ମାଲମତା ଅଦାୟ ନେଇ କାରବାର ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହି ମୁରଜାଖର ମହାଦେବ ଫାର୍ମରେ ମୁରଜାଖର ଓ ମହାଦେବ ଓ ହାଲୁଇନ ଏରୂପ ତିନିଜଣ ମାତ୍ର ଅଂଶୀଦାର ହେଲେ । ଉପରୋକ୍ତ ଚୁନିଲାଲ ଲଛମୀ ନାରାୟଣ ଫାର୍ମରେ ମୁରଜାଖର ଓ ମହାଦେବ ଅଂଶୀଦାର ଥାଇ ଚୁନିଲାଲ ଲଛମୀ ନାରାୟଣ ଫାର୍ମ ତରଫରୁ ସେମାନେ ଓ ହାଲୁଇନ ଏରୂପ ନିଜ ମୁରଜାଖର ମହାଦେବ ଫାର୍ମ ଗଠନ । ବର୍ତ୍ତମାନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମର ଦେଣାଦାର ଓ ପରିବାର ମାନଙ୍କଠାରୁ ପାଉଣା ଅଦାୟ କରିବା ଓ ସେଥିପାଇଁ ନାଲିସ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ହେଲେ ଅର୍ଜୀ ଓ ସତ୍ୟପାଠ ଅଦରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମ ଯେ ଦେହ ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର ଦ୍ୱାରା ଏକ ନାଲିସ କରିବାର ସର୍ବ ମିଳ ସ୍ଥିର ହୁଏ । ଉକ୍ତ ମୁରଜାଖର ମହାଦେବ ଫାର୍ମ ନାମରେ କାରବାର ତା ୧୯-୮-୪୮ ରଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚଳିବାପରେ ଉକ୍ତ ନାମ ବଦଳହୋଇ ହାଲୁଇନ କରୁଲଚନ ଫାର୍ମ ବୋଲି ନାମ ଦିଆଗଲା ଉକ୍ତ ତାରିଖ ଠାରୁ ଏହି ନାମରେ କାରବାର ଚଳି ଆସୁଅଛି । କରୁଲଚନ ଚୁନିଲାଲ ଲଛମୀ ନାରାୟଣ ଫାର୍ମର ଅନ୍ୟତମ ଅଂଶୀଦାର ଅଟନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ମାରୁଅତ ବ୍ୟବସାୟାରଙ୍କ ଭଳି ଅନୁସାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମର ବ୍ୟବହୃତ ଶ୍ୱେତ ଚେଅର ଓ ହାତଚିଠା ବହି ମାନଙ୍କରେ ୧୯୪୮ ମସୀହା ଫାଲ୍ଗୁନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁରଜାଖର ମହାଦେବ ଓ ତତ୍ପରେ ହାଲୁଇନ କରୁଲଚନ ଫାର୍ମର ଛପାବ ଛପାବ ଯଥାରୀତି ରଖା ହୋଇଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମର ବାକିଦାର ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପାଉଣା ଅଦାୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ମୁରଜାଖର ମହାଦେବ ଫାର୍ମର ଯେଉଁ ସର୍ତ୍ତ ସଂକେତ ଅସ୍ୱୀକାର ଓ ଦାୟୀତ୍ୱ ଥିଲା ହାଲୁଇନ କରୁଲଚନ ଫାର୍ମର ସେହି ସମସ୍ତ ସର୍ତ୍ତ ସଂକେତ ଅସ୍ୱୀକାର ଓ ଦାୟୀତ୍ୱ ହେଲା ଓ ରହିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମର ସମସ୍ତ ଦେଣାଦାର ଓ ପରିବାର ମାନଙ୍କ ଉପରେକ୍ତ ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅସ୍ୱୀକାର ଓ ଦାୟୀତ୍ୱ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସାଧାରଣରେ ଓ ମୌଖିକ ଜଣାଇ ଦିଆ ଯାଉଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସର୍ବ ସାଧାରଣଙ୍କ ଅବଗତ ଓ ବିଶେଷତଃ ବର୍ତ୍ତମାନ ହାଲୁଇନ ଫାର୍ମର ଦେଣାଦାର ଓ ପରିବାର ଓ ମହାଜନ ମାନଙ୍କର ପୁନର୍ବାର ଅବଗତ ନିମିତ୍ତ ଏହି ବିଜ୍ଞାପନ ଦିଆଗଲା ଯେ ସେମାନେ ଏଥି ଲିଖିତ ମତେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ଇତି । ତା ୧୨-୨-୪୯ ରଖ

ବାରିପଦା
ତା ୧୪-୩-୪୯ ସାଲ

ହାଲୁଇନ କରୁଲଚନ ଫାର୍ମର
ମେନେଜିଂ ପାର୍ଟନାର
ହାଲୁଇନ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍ ।

ସୂଚିପତ୍ର ।

			ପୃଷ୍ଠା
୧ ।	ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ (ସଚିତ୍ର)		୧
୨ ।	ମକର ପର୍ବ		୩
୩ ।	ବରୋଦା ଷ୍ଟେଟର ଉନ୍ନତି	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସତ୍ୟବ୍ରତ ମୁଖର୍ଜି	୫
୪ ।	ଭଞ୍ଜବଂଶ	ଡକ୍ଟର ଏ ବେନାର୍ଜୀ ଶାସ୍ତ୍ରୀ	୭
୫ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ କୁଷ୍ଠରୋଗ ପ୍ରତିକାରର ଉଦ୍ୟମ (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନୁକୂଳ ଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ	୮
୬ ।	ଲୁହା ବଣ୍ଟିରେ କେତେକ କଥା (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନୃପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଗୁପ୍ତ ବି.ଏ. ଡି.ଡି. ଅର.	୧୦
୭ ।	ଗୃହା ବଗିଚା ସକାଶେ ଫୁଲ ସଂଗ୍ରହ (ପ୍ରାପ୍ତ)		୧୨
୮ ।	ବାଲିଡହା ପଥର ବନ୍ଧ (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅର୍ଜୁନ ଭୂୟାଁ ବି.ଇ.	୧୪
୯ ।	ଶରୀରରେ କୃମିର ଉପଦ୍ରବ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହେନ୍ଦ୍ରର ପତ୍ର ଏମ୍.ବି.	୧୫
୧୦ ।	ରେଶମ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆଇ ବି. ବିଦ୍ୟାନ୍ତ ଟି.ଇ. (ଡୋଚ୍ଚିଓ)	୧୭
୧୧ ।	ହରିହରପୁର (ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପୁରାତନ ରାଜଧାନୀ) (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ବସୁ	୧୯
୧୨ ।	ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ ଏମ. ଏସ. ସି. ଆଇ.	୨୨
୧୩ ।	ସାମୟିକ ସମ୍ବାଦ	'ନବଗ୍ରହ'	୨୫

ଚିତ୍ର-ସୂଚି ।

୧ ।	ବାଲିଡହା ପଥର ବନ୍ଧ	ଟାଇଟେଲ୍‌ପେଜ
୨ ।	ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୧
୩ ।	କୁଷ୍ଠ ରୋଗିମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା	୮
୪ ।	ଲୁହା ପୋକ	୮
୫ ।	ବାଲିଡହା ବନ୍ଧର କେନାଲ୍ ଓ ଶାଖା କେନାଲ୍	୧୪
୬ ।	ବାଲିଡହା ପଥର ବନ୍ଧର ନକ୍ସା	୧୪
୭ ।	ହରିହରପୁର ରାଜଭବନର ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଓ ରସିକରାୟ ମନ୍ଦିର	୨୦
୮ ।	ରସିକରାୟ ମନ୍ଦିରର ଇଟାକାମ	୨୧

Digitized by srujanika@gmail.com

ହାତୀ ବିକ୍ରୀ ! ହାତୀ ବିକ୍ରୀ ! ହାତୀ ବିକ୍ରୀ !

ନମ୍ବର	ହାତୀର ନାମ ।	ଆନାଜ ବୟସ ।	ଉଚ୍ଚତା ।	ମୂଲ୍ୟ ।
୧ ।	ନଟବର ପ୍ରସାଦ	୨୫	୭ ଫୁଟ ୨ ଇଞ୍ଚ	୨ ୫୫୦୦ ୮
୨ ।	କଟକେଶ୍ୱରୀ ପ୍ରସାଦ	୨୨	୭ ,, ୧ ,,	୨ ୫୫୦୦ ୮
୩ ।	ଅମ୍ବିକା ପ୍ରସାଦ (ଏକଦନ୍ତା)	୧୫	୭ ,, ,,	୨ ୫୦୦୦ ୮
୪ ।	ମୋହନମାଳା (ଏକଦନ୍ତା)	୩୫	୭ ,, ୨ ,,	୨ ୫୫୦୦ ୮
୫ ।	ରାଧାପ୍ୟାରୀ	୩୦	୭ ,, ୩ ,,	୨ ୫୦୦୦ ୮
୬ ।	ଯମୁନାପ୍ୟାରୀ	୪୦	୭ ,, ୦ ,,	୨ ୫୦୦୦ ୮
୭ ।	ଅନାରକଲ୍ଲୀ	୨୫	୭ ,, ୩ ,,	୫୦୦୦ ୮
୮ ।	ହରିଲାଲ	୨	୪ ,, ୭ ,,	୨ ୨୦୦୦ ୮
୯ ।	ଯୁମିଲିଯାପ୍ୟାରୀ	୨୦	୬ ,, ୮ ,,	୨ ୫୦୦ ୮
୧୦ ।	ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ୟାରୀ	୧½	୪ ,, ୭ ,,	୮୦୦ ୮
୧୧ ।	ଫୁଲଣପ୍ୟାରୀ	୭	୫ ,, ୧୦ ,,	୨ ୨୨୦୦ ୮
୧୨ ।	ନାରଙ୍ଗିପ୍ୟାରୀ	୬	୫ ,, ୮ ,,	୨ ୨୨୦୦ ୮
୧୩ ।	ରତନମାଳା	୨୨	୭ ,, ୨ ,,	୨ ୨୫୦୦ ୮
୧୪ ।	ମୋତିଲାଲ	୧½	୪ ,, ୬ ,,	୨ ୨୦୦୦ ୮

ଏଫ.ବି. ଗେଲଥଡ
ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର, ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ହାତୀ ଦାନ୍ତ ।

ପ୍ରାୟ ୩୪୭ ସେର ଓଜନର ୩୩ ଖଣ୍ଡ ହାତୀ ଦାନ୍ତ ବିକ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ମହଜୁତ ଅଛି । କ୍ରେତାମାନେ ଆମ୍ଭଠାକୁ ଆବେଦନ କଲେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଜାଣିପାରିବେ ।

ଏଫ୍. ବି. ଗେଲଥଡ
ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର,
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

The Mayurbhanj Gazette.
English Edition.

Publication : The Gazette is a quarterly publication. It will be published in October, January, April and July.

Subscription : Annual Rs. 1-8-0. Single copy As. 6 only. Postage per copy 2 as. extra.

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍ ।

(ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟ)

ଅନୁଷ୍ଠାନ ପତ୍ର (ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟସ୍) :—

୧ । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ:—ତସର ଲୁଗା ଓ ସୂତା ଲୁଗା କିପରି ବୁଣାଯାଏ ଓ କିପରି ସୂତା କଟାଯାଏ, କିପରି ସୂତା ମଟେଇ କରି ହୁଏ, ସୂତାକୁ କିପରି ରଙ୍ଗ କରାଯାଏ, କିପରି ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ, ଲୁଗାରେ କିପରି ଛାପ ଦିଆଯାଏ ଓ ଲୁଗାକୁ କିପରି ପରିଷ୍କାର କରାଯାଏ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ହାତ ତନ୍ତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ତାହା କୁଟିର ଶିଳ୍ପ ପକ୍ଷରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ହେବ ।

୨ । ଶିକ୍ଷାର କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ:—କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା (ଆର୍ଟିଜନ କୋର୍ସ) ଏକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଛଅ ମାସଠାରୁ ଛ'ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' (ଶର୍ଟ ଟାର୍ମ କୋର୍ସ) ।

୩ । କେତେ ଜଣ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ, ସେଥିର ସଂଖ୍ୟା:—ଏ ବର୍ଷ ସକାଶେ ମୋଟରେ ୧୫ଜଣ ଛାତ୍ର ନିଆଯିବ—ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ୫ ଜଣ ଓ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' ପାଇଁ ୧୦ ଜଣ ।

୪ । ଭର୍ତ୍ତି ହେବା ପାଇଁ କି ଯୋଗ୍ୟତା ଆବଶ୍ୟକ:—ଅଳ୍ପ ଲେଖାପଢ଼ି ଜାଣିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ କାରିଗର ଶିକ୍ଷା ଶ୍ରେଣୀରେ ନିଆଯିବ । ଯେଉଁମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜି ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବେ ଓ ତଦପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ପୁସ୍ତକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁମାନେ ଲୁଗାବୁଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି, ବିଶେଷତଃ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ହୋଇଅଛି ।

କେବଳ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ ।

୫ । ସ୍କୁଲର ବେତନ:—ବିନା ବେତନରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

୬ । ଛାତ୍ରାବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା:—ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହିବା ପାଇଁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଘରଭଡ଼ା ପଡ଼ିବ ନାହିଁ ।

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଲେଖିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ବିଷୟ ଜାଣି ପାରିବେ ।

ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ।
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍,
ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବାରିପଦା ।

ତସର ରେଶମ କୁଠି ।

ଏ ଦେଶରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ତସର ଗୁଟିସବୁ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଟେ । ଏ ସବୁ ଜିନିଷର ବିଶେଷତ୍ୱ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ତସର ସୂତା ନରମ, ଚିକ୍କଣ ଓ ଦୀର୍ଘକାଳ ସ୍ଥାୟୀ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ତସର ଗୋଟି ବିକ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ମହାସୁଯୋଗ ଅଛି । ସେଥି ପାଇଁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରନ୍ତୁ । ଶୀଘ୍ର ଏଥିର କାରବାର କରନ୍ତୁ ନୋହିଲେ ବର୍ଷକର ଅମଦାନୀ ହରାଇବେ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ଜାଣିବାକୁ ହେଲେ ଅମ୍ଭଠାରେ ଆବେଦନ କରନ୍ତୁ ।

ଡାଇରେକ୍ଟର,
ଇଣ୍ଡାଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ ସର୍ଭେ
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍ ।

ଏହି ଗେଜେଟ୍ ତିନି ମାସରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ, ଯଥା:—ଅକ୍ଟୋବର, ଜାନୁଆରୀ, ଏପ୍ରେଲ୍ ଓ ଜୁଲାଇ ।

ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କରଣ ।

ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୩ (ଡାକ ମାସୁଲ ବ୍ୟତୀତ) ଟ ୧। (ଡାକ ମାସୁଲ ସହିତ)
ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟାର ମୂଲ୍ୟ ତିନି ଅଣା, ଡାକ ମାସୁଲ ଦୁଇ ଅଣା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

ଏହି ଗେଜେଟ୍‌ରେ ବିଜ୍ଞାପନ ଛପାଇବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରତି ଥରକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ହାରରେ ଖରଚ ଦେବାକୁ ହେବ ।

ମଲାଟର ବାହାର ପାଖ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୬୦୦
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୩୦୦
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୫୦
ମଲାଟର ଭିତର ପାଖ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୪୦୦
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୨୦୦
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୦୦
ଟାଇଟଲ ପେଜର ଭିତର ପାଖ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୫୦୦
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୨୫୦
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୫୦
ଏହା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୃଷ୍ଠାରେ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୩୬୦
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୮୦
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୦୦

ଛୋଟ ଛୋଟ ବିଜ୍ଞାପନ ଛପାଇବାକୁ ହେଲେ ସେ ବିଷୟରେ ଆମ୍ଭ ଠିକଣାରେ ପତ୍ର ଲେଖିଲେ ଜାଣି ପାରିବେ ।

ମେନେଜର,
ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍
ଟେଟ୍ ପ୍ରେସ୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବାରିପଦା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବ
୧୮୬୮-୧୯୮୬

Digitized by srujanika@gmail.com

ମକର ସଂଖ୍ୟା ।

ପ୍ରଥମ ସର୍ଗ । } ବାରିପଦା : ମାଘ ସନ ୧୩୩୧ ସାଲ । { ଦ୍ୱିତୀୟ ସଂଖ୍ୟା ।

ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବ ।

ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ବ ୧୮ ର୍ଷ ବୟସରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ରାଜ ସିଂହାସନ ଅରୋହଣ କରିଥିଲେ । ସନ ୧୮୭୮ ମସିହା ଠାରୁ ସନ ୧୮୮୬ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବ ୧୪ ର୍ଷ ମାତ୍ର ରାଜତ୍ୱ କରି ବ ୩୬ ର୍ଷ ବୟସ ସମୟରେ ଇହଧାମ ପରିତ୍ୟାଗ କଲେ । ତାଙ୍କର ଏହି ଅଳ୍ପ କାଳ ରାଜତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଗୁରୁତର ଉଦ୍ବେଗ ଯୋଗ୍ୟ ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା ।

କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କର ପିତା ଶ୍ରେଷ୍ଠରାଜ ସୀତାନାଥ ଭଞ୍ଜ ଅସମୟରେ ପରଲୋକ ଗମନ କରିବାରୁ ସୀତାନାଥଙ୍କର ପିତା (କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ପିତାମହ) ମହାରାଜ ଯଦୁନାଥ ଭଞ୍ଜ ଦେବ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଲାଳନ ପାଳନ କରିଥିଲେ । ଯଦୁନାଥ ଭଞ୍ଜ ଦୟାଶୀଳ ଓ ପରିଣାମଦର୍ଶୀ ଥିଲେ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ସେ ସମୟର ଦେଶୀୟ ରୀତି ଅନୁସାରେ କେବଳ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖା ପଢ଼ା ଓ ଗୃହଶାଳୀ ଅଙ୍କ ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଏହିଠାରେ ତାଙ୍କର ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା ଶେଷ ହୋଇଥିଲା ।

ମହାରାଜ ଯଦୁନାଥ ଭଞ୍ଜଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ତାହାଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀନାଥ ଭଞ୍ଜ ରାଜା ହେଲେ । ତାହାଙ୍କର କୌଣସି ସନ୍ତାନ ନ ଥିବାରୁ ସେ ଯୁଗଳ କିଶୋର ନାମକ ଗୋଟିଏ ବ୍ରାହ୍ମଣ ସନ୍ତାନକୁ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ କରିବା ମାନସରେ ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର କରିଥିଲେ (କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟରେ ତାହାଙ୍କର ପିତା ମହାରାଜ ଯଦୁନାଥ ଭଞ୍ଜଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା) । ତାହା ଦେଖି ଅସହାୟ ଅଳ୍ପବୟସ୍କ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ହୃଦୟ ଅତିଶୟ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତାଙ୍କର ରାଜା ହେବାର ଆଶା ଭରସା କିଛି କାଳ ପାଇଁ ବିଲୁପ୍ତ ହେଲା ପ୍ରାୟ ବୋଧ ହେଲା; କିନ୍ତୁ ତାହାଙ୍କର ନିଜର ଚେଷ୍ଟା ଓ ପ୍ରଗାଢ ଯତ୍ନ ଦ୍ୱାରା ସେ ତାହାଙ୍କର ପୂର୍ବ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୁନଃ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ସନ ୧୮୬୬ ମସିହାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ଓ ଉପରଭାଗ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅତିଶୟ ଅଶାନ୍ତି ଜାତ ହୋଇଥିଲା; କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସେହି ସମୟରେ ସମସ୍ତ ବିରୋଧ ଭାବ ଦୂର ଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ ଏବଂ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ସହଯୋଗରେ ଏପରି କୌଶଳରେ କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ଯେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୁନଃ ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପିତ ହେଲା । ଏହି ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟିର ଶାସନ ଭାର ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସ୍ୱହସ୍ତରେ ଗ୍ରହଣ କଲେ । କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ତାହାଙ୍କର ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ଭ୍ରାତା ଶ୍ରୀନାଥ ଭଞ୍ଜଙ୍କ ଅଧୀନରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠର ରାଜକାର୍ଯ୍ୟ ବୁଝା ସୁଝା କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପାଇଥିଲେ । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା କୃଷ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ ଗାଦି ପାଇବାର ବାଟ ଫିଟିଥିଲା । ତାଙ୍କର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜ୍ୟେଷ୍ଠଭ୍ରାତା ଶ୍ରୀନାଥ ଭଞ୍ଜ ସନ ୧୮୬୮ ମସିହାରେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରିବାରୁ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ସିଂହାସନ ଆରୋହଣ କଲେ ।

ଗାଦି ପାଇଲା ପରେ ରାଜ୍ୟର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଓ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଠାରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ଜିଲ୍ଲାର ଫେରି ପାଇବେ ସେ ବିଷୟରେ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ବିଶେଷ ଯତ୍ନ କରିଥିଲେ । ତାହାଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ ସମୟରେ ସେ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ସବୁ ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରିଥିଲେ ତହିଁରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ୧୮୬୮ ମସିହାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସ୍ୱ ଇଚ୍ଛାରେ ତାହାଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଦେଇଥିଲେ । ରାଜ୍ୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ସବୁ ଉନ୍ନତି ହୋଇଅଛି ତହିଁର ସୂତ୍ର ପାତ ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷେ ତାଙ୍କର ଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିଲା ।

ସେ ଦେଓ୍ୱାନ, ଫଉଜଦାର ଓ ରାଜସ୍ୱ (Revenue Court) ଅଦାଲତ; ଆଉମଧ୍ୟ ପୁଲିସ ଓ ଜେଲ୍ ସ୍ଥାପନ କରି ଥିଲେ । ରାଜ୍ୟର ଭୂମି ଜରିବ ଓ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଥିଲେ ଓ ମଧ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ ଅପ୍ରୀତିକର ଟିକସମାନ ଉଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଲୋକେ ଯେପରି ସୁବିଧାରେ ଓ ସହଜରେ ନ୍ୟାୟ ବିଚାର ପାଇ ପାରିବେ ସେଥି ପାଇଁ ଷ୍ଟେଟକୁ ସେ ତିନି ଗୋଟି ଶାସନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବିଭକ୍ତ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ କେନ୍ଦ୍ରରେ ବିଚାରାଳୟ ଆଦି ସ୍ଥାପନ କରି-ଥିଲେ । ଲୋକଙ୍କର ଗମନା ଗମନ ଓ ବାଣିଜ୍ୟର ସୁବିଧା ପାଇଁ ରାସ୍ତାଘାଟମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇଥିଲେ । ରୋଗିଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ନିମନ୍ତେ ଦାତବ୍ୟ ଚିକିତ୍ସାଳୟମାନ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା ବିସ୍ତାର ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନରେ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନ ବସାଇ ଥିଲେ । ସେହି ସବୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ବେତନ ଦେବାକୁ ପଡ଼ି ନ ଥିଲା । ସେ ଅଳ୍ପ କେତେ 'ଗୁଡ଼ିଏ ଡାକଘର (Post Office) ଷ୍ଟେଟ ବ୍ୟାପିରେ ବସାଇ ଥିଲେ । ସେହି କେତୋଟିକୁ ମୂଳ କରି ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଷ୍ଟେଟରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଆଉ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଡାକଘର ବସାଇଁ ଅଛନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଷ୍ଟେଟର ସମସ୍ତ ଡାକଘର ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଅଛି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ସେ ବାରିପଦାରେ ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରାଜନ୍ତ୍ର (ଛାପାଖାନା) ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ତହିଁରେ ଷ୍ଟେଟର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ଫାରମ ଛପା ହେବା ଛଡ଼ା ଓଡ଼ିଆ ଓ ଇଂରାଜି ଭାଷାରେ "ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପାକ୍ଷିକ ପତ୍ରିକା" ନାମରେ ଖଣ୍ଡିଏ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ର ଛପା ହେଉଥିଲା । ସଂକ୍ଷେପରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ତାଙ୍କର ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ ସବୁଠାରେ ଉନ୍ନତିଶୀଳ ଥିଲା ଓ ସେ ବଡ଼ ଦକ୍ଷତା ଓ ସୁବିଚାରର ସହିତ ରାଜ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ । ସନ ୧୮୭୨ ମସିହା ଠାରୁ ସନ ୧୮୮୧ ମସିହା ଏହି ନଅବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଷ୍ଟେଟର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ୨୫୮୬୮୦ ରୁ ୩୮୫୭୫୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ।

ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ତାହାଙ୍କର ନାନା ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ତାହାଙ୍କୁ ୧୮୭୭ ମସିହାରେ "ମହାରାଜା" ଉପାଧି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ସେହି ଉପାଧି ସେ ଜପରି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ତାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ କଥାରୁ ବେଶ ଜଣାଯିବ । ସେ ମହାରାଜା ଉପାଧି ପାଇ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ ଯେ ତାହାଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ଏହି ଯେଉଁ " ମହାରାଜ " ପଦବୀ ଦିଆଗଲା ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର ଅଧିପତିମାନଙ୍କର ରାଜନୈତିକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବରଂ ନ୍ୟୂନ ହେଲା; କାରଣ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅଧିପତିମାନେ ବହୁ ପୂର୍ବ କାଳରୁ କେବଳ ଯେ ମହାରାଜା ନାମରେ ପରିଚିତ ଥିଲେ ତାହା ନୁହେଁ; ଆଉ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ ସେମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଅଧୀନସ୍ଥ ଭୂମ୍ୟଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ " ରାଜା " ପଦବୀ ପ୍ରଦାନ କରି ପାରୁଥିଲେ ।

ସେ କେବଳ ଯେ ନିଜ ରାଜ୍ୟର ନାନା ପ୍ରକାର ଉନ୍ନତି କରି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଥିଲେ ତାହା ନୁହେଁ; ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ବାହାରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ତାହାଙ୍କର ବଦାନ୍ୟତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ସେ କଟକର ରେଭେନ୍‌ସା କଲେଜ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ୨୦୦୦୦ ଟଙ୍କା ଓ ଓଡ଼ିଶା ମେଡିକେଲ ସ୍କୁଲ ସକାଶେ ୭୦୦୦ ଟଙ୍କା ଦାନ କରିଥିଲେ । ସେ ନାନା ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ଯେଉଁ ସବୁ ଦାନ କରିଥିଲେ ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଏଠାରେ କେବଳ ଏହି ଦୁଇ ଗୋଟି ଦାନ ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଅତିଶୟ ଦୟାଶୀଳ ସୁବିବେଚକ ଓ ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ଥିଲେ; ତାହାଙ୍କର ନାମ ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଓ ସମୁଦାୟ ଉତ୍କଳରେ ଚିର ସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିବ । ସେ ଯେଉଁ ରାଜ୍ୟର ମୂଳ ଭିତ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରିଅଛନ୍ତି ତାହା ଦିନତର ଭବିଷ୍ୟତ ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ଗଠନରେ ବିଶେଷ ଗୌରବ ଅର୍ଜନ କରିବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମକର ପର୍ବ ।

ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଏହି ପର୍ବଟି ହୁଏ ବୋଲି ତାହାର ନାମ ମକର ପର୍ବ ବା ତିଲଉ ସଂକ୍ରାନ୍ତି । ସୂର୍ଯ୍ୟ ସେ ଦିନ ମକର ରାଶି-ରେ ପ୍ରବେଶନ୍ତି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତି କୁ ଉତ୍ତରାୟଣ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ବୋଲା ଯାଏ । କାରଣ, ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉତ୍ତରାୟଣ ଗତି ସେହି ଦିନ ଆରମ୍ଭ ହେଉଥିଲା । ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ଉତ୍ତରାୟଣ ଗତି ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ନ ହୋଇ ତାହାର କୋଡିଏ ଦିନ ଆଗରୁ ଆରମ୍ଭ ହେଉ ଅଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଅୟନ ଗତିର ତାରତମ୍ୟ ହେତୁ ଏପରି ଘଟିଅଛି ବୋଲି ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି । ତଥାପି ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏହି ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିକୁ ଉତ୍ତରାୟଣ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ବୋଲି କୁହା ଯାଉଅଛି । ମକର ରାଶିକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆସିଲେ ଦେବତାମାନଙ୍କର ପୂଜା ଆଦି ଓ ହୋମ ଯଜ୍ଞ ପ୍ରଭୃତି ଶୁଭ ଓ ଶାନ୍ତି କର୍ମମାନ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ପୁଣ୍ୟ କାଳ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଏ ।

ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନଠାରୁ ମାଘ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୁଦାୟ ମକର ଅର୍ଥାତ୍ ମାଘ ମାସଟି ପୁଣ୍ୟ ମାସ ବୋଲି ପ୍ରାଚୀନ ଶାସ୍ତ୍ର-କାରମାନେ କହି ଅଛନ୍ତି । ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାନ, ଦାନ, ଈଶ୍ୱର ଭଜନ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଏହି ମାସରେ କରା ଯାଏ ସେ ସମସ୍ତ ଏହି ପର୍ବର ଅଙ୍ଗ ସ୍ୱରୂପ ।

ମାଘ ମାସ ଯାକ କେହି ସ୍ନାନ କରି ନ ପାରିଲେ କେବଳ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ପ୍ରାତଃ ସ୍ନାନ ଓ ଦାନ ପୁଣ୍ୟାଦି କାର୍ଯ୍ୟ କରି-ଥାଆନ୍ତି । ସେହି ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଗଙ୍ଗା ଓ ସମୁଦ୍ରରେ ସ୍ନାନ କଲେ ବିଶେଷ ପୁଣ୍ୟ ଲାଭ ହୁଏ । ଏହି ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ସେହି ହେତୁରୁ ପୁଣ୍ୟ ନଦୀରେ, ସମୁଦ୍ରରେ ବିଶେଷତଃ ପ୍ରୟାଗରେ ଓ କପିଳ ଋଷିଙ୍କ ଆଶ୍ରମ ଗଙ୍ଗାସାଗରରେ ଭାରି ମେଳା ହୋଇ-ଥାଏ । ସେଠାରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ମେଳାରେ ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ମକର ସ୍ନାନରେ କି ପୁଣ୍ୟ ହୁଏ ତାହା ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉତ୍ତରାୟଣ ସମୟରେ କେହି ଦେହ ତ୍ୟାଗ କଲେ ତାହାର ସ୍ୱର୍ଗବାସ ଓ ଈଶ୍ୱର ପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ଏ କଥା ବହୁ ପୁରାତନ ମୂଳ ପୁରାଣାଦିରେ ଲେଖା ଅଛି । ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧରେ ଭୀଷ୍ମଦେବ ଶରଶଯ୍ୟା କଲା ବେଳେ କହିଥିଲେ ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ତରାୟଣ ହେଲେ ମୁଁ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରିବି । ସେ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଉତ୍ତରାୟଣ ପୁଣ୍ୟ କାଳ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉ ଥିଲା ।

ଉତ୍କଳରେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ କିପରି ମକର ପର୍ବ ମାନନ୍ତି ତାହାର ଟିକିଏ ସୂଚନା, ଏଠାରେ ଦିଆ ଯାଉଅଛି । ନୂଆ ଅରୁଆ ଚାଉଳରେ ଦୁଧ, ଗୁଡ଼, ଛେଛ ଛେଛ ଅଖୁଖଣ୍ଡ, ନଡିଆ, ଅଦା, ପାକଲା କଦଳୀ ପ୍ରଭୃତି ସୁସ୍ୱାଦୁ ଦ୍ରବ୍ୟ ମାନ ମିଶ୍ରିତ ହୋଇ ଯେଉଁ ଭୋଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ତାହା ମକର ଚାଉଳ ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଖୁବ୍ ଭୋରୁ ମକର ଚାଉଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଦେବତା-ଙ୍କୁ ନୈବେଦ୍ୟ ଦିଆ ଯାଏ । ମକର ଚାଉଳ ଛଡା ଘରେ ଘରେ ଖଜା, ନାନା ପ୍ରକାର ପିଠା ଖେଚଡ଼ ଓ ସୁଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଲୋକେ ଖାଆନ୍ତି । ଆଉ ମଧ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଝିଅ ଝିଆରୀ ମାନଙ୍କ ଘରକୁ ତିଲଉ ଖଜା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀର ଭାର ପଠା ଯିବାର ପ୍ରଥା ଅଛି । ଏହି ପରି ଉତ୍କଳରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଘରେ ମକର ଉତ୍ସବ ପାଳିତ ହୋଇ ଥାଏ । ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେବ ମନ୍ଦିର ମାନଙ୍କରେ ବିଶେଷତଃ ପୁରୀ ଶ୍ରୀଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ନୀଳାଦ୍ରି ମହୋଦୟ ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରନ୍ଥର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ପର ଦିନରୁ ମକର ଚାଉଳର ଅଧିବାସ କରାଯାଏ । ଅର୍ଥାତ ପୂଜକମାନେ ମକର ଚାଉଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ତାହାକୁ ବେଢ଼ା ପରିକ୍ରମା କରାନ୍ତି । ସେହି ଅଧିବାସ ଦିନ ନବାଙ୍କ ଯାତ୍ରା କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ନବାଙ୍କର ଅର୍ଥ ନୂଆ ଅଙ୍କ ବା ବର୍ଷ । ତାହାର ପର ଦିନ ଠାରୁ ଦେବତା ମାନଙ୍କର ନୂଆ ବର୍ଷ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ବୋଲି କଥା ଅଛି । ଏହି ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଦେବତାମାନଙ୍କର "ନବାନ୍ନ ଭୋଜନ" ଅର୍ଥାତ୍ ନୂଆଖିଆ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ।

ଶୀତର କୋଠରତା ଏହି ସମୟରେ କମି ଯାଇ ବସନ୍ତ ଋତୁ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେଉ ଥାଏ । ପ୍ରକୃତି ଭାର ଶୋଭା ବିସ୍ତାର କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରେ । ବର୍ଷକ ପରିଶ୍ରମର ଫସଲ ଧାନ, ଚାଉଳ, ମୁଗ ପ୍ରଭୃତି ଶସ୍ୟ ସେହି ସମୟରେ ଲୋକେ ଅମଳ କରି ପାରି ଥାନ୍ତି । ପ୍ରାଚୀନ ଆର୍ଯ୍ୟ ଋଷିମାନେ ଯେ ଏହି ସମୟକୁ ଅତି ପବିତ୍ର ଓ ପୁଣ୍ୟ କାଳର ଆରମ୍ଭ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଅଛନ୍ତି ତାହା ବଡ ଠିକ୍ । ନାନା ପ୍ରକାର ଶସ୍ୟାଦି ସେହି ସମୟରେ ସଂଗ୍ରହ ହୋଇ ଥାଏ । ଲୋକଙ୍କର ଖାଇବାର ବିଶେଷ ଅଭାବ ଥାଏ ନାହିଁ । ଯାହାଙ୍କ କୃପାରୁ ସେମାନେ ଏହି ଆନନ୍ଦ ସମ୍ପଦ ଲାଭ କଲେ ସେହି ପରମ ପିତା ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କ ପ୍ରତି ସେମାନଙ୍କର କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ଏହି ସମୟଟି ଯେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ତାହା ବୋଲିବା ବାହୁଲ୍ୟ ମାତ୍ର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ପର୍ବ ପାଳିବାର ବିଧି ଅଛି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପର୍ବ ମାନି ଚଳିବାକୁ ହୁଏ । ସେ ସବୁ ପର୍ବ ମଧ୍ୟରେ ମକର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ପର୍ବ । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପର୍ବ ପାଳନ କରୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଜାତି ଏତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପର୍ବ ମାନିବାର ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ । କଥାରେ ଅଛି ହିନ୍ଦୁଙ୍କ ଘରେ ବାର ମାସରେ ତେର ପର୍ବ । କେହି କେହି ପଚାରି ପାରନ୍ତି ଯେ ଏତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପର୍ବ ପାଳିବାର କି ଆବଶ୍ୟକ । ଚିନ୍ତା କରି ଦେଖିଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ ପର୍ବ ପାଳନରେ କିଛି ନା କିଛି ସତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି । ଲୋକେ ସବୁ-ବେଳେ ସଂସାରର ନାନା ପ୍ରକାର ଜଞ୍ଜାଳରେ ବ୍ୟସ୍ତ—କୃଷି ଓ ଜଳର ଚରଣ ପୋଷଣ ଧନ୍ଦାରେ ସତ ଲୋକେ ମନ ପରି-ବର୍ତ୍ତନ କରିଲେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଅବସର ପାଇ ଥାନ୍ତି । ଏହି ପର୍ବ ପାଳନ ଦ୍ୱାରା ମନ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଯୋଗ ମିଳେ । ଏହି ସହିତ ପର୍ବମାନଙ୍କର ଘନିଷ୍ଠ ସମ୍ବନ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରକାର-ମାନେ ରଖିଥିବାରୁ ଲୋକେ ସେହି ପର୍ବ ଦିବସରେ ନାନାଦି ସତ୍ କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରି ଜଗତ୍ ପିତା ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ଆରାଧନା ଓ ପୂଜା କରିବାର ବିଶେଷ ସୁବିଧା ପାଆନ୍ତି । ଖାଲି ଏତିକି ନୁହେଁ । ପର୍ବ ବା ଉତ୍ସବ ଦିବସରେ ଘର ଦ୍ୱାର ପରିଷ୍କାର ଓ ଲୁଗାପଟା ଧୁଅ ପଖାଳ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ଉପବାସ ଓ ନିୟମିତ ଆହାର ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରକ୍ଷାର ବିଧାନମାନ ଅଲକ୍ଷିତ ଭାବରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ହୋଇ ଥାଏ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅଧିକ ଜନବାସିମାନେ ଏହି ମକର ପର୍ବକୁ ବଡ଼ରେ ଭାବରେ ମାନନ୍ତି ସେ ବିଷୟରେ ଦୁଇ ଚାରି କଥା ଏଠାରେ କୁହା ଯାଉ ଅଛି । ସେମାନେ ଯେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପର୍ବ ମାନନ୍ତି ସେଥି ମଧ୍ୟରେ ମକର ସେମାନଙ୍କର ସର୍ବ ପ୍ରଧାନ ପର୍ବ । ମକର ପର୍ବକୁ ସେମାନେ ଯେତେ ଆନନ୍ଦ, ଉତ୍ସାହ ଓ ଆଡମ୍ବର ସହିତ ମାନନ୍ତି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପର୍ବମାନଙ୍କରେ ସେମାନଙ୍କର ସେପରି ଉତ୍ସାହ ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି କଥା ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି ଯେ "ବାପ ମା ଛେଡ଼ିଣ୍ଡ ହେବ ପଛକେ, ମକର ଛେଡ଼ିଣ୍ଡ ହେବ ନାହିଁ", ମକର ପର୍ବ ପାଳିବା ବିଷୟରେ ସେମାନଙ୍କର କେତେ ଦୂର ଆଗ୍ରହ ତାହା ସହଜରେ ଏହି କଥାରୁ ବୁଝା ଯାଉ ଅଛି । ଏହି ମକର ପର୍ବ ମାନିବା ଲାଗି ଆଗ ଦିନ ମାସଠୁ ସେମାନେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଜିନିଷମାନ ଆୟୋଜନ କରି ରଖି ଥାଆନ୍ତି । ପର୍ବ ମାନିବାର ସମସ୍ତ ଉପକରଣ ଏହି ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କ ଠାରେ ମହଜୁତ ଥାଏ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ମାନେ ବିଦେଶକୁ ଚାକିରି କରିବାକୁ ଯାଇ ଥାନ୍ତି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ମକର ପର୍ବ ପାଳିବା ସକାଶେ ଏହି ପର୍ବ ହେବାର ପ୍ରାୟ ୩।୪ ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଆସି ଘରେ ପହଞ୍ଚି ଥାନ୍ତି । ଘରେ କୁଟୁମ୍ବମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରହି ନିଜ ଘରଠାରେ ମକର ମାନିବାକୁ ସେମାନେ ଖୁବ୍ ସୌଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଜୀବିକା ଗତିକ ଓ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମକର ମାନିବା ଉପଯୋଗୀ ସମ୍ବାର ନ ଥାଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥାପନ୍ନ ଗ୍ରାମବାସିମାନେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ପୂର୍ବ ଦିନକୁ ବାଉଣ୍ଡି (ଅଧିବାସ ବା ଏକବାର) କହନ୍ତି । ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ପିଇବା ସକାଶେ ନୂଆ ଲୁଗା ଓ ଖାଇବା ସକାଶେ ମାଛ, ମାଂସ, ମାଣ୍ଡିଆ, ଚୁଡ଼ା, ଗୁଡ଼ ଓ ନାନା ପ୍ରକାର ପିଠା ଏହି ବାଉଣ୍ଡି ଦିନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ରଖନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଭୁଭୁଡ଼ା ଡାକରୁ ଉଠି ସ୍ନାନ କରନ୍ତି ଓ ତାହା ପରେ ନୂଆ ଲୁଗା ପିନ୍ଧି ପୂର୍ବ ଦିନରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଥିବା ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟାଦି ଖାଆନ୍ତି । ସାଇ ପଡ଼ସା ଘରକୁ କେହି ବୁଲି ଗଲେ ସେମାନେ ତାହାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି । ମକର ବାସି ଦିନ ସାନ୍ଧ୍ୟାଳ ମାନ-ଙ୍କର ନାଚ, ତାମାସା ଓ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମରେ ପନ୍ଦ୍ରା ନାଚର ଆୟୋଜନ କରାଯାଏ । ଗ୍ରାମ ପାଖରେ ଥିବା କୌଣସି ଗଛତଳରେ ସେହି ଗ୍ରାମରେ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ମାନେ ଏକତ୍ର ହାତ ଧରି ଧରି ହୋଇ ଉଚ୍ଚତା କ୍ରମରେ ଧାଡ଼ି ବାନ୍ଧନ୍ତି । ଅର୍ଥାତ ଧାଡ଼ିର ପ୍ରଥମରେ ଗୋଟିଏ ଡେଙ୍ଗା ଲୋକ (ସ୍ତ୍ରୀ ହେଉ ବା ପୁରୁଷ ହେଉ) ଥାଏ, ତାହା ପାଖକୁ ତାହା ଠାରୁ ସାନ ଏହି ପରି କ୍ରମରେ ସବୁ ଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ସାନ ପିଲା ଥାଏ । ସେହି ଧାଡ଼ିର ଆଗରେ କେତେ ଜଣ ପୁରୁଷ ମାଦଳ, ଧୁମୁଡ଼ା ଓ ହାଲିର ଓଗେର ବାଜା ନେଇ ଠିଆ ହୁଅନ୍ତି । ତତ୍ପରେ ଗୀତ ଆରମ୍ଭ ହେଲେ ବାଜା ବାଜି ନାଚ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଗାଇବା ଲୋକେ ବାଜାଦାରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଥାଆନ୍ତି । ଧାଡ଼ିରେ ଥିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ମାନେ ହାତ ଧରି ଧରି ହୋଇ ବାଜାଦାର ଓ ଗାୟକମାନଙ୍କର ଚାରି ପାଖରେ ଘୁରି ଘୁରି ନାଚନ୍ତି । ଏହି ପରି ସକାଳୁ ରାତି ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନାଚ ଲାଗି ଥାଏ । ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି କାରଣରୁ ପନ୍ଦ୍ରା ଶ୍ରୁତି ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି ଅନ୍ୟ ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କ ଯାଗାରେ ଆସି ଯୋଗ ଦିଅନ୍ତି । ସେହି ନାଚ ପାଖରେ ଖାଇବାର ଜିନିଷ ସବୁ ରଖା ଯାଇ ଥାଏ । କାହାର ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ସେ ସେଠାରେ ଖାଏ । ଉଭୟେ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ବିବାହିତ ହେଉ ବା ଅବିବାହିତ ହେଉ ଏହି ପନ୍ଦ୍ରା ନାଚରେ ଯୋଗ ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏହା ଛଡ଼ା କେହି କେହି ସୁଅଙ୍ଗ ସାଜି ଘରେ ଘରେ ବୁଲି ପିଠା, ଚାଉଳ, ଚୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ମାଗନ୍ତି, କେହି ବାବାଜି ସାଜେ କେହି ଭୁତା ବଡ଼ରେ ମାଙ୍କଡ଼ ଭସ୍ମାର କରି ନଗ୍ନ ଏ କେହି ବଂଶୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବଜାଏ, କେହ କେନସ୍ ବଜାଏ କେହ ବା ବୁଆଙ୍ (ଅର୍ଥାତ୍ ଲାଉଭୁମ୍ବା) ବଜାଏ ।

ଅଉ ମଧ୍ୟ ସେହି ଦିନ ସେମାନଙ୍କର ଲଗ ବନ୍ଧିବାର ଦିନ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମର ସୀମାରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ କଦଳୀ ଗଛ ପୋତା ଯାଏ । ସେହି ଗଛ ମୂଳରେ ଗ୍ରାମର ଦେହୁରି ପିଠା ପଣା ଆଦି ଭକ୍ତ ଘରୁ ଆଣି ଭୋଗ ଦିଏ । ଭୋଗ ଶେଷରେ ଗ୍ରାମବାସୀ ଲୋକେ କାଣ୍ଡବାଡ଼ିଶ ଧରି ସେହି ଗଛକୁ ଲଗ ବନ୍ଧନ୍ତି । ଯାହାର ତର ପ୍ରଥମେ ସେହି କଦଳୀ ଗଛରେ ବାଜେ ସେହି ଲୋକକୁ ଗ୍ରାମ ବାସିମାନେ କାନ୍ଧରେ ବସାଇ ଦେହୁରି ଘରକୁ ଘେନି ଯାଆନ୍ତି । ସେଠାରେ ଦେହୁରି ସେହି ଲଗ ବନ୍ଧାରେ ଯୋଗ ଦେଇ ଥିବା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଏ ।

ଦେହୁରି ସେମାନଙ୍କୁ ମକର ଦିନ କାହିଁକି ଖାଇବାକୁ ଦିଏ ତାହା ଏଠାରେ ଟିକିଏ ଲେଖିବା ଉଚିତ । ଦେହୁରି ଗ୍ରାମ-ଦେବତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରେ । ଗ୍ରାମର ପ୍ରତ୍ୟେକ କନ୍ୟା ବିବାହରେ କନ୍ୟା ପଣ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଟଙ୍କା ଦେହୁରି ପାଇ-ବାର ପ୍ରଥା ଅଛି । ସେହି ପାଉଣା ପାଉ ଥିବାରୁ ବର୍ଷରେ ଥରେ ଏହି ମକର ପର୍ବରେ ସେ ଲଗ ବନ୍ଧାମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦିଏ ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆଦିମ ଜାତିମାନେ ସାନ୍ତାଳମାନଙ୍କ ପରି ଜନ ଦିନ ଏହି ପର୍ବ ମାନନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପାଳିବା ରୀତି ମଧ୍ୟରେ କିଛି କିଛି ପ୍ରଭେଦ ଅଛି ।

ଏହି ତିନି ଦିନ ଯାକ ଆଦିମ ଜାତି ମାନେ ଅନ୍ୟ କାହାର ମୂଳ ଛୁଇଁବାକୁ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହି ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ଓ କ୍ରୀଡ଼ା କୌତୁକ ମଧ୍ୟରେ ବିପଦ ଯେ ନ ଆସେ ତାହା ନୁହେଁ । ସମୟ ସମୟରେ ବିପଦ ଓ ଦୁର୍ଘ-ଟନାର ମାତ୍ରା ଅନନ୍ତ ଉପଭୋଗକୁ ବଳିଯାଏ । ସେହି ପର୍ବ ଦିନରେ ଅପରିମିତ ହାଣ୍ଡିଆ ଖାଇବା ଏହି ସବୁ ଦୁର୍ଘଟନାର ଓ ବିପଦର କାରଣ ବୋଲି ଅନୁମାନ ହୁଏ । କଲି, କଛିଆ, ମାଡ ପିଟା ପିଟି ଏମନ୍ତି କି ନରହତ୍ୟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘଟିବାର ଦେଖା ଯାଏ । ଯଦି ଆଦିମ ଜାତିମାନେ ଏହି ପର୍ବ ଦିନ ହାଣ୍ଡିଆ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ନ ଖାଆନ୍ତେ ତାହାହେଲେ ଏ ସବୁ ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ବିଶୁଦ୍ଧ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ପ୍ରକୃତ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତେ । ସାଧାରଣ ଲୋକେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଦେଖି ପ୍ରୀତ ହୁଅନ୍ତେ । ଆନନ୍ଦର କଥା ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଶିକ୍ଷାର ବିସ୍ତାର ହେଉ ଅଛି । ଏଣୁ ଆଶା କରି ଯାଏ ଏଥିର ଅନିଷ୍ଟକାରିତା ସେମାନେ ବୁଝିପାରି ତାହାର ପ୍ରତିକାର କରିବେ ।

ବରୋଦା ଷ୍ଟେଟର ଉନ୍ନତି ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସତ୍ୟବ୍ରତ ମୁଖର୍ଜି ବି.ଏ (ଅକ୍ସଫୋର୍ଡ) ଏମ୍. ଏସ୍. ଏସ୍. (ଲଣ୍ଡନ)
ସେନ୍‌ସସ୍ କମିଶନର, ବରୋଦା ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଭାରତରେ ଥିବା ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟର ଲୋକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ରାଜ୍ୟର କଲ୍ୟାଣକର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବିଷୟରେ ଏକମତ । ତହିଁରେ ଅଧିକର ବିବେଚନା କରିବାର କିଛି ନାହିଁ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ କରାଯାଏ ସେଥିରେ ନିଶ୍ଚୟ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟର ଲୋକେ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରିବେ ଏହି କଥା ଭାବି ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଉନ୍ନତି ହୋଇ ଅଛି ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ କେତୋଟି ବିଷୟର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣ ନିମ୍ନରେ ଲେଖା ଯାଉଅଛି । ବରୋଦା ରାଜ୍ୟର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ସନ ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ୨୧୨୭୫୨୨ ଥିଲା । ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ସନ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ୨୪୪୩୦୦୭ ହୋଇ ଅଛି; ଅର୍ଥାତ୍ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ଡେକଡା ୧୪.୯ ବଢ଼ିଅଛି । ଗତ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ହେଲା ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଇନ୍ଦ୍ରଦେବଙ୍କର ବିଶେଷ କୃପା ବୃଷ୍ଟି ନାହିଁ — ପ୍ରତିବର୍ଷ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ବୃଷ୍ଟି ହେବାର କଥା ତାହା ଏହି ଦୀର୍ଘ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ହୋଇ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଋତୁ ଗୁଡ଼ିକର ଶୁଭ ବୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ କମି ଯାଇଅଛି । ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଫସଲର ଅମଦାନୀ ଊଣା ହୋଇଅଛି । ଭାଗ୍ୟ ଏହିପରି ପ୍ରତିକୂଳ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ରାଜ୍ୟର ସୁଖ ସମୃଦ୍ଧିର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ଭାବରେ ଚାଲିଅଛି । ଗ୍ରାମେ ଗ୍ରାମେ ସାହାଯ୍ୟ ଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ମଙ୍ଗଳଜନକ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ବହୁ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଅଛି । ସମବାୟ ଋଣ ସମିତି (Co-operative societies) ସନ ୧୯୨୦ ମସିହାରେ ୪୯୧ ଗୋଟି ଥିଲା । ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ୧୦୪୫ ଗୋଟି

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୋଇଅଛି । ସେହି ସମିତିର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୧୫୮୦୦ ଜଣ ଓ ମୂଳ ଧନ ୨୪ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଥିଲା । ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୩୯୨୧୦ ଜଣ ଓ ମୂଳ ଧନ ୬୧.୪ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହୋଇଅଛି । ଏହି ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଜମି ୩୭.୮ ଲକ୍ଷ ଏକର ଥିଲା । ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ସନ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ୩୯.୨ ଲକ୍ଷ ଏକର ହୋଇଅଛି । ଏଥିରୁ ଦେଖା ଯାଉଅଛି ଯେ ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଅୟତନ ୮୧୬୪ ବର୍ଗ ମାଇଲ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡା ୭୫ ରୁ ଅଧିକ ଜମିରେ ଚାଷ ହେଉଅଛି । ବାକୀ ଜମୀ ମଧ୍ୟରୁ ୨୦୦ ବର୍ଗମାଇଲ ଜଙ୍ଗଲ ଅଟେ । ଏହି ରାଜ୍ୟରେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କେତେ ଦୂର ବଢିଅଛି ତାହା ଉପର ଲେଖିତ ବିବରଣରୁ ସହଜରେ ଜଣାପଡିବ । କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ଉନ୍ନତି କରିବା ଏ ରାଜ୍ୟର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ନୀତି । ଏଣୁ ଚାଷ ଜମିରେ ଜଳ ସଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ସହରା କୂଅ ଖୋଳା ଯାଇଅଛି । ସେ ସବୁର ସଂଖ୍ୟା ଗତ ବ ୨୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇ ଗୁଣ ବଢିଅଛି ଅର୍ଥାତ୍ ଆଗେ ୩୨୦୦୦ କୂଅ ଥିଲା ଏବେ ୭୪୦୦୦ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚ ମାଇଲ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏ ଡାକ୍ତର ଖାନା ବସାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଅଛି । ଏହି ଉଦାର ନୀତି ହେତୁରୁ ଡାକ୍ତର ଖାନାର ସଂଖ୍ୟା ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ୧୦୪ ବଢିଅଛି । ସନ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ୬୭ ଗୋଟି ଟାଉନ୍ ଓ ଗ୍ରାମରେ ୯୦ ଗୋଟି ହସପାତାଲ୍ ଓ ଡିସ୍‌ପେନ୍‌ସରି ଥିଲା । ରାଜଧାନୀରେ ଯେଉଁ ସୁରମ୍ୟ ବୃହତ ହସପାତାଲ୍ ତିଆରି ହୋଇ ଅଛି ତହିଁରେ ୩୦୦ ଜଣ ରୋଗୀଙ୍କ ପାଇଁ ଶଯ୍ୟାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅଛି । ପତ୍ତନ, ବିଷନଗର, ପେଣ୍ଡ୍‌କାଦ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ନଗରମାନଙ୍କରେ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ହସପାତାଲ୍ ଅଛି । ଏ ସବୁ ସେହି ଉଦାର ନୀତିର ଫଳ । ରାଜଧାନୀରେ ଗୋଟିଏ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଶିଶୁମଙ୍ଗଳ ସମିତି ଅଛି । ଏହି ସମିତି ପକ୍ଷରୁ ଡାକ୍ତରମାନେ ନଗରର ପ୍ରତି ମହଲା ଓ ସାହିରେ ବୁଲି ପିଲାମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ତତ୍ତ୍ୱ ନିଅନ୍ତି । ଏଣୁ ଶିଶୁ-ମୃତ୍ୟୁ ସଂଖ୍ୟା ଅନେକ ପରିମାଣରେ କମି ଯାଇଅଛି ।

ସପ୍ତାହରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନକୁ ଅଣାଯାଇ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଏ ଓ ସେମାନଙ୍କର ଲାଳନ ପାଳନ କରିବା ବିଷୟରେ ଉପଦେଶ ଦିଆଯାଏ । ଯେଉଁ ସପ୍ତାହରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି କରାଯାଏ ତାହାକୁ ଶିଶୁ ସପ୍ତାହ କୁହା ଯାଏ । ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଭାଗର କର୍ମଚାରିମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଶିଶୁ ସପ୍ତାହର କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ମେଲେ-ରିଆର ପ୍ରତିକାର ନିୟମିତରୂପେ କରନ୍ତି ।

ଏହି ରାଜ୍ୟର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ବିଷୟରେ କିଛି ଲେଖା ଯାଉ-ଅଛି । ଏଠାରେ ଏହିପରି ନିୟମ ହୋଇଅଛି ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାଳକ ଓ ବାଳିକା ଲେଖା ପଢା ଶିଖିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଏହି ବାଧ୍ୟତା ମୂଳକ ଶିକ୍ଷା ୧୯୦୬ ମସିହାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଅଛି । ରାଜ୍ୟରୁ ଯେପରି ମୂର୍ଖତା ଦୂର ହେବ ଓ ମହାରାଜ ବାହାଦୁରଙ୍କର ଖୁବ ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ଯେପରି ସହଜରେ ଶିକ୍ଷାର ଆଲୋକ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ପାରିବେ ତହିଁର ପ୍ରବଳ ଚେଷ୍ଟା ସେହି ଦିନ ଠାରୁ କରା ଯାଉଅଛି । ଏହି ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ରାଜସ୍ୱ ୨୬୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରୁ ୩୫ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କା ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ବ୍ୟୟ ହୁଏ । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷାରେ ୨୦ ଲକ୍ଷରୁ ଉପର ଟଙ୍କା ଖରଚ କରାଯାଏ । ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ୨୪ ଲକ୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ୧୯ ଲକ୍ଷ ଲୋକ ବାଧ୍ୟତା ମୂଳକ ଶିକ୍ଷାର ଅଧୀନ । ସାଧାରଣ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସଂଖ୍ୟା ୨୭୮୮ ଗୋଟି । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କଲେଜ; ତହିଁର ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୯୦୦ ମଧ୍ୟରୁ ୪୫ ଜଣ ବାଳିକା, ଅବଶିଷ୍ଟ ସାକ ବାଳକ । ହାଇସ୍କୁଲ ଓ ମିଡ଼ିଲ ସ୍କୁଲ ମିଶି ୭୭ ଗୋଟି । ସେ ସବୁର ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୧୩୫୦୦ । ସେଥି ମଧ୍ୟରେ ବାଳିକା ୮୦୦ ଜଣ । ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସଂଖ୍ୟା ୨୬୦୦ ଗୋଟି । ସେହି ସବୁ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୨୧୬୬୭୭; ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୮୦୦୦୦ ବାଳିକା । ଏହା ଛଡା ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାହିତ୍ୟ ଓ ବିଦ୍ୟା ଚର୍ଚ୍ଚା ଜାଗ୍ରତ ରଖିବା ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପୁସ୍ତକା-ଗାର (Library) ଅଛି । ସେଥିର କାର୍ଯ୍ୟ ବଡ ଉନ୍ନତ ରୀତିରେ ପରିଚାଳିତ । ଷ୍ଟେଟ୍ ସେ ସବୁର ବ୍ୟୟ ନିର୍ବାହ କରେ । ଏହି ଅନୁଷ୍ଠାନଟି ସମଗ୍ର ଭାରତ ପକ୍ଷରେ ଗୌରବର ବିଷୟ । ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ର ପୁସ୍ତକାଳୟ ଅଛି । ତହିଁର ପୁସ୍ତକ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୧୨୦୦୦୦ । ତାହା ଛଡା ପରିଶ ଗୋଟି ଟାଉନ ଲାଇବ୍ରେରୀ ଓ ୬୦୦ ଗୋଟି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଲାଇବ୍ରେରି ଅଛି । ଏପରି କେତେ ଗୁଡିଏ ଲାଇବ୍ରେରୀ ଅଛି ଯାହାରୁ ମଫସଲର ଲୋକେ ପଢିବାକୁ ବହି ସହଜରେ ପାଇ ପାରନ୍ତି । ସେ ସବୁର ନାମ "ଟ୍ରାଭ୍‌ଲିଂ ଲାଇବ୍ରେରୀ" । ଏଥିରେ ଏହି ସୁବିଧା ଅଛି ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ପଢିବା ପାଇଁ ବହି ପାଇ ପାରିବେ ଓ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପିଲାମାନଙ୍କୁ କାହାଣୀ କହିବାର ସମିତି ଅଛି ସେହି ସମିତିର ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ବହି ପଢିବାକୁ ପାଇ ପାରିବେ । ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପଢାଇବା ସକାଶେ ଆଗେ ଯେଉଁ ଠାରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ ସେଠାରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଭଲ କରି ପଢାଇବା ପାଇ ଶିକ୍ଷକ ସଂଖ୍ୟା ବଢାଇ ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ୬୫୦୦ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶତକଡ଼ା ୬୪ ଜଣ ଶିକ୍ଷକ ଟ୍ରେନିଂ ପ୍ରାପ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ବିପରୀତ ଭାବ କରି ପଢ଼ାଇବାକୁ ହେବ ସେ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଶିକ୍ଷା ପାଇ ଅଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଏପରି ପ୍ରବଳ ଚେଷ୍ଟା ହେତୁ ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକର ସଂଖ୍ୟା ଖୁବ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ରାଜ୍ୟରେ ୪୩୫୭୩୪ ଜଣ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ୧୦୬୭୬୮ ଜଣ ଅର୍ଦ୍ଧ ଶିକ୍ଷିତ । ଏଥିରୁ ଦେଖାଯିବ ଯେ ୧୯୨୧ ମସିହା ଠାରୁ ଶତକଡ଼ା ୬୦ ଜଣ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକର ସଂଖ୍ୟା ବଢ଼ିଅଛି । ଗତ ଦଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅଶିକ୍ଷିତଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୮୩ ରୁ ୭୩ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କମି ଯାଇଅଛି । ପ୍ରତି ଚାରିଜଣ ପୁରୁଷ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ପୁରୁଷ ଓ ପ୍ରତି ୧୩ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ଲେଖି ପଢ଼ି ପାରନ୍ତି । ବରୋଦା ସହରର ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ ୬୦ ଜଣ ଶିକ୍ଷିତ । ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜ ୫ ଣ ରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତା ।

ଉପରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବିବରଣ ଦିଆଗଲା ତାହାଁରୁ ଦେଖା ଯିବ ଯେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ସଦାଶୟ ବନ୍ଧୁ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗାଏକୱାଡ଼ଙ୍କର ଉନ୍ନତ ଶାସନ ପଦ୍ଧତି ଫଳରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତମ ଆଦର୍ଶରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଉଅଛି । ସବୁ ସମୟରେ ନ୍ୟାୟ ଓ ଉନ୍ନତିକର କାର୍ଯ୍ୟ ଯେ ମଙ୍ଗଳଜନକ ଏହି ବିଷୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ । ସମୟ ସମୟରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବାଧା ପଡ଼ିଲେ ମୁଦ୍ଧା ପଶ୍ଚାତ୍ପଦ ନ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ବିଧେୟ । ତାହାହେଲେ ଶିକ୍ଷା ଓ ଲୋକ-ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇ ଯେଉଁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ନୀତି ଏ ରାଜ୍ୟରେ ଅବଲମ୍ବନ କରା ଯାଇଅଛି ତାହାଁରେ ନିଶ୍ଚୟ ଶୁଭ ଫଳ ହେବ ।

ଭଞ୍ଜ ବଂଶ ।

ଉତ୍କଳ ଉପାଧ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏ. ବେନାର୍ଜି ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଏମ୍.ଏ, ଦାର୍ଶନିକ ପଣ୍ଡିତ (ଅକ୍ସଫୋର୍ଡ)
ସଂସ୍କୃତ ଅଧ୍ୟାପକ, ପାଟନା କଲେଜ ।

ଅଧ୍ୟାପକ ଗୋପାଳ ଦାସ ବନ୍ଦ୍ୟୋପାଧ୍ୟାୟ ତାଙ୍କର ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଲିଖିତ ଓଡ଼ିଶାର ଇତିହାସରେ ୧ମ ଭାଗର ପୃ ୧୨୧ ଷ୍ଠାରେ ଲେଖିଅଛନ୍ତି :—" ଭଞ୍ଜରାଜାମାନେ ଉତ୍କଳର ସବୁ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜବଂଶ ରୂପେ ଅଦ୍ୟାପି ରାଜତ୍ୱ କରୁଅଛନ୍ତି । ଗଙ୍ଗବଂଶ ବା ସୋମବଂଶ ଅପେକ୍ଷା ଭଞ୍ଜରାଜ ବଂଶ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ-ତର । ତେଣୁ ପ୍ରାଚୀନ ବା ମଧ୍ୟ ଯୁଗର ଇତିହାସ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ଭଞ୍ଜରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଅପେକ୍ଷା ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ।" ପୁନଶ୍ଚ ପୃ ୧୮୬ ଷ୍ଠାରେ ଲେଖିଅଛନ୍ତି :—" ଏହି ବଂଶର ରାଜାମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ-ମାନେ ରାଜପୁତାନାର ଜୟପୁର ରାଜ୍ୟରୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସି ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିବାର କିମ୍ବଦନ୍ତୀର ସତ୍ୟତା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ଏହା ବୋଲି ଯାଇ ପାରେ ଯେ ସେ ଜୟପୁର ରାଜପୁତାନାରେ ନ ଥିଲା, ତାହା ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଜୟପୁର ହେବାର ଅଧିକ ସମ୍ଭବପର ।" ଆହୁରି ସେ ପୃ ୧୮୩ ଷ୍ଠାରେ ଲେଖିଅଛନ୍ତି " ପ୍ରାଚୀନ ଲିପି ଓ ଐତିହାସିକ କାଗଜ ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହେଉଅଛି ଯେ ଭଞ୍ଜରାଜାମାନେ ବହୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଅଛନ୍ତି ଓ ଅଧୁନିକ ଭଞ୍ଜ ରାଜବଂଶ ଗୁଡ଼ିକ ଯେ ପ୍ରାଚୀନ ଭଞ୍ଜରାଜବଂଶର ବଂଶଧର ଏହା ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା କାହାର ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।"

ଭଞ୍ଜବଂଶର ପ୍ରାଚୀନତା ସମ୍ବନ୍ଧେ କାହାର କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । ଏହି ବଂଶ ମଧ୍ୟ-ଯୁଗରେ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିବାର ଯେଉଁ କଥା ଓଡ଼ିଶା ଫିଉଡ଼ାଲ୍ ଷ୍ଟେଟ୍ ଗେଜେଟିଅରର ପୃ ୬୩୯ ଷ୍ଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ, ତାହା ପ୍ରାମାଣ ଅଭାବରୁ ସତ୍ୟରୂପେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ନାହିଁ (୧)

ଏହି ବଂଶ ଦକ୍ଷିଣରୁ ଆସି ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କରିଥିବା କଥା ଯେପରି ନାନା ମୁନିର ନାନା ମତ ଥିବାର ଦେଖା ଯାଏ । ସମସ୍ତେ ଦୁଇଟି ବିଷୟ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ନ ଥିବାର ଜଣା ଯାଉଅଛି । (କ) ମୟୂର ଶବ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନର ନାମ ଉତ୍ତର ଭାରତରେ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାହା ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତରେ ଥିବାର ଦେଖା ଯାଉଅଛି । ଯଥା ମୟୂରଖଣ୍ଡୀ (୨) (ଖ) ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟର ପ୍ରାଚୀନ ଲିପିରେ ଅନେକ ମୟୂର ଶବ୍ଦ ଯୁକ୍ତ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ; ଯଥା ମୟୂରବର୍ମ୍ମା ଇତ୍ୟାଦି । (୩)

---

(୧) ତୁଳନା—ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରିପୋର୍ଟ, ସନ ୧୯୨୨-୨୩ ଓ ବିଶ୍ୱ ବନ୍ଦ୍ୟ ମହାଶୟଙ୍କ " Orissa in the Making " ପୃ ୧୧୯ ।

(୨) ଏପି: ଇ: ଭ ୭ ପୃ ୧୩୭ ।

(୩) ବିଦ୍ୟାବିଳାସ, ୨୩୨, ୧୦୪-୭ ଉପୋଦ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂର ସହିତ ଭଞ୍ଜ ନାମର ଯୋଗାଯୋଗ ସେଇ କୁଳ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସମ୍ବନ୍ଧେ ପଣ୍ଡିତମାନେ ନୀରବ । ରାୟ ବାହାଦୁର ଚନ୍ଦ୍ର କହନ୍ତି ଯେ ଭଞ୍ଜ ନାମରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତା ଅଛି । ମାତ୍ର ସେ ତାହାର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଦେବାର ଚେଷ୍ଟା କରି ନାହାନ୍ତି । ଭଞ୍ଜ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରି ନ ଥିବାରୁ ତମ୍ବୁରୁ ଫୁଟି ବାହାରି ଥିବାର ଅସ୍ଥାୟୀ କଥା ସ୍ପଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ । ଭଞ୍ଜ ଶବ୍ଦର ପ୍ରକୃତ ଅର୍ଥ 'ଭକ୍ତି' (୪) ଭଞ୍ଜବଂଶ କଙ୍କକେଶରୀ ଦେବୀଙ୍କର ଉପାସକ । ଅତ୍ର ଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟରେ ଗମ୍ଭୁଣ୍ଡା ମୂର୍ତ୍ତିର ବାହୁଲ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ । ଦୁର୍ଗାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମ ଗମ୍ଭୁଣ୍ଡା ଓ ଭଞ୍ଜା । "ଭୀତିହା ଭୟହନ୍ତ୍ରୀଚ ଭାବନା ବଶବର୍ତ୍ତିନୀ, ଭାମାଙ୍ଗ ବାହିନୀ ଭଞ୍ଜା ଭବ୍ତସଂବର୍ତ୍ତବର୍ତ୍ତିନୀ"—ରୁଦ୍ର ଯାମଳେ—ଶବ୍ଦ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ । ଏହା ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ଯେ ମୟୂର ଭଞ୍ଜ ପ୍ରାଗୈତିହାସିକ ଯୁଗରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । (*)

(*) ମେଜର ଜେ ଅଭିଧାନ ଚିନ୍ତାମଣି ।

(*) ଷାର. ଜନ, ମିଥିଲି-ମେମୋରାଣ୍ଡେ ଓ ସ୍ୱ ପ୍ରଦେଶ ସ୍ୱ ପୃ ୩୪୦ ଖ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ପ୍ରତୀକାର ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନିଲ ଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ—ଲେପ୍ରୋସି କ୍ଲିନିକ୍ ସବ୍ ଏସିଷ୍ଟେଣ୍ଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଏ କାର୍ଯ୍ୟଟି ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଏକାବେଳେକେ ନୂତନ ନୁହେଁ । ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିୟାର ଖ୍ରୀଷ୍ଟୀୟ ମିଶନରୀମାନେ ଅନେକ ଦିନ ଅଗରୁ ଏଠାରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀଙ୍କ ପାଇଁ ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରି ଆସୁ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ କିଡେଲ ସାହେବଙ୍କର ସହଧର୍ମିଣୀ (Mrs Kiddell) ସନ ୧୮୯୭ ମସିହାରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ରହିବା ପାଇଁ ବାରପଦା ମିଶନ ଘରର ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଗୋଟିଏ ଘର ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ । ଆଜିକାଲି ଯେଉଁ କୁଷ୍ଠାଶ୍ରମଟି ଅଛି ତାହା ସନ ୧୯୦୨ ମସିହାରେ ଷ୍ଟେଟ ବ୍ୟୟରେ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ପରେ ଏ ଆଶ୍ରମଟି ବାଲ୍ୟ ମୃତ ମହାରାଜ କୁମାରୀ ଶ୍ରୀପଦ ମଞ୍ଜରୀଙ୍କ ସ୍ମୃତି ରକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ତାହାଙ୍କ ନାମରେ ସନ ୧୯୦୭ ମସିହାରୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରା ହୋଇଅଛି । ଅଦ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଆଶ୍ରମଟି ଉପରୋକ୍ତ ମିଶନ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଅଛି । ଏହି ଆଶ୍ରମର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଷ୍ଟେଟରୁ ଯେଉଁ ବାର୍ଷିକ ଦାନ ମିଳେ ତାହା ଅତି ସାମାନ୍ୟ ନୁହେ । ତାହା ଛଡା ମିଶନରୀ ଗୁଣା ଏବଂ କୁଷ୍ଠ ନିବାରଣୀ ସମିତି ପକ୍ଷରୁ ଓ ଭାରତର ବାହାରୁ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ଗୁଣା ଓ ଦାନ ମିଳେ ସେ ସବୁ ମଧ୍ୟ ଏହି ଆଶ୍ରମରେ ଖରଚ ହୁଏ । ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀଙ୍କୁ ବାଛି ନେଇ ପୃଥକ୍ ଭାବରେ ରଖିବା ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ସେହି ଆଶ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ସାଧିତ ହୋଇଅଛି । କାରଣ ଏଥିରେ ତିରିଶ ବର୍ଷରୁ ଉପର ହେବ ପ୍ରାୟ ଏକଶତ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀ ଅଲଗା ହୋଇ ରହି ଅଛନ୍ତି । ସାର ଡାନିଏଲ ହାମିଲ୍‌ଟନ ସାହେବଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହ ଓ ଯତ୍ନରେ ସେହି ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ସମୟ ସମୟରେ ଇନ୍‌ଜେକ୍‌ଶନ ଦ୍ୱାରା ଚିକିତ୍ସା କରା ଯାଉଥିଲା ।

କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ପ୍ରତୀକାର ନିମନ୍ତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଷ୍ଟେଟ୍ ପକ୍ଷରୁ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଚିକିତ୍ସାକରା ଯିବାର ଉଦ୍ୟମ ହେଉଅଛି । ଏଥି ପୂର୍ବେ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି କେବଳ ସଦୟ ବ୍ୟବହାର ଓ ଯତ୍ନ କରା ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ରୋଗ-ଚିକିତ୍ସାର କୌଣସି ବିଶେଷ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ନ ଥିଲା । ଏବେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ପ୍ରତୀକାର ପାଇଁ ଷ୍ଟେଟ ପକ୍ଷରୁ ଯେଉଁ ଚେଷ୍ଟା ହେଉଅଛି ତାହା ଦ୍ୱାରା ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ ଏଣିକି ସେମାନେ ବିଶେଷ ଭଲ ଫଳ ପାଇବେ । କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ଦମନ ଓ ପ୍ରତୀକାର ପାଇଁ ପ୍ରବଳ ଚେଷ୍ଟା ଓ ଉଦ୍ୟମ କରା ଯାଉଅଛି । ଏହି ଚିକିତ୍ସା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଶିକ୍ଷିତ ଓ ଦକ୍ଷ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜ ବାହାଦୁର ସନ ୧୯୩୦ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସ ଠାରୁ ନିଯୁକ୍ତ କରି ଅଛନ୍ତି । କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ନିବାରଣ, ଦମନ ଓ ସମ୍ଭବ ହେଲେ ତାହାର ମୂଳୋତ୍ପାଟନ କରିବା ଏହି ଉଦ୍ୟମର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସନ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଗଣନା ହୋଇଥିଲା ତାହାରୁ ଦେଖା ଗଲା ଯେ ଏହି ଷ୍ଟେଟରେ ୬୭୩ ଜଣ କୁଷ୍ଠରୋଗୀ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଖୁବ ସମ୍ଭବ ଯେ ଏହି ଗଣନାଟି ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ଠାରୁ ୮।୧୦ ଗୁଣ ବେଶୀ କୁଷ୍ଠରୋଗୀ ଅଛନ୍ତି । କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ତାହା ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ଲୋକେ ଭୁଲରେ ତାହାକୁ ଯାଦୁ, ପାଗ ବିଷାନ ଓ ଗମ୍ଭିରା ବୋଲି କହନ୍ତି । ଶେଷରେ ଯେତେବେଳେ ହାତ ଗୋଡ ଓ ମୁହଁ ପ୍ରଭୃତି ଅଙ୍ଗସବୁ କଦାକାର ହୋଇଯାଏ ଓ ଘା ସବୁ ଉପରକୁ ଫୁଟି ପଡେ ତେବେଳେ ଯାଇ ଲୋକେ ତାକୁ କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ବୋଲି ଜାଣି ପାରନ୍ତି । କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀଙ୍କୁ ବଳ-

Digitized by srujanika@gmail.com

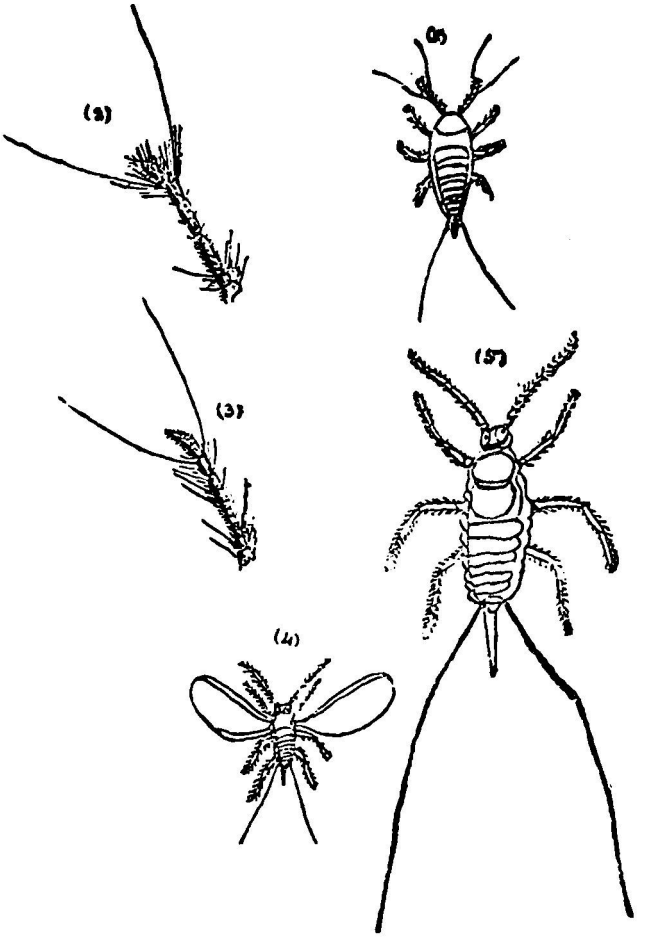

ଲୁହା ପୋକ ।

(୧) ସହା ପୋକ (ପ୍ରାୟ ୪୦ ଗୁଣ ବଡ଼)
(୨) ଅଣ୍ଡିଆ ପୋକର ଗୁଣ୍ (୩) ମଇ ପୋକର ଗୁଣ୍
(୪) ଡେଣା ଥିବା ଅଣ୍ଡିଆ ପୋକ (୪୦ ଗୁଣ ବଡ଼)
(୫) ଡେଣାହୀନ ଅଣ୍ଡିଆ ପୋକ (୬୨ ଗୁଣ ବଡ଼)

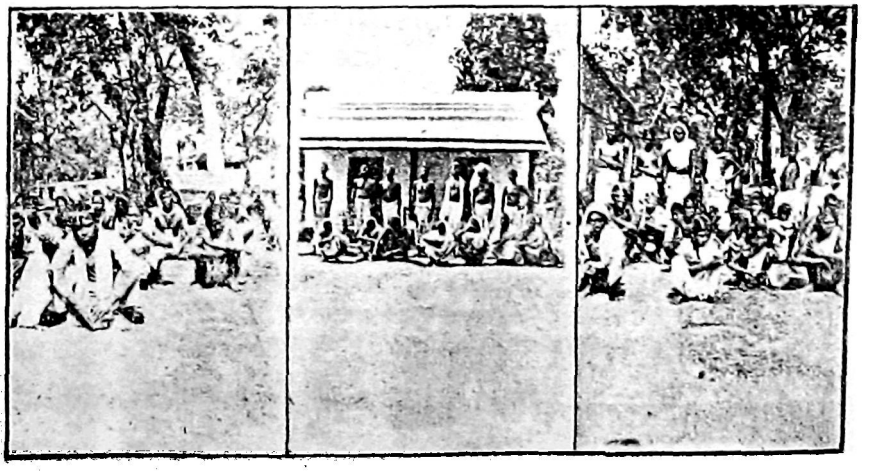

କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଚିତ୍ରଶାଳା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୃଥକ ନେଇ ଅଲଗା ସ୍ଥାନରେ ରଖିବା ସୁସାଧ୍ୟ ଓ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ଯଦି ଅଲଗା ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଏ ତାହାହେଲେ ରୋଗୀମାନେ ବିଶେଷତଃ ଯାହାଙ୍କର ରୋଗ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଥିବ ସେମାନେ ଲୁଚ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ । କାରଣ ପୃଥକ୍ ହୋଇ ରହିବା ସେମାନଙ୍କୁ କଇଦରେ ରହିବା ପରି ଜଣାଦିବ । ଏହି ହେତୁରୁ ଯେଉଁ ଉପାୟ ଓ ପ୍ରଣାଳୀ ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଶରେ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି ସେହି ସମସ୍ତ ଉପାୟ ଏଠାରେ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଇ ଅଛି । ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ଚିକିତ୍ସା କଲେ ସୁବିଧା ହେବ ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀ ଚିକିତ୍ସା-ଗୃହ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯିବ । ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ପରୀକ୍ଷା ଏବଂ ରୋଗ ଚିକିତ୍ସାର ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ମଧ୍ୟ ତାହା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କରାଯିବ ।

ବାରିପଦା ଡାକ୍ତର ଖାନା ହତାରେ ଚିକିତ୍ସା ବିଭାଗର ଅଧୀନରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା କେନ୍ଦ୍ର ୧୯୩୦ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ଠାରୁ ଖୋଲା ହୋଇଅଛି । ପ୍ରତି ସପ୍ତାହରେ ଦୁଇଥର ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁବାର ଓ ସୋମବାର ଦିନ ରୋଗୀମାନେ ସେଠାରେ ଚିକିତ୍ସା ପାଆନ୍ତି । ଖୁବ୍ ଆଧୁନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମାନ ଭାବରେ ଚିକିତ୍ସା କରା ଯାଉଅଛି ଓ ଚିକିତ୍ସା ଦ୍ୱାରା ଭଲ ଫଳ ହେଉ ଥିବାର ବୁଝିବାର ଷ୍ଟେଟର ଦୂର ଦୂର ସ୍ଥାନରୁ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀମାନେ ଏଠାକୁ ଆସୁଅଛନ୍ତି । ଏହି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ୨୫୦ ଜଣ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀଙ୍କର ନାମ ରେଜିଷ୍ଟରରେ ଦରଜ ହୋଇଅଛି । ଚିକିତ୍ସା ଦ୍ୱାରା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୫୦ ଜଣ ରୋଗୀଙ୍କର ରୋଗର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷଣମାନ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଟିକିତା ଘା ଓ ଦାଗ ଥିଲା ସେ ସବୁ ଏବେ ଅଛି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ କିଛି କାଳ ପାଇଁ କେବଳ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରଖା ଯାଇଅଛି । କିଛି ଦିନ ପରେ ସେମାନେ ଭଲ ହୋଇ ଘରବାର ଆଶା କରାଯାଏ । ସେମାନଙ୍କ ଛଡା ଆଉ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ରୋଗୀ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଭଲ ହୋଇ ଆସୁ ଅଛନ୍ତି । ଡାକ୍ତର ଖାନାର ହତା ମଧ୍ୟରେ କିଛି ଦୂରକୁ କୁଷ୍ଠ ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା ଗୃହ ତୟାର ହେଉଅଛି । ଯେଉଁ ପରଦା-ନସିନ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ଭଦ୍ରଲୋକ ଓ ଜେଲଖାନାର କଇଦ କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ସପ୍ତାହରେ ଥରେ ଲେଖାଁଏ ନିଜ ନିଜ ସ୍ଥାନରେ ଚିକିତ୍ସା କରା ଯାଉଅଛି । ସେଥି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି ଖରଚ ନିଆଯାଏ ନାହିଁ । କୁଷ୍ଠାଶ୍ରମରେ ଥିବା ରୋଗୀମାନେ ଏଥି ପୂର୍ବେ କେବଳ ସଦସ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଓ ଖାଇବା ପିଇବାର ଯତ୍ନ ଛଡା ନିୟମିତ ଚିକିତ୍ସା ପାଉ ନ ଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେମାନେ ସେହି ସଦସ୍ୟ ବ୍ୟବହାର ଓ ଯତ୍ନ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସପ୍ତାହରେ ଦୁଇ ଥର ଲେଖାଏଁ ଚିକିତ୍ସା ମଧ୍ୟ ପାଉ ଅଛନ୍ତି । ସପ୍ତାହରେ ଦୁଇଦିନ ମଫସଲ୍ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରାଯାଏ । କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ପ୍ରକୃତରେ ଚିହ୍ନି ସ୍ଥିର କରିବା ଓ ରୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଚିକିତ୍ସା ସକାଶେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା ଏହି ଅନୁସନ୍ଧାନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ରୋଗଟି ଦୁ ପ୍ରକାରର । ତାହା ଦ୍ୱିପରି ରୋଗୀ ଦେହରୁ ଭଲ ମନୁଷ୍ୟ ଦେହକୁ ସଂକ୍ରମଣ କରେ ଏବଂ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଚିକିତ୍ସା ଦ୍ୱାରା ଏହି ରୋଗ ଯେ ଭଲ ହୋଇ ପାରିବ ଏ ସମସ୍ତ ମଧ୍ୟ ଛବି (Wallchat) ଦ୍ୱାରା ଲୋକମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଏ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୪୭ ଟି ଗ୍ରାମ ପରିଦର୍ଶନ କରାଯାଇଅଛି । ସେହି ସମସ୍ତ ଗ୍ରାମରେ ୧୭୭ ଜଣଙ୍କ ଠାରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ଥିବାର ଜଣା ପଡିଅଛି । ଅନୁସନ୍ଧାନ ସମୟରେ ଜଣାଗଲା ଯେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଯେଉଁ ଚର୍ମ୍ମରୋଗକୁ ସାମାନ୍ୟ ଘା ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ ତାହା ପ୍ରକୃତରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗ । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକେ ସେହି ଚର୍ମ୍ମ ରୋଗକୁ କାଲୁଆ ଜାଡ଼, ଲାଲ ଛଡ଼, କାଲୁଆ ବାତ ଓ ବାତରକ୍ତ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଲାହା ବିଷୟରେ କେତେକ କଥା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନୃପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଗୁପ୍ତ ବି.ଏ, ଡି.ଓ.ଆର୍,
ଏସିଷ୍ଟେଣ୍ଟ ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଏହି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟରେ ଲାହା ଗୋଟିଏ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ଜଙ୍ଗଲ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ, । ଲାହା ବା ଲାକ୍ଷା ପ୍ରଧାନତଃ ତିନି ଗୋଟି ପଦାର୍ଥରେ ଗଠିତ ଯଥା:—ରଙ୍ଗ ଏବଂ ମହମ ଓ ଝୁଣା ଭଳି ଯୋଡ଼ିଏ ପଦାର୍ଥ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଲାହା ପୋକ ଦେହର ଭିନ୍ନ ଅଂଶରୁ ଏହି ତିନି ଗୋଟି ପଦାର୍ଥ ବାହାରି ଲାହା ଆକାରରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ଲାହା ଚାଷ ଭଲ କରି କରିବାକୁ ହେଲେ ଯେଉଁ ପୋକ ଲାହା ଉତ୍ପାଦନ କରେ ସେହି ପୋକ କିପରି ଜନ୍ମେ ଓ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ସେ ବିଷୟ ଜାଣିବା ବିଶେଷ ଦରକାର । ଯେତେବେଳେ ଲାହା ପୋକ ସବୁ ଅଣ୍ଡାରୁ ବାହାରନ୍ତି ତେତେବେଳେ ସେହି ପୋକ ସବୁ ପ୍ରାୟ ଏକ ଇଞ୍ଚର ଚତୁର୍ଥ ଭାଗରୁ ଏକଭାଗ ପରିମିତ ଲମ୍ବା ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୋକର ତିନି ଯୋଡ଼ା କରି ଗୋଡ, ଦୁଇଟା କରି କୃଷ୍ଣବର୍ଣ୍ଣ ଆଖି, ଏକ ଯୋଡ଼ା କରି ଶୃଙ୍ଗ ଓ ସେ ଶୃଙ୍ଗ ଆଗରେ ଦୁଇଟା ଲମ୍ବା ସରୁ ରୁମ ଥାଏ । ତାହା ଦ୍ୱାରା ପୋକମାନେ ପଦାର୍ଥ ସବୁ ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଙ୍କାନଳ ଓ ଦୁଇ-ଗୋଟି ସରୁ କେଶ ସେହି ପୋକର ପଛ ଅଡେ ଥାଏ । ସେହି ପୋକର ଶରୀରର ଗଠନ ପ୍ରାୟ ଅଣ୍ଡାକୃତି । ସେମାନେ ବର୍ଷକରେ ଦୁଇ ଥର ଜନ୍ମ ହୁଅନ୍ତି ।

କ୍ଷୁଦ୍ର ଲାହା ପୋକ (ମାଈ ଓ ଅଣ୍ଡିରା) ଅଣ୍ଡାରୁ ଏକ ସମୟରେ ବାହାରନ୍ତି । କ୍ଷୁଦ୍ର ପୋକ ଏକ ସମୟରେ ବାହାରନ୍ତି ବୋଲି ତାହାର ନାମ ଲାକ୍ଷା ହୋଇଅଛି । ଅଣ୍ଡାରୁ ବାହାରିବା ସମୟରେ ଉଭୟ ମାଈ ଓ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ଏକା ରକମ ଦେଖା ଯାଆନ୍ତି । ମ୍ୟାଗ୍ନିଫାଇଂ ଗ୍ଲାସ (ଯେଉଁ କାଚ ଖଣ୍ଡରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପଦାର୍ଥ ବଡ ଦିଶେ) ସାହାଯ୍ୟରେ ଦେଖିଲେ ମାଈ ଓ ଅଣ୍ଡିରା ଚିହ୍ନା ପଡିବ । କାରଣ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକର ଶୃଙ୍ଗର ଅଗ୍ରଭାଗ ମୁକୁଆ ଭାବରେ ଅଳ୍ପ ରୁମ ଥାଏ । ମାଈ ପୋକର ଶୃଙ୍ଗର ଅଗ୍ରଭାଗ ଗୋଲାକାର ସେଥିରେ ବେଶୀ ରୁମ ଥାଏ । ଏହି ପୋକ ସବୁ ଅଣ୍ଡାରୁ ସାତ ସପ୍ତାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହାରୁ ଥାଆନ୍ତି । ମାତ୍ର ପ୍ରଥମ ତିନି ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ବାହାରନ୍ତି ।

ଲାକ୍ଷା ପୋକ ସବୁ ଖୁବ୍ ଆସ୍ତେ ଗୁଲୁଗୁଲ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ରସାଲିଆ କଞ୍ଚୁଡ ଡାଳ ଖୋଜି ବୁଲନ୍ତି । ଯେତେ-ବେଳେ ସେପରି ଡାଳ ସେମାନଙ୍କୁ ମିଳେ ତେତେବେଳେ ସେମାନେ ସେଥିରେ ଲାଗି ରହନ୍ତି ଏବଂ ତହିଁରୁ ଶୁଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ରସ ଶୋଷଣ କରନ୍ତି । ପୁରୁଣା ଓ ସରୁ ବକଲା ଯୁକ୍ତ ଡାଳକୁ ସେମାନେ ଭେଦ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏହି ପୋକ ସବୁ ଆହାର ନ ପାଇଲେ ବେଶୀ ବେଳଯାଏଁ ବଞ୍ଚି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଯଦି ରସାଲିଆ ଡାଳ ସେମାନଙ୍କୁ ନ ମିଳେ ତେବେ ସେମାନେ ପତ୍ରର ଡେମ୍ଫରେ ଲାଗି ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ପତ୍ରର ଡେମ୍ଫ ସବୁ ଶୁଖି ଯାଇ ଲାଖ ସହିତ ତଳେ ପଡି ଯାଏ । ଲାହା ପୋକ ଯେଉଁ ସବୁ ରସ ପିଅନ୍ତି ସେ ସବୁ ରସ ପୋକ-ପେଟରେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ପଦାର୍ଥରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ତତ୍ପରେ ତାହା ସେମାନଙ୍କର ଲୋମ ମୂଳ ବାଟେ ଉପରକୁ ବାହାରେ । ଉପରକୁ ଯାହା ବାହାରି ପଡେ ତାହା ମହମ ଓ ଝୁଣା ପରି ଏକ ପ୍ରକାର ପଦାର୍ଥ । ସେହି ପଦାର୍ଥର ଆବରଣ ଭିତରେ ପୋକମାନେ ରହନ୍ତି । ସେହି ସମୟରେ ସେମାନେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ରସ ଶୋଷି ଖାଆନ୍ତି । ଉଭୟ ମାଈ ଓ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ସବୁ ସେମାନଙ୍କ କୋଷା ଭିତରେ ଦେହରୁ ଖୋଳିଥା ଶୁଅନ୍ତି । ଅଣ୍ଡିରା ପୋକର ବସା ପହିଲୁ ଅଣ୍ଡାକାର ଓ ମାଈ ପୋକର ବସା ପହିଲୁ ଗୋଲ ଓ ତାହା ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ବସା ଠାରୁ ବଡ ହୋଇ ଥାଏ ।

ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ବସାର ଅଗଅଡେ ଦୁଇ ଗୋଟି ଛିଦ୍ର ଥାଏ । ସେହି ଛିଦ୍ର ବାଟେ ଅଳ୍ପ ଧୋବଲା ନରମ ସରୁ ରୁମ ପରି କେତେକ ଗୁଡିଏ ଜିନିଷ ବାହାରକୁ ବାହାରି ପଡେ । ମାଈ ପୋକ ବସାର ଅଗ ପାଖରେ ଦୁଇ ଗୋଟି ଛିଦ୍ର ଓ ପଛ ଆଡକୁ ଗୋଟିଏ ଛିଦ୍ର ଥାଏ । ସେହି ଛିଦ୍ର ଦେଇ ଅଳ୍ପ ଧୋବଲା ନରମ ସରୁ ରୁମ ପରି କେତେକ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟ ବାହାରକୁ ବାହାରି ପଡ଼ି ଥାଏ । ଉଭୟ ମାଈ ଓ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକର ବସା କ୍ରମଶଃ ବଡେ । ପ୍ରାୟ ଅଢେଇ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଅଣ୍ଡିରା ଓ ମାଈ ପୋକ ସବୁ ପୂର୍ଣ୍ଣାବୟବ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଯେତେ ବଢିବାର ତେତେ ବଢନ୍ତି । ତାହା ପରେ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ସବୁ ସେମାନଙ୍କ ବସାରୁ ବାହାରି ଆସନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମାଈ ପୋକ ଗୁଡିକ ଡାଳରେ ଲାଗି ରହି ଥାଆନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବସା ଶୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ପୂର୍ଣ୍ଣାବୟବ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବସା ଶୁଅ ଅବିବା ପରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଋତୁର ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶର ଡେଣା ନ ଥାଏ, ଏବଂ ଶୀତ ଋତୁର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକର ଡେଣା ଥାଏ ଓ କେତେକଙ୍କର ଡେଣା ନ ଥାଏ । ଯେଉଁ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକର ଡେଣା ଥାଏ ସେ ଡେଣା ନ ଥିବା ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ଠାରୁ କ୍ଷୁଦ୍ର । ସେହି ଡେଣା ନ ଥିବା ଅଣ୍ଡିରା ପୋକମାନ କୁଆ ଲାହା ପୋକ ପରି ଦିଶନ୍ତି । ତେଣୁ କୁଆ ପୋକ କିଏ ଓ ବଡ ପୋକ କିଏ ତାହା ସମୟରେ ଚିହ୍ନା ଯାଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବଡ ପୋକର ଆକାର ବଡ ଥିବାରୁ ଚିହ୍ନା ଯାଇ ପାରିବ । ବଡ ପୋକର ଦେହ କୁଆ ପୋକ ଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଗୁଣ ଲମ୍ବା । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଆଖି, ଶୃଙ୍ଗ, ତଳପେଟ, ଗୋଡ ଓ ପଛରେ ଥିବା ନଳ ଓ ଦେହର ଶେଷ ଭାଗରେ ଥିବା କେଶ ଏହି ସମସ୍ତ ସାହାଯ୍ୟରେ ବଡ ପୋକ ଚିହ୍ନା ଯାଇ ପାରିବ । ବଡପୋକର ପଛ ପାଖରେ ଥିବା ନଳଟି ବେଶୀ ଲମ୍ବା ହୋଇ ଥାଏ ଓ ଅଗ ଆଡକୁ ଅଳ୍ପ ବଙ୍କା ହୋଇ ଯାଇ ଥାଏ ଏବଂ ପଛରେ ଥିବା କେଶ ଗୁଡିକ ବେଶୀ ମୋଟା ଓ ବେଶୀ ଲମ୍ବା ହୋଇ ଥାଏ । ମାଈ ପୋକର ବସା ଉପରେ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ସବୁ ଧୀରେ ଚାଲି ବୁଲନ୍ତି ଓ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ମାଈ ପୋକଙ୍କର ଗର୍ଭ ଧାରଣ ହୁଏ । ତତ୍ପରେ ଅଣ୍ଡିରା ପୋକ ସବୁ ମରି ଯାଆନ୍ତି ।

ଗର୍ଭ ଧାରଣ ପରେ ମାଈ ପୋକ ଗୁଡିକ ଶୀଘ୍ର ବଢନ୍ତି । ସେମାନେ ଡାଳରୁ ସେ ସମୟରେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ରସ ଟାଣନ୍ତି । ସେହି ହେତୁରୁ ସେମାନଙ୍କ ଦେହରୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଲାଖ ବାହାରିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ବସା ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ବଡ ହୋଇ-ଯାଏ । ପୋକ ଗୁଡିକ ପାଖରେ ବସା ବାନ୍ଧନ୍ତି । ସେ ବସା ସବୁ ବଢିଲେ ଲାଗିଯାଇ ଗୋଟା ହୋଇଯାଏ ଓ ତାହା ଲାଖ ହୋଇ ବନ୍ଦି ହୁଏ ।

ଲାହା-କୋଣା ଭିତରେ ଥିବା ମାଈ ପୋକ ଯେଉଁ ପରି-ମାଣରେ ବଢୁ ଥାଏ ତାହା ଉପରର ଖୋଳ ମଧ୍ୟ ସେହି ପରିମାଣରେ ବିସ୍ତୃତ ହେଉଥାଏ । ଏହି ହେତୁରୁ ମାଈ ପୋକ କୋଣ ମଧ୍ୟରେ ରହିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଯାଗା ପାଏ । କେହି କହନ୍ତି ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଉତ୍ତାପ ହେତୁ ଏହି ବସା ସବୁ ନରମ ହୋଇ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇ ଯାଏ । ଅନ୍ୟ କେହି କହନ୍ତି ଯେ ପୋକ ଦେହର କୌଣସି ବିଶେଷ ସ୍ଥାନରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ରସ ବାହାରି ବସାକୁ ନରମ କରି ଦେବାରୁ ତାହା ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଯାଏ । ଏହି ସମୟରେ ମାଈ ପୋକ ଦେହରୁ ଏକପ୍ରକାର ମିଠା ରସ ବାହାରେ । ସେହି ରସ ଗଛର ପତ୍ରରେ ପଡ ପତ୍ରକୁ କଳା ବର୍ଣ୍ଣ କରି ଦିଏ ଏବଂ ସେହି ରସ ସବୁ ଭୂମିରେ ପଡ ଗଛତଳ ଭୂମିକୁ ମଧ୍ୟ କଳା କରି ଦିଏ । ପୂର୍ବରେ କୁହା ଯାଇ ଅଛି ଯେ ଲାଖ-ପୋକ ବସାର ଛିଦ୍ର ବାଟେ ନରମ, ସରୁ ଧୋବଲ ଭୂମ ପରି କେତେକ ଗୁଡିଏ ଜିନିଷ ବାହାରକୁ ବାହାରେ । ସେହି ସବୁ ଜିନିଷ ଏହି ସମୟରେ ଲମ୍ବା ହୋଇ ଯାଏ ଓ ତାହା ଦ୍ୱାରା ଗଛ ଡାଳ ସବୁ ଧୋବଲ ଦେଖା ଯାଏ । ଏହା ଦେଖି ଲାଖ ଚାଷିମାନେ ଅନନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି, କାରଣ ଏହା ଦ୍ୱାରା ଲାଖ ଫସଲ ଭଲ ହେବାର ସୂଚନା ମିଳେ । ଯଦି ଏପରି ଧୋବଲ ଦେଖା ନ ଯାଏ ତାହା ହେଲେ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ ମାଈ ପୋକ ସବୁ, ଋତୁର କଠୋରତା ହେତୁ ବା ସେମାନଙ୍କର ଶତ୍ରୁ କୀଟର ଆକ୍ରମଣ ହେତୁ ମରି ଯାଇ ଅଛନ୍ତି ।

ଅଣ୍ଡା ଦେବାର ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ ମାଈ ପୋକ କିଛି ଖାଏ ନାହିଁ । ଅଣ୍ଡା ଦେବା ସମୟରେ ମାଈ ପୋକର ଆକାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହୋଇଯାଏ ।

ଯେଉଁ ଡାଳରେ ଲାହାଥର ଥାଏ ସେହି ଡାଳକୁ ଲାହା-ପୋକ ଅଣ୍ଡା ଦେବାର ଦୁଇ ସପ୍ତାହ ପୂର୍ବରୁ କାଟି ନେଲେ ଦହନ ଲାଖର କୌଣସି କ୍ଷତି ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ପରି କଟା ଡାଳକୁ ଗଛରେ ବନ୍ଧନ ସୂତ୍ରରେ ଲଗାଇବା ସକାଶେ ଦୂର ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଯାଇ ପାରେ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଯେଉଁ ଜାତି ଗଛରେ ଲାହାପୋକ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଉମ୍ବୁ ବାହାରନ୍ତି ଅନ୍ୟଥାରେ ପ୍ରାୟ ଠିକ ସେହି ସମୟରେ ସେହି ଜାତୀୟ ଲାଖ ଗଛରେ ପୋକ ଅଣ୍ଡାରୁ ବାହାରିବେ । ବହନ ଲାହା ସଂଗ୍ରହ କରିବା ବିଷୟରେ ଏହି ତଥ୍ୟଟି ଜାଣି ରଖିଥିବା ବିଶେଷ ଦରକାର । ତାହାହେଲେ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରର ବ୍ରାହ୍ମଣଗାଡି ଓ ପାର୍ଶ୍ୱବର୍ତ୍ତୀ ସବ୍‌ଡିଭିଜନରୁ ବହନ ଲାହା ସଂଗ୍ରହ କରି ତାହା ସଦର ଓ କର୍ପିପଦା ସବ୍‌ଡିଭିଜନର ଦୂର ଦୂର ସ୍ଥାନକୁ ଲାହା ଚାଷ ସକାଶେ ସୁବିଧାରେ ପଠା ହୋଇ ପାରିବ । ଏହି ପରି ଲାହା ବହନ ଲଗାଇଲେ ଫସଲ ଭଲ ହୁଏ । ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଲାହା ହେବା ଗଛରେ ବିଶେଷତଃ କୁସୁମ, କୋଲ ଓ ପଲାଶ ଗଛରେ କେଉଁ କେଉଁ ସମୟରେ ପୋକ ସବୁ ଅଣ୍ଡାରୁ ବାହାରନ୍ତି ତାହାର ହିସାବ ରଖିଥିଲେ ବହନ ଲାଖର ଖରିଦ୍ଦାର ଓ ବିକ୍ରେତା ଦୁହିଙ୍କର ଉପକାର ହେବ । କୁସୁମ, କୋଲ ଓ ପଲାଶ ଗଛରେ ଲାହାଚାଷ ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ହୁଏ । ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାହା ଗଛ ସବୁ ଗଣତି ହୋଇଅଛି । ତହିଁରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ କୁସୁମ, କୋଲ, ପଲାଶ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଅଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୃହ ବଗିଚା ସକାଶେ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ ।

(ପ୍ରାପ୍ତ)

ଭାରତ ସର୍କାର କୁଲି ସଂଗ୍ରହ ସମ୍ବନ୍ଧେ କେତେକ ଆଇନ କରି ଅଛନ୍ତି, ଓ ଭାରତର ପ୍ରାଦେଶିକ ସରକାରମାନେ ମଧ୍ୟ ଏଥି ସକାଶେ କେତେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଆଇନ ଜାରି କରି ଅଛନ୍ତି । ସେହି ସମସ୍ତ ଆଇନ ଅନୁସାରେ "ଆଶାମ ଲେବର ବୋର୍ଡ" ନାମରେ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସମିତି ଅଛି । ଏହି ସମିତି ଅଧୀନରେ "ଗୃହା ଗୃହର ଜିଲ୍ଲା କୁଲି ସମିତି" ଅଛି । ଗୃହା ବଗିଚା ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷତଃ ଆଶାମ ଓ ଦୋଆର ନାମକ ସ୍ଥାନର ଗୃହା ବଗିଚା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ତାହା ଏହି ଜିଲ୍ଲା ସମିତି ଜରିଆରେ ହୋଇଥାଏ ।

କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିବା ବିଷୟରେ 'ଯେପରି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାର' ଅବଶ୍ୟକ ତାହାର କଟକଣା ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଏହି ଜିଲ୍ଲା ସମିତି ଅଧୀନରେ କରାଯାଇ ଅଛି । ଏହି ସମିତି ପରିଚାଳନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନେକ ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୁଏ । ଏ ବିଷୟରେ ଆଶାମର ଗୃହା ବଗିଚାର ମାଲିକମାନେ ସାଇମନ କମିଶନ ଆଗରେ ଅପିଲ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ କମିଶନ ଆଗରେ ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେବା ବେଳେ କହିଥିଲେ ଯେ ଗୃହା ବଗିଚାରେ ଜଣେ କୁଲି ପହଞ୍ଚିବାକୁ ୨୦ ପାଉଣ୍ଡ (ପ୍ରାୟ ଟ ୩୦୦ ଟଙ୍କା) ଲାଗୁଅଛି ।

ପୂର୍ବେ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକାଦାର (Contractor) ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହେଉ ଥିଲା । ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସେ ପ୍ରଥା ବନ୍ଦ କରି ଦେବାରୁ ଗୃହା ଗୃହିମାନେ କେତେକ ସମିତି ସାହାଯ୍ୟରେ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କଲେ । ସେହି ସମିତିମାନ ନିଜି ଏହି ଜିଲ୍ଲା ସମିତି ଗଠିତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ଜିଲ୍ଲା ସମିତି ଅଧୀନରେ କେତେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ଥାନୀୟ ଏଜେଣ୍ଟ (ଗୁମାସ୍ତା) ଅଛନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଅଧୀନରେ କେତେକ ଗୁଡ଼ିଏ ସର୍ଦ୍ଦାର କାମ କରନ୍ତି । ୧୯୦୧ ମସିହା ୨ ଆଇନର ଧା ୬୪ ଗ ଅନୁସାରେ ଏଜେଣ୍ଟ ମାନଙ୍କୁ ଲାଇସେନ୍ସ ଅର୍ଥାତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ମିଳେ ଏବଂ ସେହି ଆଇନର ଧା ୫୬ ଗ ଅନୁସାରେ ସର୍ଦ୍ଦାରମାନେ ମଧ୍ୟ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ଅନୁମତି ପାଆନ୍ତି । କେବଳ ସେହି, ଅନୁମତି ପ୍ରାପ୍ତ ସର୍ଦ୍ଦାର ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ।

ଯେ ସର୍ଦ୍ଦାର ହେବ ସେ ପ୍ରକୃତ ଗୃହା ବଗିଚାର ଜଣେ କୁଲି ହୋଇ ଥିବ ଓ ତାହାର ନାମ ଗୃହା ବଗିଚା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା ଅବଶ୍ୟକ । ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ଅବାଧରେ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ପାରିବ ବୋଲି ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ବିଜ୍ଞପ୍ତି ଜାରି କରି ଥିବେ ସେହି ସ୍ଥାନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର କୁଲି ସଂଗ୍ରହ ନିମନ୍ତେ ଗଲେ ସେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲୋକର ସାହାଯ୍ୟ ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଗୃହା ବଗିଚାର ମେନେଜର ପ୍ରଥମେ ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ କୌଣସି ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଏଜେଣ୍ଟ ଅଫିସକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ଏଜେଣ୍ଟ ଅଫିସରୁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରା ଯିବ ସେ ସ୍ଥାନର ଏଜେଣ୍ଟ ନିକଟକୁ ପୁଣି ସେହି ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ ପଠାଇ ଦିଆ ଯାଏ ।

ଉକ୍ତ ସର୍ଦ୍ଦାର ସେହି ସ୍ଥାନୀୟ ଏଜେଣ୍ଟ ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ତାହାର କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ଗ୍ରାମକୁ ଯିବାର ଖରଚ ଓ କୁଲି ଆଣିବାର ଖରଚ ତାକୁ ଆଗାମୀ ଦିଆଯାଏ । ଯେଉଁ କୁଲିମାନେ ଗୃହା ବଗିଚାକୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଯିବା ସକାଶେ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ଅଣେ, ବଗିଚାରୁ ଆସିବା ଯିବା ଖରଚ ମଧ୍ୟ ସରଦାରଙ୍କୁ ମିଳେ । ଏହି ସବୁ ଖରଚ ବାଦେ ସମୟ ୨ ରେ ସେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୁଷ କୁଲି ସକାଶେ ଟ ୨୦ ଟଙ୍କା ଓ ଯଦି ସେ କୌଣସି ପୁରୁଷ ଓ ତାହାର ସ୍ତ୍ରୀ ଉଭୟଙ୍କୁ କୁଲି ସ୍ୱରୂପ ସଂଗ୍ରହ କରେ ତେବେ ସେ ଉଭୟଙ୍କ ସକାଶେ ଟ ୪୦ ଟଙ୍କା କମିଶନ୍ ପାଏ । ସାଧାରଣତଃ କୁଟୁମ୍ବ ସହିତ ଗୃହା ବଗିଚାକୁ ଯିବା ସକଶେ କୁଲିମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହ ଦିଆଯାଏ । କେତେକ ଗୃହା ବଗିଚାରେ ସବୁ ଟୁମ୍ବ କୁଲି ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କୁଲି ନିଆ ଯାଏ ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ କୁଲିମାନଙ୍କୁ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଏ ସେମାନଙ୍କୁ ଜିଲ୍ଲା ସମିତିର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଅଣା ଯାଏ । ସେଠାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଖୋରାକି ମିଳେ, କାହାରିକୁ ଟଙ୍କା ଦିଆଯାଏ ଓ କାହାରିକୁ ବ୍ୟବହାରୀୟ ଜିନିଷ ମାନ ଦିଆଯାଏ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବଗିଚାକୁ ପଠା ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ବୟସ୍କପ୍ରାପ୍ତ କୁଲିଙ୍କୁ ଲୁଗା ଓ ବାସନ ଦିଆଯାଏ । ଶୀତ ଦିନ ହୋଇ ଥିଲେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୟସ୍କପ୍ରାପ୍ତ କୁଲିଙ୍କୁ (ସ୍ତ୍ରୀ କିମ୍ବା ପୁରୁଷ) ଖଣ୍ଡିଏ ଧୋତି, କିମ୍ବା ଖଣ୍ଡିଏ ଶାଢ଼ୀ, ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି ଛୋଟ କମ୍ବଳ ଗୋଟିଏ ପିତଳ ଲୋଟା ଓ ଖଣ୍ଡିଏ ପିତଳ ଥାଳି ମିଳେ । ଗ୍ରୀଷ୍ମ-କାଳ ହୋଇ ଥିଲେ ଖଣ୍ଡିଏ ଧୋତି କିମ୍ବା ଖଣ୍ଡିଏ ଶାଢ଼ୀ, ଖଣ୍ଡିଏ ଛୋଟ କମ୍ବଳ, ଖଣ୍ଡିଏ ପିତଳ ଲୋଟା ଓ ଖଣ୍ଡିଏ ପିତଳ ଥାଳି ମିଳେ । ତାହା ପରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଫିସ ପିଅନ ସାହାଯ୍ୟରେ ଗୁଲାଣ ଏଜେଣ୍ଟି ଅଫିସକୁ ପଠାଯାଏ । ଜଣେ ପିଅନ ମାରଫତ୍‌ରେ ୫ ୨୦ ଶ କୁଲି ପଠାଯାଇ ଥାଆନ୍ତି । କ୍ରମେ ଏକ ଗୁଲାଣ ଅଫିସରୁ ଅନ୍ୟ ଗୁଲାଣ ଅଫିସକୁ ପଠା ଯାଆନ୍ତି । ଏହିପରି ପହଡ଼ା ସାହାଯ୍ୟରେ ଯାଇ ଶେଷରେ ସେମାନେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବଗିଚାରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତତ୍ପରେ ବଗିଚାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ପ୍ରଥମେ ମାସେ କିମ୍ବା ଦୁଇ ମାସ ସେମାନେ ପରୀକ୍ଷା ସ୍ୱରୂପରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ତାହା ପରେ ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନୁସାରେ ମଜୁରି ପାଆନ୍ତି । ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଠାରୁ ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୃହ ପତର ତୋଳିବା ସମୟ । ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବଗିଚା କୁଲି ବେଶୀ ଉପାର୍ଜନ କରେ । ତାହାର ଦୈନିକ ହାରାହାରି ମଜୁରି ୫ ୦ । ଠାରୁ ୫ ୦।/ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେଁ ବେଶୀ ନୁହେଁ । କୁଲିର ବେମାର ସମୟକୁ ହିସାବରେ ଅଣିଲେ ଦେଖା ଯିବ ଯେ ସେ ମାସରେ ଅଠ ଟଙ୍କାରୁ ଦଶ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଏ ତହିଁରୁ ବେଶୀ ପାଏ ନାହିଁ । କୁଲିମାନେ ଇଚ୍ଛା କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ବଗିଚା ମଧ୍ୟରେ ଗୃହ କରିବାକୁ ବିନା ଖଜଣାରେ ଜମି ଦିଆ ଯାଇ ଥାଏ । ସେମାନେ ଗୃହ ବଗିଚା ମଧ୍ୟରେ ଜମି ନେଇ ଯେପରି ସ୍ଥାୟୀ ଭାବରେ ବାସ କରି ରହିବେ ତହିଁର ବିଶେଷ ଚେଷ୍ଟା କରା ଯାଏ । ଏହି ଚେଷ୍ଟା ଫଳରେ ଅନେକ କୁଲି-ପରିବାର ବଗିଚା ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ବଗିଚା ବାହାରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜମିରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଘର କରି ରହିବାକୁ କେତେକ ଗୁଡିଏ ଗ୍ରାମ ହୋଇ ଯାଇ ଅଛି । ଗୃହ ବଗିଚାର ବାହାରେ ଏହିପରି ଯେଉଁ କୁଲି ଗ୍ରାମମାନ ହୋଇ ଅଛି ତାହାକୁ ବସ୍ତି କହନ୍ତି ।

କୌଣସି ଗଡ଼ଜାତ (Feudatory) ଷ୍ଟେଟ୍‌କୁ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ ସକାଶେ କୌଣସି ସର୍ଦ୍ଦାର ଆସିଲେ ତାକୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ଯେଉଁ ସବୁ ନିୟମ ମାନିବାକୁ ହୁଏ ସେହି ଷ୍ଟେଟରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାୟ ସେହି ସବୁ ନିୟମ ପାଳିବାକୁ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ସବୁ ଷ୍ଟେଟରୁ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ନିୟମ ନାହିଁ; କାରଣ ସେହି ସବୁ ଷ୍ଟେଟ-ଅଧିପତିମାନଙ୍କର ମତ ଏହି ଯେ ସେମାନଙ୍କ ଷ୍ଟେଟରୁ ଆରେ ଗୃହ ବଗିଚାକୁ କୁଲି ଗଲେ ଆଉ ଫେରି ଆସେ ନାହିଁ ଓ ଷ୍ଟେଟ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ଚିରକାଳ ଜମିରେ ହରାଇ ଥାଏ । ଯେଉଁ ଷ୍ଟେଟରୁ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ନିୟମ ଅଛି ସେ ଷ୍ଟେଟକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ କୁଲି ସକାଶେ କିଛି କିଛି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫିସ ମିଳେ । ଗୃହ ଛଡ଼ା ସମିତିର ଆଦର୍ଶ ନିୟମ (model rules) ବୋଲି କେତେ ଗୁଡିଏ ନିୟମ ଅଛି । ଯେଉଁ ଷ୍ଟେଟରୁ କୁଲି ସଂଗ୍ରହର ଅନୁମତି ମିଳେ ସେହି ଷ୍ଟେଟରେ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ ବିଷୟରେ ଏହି " ଆଦର୍ଶ ନିୟମ " ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଏ ।

ବିହାର ଓଡିଶ୍ୟାରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଷ୍ଟେଟରୁ କୁଲି ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଅଛି । ଯଥା :— ଅଠଗଡ, ଆଠମଲ୍ଲିକ, ବଉଦ, ବାମଡା, ବଡାମ୍ବା, ଦଶପଲ୍ଲ, ଢେଙ୍କାନାଳ, ଗାଙ୍ଗପୁର, ହିନୋଲ, ଯଶପୁର, ଖଣ୍ଡପଡା, ମରୁଖୁଣ୍ଟ, କେଉଁଝର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ନରସିଂହପୁର, ନୟାଗଡ, ନୀଳଗିରି, ପାଲଲହଡା, ପାଟନା, ରେଡାଖୋଲ, ସଣ୍ଡେଇକଳା, ସୋନପୁର ଓ ତିଗିରିଆ ।

ଯେଉଁ ଜାତୀୟ ଲୋକେ କାମ କରିବା ସକାଶେ ଗୃହ-ବଗିଚାକୁ ଯାଆନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଜାତିର ନାମ ତଳେ ଦିଆଗଲା । ଯଥା :—ଭୂୟାଁ, ଡୋମ, ଲୋହାର, କେଉଟ, କୁମ୍ଭାର, କୁରମି, ମାଲି, ମୁଣ୍ଡା, ଓରାଓନ, ସାନ୍ତାଳ, ତେଲି, ଭୂମିଜ, ଘାସି, ଗୋଲା, ଗଣ୍ଡ, ହୋ, ସୁଆଙ୍ଗ, କନ୍ଧ, କେଓ, ଖଡିଆ, ବିଶନ, ପାଣ, ଅଗ୍ରିୟା, କୋଲଥା, ଚଷା, ଦୁଛ୍ରା, ଗଣ୍ଡା, ସୁଧ, ବଣି, ମୋର, ଧୋବା, ଗୋଆଲ (ଅହିର ଗଉଡ) ଭତ୍ରି, ଗୁଣ୍ଡିଆ ଓ ଖଣ୍ଡାୟତ ।

ସନ ୧୯୨୧–୩୦ ଓ ୧୯୩୦–୩୧ ମସିହାରେ ଗୃହ ଗୃହର ଛଡ଼ା ସମିତି ଅଧୀନରେ ଥିବା ସ୍ଥାନୀୟ ଏଜେନ୍ସି ଅର୍ଥାତ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ସିରସ୍ତାର ସଂଖ୍ୟା, ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

ସନ	୧୯୨୧–୩୦	୧୯୩୦–୩୧
ବଙ୍ଗଦେଶ	୨	୧
ବିହାର ଓଡିଶା	୧୩	୧୭
ଯୁକ୍ତପ୍ରଦେଶ	୪	୫
ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ	୭	୧୦
ବମ୍ବେ	୫	–
ମାନ୍ଦ୍ରାଜ	୬	୭
	୩୭	୩୯

ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ତାଲିକାରୁ ଜଣା ଯିବ ଯେ ଗୃହ ଛଡ଼ା କୁଲି ସମିତି ଜରିଆରେ କେତେ କୁଲି ଚାଲାଣ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ।

ସାଲ	ସର୍ଦ୍ଦାର ସଂଖ୍ୟା	ବୟଃପ୍ରାପ୍ତ କୁଲିର ସଂଖ୍ୟା
୧୯୮–୧୯	୪୫୧୧୨	୧୭୨୦୯୬୬
୧୯୧୯–୨୦	୨୮୭୨୧	୫୩୦୩୪୬
୧୯୨୦–୨୧	୬୩୮୮	୧୬୧୮୮
୧୯୨୧–୨୨	୧୪୧୪୮	୧୬୧୯୨୬
୧୯୨୨–୨୩	୧୯୭୧୭	୨୦୧୮୩
୧୯୨୩–୨୪	୩୦୮୮୦	୩୯୬୮୫୬
୧୯୨୪–୨୫	୨୭୪୨୫	୨୨୭୮୧
୧୯୨୫–୨୬	୨୭୭୩୭	୨୧୬୧୦
୧୯୨୬–୨୭	୩୦୧୦୦	୩୨୫୦୦
୧୯୨୭–୨୮	୩୦୨୦୯	୩୫୪୧୨୬
୧୯୨୮–୨୯	୩୫୭୬୩	୬୦୦୨୩୬
୧୯୨୯–୩୦	୪୨୮୨୯	୫୮୧୫୦
୧୯୩୦–୩୧	୩୨୫୪୪	୫୦୫୫୨

ଯେତେ କୁଲି ଗୃହ ବଗିଚାକୁ ଚାଲାଣ ହୁଅନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବଗିଚାରେ କେତେ ମରନ୍ତି ଓ କେତେ ଘରକୁ ଫେରି ଆସନ୍ତି ଓ ସେମାନେ ଘର ଠାରେ ସ୍ଥାୟୀ ବାସ କରି ରହିବା ସକାଶେ ଯଥେଷ୍ଟ ଟଙ୍କା ଅଣି ଥାଆନ୍ତି କି ନା ଏହି ବିଷୟର ସମ୍ବାଦ ସାଧାରଣଙ୍କୁ ଦିଆ ଯାଇ ପାରିଲେ ତାହା ହିତକର ହୁଅନ୍ତା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବାଲିଡିହା ପଥର ବନ୍ଧ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅର୍ଜୁନ ଭୂୟାଁ ବି.ଇ.
ଏକ୍‌ଜିକ୍ୟୁଟିଭ ଇନ୍‌ଜିନିଅର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ବାଲିଡିହାରେ ଗୋଟିଏ ସୁଦୃଢ଼ ପଥର ବନ୍ଧ ଅଛି । ତାହା ବାରିପଦାରୁ ସାଢ଼େ ନଅ ମାଇଲ୍ ଦୂର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ କୋଣରେ ଅବସ୍ଥିତ । ପଲପଲା ନାମକ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ନଦୀ ଶିମୁଳପାଳ ପର୍ବତ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବାହିତ ହୋଇ ଦ୍ୱାଦଶୁଣୀ ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ସମତଳ ଭୂମିରେ ପଡ଼ିଅଛି ଓ ସେଠାରୁ କିଛି ଦୂର ଯାଇ ବୁଢ଼ା ବଳଙ୍ଗ ନଦୀରେ ମିଶିଛି । ସେହି ଦ୍ୱାଦଶୁଣୀ ଠାରେ ଏହି ବନ୍ଧ ସେହି ପଲପଲା ନଦୀର ଜଳକୁ ଅଟକାଇ ରଖିଅଛି । ନଦୀରେ ବନ୍ୟା-ଜଳ ଅଧିକ ହେଲେ ସେହି ଅଧିକ ବନ୍ୟା-ଜଳ ବାହାର କରି ଦେବା ଦରକାର; କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଯାଗାରେ ବନ୍ଧଟି ହୋଇ ଅଛି ସେଠାରେ କିମ୍ବା ତାହା ପାଖରେ ଅଧିକା ବନ୍ୟା-ଜଳ ବାହାର କରି ଦେବା ପାଇଁ ବାଟ କରିବାର ସୁବିଧା ନାହିଁ ! ତେଣୁ ଏହି ବନ୍ଧର ଉପର ଦେଇ ଅଧିକା ବନ୍ୟାଜଳ ବାହାର ହିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ବନ୍ଧର ଦୁଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଦୁଇଟି ଡୁଙ୍ଗୁର ବା ପାହାଡ଼ ଅଛି । ସମୁଦାୟ ବନ୍ଧଟିର ଲମ୍ବା ୭୭୭ ଫୁଟ, ତହି ମଧ୍ୟରୁ ମଝି ୬୦୦ ଫୁଟ ବନ୍ଧ ଉପର ଦେଇ ଅଧିକା ବନ୍ୟା-ଜଳ ବାହାରିଯାଏ । ବନ୍ଧର ଦୁଇ ପାଖକୁ ବାକି ଯେଉଁ ୭୭ ଫୁଟ ରହିଲା ତାହାର ଉପରିଭାଗ ୧୦ ଫୁଟ ଚଉଡ଼ା ଓ ତାହା ମଝି ବନ୍ଧ ଠାରୁ ଦୁଇ ଫୁଟ ବେଶୀ ଉଚ୍ଚ । ଯେଉଁ ମଝି ବନ୍ଧର ଉପର ଦେଇ ଅତିରିକ୍ତ ବନ୍ୟା-ଜଳ ବାହାର ଯାଏ ସେହି ବନ୍ଧଟି ନଦୀ ତଳରୁ ପଚିଶ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ଓ ତାହାର ତାଳୁର ଓସାର ୬ ଫୁଟ । ନଦୀର ଉଜାଣି ଦିଗକୁ (ସ୍ରୋତର ବିପରୀତ ଦିଗକୁ) ବନ୍ଧର ଯେଉଁ ପାଖ ଅଛି ତାହା ତଳୁ ଉପରକୁ ସଳଙ୍ଗ ଏବଂ ବନ୍ଧର ଅନ୍ୟ ପାଖଟି ତଳୁ ଉପରକୁ ପାହାଚ ପରି ହୋଇ ଉଠିଛି । ମଝି ବନ୍ଧର ତାଳୁ ଉପରେ ଦୁଇଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ଲୁହା କବାଟ ଗୁଡ଼ିଏ ଲାଗା ହୋଇଅଛି । ଏହି ସମସ୍ତ କବାଟକୁ ବନ୍ଦ କରି ଦେଲେ ଜଳ ଭଣ୍ଡାରର ପାଣି ଦୁଇ ଫୁଟ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଏ । ବନ୍ୟା-ଜଳ ସେହି କବାଟ ଉପରକୁ ଉଠିଲେ କବାଟ ଗୁଡ଼ିକ ଆପେ ପରି ଖୋଲିଯାଏ ଓ ଅତିରିକ୍ତ ବନ୍ୟାଜଳ ସେହି ବାଟେ ବାହାର ଯାଏ । ଓଡ଼ିଶ୍ୟାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ନଦୀ ବନ୍ଧମାନଙ୍କରେ ବନ୍ୟା ସମୟରେ ଜଳ ବାହାର ହିବାପାଇଁ କବାଟ ଗୁଡ଼ିକ ଏପରି ଆପେ ଆପେ ଖୋଲି ହିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ନାହିଁ, ତେଣୁ ବନ୍ୟା ସମୟରେ ମନୁଷ୍ୟ ନ ଲାଗିଲେ ସେ ସବୁ ନଦୀ ବନ୍ଧର କବାଟମାନ ଆପେ ପରି ଖୋଲି ଯାଏ ନାହିଁ । ପୂର୍ବରୁ କୁହା ଯାଇଅଛି ଯେ ଅତିରିକ୍ତ ବନ୍ୟାଜଳ ମଝି ବନ୍ଧ ଉପର ଦେଇ ବାହାର ଯାଏ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଜଳ ବନ୍ଧ ଦ୍ୱାରା ଅଟକି ରହିଅଛି ତହିଁରୁ କ୍ଷେତରେ ଚାଷର ଜଳ ମାଡ଼େ ତାହା ବୁଝାଇ ଦିଆଯାଉଅଛି । ମଝିବନ୍ଧର ଦୁଇମୁଣ୍ଡରେ ଯେଉଁ ଡୁଙ୍ଗୁର (ପାହାଡ଼) ଦୁଇଟି ଅଛି ତାହାର ପାଦ ଦେଶରେ ଖୋଳା ହୋଇ ପାଣି ଯିବାଲାଗି ଦୁଇଟି ଫୁକାର କରା ହୋଇଅଛି । ସେହି ଫୁକାର ବାଟେ କେନାଲ୍‌କୁ ପାଣି ଯାଇ ପଲପଲା ନଦୀର ଦୁଇ ପାଖରେ ବଳଙ୍ଗ ନଦୀ ଆଡ଼କୁ ଯେଉଁ ସବୁ ଜମି ଅଛି ତହିଁରେ ଜଳ ମାଡ଼େ ।

ପଲପଲା ନଦୀର ତଳ ଭାଗ (ଶଯ୍ୟା) ଅକର୍ମଶିଳା ବାଲିଗରଡ଼ା ପ୍ରଭୃତିରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏହି ହେତୁରୁ ତାହାର ପଳର ଫୁଟ ଉଚ୍ଚ ଶକ୍ତ ପଥର ଚଟାଣ ଦେଇରୁ ବନ୍ଧର ଜଳ ଦିଆ ଯାଇଅଛି । ବନ୍ଧର ବାହାର ଦୁଇ ପାଖ ଚଉରସ ମାଙ୍କଡ଼ା ପଥରରେ ଗାନ୍ଥିଲା କରାଯାଇ ମଝିକୁ ଅକର୍ମଶିଳା ପଥର ଗାନ୍ଥିଲା ଦ୍ୱାରା ଭରାଟ କରା ହୋଇଅଛି । ଯେଉଁ ପାଖରେ ଅତିରିକ୍ତ ବଢ଼ି ଜଳ ବନ୍ଧ ଉପରୁ ଦେଇ ସେ ପାଖ ଖୋଲି ନ ଯିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସେଠାରେ ବଡ଼ ମାଙ୍କଡ଼ା ପଥର ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ପକ୍କା ଚଟାଣ ତୟାର କରାଯାଇଅଛି । ଏହି ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ସବୁ ମାଙ୍କଡ଼ା ପଥର ଲାଗିଥିଛି ସେ ସମସ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରି ପାହାଡ଼ରୁ ଖୋଳା ହୋଇ ଆସିଅଛି । ଚନ୍ଦ୍ରି ପାହାଡ଼ଟି ସେହି ବନ୍ଧର ତିନି ମାଇଲ୍ ଦୂର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ କୋଣରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଗୋଟି ମଧ୍ୟରେ ଯେତେ ପ୍ରକାର ମାଙ୍କଡ଼ା ପଥର ମିଳେ ଚନ୍ଦ୍ରି ପାହାଡ଼ର ମାଙ୍କଡ଼ା ପଥର ସବୁଠାରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ । ଏହି ବନ୍ଧରେ ଲାଗିଥିବା ଅକର୍ମଶିଳା ଭରାଟ ପଥର ସବୁ ବନ୍ଧ ନିକଟସ୍ଥ ଦ୍ୱାଦଶୁଣୀ ପାହାଡ଼ରୁ ଖୋଳା ହୋଇ ଆସିଅଛି । ଏହି ବନ୍ଧ ପାଖକୁ ପ୍ରାୟ ଦଶମାଇଲ୍ ପରିଧି ବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରୁ ବୃଷ୍ଟି ଜଳ ଆସେ ।

ବନ୍ଧର ଦୁଇ ଫୁକାର ପାଖରୁ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ ନାଳ ବାହାର ଅଛି ଓ ସେହି ପ୍ରଧାନ ନାଳରୁ ଯେଉଁ ସବୁ ଶାଖା ନାଳ ବାହାରିଅଛି ସେ ସମସ୍ତ ନାଳର ଲମ୍ବା ମିଶି ୫୪ ମାଇଲ୍ ହେବ । ତଦ୍ୱାରା ୧୧୦୮୮ ମାଣ (୮୭୪୧ ଏକର) ଜମିରେ ଜଳ ମାଡ଼ୁଅଛି । ତହିଁରୁ ୧୧୦୦୦ ଟଙ୍କା ଷ୍ଟେଟର ଜଳକର ଆଦାୟ ହୁଏ । ଜଳ ଧାନର ଫସଲ ପାଇଁ ମାଣ ପ୍ରତି ଟ ୧୧ ହାରରେ ଜଳ-କର ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଏହା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ୫୦୦୦ ମାଣ ପତିତ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ଜମି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜଳ ଜମି

Digitized by srujanika@gmail.com

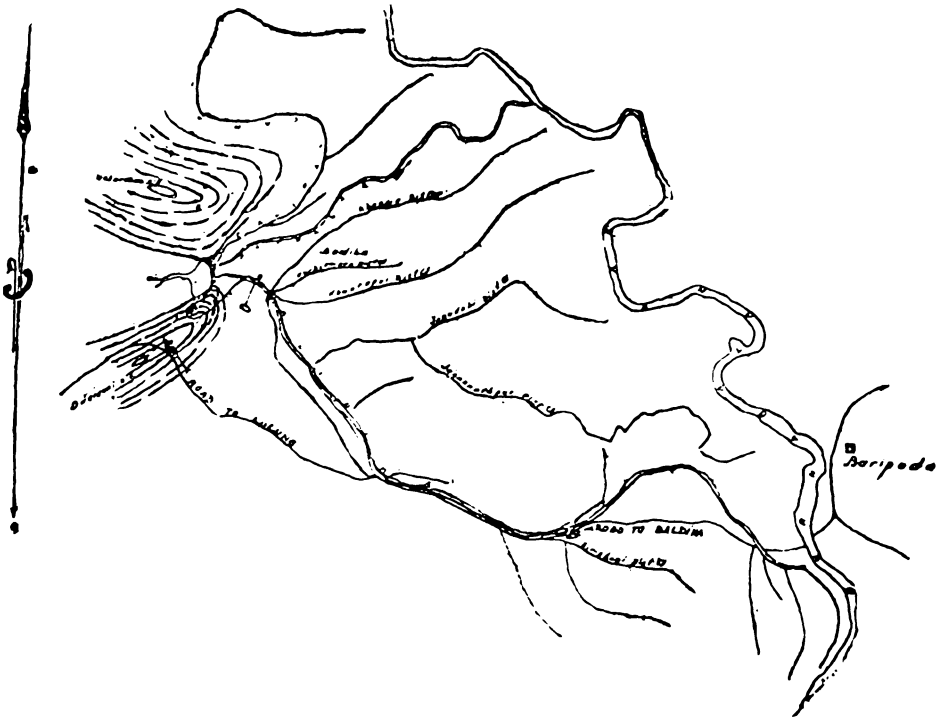

ବାଲିଡିହା ବନ୍ଧର କେନାଲ୍ ।

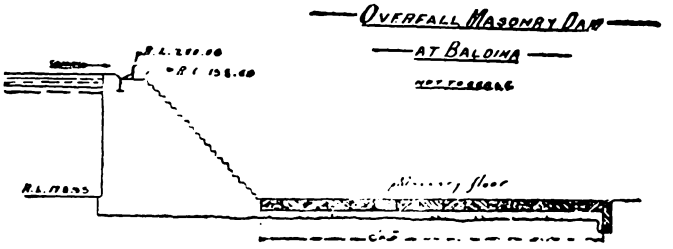

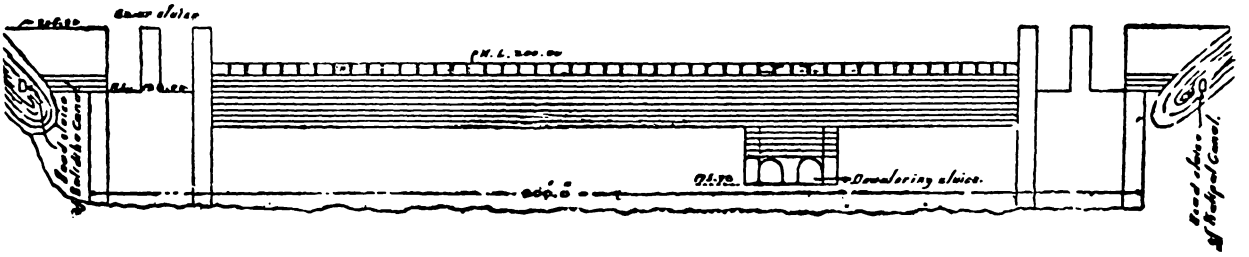

ବାଲିଡିହା ବନ୍ଧର ନକ୍ସା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୋଇଅଛି ଓ ଅନେକ ଆଶୁ ଧାନର ଜମୀ ମଧ୍ୟ ଜଳ ଜମୀର ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଅଛି । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଷ୍ଟେଟର ଭୂମିସ୍ୱତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଏହି ବନ୍ଧ ଓ କେନାଲ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୪ ଲକ୍ଷ ୪୭ ହଜାର ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୋଇଅଛି ।

ପ୍ରାତଃ ସ୍ମରଣୀୟ ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ-ଙ୍କର ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ଷ୍ଟେଟର ଇଞ୍ଜିନିଅରମାନେ ଏହି ବନ୍ଧର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ କରିଥିଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ସନ ୧୯୦-ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ସନ ୧୯୧୨ ମସିହାରେ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଷ୍ଟେଟର ଚାଷ ଜମୀକୁ ଜଳ ଯୋଗାଇବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବ ଅଗ୍ରଣୀ । ସେଥି ନିମନ୍ତେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର କୃତଜ୍ଞତା ଭାଜନ ଓ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ ।

ଏହି ବନ୍ଧର ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମକୁ ପାହାଡ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ସୁସଜ୍ଜିତ ବଙ୍ଗଳା ଅଛି । ବଙ୍ଗଳାରୁ ଚାହିଁଲେ ବନ୍ଧର ଓ ଚାରି ପାଖରେ ଥିବା ପାହାଡ ସବୁର ଦୃଶ୍ୟଟି ଅତି ମନୋହର ଦେଖାଯାଏ । ଯେଉଁ ଦିନ ଆକାଶ ନିର୍ମ୍ମଳ ଥାଏ ସେ ଦିନ ବଙ୍ଗଳାରୁ ଚାହିଁଲେ ବାରିପଦାର ବଡ ବଡ ପ୍ରାସାଦମାନ ଦେଖାଯାଏ । ବନ୍ଧ ପାଖକୁ ମଟର ଗାଡି ଯିବାର ଭଲ ରାସ୍ତା ଅଛି । ଏହି ବନ୍ଧଟି ଲୋକଙ୍କର ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

ଶରୀରରେ କୃମିର ଉପଦ୍ରବ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହେଶ୍ୱର ପତି, ଏମ୍.ବି.
ଏସିଷ୍ଟାଣ୍ଟ ସରଜନ୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଜୀବନ ସଂଗ୍ରାମରେ କେବଳ ଯୋଗ୍ୟତମହିଁ ଏ ସଂସାରରେ ତିଷ୍ଠି ପାରିବେ, ଏହା ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ, ଅର୍ଥାତ୍ "ଜୋର ଯାର ମୁଲୁକ ତାର" । ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିରେ ମନୁଷ୍ୟ ସବୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣୀ ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୁଣର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରେ ଆଧିପତ୍ୟ କରୁ ଅଛି ସତ୍ୟ. ମାତ୍ର ଯେତେବେଳେ ସେ ଅସାଧାରଣ ମଧୁର ସୁଖ ସମ୍ଭୋଗରେ ଅସକ୍ତ ହୁଏ, ଆଳସ୍ୟ ଓ ଅଜ୍ଞତାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୁଏ କିମ୍ବା ପ୍ରକୃତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଶକ୍ତି-ବିହୀନ ହୁଏ—ପ୍ରକୃତିର ନିୟମ ଲଙ୍ଘନ କରେ, ସେତେବେଳେ କୃମି, କୀଟାଣୁ ଏପରି କି ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଦେଖା ଯାଉ ଥିବା ରୋଗ ବୀଜାଣୁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାନବର ଶକ୍ତିକୁ ପରାସ୍ତ କରି ରୋଗଗ୍ରସ୍ତ କରିଥାଏ ଓ ତାହାର ଏକାଧିପତ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରେ ।

ଅସ୍ତ୍ରାଗାରର ଅଧୁନିକ ଭୀଷଣ କମାଣ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯୁଦ୍ଧର ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଅପେକ୍ଷା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶତ୍ରୁ ଗୁଡିକର ଅସ୍ତ୍ର ଅତି ଭୀଷଣ—ଏହି ଅସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଅତର୍କିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ଆକ୍ରମଣ କରନ୍ତି—ସମ୍ମୁଖ ସମର କେବେ-ହେଁ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଅସ୍ତ୍ର ସେମାନଙ୍କ ଦେହରୁ ଛାଡ ଓ ନିର୍ଗତ ହେଉ ଥିବା ଏକ ପ୍ରକାର ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥ । ପୁଣି ଏହି ବିଷ ସେହି ଶତ୍ରୁ ଗୁଡିକ ଯେଉଁଠି ଥାଆନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଥିବା ଜିନିଷାଦିକୁ ମଧ୍ୟ ଅସେ । ଏହି ବିଷ ଶରୀରରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଦେହର ଅଂଶ ବିଶେଷର କିମ୍ବା ରକ୍ତ-ରେ ମିଶି ରକ୍ତ କଣିକା ସହ ଲଢ଼େଇ କରି ସମସ୍ତ ଶରୀରର ଭୀଷଣ କ୍ଷତି କରେ । ଯେଉଁ ଶତ୍ରୁ ଗୁଡିକର ଏ ଶକ୍ତି ନାହିଁ କିମ୍ବା ବଳବାନ୍, ସେ ଗୁଡିକ ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥକୁ ନଷ୍ଟ କରି ତହିଁ-ରେ ଲୁଚି ରହି ଥାଆନ୍ତି—ସେହି ଖାଦ୍ୟ ଖାଇଲା ପରେ ତାହା ଅନ୍ତରେ ବିଷାକ୍ତ ହୋଇ ନାନା ରୋଗ ଜନ୍ମାଏ । କେତେ-ଗୁଡିଏ ଅତି ଭିତରେ ବାସୁତ ହୋଇ ରହି ବହୁ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରକ୍ତ ଶୋଷଣ କରନ୍ତି । ଶେଷରେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଦୁର୍ବଳ, ରକ୍ତ-ହୀନ, ଅନ୍ତଃସାରଶୂନ୍ୟ କରି ଅକାଳ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ସେ କାଷ୍ଠବତ୍ ରହି ଶେଷରେ ଧ୍ୱଂସ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ମାନବର ଏହି ଚାରି ଶତ୍ରୁ ଗୁଡିକର ପ୍ରବେଶ ପଥ ଅନେକ ରହି-ଅଛି । ପ୍ରକୃତି ସେହି ରୋଗ ଜୀବାଣୁ ଗୁଡିକୁ ଆକ୍ରମଣ କରିବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଥରେ ସତର୍କ ପ୍ରହରୀ ରଖିଅଛି । ମୁଖ ଜୀବାଣୁ ପ୍ରବେଶର ପ୍ରଧାନ ପଥ । ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ମାତ୍ରେ ଦାନ୍ତ ତାହାକୁ ପେଷିଦିଏ ମୁଖର ଲାଳ ତାକୁ ନଷ୍ଟ କରି ଦିଏ କିମ୍ବା ଗ୍ରେଣ୍ଟ ଗଳ (Tonsils) ତାହାର ଗତି ରୋଧକରି ବନ୍ଦ କରି ରଖେ । ଏଥିରୁ ବଞ୍ଚି ଗଲେ ପାକସ୍ଥଳରେ ଅନ୍ତରେ ଛାଡ ହେଉ ଥିବା ନାନା ପ୍ରକାର ରସ ସେ ଗୁଡିକୁ ଧ୍ୱଂସ କରି ଦିଏ । ଏହା ଛଡା ଅନ୍ତରେ ରୋଗ ଜୀବାଣୁ ଜାତୀୟ "ବିଷସ୍ୟ ବିଷ ଔଷଧ" ପରି ସମଧର୍ମୀ ଜୀବାଣୁ ଗଢ଼ିତ ଓ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜାଗ୍ରତ ରହିଛନ୍ତି । ସେ ଗୁଡ଼ିକ, ବିଷାକ୍ତ ଔଷଧର ବିଧାନ ଉପାୟ ଜାଣିଲା ପରି ରୋଗ ଜୀବାଣୁର ମୃତ୍ୟୁଭେଦ ଜାଣି ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି । ପ୍ରକୃତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଏହି ପରି ଉପାୟ ବିଧାନ କରୁ ଅଛି । ହିତୋପଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଅଛି :

କ୍ଷୁଦ୍ର ଶତ୍ରୁର୍ଦ୍ଦେବେନ୍ଦ୍ର ଯଥା ବଜ୍ରେଣ ଲଭ୍ୟତେ ।
ତସ୍ମାତ୍ତୁ ପରିହାର୍ଯ୍ୟଃ ସର୍ବଶ ସ୍ତ୍ରୀଷ୍ୟ ବୈନିକଃ ।

ରୋଗ ଜୀବାଣୁ ପ୍ରବେଶର ଅଡ଼ ଗୋଟିଏ ପଥ ହେଉଛି ଅସୁସ୍ଥ ଓ କ୍ଷତ ବିଶିଷ୍ଟ ଚର୍ମ । ଚିହ୍ନୀ ଗୁଡ଼ିକ ଏ ମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିବାକୁ ଅପାରଗ ହେଲେ ରୋଗ-ଜୀବାଣୁ ଗୁଡ଼ିକ ଶରୀରକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ କେବଳ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଶତ୍ରୁ ଦୁଇ ପ୍ରକାର କୃମି ବିଷୟ ଲିଖିତ ହେବ । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ହୁକ୍ ଓ୍ୱାରମ (Hook worm) ଓ ଅନ୍ୟଟି ଗୋଲ ଓ୍ୱାରମ୍ (Round worm) ବା ଜଥ । ଏ ଦୁଇଟିର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଆଜ କାଲି ଏ ରାଜ୍ୟରେ କିପରି ବର୍ଦ୍ଧିତ ହେଉଛି ତାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିବରଣୀରୁ ଜଣା ପଡ଼ିବ । ଏହା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମେଡିକେଲ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟର ସନ ୧୯୩୦ ସାଲର ବାର୍ଷିକ ବିବରଣୀରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଅଛି, ଯଥା:

ବାରିପଦା ଡାକ୍ତର ଖାନା ଓ ହସ୍ପିଟାଲର କୃମି ରୋଗୀ			ଜ ୧୧୧୧ ଣ
ରାଇରଙ୍ଗପୁର	,,	,,	ଜ ୧୦୪ ଣ
ବହଳଦା	,,	,,	ଜ ୬୧ ଣ
କରଞ୍ଜିଆ	,,	,,	ଜ ୮୧୯ ଣ
ଜସିପୁର	,,	,,	ଜ ୧୭୭ ଣ
ଠାକୁର ମୁଣ୍ଡା	,,	,,	ଜ ୬୬ ଣ
ଉଦୁଳା	,,	,,	ଜ ୨୧୨ ଣ
କୁଆମରା	,,	,,	ଜ ୪୭ ଣ
ବାଙ୍ଗର ପୋଷି	,,	,,	ଜ ୮୨ ଣ
ମୁରୁଡ଼ା	,,	,,	ଜ ୧୮୭ ଣ
ବାରିପଦା ପୋଲିସ ହସ୍ପିଟାଲ		,,	ଜ ୪ ଣ

ଚଳିତ ବର୍ଷ ନଭେମ୍ବର ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ ବାରିପଦା ଡାକ୍ତର-ଖାନା ଓ ହସ୍ପିଟାଲର କୃମି ରୋଗୀ ସଂଖ୍ୟା ଜ୧୫୬୬ଣ । ଏଥିରୁ ପ୍ରାୟ ଶତକଡ଼ା ଜ୨୦ଣ ହୁକ୍ ଓ୍ୱାରମ ରୋଗ ଗ୍ରସ୍ତ । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ବଙ୍କା, ଦେଖିବାକୁ ହୁକ୍ ଭଳିଆ, ଇଞ୍ଚ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ; ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଛୋଟ ଅନ୍ତ୍ର ଭିତରେ କାମୁଡ଼ି ରହି ଥାନ୍ତି ଓ ରକ୍ତ ଶୋଷଣ କରୁ ଥାନ୍ତି । ସେହିଠାରେ ସେମାନେ ଅଣ୍ଡା ଦିଅନ୍ତି । ଅଣ୍ଡା ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ର ବିନା ଖାଲି ଆଖିରେ ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ । ମଳ ସହିତ ଅଣ୍ଡା ଗୁଡ଼ିକ ବାହାରି ଆସେ । ଅନ୍ନ ଉତ୍ତାପ ଓ ସେନ୍ତ ସେନ୍ତିଆ ଜାଗାରେ ଅଣ୍ଡା ଗୁଡ଼ିକ ଭ୍ରୂଣରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ଭ୍ରୂଣ ଗତିଶୀଳ । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ମୁହଁରୁ ପେଟକୁ ବମ୍ବା ଚମଡ଼ା ଦେଇ ରକ୍ତ ସ୍ରୋତରେ ମିଶି ହୃତ୍-ପିଣ୍ଡରେ ପହଞ୍ଚନ୍ତି । ସେଠାରୁ ଫୁସ୍ ଫୁସ୍, ଫୁସ୍ ଫୁସ୍‌ରୁ ଶ୍ୱାସ-ନଳୀ ଦେଇ ଗଳା ଓ ଗଳାରୁ ପେଟ ଭିତରକୁ ଚାଲି ଯାଏ । ଏହି କୃମି ଗୁଡ଼ିକ ସେନ୍ତ ସେନ୍ତିଆ ଜମିରେ ବଢ଼ନ୍ତି—ଓ କଞ୍ଚା-ପକ୍ୱ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସବୁଜ ଉଦ୍ଭିଦକୁ ବିଷାକ୍ତ କରନ୍ତି । ଖାଲି ପାଦରେ ସେ ସ୍ଥାନରେ ବୁଲିଲେ ଚର୍ମ ବାଟେ ଶରୀରରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି ଏବଂ ଉଦ୍ଭିଦର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ପରି ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି । ଗୋଡ ଓ ପାଦ ଚର୍ମର ଯେଉଁ ଅଂଶ-କୁ ଛେଦ କରି ପଶନ୍ତି ସେ ସ୍ଥାନ ଫୁଲି ଯାଏ ଓ ଘା ହୁଏ । ସେ ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣତଃ ପାଣି ଘା ଓ ବାଲିଶିଆ ଘା ବୋଲି କୁହା ଯାଏ । ଏହି କୃମି ଶରୀରରେ ପଶି ଲୋକଙ୍କୁ ରକ୍ତ ହୀନ ଓ ଦୁର୍ବଳ କରେ—ଦେହର ଚମଡ଼ା ହଳଦିଆ ହୋଇ ଯାଏ—ଶୋଥ ହୁଏ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ତାହାର ମନ ହୁଏ ନାହିଁ—କ୍ରମଶଃ ମାନସିକ ଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୁଏ । କିଶୋର ଓ ଯୌବନାବସ୍ଥାରେ କୃମି ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ଶାରୀରିକ ଓ ମାନସିକ ଉନ୍ନତି ନଷ୍ଟ ହୁଏ । ହୃଦ୍‌ରୋଗ ଜନ୍ମେ । କ୍ଷୁଧା କମି ଯାଏ । ଅମାଶୟ, ରକ୍ତାମାଶୟ, କୋଷ୍ଠ-ଅଶୃଦ୍ଧି, ଶୂଳ ଓ ଜ୍ୱର ଇତ୍ୟାଦି ରୋଗ ହୁଏ । କୃମିଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକର ଅସ୍ୱାଭାବିକ କ୍ଷୁଧା ଓ ଖାଇବାର ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । ଅନେକଙ୍କର ମାଟି ଖାଇବା ଅତି ପ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠେ । ଏହି ରୋଗ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନଷ୍ଟ କରି ଚୁହାଡ଼ିଆ ଘା, କୁଷ୍ଠ, ଗରମି, ମେଲେରିଆ, କାଳଜ୍ୱର ଓ ଯକ୍ଷ୍ମା ପ୍ରଭୃତି କଠିନ ରୋଗ ଜନ୍ମାଇଣ କରି ଆଣେ ।

(Round worm) ଅର୍ଥାତ୍ ଜଥ ବା କେଞ୍ଚୁଆ ମନୁଷ୍ୟ, ଗୋରୁ, ମହିଷ, କୁକୁର ମାଙ୍କଡ ଓ ଘୁଷୁରି, ଦେହରେ ଥାଆନ୍ତି । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଛୋଟ ଅନ୍ତ୍ରରେ ଥାନ୍ତି ଓ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଭୁକ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଖାଇ ବଢ଼ନ୍ତି । ଏହି ଛୋଟ ଅନ୍ତ୍ରରୁ ବଡ଼ ଅନ୍ତ୍ରକୁ ଓ ତହିଁରୁ ମଳରେ ବାହାରି ଯାଆନ୍ତି, ବମ୍ବା ପେଟକୁ ଯାଇ ବାନ୍ତିରେ ବାହାରି ଆସନ୍ତି । ଅଣ୍ଡା ଦେଇ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି କରନ୍ତି । ଏହି ଅଣ୍ଡା ମଳ ସହିତ ଦିଆକୁ ଆସେ ଓ ସଂକ୍ରମିତ ହୁଏ । କୃମି ଦେହରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବିଷାକ୍ତ ରସ ଜାତ ହୁଏ ଓ ବାହାରେ । ଅନ୍ତ୍ରସ୍ଥିତ ଖାଦ୍ୟରେ ତାହା ବଢ଼େ ଓ ନାନା ରୋଗ ଜାତ କରାଏ । ଜ୍ୱର, ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ, ଶୂଳ, ଅପସ୍ମାର, ମୃଗି, ଅବସାଦ ଓ ସ୍ନାୟବିକ ଦୌର୍ବଲ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ନାୟୁ ରୋଗ ଜନ୍ମେ । ଜଥ ଗୁଡ଼ିକ ଗତି କରୁ ଥିବାରୁ ଶ୍ୱାସ ନଳୀକୁ ବୁଦ୍ଧିକରି ପ୍ରାଣ ନଷ୍ଟ କରନ୍ତି—ଅନ୍ତ୍ର ଓ କଲିଜାକୁ କଣା କରନ୍ତି ଓ ପେଟ ମଧ୍ୟରେ ବଥା ଜନ୍ମାନ୍ତି । ଏହି ସବୁ କୃମିର ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଶରୀର ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା ଦରକାର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖାଦ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଓ ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱସ୍ଥ ଜିନିଷ ପରିଷ୍କୃତ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ରଖିବା ଉଚିତ । ମାଧବ କର ତାଙ୍କ ନିଦାନରେ କୃମି ରୋଗର ଲକ୍ଷଣ ଓ କାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲେଖି ଅଛନ୍ତି; ଯଥା:

ଅଜୀର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱେଷୀ ମଧୁରମ୍ଳ ସେବୀ ଦ୍ରବ ପ୍ରିୟଃ ପୈଷ୍ଟିକ ଭୁଜୋଽତିଶୀତ୍ୟା ।
ବ୍ୟାୟାମ ବର୍ଜୀ ଚ ଦିବାପ୍ରସ୍ୱାପୀ ଦେହ ଭୁଜ୍ ଜଲଜ ଜାତ କୃମିଃ ।

* * * *

ଦ୍ୱେଷ ବିବର୍ଣ୍ଣତା ଚୁଲ୍ଲ ଦ୍ରୋଗଃ ସତତ ଭ୍ରମଃ ।
ଉତ୍ପ୍ରେଷୋଽଷ୍ଟୋରସ୍ତ ସନ୍ତାପ କୃମି ଲକ୍ଷଣମ୍ ।

ଏହି ରୋଗ ସାଧାରଣତଃ ଅପରିଷ୍କୃତ ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ, ଅଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ମଧ୍ୟରେ ବେଶୀ ଦେଖାଯାଏ । ମାତ୍ର କ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ଶିକ୍ଷିତ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ଲାଭ କଲାଣି । ମଫସଲରେ ଲୋକମାନେ ରାସ୍ତା ପାଖରେ ଯାତାୟାତ ପଥରେ—ପଡ଼ିଆରେ ମଳତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି—ଖାଲି ପାଦରେ ବୁଲିଲେ ସେହି ମଳ ପାଦରେ ଲାଗେ; ସାଧାରଣ ଲୋକେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ପୋଖରୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜଳାଶୟରେ ଜଳ ଶୌଚ କରନ୍ତି । ସେହି ଜଳ ଗରମ ନ କରି ଲୋକେ ପିଇ ଥାନ୍ତି । ଅନେକେ ବଗିଚାରେ ମଳ ତ୍ୟାଗ କରିବାରୁ ଖାଇବା ଫଳ ମୂଳରେ ଓ ଖାଦ୍ୟରେ ମଳ ମିଶି ଯାଏ । ଅନେକେ ମଳ ତ୍ୟାଗ କରି ଜଳଶୌଚ ପରେ ହାତ ଭଲ ରୂପେ ନ ଧୋଇବାରୁ ନଖରେ ମଳ ରହିଯାଏ—ମଳରେ କୃମିର ଅଣ୍ଡା ଥାଏ । ଉପରୋକ୍ତ କାରଣରୁ ଅଣ୍ଡା ଅନ୍ତ ଉଦରକୁ ଯିବାରୁ ରୋଗ ସଂକ୍ରମିତ ହୁଏ । ଏ ରୋଗର ନିବାରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ମଳ ତ୍ୟାଗର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା ଓ ତାହା ପରିଷ୍କାର କରିବାର ସୁବିଧା କରିବା ଦରକାର—ପାଣିରେ ଯେପରି ମଳ ନ ମିଶିବ କିମ୍ବା ମିଶିଲେ ସେହି ପାଣିକୁ ଗରମ କରି ଯେପରି ବ୍ୟବହାର କରାଯିବ ତହିଁର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ । ବଗିଚାରେ ମଳ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଏ ରୋଗର ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରରେ ମଳ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଏକାନ୍ତ ଦରକାର । ଏହା ଦ୍ୱାରା ରୋଗ ନିଶ୍ଚିତ ରୂପେ ଚିହ୍ନାଯାଏ । ଏହା ପରେ ଆଧୁନିକ ଉନ୍ନତ ଧରଣରେ ଚିକିତ୍ସା କଲେ ଲୋକେ ରୋଗରୁ ନିଶ୍ଚୟ ଆରୋଗ୍ୟ ଲାଭ କରିବେ । ଏହା ଛଡ଼ା ଶିକ୍ଷିତ ଜନ ସାଧାରଣ ଯଦି ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି ଓ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଅଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ-ମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତି ତାହାହେଲେ ରୋଗର ଗତିରୋଧ ହେବ ଓ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କର ବିଶେଷ ଉପକାର ହେବ ।

ରେଶମ ।

ଶ୍ରୀପୁରୁ ଅଇ. ବି. ବିଦ୍ୟାନ୍ତ ଟି. ଇ. (ଟୋକିଓ)
ସୁପରିଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିୟାଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚିଉଟ୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଟସର ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ ଲୋକ ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ପରିଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ମୋଫସଲର ଅନେକ ଟସର ଲୁଗା ବୁଣୁଥିବା ତନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ସାକ୍ଷାତ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ତନ୍ତ୍ରୀ କେବଳ ଟସର ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ରେଶମ କଥା ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ତେଣୁ ରେଶମ ବିଷୟରେ ସଂକ୍ଷେପରେ କିଛି ଲେଖା ଗଲେ ସ୍ଥାନୀୟ ତନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଓ ଯେଉଁମାନେ ରେଶମ ଲୁଗା ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଉପକାର ହେବ ।

ଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ଗୋଟିପୋକ (ରେଶମ କୀଟ) ରୁ ରେଶମ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ଭାରତବର୍ଷ, ଚୀନ ଓ ଜାପାନ, ସେହି ସବୁ ପୋକର ଆଦି ଜନ୍ମଭୂମି । ଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ଗଛରେ ଯେଉଁ ପୋକମାନେ କୋଷା ବାନ୍ଧନ୍ତି ତାକୁ ପ୍ରକୃତ ରେଶମ ପୋକ ବୋଲାଯାଏ । ସେହି ରେଶମ ପୋକ ମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟ ନାମ "ବମ୍ବିକ୍ସ ମୋରି" । ରେଶମ ସକାଶେ ଏହି ପୋକର ଚାଷ ଭାରତ, ଚୀନ ଓ ଜାପାନରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ କରାଯାଏ ଓ ମଧ୍ୟ ଇଉରୋପର ଦକ୍ଷିଣ ଅଂଶରେ ବିଶେଷତଃ ଫ୍ରାନ୍ସ ଓ ଇଟାଲିରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ଜାତୀୟ ରେଶମ ପୋକର ଚାଷ କରାଯାଏ । ଯେଉଁ ଜାତୀୟ ପୋକ ତୁତ ପତର ଖାଇ କୋଷା ବାନ୍ଧନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ପୋଷିବାକୁ ହୁଏ । ସେହି ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଯେଉଁ ରେଶମ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତାହାହିଁ ଅସଲ ରେଶମ । ଏହାଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୋକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଗଛର ପତର ଖାଇ ଯେଉଁ କୋଷା ବାନ୍ଧନ୍ତି ସେ ସମସ୍ତ ଜଙ୍ଗଲି ରେଶମ ନାମରେ ଅଭିହିତ । ନିମ୍ନରେ ରେଶମ ପୋକର ଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ନାମ ଲେଖାଯାଉଅଛି । ମୋଟା ମୋଟି କହିବାକୁ ଗଲେ ପ୍ରଥମତଃ ରେଶମ ତିନି ପ୍ରକାର ଯଥା—(୧) ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଅମଦାନି ହେଉଥିବା ରେଶମ (ବମ୍ବିକ୍ସ ମୋରି କୀଟ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପନ୍ନ) । (୨) ଜଙ୍ଗଲି ରେଶମ । ଜଙ୍ଗଲି ରେଶମ ପୁଣି ପ୍ରଧାନତଃ ତିନି ପ୍ରକାର (କ) ଟସର (ଖ) ଏରି ବା ଏଣ୍ଡି ଓ (ଗ) ମୁଗା । ବମ୍ବିକ୍ସ ମୋରି କୀଟ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସୁତା ଜାତ ହୁଏ ତାକୁ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ରେଶମ ବୋଲି

Digitized by srujanika@gmail.com

କହନ୍ତି । ସଂସ୍କୃତରେ ରେଶମ ଲୁଗାକୁ "ପଟ୍ଟବସ୍ତ୍ର" କହନ୍ତି । ଜଙ୍ଗଲ ରେଶମକୁ ଭାରତରେ ଟସର, ମୁଗା, ଏଣ୍ଡି ବା ଏରି କୁହାଯାଏ କିମ୍ବା ଟସର ରେଶମ, ମୁଗାରେଶମ, ଏଣ୍ଡିରେଶମ ଅବା ଏରି ରେଶମ ବୋଲି ଲୋକେ କହନ୍ତି ।

ଭୂତ ଗର୍ଭରେ ଯେଉଁ ରେଶମ କୀଟ କୋଷ ବାନ୍ଧନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଆଦି ଜନ୍ମ ସ୍ଥାନ ପ୍ରକୃତ କେଉଁ ଠାରେ ତାହାର ନିଶ୍ଚିତ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ନାହିଁ । ତାହା ହେଲେ ହେଁ ଚୀନ ଦେଶ ଏହି ପୋକର ଆଦି ଜନ୍ମ ସ୍ଥାନ ବୋଲି କହିବାର ଅନେକ କାରଣଅଛି । ବହୁ ପୁରାତନ କାଳରୁ ଚୀନ ଦେଶରେ ରେଶମ ଚାଷ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଦେଶରୁ ଭାରତକୁ ଓ ଜାପାନକୁ ଏହି ରେଶମ ଚାଷ କ୍ରମେ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଅଛି ବୋଲି କୁହା ଯାଇ ପାରେ । ପୁନଶ୍ଚ ଅନେକ ଦିନ ପରେ ସେଠାରୁ ଇଉରୋପରେ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଅଛି । ପୁରାତନ ସଂସ୍କୃତ ଗ୍ରନ୍ଥାଦିରେ ଦେଖାଯାଏ ରେଶମ ଲୁଗାକୁ "ଚୈନିକ ବସନ" ବୋଲି କୁହାଯାଇଅଛି । ସେହି ହେତୁରୁ ତାହା ଚୀନରୁ ଭାରତକୁ ଆସି ଥିବାର କହିଲେ ଭୁଲ ହେବ ନାହିଁ । ଇଜିପ୍ଟରେ ରେଶମ ଚାଷର ପ୍ରଚଳନ ନ ଥିଲା ବୋଲି କୁହା ଯାଇପାରେ; କାରଣ ସେହି ଦେଶର "ମମି" (ପୋତ: ହୋଇଥିବା ଶବ) ଦେହରେ ଯେଉଁ ଲୁଗା ଗୁଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ସେହି ପୁରାତନ ଲୁଗାର କେତେକ ଅଂଶ ବର୍ତ୍ତମାନ ମିଳୁଅଛି । ସେ ସମସ୍ତ କେବଳ କପା ସୂତା ଓ ଛୋଟ ସୂତାରେ ବୁଣା ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ପୁରାତନ କାଳରେ ଇଜିପ୍ଟରେ ରେଶମ ଲୁଗାର ବ୍ୟବହାର ନ ଥିଲା । ଚୀନ ଦେଶରେ ଏହି ରେଶମ ଚାଷ ବହୁକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ କରାଯାଉଥିଲା । ଏହି ଚାଷର ପ୍ରଣାଳୀ କୌଣସି ବିଦେଶୀ ଲୋକଙ୍କୁ କୁହାଯାଉ ନ ଥିଲା । କେହି କହି ଦେବାର ପ୍ରକାଶ ହେଲେ ତାହାର ମୁଣ୍ଡ କାଟ ହେବାର ବିଧାନ ଥିଲା । ଏହି ପ୍ରକାର ବିଧାନ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଥିଲା ତାହାର ଅନେକ ପୂର୍ବରୁ ଏହି ରେଶମ ଚାଷ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ କେବଳ ଚୀନ ପ୍ରଜାଶୀଳ ମାନଙ୍କୁ ଜଣାଥିଲା ବୋଲି କହିହେଉଅଛି ।

ଚୀନରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ସବୁ ପ୍ରକାରର ରେଶମ ଚାଷ କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଦେଶଠାରୁ ଜାପାନରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ରେଶମ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀ ଦ୍ୱାରା ଜାପାନ ରେଶମ-ଚାଷରେ ବେଶୀ ଉନ୍ନତି କରିଅଛି । ଏ ବିଷୟରେ ଜାପାନ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ କରନ୍ତି । ରେଶମ ଲୁଗାର ଏହି ଗୁଣ ଅଛି ଯେ ତାହା ଜଳୀୟ ପଦାର୍ଥକୁ ଶୋଷି ନେଇ ବେଶୀ ଭାରି ହୋଇଯାଏ । ଏଣୁ ଖରିଦ-ଦାରମାନଙ୍କୁ ଠକାଇବା ମାନସରେ ଅନେକ ସମୟରେ ବିକ୍ରେତା-ମାନେ ରେଶମ ଲୁଗାରେ ପାଣି ଛିଞ୍ଚି ଦିଅନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ତହିଁରେ ପାଣି ଅଛି ବୋଲି ସହଜରେ ଜଣା ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଏହିହେତୁରୁ ଓଜନରେ ଠକିବାର ଭୟ ଅଛି । ତଦ୍ୱାରା ଖରିଦ୍‌ଦାର ଓ ବିକ୍ରେତାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ । ଏହି କାରଣରୁ ଯେଉଁ ଦେଶରୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ରେଶମ ରପ୍ତାନି ହୁଏ ସେ ଦେଶର ରେଶମ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବା ଜାଗାରେ ଓ ସମୁଦ୍ର କୂଳର ବନ୍ଦର ମାନଙ୍କରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଅଧୀନରେ ଗୋଟିଏ ରେଶମ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ଘର ଅଛି । ଜାପାନର ୟୁକୋହାମା ଓ କୋବେ ନାମକ ଦୁଇ ଗୋଟି ବନ୍ଦରରେ ଏହି ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ଗୃହ ଅଛି । ଏହି ଦୁଇ ଗୋଟି ବନ୍ଦର ବାଟେ ଇଉରୋପ ଓ ଆମେରିକାକୁ ଜାପାନ ଦେଶରୁ ରେଶମ ରପ୍ତାନି ହୁଏ । ଚୀନ ଦେଶରେ ସାଙ୍ଘାଇ ଠାରେ ଏହି ପରି ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ଘର ଅଛି । ଏହି ସବୁ ପରୀକ୍ଷା ଘରରେ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନି ହେଉଥିବା ରେଶମକୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଶୁଖାଇଲା ପରେ ଓଜନ କରାଯାଏ; ଯେତେ ଓଜନ ହୁଏ ତାହା ଉପରେ ଶତକଡ଼ା ୧୧ ବେଶୀ ଦେବାର ନିୟମ ଅଛି । ସୁବିଧା ମିଳିଲେ ରେଶମର ଯେତେ ନିଜ ଓଜନ ତାହା ଅପେକ୍ଷା ଦହିଁରେ ଶତକଡ଼ା ୫୦ ବେଶୀ ଜଳୀୟ ଅଂଶ ରହିପାରେ । କିନ୍ତୁ ଦହିଁରେ ଏତେ ପରିମାଣ ଜଳୀୟ ଅଂଶ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ସହଜରେ ଧରାପଡ଼େ ନାହିଁ । ରେଶମ ପରୀକ୍ଷା ଘରରେ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସାର୍ଟିଫିକେଟ ସହିତ ବିକ୍ରି ହେବା ପାଇଁ ମାଲ ସବୁ ବିଦେଶକୁ ଯାଏ । ସାର୍ଟିଫିକେଟ ଦେଖି ସେ ମାଲମାନ ବିଦେଶରେ ଗୃହୀତ ହୁଏ । ଏହି ହେତୁରୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ବିବାଦ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ନ ଥାଏ ।

ଏକ ସମୟରେ ଭାରତୀୟ (ବିଶେଷତଃ ବଙ୍ଗ ଦେଶ ଉତ୍ପନ୍ନ) ରେଶମର ବାଣିଜ୍ୟ ଇଉରୋପରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଚଳୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବଙ୍ଗ ଦେଶ, ଜାପାନ ଓ ଚୀନ ଦେଶ ପରି ବହୁ ପରିମାଣରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ରେଶମ ଉତ୍ପାଦନ କରି ନ ପାରିବାରୁ ବଙ୍ଗର ରେଶମ ବ୍ୟବସାୟ ଇଉରୋପରେ ଚଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ଜାପାନ ଓ ଚୀନର ରେଶମ ବ୍ୟବସାୟ ଇଉରୋପରେ ଭଲ କରି ଚଳିଲା । କାଶ୍ମୀରର ରେଶମ ଚାଷ ବିଭାଗର ଉଦ୍ୟମରେ ଯେଉଁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ରେଶମ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଅଛି ତାହାଦ୍ୱାରା ଭାରତର ବିଦେଶ ବାଣିଜ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅତିସାମାନ୍ୟ ଭାବରେ ଚଳୁଅଛି । କାଶ୍ମୀରରେ ରେଶମ ଚାଷ କାର୍ଯ୍ୟ (ତୁତଗଛ ରେଶମ) ସେଠା ସରକାରଙ୍କର ଏକଚଟିଆ ବ୍ୟବସାୟ ଥିବାରୁ ଷ୍ଟେଟ ସାହାଯ୍ୟରେ ତାହାର ଉନ୍ନତି ହେଉଅଛି । କାଶ୍ମୀର ଦେଶୀୟ ରେଶମ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ଅଟେ । ଇଉରୋପରେ ତାହା ଯେପରି ସୁବିଧାରେ ବିକ୍ରୀ ହୋଇ ପାରିବ ସେହିପରି ତାହାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ନରମ ବନ୍ଧା ହୋଇଅଛି । ବଙ୍ଗ ଦେଶୀୟ ରେଶମ କେତେକ ବର୍ଷ ହେଲା କେବଳ ଭାରତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଖରିଦ ବିକ୍ରୀ ହେଉଅଛି, ବାହାରକୁ ଯାଉନାହିଁ । ମଣ୍ଡିଶୁରର ଲୋକେ କେତେକ ବର୍ଷ ହେଲା ରେଶମ ଚାଷ କରୁଅଛନ୍ତି । ସେ ରାଜ୍ୟର ସର୍କାର ସେ ବିଷୟରେ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଅନ୍ତି । ସେଠାକାର ଲୋକେ ବଡ ପରିଶ୍ରମୀ ତେଣୁ ଏ ବିଷୟରେ ସେମାନେ ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଉନ୍ନତି କରୁଅଛନ୍ତି ।

ଜଳୀୟ ଅଂଶ ଶୋଷି ନେଇ ରେଶମ ବେଶୀ ଭାରି ହୋଇ ଯାଏ ବୋଲି ପୂର୍ବରୁ କୁହା ଯାଇ ଅଛି । ତାହା ଛଡା ରେଶମକୁ ପରିଷ୍କୃତ କରି ସାରିବା ପରେ ସେହି ପରିଷ୍କୃତ ରେଶମ ର କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ଓଜନଦାର ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ, ଉଦ୍ଭିଦ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓ ଖନିଜ ପଦାର୍ଥ ଯୋଗ କରି ତାହାର ଓଜନ ବେଶୀ ହୋଇ ଯାଏ । ରେଶମର ପରିଷ୍କୃତ ଅବସ୍ଥାରେ ଏହି କୃତ୍ରିମ ଉପାୟଟି ବେଶୀ ପ୍ରୟୋଗ କରା ଯାଇ ଥାଏ । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଏହି ପରି କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ପରିଷ୍କୃତ ରେଶମର ଓଜନ ବଢାଇ ଦିଆଯାଏ । ମୌଳିକ ଅର୍ଥାତ ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାରେ ରେଶମ ଉପରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଠାଳିୟା ରଙ୍ଗ ଜଡିତ ଥାଏ । ଅସଲ ରେଶମ ସେହି ଅଠାଳିଆ ଜିନିଷ ମଧ୍ୟରେ ଥାଏ । ଏହି ଅଠାକୁ ଧୋଇ ବାହାର କରି ଦେଲେ ପରିଷ୍କୃତ ଅସଲ ରେଶମ ଅମଦାନି ହୁଏ । ଅସଲ ରେଶମ ସୁତା ଦେଖିବାକୁ ଚିକ୍କଣ ଏବଂ ତାହାକୁ ହାତରେ ଧରିଲେ ହାତକୁ ନରମ ଲାଗେ । ସାଧାରଣତଃ ଅପରିଷ୍କୃତ ରେଶମକୁ ସାବୁନ ପାଣି ଗରମ କରି ଧୁଅନ୍ତି । ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାର ଭୁତ୍ ରୁକ୍ଷ ରେଶମକୁ ଏହି ପରି ଧୋଇଲେ ଯେଉଁ ଅସଲ ରେଶମ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ ତାହା ଦେଖିବାକୁ ପ୍ରାୟ ଶୁକ୍ଳ ବର୍ଣ୍ଣ । ସ୍ୱାଭାବିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଜଙ୍ଗଲି ରେଶମକୁ ଧୋଇଲେ ତାହାର ଆଚ୍ଛାଦନ ଉପରେ ଯେଉଁ ରଙ୍ଗ ଥାଏ ତାହା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଛଡେ ନାହିଁ । ଜଙ୍ଗଲି ରେଶମର ଆଚ୍ଛାଦନ ଉପରେ ଯେଉଁ ରଙ୍ଗ ଥାଏ ତାହା ଆଚ୍ଛାଦନ ଉପରୁ ସୁତା ଦେହ ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇ ଥାଏ । ଏହି ହେତୁରୁ ଜଙ୍ଗଲି ଟସର ସୁତାକୁ ଧୋବଲା କରି ତାହା ଉପରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରଙ୍ଗ ଦେବା ବଡ କଠିନ । ତୁତ୍ ଗଛ ପୋକରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଥିବା ରେଶମରେ କୌଣସି ରଙ୍ଗ ଦେଲେ ଯେପରି ଭୋଗା ଦେଖା ଯାଏ ଜଙ୍ଗଲି ରେଶମରେ ରଙ୍ଗ ଦେଲେ ସେ ପରି ଭୋଗା ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ ; କାରଣ ଜଙ୍ଗଲି ରେଶମ ସହଜରେ ରଙ୍ଗ ଧରି ପାରେ ନାହିଁ ।

ହରିହରପୁର ।

(ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପୁରାତନ ରାଜଧାନୀ)

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ବସୁ,
ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ, ଆର୍କିଓଲଜିକେଲ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଆଜକୁ ପ୍ରାୟ ବ ୪୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ହରିହରପୁର (ଅଧୁନିକ ହରିପୁର) ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ରାଜଧାନୀ ଥିଲା । ହରିହରପୁର ବାରିପଦାର ଦଶ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଦକ୍ଷିଣ ପୂର୍ବ କୋଣରେ ଅବସ୍ଥିତ । ବୁଢାବଳଙ୍ଗ ନଦୀ ତାହାର ଉତ୍ତର ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ପ୍ରବାହିତ ହେଉ ଅଛି ।

ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ ପୁରୁଷୋତ୍ତମକୁ ଯାତ୍ରା କଲାବେଳେ ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସେ ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସେ ତାଙ୍କ କଡଚାରେ * ହରିହରପୁରର ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଅଛନ୍ତି । କଡଚାରେ ସେ ଏହିପରି ଲେଖି ଅଛନ୍ତି :

"ହେଁ ଅର ଦିନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣରେଖା କୂଳରେ ପହଞ୍ଚିଲୁଁ । ସେଠାରେ ରଘୁନାଥ ଦାସଙ୍କର ଦେଖାହେଲା । ତାହା ପରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ହରିହରପୁରକୁ ଗଲୁଁ । ସେଠାରେ ଆମାଇଁ ହରିନାମ କୀର୍ତ୍ତନରେ ମାତିଲେ । ନାଚୁନାଚୁ ପ୍ରଭୁ ଅଙ୍ଗନ ହୋଇ ତଳେ ପଡିଗଲେ । ସେ ଦିନକ ସେଠାରେ ଅତିତ ହେଲା । ଆନନ୍ଦରେ ପ୍ରଭୁ କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ତହିଁ ଆରଦିନ ଆମ୍ଭେମାନେ ବାଲେଶ୍ୱର ଗଲୁଁ" । ଯେଉଁ ସମୟରେ ଚୈତନ୍ୟ ଦେବ ହରିହରପୁରକୁ ଶୁଭାଗମନ କରିଥିଲେ ସେ ସମୟରେ ସେ ନଗରଟି ଧନଜନରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଥିଲା । ସେଠାରୁ ବାରିପଦାକୁ ରାଜଧାନୀ ଉଠି ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହରିହରପୁର ସେହିପରି ଉନ୍ନତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲା । ଆମ୍ଭାଦିଗ ଭୋଦୀରେ ମରହଟ୍ଟା ଓ ମୁସଲମାନଙ୍କର ଲୁଟପାଟ ହେତୁରୁ ଭଞ୍ଜ ରାଜାମାନେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ବାରିପଦାକୁ ରାଜଧାନୀ ଉଠାଇ ଆଣିଥିଲେ । ବାରିପଦାରେ ମଧ୍ୟ ସେ ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ଗଥିଲା । ସେ ଦୁର୍ଗଟି ମହାରାଜା ଦୈବ୍ୟନାଥ ଭଞ୍ଜଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରୁ ସେଠାରେ ଥିବାର

* କଡଚା ଅନ୍ତର୍ଗତ ବ୍ରଜମଣ୍ଡଳ ପରିକ୍ରମା ପୃ ୪୮-୧୯୩ ।

ଜଣାଯାଏ । ସପ୍ତଦଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ମହାରାଜା ବୈଦ୍ୟନାଥ ଭଞ୍ଜ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିଲେ ।

ବଙ୍ଗଳାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ସୁଲେମାନ କେରାରାଣୀଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି କଳାପାହାଡ ୧୫୬୮ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ଓଡିଶା ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ସେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବାଟେ ଯାଇଥିଲେ । ଆଇନ ଆକବରୀ ନାମକ ପୁସ୍ତକ ପାଠରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ସୁଲେମାନଙ୍କ ପୁତ୍ର ଦାଉଦ ମୋଗଲ ସୈନ୍ୟର ଆକ୍ରମଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ସକାଶେ ୧୫୭୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ହରିପୁର ଠାରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥିଲେ । ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ ହରିପୁର "ବଙ୍ଗଳା ଓ ଓଡିଶାର ମଧ୍ୟରେ ଅବସ୍ଥିତ" । କିନ୍ତୁ ଉଲ୍ଲିଖିତ ହରିପୁର ଯେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଏହି ହରିପୁର ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ଅଛି ।

"ରସିକମଙ୍ଗଳ" ରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ ମହାରାଜା ବୈଦ୍ୟନାଥ ଭଞ୍ଜ ଦେବ ରସିକାନନ୍ଦଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବୈଷ୍ଣବ ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ । ଗୁରୁ ରସିକାନନ୍ଦଙ୍କର ସ୍ମୃତିରକ୍ଷା ନିମିତ୍ତ ବୈଦ୍ୟନାଥ ଭଞ୍ଜ ତାଙ୍କର ରାଜଧାନୀ ହରିପୁର ଠାରେ "ରସିକରାୟ" ନାମକ ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିର ତିୟାରି କରିଥିଲେ । ସେହି ମନ୍ଦିରର ଇଟାରେ ନାନା ପ୍ରକାର ନକସା କାଟି ହୋଇଥିଲା । ଏହି ମନ୍ଦିରଟି ହରିପୁରରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ତାହା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଭାଙ୍ଗି ଭୁଡି ଯାଇଅଛି । ଏହି ମନ୍ଦିରର ଉପରି ଭାଗର ଶିଖର ବଙ୍ଗ ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପରୀତିରେ ନିର୍ମିତ । ସେହି ଶିଖର ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥାଆନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ଷ୍ଟେଟର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱ ବିଭାଗର ଯତ୍ନରୁ ତାହା ରକ୍ଷିତ ହୋଇଅଛି । ଏହାକୁ ଦେଖିଲେ ତାହାର ପୂର୍ବ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର କିଛିତ ଅଭାବ ମିଳେ । ମନ୍ଦିରର ଚାରୋଟି କୋଣ ଓ ପଶ୍ଚିମ ଆଡକୁ ଥିବା ସମ୍ମୁଖ ଭାଗ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟ ଖଚିତ ଇଟା ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ କୌଶଳରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ମନ୍ଦିରର ସ୍ତମ୍ଭ ଗୁଡିକ ଭାଙ୍ଗି ପଡିଅଛି ଏବଂ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ କେତେକ ଇଟା ଯଥା ସ୍ଥାନରେ ରହି ଅଛି, ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଖସି ପଡ଼ି ନାହିଁ । ଏପରି ଇଟା ତିୟାରି ମନ୍ଦିର କେବଳ ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ କାହିଁକି ଓଡିଶାରେ ମଧ୍ୟ ବିରଳ । ଏହାର ନିର୍ମାଣରେ ଯେ କେତେ ଅର୍ଥ ଯତ୍ନ ଓ ପରିଶ୍ରମ ଲାଗିଥିଲା ତାହା ମନ୍ଦିରଟିର ଏହି ଭଗ୍ନ ବସ୍ତ୍ରାରେ ମଧ୍ୟ ସୂଚିତ ହେଉଅଛି । କିମ୍ବଦନ୍ତି ଅଛି ଯେ ମହାରାଜ ବୈଦ୍ୟନାଥ ଭଞ୍ଜ ମଧ୍ୟ ବାରିପଦାରେ ବଡ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ କରାଇଥିଲେ ।

ସନ ୧୫୯୨ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ * ରାଜା ମାନସିଂହ ଯେଉଁ ରାଜସ୍ୱ ଜମାବନ୍ଦ କରିଥିଲେ ତହିଁରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜମିଦାରଙ୍କର * ବାର ଗୋଟି ଜମିଦାରି ଥିଲା ଓ ସେ ସବୁ ଜମିଦାରିରେ ୪୨ ଗୋଟି କିଲ୍ଲା ଥିଲା । ତାଙ୍କର ମଜ୍ଜ ଜମିଦାରୀରେ ୯ ଗୋଟି କିଲ୍ଲା ଓ ତାଙ୍କର ୧୧ ଗୋଟି ଅଧୀନସ୍ଥ ଜମିଦାରୀରେ ୨୪ ଗୋଟି କିଲ୍ଲା ଥିଲା । ସେହି ୧୧ ଗୋଟି ଅଧୀନସ୍ଥ ଜମିଦାର ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଅଧୀନରେ ନାହାନ୍ତି । ମଲଗିରି ଷ୍ଟେଟ୍ ଓ ସିଂହଭୂମି କିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅଧୀନରେ ଯେତେ ଗୁଡିଏ ଜମିଦାରୀ ଥିଲା ସେଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସୀମା ପୂର୍ବେ ବହୁଦୂର ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ସେତେ-ବେଳେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଭଞ୍ଜ ରାଜାମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ସିଂହଭୂମି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ବାଲେଶ୍ୱର ଉତ୍ତରରେ ଥିବା ତାଳମୁଣ୍ଡା ମେଦିନୀପୁରର ଜମ୍ବୁରିଆଳ, ଓ ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ନଦୀ ମୁହାଣରେ ଥିବା ଜାମକୁଣ୍ଡା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା ।

ସନ ୧୭୭୭ ମସିହାରେ ମଟି ସାହେବଙ୍କ ଲେଖାରୁ ଯେଉଁ କେତେକ ଉଦ୍ଧୃତାଂଶ ତଳେ ଦିଆଯାଉଅଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ଉପରୋକ୍ତ ବିଷୟକୁ ସମର୍ଥନ କରୁଅଛି ।

"୨୭ ତାରିଖ ଅପ୍ରେଲ-ମୁ ମଲଗଡ (ଆଧୁନିକ ମଲଗିରି) ରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ଏହି ସ୍ଥାନ ପୂର୍ବେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଅଧୀନରେ ଥିଲା । ଏହି ମଲଗିରି ରାଜ୍ୟଟି ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମଲଗିରିରେ ଯେପରି ଚଳି ନ ପାରିବ ସେହି ବିଷୟରେ ମରହଟ୍ଟାମାନେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ବୋଲି ମଲଗିରି ରାଜା ସେମାନଙ୍କୁ ବାର୍ଷିକ ୫୦୦୦୦ ଟଙ୍କା କର ଦିଅନ୍ତି ।

"ପ୍ରଥମେ ପିପିଲି-ଫଉଜଦାରୀ ଚାହିଁପରେ ବାଲେଶ୍ୱର-ଫୌଜଦାରୀ ମୟୂରଭଞ୍ଜରୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ହେଲା । ଏହି ଦୁଇ ଅଂଶର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ସାମାନ୍ୟ ନ ଥିଲା । ତାହା ପରେ ଏତେ ଗୁଡିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ତାଲୁକ ମୟୂରଭଞ୍ଜରୁ ବାହାରି ଯାଇ ଅଛି ଯେ ମୋ ଅଧିକାର ସତକର ପୂର୍ବ ଆଡକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆଉ ମୟୂରଭଞ୍ଜର କୌଣସି ଜମିଦାରୀ ଇଲକା ନାହିଁ"।

୧୭୬୦ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦର ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ଓଡିଶାର ମୋଗଲ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ଖାଁ ଇଦ୍ରାହିମଙ୍କ ସହିତ ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଭଞ୍ଜ ସାକ୍ଷାତ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରିବା ସମୟରେ ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଭଞ୍ଜ ଯେଉଁ ଅପମାନ ପାଇ ଥିଲେ ତାହା ସହି ନ ପାରି ସେ ତାଙ୍କୁ ନିହତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ନିଜେ ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଭଞ୍ଜ ତାଙ୍କ ଅନୁଚର ବର୍ଗ ସହିତ ଜଳେଶ୍ୱର ଠାରେ

* ସାରଲି ସାହେବଙ୍କ ଓଡିଶା ଇତିହାସ, ବେଙ୍ଗଲ ଗେଜେଟିୟରର ପ୍ରେସ ସନ ୧୯୦୪ ସାଲ, ୪୭ ପୃଷ୍ଠା ।

* ମୋଗଲ ଗଭର୍ଣ୍ଣରେଣ୍ଟ ଗୋଧପୁର ଜୟପୁର ପ୍ରଭୃତି ଷଣ୍ଡାଗାଳୀ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜମିଦାର ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ସାରଲି ସାହେବଙ୍କ ଓଡିଶା ଇତିହାସ, ବେଙ୍ଗଲ ଗେଜେଟିୟରର ପ୍ରେସ ସନ ୧୯୦୪ ମସିହା ପୃଷ୍ଠା

ସେହି ଗବର୍ଣ୍ଣରଙ୍କ ଅଧୀନରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଭଞ୍ଜ ଜଣେ ପ୍ରତାପୀ ରାଜା ଥିଲେ । ସେ ଦକ୍ଷିଣରେ ଭଦ୍ରକ ଠାରୁ ଉତ୍ତରରେ ମେଦନୀପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମତା ବିସ୍ତାର କରିଥିଲେ । ଏହି ହେତୁରୁ ସେହି ମୋଗଲ ଗବର୍ଣ୍ଣର ତାଙ୍କୁ ଭୟଙ୍କର ଶତ୍ରୁ ବୋଲି ମନେ କରିଥିଲେ । ସାର୍ ଜେ ଏନ ସରକାରଙ୍କର "ମୋଗଲ ସମୟର ଭାରତ" ନାମକ ଐତିହାସିକ ବିବରଣରୁ ଏ ବିଷୟର ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣ ଜଣାଯିବ ।

ସନ ୧୭୪୦—୧୭୪୧ ମସିହାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜା ବଙ୍ଗଳା ନବାବ ଆଲିବର୍ଦ୍ଦୀଖାଁଙ୍କ ସହିତ ବିପରୀତ ସାହାଯ୍ୟରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିଥିଲେ ତାହା 'ମୁତାକ୍ଷରୀନ୍' ଲେଖକ ନିମ୍ନଲିଖିତରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଅଛନ୍ତି:— "ଓଡିଶାର ଶେଷ ଆକ୍ରମଣ ସମୟରେ ଆଲିବର୍ଦ୍ଦୀଙ୍କ ସୈନ୍ୟମାନେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜାଙ୍କ ଅଧିକୃତ ସ୍ଥାନ ଦେଇ ଯାଉଥିବା ବେଳେ ସେଠାକାର ରାଜା ସେମାନଙ୍କୁ ବଡ ହଇରାଣ କରିଥିଲେ । ବୋଧହୁଏ ସେ ମିରଜା ବକରଙ୍କ ସହିତ ମିତ୍ରତା କରିଥିବାରୁ ଏହି ଘଟଣାରେ ତାଙ୍କର ସେହି ବନ୍ଧୁତାର ପ୍ରମାଣ ସେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଦେଖାଇଥିଲେ ।

ଆଲିବର୍ଦ୍ଦୀଖାଁଙ୍କ ପରେ ମରହଟ୍ଟାମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଥର ଆକ୍ରମଣ କରି ଶେଷରେ ଭଞ୍ଜ ରାଜାମାନଙ୍କ ରାଜଧାନୀ ଧ୍ୱଂସ କରିଥିଲେ । ମହାରାଜ ରଘୁନାଥ ଭଞ୍ଜ ଦେଓ ଯେଉଁ ରସଲହରୀ ନାମକ ପଦ୍ୟମୟ ଓଡିଆ କାବ୍ୟ ଲେଖି ଅଛନ୍ତି ତହିଁରେ ନଗରର ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅଛି ତାହା ବୋଧ ହୁଏ ଲେଖକ ଏହି ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ହରିପୁର ନଗର ଦେଖି ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଅଛନ୍ତି । ଏହି ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ନଗରଟିକୁ ୧୭୪୦-୪୧ ମସିହାରେ ବଙ୍ଗ ସୈନ୍ୟମାନେ ଲୁଟପାଟ କରିଥିଲେ । ଦାମୋଦରଭଞ୍ଜଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ ସମୟରେ (୧୭୫୧-୫୭) ଓ ମହାରାଣୀ ସୁମିତ୍ରା ଦେବୀ ଭଞ୍ଜଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ (୧୭୫୭) ମରହଟ୍ଟାମାନେ ଅନେକ ଥର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଆକ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ହରିପୁରର ସୁନ୍ଦର ରାଜଭବନଟି ବିଧ୍ୱସ୍ତ ହେବାରୁ ରାଜ ପରିବାରବର୍ଗ ସେ ସ୍ଥାନ ତ୍ୟାଗ କରି ଅସିଥିଲେ । ହଣ୍ଟର ସାହେବଙ୍କ ଓଡିଶା ଇତିହାସର ୨ୟ ଭାଗ ୪୯ ପୃଷ୍ଠାରେ ମରହଟ୍ଟାମାନେ ଅକାରଣରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟକୁ ଲୁଣ୍ଠନ ଓ ଆକ୍ରମଣ କରି ଥିବା ବିଷୟ ଲେଖା ଅଛି । ତହିଁରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ କଥାମାନ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଗଲା:— "ମରହଟ୍ଟାମାନେ ଗଡଜାତ ରାଜ୍ୟ ସମୂହକୁ କେବଳ ଯେ ବାରମ୍ବାର ଲୁଣ୍ଠନ କରୁଥିଲେ ତାହା ନୁହେ, ଅଧିକନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ସମୟ ସମୟରେ ନିୟମିତ ଭାବରେ ଆକ୍ରମଣ କରୁଥିଲେ । ସବୁଠାରୁ ବଡ ଗଡଜାତ ଉପରେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେହିପରି ଦୁଇଥର ଚଢ଼ାଉ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ଆକ୍ରମଣରେ ମରହଟ୍ଟାମାନେ ରାଜଧାନୀ ଅଧିକାର କଲେ । ତେଣୁ ରାଜା ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସପରିବାରରେ ରାଜବାଟି ତ୍ୟାଗ କରି ପଳାଇ ଯାଇ ପାହାଡ ମଧ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲ ଲୋକଙ୍କ ମେଳରେ ରହିଥିଲେ । ଏହି ଜଙ୍ଗଲ ଲୋକେ ରାଜପରିବାରବର୍ଗଙ୍କୁ ବଡ ଆଦର ସମ୍ମାନରେ ରଖିଥିଲେ । ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କୁ ଲାଞ୍ଚ ଦେଲେ ସେମାନେ ଦେଶ ତ୍ୟାଗ କରିଯିବେ ଏହି ଅଭିପ୍ରାୟରେ ସେହି ଜଙ୍ଗଲ ଲୋକମାନେ ଅନେକ ଟଙ୍କା ଚାନ୍ଦା କରି ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ ।

ହରିପୁର ଗ୍ରାମର ସବୁଥିରେ ଇଟାର ଗଦା ଓ ଇଟା ଘରର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ମିଳୁଅଛି । କେତେକ ମାଟିରେ ପୋତି ହୋଇ ପଡିଛି ଆଉ କେତେକ ଜଙ୍ଗଲରେ ଅଛି । ପୁରାତନ ରାଜଭବନର ଚାରିପାଖରେ ଗୋଟିଏ ପାଚିର ଥିଲା । ପାଚିରଟି ତିନି ପାଖ ମାଟିରେ ଭରାଟି ହୋଇଥିଲା, କେବଳ ପୂର୍ବ ପାଖରେ ପ୍ରାୟ ୮୦୦ ଫୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଇଟାରେ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଦେଶ ଭିତରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ପକ୍କା ଘରର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଅଛି । କେବଳ ରାଜକୀୟ ମନ୍ଦିରଟି ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇ ନାହିଁ । ରାଜବାଟି ଭିତରର ପକ୍କା କୋଠରୀମାନ ଭାଙ୍ଗି ପଡିଅଛି । କେବଳ ପାଞ୍ଚ ଫୁଟ ଉଚ୍ଚର ଭଙ୍ଗା କାନ୍ଥ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଅଛି । ପୂର୍ବ ଆଡକୁ ଯେଉଁ ପକ୍କା ବାରନ୍ଦା ଥିଲା ତାହାର ପକ୍କା ମେଝିଆ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖା ଯାଉଅଛି ଏବଂ ସେହି ବାରନ୍ଦାରେ ସୁନ୍ଦର ମାକଡା ପଥର ତିଆରି ଯେଉଁ ସ୍ତମ୍ଭ ଥିଲା ତାହାର ଭଙ୍ଗା ଅଂଶ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିଅଛି । ସେହି ରାଜଭବନ ହତା ମଧ୍ୟରେ ତିନି ଗୋଟି ପକ୍କା କୂଅ ଅଛି । ସବୁଠାରୁ ବଡ କୂଅଟିରେ ମାକଡା ପଥରର ପକ୍କା ଗାନ୍ଥିଣୀ ହୋଇଅଛି । ଏହାର ଉପରୁ ପାଣି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତଳକୁ ଅବାର ପାହାଚ ଅଛି । ଏହାକୁ ବାଉଳି କହନ୍ତି । ବୋଧହୁଏ ଏ କୂଅ ରାଣୀ ହଂସପୁରରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ବାକି ଯୋଡିକ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ କୂଅ ଷ୍ଟେଟର ପ୍ରତ୍ନତତ୍ତ୍ୱବିଭାଗର ଯତ୍ନରେ ପରିଷ୍କୃତ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯଥେଷ୍ଟ ଯତ୍ନ କରା ଯାଇଅଛି । ଏହାର ଜଳ ବଡ ନିର୍ମଳ । ପିଇବା ସକାଶେ ଏଥିରୁ ଲୋକେ ଜଳ ନେଉଅଛନ୍ତି ।

ଯେଉଁ ଜାଗାରେ ରାଜଭବନ ଥିଲା ତାହା ପୋତି ପଡିଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ଯାଗା ଖୋଳାହେଉ ଅଛି । ସେ ଜାଗା ଉପରେ ଅନେକ କଥା ଗଛ ଓ ବୁଦା ମାତ ଯାଇ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ସବୁ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି ସଫା କଲା ପରେ ଜଣା ପଡୁଅଛି ଯେ ରାଜବାଟୀ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ ଗୋଟି କୋଠରୀ ଥିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ, ଏମ୍. ଏସ୍. ସି. ଆଇ.
ଡାଇରେକ୍ଟର ଅବ୍ ଇଣ୍ଡାସ୍ଟ୍ରିଏଲ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ୍ ସର୍ଭେ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଭାରତରୁ ରପ୍ତାନି ହୋଇ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁର ନାମ, ଓଜନ ଓ ମୂଲ୍ୟ ନିମ୍ନରେ ଦିଆ ଗଲା । ଓଜନର ପରିମାଣ ହନ୍ଦରରେ ଦିଆ ହୋଇ ଅଛି । ଏକ ହନ୍ଦର ଓଜନ ପ୍ରାୟ ଏକ ମହଣ ପନର ସେର ସଙ୍ଗେ ସମାନ ।

୧୯୩୧ ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ

ଜିନିଷର ନାମ	ପରିମାଣ	ମୂଲ୍ୟ
ଶିମୁଳି ତୁଳା	୨୨୩୯	ଟ ୬୭୫୦୬
ଚଉଁରୀ ଲାଖ	୬୫୭୮	ଟ ୨୨୭୪୯୬
ବଟନ୍ ଲାଖ	୧୧୭୦	ଟ ୫୯୩୮୮
ଚପଡ଼ା ଲାଖ	୧୮୪୯୨	ଟ ୭୫୧୯୫୮
କଷାଫଳ	୮୮୯୩୭	ଟ ୪୮୪୫୯୩
କୋଚିଲା	୮୭୦	ଟ ୬୮୨୩

ସନ ୧୯୩୧ ସାଲ୍ ଏପ୍ରେଲ୍ ଠାରୁ ଅକ୍ଟୋବର ମଧ୍ୟରେ ଜିନିଷର—

ନାମ	ପରିମାଣ	ମୂଲ୍ୟ
ଶିମୁଳି ତୁଳା	୧୭୩୭୯	ଟ ୪୮୯୭୧୨
ଚଉଁରୀଲାଖ	୬୨୮୨୨	ଟ ୨୨୮୨୯୪୨
ଗୋଲାକାର ପରିଷ୍କୃତ ଲାଖ (ବଟନ୍ ଲାଖ)	୧୦୪୯୨	ଟ ୫୪୮୪୫୩
ଚପଡ଼ା ଲାହା	୧୫୦୩୭୫	ଟ ୭୭୫୭୭୯୨
କଷାଫଳ	୬୭୩୭୧୮	ଟ ୩୪୯୯୧୫୨
କୋଚିଲା	୮୫୮୨	ଟ ୫୦୩୨୩

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜଙ୍ଗଲରେ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଶିମୁଳି ତୁଳା କଷାଫଳ, କୋଚିଲା ଓ ଲାହା ଜନ୍ମେ । ଏହି ଲାହାରୁ ଚଉଁରୀ ଲାଖ, ବଟନ୍ ଲାଖ ଓ ଚପଡ଼ାଲାଖ ତିୟାରୀ ହୁଏ । ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟବସାଦାର ଓ ମହାଜନମାନଙ୍କର ଖରିଦ କରିବାର ଆଗ୍ରହ ଲୋକେ ଯେ ପରିମାଣରେ ଦେଖନ୍ତି ସେହି ପରିମାଣରେ ମାଲ ଆମଦାନି କରନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପର ଲିଖିତ ଜଙ୍ଗଲ ଦ୍ରବ୍ୟ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଷ୍ଟେଟରୁ ରପ୍ତାନି ହେଉ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ବ୍ୟବସାୟ ଅଧିକ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ପାରିବ ।

ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର ପକ୍ଷରେ ଏହା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସୁଯୋଗ ।

* * *

ଭାରତରେ ବିଦେଶୀ ବାଣିଜ୍ୟ କି ପ୍ରକାର କମୁଅଛି ଓ ବର୍ତ୍ତମାନ କିପରି ଅବସ୍ଥା ହୋଇ ଅଛି ତାହା ନିମ୍ନଲେଖିତ ଆମଦାନି ରପ୍ତାନି ହିସାବରୁ ଜଣା ଯାଇ ପାରିବ । ସନ ୧୯୩୯-୩୦ ମସିହାରେ ୧୭୫ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କାର ବାଣିଜ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆମଦାନି ଓ ୨୨୭ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କାର ଦ୍ରବ୍ୟ ରପ୍ତାନି ହୋଇଥିଲା । ଏହାକୁ ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ୧୯୨୯-୩୦ ମସିହାର ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା କଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ ଆମଦାନିରେ ୭୭ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କା ଅର୍ଥାତ୍ ଶତକଡ଼ା ୩୨ ଓ ରପ୍ତାନିରେ ୪୨ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କା ଅର୍ଥାତ୍ ଶତକଡ଼ା ୨୧ କମ ହୋଇ ଅଛି । ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଏପ୍ରେଲ୍ ଠାରୁ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ୬୭ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କାର ଜିନିଷ ଆମଦାନି ଓ ୭୮ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କାର ରପ୍ତାନି ହୋଇ ଥିଲା । ସେହି ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନିକୁ ସନ ୧୯୩୦ ମସିହାର ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟର ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି ସହିତ ତୁଳନା କଲେ ଜଣାଯିବ ଯେ ଆମଦାନିରେ ୨୧ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କା ଅର୍ଥାତ୍ ଶତକଡ଼ା ୨୪ ଓ ରପ୍ତାନିରେ ୪୭ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କା ଅର୍ଥାତ୍ ଶତକଡ଼ା ୩୮ କମ ହୋଇ ଅଛି ।

ତେଣୁ ଦେଖା ଯିବ ଯେ ୧୯୩୧ ମସିହାର ଛଅ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଆମଦାନି ଓ ରପ୍ତାନି ହୋଇ ଥିଲା ତାହାର ମୋଟ ଟଙ୍କା ୧୪୪ କ୍ରୋଡ, ଓ ୧୯୩୦ ମସିହାର ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଆମଦାନି-ରପ୍ତାନି ହୋଇ ଥିଲା ତାହାର ମୋଟ ଟଙ୍କା ୨୩୧ କ୍ରୋଡ—୬୧ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କା ଅର୍ଥାତ୍ ଶତକଡ଼ା ୩୨ କମି ହୋଇ ଅଛି ।

କପାସୁତା ଓ ଲୁଗା ଏ ଯୋଡିକ ଏ ଦେଶ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବହାରୀୟ ଦ୍ରବ୍ୟ । ତାହାର ଆମଦାନି ହିସାବରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ୧୯୨୯ ମସିହା ପ୍ରଥମ ଛଅ ମାସରେ ସେଥିରେ ଆମଦାନି ୩୦ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କାର ହୋଇ ଥିଲା । ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ତାହା ୧୭ କ୍ରୋଡିକୁ ଖସିଲା ଏବଂ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ କେବଳ ୧୦ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କାର ଆମଦାନି ହୋଇ ଅଛି । ବଙ୍ଗ ଦେଶର କପା-ସୁତା-ଲୁଗାର ଖରଚ ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମେ ୨ କମ୍ ହୋଇ ଆସିଛି ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୨୯ ମସିହାରେ ଦଶ କ୍ରୋଡ, ୧୯୨୦ ମସିହାରେ ପାଞ୍ଚ କ୍ରୋଡ ଓ ସନ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ଦୁଇ କ୍ରୋଡ ହୋଇ ଅଛି । ବମ୍ବାଇରେ ସୁତା ଓ କପା ଲୁଗାର ଆମଦାନି ସେହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସାତେ ସାତ କ୍ରୋଡରୁ ଚାରି ଦେଢ କ୍ରୋଡରେ ରହି ଅଛି । ପୃଥିବୀର ବ୍ୟବ-

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାଧ୍ୟ ଏହି ଦିଗ ମାନ୍ଦା ପଡ଼ି ଥିବାରୁ ଭାରତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ବାଣିଜ୍ୟ ଚାଲୁ ଥିଲା ତହିଁରେ ବାଧା ପଡ଼ି ଅଛି ।

* * *

ବୁଅ ବମ୍ବା ପୁଷ୍କରଣୀରୁ ଜଳ ନେଇ କୃଷି ଜମିରେ ମଡ଼ାଇବା ଦରକାର । ସେଥି ସକାଶେ ନୂଆ ପ୍ରକାର ଯନ୍ତ୍ର ବାହାର କରିବାର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଅଛି । ଯେଉଁ ଯନ୍ତ୍ର ଶସ୍ତା ଦରରେ ମିଳିବ ଓ ଯହିଁରେ ଭଲ କାମ ଉଠିବ ଏବଂ ଯାହାଦ୍ୱାରା ସହଜରେ ଲୋକେ କାମ କରି ପାରିବେ ଓ ଗୃହସ୍ଥ ମାନଙ୍କେ ଯାହା ସହଜରେ ମିଳି ପାରିବ ଏପରି ପାଣି ଉଠାଇବାର ଯନ୍ତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଦରକାର । ପଞ୍ଜାବରେ "ପାର୍ଶିଅନ୍‌ଚକ" ନମୁନାରେ ପାଣି ଉଠା କଳ ବ୍ୟବହାର ହେଉଅଛି, ଏବଂ ତାହା ଦ୍ୱାରା କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର, ଚୋଟା ଓ ବଗିଚା ପ୍ରଭୃତିରେ ପାଣି ମଡ଼ାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ତମରୂପେ ହେଉଅଛି । ଏହି 'ପାର୍ଶିଅନ୍‌ଚକ'କୁ ବେଶୀ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କୌଶଳରେ ଯେ କରି ପାରିବ ତାଙ୍କୁ ୫ ୨୦୦୦ଟଙ୍କା ପୁରସ୍କାର ଦିଆ ଯିବ ବୋଲି ପଞ୍ଜାବ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ପଞ୍ଜାବ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ଲ୍ୟାଲ୍-ପୁରର କୃଷି ବିଷୟକ ଇଞ୍ଜିନିଅର ଏ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଉନ୍ନତି କରି ଉଦ୍ଭାବନ କରି ଅଛନ୍ତି ସେଥି ସକାଶେ ତାଙ୍କୁ ଏହି ପୁରସ୍କାର ଦିଆ ଯାଇଅଛି । "ପାର୍ଶିଅନ୍‌ଚକ" ଜଳ ଉଠାଇବାର ଗୋଟିଏ ସହଜ ଯନ୍ତ୍ର । ସେହି ନମୁନାରେ ନୂତନ ଧରଣର ଯେଉଁ ପାଣି ଉଠା ଚକର ଉଦ୍ଭାବନ ହୋଇଅଛି ତହିଁରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ବିଶେଷତ୍ୱ ଅଛି ତାହା ନିମ୍ନରେ ଲେଖାଗଲା ।

(୧) ଯେଉଁ କୌଶଳରେ ଏହି ନୂଆ ଚକ ହୋଇଅଛି ତାହା ବଡ଼ ସହଜ ଏବଂ ଗ୍ରାମର କମାରମାନେ ତାକୁ ତିଆରି କରି ପାରିବେ ।

(୨) ଏହି କଳ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ଚକ ବ୍ୟବହାର ହୋଇଅଛି ତାହା ଲଗାଇବାର କୌଶଳ ଅତି ସହଜ ।

(୩) ଚକ ଯେପରି ଶୀଘ୍ର ଘୋରି ନ ଯାଏ ସେଥି ସକାଶେ ଗ୍ରେଲର ଓ ପଟ୍ଟେ ବେଯାରିଂ ଅଛି ।

(୪) ଏହା କୋଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଲୁହାରେ ନିର୍ମିତ ।

(୫) "ବ୍ୟାକ୍ଲାଶ ଲେଡର" ଅର୍ଥାତ୍ ବାଲତି-ମାଳାର କୌଶଳ ବଡ଼ ସହଜ ।

(୬) ବାଲତିର ସେକ୍‌ଶନ ଇଂରାଜିର "ଡ" ଅକ୍ଷର ସଦୃଶ ଓ ଏହା ୩ ୨ ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବା ଚଉଡ଼ରେ ତିଆରି ।

(୭) ଗୋଟିଏ ଚକ ଥିବା କଳ ପ୍ରାୟ ୫ ୨୦୦ ଖରଚରେ ହୋଇ ପାରିବ । ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ କଳ ଏକା ଥରକେ ତିଆରି କଲେ ଖରଚ କମ ପଡ଼ିବ ।

ଏହି ପାର୍ଶିଅନ ଚକ ଥରେ ପରୀକ୍ଷା କରି ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

* * *

ସନ୍ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ଭାରତବର୍ଷର ମିଲ୍‌ରେ କପା ସୁତା କଟା ଓ ଲୁଗା ବୁଣା କାର୍ଯ୍ୟ କି ପରିମାଣରେ ହୋଇ ଥିଲା ତାହା ତଳ ଲିଖିତ ଖତିଆନରୁ ଜଣା ଯିବ ।

ବର୍ଷ	ତାକୁଆର ସଂଖ୍ୟା (ହଜାର ଅନୁସାରେ)	ତନ୍ତୁର ସଂଖ୍ୟା (ହଜାର ଅନୁସାରେ)
୧୯୧୩	୬୫୯୭	୯୪
୧୯୨୮	୮୭୦୫	୧୭୭
୧୯୨୯	୮୯୦୭	୧୭୫
୧୯୩୦	୯୧୨୫	୧୭୯

ଏହାକୁ ୧୯୩୦ ମସିହା ସଂଖ୍ୟା ସଙ୍ଗେ ତୁଳନା କରି ତାକୁଆ ସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୨୦୩ ଓ ତନ୍ତୁ ସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୨୦୪ ବଢ଼ି ଅଛି ।

ପ୍ରାୟ ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ସୁତା କଟା ଓ ଲୁଗା ବୁଣା କଳ (mill) ବସି ଅଛି । ବଙ୍ଗ ଦେଶ ଏ ବିଷୟରେ ପଛରେ ପଡ଼ି ଥିଲା । ଗତ କେତେକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସେ ପ୍ରଦେଶରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ମିଲ୍ ହୋଇ ଅଛି । ବିହାର ଓଡ଼ିଶାରେ କୌଣସି ମିଲ୍ ନାହିଁ ।

* * *

ମାଛ ଚାଷ ଓ ବ୍ୟବସାୟର କିପରି ଉନ୍ନତି ହେବ ସେ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରିବା ଲାଗି ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ସମିତି ଅଛି । ସେହି ସମିତିକୁ ଇଂରାଜିରେ "ଫିଶରି କମିଟି" (Fishery Committee) କହନ୍ତି । ସେ କମିଟି ବୈଠକରେ ଯାହା ଯାହା କରାଯାଏ ତହିଁର ରିପୋର୍ଟ ବାହାରେ । ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ ସେ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ କମିଟି ବସିଥିଲା ତହିଁରେ ଗଡ଼ିଆ, ପୋଖରୀ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନର ମାଛ ଚାଷ ବିଷୟ ଆଲୋଚିତ ହୋଇ ସେହିର ରିପୋର୍ଟ ବାହାରି ଅଛି ।

ସାର ଫ୍ରେଡେରିକ ଉକଲସନ ସେ ରିପୋର୍ଟରେ ଜାପାନର ମାଛ ଚାଷ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କେତେକ କଥା ଲେଖି ଅଛନ୍ତି । ସେ କହନ୍ତି ଜାପାନରେ ଅଳ୍ପ ଖରଚରେ ନଦୀ ପୋଖରୀରେ ମାଛ ଚାଷ ଯେପରି କରାଯାଏ ତାହା ସହଜରେ ଏଠାକାର ଲୋକେ କରି ପାରିବେ । ଜାପାନ-ପ୍ରଣାଳୀ ଅନୁସାରେ ମାଛ ଚାଷ କଲେ କମ୍ ଖରଚ ଲାଗିବ ଓ ଅଳ୍ପକେ ଭଲ ଫଳ ହେବ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେ କହିଲେ ଯାହାର ଗଡ଼ଥା ଖଣ୍ଡେ ଅଛି, ଯେଉଁ ଗ୍ରାମରେ ପୋଖରୀ ଅଛି, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ହଜାର ହଜାର ମାଣ ଧାନ ଜମି ଅଛି, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଅଧିକାରରେ ମିଠା ଜଳର ହଜାର ମାଣର ଜଳ ଭଣ୍ଡାର ଓ ନାଳ ଅଛି ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଏହି ଜାପାନ ଦେଶ ଉପାୟରେ ମାଛ ଚାଷ କରିପାରିବେ । ସୁବିଧା ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ପୋଖରୀମାନଙ୍କରେ ମାଛର ପହଣା ବା ଯାଆଁଳ ଜନ୍ମାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉ । ସେଥିରୁ ଯାଆଁଳ ନେଇ ଅନ୍ୟ ପୁଖୁରୀ, ନାଳ ଏମନ୍ତ କି ଧାନ ବିଲ ପାଣିରେ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବା ସକାଶେ ପହଣା ଛାଡ଼ିବାର ଚେଷ୍ଟା ହେଉ । ଏହା ପରୀକ୍ଷା ଭାବରେ କରି ଦିବା ଲାଗି ଜିକଲସନ୍ ସାହେବ ସୁପାରିଷ କରିଅଛନ୍ତି ।

ମାଛ ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଜର୍ମାନିରେ ମିଠା ପାଣିର ମାଛ ଛଅ ବର୍ଷରେ ଦେଢ଼ ସେର ହୋଇ ଥିବାର ଜଣାଯାଇ ଅଛି । ଅମେରିକାର ଇଉନାଇଟେଡ୍ ଷ୍ଟେଟର ଗରମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ସେ ୨୫ ର ହେବାର ଦେଖା ଯାଇ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଚିନ୍ ଦେଶରେ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ଦୁଇ ସେର ଓଜନ ଏବଂ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୃଦ୍ଧିର ମାଛ ସେ ୧୨୫ ର ଠାରୁ ସେ ୧୫ ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଜନ ହେବାର ଦେଖା ଯାଇ ଅଛି ।

ମାନ୍ଦ୍ରାଜର ଫିସରି ଡାଇରେକ୍ଟର କହନ୍ତି ଯେ ପୋଖରୀ ଓ ନଦୀମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ତିନି ଗୋଟି ଉପାୟରେ ମାଛ ଚାଷର ଉନ୍ନତି କରା ଯାଇପାରେ ।

(କ) ମାଛ ଭଣ୍ଡାରରୁ ମାଛ ଯେପରି ଶେଷ ହୋଇ ନ ଯାଏ ତାହାର ଉପାୟ କରିବା ।

(ଖ) ଉନ୍ନତ ପ୍ରଣାଳୀ ଦ୍ୱାରା ମାଛ ଜନ୍ମାଇ ମାଛ ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କରିବା ।

(ଗ) ଗଭୀର ଜଳ ଭଣ୍ଡାର ଓ ପୋଖରୀରୁ ଯେପରି ଭଲଳିରି ସବୁଥିରୁ ମାଛ ଧରି ହେବ ତାହାର ଉପାୟ କରିବା ।

ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ ଛଅ ଗୋଟି ସରକାରୀ "ଫିସ୍‌ଫାର୍ମ" ଅର୍ଥାତ୍ ମାଛ ଚାଷ ଶିଖାଇବାର ସ୍ଥାନ ଅଛି । ସେଠାରେ ମାଛ ବୃଦ୍ଧି ଓ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର ଯେଉଁ ସବୁ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଏ ତାହା ଲୋକେ ସେଠାରୁ ଶିଖି ପାରିବେ । ନଦୀ ପୋଖରୀମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ସବୁ ମାଛ ହୁଏ ସେହି ସବୁ ମାଛର ଚାଷ ନିମନ୍ତେ ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାରେ ଦୁଇ ଗୋଟି କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥାନ ଥିଲା । ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୧୯୩୦-୩୧ ମସିହାରେ ଚାଷ ଗୋଟି ହୋଇ ଅଛି ଏବଂ ପହଣା ବଣ୍ଟନର ସଂଖ୍ୟା ୨୫୦୫୦୦ ରୁ ୪୧୬୩୦୦ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଥିଲା । ସିଂଭୂମିସ୍ଥିତ ଘାଟଶିଳାରେ ପରୀକ୍ଷା ସ୍ୱରୂପ ଯେଉଁ ମାଛ ଚାଷ କରା ଯାଇ ଥିଲା ତାର ଫଳ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଥିଲା । ଏଥିରୁ ମାଛ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର କେତେକ ଦରକାରୀ ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ମିଳିଥିଲା ।

ଏତ ଗଲା ଷ୍ଟେଟ ବାହାରର କଥା । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପୋଖରୀରେ ମାଛ ଚାଷ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ ହେଉଅଛି । ବାରିପଦା ନିକଟରେ ମୁନସି ବନ୍ଧ ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ଜଣେ ଉତ୍ସାହୀ ଯୁବକ (Science Graduate) ଏ ବିଷୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଅଛନ୍ତି । ଏହି ପୋଖରୀର ଲମ୍ବା ୨୨୦୦ ଫୁଟ, ଓସାର ୫୦୦ ଫୁଟ ଓ ହାରାହାରି ଗଭୀରତା ୧୫ ଫୁଟ । ନାନା କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାନରୁ ରୋହୁ, କାତଲା, ମିରିଗଲ୍ ଓ କାଲୀବଇଁଶୀ ପହଣା ଅଣାଯାଇ ଏ ପୋଖରୀରେ ଛଡ଼ା ହୋଇଅଛି । ମାଛ ଚାଷର ଚେଷ୍ଟା କରା ଯାଉଅଛି ଏବଂ ନାନା ଦିଗରୁ ଏ ବିଷୟର ଦରକାରୀ ସମ୍ବାଦମାନ ସଂଗ୍ରହ କରା ଯାଉଅଛି । ଏ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି ସେମାନେ ଏହି ପରୀକ୍ଷାର ଫଳକୁ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା କରିଅଛନ୍ତି ।

* * *

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପିତ ହେଲା ଦିନୁ ଏହିଠାରେ ଅନେକ ଆବଶ୍ୟକୀୟ କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରା ହୋଇ ଆସୁଅଛି । କପା ସୂତା ଲୁଗା ବୁଣିବା ବିଶେଷତଃ ଟସର ଲୁଗା ବୁଣିବାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଧରଣର ହାତ ତନ୍ତ-ତନ୍ତ୍ରୀର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଚାଲିଅଛି । ଠିକ୍ ଠିକ ତନ୍ତରେ ଟସର ଲୁଗା ବୁଣିବାର ଯେଉଁ ପରୀକ୍ଷା ହୋଇଥିଲା ସେଥିର ଫଳ ସନ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇଅଛି ।

ଷ୍ଟେଟର କେତେକ ଜଣ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଅନ୍ୟତ୍ର ପଠା ହୋଇଥିଲା । ସେମାନେ ପକ୍ଳାରଙ୍ଗ କରିବା ଓ ଷ୍ଟେଟ ଉତ୍ପନ୍ନ ଟସର ଲୁଟାର ମୁହାଣ୍ଡା ପ୍ରସ୍ତୁତରେ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ବିଷୟର କେତେକ କାମ ପରୀକ୍ଷା ସୂତ୍ରେ କରି ଅଛନ୍ତି । ରଙ୍ଗ ଓ ଶିକ୍ଷାର ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ନମୁନା ଏହି ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ରଖା ଯାଇଅଛି । ଏହି ପରୀକ୍ଷାରେ ଯେଉଁ ସୁଫଳ ହୋଇଅଛି ତାହା ଦ୍ୱାରା ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର, ତନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଏବଂ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଗ୍ରହ ଅଛି ସେମାନଙ୍କର ଅବିଲମ୍ବେ ବହୁ ଉପକାର ହେବ ।

ଦୁଇ ଜଣ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତି ଷ୍ଟେଟକୁ ଦର୍ଶକ ଭାବରେ ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଶ୍ରୀମାନ୍ ମହାରାଜା ସାହେବ ଗତ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଏ ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ଛାତ୍ରମାନେ କମିକ ଓ କୋଟର ଉପଯୋଗୀ ଯେଉଁ ସବୁ କପା ସୂତା ଲୁଗା ହାତରେ ବୁଣିଥିଲେ, ଉପଦେଶକ ଓ ବୁଣାକାର୍ଯ୍ୟର ଶିକ୍ଷା-ନବିସମାନେ ସୁନ୍ଦର ଢଙ୍ଗରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ନାନା ରଙ୍ଗର ଯେଉଁ ସବୁ ଟସର ଗଳାବନ୍ଧ (Scarf) ଏବଂ ରେଶମର କମିଜ ଲୁଗା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ ସେ ସମସ୍ତ ଦେଖି ଭଲ ହୋଇଅଛି ବୋଲି ସେମାନେ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ଏହି ସବୁ ଜିନିଷ ବିକ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ବଜାରକୁ ପଠା ହୋଇଅଛି ଓ ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ବିକ୍ରି ହେଉଅଛି ।

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ଥାପଇତ୍ରୀ ଦୟାଳୁ ହୃଦୟା ପୁଜିଅର ଭାଉଏଜର ମହାରାଣୀ ସାହେବା ଗତ ଡିସେମ୍ବର ମାସରେ ଶ୍ରୀମତୀ ରାଉତରାଣୀ ସାହେବାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେହି ଦିନ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଦର୍ଶନୀର ଆୟୋଜନ କରା ଯାଇଥିଲା । ଛାତ୍ର ଓ ଛାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଅନେକ ହାତ-ତିଆରି କାମ ସେଥିରେ ରଖା ଯାଇଥିଲା । ଆଉ ମଧ୍ୟ କାମ ନ ହୋଇଥିବା ଜିନିଷ ଅର୍ଥାତ୍ ତୁଳା, ଟସର ପ୍ରଭୃତି ସେଠାରେ ସଞ୍ଚିତ ହୋଇଥିଲା । ମହାରାଣୀ ସାହେବା ବିଦ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପରେ ଖୁବ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ ଥିଲେ ଏବଂ ନାନା ବିଭାଗ ଓ ସେହି ସବୁ ବିଭାଗରେ ହେଉଥିବା ଜିନିଷମାନ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ମହାରାଣୀ ସାହେବା ଗଳାବନ୍ଧ (Scarf), ବିଛଣା ଚାଦର, କୋଟ୍ କମିଜ ଲୁଗା ପ୍ରସ୍ତୁତ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଜିନିଷ ଖୁସି ହୋଇ କିଣିଥିଲେ ଓ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତିଆରି କରିଦେବା ନିମନ୍ତ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଜିନିଷର ଫରମାସ ଦେଇଥିଲେ ।

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ ଖୁବ୍ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ନ ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସାଧାରଣ ଲୋକେ କୌଣସି କାମ ଫରମାସ ଦେଲେ ତାହା କରି ଦିଆଯାଇ ପାରିବ ।

* * *

ଭାରତର ମୋଟ ଯେତେ ଜମୀରେ ନାନା ଫସଲ ଜାତ ହୁଏ ତାହାର ପ୍ରାୟ ତୃତୀୟାଂଶ ଜମୀରେ ଧାନ ଫସଲ ହୁଏ । ଭାରତର କୃଷି ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଧାନ ଚାଷ କେତେ ଦୂର ପ୍ରଧାନ ଏହା ଏଥିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାଯାଇ ପାରିବ । ଭାରତରେ କେବଳ ଧାନ ବିଲର ପରିମାଣ ଆଠକୋଟି ଏକର, ଏହା ପଧ୍ୟରୁ ବଙ୍ଗ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ଶତକଡା ୫୦ ଧାନ ଚାଷ ଜମୀ (୨ କୋଟି ୨୦ ଲକ୍ଷ ଏକର), ବିହାର ଓଡିଶାରେ ୧ କୋଟି ୫୦ ଲକ୍ଷ ଏକର, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରଦେଶରେ ବେଶୀ ଧାନ ଚାଷ ହୁଏ ତାହା ମଧ୍ୟରୁ ବର୍ମ୍ମାରେ ୧ କୋଟି ୧୦ ଲକ୍ଷ ଏକର, ମାନ୍ଦ୍ରାଜରେ ୧ କୋଟି ୧୦ଲକ୍ଷ ଏକର, ଭାରତର ସୁକ୍ତରାଜ୍ୟରେ ୭୦ ଲକ୍ଷ ଏକର, ଆଶାମରେ ୪୫ ଲକ୍ଷ ଏକର ଓ ମଧ୍ୟ-ପ୍ରଦେଶରେ ୫୦ ଲକ୍ଷ ଏକର ଧାନ ଜମୀ ଅଛି । ପୃଥିବୀର ବିଶେଷ୨ ସ୍ଥାନରେ କେତେ ଜମୀରେ କେତେ ଧାନ ଫଳେ ତାହାର ଗୋଟିଏ ତାଲିକା ତଳେ ଦିଆ ଯାଉଅଛି :—

ଦେଶର ନାମ ।	ଏକର ହିସାବରେ ଜମିର ପରିମାଣ ।	କେତେ ମହଣ ଏକର ପ୍ରତି ଧାନ ଫଳେ (୧ପାଉଣ୍ଡ=ପ୍ରାୟ ବାଲେଶ୍ୱରୀ ½ ସେର)	କେତେ ପାଉଣ୍ଡ ଫଳେ ।
ଅର୍ଜେଣ୍ଟାଇନ (ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାରେ)	୨୩୭୫୦	୫୮୭୩୧	୨୦୨୭
ଇଜିପ୍ଟ (ମିଶର)	୨୧୦୧୧୨	୭୧୩୪୨୮୧	୨୭୭୮
ଇଟାଲି	୦୧୭୬୭୭	୧୩୫୨୭୫୫	୩୫୦୭
ସ୍ପେନ	୧୧୧୬୭୭	୭୦୦୮୩୫୧	୫୧୪୭
ଜାପାନ	୭୭୩୩୦୩୩	୨୮୦୫୨୫୦୧୪	୦୦୧୪
ଇଉନାଇଟେଡ ଷ୍ଟେଟ ଆମେରିକା	୧୧୭୫୫୭	୨୧୧-୧୧୭୮	୧୭୪୨
ଭାରତବର୍ଷ	୮୦୧୦୫୦୦୦	୮୫୭୪୩୧୨୧୧	୮୭୮

କେତେ ଜମୀରେ କେତେ ଧାନ ଫଳେ ଏ ବିଷୟରେ ଭାରତକୁ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ ସହିତ ତୁଳନା କଲେ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଜଣାଯିବ ଯେ ଭାରତରେ ଏକର ପ୍ରତି ଉତ୍ପନ୍ନ ପରିମାଣ ସବୁ ଠାରୁ ଅଳ୍ପ, ଅର୍ଥାତ୍ ଭାରତରେ ଏକର ପ୍ରତି ପ୍ରାୟ ୧୨ ମହଣରୁ କମ ଧାନ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଜାପାନ ଚୀନ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶରେ ଏକର ପ୍ରତି ୩ ୩୨ ମହଣ କିମ୍ବା ତାହା ଠାରୁ ଅଧିକ ଫଳେ । ଭାରତର ଧାନ ଚାଷ ଜମୀ ଜାପାନର ଧାନ ଚାଷ ଜମୀ ଅପେକ୍ଷା ଦଶଗୁଣ ବେଶୀ, କିନ୍ତୁ ଭାରତରେ ଯି ଏକର ଜମୀରେ ଯାହା ଫଳେ ଜାପାନରେ ତାହାର ତିନି ଗୁଣ ଫଳେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାରତରେ ନାନା ପ୍ରକାରର ଧାନ, ଚାଷ ହୁଏ । ଭଲ ଜାତିର ଧାନ ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଯେପରି ଫସଲର ବେଶୀ ଅମଦାନି ହେବ ତାହା କରିବା ଅତି ଆବଶ୍ୟକ । ଲୋକ ଓ ଜମିର ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରେ ବିହାର ଓଡିଶା ପ୍ରଦେଶରେ କିପରି ଧାନ ଚାଷର ଉନ୍ନତି ହେବ ସେ ବିଷୟରେ ସାବୋର କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ ସମାଲୋଚନା ବିଦ୍ୟାଳୟ (Agricultural Research Institute) ରେ ବିଶେଷ ଚେଷ୍ଟା କରା ଯାଉଅଛି । ଗୋଟିଏ ଫସଲକୁ କିପରି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଚାଷ କଲେ ତାହା ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ଅମଦାନି ହୋଇ ପାରିବ ସେ ବିଷୟ (Agricultural Research Imperial Council) କୃଷି ବିଷୟକ ଇମ୍ପିରିଏଲ୍ କାଉନ୍‌ସିଲ୍‌ରେ ବିଚାର କରାଯାଇ ଲୋକଙ୍କ ଜାଣିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ଆମ୍ଭେ ଏହି ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ଧାନ ଚାଷର ଉନ୍ନତି କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ।

* * *

କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇବା ନିମନ୍ତେ ସମବାୟ ଋଣ ସମିତି (Co-operative organization) ବୃଦ୍ଧି କରିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ନିତାନ୍ତ ଦରକାର ହୋଇଅଛି । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି କିପରି କରାଯିବ ତାହା ଭଲକରି ବୁଝାସୁଝା କରିବା ଉଚିତ । ଯେପରି ସେପରି ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ଅବଲମ୍ବନ କଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଏ ବିଷୟର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇ ପ୍ରକୃତ ପଥ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଉଚିତ । ସହଯୋଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଭଲଫଳ ହୁଏ ଏହି ଭାବ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଜାତ କରାଇବା ପାଇଁ ଯେତେ ଦୂର ସମ୍ଭବ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ପରି ଭାବ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ବୃଦ୍ଧି କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଗଲେ ମହତ୍ତ ଉପକାର ସାଧିତ ହେବ ।

ମହୀଶୂର କୋଅପରେଟିଭ ସମ୍ମିଳନୀର ଅଷ୍ଟାଦଶ ଅଧିବେଶନରେ ମହିଶୂରର ଦେଓୟାନ କେତେକ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର କଥା ଗୁଡିକ ବଡ ଉପାଦେୟ ଓ ଭାବ-ଉଦ୍ଦୀପକ ।

ସେହି ଦେଓୟାନ ମହୋଦୟ କହିଥିଲେ ଯେ ଋଣ ସମିତି ବିଷୟକ ବିବରଣ ପାଠରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ କୋଅପରେଟିଭ ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟ ବରାବର ଉନ୍ନତି ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେଉଅଛି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଏହି ମହିଶୂର ଷ୍ଟେଟରେ ୨୨୦୦ ଗୋଟି ସୋସାଇଟି ଅଛି । ସେ ସବୁର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ଏକଲକ୍ଷ ୩୫ ହଜାର । ଋଣ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସେ ସବୁ ସୋସାଇଟିର ପଚାଶ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମୂଳ ଧନ ଅଛି ଓ ସେହି ସୋସାଇଟିରେ ଲୋକେ ୨୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଜମା (Deposit) ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଥାୟୀ ପାଣ୍ଠି (Reserve Fund) ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବାବଦ ପାଣ୍ଠିର ଜମା ପ୍ରାୟ ଏକ କ୍ରୋଡ ଟଙ୍କା । କାମ ଚଳାଇବା ସକାଶେ ସେମାନଙ୍କ ହାତରେ ଏକ କ୍ରୋଡ ପଚାଶ୍ରୋର ହଜାର ଟଙ୍କା ଅଛି । ଏହି ମୂଳ ଧନକୁ ନେଇ ବାରମ୍ବାର ଘୂରା ଫେରା ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ କଲେ କୋ ୬ ଟୀ ରୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କାର କାରବାର ଚଳି ପାରିବ । ଦେଓ୍ୟାନ ବିଶେଷ କରି କହିଲେ ଯେ କୃଷି ବିଷୟରେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । ସେ କହିଲେ କୃଷି ଆମ୍ଭ ଦେଶର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟବସାୟ । ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା ଏ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ମନୋଯୋଗ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । କୃଷିର ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବିକ୍ରୟ ବିଷୟରେ କୌଣସି ଭଲ କଟକଣା ନାହିଁ । କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଭାବରେ ଟଙ୍କା କଉଡର ସାହାଯ୍ୟ ମିଳେ ନାହିଁ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ କିପରି ଭଲ ଚାଷ ହେବ ତାହାର ଉପାୟ ସେମାନେ ଶୀଘ୍ର ଅବଲମ୍ବନ କରିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସେମାନେ ଋଣ ଭାରରେ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । କୃଷି ବ୍ୟବସାୟର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟ ଯେପରି ଭଲଭାବରେ ଚଳି ପାରିବ ସେଥି ପାଇଁ ସହଯୋଗ ସମିତିର ଗଠନ ଆବଶ୍ୟକ । ତାହା ହେଲେ କୃଷକମାନଙ୍କର ଅଭାବ ଓ ଅସୁବିଧା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଦୂର ହୋଇ ପାରିବ । ଶତକରା ୯୦ ରୁ ଅଧିକ କୃଷକମାନେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସହଯୋଗ ସମିତିରେ ଯୋଗ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । କୃଷକମାନଙ୍କର ଅନେକ ପ୍ରକାର ଅସୁବିଧା ଅଛି । କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ଦରକାର ବେଳେ ସୋସାଇଟିରୁ ଟଙ୍କା ଆଣିବା ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଅଭାବ ପୂରଣରେ ସୁବିଧା ହୋଇଅଛି । ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧା ପାଇବାର ବର୍ତ୍ତମାନ କୌଣସି ଉପାୟ ନାହିଁ । କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ଉନ୍ନତି ହେଲେ (୧) ଫସଲର ବେଶୀ ଅମଦାନି ହେବ । (୨) ଲୋକଙ୍କ ଖରଚ ବାଦେ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ବଳକା ଶସ୍ୟ ରହିବ ଓ (୩) ଲୋକେ କିଛି ଧନ ସଞ୍ଚୟ କରି ପାରିବେ । କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଫଳରେ ଏହି ତିନୋଟି କାର୍ଯ୍ୟ ହେବା ଦରକାର । ସହଯୋଗ ସମିତି ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହି ତିନୋଟି ବିଷୟର ଉନ୍ନତି ସକାଶେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ ।

କୋଅପରେଟିଭ କମିଟି ଅଧୀନରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଶାଖା ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଛି । ସେ ଶାଖା ବ୍ୟାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ଗୋଟିଏ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଛି ଯେଉଁ ଠାରେ ଜମି ବନ୍ଧକ ଦେଇ ସୁବିଧାରେ ଟଙ୍କା କରଜ ମିଳେ । ସେହି ବିଷୟରେ ମହିଶୂରର ଦେଓ୍ୟାନ କହି ଅଛନ୍ତି "ଯେ ଜମି ବନ୍ଧକ ରଖିବାର ବ୍ୟାଙ୍କ" (Land mortgage Bank) ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ଅଶା କରାଯାଏ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏହା ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ କୋଅପରେଟିଭ୍ କାର୍ଯ୍ୟର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ବିଭାଗ ହେବ । ତଦ୍ଦ୍ୱାରା କୃଷକମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ହୋଇ ପାରିବ । କୋଅପରେଟିଭ୍ କାର୍ଯ୍ୟର ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ର ବ୍ୟାଙ୍କ ଅଛି । ତାହାର ନାମ ଏପେକ୍ସ (Apex Book) ବ୍ୟାଙ୍କ । ବେସରକାରି କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଉଦ୍ୟମ ଦ୍ୱାରା କୋଅପରେଟିଭ୍ କାର୍ଯ୍ୟର କେତେ ଦୂର ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରେ ତାହା ଏହି ଏପେକ୍ସ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଜଣା ଯାଇ ପାରିବ ।

ବିତ ସୁଗର କଥା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ କୋଅପରେଟିଭ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରୁଅଛନ୍ତି । ଏ ବିଷୟର ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ବୁଝା ସୁଝା କରାଯାଇ ଠିକ ବାଟରେ ଚଳାଇବା ଲାଗି ଚେଷ୍ଟା କରା ଯାଉଅଛି ।

* * *

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜଙ୍ଗଲରେ ଏ ବର୍ଷ ବହନ ଟସରର ଫସଲ ଭଲ ହୋଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବାଣିଜ୍ୟ ଉପଯୋଗୀ ଟସର ଗୁଟିର ଚାଷ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ହୋଇ ନାହିଁ, କାରଣ ଗତ ବର୍ଷ ଟସର ଦର କମି ଯାଇ ଥିବାରୁ ଟସର କୃଷିମାନେ ଟସର ଚାଷ ଏବର୍ଷ କମେଇ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ବହନ ଟସରର ବେଶୀ ଖରିଦଦାର ନ ଦେଖି ଯେଉଁ ଖଦିଆମାନେ ବଣରୁ ଜଙ୍ଗଲ ବହନ ଟସର ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ବିଶେଷ ଯତ୍ନ କରେ ନାହିଁ । ଗତ ନଭେମ୍ବର ମାସ ଠାରୁ ଫୁଲ ଓ ମୁଦିଆ ଟସରର ବିକ୍ରୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଥିଲା । ଏ ବର୍ଷ ବିକ୍ରୟ ସକାଶେ ଗୁଟି ଟସର ଅଳ୍ପ ଦିନ ହେଲା ବଜାରକୁ ଆସିଛି । ଅଧିକାଂଶ ଟସର ଚାଷିମାନଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ ସୁଧରେ ଟେଟ ଟଙ୍କା କରଜ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ଏହି ସାହାଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ବିତ ଉପକାର ହୋଇ ଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ଏହି କରଜ ଟଙ୍କାକୁ ପ୍ରକୃତରେ ଏହି ବ୍ୟବସାୟରେ ଲଗାଇ ଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଏ ବର୍ଷର ଟସର ଫସଲର ପରିମାଣ ଖୁବ୍ ବେଶୀ ହୋଇ ନାହିଁ । କୌଣସି ୨ ଠାରେ ଟସର-ଅଡାପାହିରେ ରୋଗ ଲାଗି ଥିଲା; ସେଠାରେ ଅଣାନୁରୂପ ଫସଲ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏ ବର୍ଷ ଟସର ଫସଲ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଅଂଶ ଷ୍ଟେଟ୍ ନିଜେ ଖରିଦ କରି ବିକ୍ରୟ କରିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି-ଅଛନ୍ତି । ଏହି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅନୁସାରେ ଷ୍ଟେଟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଖରିଦ ଓ ବିକ୍ରୟ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଟସର କୃଷିମାନେ ଅନେକ ହଇରାଣ ହରକତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବେ । କାରଣ ବିକ୍ରୟ ସମୟରେ ବଜାର ଦର ଯାହା ହୋଇ ଥିବ ସେହି ଦରରେ ସେମାନଙ୍କର ମାଲ ଶୀଘ୍ର ବିକ୍ରୟ ହୋଇ ଯିବ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମହାଜନ ଓ ପଇକାରୀମାନଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଓ ଏ ସ୍ଥାନର ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଖରିଦଦାରମାନେ ଷ୍ଟେଟର ଡେଭଲପ୍‌ମେଣ୍ଟ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟରୁ ଖରିଦ କରିବାର ସୁବିଧା ପାଇ ପାରିବେ । ଅଉ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ପଇକାରୀର ବା ମହାଜନର ସାହାଯ୍ୟ ନେବାକୁ ହେବ ନାହିଁ । ପଇକାରୀମାନେ ବା ମହାଜନମାନେ ଅନୁଚିତ ଭାବରେ ଓ ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ଦର ଦାମ ସ୍ଥିର କରନ୍ତି ।

ଏ ବର୍ଷ ଟସର ଚାଷିମାନେ ଯେପରି ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟରେ ଟସର ଷ୍ଟେଟକୁ ବିକ୍ରୟ କରି ଅଛନ୍ତି ସେପରି ଉଚ୍ଚଦର ସେମାନେ ମହାଜନ ଓ ପଇକାରୀଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇ ନ ଥାନ୍ତେ । ଗତବର୍ଷ ଯେଉଁ ଦରରେ ସେମାନେ ଟସର ବିକ୍ରୟ କରିଥିଲେ ଏ ବର୍ଷ ତାହା ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ଭଲ ଦରରେ ବିକ୍ରୟ କରି ଅଛନ୍ତି । ଷ୍ଟେଟରେ ଏ ବର୍ଷ ଟସର କାରବାରର ଦରଦାମରେ ଯେଉଁ ଉନ୍ନତି ହୋଇଅଛି ଷ୍ଟେଟ ଉଦ୍ୟମ ତହିଁର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ଅଟେ । ଷ୍ଟେଟ ଉଚ୍ଚ ଦରରେ ଟସର ଖରିଦ କରିବାରୁ ମହାଜନମାନେ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟରେ ଖରିଦ କଲେ । କିନ୍ତୁ ଅନେକ ଜାଗାରେ ମହାଜନମାନେ ସରଳ ସ୍ୱଭାବର ଟସର-କୃଷିମାନଙ୍କର ମନରେ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମାଇବା ପାଇଁ ସ୍ଥାନେ ୨ ଉଚ୍ଚ ଦର ଦେଇ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ବାସ୍ତବିକ ସେମାନେ ନାନା ପ୍ରକାର ଅନ୍ୟାୟ ଉପାୟ ଦ୍ୱାରା କୃଷିମାନଙ୍କୁ ଠକାଇ ଥିଲେ ।

ମୋଟ ଉପରେ ଫଳ ଭଲ ହୋଇଅଛି । କୃଷିମାନେ ଏବର୍ଷ ବେଶୀ ଦରରେ ଟସର ବିକ୍ରି କରି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଷ୍ଟେଟର ଯେଉଁ ୨ ସ୍ଥାନରେ ଟସର ଚାଷ ହୋଇଥିଲା ସେଠାରେ ଟସର କାରବାର ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ପରି ମନ୍ଦା ନ ହୋଇ ଜୋରରେ ଚାଲିଥିଲା । ଏବର୍ଷରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ଟସର ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବିକ୍ରୀ ହୋଇ ଯାଇଅଛି । କୃଷିମାନେ ଏହା ଦ୍ୱାରା ବେଶ ଲାଭବାନ୍ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ମହାଜନମାନେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଟସର କାରବାର ଏକଚଟିଆ ଭାବରେ କରି ଆସୁଥିଲେ ଏବଂ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସୀ ଗରିବ ଟସର-କୃଷିମାନଙ୍କୁ ମୁଠା ଭିତରେ ରଖିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଏଥର ମହାଜନ-ମାନେ ସେପରି ସୁବିଧା ପାଇ ନାହାନ୍ତି ।

ଷ୍ଟେଟ ଯେ କେବଳ ଉଚ୍ଚ ଦରରେ କୃଷିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଟସର ଖରିଦ୍ କରି ଥିଲେ ତାହା ନୁହେଁ ଅନ୍ୟର ମଧ୍ୟ ଖରିଦ ସମୟରେ ଟସର କୃଷିମାନଙ୍କୁ ଅନେକ ସୁବିଧା ଦେଇଥିଲେ । ପଇକାରୀ ଓ ମହାଜନମାନେ ଟସର ଖରିଦ କରିବା ବେଳେ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଗଣତି କରନ୍ତି ଓ ଫୁଲ, ଚାନ୍ଦ ଓ ବାଛ ବାବଦକୁ ଅନ୍ୟାୟ ରୂପେ ଅଧିକା ନେଇ ଥାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଷ୍ଟେଟ ଠିକ ଓ ନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଟସର ଗଣତି କରି ନେଇ ଅଛନ୍ତି ଷ୍ଟେଟର ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାମାନେ ମୋଟ ଉପରେ ଏହି ସବୁ ବିଷୟ ଭଲ ରୂପେ ବୁଝି ପାରିଅଛନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଷ୍ଟେଟର ଟସର-ଗୃଷ୍ଟିମାନଙ୍କୁ ଯେପରି ମହାଜନମାନେ ଠକାଇ ନ ପାରିବେ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ନାନା ଉପାୟରେ ଭୁଲାଇ ନ ପାରିବେ, ସେଥିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ ।

ଏହି ନୂତନ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଟସର-ଗୃଷ୍ଟିମାନେ ଓ ବ୍ୟବସାୟୀ-ମାନେ ଏବଂ ଟସର ଲୁଗା ବୁଣିବା ଲୋକେ ବିଶେଷ ଉପକାର ପାଇବେ ବୋଲି ଆଶା କରା ଯାଏ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏଠାରେ ଟସର ଗୃଷ୍ଟର ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ହେବ ।

* * *

ନିମଗଛ :—ନିମଗଛ ଭାରତରେ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏହି ଗଛର ପ୍ରାୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଂଶ ଲୋକଙ୍କର ଦରକାର ହୁଏ । ତାହାର ପତ୍ର, ଫଳ, ମଞ୍ଜି, ମଞ୍ଜିର ତେଲ, ଆଠା, ଛାଲ ଓ କୁଆଁଡାଳ ଏ ସମସ୍ତ ଔଷଧ ସ୍ୱରୂପ ବା ଖାଦ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗେ । ନିମପତ୍ରକୁ ଲୁଗାପଟା ବା ପୋଷାକ ମଧ୍ୟରେ ରଖିଲେ ତହିଁରେ ପୋକ ଲାଗେ ନାହିଁ । ନିମ କାଠରେ ଘରର ଆସବାବ ତିଆରି କଲେ ସେଥିରେ ପୋକ ଲାଗେ ନାହିଁ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ । ପୋକ ମାରିବା ପାଇଁ ନିମମଞ୍ଜି ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ଓ ଲୋକେ କେଶ ପରିଷ୍କାର ନିମନ୍ତେ ତାହାକୁ ମଥାରେ ଦିଅନ୍ତି । ନିମ ତେଲରେ ଦୀପ ଜଳାଯାଏ, ଆଉ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରକାର ରୋଗରେ ଔଷଧ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ । ଆଜିକାଲି ନିମତେଲ ଓ ନିମଗଛରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦାର୍ଥମାନ ସାବନ ତିଆରିରେ ଓ ଦାନ୍ତଘସା ଚୂର୍ଣ୍ଣରେ ଏବଂ କେତେକ ମଲମ ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ନିମଗଛ ସବୁ ପ୍ରାୟ ଜଙ୍ଗଲରେ ହୁଏ ନାହିଁ । ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର କୌଣସି କୌଣସି ବିଶେଷ ଜାଗାରେ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଯେଉଁ ସବୁ ନିମଗଛ ରାସ୍ତାଧାରରେ, ବଗିଚାରେ ଓ ଗାଁମାନଙ୍କରେ ଲାଗା ହୋଇଥାଏ ତହିଁରୁ ମଞ୍ଜି ପତ୍ର ଆଦି ଗଛ ଉପରେ କିମ୍ବା କୌଣସି ଠାରେ ଗଛ ଲଗାଯାଏ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟରେ ଅନେକ ନିମଗଛ ଅଛି । ନିମମଞ୍ଜି ଏଠାରେ କେହି ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସେହି କାରଣରୁ ନିମମଞ୍ଜି ଏ ଷ୍ଟେଟରୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ପ୍ରାୟ ରପ୍ତାନି ହୁଏ ନାହିଁ । ନିମମଞ୍ଜିର ଅମଦାନି ସମୟରେ ତାହାକୁ ସଂଗ୍ରହ କଲେ ସେ ସମସ୍ତ ବିକ୍ରୀ ହୋଇ ଯିବାର ସମ୍ଭବ । ଏହି ଷ୍ଟେଟ ବାହାରେ ଥିବା କେତେକ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ନିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି । ଏ ବ୍ୟବସାୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ସେମାନଙ୍କର ଏ କାରବାରଟି ବେଶ ଚଳି ପାରିବ ।

* *

ଏସୋସିଏଟେଡ୍ ଚେମ୍ବାର୍ଷ ଅଫ କମର୍ଶ (ବାଣିଜ୍ୟ ସମିତି)ର ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନରେ ବଙ୍ଗଦେଶର ଲାଟ ସାହେବ କହିଥିଲେ ଯେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ବଙ୍ଗଦେଶର ଆଖୁ-ଚାଷରେ ଖୁବ୍ ଉନ୍ନତି ହୋଇ ପାରିବ । ବଙ୍ଗଦେଶର ଅନେକ ଜମି ଆଖୁଚାଷର ଉପଯୋଗୀ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାଉଳଚାଷ କମ୍ ହେବା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ଏକର ଜମି ଖାଲିପଡିବା ସମ୍ଭବ । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ଅଧେ ଜମିରେ ଯଦି ଆଖୁଚାଷ ହୁଏ ଓ ସେ ଆଖୁରୁ ଗୁଡ କରି ଯଦି ଚିନି କରିବା ସକାଶେ କାରଖାନାକୁ ପଠାଯାଏ ତାହାହେଲେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ବାହାରରୁ ଆଉ ଚିନି ଦିଅଦି କରିବାକୁ ପଡିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ୩ଲକ୍ଷ ୨୫ହଜାର ଟନ ଚିନି ବିଦେଶରୁ କେବଳ କଲିକତାକୁ ଆମଦାନି ହେଉଅଛି । ପ୍ରତିଟନ ୩ ୨୬୯ ହିଣ ସଙ୍ଗେ ସମାନ ।

ଲାଟ ସାହେବ ଏହି ଯେଉଁ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲେ ସେଥିରେ ଅନେକ ତଥ୍ୟ ଅଛି । ଲୋକଙ୍କର ଏଥିରୁ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବା ଉଚିତ । ବଙ୍ଗ ଦେଶ ପକ୍ଷରେ ଯାହା କୁହା ଗଲା ବୋଧ ହୁଏ ଓଡିଶା ପକ୍ଷରେ ତାହା ଖାଟି ପାରିବ । ଚିନିର ଆମଦାନି ରପ୍ତାନି ତାଲିକା ତଳେ ଦିଆ ଗଲା । ଏଥିରେ ଲୋକଙ୍କର ଜାଣିବା ବିଷୟ ଢେର ଅଛି ।

(୧) ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୧୯ ତାରିଖରେ ଶେଷ ହେବା ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ପରିଷ୍କୃତ ଚିନିର ଆମଦାନି (ହିନ୍ଦର ଓଜନରେ) ଯଥା :—

ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ	ଯାଭାରୁ	ଜାଭାଠାରୁ	ଅନ୍ୟ ଦେଶରୁ	ମୋଟ
	ଆମଦାନି ହେଉ	ଆମଦାନି	ଆମଦାନି	ଆମଦାନି
କଲିକତା	୧୦୭୩୭୪		୨୧୮୫୧	୧୦୭୨୪୫
ବମ୍ବେ		୫୦୦୪୫	୫୩୭	୫୦୫୮୨
କରାଚି		୧୫୧୨୧୫		୧୫୧୨୧୫
ମାନ୍ଦ୍ରାଜ	୧୮୭୧	୧		୧୮୭୨
ରେଙ୍ଗୁନ		୧୧	୨୧୮	୩୦୧
ସବୁ ମୋଟ	୧୧୭୨୩୫	୨୦୧୩୭୩	୧୭୧୪	୩୨୭୩୦୨

(୨)ଅପରିଷ୍କୃତ ପରିଷ୍କୃତ ଚିନିର ଗୁଣ୍ଡିଣ ହିନ୍ଦର ଓଜନରେ ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସ ୧୯ ତାରିଖରେ ଶେଷ ହୋଇ ଥିବା ସପ୍ତାହରେ ଗୁଣ୍ଡିଣର ପରିମାଣ ଯଥା :—

କଲିକତାରୁ ସବୁ ରାସ୍ତାରେ	୩୪୨୫୩
ବୋମ୍ବେ ଠାରୁ ରେଲ ଦ୍ୱାରା	୧୮୮୮୫
କରାଚିରୁ ରେଲ ଦ୍ୱାରା	୪୮୭୧୦

(୩) ଭାରତରେ ତିଆରି ହୋଇ ଥିବା ଚିନି ଓ ଗୁଡର ଏବଂ ଭାରତ ବାହାରୁ ଆମଦାନି ହୋଇ ଥିବା ଚିନିର ବଜାର ଦର ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ମାସ ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଯାହା ଥିଲା ତାହା ନିମ୍ନରେ ଲେଖାଗଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

(କ) କଲିକତା :- ସଫେଦ ଯାଭାଚନ (ବଙ୍ଗଦେଶର ମହଣରେ) ମହଣକୁ ଟ ୧୦ଆ/ (ଖ) ଭାରତର ଚିନି କାରଖାନାରେ ତିୟାରି ହୋଇଥିବା ପରିଷ୍କୃତ ଦାନାଦାର ଚିନି ମହଣକୁ ଟ ୧୦ଆ/ (ଗ) କାନପୁର :—ଚିନି ମହଣକୁ ଟ ୯।/ (ଘ) କୋଇମ୍ବାଟୁର-ମୁଣ୍ଡାଗୁଡ଼-୨୮୦ ପାଉଣ୍ଡ (୧୪୦ ସେର୍‌କୁ) ଟ୧୨୧ (ଙ) ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥାନୀୟ ଗୁଡ଼ ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀ ମହଣକୁ ଟ୭୧

ସାମୟିକ ସମ୍ବାଦ ।

ନବଗ୍ରହ ।

ବିହାର ଓଡ଼ିଶାର ଜନସଂଖ୍ୟା — ୧୯୩୧ ମସିହାର ଜନସଂଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ ବିହାର ଓ ଓଡ଼ିଶାର ମୋଟ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ୩,୭୨,୭୨,୫୬୬ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ହିନ୍ଦୁ ୩.୧୦,୧୦୭୨୦, ମୁସଲମାନ ୪୨,୫୪୭୭୭ ଏବଂ ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ୩୨୧୭୧୦ ।

ନୋବେଲ ପୁରସ୍କାର—ଇଉରୋପର ସୁଇଡନ ନାମକ ଦେଶରେ ନୋବେଲ ନାମରେ ଜଣେ ବଡ଼ ଧନୀ ଲୋକ ଥିଲେ । ସେ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପାରିତୋଷିକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ଦେବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଯାଇଅଛନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାରିତୋଷିକର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ଏକଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା । ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ବିଜ୍ଞାନ, ସାହିତ୍ୟ କିମ୍ବା ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଚାରରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୁଅନ୍ତି ତାଙ୍କୁ, ଏହି ପୁରସ୍କାର ଦେବାର କଥା । ବର୍ଷକରେ ଥରେ ଏହି ପୁରସ୍କାର ଦିଆଯାଏ । ସନ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ଏହି ପୁରସ୍କାରଟି ଦୁଇଜଣ ଆମେରିକା-ବାସିଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଅଛି । ସେମାନେ ପୃଥିବୀ ମଧ୍ୟରେ ଶାନ୍ତି ସ୍ଥାପନ ବିଷୟରେ ସର୍ବଦା ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବାରୁ ଏହି ପୁରସ୍କାରଟି ସରକାର ସେହି ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଅଛି । ସେହି ଦୁହିଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜେନ ଆଡ଼ାମସ୍ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ ଓ ଡକ୍ଟର ନିକୋଲସ ମରେବଟ୍‌ଲର ଜଣେ ପୁରୁଷ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଏହି ପୁରସ୍କାର ସବୁ ଷ୍ଟକ୍‌ହଲମ୍‌ଠାରେ ଦିଆଯାଏ ।

ଇଉରୋପର କେତେକ ବେକାର ରାଜା—ଇଉରୋପର ନିମ୍ନଲିଖିତ ରାଜାମାନେ ପୂର୍ବେ ନିଜ ନିଜ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ନାନା ଘଟଣା ହେତୁ ଏମାନେ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ନାହିଁ, ରାଜ-କ୍ଷମତା ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଠାରେ ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଛନ୍ତି, ସେମାନେ ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ସମୟରେ ଯେପରି ସୁଖଭୋଗ କରୁଥିଲେ ପ୍ରାୟ ସେହିପରି ସୁଖଭୋଗ କରୁଅଛନ୍ତି । ନିମ୍ନରେ ସେମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ତାଲିକା ଦିଆଗଲା :—

୧ । ଗ୍ରୀସର ଭୂତପୂର୍ବ ରାଜା ଜର୍ଜ ; ଲଣ୍ଡନ ଓ ପାରିସ ସହରରେ ତାଙ୍କର ବାସ-ଭବନ ଅଛି । ସେ ସାମାଜିକ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦରେ ଥାଆନ୍ତି ।

୨ । ଚିନ୍ଦ୍ରି ଗେଲ୍‌ର ଭୂତପୂର୍ବ ରାଜା ମେନୁଏଲ । ତାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଇଂଲଣ୍ଡ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଟ୍ୱିକେନହେମ୍‌ରେ ବାସଭବନ ହୋଇଅଛି । ସେଠାରେ ସେ ଶାନ୍ତିରେ ସାମାଜିକ ଜୀବନ ଯାପନ କରନ୍ତି ।

୩ । ବଲଗେରିଆର ଭୂତପୂର୍ବ ରାଜା ଫର୍ଡିନେଣ୍ଡ, ସୋଫିଆ ଗ୍ରାମ କୋବର୍ଗ ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ବାସକରନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାଙ୍କର ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତି ଏକ କୋଟି ପାଉଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର କୋଟି ଟଙ୍କା ।

୪ । ଜର୍ମାନିର ଭୂତପୂର୍ବ ରାଜା କଇଶାର ଉଏଲ ହେଲମ୍ ଡୁର୍ଣ୍ଣେ ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ରାଜ-ସୁଖରେ ଅଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ତାଙ୍କର କୋଡ଼ିଏ ଏକର ଭୂସମ୍ପତ୍ତି ଅଛି । ତାଙ୍କର ନିଜ ସମ୍ପତ୍ତି ଏକ କୋଟି କୋଡ଼ିଏ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ଷୋଳ କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ହେବ ।

କଟକରେ ରେଶମ ଚାଷ—ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାୟ ସାହେବ ଶ୍ରୀ ଭିକାରି ରେଣ ପଟ୍ଟନାୟକ କଟକରେ ରେଶମ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏହା ଛଡ଼ା ସେଠାରେ କାଗଜରେ କପର ଖେଳନା ତିୟାରି କରିବାକୁ ହିଏ ତାହା ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ବିହାର ଓ ଓଡ଼ିଶାର ମହାମାନ୍ୟ ଗଭର୍ଣ୍ଣର ସାହେବ ସେ ସ୍ଥାନ ପରିଦର୍ଶନ କରି ଅତିଶୟ ସନ୍ତୋଷ ଲାଭ କରି ଅଛନ୍ତି ।

ଚାଷ ବାସ ଯାଇ କର—କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବା ପାଇଁ କାନପୁର ଠାରେ ଗୋଟିଏ କଲେଜ ଅଛି । ସେହି କଲେଜର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ସମୟରେ ଯେଉଁ ସଭା ହୋଇ ଥିଲା ସେହି ସଭାର ବୈଠକରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏନ୍, ସି ମେହେତା ସଭାପତି ଥିଲେ । ସେ ଏହି କଥା କହିଲେ ଯେ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାଷ କାମ ଧରିବା ଉଚିତ । ତାହାହେଲେ ବେକାର ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା

Digitized by srujanika@gmail.com

କରି ଯିବ । ସେ ପୁଣି କହିଲେ ଜମୀରେ ବେଶୀ ଫସଲ ଉପରେ ହେବ ତାହାର ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟ ମାନ ଅନେକ ବାହାର କରା ଯାଇ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ବଳକା ଫସଲ କେଉଁଠାରେ ଉଚ୍ଚରେ ବିକ୍ରୟ କରା ଯିବ ସେ ବିଷୟରେ ଯଥୋଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନାହିଁ । ଭାରତର କୃଷି ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ କେବଳ ଯେ ଏହି ଦେଶରେ ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ନୁହେଁ ; ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଦରକାର ହୋଇ ଥାଏ । କୃଷିମାନଙ୍କର ଧନର ବଳ ଓ ସୁବିଧା ଅନୁଯାୟୀ ଭଲ କୃଷ ସକାଶେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟ ବାହାର କରିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଅତି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇ ଅଛି ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମି, ଡ୍, ରମନ୍ , ଏଫ୍, ଆର, ଏସ୍ କହିଲେ ଯେ ଏହି କଲେଜଟି କୃଷି ବିଦ୍ୟା ଶିଖିବାର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ସ୍ଥାନ । ଏଠାରେ ଦେଶର ସବୁ ଅଞ୍ଚଳ ଛାତ୍ରମାନେ ଆସି କୃଷି ବିଦ୍ୟା ଶିଖି ପାରିବେ । ବଡ ଦୁଃଖର ବିଷୟ କେତେକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ବାହାର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକା ଫିସ ନେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । ତେଣୁ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନେକ ବାଧା ଘଟି ଅଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟାଳୟର ଓ ଦେଶର କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ଜ୍ଞାନ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟରେ ସମସ୍ତ ଭାରତବାସୀ ସମାନ । ତହିଁରେ ଭେଦାଭେଦ ଜ୍ଞାନ କରିବା ଅନୁଚିତ । କୃଷି-ବିଦ୍ୟା ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷା । ସେ ଆଶା କରନ୍ତି ଯେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ଏହି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା କରିବେ ।

ଅପେଲ୍ ବା ସେଓ ଫଳରେ ଖାଦ୍ୟ-ପ୍ରାଣ । ଆଜିକାଲି ବହୁ ଲୋକେ ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ସ୍ଥିର କରି ଅଛନ୍ତି ଯେ ସେଓ ଫଳର ଗୋଟା ଛଡାଇ କେବଳ ଶସ୍ୟକୁ ଖାଇଲେ ବିଶେଷ ଉପକାର ହୁଏ ନାହିଁ । କାରଣ ଶସ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ତାହାର ଗୋଟାରେ ଛଅ ଗୁଣ ଅଧିକ ବଳକାରକ ଜିନିଷ ଅଛି । ଅଣ୍ଡା ଭାଗାରେ ରଖି କେତେକ ଫଳର ରୋଗ ପରୀକ୍ଷା କରା ଯାଇ ଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ଏହା ଜଣା ଯାଇ ଅଛି ଯେ ଭଲ ଫଳ ଅର୍ଥାତ୍ ରୋଗ-ଶୂନ୍ୟ ଫଳ ଗୁଡିକ ଏସିଟେଲଡିହାଇଡ୍ (acetaldehyde) ଶୋଷି ନିଏ । ତେଣୁ ସେ ଫଳ ଗୁଡିକ ଛିଡିଆ ମାରେ ନାହିଁ ।

ସାପ କାମୁଡାର ପ୍ରତିକାର— ଭାରତ ଗୋଟିଏ ଅଦ୍ଭୁତ ଦେଶ । କାରଣ ଏଠାରେ ଏପରି କେତେକ ବିଷୟ ଅଛି ଯାହା ଅନ୍ୟ ଯାଗାରେ ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ବିଷୟ ଗୁପ୍ତ ଭାବରେ ଥାଏ । ପ୍ରାଣ ମନ ଦେଇ ଖୋଜିଲେ ସେ ସବୁ ବିଷୟ ଜଣା ପଡେ ।

ଅନ୍ୟ ଦେଶ ଭଳି ଏ ଦେଶରେ ବିପଦରୁ ଜୀବନ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଅନେକ ଉପାୟ ଆବିଷ୍କାର କରାଯାଇଅଛି । ଏ ଦେଶରେ ଜନ୍ମଲେଇତ ମତେ ସାପକାମୁଡା ଭଲ କରିବାର ଗୋଟିଏ ଉପାୟ ଅଛି । ସାପ କାମୁଡା ସ୍ଥାନର ଟିକିଏ ଉପରକୁ ରକ୍ତ ଚଳନା ବନ୍ଦ କରିବା ଲାଗି ଅବିଲମ୍ବେ ଖଣ୍ଡିଏ ଦଉଡ କିମ୍ବା ଲୁଗାରେ ଦୃଢ ବାନ୍ଧି ଦିଆଯାଏ । ତାହା ପରେ ମାସକ ଠାରୁ ତିନିମାସ ମଧ୍ୟର କୁକୁଡା ଛୁଆ ଗୁଡିଏ ଆଣି ସେହି କାମୁଡା ଯାଗାରେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ କୁକୁଡା ଛୁଆ ଲଗାଇ ଚାପି ଧରିବାକୁ ହୁଏ । ବିଷ-ଜ୍ୱାଳାରେ ସେ କୁକୁଡା ଛୁଆ ମରିଗଲେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସେଠାରେ ଲଗାନ୍ତି । ଏହିପରି କରୁ କରୁ ଯେତେବେଳେ କୁକୁଡା ଛୁଆ ନ ମରେ ତେତେବେଳେ ବିଷ ନାହିଁ ବୋଲି ଜଣାଯାଏ । ଯେଉଁ କୁକୁଡା ଛୁଆ ସବୁ ଏହିପରି ମରିଯାଆନ୍ତି ସେସବୁ ବିଷ ଶୋଷଣ କରିନେଇ ଥାଆନ୍ତି । ଏହି ଉପାୟରେ ମନୁଷ୍ୟ ସାପ କାମୁଡାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଦେଖାଯାଏ । କୁକୁଡା ଘୋଷିକା କେତେ ଦୂର ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ଏଥିରୁ ଜଣାଯିବ । ଭାରତର ଯୁକ୍ତ ପ୍ରଦେଶ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଲକ୍ଷ୍ମୀପୁର-ଖେରି ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ସାପକାଟିରେ ଏହିପରି ପ୍ରତିକାର ଅନେକ ଲୋକ କରନ୍ତି ।

ଅଳ୍ପ ସମୟରେ କାଠ କାଟିବା କଳ—ଲୋକେ ବୁଦ୍ଧିବଳରେ କାଠକାମ ନିମିତ୍ତ ଅନେକ ଗୁଡିଏ କଳ ବାହାର କରିଅଛନ୍ତି । କାଠ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଆବଶ୍ୟକ ଅନୁସାରେ ସେ କଳ ଆଣି ବ୍ୟବହାର କରିପାରନ୍ତି । ଏହିପରି ଯେଉଁ କଳ ସବୁ ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ବାହାରିଅଛି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜର୍ମାନି ଦେଶର ଷ୍ଟିଲ୍ଟ ନାମକ କାରଖାନାରେ ତିୟାର ହୋଇଥିବା ନୂଆପ୍ରକାର କଳ ଦ୍ୱାରା ଅଳ୍ପବ୍ୟୟରେ ଗଛ କଟାଯାଏ, ଚିରାଯାଏ ଓ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ମାପରେ କାଠ କଟା ଯାଇପାରେ । ଏହି ମେସିନ୍ ପେଟ୍ରୋଲ୍ ଇଞ୍ଜିନ ବା ଇଲେକଟ୍ରିକ ବଳ ସାହାଯ୍ୟରେ ଚାଲିତ ହୁଏ । ଏହି କଳ ବେଶୀ ଭାରି ନ ଥିବାରୁ ସହଜରେ ଏକ ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ନିଆଯାଇ ପାରେ । ଏହି ହେତୁରୁ ବିନା ବାଧାରେ କାମ ବରାବର ଚାଲିଥାଏ । ଏ କଳ ଚାଲାଇବା ବିଷୟରେ କୌଣସି ବିଶେଷ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ପଡେ ନାହିଁ । ଏହି କଳ ଦ୍ୱାରା ଅଳ୍ପ ଖରଚରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ କାମ ହୁଏ । ଏହା ସହଜରେ ଖରାପ ହୁଏ ନାହିଁ । ଦୁଇଜଣ ଲୋକ ହାତ ହତିଆର ଦ୍ୱାରା ଯେତେ କାମ କରିପାରିବେ ଏହା ଦ୍ୱାରା ତାହାର ୩୦ ଗୁଣ ଅଧିକା କାମ ହୁଏ । ଏକ ଫୁଟ ଠାରୁ ୫ ଫୁଟ ମୋଟାଇ କାଠ ଏ କଳ ଦ୍ୱାରା କଟାଯାଇ ପାରେ ।

ନିଅଦିନରେ ପୃଥିବୀ ଭ୍ରମଣ—ଓ୍ୱାଇଲପୋଷ୍ଟ ଓ ହେରଲ୍ଡ-ଗେଟ ନାମକ ଦୁଇ ଜଣ ଆମେରିକା-ବାସୀ "ଉଇନକ୍ ମାଇ"

Digitized by srujanika@gmail.com

ନାମକ ଉଡ଼ା ଜାହାଜରେ ଚାରି ଆଠ ଦିନ ପରେ ପରେ ଏକାବେଳେ ମିନିଟ ମଧ୍ୟରେ ପୃଥିବୀ ଚାରି ପାଖ ଭ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ଆମେରିକାର ନିଉଇୟର୍କ ନାମକ ସ୍ଥାନରୁ ବାହାରି ପୁଣି ସେହି ସ୍ଥାନକୁ ଫେରି ଆସି ଥିଲେ । ଉଡ଼ା ଯାହାଜ ଚଳିବାରେ ଏ ଦୁହେଁ ବିଶେଷ ଦକ୍ଷତା, ସାହାସ, ଶାରୀରିକ ବଳ ଓ ଚାଳନାର କୌଶଳ ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି । ସେହି ଉଡ଼ା ଯାହାଜଟି ଦ୍ରୁତ ଥିବାରୁ ସେମାନେ ତାହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ପାରିଥିଲେ, ଏ ବାଟରେ ହତାଶ ହୋଇ ନ ଥିଲେ ।

ନିଉଇୟର୍କ ନଗରରୁ ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ଉଡ଼ି ଏଟ୍‌ଲାଣ୍ଟିକ ମହାସାଗର, ଇଉରୋପ, ସାଇବିରିଆ, ବେରିଙ୍ଗଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଓ କେନାଡ଼ା ବାଟେ ପୁନର୍ବାର ନିଉଇୟର୍କକୁ ଫେରି ଆସିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ହିସାବରେ ସେମାନେ ପୃଥିବୀର ୧୬୦୦୦ ମାଇଲ ପରିମିତ ପରିଧିର ଚାରି ପାଖରେ ଉଡ଼ିଥିଲେ ଏବଂ ଘଣ୍ଟାକୁ ୧୫୫ ମାଇଲ ହାରରେ ଯାଇଥିଲେ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟ କେହି ଏପରି ବେଗରେ ଏତେ ଦୂର ବାଟ ଉଡ଼ିବାର ଜଣା ନାହିଁ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିବା ସକାଶେ ସେହି ଉଡ଼ା ଯାହାଜରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଆଧୁନିକ ଯନ୍ତ୍ର ସୁସଜ୍ଜିତ ଅଛି ।

ଏଡିସନ୍ ନାମକ ବିଖ୍ୟାତ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ—

ଆମେରିକାରେ ଟମାସ୍. ଏ. ଏଡିସନ ନାମରେ ଜଣେ ଖୁବ୍ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଲୋକଥିଲେ। ବିଜ୍ଞାନ ବିଷୟ ତାଙ୍କୁ ଭଲକରି ଜଣା ଥିଲା । ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇ ଯାଇଅଛି । ଆମେରିକାର ଓହିଓ ପ୍ରଦେଶର ମିଲାନ୍ ନାମକ ନଗରରେ ୧୮୪୭ ମସିହାରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମହୋଇଥିଲା । ସେ ଫନୋଗ୍ରାଫ, ଟେଲିଫୋନ୍, ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ, ଟାଇପ୍‌ରାଇଟିଂ କଳମାନ ବୁଦ୍ଧି ବଳରେ ବାହାର କରିଥିଲେ । ବୈଦ୍ୟୁତିକ ବଳର ସାହାଯ୍ୟରେ ଚଳନ୍ତି ରେଲ ଚଳାଇବାକୁ ହେବ ତାହା ଓ ମ୍ୟୁନିସିପାଲିଟି ପ୍ରଭୃତିରେ ଲୋକେ ଯେଉଁ ଭୋଟ ଦିଅନ୍ତି ସେ ଭୋଟ ଗଣିବାର କଳ ମଧ୍ୟ ସେ ବାହାର କରିଥିଲେ । ଏହା ଛଡ଼ା ଯୁଦ୍ଧ ଜାହାଜ, ଟର୍ପେଡୋ-ବୋଟ୍ ଓ ମଟର ଗାଡ଼ି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ କୌଶଳ ଉଦ୍ଭାବନ କରିଥିଲେ ।

ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଧନ ବା ଯଶ ଲାଭର ଲାଳସା ନ ଥିଲା ; କେବଳ ଲୋକଙ୍କର ସୁଖ ଓ ମଙ୍ଗଳ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଏ ସବୁ କାମ କରୁଥିଲେ । ଜଗତର ହିତ କାମନାରେ ସେ ମନ, ପ୍ରାଣ, ବିଦ୍ୟା ଓ ବୁଦ୍ଧି ସମସ୍ତ ଲଗାଇଥିଲେ । ଚଉରାଅଶି ବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହେଲା । ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ବିଜ୍ଞାନର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଗିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପରି ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ ଓ ବିଶାଳ ବୁଦ୍ଧିର ବ୍ୟକ୍ତି ପୃଥିବୀରେ ବିରଳ । ତାହାଙ୍କ ବିୟୋଗ ହେତୁ ପୃଥିବୀର ବଡ଼ କ୍ଷତି ହୋଇଅଛି ।

ବଙ୍ଗଦେଶରେ ସିନକୋନା ଚାଷ ଓ କୁଇନାଇନ—

ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ବଙ୍ଗଦେଶର ସିନକୋନା ଚାଷ ଓ କୁଇନାଇନ କାରଖାନାର ସନ ୧୯୩୦-୩୧ ମସିହାର ବାର୍ଷିକ ରିପୋର୍ଟରେ ବଙ୍ଗ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ନିମ୍ନଲିଖିତ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି:—

ବ୍ୟବସାୟ ମନ୍ଦା ହୋଇଥିବାରୁ କୁଇନାଇନର ମୂଲ୍ୟ ସନ ୧୯୨୭—୨୭ ସାଲ ଠାରୁ କୌଣସି ଠାରେ କମ୍ ବେଶୀ ହେବାର ଦେଖା ଯାଉ ନାହିଁ । ରାସାୟନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିବା ଅନ୍ୟ କେତେ ଜିନିଷର ମୂଲ୍ୟ କମି ଯାଇଥିବାରୁ ଚିନା କୁଇନାଇନର ମୂଲ୍ୟ କମିବାର କୌଣସି ସମ୍ଭାବନା ନାହିଁ । ଭାରତରେ କୁଇନାଇନର ଖରଚ ପୂର୍ବ ପରି ରହି ଅଛି ଅର୍ଥାତ୍ ବର୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ୨୧୧୩୦ ପାଉଣ୍ଡ ଖରଚ ହେଉ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟଙ୍କର ମତ ଏହି ଯେ ମୂଲ୍ୟ କମ୍ ବେଶୀ ନ-ହେବାରୁ କୁଇନାଇନର ଖରଚ ଯେ ପୂର୍ବ ପରି ରହି ଅଛି ତାହା ନୁହେଁ । ସିନ୍‌କୋନା ଗଛର ବକଳା ଔଷଧ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବହାର ହେବା ବିଷୟ ପ୍ରାୟ ୩୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଆବିଷ୍କୃତ ହୋଇ ଥିଲା । ଏହି ବର୍ଷ (୧୯୩୦—୩୧) ସେହି ଆବିଷ୍କାର ଉପଲକ୍ଷରେ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସବ କରି ଯାଇ ଥିଲା । ବର୍ଷ ଶେଷରେ ବଙ୍ଗଦେଶ-ରେ ୨୬୪୭.୯୧ ଏକର ଭୂମିରେ ସିନକୋନା ଚାଷ ହୋଇଥିଲା । ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ ବଙ୍ଗଦେଶର ଚାଷରୁ ୧୪୬୬୦୫୪ ପାଉଣ୍ଡ ସିନକୋନା ଶୁଖିଲା ଅମଳ ହୋଇ ଥିଲା । ତାହା ପୂର୍ବ ବର୍ଷରେ ୧୧୩୦୪୦୨ ପାଉଣ୍ଡ ବକଳା ଅମଦାନି ହୋଇ ଥିଲା ।

ଏହି ବର୍ଷରେ ୪୩୦୨୮ ପାଉଣ୍ଡ କୁଇନାଇନ୍ (ସର୍ଫେଟ୍) କାରଖାନାରେ ତିୟାରି ହୋଇ ଥିଲା । ତହିଁରେ ପାଉଣ୍ଡ ପ୍ରତି ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ଟଙ୍କା ଏଗାର ଅଣା ଖରଚ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏହି କୁଇନାଇନ୍ ମଧ୍ୟରୁ ୫୯୯୯ ପାଉଣ୍ଡ ଭାରତ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ଅଟେ ।

ମୋଟରେ ୨୦୨୧୯ ପାଉଣ୍ଡ ଜ୍ୱରନାଶକ ସିନ୍‌କୋନା (Cinchona febrifuge) କାରଖାନାରେ ତିୟାରି ହୋଇ ଥିଲା । ତାହା ମଧ୍ୟରୁ ୩୨୦୦ ପାଉଣ୍ଡ ଭାରତ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ଅଟେ । ଏହି ଜ୍ୱର ନାଶକ ସିନ୍‌କୋନା ତିୟାରି କରିବାରେ ପାଉଣ୍ଡ ପ୍ରତି ପ୍ରାୟ ଏକ ଟଙ୍କା ତେର ଅଣା ଖରଚ ପଡ଼ିଥିଲା । ଏହା ଛଡ଼ା ୬୦୯ ପାଉଣ୍ଡ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କୁଇନାଇନ ମଧ୍ୟ କାରଖାନାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଥିଲା ।

ବିଜ୍ଞାପନର ଉପକାରିତା :—ଇଂଲଣ୍ଡ, ସ୍କଟଲେଣ୍ଡ ଓ ଆଇ-ଆରଲେଣ୍ଡର ଟ୍ରାଭଲ୍ ଏସୋସିଏସନ୍ ନାମକ ବିଦେଶ ଭ୍ରମଣ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମିତିରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପ୍ରିନ୍ସ ଅଫ ଓଏଲସ୍ (ଇଂଲଣ୍ଡର ଯୁବରାଜ) ଗୋଟିଏ ଉତ୍ସାହ-ପୂର୍ଣ୍ଣ ବକ୍ତୃତା ଦେଇଥିଲେ । ଶ୍ରୀମାନ୍ ଯୁବରାଜ ମହୋଦୟ କହିଥିଲେ ଯେ ଏହି ବ୍ରିଟିଶ ଦ୍ୱୀପ ପୁଞ୍ଜରେ ବଡ ମନୋହର ଓ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ସ୍ଥାନ ସବୁ ଅଛି ; ଏ ବିଷୟ ଏହି ସମିତି ଦ୍ୱାରା ବିଦେଶରେ ପ୍ରଚାରିତ ହେଉଅଛି ଏବଂ ବ୍ରିଟେନ୍ ଦେଶରେ ଯେ ଅନେକ ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ମିଳେ ଏ ବିଷୟ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚାର କରିବା ବିଷୟରେ ସମିତିର ହେଳା ନ ଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ତାହା ବଡ ଆନନ୍ଦର କଥା । ଦେଶାନ୍ତରରେ ପ୍ରଚାରିତ ନ ହେଲେ କୌଣସି ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟାଦିରେ ବିଶେଷ ଲାଭ ହୁଏ ନାହିଁ । "ଆମ୍ଭେମାନେ ସର୍ବଦା କାର୍ଯ୍ୟରେ ତତ୍ପର ଅଛୁଁ ଓ ପୂର୍ବବତ୍ ବ୍ୟବସାୟ ଅଧିରେ ପୁଣି ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅଭିପ୍ରାୟ" ଏହି ଭାବ ପୃଥିବୀର ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଅଙ୍କିତ କରାଇବାର ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପଯୁକ୍ତ ବେଳ ।

ଶ୍ରୀମାନ୍ ଯୁବରାଜ ମହୋଦୟ ବିଦେଶ ଭ୍ରମଣକୁ ବଡ ପ୍ରଶଂସା କରି କହିଲେ ଯେ ପରସ୍ପର ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ବିନିମୟ ଓ ପରସ୍ପର ସାହାଯ୍ୟ ଏବଂ ଭ୍ରମଣ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀରେ ସୁଖଶାନ୍ତି ଓ ବନ୍ଧୁତା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ପାରିବ । ଦେଶ ବିଦେଶରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଭ୍ରମଣ କରିବା ଯେ ଅବଶ୍ୟକ ତାହା ଶ୍ରୀମାନ୍ ଯୁବରାଜ ମହୋଦୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ କହିଥିଲେ ।

ଏକ ଦେଶର ଲୋକ ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଯାଇ ସେଠାରେ ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।

<u>ଶିବାଜିଙ୍କର ସ୍ମୃତିରକ୍ଷାର୍ଥ ସମର ବିଦ୍ୟାଳୟ :—</u> ଶିବାଜିଙ୍କର ସ୍ମୃତିରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ କୋହ୍ଲାପୁର ଠାରେ ଯେଉଁ ସମିତି ଗଠିତ ହୋଇଅଛି ତହିଁର ଅଧିବେଶନରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କୋହ୍ଲାପୁରର ମହାରାଜା ସ୍ୱୟଂ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ମହାରାଜା ମହୋଦୟ ସେ ସଭାରେ ପ୍ରକାଶ କଲେ ଯେ ସେଥିପାଇଁ ଇନ୍ଦୋର ରାଜ୍ୟରୁ ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଓ ଗୁଅଲିଅର ରାଜ୍ୟରୁ ତିନିଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଦାନ ମିଳିଅଛି । ସେ ନିଜେ ଏଥି ସକାଶେ ଦୁଇଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଦାନ କରି ଅଛନ୍ତି ।

ମହାରାଜା ବିଶେଷ ଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତ କଲେ ଯେ ଏହି ଟଙ୍କାରେ ସମର ଶିକ୍ଷାର ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟାଳୟ କରାଯାଉ ଓ ସେହି ବିଦ୍ୟାଳୟ "ଶିବାଜି ମହାରାଜ ଯୁବକ ବିଦ୍ୟାଳୟ" ନାମରେ ଅଭିହିତ ହେଉ । ମହାରାଜ କହିଲେ ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କଲେ ତାହା ତାଙ୍କ ବିଖ୍ୟାତ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷଙ୍କର ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ମୃତି ଚିହ୍ନ ହେବ ।

ତଦନୁସାରେ ଏ ବିଷୟ ସେ ସଭାରେ ସ୍ଥିର ହେଲା । ଇଂରାଜି ସ୍କୁଲର ୫ମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପଢୁଥିବା ୧୧ ଓ ୧୨ ବର୍ଷର କୌଣସି ବାଳକ ଏ ସ୍କୁଲରେ ପଢିବା ସକାଶେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ପାରିବ ।

ପ୍ରଥମ ଅବସ୍ଥାରେ ୫୦ ଜଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛାତ୍ର ସ୍କୁଲରେ ନିଅ-ଯାଇ ପାରିବ । ପ୍ରତି ଛାତ୍ର ସକାଶେ ବର୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ୭୨୦ ଟଙ୍କା ଖରଚ ପଡିବ । ଯେଉଁ ଭାରତୀୟ ଛାତ୍ରମାନେ ଭାରତୀୟ ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗ, ନୌବିଭାଗ ଓ ଉଡା ଜାହାଜ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭାରତର କିମ୍ବା ଇଂଲଣ୍ଡର ଯୁବ ଶିକ୍ଷା କଲେଜରେ ପଢିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଏହି "ଶିବାଜି ସମର ବିଦ୍ୟାଳୟରେ" ଇଂରାଜି ଧରଣରେ ଶିକ୍ଷାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରା ଯିବ । ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗ ଏବଂ ଉଡାକଳ ବିଭାଗରେ ଭର୍ତ୍ତି ହେବା ସକାଶେ ଏଠାରେ ଛାତ୍ରମାନେ ଶିକ୍ଷା ପାଇ ପାରିବେ ।

ଏ ସ୍କୁଲର ଅନ୍ୟଗୋଟିଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଯେ ପୁଲିସ ବିଭାଗ ସକାଶେ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ କଲେଜ ସକାଶେ ଏଠାରୁ ଛାତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇ ପାରିବ ।

<u>ହିନ୍ଦୁ ବିଧବାର ଉତ୍ତରାଧିକାରତ୍ୱ,—</u>ମହୀଶୂର ରାଜ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାରେ ହିନ୍ଦୁ ଆଇନ ସଂଶୋଧନ ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ପାଣ୍ଡୁଲିପି ଆଗତ କରା ହୋଇ ଥିଲା । ସେହି ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହି ଯେ ହିନ୍ଦୁ ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ସମ୍ପତ୍ତିରୁ ବଞ୍ଚିତ ହେବେ ନାହିଁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହିପରି ନିୟମ ଅଛି ଯେ ସ୍ୱାମିର ମୃତ୍ୟୁ ପୂର୍ବରୁ ତାଙ୍କର ଯଦି ଅନୁମତି ଥିବ କିମ୍ବା ତାହା ନଥିଲେ ଯଦି ସପିଣ୍ଡ ଜ୍ଞାତିମାନେ ଅନୁମତି ଦେବେ, ତେବେ ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ପୋଷ୍ୟ ପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବ କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣତଃ ସପିଣ୍ଡ ଜ୍ଞାତିମାନଙ୍କର ସ୍ୱୀକାର ପାଇବା ବଡ କଠିନ । ବମ୍ବାଇ ପ୍ରଦେଶରେ ଏପରି ନିୟମ ଅଛି ଯେ ମୃତ ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରକାଶ୍ୟରୂପେ ମନା କରି ନଥିଲେ ତାହାର ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବ । ଏହି ବମ୍ବେ ନିୟମକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସକାଶେ ଏହି ନୂଆ ପାଣ୍ଡୁଲିପି (Bill) ରେ ସୁପାରିସ କରା ଯାଇ ଅଛି ।

କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଠାରୁ କିମ୍ବା ତାଙ୍କର ସ୍ୱାମିଙ୍କ ଠାରୁ କିମ୍ବା ପୁତ୍ର ଠାରୁ କିମ୍ବା ଲୁଣ୍ଟିକ ପୁରୁଷ ଜ୍ଞାତି ଠାରୁ ଯେଉଁ ସମ୍ପତ୍ତି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଭାବରେ ପାଇଥିବ ତାହା ସ୍ତ୍ରୀଧନ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବ । ଏ ବିଷୟ ସେହି ବିଲରେ ପ୍ରସ୍ତାବ କରା ଯାଇ ଅଛି । ପୁଅ, ନାତି ଓ ପଣନାତିର ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶ୍ରେଣୀରେ ନଆସିବା ବିଷୟରେ ଏହି 'ବିଲ୍' ରେ ପ୍ରସ୍ତାବ କରା ଯାଇ ଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିନ୍ଦୁର ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ, ମାତା, ଅବିବାହିତା କନ୍ୟା, ଅବିବାହିତା ଭଗ୍ନୀ ଏମାନେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସୂତ୍ରରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଭାଗ ପାଇ ପାରିବେ । ପୁଅ ଯେତେ ସମ୍ପତ୍ତି ପାଇବ ବିଧବା ଓ ମାତା ପ୍ରତ୍ୟେକେ ତାହାର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ପାଇବେ । ପୁତ୍ର ଜୀବିତ ନଥିଲେ ସ୍ୱାମୀ ଯେତେ ପାଆନ୍ତେ ତାହାର ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶ ସେମାନେ ପାଇବେ । ଭାଇ ଅଂଶର କମ୍ବା ପିତାର ଅଂଶର ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଅବିବାହିତା କନ୍ୟା କମ୍ବା ଭଉଣୀ ପାଇପାରିବେ ।

ଆଇନର ଏହି ପାଣ୍ଡୁଲିପି (Bill) ସବୁ ସମ୍ମତିରେ ଗୃହୀତ ହୋଇ ବିଶେଷ ଭାବରେ ବିବେଚନା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ କମିଟିକୁ ଦିଆଯାଇଅଛି ।

ଡାକ ମାସୁଲ ବୃଦ୍ଧି :—ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୧୫ ତାରିଖ ଠାରୁ ଭାରତବର୍ଷରେ ଡାକ ଦ୍ୱାରା ଚାଲ ପ୍ରଚଳ ହେଉଥିବା ଚିଠି ଓ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡର ମାସୁଲ ନିମ୍ନଲିଖିତରୂପେ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଗଲା ।

ଚିଠି—ଓଜନରେ ୨୫ ତୋଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଞ୍ଚ ପଇସା । ୨୫ ତୋଲାରୁ ଅଧିକା ଓଜନ ସକାଶେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ୨୫ ତୋଲା କମ୍ବା ୨୫ ତୋଲାର ଅଂଶ ନିମନ୍ତେ ପାଞ୍ଚ ପଇସା । ୯ ଖଣ୍ଡ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ—ଚାରି ପଇସା । ଭିତ୍ତାଇ ପୋଷ୍ଟକାର୍ଡ (ଦୁଇ ଖଣ୍ଡକୁ) ଛ ପଇସା ।

ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ପହିଲା ତାରିଖ ଠାରୁ ଚିଠି ଓଗେର ବିଦେଶକୁ ଯିବା ସକାଶେ ନିମ୍ନଲିଖିତରୂପେ ଡାକ ମାସୁଲ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଇଅଛି ।

ଇଂଲଣ୍ଡ, ସ୍କଟଲେଣ୍ଡ, ଆୟରଲେଣ୍ଡ, ଇଜିପ୍ଟ ଓ ଇଂରେଜ ଅଧିକୃତ ରାଜ୍ୟକୁ ଚିଠି ଦେଲେ ଏକ ଆଉନ୍ସ ଓଜନ ସକାଶେ ଦଶ ପଇସା ମାସୁଲ ପଡିବ ଓ ଏକ ଆଉନ୍ସରୁ ଅଧିକ ହେଲେ ତେଣିକି ଆଉନ୍ସ ପ୍ରତି ଦୁଇ ଅଣା ପଡିବ । ଏହା ଛଡା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଚିଠି ଦେଲେ ପ୍ରଥମ ଆଉନ୍ସ ସକାଶେ ଚାରି ପଇସା ଓ ତାହା ଠାରୁ ବେଶୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଉନ୍ସରେ ଦୁଇ ଅଣା କରି ମାସୁଲ ପଡିବ ।

ଚୀନରେ ମୁସଲମାନୀ କଳା କାର୍ଯ୍ୟ :—ମିଷ୍ଟର ହସେନ୍ ସାହେବ୍ ସୁଦୂରଓ୍ୟାଡ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଚୀନ ଦେଶର ମୁସଲମାନୀ କାରୁଗିରି ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ବକ୍ତୃତା ଦେଇଥିଲେ । ଚୀନ ଦେଶରେ ମୁସଲମାନମାନେ ଯେଉଁ ଗୃହନିର୍ମାଣର କାରୁଗିରି ଦେଖାଇଅଛନ୍ତି ତହିଁରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ କାରୁଗିରିର ପ୍ରଭାବ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଥିବାର ଜଣା ଯାଉଅଛି । ଏହାର କାରଣ ଏହି ଯେ ଚୀନରେ ଯେତେବେଳେ ମୁସଲମାନ-ମାନେ ରାଜତ୍ୱ କରୁଥିଲେ ସେମାନେ ସେ ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପକୁ ମୁସଲମାନୀ ଶିଳ୍ପ ସଙ୍ଗରେ ଯୋଗ କରି ଗୃହାଦି ନିର୍ମାଣ କରାଉଥିଲେ । ସେ ଦେଶୀୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଏତଦ୍‌ଦ୍ୱାରା ମିଳାଇ ମିଶାଇ ରଖି ପାରିଲେ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସୁବିଧା ହେବ ବୋଲି ଭାବି ଏପରି କରିଥିବାର ଅନୁମାନ ହୁଏ ।

ଚୀନର ମୁସଲମାନୀ ଶିଳ୍ପକୁ ଅନେକ ଇଉରୋପୀୟମାନେ ନାନା ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭାଗ କରିଅଛନ୍ତି । ସେ ତହିଁର ସମାଲୋଚନା କରି କହିଥିଲେ ଯେ ଚୀନ ଦେଶର ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ଶିଳ୍ପରେ ବିଜେନ୍ଟାଇନ୍, ଇଜିପ୍ଟ ଓ ପାରସ୍ୟର ପ୍ରଭାବ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଚୀନରେ ମୁସଲମାନୀ ଗୃହ-ଶିଳ୍ପ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୀତିରେ ଅଛି । ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ମୁସଲମାନ କାରିଗର-ମାନେ ସେମାନଙ୍କର ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ ମାଲିକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଯେଉଁ ରୀତିରେ ଘର ତିଆରି କରିଥିଲେ ତାହା ଚୀନରୁ ମୁସଲମାନ ରାଜତ୍ୱ ଉଠି ଯିବାର ଢେର ଦିନ ପରେ ମଧ୍ୟ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା ।

ମାନ୍ଦ୍ରାଜର ଅନୁନ୍ନତ ଜାତିଙ୍କ ପାଇଁ ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ :—ଗତବର୍ଷର ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରେସିଡେନ୍ସିରେ ଅନୁନ୍ନତ ଜାତିଙ୍କ ସକାଶେ ଯେଉଁ ସବୁ ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରାହୋଇଥିଲା ତାହାର ଗୋଟିଏ ରିପୋର୍ଟ ଶ୍ରମିକ ବିଭାଗରୁ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟକୁ ଦିଆ ହୋଇଅଛି ।

ଶ୍ରମିକ ବିଭାଗର କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସେହି ପ୍ରେସିଡେନ୍ସିର ୨୧ ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ତଳଲିଖିତ ବିଷୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରମିକମାନେ ଯେପରି ଗେଣ୍ଡରେ ନ ରହି ଭଲ ଭାବରେ ରହି ପାରିବେ ସେଥି ସକାଶେ ବସ୍ତିର ଜାଗା ସ୍ଥିର ହୋଇଥିଲା । ସମବାୟ ସମିତି ଗଠନ ଓ ପରିଦର୍ଶନ କରାଯାଇ-ଥିଲା । ଅନୁନ୍ନତ ଜାତିଙ୍କ ସକାଶେ ସ୍କୁଲ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ବସ୍ତ୍ର ଓ ଖାଇବା ଖରଚ ଦେବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ଭଲ ପାନୀୟ ଜଳ ସକାଶେ କେତେକ ନୂଆ କୂଅ ଖୋଳା ହୋଇଥିଲା ଓ କେତେକ ପୁରୁଣା କୂଅ ଉଚ୍ଚା ହୋଇଥିଲା । ଚାଷ ସକାଶେ ଜମି ଦିଆହୋଇଥିଲା । ସେହି ବର୍ଷରେ ଅନୁନ୍ନତ ଜାତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମବାୟ ସମିତି କାର୍ଯ୍ୟ ଅତିଶୟ ପରିମାଣରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ବର୍ଷ ଶେଷରେ ସମବାୟ ସମିତିର ସଂଖ୍ୟା ୯୮୧୮ ଗୋଟି ଥିଲା ।

ଭାରତୀୟ ଗୃହ-ନିର୍ମାଣ-ଶିଳ୍ପ;—କଲିକତା କର୍ପୋରେଶନର ବିଶେଷ କର୍ମଚାରିଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ଭାରତୀୟ ଗୃହ-ଶିଳ୍ପ ବିଷୟରେ ଲୋକଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଭୁଲ ଧାରଣା ଅଛି । ସେହି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭୁଲ ଧାରଣା ହେତୁରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତୀୟ ଗୃହ-ଶିଳ୍ପ ପୁନର୍ଜୀବିତ ହୋଇ ପାରୁ ନାହିଁ । ଲୋକଙ୍କର ଧାରଣା ଏହି ଯେ ଭାରତୀୟ ଧରଣରେ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ କରିବାକୁ ହେଲେ ତାହା ମନର ମସ୍ଜିଦ୍ ପ୍ରଭୃତି ପୁରାତନ ଧରଣରେ ନିର୍ମାଣ କରିବା ଉଚିତ । କିମ୍ବା ସେହି ପୁରାତନ ଧରଣର ଅନୁକରଣରେ ନିର୍ମାଣ କରିବା ଉଚିତ ।

କିନ୍ତୁ ଏ ଭ୍ରମ ଧାରଣା ଦୂରୀକରଣର ଲକ୍ଷଣ ଦେଖା ଯାଉ ଅଛି । ଲୋକଙ୍କର ରହିବାର ସୁବିଧାକୁ ଗୃହିଁ ଅଜକାଲି ଭାରତ ବାସିଙ୍କର ଯେପରି ମନର ଗତି ହୋଇଅଛି ତାହା ଶୁଭ ସୂଚକ । ମନ୍ଦିରର ଗଠନ ପ୍ରଣାଳୀ ପୁରାତନ ଅଟେ । ସେ ପ୍ରକାର ଭିତରେ ରହିବାର ଘର ଆଜକାଲି ସୁବିଧାଜନକ ନୁହେଁ ଓ ମଧ୍ୟ ଅତି ବ୍ୟୟରେ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେହି ହେତୁରୁ ଅଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଭିତରେ ଘର ତିଆରି କରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ । ତାହା ହେଲେ ଅତି ଖରଚରେ ସୁବିଧାଜନକ ଘର ତିଆରି ହୋଇ ପାରିବ ।

ନାନା ପ୍ରକାର ଧରଣ ଏକାଠି ଖେଚଡ଼ି କରି ଭାରତୀୟ ଭିତର ଗୃହ ବୋଲି ଲୋକେ ନକ୍ସା କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଏହା ଯେପରି ନ ହେବ ଓ ପ୍ରକୃତ ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ଧରଣରେ ଘରର ନକ୍ସା ଯେପରି ତିଆରି ହୋଇ କର୍ପୋରେଶନର ମଞ୍ଜୁରି ପାଇଁ ଦାଖଲ ହେବ ତହିଁର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା କର୍ପୋରେଶନର ଉଚିତ ଏବଂ ଲୋକଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧେ କେତେକ ଗୋଟି ନମୁନା ନକ୍ସା ସ୍ଥିର କରି ରଖିବା ଉଚିତ । ତହିଁରେ ଆକାର ଓ ଗଠନ ବିଷୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରହିବା ଉଚିତ ।

<u>କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଉପଦେଶ:</u>—ଶିକ୍ଷିତ ଭାରତବାସି-ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟ ଚଳାଇବା ଲାଗି ପାଟନା ନିବାସୀ ମିଃ ହେସେନ୍ ଇମାନ୍ ମନସ୍ଥ କରି ଅଛନ୍ତି । ପାଲମାୟ ଇଥିଓପିଆ ସ୍ଥିତ କାପଲ ନାମକ ସ୍ଥାନକୁ ସେ ଶୀଘ୍ର ଯିବେ । ସେ ଜଣ ଗୋଟି ବଙ୍ଗ ଯୁବକଙ୍କୁ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଡକାଇ ଅଛନ୍ତି । ସେଠାରେ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରିବେ । ସେଠା-ରେ ଯେଉଁ ଉପାୟରେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର କଳ୍ପନା କରି-ଅଛନ୍ତି ତାହା କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲେ ସେ ବଙ୍ଗ ଓ ବିହାରରୁ ଅଧିକ ଲୋକଙ୍କୁ ସେଠାକୁ ନେଇ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଭଲ ଭାବରେ କନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବେ ।

<u>ବୃଦ୍ଧ ରାଜାଙ୍କର ଦେହ ତ୍ୟାଗ:</u>—ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶସ୍ଥ ସରାଇ କଲା ରାଜ୍ୟର ଅଧିପତି ମହାରାଜ ଉଦିତ ନାରାୟଣ ସିଂହ ଦେବଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗ ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇ ଅଛି । ଭାରତୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବୟସରେ ବଡ ଥିଲେ । ସେ ୧୮୪୪ ମସିହାରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ୧୮୮୦ ମସିହାରେ ସିଂହାସନ ଅଧିରୋହଣ କରି ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ସମୟରେ ସେ ପୁତ୍ର ପୌତ୍ରାଦି କ୍ରମରେ ପାଞ୍ଚ ପୁରୁଷ ଦେଖି ଥିଲେ ଓ ସେହି ପୁତ୍ର ପୌତ୍ରାଦିଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଜଣ ୧୨୪ ଣ ଥିଲା ।

<u>ବ୍ରିଟିଶ ଜିନିଷ ଯେପରି ଲୋକେ କିଣିବେ ତାହାର ପ୍ରବଳ ଚେଷ୍ଟା:</u> ବ୍ରିଟେନ୍‌ରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ଥିବା ଜିନିଷ ସବୁ କିପରି ସୁବିଧାରେ ବିକ୍ରି ହେବ ତହିଁର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପାଇଁ "ଏମ୍ପାୟାର ମାର୍କେଟିଂ ବୋର୍ଡ" ନାମରେ ଗୋଟିଏ ସମିତି ଅଛି । ସେହି ସମିତି ପକ୍ଷରୁ ବ୍ରିଟିଶ ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କର କିପରି ବିକ୍ରି ହେବ ତାହାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରା ଯାଉ ଅଛି । ସେହି ଉଦ୍ୟୋଗର ଆରମ୍ଭ ସମୟରେ ଇଂଲଣ୍ଡର ଯୁବରାଜ (Prince of Wales) ଯେଉଁ ବକ୍ତୃତା ଦେଇଥିଲେ ତହିଁରେ ବ୍ରିଟିଶ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଦେଶର ଜିନିଷ କିଣିବା ନିମନ୍ତେ, ବେକାର ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କମ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଦେଶର ପୂର୍ବ ସମୃଦ୍ଧି ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସାହିତ କରିଥିଲେ ।

ଯୁବରାଜ କହିଲେ ମୁଁ ଯେ କେବଳ ସ୍ୱଦେଶୀ ଜିନିଷର ଜଣେ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ସ୍ୱରୂପ ଏହା କହୁଅଛି ତାହା ନୁହେ, କିନ୍ତୁ ଇଂଲଣ୍ଡ ଓ କେନାଡାର ଜଣେ କୃଷି ଓ ପଶୁପାଳକ ସ୍ୱରୂପ ଏବଂ ମାଛ ଧରାଳି ଜାହାଜର ଜଣେ ମାଲିକ ସ୍ୱରୂପ ଓ ମଧ୍ୟ ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଜଣେ ଭ୍ରମଣକାରୀ ସ୍ୱରୂପ ଏହା କହୁଅଛି । ଜେଲେଟମାନେ କଠିନ ପରିଶ୍ରମ କରି ଯେଉଁ ମାଛ ଧରନ୍ତି ତହିଁର ସମୁଚିତ ମୂଲ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ପାଇବା ଉଚିତ ଏ କଥା ମାଛଧରା ଜାହାଜର ମାଲିକମାନେ ଗ୍ରହାଁନ୍ତି । ଯୁବରାଜ କହିଲେ ଯେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନର ଲୋକେ ସେମାନଙ୍କର ବାଣିଜ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁ ବ୍ରିଟେନ୍ ଦେଶରେ ବିକ୍ରି କରି ଧନ ଲାଭକଲେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ବ୍ରିଟେନ୍ ଦେଶର ଉତ୍ପନ୍ନ ଜିନିଷ ସହଜରେ ଖରିଦ କରି ପାରିବେ ।

ମିଷ୍ଟର ଟମାସ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟର ହାଉସ ଅଫ କମନ୍‌ସ୍‌ରେ କହିଲେ ବ୍ରିଟିଶ ଦ୍ରବ୍ୟ କିଣିବା କଥା ବ୍ରିଟେନର ସର୍ବତ୍ର ବ୍ୟାପି ଯାଇ ଅଛି । ବ୍ରିଟେନର ଲୋକମାନେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ଅଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ସ୍ୱଦେଶୀ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରଥମେ କିଣିବେ । ଅବଶ୍ୟକ ହେଲେ ତାହା ପରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ-ଦେଶ-ଜାତ ଜିନିଷ କିଣିବେ । ବାଲଫରମାନେ, ବାଲକ୍ରାମାନେ, ପ୍ରଧାନ ରାଜମନ୍ତ୍ରୀ, ଓ ପାର୍ଲାମେଣ୍ଟ ଗୃହର ବିପକ୍ଷ ଦଳର ନେତା ମଧ୍ୟ ସ୍ୱଦେଶୀ ପ୍ରଚାର ବିଷୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଏଥି ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କୁ ଆମେ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଅଛୁଁ ।

<u>ଯେନିଭା ନଗରରେ ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ଶ୍ରମିକ ସମ୍ମିଳନୀ :—</u>

ଚଳିତ ବର୍ଷ ଏପ୍ରେଲ୍ ମାସରେ ଯେନିଭାଠାରେ ଏହି ସଭାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗୋଟିଏ ବୈଠକ ହେବ । ତହିଁରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟମାନ ଆଲୋଚନା କରାଯିବ । (୧) ଯେଉଁମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ମୂଲିଆ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ଫିସ୍ ଆଦାୟ କରାଯାଇ ନ ଯିବା, (୨) ମୂଲିଆମାନେ ବୃଦ୍ଧ ବୟସ ହେତୁ କାମ କରିବାକୁ ଅପାରଗ ହେଲେ ସେ ବିଷୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଓ ବିଧବା ଏବଂ ଅନାଥମାନଙ୍କ ବିଷୟରେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା, (୩) ଯେଉଁ ଠାରେ କୌଣସି ଚିନିର କାରଖାନା ନାହିଁ ସେଠାରେ ପିଲାଙ୍କର କେତେ ବୟସ ହେଲେ ତାଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବାକୁ ହେବ ସେ ବିଷୟର ଆଲୋଚନା କରିବା । ପ୍ରଥମ ଓ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଷୟଟି ବୈଠକର ଆଦ୍ୟରେ ବିଚାର କରାଯିବ । ତୃତୀୟ ବିଷୟଟି ୧୯୩୧ ମସିହାର ପନ୍ଦରଦିନ ବୈଠକରେ ବିଚାର କରା ହୋଇଥିଲା । ଏଥର ବୈଠକର ଶେଷକୁ ତାହା ବିଚାର କରାଯିବ ।

ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟରୁ ଦୁଇ ଦୁଇ ଗୋଟି ପ୍ରତିନିଧି ଯିବେ, ଗୋଟିଏ ମାଲିକ ତରଫରୁ ଓ ଗୋଟିଏ ମୂଲିଆ ତରଫରୁ । ଉପଦେଶକ ଭାବେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଯାଇପାରିବେ । ସେହି ରାଜ୍ୟର ସରକାର ତରଫରୁ ମଧ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ଲେଖାଏଁ ପ୍ରତିନିଧି ମନୋନୀତ କରାଯିବ । ଭାରତରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଯିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରତ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ମନୋନୀତ କରିବେ । ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ କର୍ମଚାରୀ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରତିନିଧି ମନୋନୀତ ହେବେ ନାହିଁ । ଏ ପ୍ରତିନିଧି ଛଡା ଉପଦେଶ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଆଉ କେତେ ଲୋକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ମନୋନୀତ କରିବେ । ଉପଦେଶକ-ମାନଙ୍କୁ ମନୋନୀତ କରିବା ସମୟରେ ମାଲିକମାନଙ୍କର ଓ ମୂଲିଆ-ମାନଙ୍କର କୌଣସି ସଭା ଥିଲେ ସେହି ସଭାର ମତ ନେବାକୁ ହେବ । ଗତ ଜର୍ମାନି-ଯୁଦ୍ଧ ପରେ ଭର୍ସେଲିଶ ଠାରେ ଯେଉଁ ସନ୍ଧି ହୋଇଥିଲା ତହିଁରେ ଭାରତ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଭାରତ ସକାଶେ ଏହିପରି ପ୍ରତିନିଧି ମନୋନୀତ କରିବାର ଭାର ନେଇଥିଲେ ।

<u>ଖଣି-କାମର ମୂଲିଆ</u> :— ସନ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ଖଣି ଆଇନ ଅନୁସାରେ ଭାରତରେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି ତାହାର ରିପୋର୍ଟ ବାହାରିଅଛି । ତହିଁରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଖଣି ଭିତରେ ଓ ବାହାରେ କାମକରୁଥିବା ମୂଲିଆଙ୍କର ଦୈନିକ ହାଜିରାର ସଂଖ୍ୟା ୨୭୧୭୬୭ ଜଣଥିଲା । ଗତବର୍ଷ ଦୈନିକ ହାଜିରାର ସଂଖ୍ୟା ଏହାଠାରୁ ୮୦୩୪ ଜଣ ବେଶିଥିଲା । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୧୨୦୩୩୩ ଜଣ ଖଣିର ସୁଡଙ୍ଗ ଭିତରେ କାମକରୁଥିଲେ. ୭୧୫୮୨ ଜଣ ଖଣି ବାହାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଓ ୭୧୭୫୨ ଜଣ ଖଣିର ଉପରଭାଗରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୧୦୪୭୫୪ ଜଣ ପୁରୁଷ ଓ ୫୭୧୧୩ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଥିଲେ । ଏହାର ପୂର୍ବ ବର୍ଷରେ ୧୧୧୦୪୫ ଜଣ ପୁରୁଷ ଓ ୭୦୬୫୮ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ କାମ କରୁଥିଲେ ।

ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ କୋଇଲା ଖଣିରେ ୧୭୧୦୦୧ ଜଣ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୧୧୧ ମସିହା ଅପେକ୍ଷା ୩୩୪୦ ଜଣ ଅଧିକ କାମ କରୁଥିଲେ । କୋଇଲା ଖଣିରେ ୩୭୮୧୭ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ କାମ କରୁଥିଲେ । ଏହି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ୧୮୬୮୭ ଜଣ ଖଣି (ସୁଡଙ୍ଗ) ଭିତରେ, ୫୭୧୭ ଜଣ ଖଣି ବାହାରେ, ଏବଂ ୧୭୧୬୧ ଜଣ ଖଣିର ଉପରଭାଗରେ କାମ କରୁଥିଲେ । ମୋଟରେ ୨୨୬୮୩୧୧ ଟନ୍ କୋଇଲା ଅମଦାନି ହୋଇ-ଥିଲା । ଏହି ଅମଦାନି ପୂର୍ବବର୍ଷର ଅମଦାନି ଠାରୁ ୩୭୫୬୨୨ ଟନ୍ ବେଶୀ ଅର୍ଥାତ୍ ଶତକଡା ୧୦୬ ବେଶୀ । ଲୁହା ଖଣିମାନଙ୍କରୁ ୧୧୩୨୮୧୩ ଟନ୍ ଅପରିଷ୍କୃତ ଲୁହା (Iron ore) ବାହାରିଥିଲା । ପୂର୍ବବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ଶତକଡା ୨୧.୧୩ କମ୍ ଅମଦାନି ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଖଣିମାନଙ୍କରେ ମୂଲିଆର ମଜୁରି ପରିମାଣ ପୂର୍ବବର୍ଷ ମଜୁରି ସଙ୍ଗରେ ପ୍ରାୟ ସମାନ ଥିଲା ।

୧୯୧୩ ମସିହାରେ ୨୧୭ ଗୋଟି ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଥିଲା । ସେହି ଦୁର୍ଘଟଣାମାନଙ୍କରେ ୨୨୭ ଜଣ ପୁରୁଷ ଓ ୩୦ ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମୃତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ମଧ୍ୟରୁ ୧୭୫ ଗୋଟି ଦୁର୍ଘଟଣା କୋଇଲା ଖଣିରେ ହୋଇଥିଲା, ତହିଁରେ ୨୧୧ ଜଣ ଲୋକଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା ।

<u>ଭାରତରେ ମୋଟର ଗାଡି ନିର୍ମାଣ</u> :— ତିନି ହଜାର ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ଖଣ୍ଡିଏ ଗସ୍ତ କରିବାର ଉପଯୋଗୀ ମଟର ଗାଡି ତିୟାରି କରିଦେବା ନିମନ୍ତେ କଲିକତା କରପୋରେସନ ତରଫରୁ ବାବୁ ବିପିନ ବିହାରୀ ଦାସଙ୍କୁ ଫରମାସ ଦିଆଯାଇଅଛି । ୧୫ ଘୋଡା ବଳର ଇଞ୍ଜିନ ହେବ । ତହିଁରେ ପାଞ୍ଚଜଣ ବସିବାକୁ ସ୍ଥାନ ଓ ଚାରିଗୋଟି ଦୁଆର ରହିବ । ଫରମାସ ଦେବା ତାରିଖରୁ ୬ ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଗାଡିଟି ତିୟାରି କରି ଦେବାର ଚୁକ୍ତି ହୋଇଅଛି । ଆଉ ମଧ୍ୟ ଗାଡିଟି ତିୟାରି କରି ଦେବାର ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଯଦି ଗାଡିର କୌଣସି ଅଂଶ ଖରାପ ହୁଏ ତାହାହେଲେ ଉକ୍ତ ବିପିନ ବାବୁ ଗାଡିଟି ବିନା ଖରଚରେ ମରାମତି କରି ଦେବେ ଓ ଯଦି କୌଣସି ଜିନିଷ ବଦଳାଇବାର ଦରକାର ପଡେ ତେବେ ନୂଆ ଜିନିଷ ବିନା ଖରଚରେ ଲଗାଇବେ । ଏହିପରି ଚୁକ୍ତି ହୋଇଅଛି ।

ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ ସଜ ନିମନ୍ତେ ସେ ଦାୟୀ ନୁହନ୍ତି । କାରଣ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ସଜ ସେ ତିୟାରି କରନ୍ତି ନାହିଁ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା କୌଣସି ଫାରମ ଚୁକ୍ତି ସଙ୍ଗତ ଦରରେ ମଟରକାର୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉତ୍ପାଦନ କରିଦେବା ନିମନ୍ତେ ତାହାଙ୍କୁ ଫରମାସ ଦେଲେ ସେ ତାହା କରି ଦେବାକୁ ସହଜ ଅଛନ୍ତି ।

ସିନ୍ଧୁ ପ୍ରଦେଶରେ ଗୋ ମହିଷାଦି ପଶୁ ଜାତିର ଉନ୍ନତି:— ସିନ୍ଧୁଦେଶରେ ଗୋ ମହିଷାଦି ପଶୁ ଯୋଗାଇବା ଓ ସେମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି କରିବା ବିଷୟର ଅନୁସନ୍ଧାନ ନିମନ୍ତେ ବମ୍ବେ ସରକାରି ଯେଉଁ କମିଟି ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ ସେ କମିଟି ତାଙ୍କର ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିଅଛନ୍ତି । ଗୋ ମହିଷାଦିର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଓ ଭଲ ଜାତିର ଗୋରୁ ଗାଈ କିପରି ମିଳିବେ, ତହିଁ ନିମନ୍ତେ କମିଟି କେତେ ଗୋଟି ଉପାୟର ପ୍ରସ୍ତାବ କରି ଅଛନ୍ତି । ଗୋ ମହିଷାଦିର ବଂଶ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଗୋରୁ ବ୍ୟବସାୟୀ-ମାନଙ୍କୁ ସେ ବିଷୟର ବୈଜ୍ଞାନିକ ତତ୍ତ୍ୱ ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ଆବଶ୍ୟକ ଅଛି ସେହି ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କୁ ଅଳ୍ପ ଖଜଣାରେ ଜମି ଦେବା ଉଚିତ । ପଶୁ-ପାଳନର ଯୋଡିଏ ଫାରମ ସ୍ଥାପନ କରିବାର ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଅଛି । ଜମିଦାରମାନଙ୍କୁ କିମ୍ବା ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ ହସ୍‌ପିଟାଲକୁ ଭଲ ଜାତୀୟ ଷଣ୍ଢ ଯୋଗାଇବା ଏହି ଫାରମର ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ । କମିଟିର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ନିମ୍ନରେ ଲେଖାଗଲା । (୧) ଅଯଥା ବଲିଦାନ କରି ଗୋ ମହିଷାଦି-ମାନଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ଖାଲି କରିବା ଦରକାର । (୨) ଗୋଚରେ ଚାଷରେ ଚାଷ କରାଇବା ନିମନ୍ତେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକର ପ୍ରତି ବାର ଅଣା ହିସାବରେ କର ନିଆ ଯାଉଅଛି । ସେହି କର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ଚଳିବା ଉଚିତ୍ । (୩) କେନାଲ ଧାରରେ ଓ ଡାକବଙ୍ଗଳା ପାଖରେ ଚାଷ ସକାଶେ ଜମି ଆବାଦ କରାଯିବା ଉଚିତ । ଗୋରୁ ଗାଈର ଖାଦ୍ୟ ଜମା କରି ରଖିବା ବିଷୟରେ ଉତ୍ସାହ ଦେବା ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ଭଲ ଭାବେ ରଖିବା ସକାଶେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଉଚିତ । ଗୋ ମହିଷାଦିର ମେଳା ଓ କୃଷି ପ୍ରଦର୍ଶନୀ କରିବା ବିଷୟରେ ଉତ୍ସାହ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ

ଲବଣ ଜଳର ବ୍ୟବହାର:—ଲୁଣ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ସାଧାରଣ ଲୋକେ ବୋଧ ହୁଏ ତାହା ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ପାଣିରେ ଲୁଣ ମିଶାଇ ସେହି ପାଣିକୁ ଜାଳି କରେ ଅନେକ ଉପକାର ହେବ ।

ଚମ୍ପୁଟେ ଜଳ ଅଗରେ ରଖି ଦଶ ମିନିଟ ପରେ ଥଣ୍ଡା ପାଣି ପିଇଲେ ଅନେକ ସମୟରେ ମୁଣ୍ଡ ବିନ୍ଧା ଭଲ ହୋଇ ଥାଏ ।

ଲୁଣ ଦାନ୍ତ ଦୃଢ଼କୁ ଶକ୍ତ କରେ, ଦାନ୍ତ ପରିଷ୍କୃତ କରି ଧୋବଲ କରି ମୁଖ ଓ ନିଃଶ୍ୱାସର ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ଦୂର କରେ ।

ଫୁଲ-ତୋଡାକୁ ଲୁଣମିଶା ପାଣିରେ ରଖିଲେ ଫୁଲ ଗୁଡିକ ସତେଜ ରୁହେ ।

ଶୁଖିଲା ଲୁଣକୁ ନାସ ପରି ସୁଙ୍ଘିଲେ ସର୍ଦ୍ଦି କମିଯାଏ । ଅନେକ ବେଳ ଯାଏଁ ଦେଖିବା ହେତୁ ଆଖି ଅକପଡିଲେ ଉଷୁ ଜଳରେ ଟିକିଏ ଲୁଣ ପକାଇ ସେହି ପାଣିରେ ଆଖି ଧୋଇଲେ ଆଖିର ଥକ୍କା ମେଣ୍ଟିଯାଏ ।

ଦାନ୍ତ ଓପାଡିବା ଦ୍ୱାରା ଯଦି ରକ୍ତ ବହେ ତେବେ ଲୁଣ ପାଣି ଦ୍ୱାରା ସେ ରକ୍ତ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ଅଣ୍ଡାଖିଆ ଗୁମ୍ଫରେ ଯଦି ମାଛିଆ ଦାଗପଡିଯାଏ ତାକୁ ଓଦା ଲୁଗାରେ ଲୁଣଦେଇ ଘଷିଦେଲେ ଶୁଖିଯାଏ ।

ଖରିବାର ପହଁରାକୁ କଡାଲୁଣ ପାଣିରେ ଭିଜାଇ ଦେଇ ବ୍ୟବହାର କଲେ ପହଁରା ଅନେକ ଦିନ ରହେ । ଅନେକ ଦୂର ଗଲାଥିଲେ ଲୁଣ ପାଣିରେ ଭଲପା ବୁଡାଇଲେ ଚହିଁ ଅରଦିନକୁ ଗୋଡର ବଥା ଆଉ ରହେ ନାହିଁ ।

ବାଳଚର (Boy Scout) ବିଷୟରେ ଉଦ୍ୟମ :— କଲିକତାର ଗ୍ରେଟର ଲୁବରେ ସାର: ଆଲ୍ ଫ୍ରେଡ ପିକ ଫୋଡ ବାଳଚର ବିଷୟକ ଉଦ୍ୟମ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିମ୍ନଲେଖିତ କଥା କହିଥିଲେ—"ଏହି ଉଦ୍ୟମଟି କେବଳ ବ ୨୯ ର୍ଷ ହେଲା ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେହେଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀରେ ବାଳଚରର ସଂଖ୍ୟା କୋଡିଏ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ । ଏ ଉଦ୍‌ଯୋଗରେ କି ସୁଫଳ ହେବ ତାହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଏହି ଉଦ୍ୟମଟି ସବୁ ଦେଶରେ ଉତ୍ସାହ ପାଉ ଅଛି । ଏଥିରୁ ଜଣା ଯାଉଅଛି ଯେ ସବୁ ଜାତି ଏଥିରେ ଉତ୍ସାହିତ ଓ ଏଥିରେ କୌଣସି ସହଜ ନୈତିକ ଭାବ ନାହିଁ ଏବଂ ବାଳକମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର-ଗଠନ ବିଷୟରେ ଏହା (Boy Scout movements) ବଡ ଉପଯୋଗୀ । ଗୃହ ଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଏହା ଦ୍ୱାରା କିପରି ସାଧିତ ହୁଏ ତାହା ସେ ବୁଝାଇ କହିଥିଲେ । ବାଳଚରମାନଙ୍କ ଉପରେ କେତେକ ଦାୟିତ୍ୱ ରଖା ଯାଇଅଛି । ତାହା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର-ଗଠନ ହୋଇ ପାରିବ । ଖୋଲା ପଡିଆରେ ଦଳ ୨ ହୋଇ ନାନା ପ୍ରକାର ଖେଳର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଶାରୀରିକ ବଳ ବୃଦ୍ଧି ହୁଏ । ବାଳକମାନେ ଯେଉଁ ଖେଳ ଓ କାମକୁ ଭଲ ପାଆନ୍ତି ସେହିପରି କାମ ଓ ଖେଳ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯାଏ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ପ୍ରକୃତ ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖି ସମାଜର ଅନେକ ଉପକାର କରି ପାରିବେ । ପ୍ରତିଦିନ ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ । ଏହିପରି ନିୟମ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଥିବାରୁ ଲୋକ-ସେବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ସେମାନେ ରତ ହେବେ । ଏ ଉଦ୍ୟମରେ କୌଣସି ସାମରିକ କାର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି ବୋଲି କୁହା ଯାଇ ନ ପାରେ । ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଙ୍ଘ ଏ ବିଷୟ ସୂକ୍ଷ୍ମରୂପେ ଆଲୋଚନା କରି ମତ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ ଏ ଉଦ୍ୟମ ଦ୍ୱାରା ଶାନ୍ତି ଆସିବ । ଏହି ହେତୁରୁ ସମସ୍ତ ଜାତି ଏ ବାଳକର ଉଦ୍ୟମ କରି ପାରିବେ । ଏ ଉଦ୍ୟମ ଧର୍ମର ବିରୋଧୀ ନୁହେଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାଳକର ଅପଣା ଅପଣା ଧର୍ମ ପାଳନ କରିବେ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବାଳକର ଯେପରି ତାଙ୍କର ନିଜ ଧର୍ମ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ସେଥି ପାଇଁ ସ୍ୱାଭାବିକ ଶିକ୍ଷକମାନେ ବିଶେଷ ଯତ୍ନ କରିବାର ଆଶା କରାଯାଏ ।

ରବୀନ୍ଦ୍ର ଜୟନ୍ତୀ : ପ୍ରାଚ୍ୟ ଦେଶର ରାଜକବି ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଠାକୁରଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ବୟସ ୭୦ ବର୍ଷ । ଏହା ବଡ ସୌଭାଗ୍ୟର ବିଷୟ । ଏ ବିଷୟରେ ଏକ ସପ୍ତାହ ବ୍ୟାପୀ ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବ କରାଯିବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍‌ଯୋଗ କରାଯାଇ ଆସିଆ ମହାଦେଶର ବିଦ୍ୟାନଗରୀ କଲିକତାରେ ଯେଉଁ ଉତ୍ସବ ହୋଇଥିଲା ତାହାର କେତେକ ବିଷୟ ଏଠାରେ ଲେଖା ଯାଉଅଛି ।

ସେହି ଉତ୍ସବଟି ଗୋଟିଏ ଜାତୀୟ ଉତ୍ସବ । ଉତ୍ସବର ପ୍ରଥମ ଦିନରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶ୍ରୀପୁରାର ସଂସ୍ଥା ମହାରାଜ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଏବଂ ତତ୍ସଂଲଗ୍ନ ମେଳାର ଦ୍ୱାର ଖୋଲିଥିଲେ । ତାହା ପରେ ଗୋଟିଏ ବଙ୍ଗ ସାହିତ୍ୟ ସମିତି ବସିଲା । ତହିଁ ଆରଦିନ ସାରାଭାରତର ନାନା ବିଦ୍ୟା ସମିତିର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ସଭା ହୋଇଥିଲା । ସପ୍ତତି ବର୍ଷ ବୟସରେ ପଦାର୍ପଣ କରିବାରୁ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କୁ ସନ ୧୯୩୧ ସାଲ ଡିସେମ୍ବର ୨୭ ତାରିଖରେ କଲିକତାର ଟାଉନ ହଲ ସମ୍ମୁଖରେ ଯେପରି ସାରରେ ଭକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଇଥିଲା ତାହା ଚିରସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିବ । କଲିକତା କର୍ପୋରେଶନ, ବଙ୍ଗୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପରିଷଦ ଓ ଏହି ଉତ୍ସବ ସମ୍ପର୍କରେ ଗଠିତ ହୋଇଥିବା ସଭା ପକ୍ଷରୁ ତାହାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ପତ୍ରମାନ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏହି ଠାକୁର ଜୟନ୍ତୀ ସଭାରେ ବଙ୍ଗଦେଶର ବିଖ୍ୟାତ ମନୀଷିମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । କବିଙ୍କର ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ସୁହୃଦ୍‌ବର୍ଗ ଓ ପୃଥିବୀର ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ କବିଙ୍କର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରବନ୍ଧମାନ ଲେଖିଥିଲେ ସେ ସବୁ ପ୍ରବନ୍ଧରୁ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ବିଷୟ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇ ଠାକୁରଙ୍କର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପୁସ୍ତକ (The Golden Book of Thagur) ନାମକ ପୁସ୍ତକ ଛପା ହୋଇ ତହିଁର ଖଣ୍ଡିଏ ଏହି ଶୁଭ ସମୟରେ କବିଙ୍କୁ ଉପହାର ଦିଆଗଲା ।

ଏହି ଉତ୍ସବ ସମ୍ପର୍କରେ କବିବର ରଚିତ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ସଙ୍ଗୀତ ଗୀତ ହୋଇଥିଲା । "ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଟକ" ଅଭିନୟ କରାଯାଇଥିଲା ଓ ମଧ୍ୟ ଦେଶ ପ୍ରଚଳିତ ସଙ୍ଗୀତ ଓ ନୃତ୍ୟ, ବ୍ୟାୟାମ ଓ ନାନା ପ୍ରକାର ଖେଳ ହୋଇଥିଲା । ଛାତ୍ରମାନେ ଏହି ଜୟନ୍ତୀ ଉତ୍ସବ ଉପଲକ୍ଷରେ ନାନା ଭାବରେ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ପଲିତ କେଶ ରବୀନ୍ଦ୍ର ନାଥଙ୍କୁ ଏହି ଯେଉଁ ଭକ୍ତି ଓ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଲା ତହିଁରେ ଦେଶର ସବୁ ଜାତି ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଏପରି ମହୋତ୍ସବ ଅତି ବିରଳ ।

ଲାହୋରରେ ନାରୀ ସଭା :—ଲାହୋର ଠାରେ ଏହି ମହିଳା ସଭାର ଗୋଟିଏ ବୈଠକ ହୋଇଥିଲା । ତହିଁରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣମାନ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଅଛି ।

(୧) ଜେଲ ଓ ହସପାତାଳ ଦେଖିବା ପାଇଁ ସ୍ତ୍ରୀ ପରିଦର୍ଶକ ନିଯୁକ୍ତ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

(୨) ନଗରମାନଙ୍କରେ ବୁଲି ଭିକ୍ଷା କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ଦଣ୍ଡ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ଉଚିତ ।

(୩) ମୁନିସିପାଲିଟିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଓ ଦାତବ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା (Poor House) ଗରିବଙ୍କର ଆଶ୍ରୟ ଗୃହର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେବା ଦରକାର ।

ସଙ୍ଗୀତ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରଚଳନ :—ଯେଉଁମାନଙ୍କର ନାମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରିରେ ସଭ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ଦରଜ ହୋଇଥିବ ସେମାନେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସଙ୍ଗୀତ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ପାରିବେ ବିନା ସିନେଟ ସଭା ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ସଙ୍ଗୀତ ଶିଖାଇବା ଲାଗି ମଞ୍ଜୁର କରିଥିବେ ସେହିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ନିୟମିତ ରୂପେ ସଙ୍ଗୀତ ଶିଖିବାକୁ ହେବ । ଏହା ଘଟଣା ଇଉନିଭରସିଟିର ସେନେଟ ସଭା ସ୍ଥିର କରିଅଛନ୍ତି । ଅଧିକନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ଇଉନିଭରସିଟି ସ୍ଥିର କରିଅଛନ୍ତି ଯେ ମେଟ୍ରିକୁଲେସନ୍ ଓ ଆଇ ଏ ଛାତ୍ରମାନେ ଗାର୍ହସ୍ଥ୍ୟ ବିଜ୍ଞାନ ପରି ତହିଁରେ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ପାରିବେ ।

ମନୁଷ୍ୟ ଗୁଳି (ହିଉମେନ୍ ବୁଲେଟ) :—ଆକାଶ-ଗାମୀ କେପେନ୍ ହାଉଓସଙ୍କର ଆକାଶରେ ଉଡିବାର ବଡ ନୈପୁଣ୍ୟ ଥିବାରୁ ତାହାଙ୍କୁ ଲୋକେ "ମନୁଷ୍ୟ ଗୁଳି" ବୋଲି ନାମ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଉଡିବାରେ ଅସାଧାରଣ କ୍ଷମତା ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି । ସେ କ୍ୱିଉଲେଣ୍ଡ (Oheo) ଠାରୁ ଇଉଇଅର୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୪୫୫ ମାଇଲ ଦୂରତ୍ୱକୁ ଘଣ୍ଟାକେ ୨୫୨ ମାଇଲ ହିସାବରେ ଉଡି ଯାଇଥିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟର ଉନ୍ନତି :—ମାନ୍ଦ୍ରାଜର ମହାଜନ ସଭା ଭାରତବର୍ଷର ଯେଉଁ ସ୍ୱଦେଶୀ ଶିଳ୍ପର ପ୍ରଦର୍ଶନୀ କରିଥିଲେ ତାହା ସର୍ ଏମ୍ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରୟ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମେ ଖୋଲାଗଲା । ସେ-ସମୟରେ ବିଶ୍ୱେଶ୍ୱରୀୟ୍ୟ କହିଲେ " ଆମେ ଓ ଆଉ କେତେକ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଥମେ ମନେ କରିଥିଲୁ ଯେ ହାତରେ ସୁତା କାଟି ଖଦ୍ଦର ଲୁଗା ବୁଣିବା କେବଳ ବୃଥା ପରିଶ୍ରମ । ତାହା ଦ୍ୱାରା କିଛି ଫଳ ହେବ ନାହିଁ । ଏଥିରେ ଯେତେ ପରିଶ୍ରମ ଓ ସମୟ ବ୍ୟୟ ହେବ ତାହା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଲାଭଜନକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଇବା ଶ୍ରେୟସ୍କର । କାରଣ କଳ ଦ୍ୱାରା ସୁତା କଟା ଓ ବୁଣା କାର୍ଯ୍ୟ ଅଳ୍ପ ଖରଚରେ ହୋଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶରେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ କାମ ମିଳୁ ନାହିଁ ଏବଂ ବେକାର ଅବସ୍ଥା ଦୂର କରିବାର କୌଣସି କଟକଣା ନାହିଁ । ଦେଶର ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ଯେ ଖଦ୍ଦର କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ-ସାଧକ ଓ ଏହା ଦ୍ୱାରା ଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧିତ ହେଉ ଅଛି ।"

ସେ ଆହୁରି କହିଲେ ଯେ ଭାରତର ବର୍ତ୍ତମାନ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଭଲ ନୁହେଁ; ଶିଳ୍ପ ଓ ଶିକ୍ଷା ଏ ଅବସ୍ଥାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରତିକାର । ଭବିଷ୍ୟତରେ ରାଜନୈତିକ ବିଷୟ ଠାରୁ ଆର୍ଥିକ ବିଷୟର ବେଶୀ ସମାଲୋଚନା ହେବା ଉଚିତ । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସଭ୍ୟ ଦେଶ ସହିତ ଭାରତକୁ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ଚାଲିବାକୁ ହେଲେ ବସ୍ତୁତ ଭାବରେ ଶିଳ୍ପର ଓ ସାଧାରଣଜ୍ଞାନର ପ୍ରଚାର ନିତାନ୍ତ ଅବଶ୍ୟକ ।

ଦେଶୀୟ ଗୀତ ଓ ନାଚ ପ୍ରତି ଉତ୍ସାହ :— ଗତ ରଥ ଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଶ୍ରୀଭୂମର କିଲ୍ଲା ମ୍ୟାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ମି: ଜି: ଏସ: ଦତ୍ତ: ଆଇ: ସି: ଏସ: ମଙ୍ଗଳ-ଦିଘିଠାରେ ତମ୍ବୁ ପକାଇ ଦିନ ଚାଲି ରହିଥିଲେ । ଏ ବର୍ଷ ରଥ ଯାତ୍ରାର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହି ଥିଲା ଯେ ସେ ଗ୍ରାମର ଭଦ୍ରଲୋକ ଶ୍ରେଣୀ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶୀୟ ଗୀତ ଓ ନାଚ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଦେଖା ଯାଇଥିଲା । ମି: ଦତ୍ତ: ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଳକାମାନଙ୍କୁ ଦିନେ ମାତ୍ର ନିଜେ ଶିକ୍ଷା ଦେବାରୁ ସେମାନେ ଭଲରୂପେ ଗୀତ ଗାଇ ଥିଲେ ଓ ନାଚ ଦେଖାଇ ପାରି ଥିଲେ ।

ସୁଲତାନପୁରର ଶ୍ରୀଗ୍ରାମ ଉଚ୍ଚଇଂରାଜି ବିଦ୍ୟାଳୟର ବାଳକ-ମାନେ ଦେଶୀ ଗୀତ ଗାଇ ନାଚ ଦେଖାଇ ଥିଲେ । ସେମାନ-ଙ୍କର ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ମିଷ୍ଟର ଦତ୍ତ ଓ ଶାନ୍ତି-ନିକେତନ-ବାସୀ ବକ ସାହେବ ଓ ତାହାଙ୍କର ସହଧର୍ମିଣୀ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ସେହି ନାଚ ଦେଖି ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ । ବକ ସାହେବ ବଙ୍ଗ ଭାଷାରେ ଶିଳ୍ପ-ମାନଙ୍କୁ କହି ଥିଲେ ଯେ ଏହି ପରି ନାଚ ଦ୍ୱାରା ଦେହରେ ବଳ ହୁଏ ଓ ମନରେ ଆନନ୍ଦ ଜାତ ହୁଏ । ଶୀଘ୍ର ଏପରି ଦିନ ଆସିବ ଯେଉଁ ସମୟରେ ଏହି ପରି ନାଚ ବଙ୍ଗ ଦେଶରେ କାହିଁକି, ଭାରତବର୍ଷରେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବତ୍ର ପ୍ରଚାରିତ ହେବ । ଏହା ଅକ୍ଷରେ ୨ ସତ୍ୟ ଯେ ଯେଉଁ ଜାତି ମନ ଖୋଲି ହସି ନ ପାରେ ଓ ଆନନ୍ଦରେ ନାଚି ନ ପାରେ ତାହାର ପତନ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ ।

ପ୍ରଦର୍ଶନୀରୁ ଶିକ୍ଷା :—ମନ୍ତ୍ରୀଶ୍ରୀ ରାଜ୍ୟରେ ଦଶହରା ସମୟରେ ଗୋଟିଏ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଶେଷରେ ସେଠାକାର ଦେଓୟାନ ମହୋଦୟ ପ୍ରଦର୍ଶନୀର କେତେକ ପଦାର୍ଥ ସକାଶେ ପୁରସ୍କାର ଦେଇଥିଲେ । ଦେଓୟାନ ମହୋଦୟ କହିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଶିକ୍ଷା ହୁଏ । ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପ ଯେପରି ଭାବରେ ଉନ୍ନତି କରୁ ଅଛି ତାହା ଶୁଭ ସୂଚକ ବୋଲିବାକୁ ହେବ । ଦେଶ ହିତୈଷୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ବିନା ସାହାଯ୍ୟ ଓ ଯତ୍ନରେ ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ହୋଇ ପାରିବାର ଆଶା ହେଉଅଛି ।

ପାରସ୍ୟରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା :— ପାରସ୍ୟରେ ଗତ ଦଶବର୍ଷ ହେଲା ନାନା ପ୍ରକାର ସଂସ୍କାର କରା ଯାଉ ଅଛି । ଏଥିରେ କାହାର ବିରୋଧ ଭାବ ଥିବାର ଜଣା ଯାଉ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦେବା ବିଷୟରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ବିଶେଷ ଯତ୍ନ ଦେଖାଯାଏ । ଆମ୍ଭଦେଶର ପରଦା ପଦ୍ଧତିକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବିନା ବିଚାରରେ ଜୀବନ-ବ୍ୟାପୀ କଠିନ ଦଣ୍ଡ ବୋଲି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ଏପରି ପରଦା-ପଦ୍ଧତି ପାରସ୍ୟରେ କୌଣସି ସମୟରେ ଥିବାର ଜଣା ନାହିଁ । ସେଠାରେ ସହର ମାନଙ୍କରେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ବୁଲାଲା କରି ପାରନ୍ତି । ବଜାର କରି ଯାଆନ୍ତି ଏବଂ ପରିଷ୍ଠରର ଘରକୁ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ କରିଯାଆନ୍ତି । ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ସେଠାରେ ସାଧାରଣ ଇସ୍ପାହାନିଅନ ପୋଷାକ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି । ମୋଫସଲ ଗ୍ରାମର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଓ ଅନ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥାନର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତୀୟ ଲହଙ୍ଗା ଚାଦର ପୋଷାକ ପିନ୍ଧୁଅଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ନଗର ଓ ବଡ ବଡ ସହରର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ପାଗଡ଼ି ଓ ମଉଜା ବ୍ୟବହାର କରୁଅଛନ୍ତି । ବାହାରକୁ ବାହାରିଲେ ତାହା ଉପରେ କଳା ଚାଦର ଘୋଡାଇ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ମୁହଁ ପ୍ରାୟ ଖୋଲାଥାଏ କିମ୍ବା ମୁହଁ ଉପରେ ଆଂଶିକ ଭାବରେ ପରଦା ଥାଏ । ସ୍ୱାଧୀନତାର ସଂସ୍କାର ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଚାଲିଅଛି ।

ଛାତେବା ସମୟରେ ଦୁର୍ଘଟଣା :—ଇଉନାଇଟେଡ୍ ଷ୍ଟେଟ୍ ଅମେରିକାର ଓରେଗନ୍ (Oregon) ନିବାସୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

(Gusperet) ଗୁସ୍‌ପେରେଟ୍ ଏମେରିକାକୁ ଯାଇ ନାଇଗ୍ରେବକୁ ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ଫେରି ଆସିଅଛନ୍ତି । ସେ ସେଣ୍ଟ୍ରେଲ୍ ନିଉଜ୍ ନାମକ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରର ସମ୍ବାଦଦାତାଙ୍କୁ କହିଅଛନ୍ତି ଯେ ସେ ନିଜେ ଏବଂ ଓ୍ୟାସିଙ୍ଗଟନର ରେଲୱେ କଣ୍ଟ୍ରାକ୍ଟର (W. H. Herren) ଡବଲିଉ, ଏଚ ହିରନ୍ ଏହି ଦୁଇ ଜଣ ଉକ୍ଲୋରିଆ ହ୍ରଦ ନିକଟସ୍ଥ ଇକୋମା ନାମକ ସ୍ଥାନର ୧୮ ମାଇଲ ଦୂରରେ ସିଂହର ଛବି ନେବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ହିରନ୍‌କୁ ସିଂହ ଆକ୍ରମଣ କଲା । ସିଂହ ସଙ୍ଗରେ ହିରନ୍ ବାହୁ ଯୁଦ୍ଧ କରି ଶେଷରେ ନିହତ ହେଲେ ।

ହିରନ୍ ମରିବା ସମୟରେ କହିଲେ ମୋର ଆଉ ଟିକିଏ ବେଶୀ ବଳଥିଲେ ମୁଁ ଖାଲି ହାତରେ ସିଂହକୁ ମାରି ପକାଇ ଥାଆନ୍ତି ।

କାଚ କଣ :—କର୍ଣ୍ଣେଜିକ୍ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚିଉଟ (U. S. A.) ବିଜ୍ଞାନବିତ୍ ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ମତରେ କାଚର ପ୍ରଧାନ ସାମଗ୍ରୀ ତିନି ଗୋଟି ଯଥା—

ଚୂନ, ସୋଡା ଓ ବାଲି । ଏହି ତିନି ଗୋଟି ପଦାର୍ଥ ଠିକ ଅନୁପାତରେ ମିଶାଇ ତରଳାଇଲେ ଅଳ୍ପ ଉତ୍ତାପରେ ତରଳି ଯାଏ ଏବଂ ସେହି ତରଳ ପଦାର୍ଥକୁ ଖୁବ ଥଣ୍ଡା କରିଦେଲେ ତାହା ଘନୀଭୂତ ହୋଇ ଟାଣ ହୋଇଯାଏ । ସେହି କଠିନ ପଦାର୍ଥକୁ କାଚ କହନ୍ତି । ସେହି ତରଳ ପଦାର୍ଥ ଘନୀଭୂତ ହୋଇ କଠିନ ହେଲେ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ । ଯେଉଁ କାଚ ସ୍ୱଚ୍ଛ ନ ହୁଏ ତହିଁରେ ଉପରୋକ୍ତ ତିନି ଗୋଟି ଉପାଦାନର ମିଶ୍ରଣ ଠିକ ହୋଇ ନାହିଁ ବୋଲି ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ସ୍ୱଚ୍ଛତା କାଚର ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ଗୁଣ ।

ମାକଡସା ବିଷୟରେ କେତେକ କଥା :—କଲିକତାର ବୋଷ " ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚିଉଟରେ ଯେଉଁମାନେ ବିଜ୍ଞାନ ଚର୍ଚ୍ଚା କରନ୍ତି ସେମାନେ କଲିକତାର ଅଖ ପାଖରେ ଓ ବଙ୍ଗଦେଶର ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ମାକଡସାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଜାତି ଓ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରକୃତି ବିଷୟରେ କେତେକ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ କହନ୍ତି କେତେକ ମାକଡସା ପାଣିରେ ବୁଡ ମାରି ଖାଆନ୍ତି । ଆଉ ଏପରି କେତେକ ମାକଡସା ଅଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ଦେଖିବାକୁ ପିମ୍ପୁଡ ପରି ଛୋଟ । ସେ ସବୁ ପିମ୍ପୁଡ କି ମାକଡସା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଲୋକେ ଚିହ୍ନି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ସେମାନେ ଏହିପରି ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁଁ ୨ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ଜାଣି ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ କହନ୍ତି ଏପରି ଅନେକ ଜାତି ଅଛନ୍ତି ଯେଉଁମାନଙ୍କର, ଖୋଲପା ଖସିଲା ପରେ, ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ ଜାତିର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟେ । ଯେଉଁମାନେ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ତତ୍ତ୍ୱ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଏହା ବିଶେଷ ଆଲୋଚ୍ୟ ବିଷୟ ହେବ । ବୋଷ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚିଉସନ୍‌ର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ କାର୍ଯ୍ୟର ଯେଉଁ ଭବିଷ୍ୟତ୍ ବିବରଣୀ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ତହିଁରେ ଏ ବିଷୟ ବିସ୍ତୃତ-ରୂପେ ଆଲୋଚିତ ହେବ ।

ନିଖିଳ ଭାରତର ନାରୀ ସଭା :—ଗତ ଡିସେମ୍ବର ମାସ ଶେଷରେ ମାନ୍ଦ୍ରାଜର ସେନେଟ୍ ହାଉସରେ " ନିଖିଳ ଭାରତ ନାରୀ ସଭା "ର ୬ଷ୍ଠ ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା । ତହିଁରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ସାମାଜିକ ସଂସ୍କାରମାନ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଶ୍ରୀମତୀ ପି କେ ରାୟ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ନାଇଡୁ ହୋସେନ୍ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ସାଦର ସମ୍ଭାଷଣରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଏହି ଉପଲକ୍ଷରେ ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପ ଓ କାରୁଶିଳ୍ପ ଦ୍ରବ୍ୟର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ବସିଥିଲା ।

ଭାରତବ୍ୟାପି-ବ୍ୟୟ-ସଙ୍କୋଚର ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନୁସାରେ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ ଓ ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଭାଗରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟୟ-ସଙ୍କୋଚ ହୋଇଅଛି । ଏଥିରେ ସଭାର ସଭ୍ୟମାନେ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହୋଇ ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଅଛନ୍ତି ଯେ ସ୍ତ୍ରୀ-ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଯେଉଁ ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଉଅଛି ତାହା ବନ୍ଦ ନ କରାଯାଇ ଦିଆଯାଉ, କାରଣ ସ୍ତ୍ରୀ-ଶିକ୍ଷା ଉପରେ ଜାତିର ଉନ୍ନତି ବିଶେଷ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରେ ।

ସେମାନେ ଅସ୍ପୃଶ୍ୟତାକୁ ନିନ୍ଦା କରିଥିଲେ ଏବଂ ମାତୃମଙ୍ଗଳ, ଶିଶୁ ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଧାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଏବଂ ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରଚାର ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିଥିଲେ । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସଭା ଓ ଇଷ୍ଟିରିଏଲ୍ କନ୍‌ଫରେନ୍ସକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତିନିଧି ଯିବାର ଅଧିକାର ଦାବି କରିଥିଲେ ।

ପଞ୍ଜାବରେ କଇଦି ଖଲାସିଙ୍କ ପାଇଁ ହିତକର କାର୍ଯ୍ୟ— ପଞ୍ଜାବରେ ଯେଉଁମାନେ କଇଦରୁ ଖଲାସ ହେବେ ସେମାନଙ୍କର ହିତ ସାଧନ ନିମନ୍ତେ ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ସମିତି ଅଛି । ସେହି ସମିତି ଅଧୀନରେ କେତେ ଗୁଡିଏ ଡିଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟ କମିଟି ଅଛି । ସେହି ସମିତି ଦ୍ୱାରା କି କି ଉନ୍ନତି ହୋଇ ଅଛି ତାହା ଆଲୋଚନା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଡିଷ୍ଟ୍ରିକ୍ଟ କମିଟିର ସେକ୍ରେଟେରୀ ମାନଙ୍କର ଲାହୋର ଠାରେ ଗୋଟିଏ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ସମ୍ମିଳନରେ ପଞ୍ଜାବର ଜେଲ୍ ସମୂହର ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର ଜେନେରେଲ୍ କର୍ଣ୍ଣେଲ ଏଫ. ଏ. ବାର୍କର ସଭାପତି ହୋଇ ଥିଲେ । ଏହି ସମିତିର ପ୍ରାଦେଶିକ ସେକ୍ରେଟେରୀ ମିଷ୍ଟର ବର୍କିତ ରାମ କାଲିଆ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ବକ୍ତୃତା ଦେଇ ଥିଲେ । ତହିଁରେ ସେ କହିଲେ ପଞ୍ଜାବର କଇଦ ଖଲାସି ଲୋକମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସଭା

Digitized by srujanika@gmail.com

ତିନିବର୍ଷ ହେଲା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଅଛି । ସେହି ସଭା ଅଧୀନରେ ଏହି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ୨୦ ରୁ ଅଧିକ ଶାଖା ସଭା ଜିଲ୍ଲା-ମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ଅଛି । ଏହି ସଭାର ସଭ୍ୟମାନେ ପ୍ରାୟ ୮୦୦୦ କଇଦିଙ୍କୁ ଜେଲରେ ଦେଖା କରି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରାୟ ୬୦୦ ଜଣ କଇଦି ଖଲାସିଙ୍କୁ ବ୍ୟବସାୟରେ, ଟଙ୍କା କଉଡିରେ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରକାରରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଏହି କଇଦି ଖଲାସିମାନେ ଏହିପରି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ନ ଥିଲେ ପୁଣି ସମ୍ଭବତଃ ଜେଲଖାନାକୁ ଯାଇଥାଆନ୍ତେ । ଜିଲ୍ଲାସେକ୍ରେଟରୀଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ନିମନ୍ତେ କେତେକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା ସୂତ୍ରେ ମୁକରର କରିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ହୋଇଅଛି । ସେମାନେ କଇଦି-ଖଲାସିମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାରରେ ହଇରାଣ କରିବେ ନାହିଁ । ଏହି କର୍ମଚାରୀମାନେ ସେହି ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ସଭା ମଧ୍ୟରୁ ନିଅଯିବେ । ଗତ ଜୁନମାସଠାରୁ ଏହି ସାହାଯ୍ୟ-କାରୀ ସଭା ପକ୍ଷରୁ କଇଦି ଖଲାସିଙ୍କ ସକାଶେ ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ର ଗୃହ (Central House) ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ସେଠାରେ କେତେକ ଗୁଡିଏ ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ହେଉଅଛି । ଜିଲ୍ଲା ସମିତିମାନଙ୍କର ପରିଚାଳନା ସକାଶେ ଯେଉଁ ସବୁ ନିୟମ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ସେକ୍ରେଟରୀମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବାଧା ଅଛି ସେସବୁ କର୍ଣ୍ଣେଲ ବାର୍କର ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ । ଯେଉଁ କର୍ମଚାରୀମାନେ ପରୀକ୍ଷା ସୂତ୍ରେ ମୁକରର କରାଯିବେ ସେମାନେ କି ଧରଣରେ କାମ କରିବେ ତାହା ମଧ୍ୟ ସେ ବୁଝାଇ ଦେଇଥିଲେ ।

ଅନ୍ଧଲୋକେ ଶ୍ରୁତି ପଢି ପାରିବେ—ଏମ୍ ଟମାସ ନାମକ ଜଣେ ଫ୍ରେଞ୍ଚ ଇଞ୍ଜିନିଅର ଅନ୍ଧଦିନ ହେଲା ଏପରି ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଯନ୍ତ୍ର ବାହାର କରି ଅଛନ୍ତି ଯେ ତାହାର ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନ୍ଧ ଲୋକେ ଶ୍ରୁତି ବହି ଓ ଖବର କାଗଜ ପଢି ପାରିବେ । ସେହି ଇଞ୍ଜିନିଅର ଯୁବକରେ ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତି ହରାଇ ଥିବାରୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲେ ଯେ ଯଦି ପୁନର୍ବାର ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତି ଲାଭ କରେଁ ତାହାହେଲେ ମୁଁ ଅନ୍ଧମାନଙ୍କର ଉପକାର ନିମନ୍ତେ ଯଥାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ସୌଭାଗ୍ୟ ବଶତଃ ସେ ଅପଣାର ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତି ପୁନଃ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ । ତହିଁ ତାହାଙ୍କର ପ୍ରତିଜ୍ଞା ପାଳନର ଫଳରେ ସେ ଗୋଟିଏ "ଫୋଟୋ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋଗ୍ରାଫ" (Photo Electro-graph) ନାମକ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନ୍ଧମାନେ ଶ୍ରୁତି ବହି ଓ ଖବର କାଗଜ ପଢି ପାରିବେ । ଏହି ଯନ୍ତ୍ରର ବିବରଣ ତଳେ ଲେଖା ଗଲା ।

ଗୋଟିଏ ଖୁବ୍ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ବିଜୁଳି ଅଲୁଅର ପ୍ରଦୀପ (Lamp) ଗୋଟିଏ ଡେସ୍କ ଉପରେ ସଂଲଗ୍ନ କରା ଯାଇ ଅଛି । ସେହି ଲେମ୍ପ ଦେହରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଛୋଟ କୋଣିଆ କାଚ (Lens) ଲାଗି ଅଛି ଓ ତାହା ବାହାରକୁ ବାହାରି ଅଛି । ସେହି କାଚ ଖଣ୍ଡିକ ଦେଖିବାକୁ ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରର ଏକ ଇହିଥ ଲେନ୍ସ ଭଳି । ସେହି ଲେନ୍ସର ତଳେ ବହି ରଖିବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ଆଧାର ଅଛି । ଅନ୍ଧ ଲୋକଟି ତାହାର ବାମ ହାତରେ ପେଜ ମୋଡ ଦେଲେ ବହିର ଶ୍ରୁତି ଥାତମାନ ଲେନ୍ସ ତଳକୁ ଚାଲି ଆସେ ଓ ସେହି ସମୟରେ ଅନ୍ଧ ଲୋକର ଡାହାଣ ହାତର ପ୍ରଥମ ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଗୋଟିଏ ଗୋଲାକାର ଚକ୍ରିତ ଉପରେ ଥାଏ । ଯେଉଁ ଶ୍ରୁତି ଅକ୍ଷର ଗୁଡିକ ଆଲୋକ ତଳକୁ ଚାଲିତ ହୋଇ ଆସେ ସେହି ଅକ୍ଷର ଗୁଡିକ ଚକ୍ରିତ ଦେହରେ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ପରି ଜଣା ଯାଏ । ତହିଁ ଅନ୍ଧବ୍ୟକ୍ତି ଅଙ୍ଗୁଳି ଦ୍ୱାରା ସେହି ଉଠା ଅକ୍ଷର ସ୍ପର୍ଶ କରି ପଢି ପାରେ । ଅନ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାହାର ସ୍ପର୍ଶ ଶକ୍ତି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାକୁ ପଡିବ । ଯେଉଁମାନେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଭ୍ୟାସ କରିବେ ସେମାନେ ସାଧାରଣ ବହି ସବୁ ଖୁବ୍ ଚଞ୍ଚଳ ପଢି ପାରିବେ । ଏ ଯନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ ଅନ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବହି ଶ୍ରୁତି ହେବାର ଆବଶ୍ୟକ ହେବ ନାହିଁ । ଯଦି ଅଳ୍ପ ଖରଚରେ ଏହି ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧନ ହୋଇ ପାରିବ ତେବେ ବ୍ରେଲ ସାହେବଙ୍କର ପ୍ରଣାଳୀ ଠାରୁ ଏହା ବେଶୀ ସୁବିଧାଜନକ ହେବ । କାରଣ, ବ୍ରେଲ ପ୍ରଣାଳୀ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ଧ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବହି ଶ୍ରୁତିବାର ଦରକାର ହୁଏ । ଟମେଶ ସାହେବଙ୍କର ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପୁସ୍ତକ ଛପା ଦିନ ସେ ସବୁ ଧୋବଲା କାଗଜ ଉପରେ କଳା କାଳିରେ ଶ୍ରୁତି ହେବା ଉଚିତ । ସାଧାରଣତଃ ଏହିପରି ବହି ସବୁ ଛପା ହୋଇ ଥାଏ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ବହି ସବୁ ଧୋବଲା କାଗଜ ଓ କଳା କାଳିରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଛପା ହେଉ ଥିବାରୁ ସେଥିଲାଗି ବିଶେଷ ଆୟୋଜନ କରିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ।

ଏହି ଟମେଶ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଅନ୍ଧ ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ଛାପା ଥିଲା ପିଲାମାନଙ୍କ ପରି ଛପା ବହି ପଢି ପାରିବେ ।

ଶ୍ରୀ ରାଜେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ମୁଦ୍ରିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

REVIEW

OF THE

FRENCH MOTOR CAR SCHOOL.

If we look back to the early history of schools of Motoring in India, we shall find that the training of young Indians and Europeans as Automobile Engineers, was first introduced by the FRENCH MOTOR CAR Co., Ltd., about 15 years ago. They started a small School in Ripon Street with a few students, which gradually increased in size and has now become the largest and best equipped Motor School in India, with Branches in Bombay, Delhi and Lucknow.

Motor Vehicles are being used for every known purpose and their number and importance, is increasing daily in every part of the world. Tram and train services have been greatly affected by the introduction of bus services, and bullock and buffalo carts have been replaced to a great extent by motor lorries. Men with a thorough knowledge of the repairs and maintenance of vehicles, have therefore become a necessity in India.

The manufacture of motor cars is nearing perfection, but repair workshops, outside the big towns, still require the services of well-trained mechanics and electricians, whose skilled labour and sound knowledge of motor mechanism, can bring repair work to that stage of perfection which will make the maintenance and running of cars cheaper and more economical.

Many business or professional men do not possess even an elementary knowledge of mechanical principles, and as this class forms the largest proportion of the motor driving public, it is necessary for them to have competent mechanics to attend to their requirements, and in a large country like India, the scope for well trained motor mechanics is practically unlimited.

The teaching in the F. M. C. School of Motoring is of a very high standard. It has removed a long-felt want, in turning out first-class Automobile Engineers with a sound knowledge of the theory and working of the Internal Combustion Engine.

Institutions like these, induce thousands of young men to go in for motor engineering, who are otherwise apt to go astray for want of a congenial occupation.

Theoretical lectures are given by experts in the different subjects, and all the theories are clearly demonstrated by practical experiments, in an adjoining workshop.

Driving lessons are given in such a way, that every student, after obtaining his Police License, will not only be able to drive cars of any-make, but will also be able to carry out minor repairs in the garage.

In the F. M. C. School of Motoring, students are given every opportunity to work on Lathes and Drilling Machines in the firm's big Machine Shop. They are also allowed to use the large Blacksmith Shop, where elementary instruction in Tool-making and Tempering is given by expert blacksmiths.

Instruction is also given in magneto, dynamo and self starter repairs, different systems of wiring, and the care and maintenance of batteries. Students are also taught to rewind the armatures and field coils of Dynamos and Magnetos, to diagnose other electrical defects and to recitify them.

Digitized by srujanika@gmail.com

REVIEW—*Continued.*

In the Vulcanizing Department, boys can take a special course in vulcanizing, covering a period of 6 months, during which time they can learn to repair all kinds of cuts and bursts in tyres, and to patch up tubes. This training enables a student to be an expert in this line, and qualifies him to carry on a vulcanizing business of his own.

In the School Workshop, cars and buses of all makes are thoroughly overhauled and tuned up by the students themselves, under the guidance of expert engineers. Every item is explained in the simplest possible way, so that all those willing to learn, can quickly pick up a sound practical knowledge of motor cars and make themselves useful in the automobile line.

In order that the student should thoroughly understand the basic principles of the automobile and its working, the School has different types of engines, gear boxed and differentials cut in section. The students are allowed to dismantle and reassemble all these units and the working of each part is fully explained by Instructors-in-Charge.

It is obvious that familiarity with the parts of an automobile, will enable the user to give it intelligent attention, to ensure the maximum amount of life with minimum operating expenses.

Every student undergoing a training in driving, also receives very valuable tuition in Traffic Rules. If all drivers strictly follow these rules, the number of accidents will be greatly reduced, and consequently, driving through heavy traffic will be far safer and more enjoyable.

To demonstrate the traffic rules in a practical way, the School has laid out some traffic demonstration boards with toy cars representing actual traffic conditions met with on the streets, with sergeants and constables holding up their hands to show which line of the cars is free to move on or stop.

Students are also taught how to park cars correctly on the various roads of calcutta.

This method of teaching has been highly appreciated by the authorities of the Motor Vehicles Department in Calcutta, and heads of many big firms.

One of the most attractive features of the training in the F. M. C. School, is that lectures are given in English, Bengali, Urdu and Hindusthani, so that boys of any nationality can join this School and learn all about motor mechanism without the least difficulty.

Periodical examinations are held to distinguish boys of exceptional merit and every chance is given to these to gain further experience by allowing them to study for another year, free of charge, in the Firm's main work shops.

Hence, young men with a little inclination for mechanical work, will find a great opening for them in the professions of Motor and Auto-Electrical Engineers, if they undergo a complete practical training in the above subjects, in Institutions like the F. M. C. School of Motoring, whose system of training has now achieved a stage of perfection, and is in the hands of clever and experienced instructors and under the direct supervision of the Management of the FRENCH MOTOR CAR CO.LD.

Digitized by srujanika@gmail.com

" ALSTON " WINDMILLS.

(Patent Enclosed Self-oiling)

FOR WATER SUPPLY.

Works day and night.

No attention required.

Nothing to get out of order.

Only oiling required.

Windmills on steel towers with pumps.

To pump from 50 to 14,500 gallons per hour.

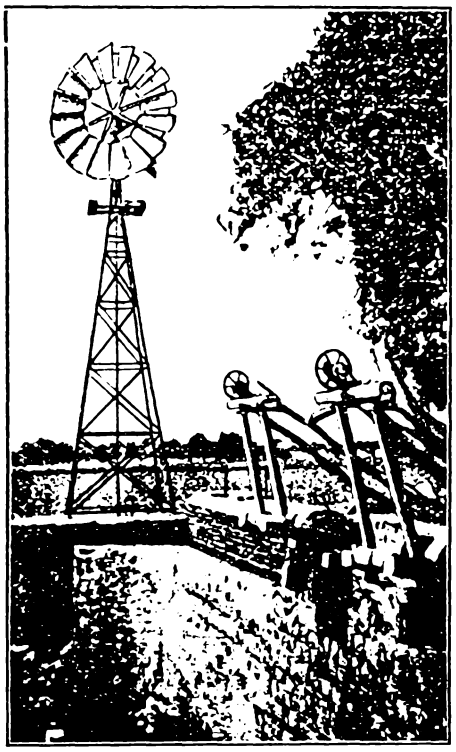

For Farms, Gardens, Estates,

Village Water Supply, Irrigation Works, etc.

Windmills with from 5 to 27½ feet diameter wind wheels.

MARTIN & Co.

(ROBERT HUDSON DEPT.)

12 MISSION ROW,

CALCUTTA.

The above shows an installation in Coimbatore (S. India).

CASE TRACTORS & PLOUGHS.

FOR EASY, CHEAP AND QUICK CULTIVATION.

NO SKILLED ATTENTION.

HIGH POWER.

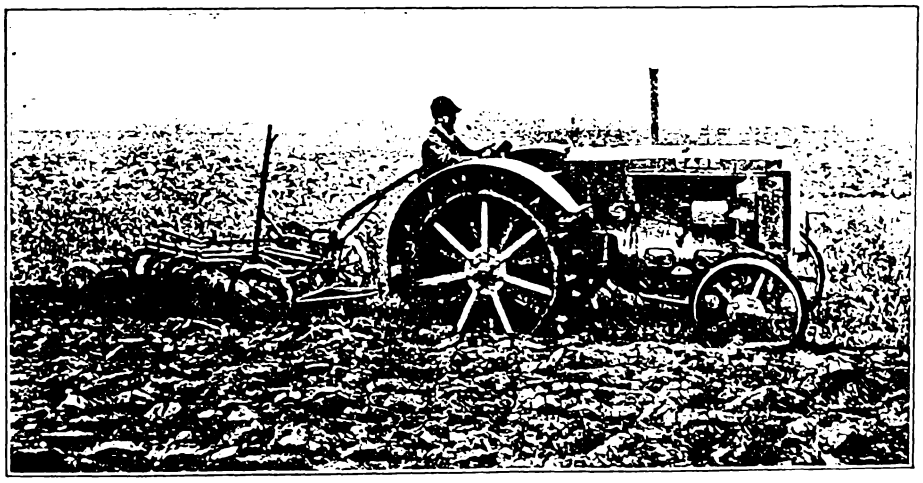

KEROSENE FUEL.

LOW COSTS.

IN USE ALL OVER THE WORLD.

INDIA'S NEED. PROVED UNDER WORST CONDITIONS.

Send us your enquiries ☞

MARTIN & Co. MECHL. ENG. DEPT.

12 MISSION ROW. CALCUTTA.

Digitized by srujanika@gmail.com

" CONCENTROL "

THE WOOD PRESERVATIVE IN USE THE WOLRD OVER.

" Concentrol " Wood Preservative is unequalled for its qualities in preventing attacks on Wood and Timber of all classes by White Ants, Decay, Dry Rot, Fungus, etc.

" Concentrol " Wood Preservative is neither volatile nor soluble in water, therefore wood retains it indefinitely, no matter to how much sun or rain it may be exposed.

" Concentrol " Wood Preservative is invaluable for Fences, Bungalows, Stables, Garages, Jetties, Joists, Railway Sleepers, Verandahs, etc. in fact it should be applied to all wooden articles and fitments which are exposed to attacks by white ants etc.

" Concentrol " Wood Preservative is available in 1 Quart Tins and in 1, 5 and 20 gallon Drums. A copy of the Government Test Report issued from the Forest Economist's Office, Dehra Dun, U. P. covering tests over a period of 12 years will be sent on application.

AND NOW WE INTRODUCE

" FLEXOLITE "

THE WONDERFUL GLASS SUBSTITUTE

" FLEXOLITE " meets a long felt want in that it can replace glass in almost every case where glass is used and more important it is superior to glass because it can be used in many cases where glass could not be used.

" FLEXOLITE " is wonderful because it can not only replace glass for any glazing job but is also UNBREAKABLE, FLEXIBLE, LIGHT IN WEIGHT AND TRANSLUCENT.

" FLEXOLITE " is easily cut with a pair of ordinary scissors and can be bent to any shape desired.

" FLEXOLITE " is available in one width only i.e. 36 inches and in Rolls of 20 yards.

Any length can be supplied

Rs. 4-8-0 per yard.

FROM NOW ON DO ALL YOUR GLAZING JOBS WITH " FLEXOLITE "

SOLE AGENTS.

T. E. THOMSON & Co., Ltd.

(INCORPORATED IN ENGLAND)

9. ESPLANADE EAST.

CALCUTTA.

POST BOX No. 193.

TELEGRAMS " HARDWARE "

Digitized by srujanika@gmail.com

BUTTO KRISTO PAUL & Co.

Chemists & Druggists

Head Office
1, Bonfield Lane
Calcutta

Branch Establishments
92, Shovabazar Street
Calcutta

Manufacturers

OF

STANDARDISED TINCTURES, SPIRITUOUS PREPARATIONS, PATENT AND PROPRIETARY MEDICINES, PURE CHEMICALS AND FOOD PRODUCTS AND SURGICAL AND VETERINARY INSTRUMENTS.

Suppliers

OF

DUTY FREE PREPARATIONS IN BOND TO CHARITABLE DISPENSARIES, MEDICAL STORES, MUNICIPALITIES, DISTRICT BOARDS, HOSPITALS, TEA GARDENS, STATES, ETC.

Iodolein
With
Methyl Salicylate 5%
For
Unbroken skin
For
Inflammations of Skin, Sprains, Bruises, Neuralgic Pains, Swollen Joints, Sciatica, etc.

Iodolein (Plain)
For
Broken Skin

MALARIA ???

SUREST REMEDY

EDWARD'S TONIC

SPECIFIC FOR ALL FEVERS

With Enlargement of Liver & Spleen

Large Bottle Re. 1-8. Small Bottle Re. 1-0.

Glyco-Ptycholin
Elegant Solution of Antiseptics of Pleasant Odour and Taste.
Used
Internally
For
Gastro-intestinal
Affections Externally
For
Oral Infections

LABORATORY OFFICE
1, BONFIELD LANE
CALCUTTA

TELEGRAMS. "BHUTY"

FACTORY
7, BEERPARA LANE,
DUM DUM Jn.

Digitized by srujanika@gmail.com

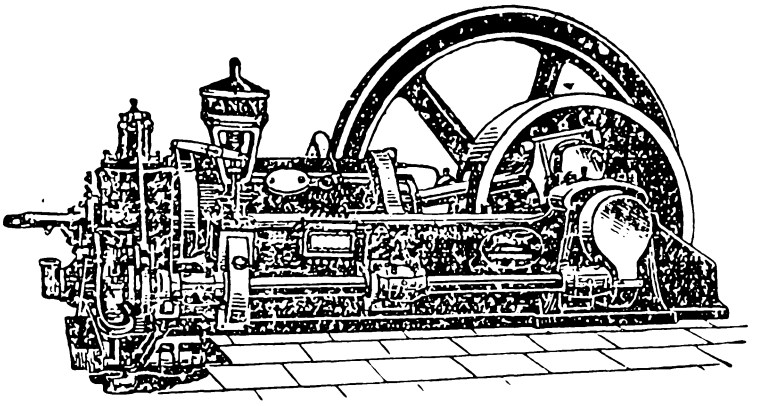

TANGYE HEAVY OIL ENGINES

The latest heavy-oil engines are fitted with super-compression—a device by means of which high compression is only used at starting, and stresses while running are reduced. New improvements in spray makers enable difficult fuels to be successfully used without undue formation of carbon deposits.

AGENTS:

INDIA **JESSOP & Co LTD** BURMA

ENGINEERS

(Incorporated in the United Kingdom)

Head Office: 93 Clive Street, Calcutta.

F. M. C.

SCHOOL of MOTORING

The Premier School in India for a complete Theoretical and practical Training in Automobile Engineering.

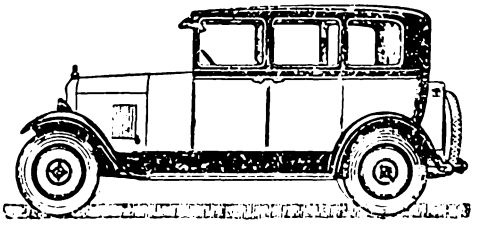

Driving Course,
Mechanical and Electrical Course,
Combined Course
Vulcanising Course.

LORRY AND BUS LICENSES

PRINCIPAL :—Mr. N. N. Roy, M.A., B.SC. (Lond.), A.C.G.I., A.M.I.E.E, A.M.T.A.E.,

For particulars and rules of admission

Apply to : **FRENCH MOTOR CAR Co., Ltd.**

234-3, Lower Circular Road,

CALCUTTA.

Digitized by srujanika@gmail.com

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍ ।

ବାରିପଦା, ଅପ୍ରେଲ ୧୯୩୬

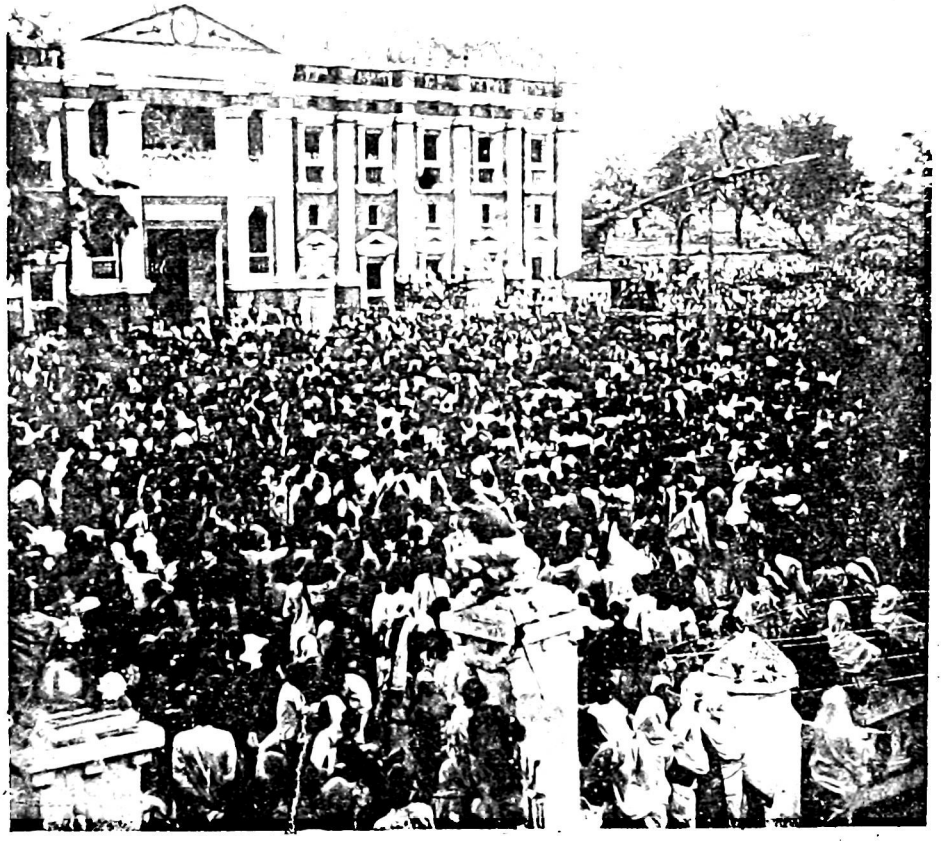

Digitized by srujanika@gmail.com

TELEGRAMS
"LAVATORY" CALCUTTA

PROPRIETOR
S. K. CHAKRAVARTI
A.M.I.E.(INDIA) M.I.P.

TELEPHONE
CALCUTTA 2492

S. K. CHAKRAVARTI LTD.

SANITARY ENGINEERS, PLUMBERS
WATER WORKS AND DRAINAGE
CONTRACTORS

MISSION ROW, CALCUTTA

MOFUSSIL SANITATION A SPECIALITY

ESTIMATES AND ADVICE WITHOUT OBLIGATION

Ask for our illustrated Catalogue

ELEPHANTS FOR SALE.

Serial No.	Name.	Age in years. (approximate)	Height.	Price.
1.	Nataber Prasad	25	7 ft. 2 in.	Rs. 3500/-
2.	Kechaswari Prasad ...	22	7 ft 1 in.	Rs. 3500/-
3.	Ambica Prasad (with one tusk)	15	6 ft. 7 in.	Rs. 3000/-
4.	Mohan Mala	35	7 ft 6 in.	Rs. 3500/-
5.	Radha Piyari	30	7 ft. 3 in.	Rs. 3000/-
6.	Jamuna Piyari	40	7 ft. 0 in.	Rs. 3000/-
7.	Anar Kali	25	7 ft. 3 in.	Rs. 3000/-
8.	Hira Lal	2	4 ft. 7 in.	Rs. 2000/-
9.	Jumelia Piyari	20	6 ft. 8 in.	Rs. 2500/-
10.	Lakhmi Piyari	1½	4 ft. 7 in.	Rs. 1800/-
11.	Jhulan Piyari	6	5 ft. 10 in.	Rs. 2200/-
12.	Narangi Piyari	6	5 ft. 8 in.	Rs. 2200/-
13.	Ratan Mala	22	7 ft. 2 in.	Rs. 2500/-
14.	Moti Lal	1½	4 ft. 6 in.	Rs. 2000/-

F. B. Gagliardi
Forest Officer, Mayurbhanj State, Baripada.

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍ ।

(ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟ)

ଅନୁଷ୍ଠାନ ପତ୍ର (ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟସ୍) ସନ ୧୯୩୨–୧୯୩୩ ।

୧ । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ:—ଚରଖା ଲୁଗା ଓ ସୂତା ଲୁଗା କପଡ଼ା ବୁଣାଯାଏ ଓ ଚରଖା ସୂତା କାଟାଯାଏ, କପଡ଼ା ସୂତା ନଟେଇକରି ହୁଏ, ସୂତାକୁ କପଡ଼ା ରଙ୍ଗ କରାଯାଏ, କପଡ଼ା ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ, ଲୁଗାରେ କପଡ଼ା ଛାପ ଦିଆଯାଏ ଓ ଲୁଗାକୁ କପଡ଼ା ପରିଷ୍କାର କରାଯାଏ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ହାତ ଭିତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ତାହା କୁଟିର ଶିଳ୍ପ ପକ୍ଷରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ହେବ ।

୨ । ଶିକ୍ଷାର କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ:—କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା (ଆର୍ଟିଜାନ କୋର୍ସ । ଏକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ତିନି ମାସଠାରୁ ଛ'ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' (ଶର୍ଟ ଟାର୍ମ କୋର୍ସ) ।

୩ । କେତେ ଜଣ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ, ସେଥିର ସଂଖ୍ୟା:—ଏ ବର୍ଷ ବିକାଶ ମୋଟରେ ୧୦ଜଣ ଛାତ୍ର ନିଆଯିବ—ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ୮ ଜଣ ଓ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' ପାଇଁ ୨ ଜଣ ।

୪ । ଭର୍ତ୍ତି ହେବା ପାଇଁ କି ଯୋଗ୍ୟତା ଆବଶ୍ୟକ:—ଅତି ଲେଖାପଢ଼ି ଜାଣିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ କାରିଗର ଶିକ୍ଷା ଶ୍ରେଣୀରେ ନିଆଯିବ । ଯେଉଁମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବେ ଓ ତଦପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁମାନେ ଲୁଗାବୁଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି, ବିଶେଷତଃ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ହୋଇଅଛି ।

କେବଳ ଏହି ଷ୍ଟେଟର ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ ।

୫ । ସ୍କୁଲର ବେତନ:—ବିନା ବେତନରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

୬ । ଛାତ୍ରାବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା:—ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହିବା ପାଇଁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଦରଖାସ୍ତ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟତତ୍ତ୍ୱାବଧାୟକ ମହାଶୟଙ୍କୁ ଲେଖିଲେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅବସ୍ଥାଙ୍କୟ ବିଷୟ ଜାଣି ପାରିବେ ।

୭ । ସ୍ପାନ୍‌ସେଶ୍ (ବୃତ୍ତି) - କେତେକ ଯୋଗ୍ୟ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ସ୍ପାନ୍‌ସେଶ୍ ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଅଛି, ସନ ୧୯୩୨ ସାଲ ଅଗଷ୍ଟ ପହିଲାଠାରୁ ନୂତନ ସେସନ୍ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଯେଉଁ ଛାତ୍ରମାନେ ଭର୍ତ୍ତି ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ସେମାନେ ଯୁଲାଇ ତା ୩୧ ତାରିଖ ପୂର୍ବରୁ ଦରଖାସ୍ତ ନିମ୍ନ ଠିକଣାକୁ ପଠାଇବେ ।

ମୁଖ୍ୟତତ୍ତ୍ୱାବଧାୟକ,
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍,
ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବାରିପଦା ।

ହାତୀ ଦାନ୍ତ ।

ପ୍ରାୟ ୩୪୭ ସେର ଓଜନର ୩୩ ଖଣ୍ଡ ହାତୀ ଦାନ୍ତ ବିକ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି । ଖରିଦ୍‌ଦାରମାନେ ଆମକୁ ଆବେଦନ କରି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଜାଣି ପାରିବେ ।

ଏଚ୍. ବି. ଗେଲିୟନ୍
ଫରେଷ୍ଟ ଅଫିସର,
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

Government of Bihar and Orissa.

Appointment Department.

No. 1277 A. R.

NOTICE.

RANCHI, the 28th JUNE 1932.

The Government of India have announced that a competitive examination for admission to the Indian Civil Service will be held at Delhi beginning on the 4th January 1933. No candidate will be admitted to the examination from whom the Collector or Deputy Commissioner or the Political Agent has not received on or before the 1st August 1932 an application in the prescribed form accompanied by the necessary document. Copies of the rules, syllabus, application form etc, may be obtained from the Under Secretary to Government in the Appointment Department, P. O. Hinoo, Ranchi on application.

Sd P. C. TALLENTS,
Offg. Chief Secretary to Government.

ଷ୍ଟେଟର କୁଟିର-ଶିଳ୍ପକୁ ଉତ୍ସାହିତ କର ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ, ସେ ସମସ୍ତ ହଣ୍ଡୁବତା ଓ ଉତ୍କୃଷ୍ଟତା ସକାଶେ ବିଖ୍ୟାତ ।

ତସର ସୂତାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିସମାନ ଯଥା:—ସୁନ୍ଦର ଚୋରିଆ କମିଜ ଲୁଗା, କୋଟ କରିବା ଲୁଗା, ଧୋତି, ଶାଢ଼ୀ, ଚାଦର ଓ ପଗଡ଼ି ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି । ଏ ସମସ୍ତ ହାତବୁଣା ଢଙ୍ଗରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

କପା ତୁଳାର ସୂତାରେ ହାତବୁଣା ଜିନିସମାନ ଯଥା:— ଚୌଲିଆ, ଗାମୁଛା, ଝାଡ଼ଣ, ବିଛଣା ଚାଦର, ଟେବୁଲ ଉପରେ ବିଛାଇବା ଲୁଗା, ପରଦା, ନାନା ପ୍ରକାର କୋଟ ଓ କମିଜର ଲୁଗା, ଆସନ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଭାରତୀୟ ରେଶମ ସୂତାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଜିନିସ:—ହାତବୁଣା ରେଶମର କମିଜ ଲୁଗା, ରୁମାଲ, ଗଳାରେ ବାନ୍ଧିବା ରୁମାଲ, ଓ ପଶମ କମିଜ ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ହାତରେ କଟା ହୋଇଥିବା ତସର ସୂତା, ହାତରେ କଟା ବାଟିଆ ସୂତା, ତସର ନଷ୍ଟ, ତସର ବୋଙ୍କିର ତୁଳା ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଠାରୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରନ୍ତୁ ।
ଡାଇରେକ୍ଟର ଅବ୍
ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ୍ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ୍ସ ସର୍ଭେ,
ବାରିପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍ ।

ସୂଚିପତ୍ର ।

		ପୃଷ୍ଠା ।
୧ । ଚୈତ୍ରପର୍ବ (ସଚିତ୍ର)		୧
୨ । ନରେନ୍ଦ୍ର-ମଣ୍ଡଳ ସଭା		୫
୩ । ମୟୂରଭଞ୍ଜର କେତେକ ପୁରାତନ ସଡ଼କର ବିବରଣ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବି, ଏସ୍, ସି, ଏମ୍ ଆର, ଏ, ଏସ୍	୭
୪ । ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପଛି ବିଦ୍ୟାଳୟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଉଷା ଘୋଷ	୧୦
୫ । ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ସହଯୋଗ ସମିତି		୧୧
୬ । ମଧ୍ୟ-ବିତ୍ତ-ଲୋକଙ୍କର ବେକାର ଅବସ୍ଥା ଓ ମଝିର ବ୍ୟବସାୟ (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏସ୍, ବି, ବେନର୍ଜି ଏମ୍, ଏସ୍ସି,	୧୫
୭ । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରପୁର ପାଠଶାଳା	ଯେ, କେ, ହାଲ୍‌ଦାର ବି, ଏ, ବି, ଟି,	୧୯
୮ । ଗୃ (ପ୍ରାପ୍ତ)		୨୧
୯ । ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ଗୋ-ଜାତିର ସ୍ଥାନ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅକିଞ୍ଚନ ଦାସ ଜି, ବି, ଡି, ସି,	୨୩
୧୦ । ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଅଫିମର ବ୍ୟବହାର	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଂଶୀଧର ପଟ୍ଟନାୟକ	୨୪
୧୧ । ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ, ଏମ୍, ଏସ୍, ସି, ଆଇ,	୨୫
୧୨ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସଂବାଦ		୩୧
୧୩ । ପାଣି ଓ ପାଗ		୩୫
୧୪ । ବିବିଧ ସଂବାଦ		୩୭

ଚିତ୍ର-ସୂଚି ।

୧ । ଉଡ଼ିପାଟ	ହାଇଟେଲ ପେଜ
୨ । କଣ୍ଟାପାଟ	୨
୩ । ଜଥପାଟ	୩
୪ । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଗୃହର ଏକ ଅଂଶ	୧୪
୫ । କଳ ବିଷୟରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେବାର ଶ୍ରେଣୀ	୧୫
୬ । ସବୁ ଗାଡ଼ିର କଳ ଖୋଲାଯାଇ ପୁଣି ଯୋଡ଼ା ଯାଉଅଛି	୧୬
୭ । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଗୃହର ଏକ ଅଂଶ	୧୭
୮ । ଟ୍ରାଫିକ୍ କାର୍ଯ୍ୟର ଶିକ୍ଷା ଗୃହ	୧୮

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ ।

ଏହି ଗେଜେଟ୍ ତିନି ମାସରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ, ଯଥା:—ଅକ୍ଟୋବର, ଜାନୁଆରୀ, ଏପ୍ରେଲ୍ ଓ ଜୁଲାଇ ।

ଓଡ଼ିଆ ସଂସ୍କରଣ ।

ବାର୍ଷିକ ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୦ ୩ (ଡାକ ମାସୁଲ୍ ବ୍ୟତୀତ) ଟ ୧। (ଡାକ ମାସୁଲ୍ ସହ)

ପ୍ରତି ସଂଖ୍ୟାର ମୂଲ୍ୟ ତିନି ଅଣା, ଡାକ ମାସୁଲ ଦୁଇ ଅଣା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ।

ଏହି ଗେଜେଟ୍‌ରେ ବିଜ୍ଞାପନ ଛପାଇବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରତି ଥରକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ହାରରେ ଖରଚ ଦେବାକୁ ହେବ ।

ମଲ୍‌ଟର ବାହାର ପାଖ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୫୦୲
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୨୫୲
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୫୲

ମଲ୍‌ଟର ଭିତର ପାଖ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୪୦୲
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୨୦୲
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୨୲

ଟାଇଟଲ୍ ପେଜର ଭିତର ପାଖ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୫୦୲
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୨୫୲
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୫୲

ଏହା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପୃଷ୍ଠାରେ—ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୭୬୲
ଅର୍ଦ୍ଧ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୮୲
ଏକ ଚତୁର୍ଥାଂଶ ପୃଷ୍ଠାକୁ ଟ ୧୦୲

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବିଜ୍ଞାପନ ଛପାଇବାକୁ ହେଲେ ସେ ବିଷୟରେ ଜମ୍ବ ଠିକଣାରେ ପତ୍ର ଲେଖିଲେ ଜାଣି ପାରିବେ ।

ଶ୍ରୀ ନିତାଇ ଚରଣ ସନ୍ୟାଲ୍ ବି ଏ ।
ମେନେଜର,
ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍
ଷ୍ଟେଟ୍ ପ୍ରେସ୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବାରିପଦା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମ୍ପାଦକ—ଶ୍ରୀକପିଳେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର ।

ଚୈତ୍ର ପର୍ବ ସଂଖ୍ୟା ।

ପ୍ରଥମ ଭାଗ । } ବାରପଦା : ଚୈତ୍ର ସନ ୧୯୩୯ ସାଲ । { ତୃତୀୟ ସଂଖ୍ୟା ।

ଚୈତ୍ର ପର୍ବ ।

ଭାରତରେ ଆର୍ଯ୍ୟଋଷିମାନେ ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ପର୍ବ ପର୍ବାଣି ଓ ବ୍ରତ ପ୍ରଭୃତି ଉତ୍ସବ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରି ଅଛନ୍ତି ତହିଁରେ ଯେ କେବଳ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ କରିବାର କଥା ଅଛି ତାହା ନୁହେ, ଆଉ ମଧ୍ୟ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ସଙ୍ଗେ ୨ ଜଗତପିତା ପରମେଶ୍ୱର କିମ୍ବା ଜଗଜ୍ଜନନୀ ପରମେଶ୍ୱରୀଙ୍କର ଆରାଧନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇ ଅଛି । ଯେ ଜଗତର ଜନନୀ ସେ ଜଗତର ପିତା, ଏ ଦୁହିଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ, ଏହା ଆର୍ଯ୍ୟଋଷିମାନଙ୍କର ମତ । ତେଣୁ ସେମାନେ ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କୁ କେତେବେଳେ ମାତୃଭାବରେ କେତେବେଳେ ଅବା ପିତୃଭାବରେ ଆରାଧନା କରି ଥାନ୍ତି ।

" ତ୍ୱମେବ ମାତା ଚ ପିତା ତ୍ୱମେବ
ତ୍ୱମେବ ବନ୍ଧୁଶ୍ଚ ସଖା ତ୍ୱମେବ
ତ୍ୱମେବ ବିଦ୍ୟା ଦ୍ରବିଣଂ ତ୍ୱମେବ
ତ୍ୱମେବ ସର୍ବଂ ମମ ଦେବଦେବ ।"

ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶର ଶକାବ୍ଦ ଗଣନା ଅନୁସାରେ ଚୈତ୍ର ମାସ ବର୍ଷର ଶେଷ ମାସ । ଏହି ମାସଟି ମଧ୍ୟ ବସନ୍ତ ଋତୁର ଶେଷ ସମୟ । ବାସନ୍ତୀ ଦେବୀଙ୍କର ପୂଜା ଏହି ମାସର ପ୍ରଧାନ ପର୍ବ । ଚୈତ୍ର ମାସକୁ ମଧୁ ମାସ ମଧ୍ୟ ବୋଲି ଯାଏ । ଏଣୁ ଏହି ବାସନ୍ତୀଦେବୀଙ୍କର ପୂଜା ମଧୁ ପାର୍ବଣ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରାଦିରେ କଥିତ ଅଛି । ଦେବୀଙ୍କର ଏହି ବାସନ୍ତୀ ପୂଜା ଭାରତରେ ବହୁ ପୁରାତନ କାଳରୁ ଚଳି ଆସୁ ଅଛି । ଶରତ୍ କାଳରେ ଦେବୀଙ୍କର ଯେଉଁ ପୂଜା ହୁଏ ତାହା ଶାରଦୀୟ ପୂଜା ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ମଧୁ ପାର୍ବଣ ଉପଲକ୍ଷରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦେବୀ ପୀଠମାନଙ୍କରେ ଜୟନିତ ରୂପେ ପୂଜା କରା ଯାଏ । ଉତ୍କଳର ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶାରଳା ଦେବୀଙ୍କର ପୀଠରେ ବିଶେଷ ସମାରୋହରେ ଏହି ପୂଜା ହୋଇ ଥାଏ । ଶାରଳା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର କେତେକ ସେବକ ଏହି ସମୟରେ ଘାଗରା ପ୍ରଭୃତି ସ୍ତ୍ରୀ ପରିଚ୍ଛଦ ଓ ଅଳଙ୍କାର ଧାରଣକରି ନୃତ୍ୟ ଗୀତାଦି କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କୁ ସାଧାରଣତଃ ପାଟୁଆ ବୋଲାଯାଏ । ସେମାନେ ବାସନ୍ତୀପୂଜାର ଆରମ୍ଭ ଦିନ ଠାରୁ ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଥାରେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ଘଟ ମୁଣ୍ଡାଇ ରଣପା ଉପରେ ଚଢ଼ି ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି ଓ ଗ୍ରାମେ ୨ ବୁଲି ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ପ୍ରସାଦ ବିତରଣ କରନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ପାଟୁଆ ହେବା ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ସହଣୀ କରି ଥାଆନ୍ତି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମୟରେ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ପୂଜା ଓ ଭୋଗ

Digitized by srujanika@gmail.com

କରନ୍ତି । ପାଣ୍ଡୁଆ ହେବାକୁ ହେଲେ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ନିୟମ ପ୍ରତିପାଳନ କରିବାକୁ ହୁଏ । ପ୍ରାୟ ଆଠ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ଶୁଚି ଓ ନିଷ୍ଠାପର ହୋଇ ରହନ୍ତି ଓ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କର ପୂଜା କରନ୍ତି । ଏହି ପାଣ୍ଡୁଆ ବ୍ରତଟି ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ସମାପ୍ତ ହୁଏ । ସେହି ଦିନ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କଠାରେ ପାଣ୍ଡୁଆମାନେ ଭୋଗ ଓ ମଉଜୁବ କରନ୍ତି । ଉତ୍କଳର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଠାକୁରାଣୀପୀଠମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଚୈତ୍ର ମାସର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଙ୍ଗଳ ବାର ଦିନ ମଙ୍ଗଳା ଦେବୀଙ୍କର ପୂଜା ହେବାର ବିଧି ଉତ୍କଳରେ ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ସେହି ଦିନ ଗୃହର ପ୍ରଧାନ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଉପବାସ କରି ନାନା ଉପଚାରରେ ମଙ୍ଗଳାଦେବୀଙ୍କର ପୂଜା କରି ଥାଆନ୍ତି, ଓ ମଧ୍ୟ ସେହି ମଙ୍ଗଳ ବାରରେ କେହି କେହି ସହଣୀ ଅନୁସାରେ ଆଠ ଘରରୁ ଗୁଡ଼ିଲ ଭିକ୍ଷା ମାଗି ଆଣି ତାହାକୁ ଗୁଣ ସେହି ଅଙ୍କକୁ

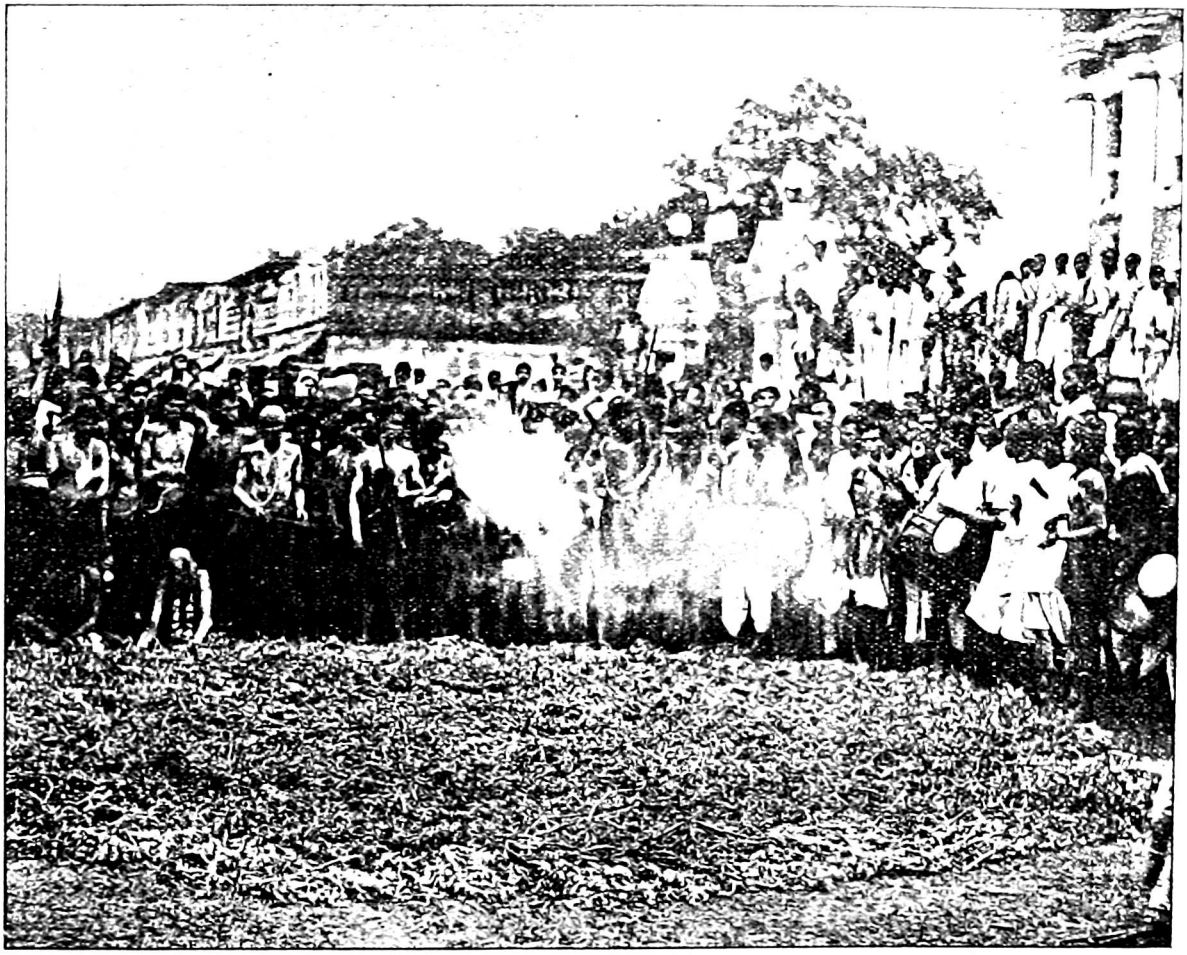

କଟ୍ଟାପାଟ ।

କେତେକ ଲୋକ ଏହି ଦିନ ପାଣ୍ଡୁଆ ବ୍ରତ କରି ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ବ୍ରତ ସମାପନ କରନ୍ତି ।

ଉତ୍କଳର ପ୍ରସିଦ୍ଧ କାକଟପୁର ମଙ୍ଗଳା ପୀଠ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଖ୍ୟାତ ଦେବୀ-ପୀଠ ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନୀୟ ରୁଚି ଓ ଆୟୋ-ଜନ ଅନୁସାରୀ ଲୋକେ ଆନନ୍ଦ ଓ ଭକ୍ତି ପ୍ରଦର୍ଶନ କରନ୍ତି । କେହି ପାଣ୍ଡୁଆ ସାଜନ୍ତି; କେହି ଚୈତ୍ର-ଯାତ୍ରା ନଗ୍ନନ୍ତି; କେହିବା ଭକ୍ତା ସାଜନ୍ତି; ଏହି ପରି ନାନା ପ୍ରକାର ଉତ୍ସବ କରନ୍ତି । ଏହି ମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ନାମରେ ଭୋଗ ଲଗାନ୍ତି, ଓ କେବଳ ସେହି ପ୍ରସାଦ ଛଡ଼ା ସେ ଦିନ ଅନ୍ୟ କିଛି ଖାଆନ୍ତି ନାହିଁ । କେହି ଅବା ବାଟ ମଙ୍ଗଳା ପୂଜା କରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଚଳିବା ବାଟରେ ଗୁଆ ବସାଇ ସେଠାରେ ମଙ୍ଗଳାଙ୍କ ପୂଜା କରନ୍ତି । ଏହି ସମୟରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଉତ୍ସବ ହୁଏ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭକ୍ତାପକ ଓ ଛଉ ଯାତ୍ରା ପ୍ରଧାନ ।

ଏହି ଭକ୍ତା ପର୍ବଟି ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଚୈତ୍ର ମାସ ଦ୍ୱ ୧୭ ନ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଭକ୍ତମାନେ ପାଟୁଆଙ୍କ ଘର କଣ୍ଟାପର ଭାବରେ ପର୍ବର ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହି ସେହି ପର୍ବର ପ୍ରଚଳିତ ନିୟମରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଦୁଇ ଗୋଟି ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳରେ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ପାଟ ଭକ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ଏହି ଭକ୍ତମାନେ ଚୈତ୍ର ପର୍ବ ସମୟରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଦେବୀ ଓ ମହାଦେବଙ୍କ ଠାରେ ଭଜନ ଗୀତ ଗାନ କରି ଜଗତର ମଙ୍ଗଳକାମନା କରନ୍ତି । ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ସେମାନଙ୍କର କଣ୍ଟାପାଟ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଅଙ୍ଗରକ୍ତ ବା କଣ୍ଟା ବୁଦ୍ଧ ଗଛରୁ କାଟିଆଣି ତାହାକୁ ଚଉରସ ଭୂମି ଉପରେ ବିଛାଇ ଦେଇ ତାହା ଉପରେ ଭକ୍ତମାନେ ଖାଲି ଦେହରେ ଗଡନ୍ତି । କେତେକ ଲୋକ ସେହି କଣ୍ଟା-ବିଛଣା ମଧ୍ୟରୁ ଖଣ୍ଡେ ' କଣ୍ଟା ଡାଲ ନେଇ ଆପଣା ଆଠଣା ଦରର ଗାଲରେ ଖୋଳି ଦିଅନ୍ତି । କାରଣ

କଣ୍ଟାପାଟ ।

ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଯେ ଏହି ଡାଲ ଯେଉଁ ଘରେ ଥାଏ, ଶତ୍ରୁଯୋକ ଶତ୍ରୁ ପ୍ରଭୃତି କାହାର ମାନଙ୍କର ଉପଦ୍ରବ ସେ ଘରେ ବର୍ଷ ଯାକ ହୁଏ ନାହିଁ । ତହିଁ ଆର ଦିନ କଣ୍ଟାପାଟ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହାତ ଲମ୍ବ ଓ ଦୁଇ ହାତ ଚଉଡା ଓ ଦୁଇ ହାତ ଗଭୀରରେ ଗୋଟିଏ ଗର୍ତ୍ତ ଖୋଳା ଯାଏ । ସେହି ଗର୍ତ୍ତଟି

Digitized by srujanika@gmail.com

ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯାଏ । ଭକ୍ତମାନେ ସେହି ଅଗ୍ନି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବି ଭାବରେ ଖାଲି ଗୋଡରେ ଚାଲି ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଗୋଡତଳପାରେ କୌଣସି ଫୋଟକା ବା କ୍ଷତ ହୁଏ ନାହିଁ । ତୃତୀୟ ଦିନ ଝୁଲାପାଟ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଏହାକୁ ଉତ୍ତରଭାଗ ମଧ୍ୟ କହନ୍ତି । ନିଆଁପାଟ ଦିନ ଯେଉଁ ଗର୍ତ୍ତ ମଧ୍ୟରେ ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଥାଏ ଏହି ଦିନ ମଧ୍ୟ ସେହି ଗର୍ତ୍ତକୁ ଜଳନ୍ତା ଅଙ୍ଗାରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରାଯାଏ । ଓସାର ଅଡୁ ସେହି ଗର୍ତ୍ତର ଦୁଇ ପାଖରେ ଓ ଗର୍ତ୍ତର ମଝି ମଝି ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି କାଠ ପୋତା ଯାଏ । ସେହି ଦୁଇ ଖଣ୍ଡି କାଠ ଉପରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଧାରଣା ପଡେ । ସେହି ଧାରଣାରେ ଜଣେ ଭକ୍ତ ଗୋଡ ବାନ୍ଧି ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ କରି ଅଗ୍ନି କୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଲମ୍ବା ଭାବରେ ଝୁଲନ୍ତି । ଝୁଲିବା ସମୟରେ ଅଗ୍ନି କୁଣ୍ଡରେ ଝୁଣା ଖଣ୍ଡି ଅଗ୍ନିକୁ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ କରାଯାଉ ଥାଏ । ଝୁଲୁଥିବା ଭକ୍ତର ମସ୍ତକ ଓ ଶରୀରର ଅନେକ ଅଂଶ ଅଗ୍ନି ଶିଖା ଦ୍ୱାରା ଆବୃତ ହୋଇ ଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଭକ୍ତା ମାନଙ୍କର କୌଣସି ଅଂଶ ଦଗ୍ଧ ହେବାର ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ ।

ଚତୁର୍ଥ ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଣ୍ଡା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିବସରେ ଭକ୍ତା ମାନଙ୍କର ଉଡାପାଟ କରାଯାଏ । ପ୍ରାୟ ୧୫ । ୧୬ ଫୁଟ ଲମ୍ବା ଗୋଟିଏ ଖୁମ୍ବ ଭୂମିରେ ପୋତାଯାଏ । ସେହି ଖୁମ୍ବ ଉପରେ ଗୋଜ ଚଯ୍ୟର ହୋଇ ତାହା ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଚରଖି ଯନ୍ତ୍ର ଦିଆଯାଏ । ସେହି ଚରଖି ଯନ୍ତ୍ର ଉପରେ କାଠର ଖଣ୍ଡିଏ ଲମ୍ବା ଧାରଣା ଛଡା ହୋଇ ଥାଏ । ସେହି ଧାରଣାର ଏକ ମୁଣ୍ଡରେ ଜଣେ ଭକ୍ତାଙ୍କୁ ଛାତିରେ ଲୁଗା ବାନ୍ଧି ଝୁଲାଇ ଦିଆଯାଏ ଏବଂ ସେହି ଧାରଣା-କାଠର ଅନ୍ୟ ମୁଣ୍ଡରେ ଦଉଡ ବାନ୍ଧି, ତଳେ ଲୋକମାନେ ସେ ଦଉଡକୁ ଧରି ଚାରି ପାଖରେ ଘୁରି ଭକ୍ତାଙ୍କୁ ଉଡାଉ ଥାଆନ୍ତି । ଭକ୍ତା ସହଜରେ ଯେପରି ଖୁମ୍ବ ଉପରକୁ ଚଢି ପାରିବ ସେଥି ନିମନ୍ତେ ଖୁମ୍ବକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚା ଚଯ୍ୟର ହୋଇ ଥାଏ । ଏହି ପରି ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଭକ୍ତା ଉଡନ୍ତି । ଭକ୍ତାମାନେ ଉଡିବା ସମୟରେ ନିଜ ନିଜ ଗଳାରୁ ଫୁଲ ମାଳ ସବୁ ଛିଡାଇ ତଳକୁ ପକାଉ ଥାଆନ୍ତି । ଲୋକେ ସେହି ଫୁଲକୁ ଶୁଭ ଜନକ ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରି ତଳୁ ଗୋଟାଇ ନେଇ ରଖନ୍ତି । ଏହି ପରି ଭକ୍ତାଙ୍କର ବ୍ରତ ଏହି ଠାରୁ ଶେଷ ହୁଏ । ପୂର୍ବେ ଭକ୍ତାମାନେ ଲୁହା କଣ୍ଟାରେ ପିଠି ଫୋଡାଇ ଉଡୁ ଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରଥା ଅନେକ ଦିନରୁ ରହିତ କରା ହୋଇ ଅଛି ।

ଛଉଯାତ୍ରା—ଏ ଯାତ୍ରା ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣତଃ ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜଧାନୀ ବାରିପଦାରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଛଉ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ଛାଇ ବା ଛବି । ଏ ଯାତ୍ରାରେ ନର୍ତ୍ତକମାନେ ନାନାପ୍ରକାର ଛାଇରେ ମୁଖା ଓ ବେଶଭୂଷା ଧରି ନାଚନ୍ତି ବୋଲି ଏହାର ନାମ ଛଉନାଚ ହୋଇଅଛି । ବାରିପଦା ଛଡା ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ମଧ୍ୟ ଛଉ ଯାତ୍ରା ହେବାର ଦେଖାଯାଏ, କିନ୍ତୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ରାଜଧାନୀରେ ଏହି ଛଉ ନାଚ ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରିଅଛି ।

ରାଜସରକାରରୁ ଅନେକ ପ୍ରବୀଣ ଓସ୍ତାଦ୍ ରଖା ଯାଇ ଏଠାରେ ସେ ନାଚର ଶିକ୍ଷା ବହୁ ପରିମାଣରେ ବିସ୍ତାର କରା ଯାଇ ଅଛି । ରାଜସରକାରଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ହେତୁରୁ ଛଉ ନାଚରେ ଅନେକ ଲୋକ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଓ କ୍ରମେ ତାହାର ଉନ୍ନତି ହେଲା ।

ପ୍ରତି ଯୋଗିତା ଦ୍ୱାରା ଏହି ନାଚର ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ହେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏଠାରେ ଛଉ ନାଚରେ ଦୁଇ ଗୋଟି ଦଳର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଅଛି । ଗୋଟିଏ ଛତ୍ରର ସାହି ଓ ଅନ୍ୟଟି ଚକ୍ରିଂ ସାହି ଦଳ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହି ଛଉନାଚ ପରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ନାଚ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ବିରଳ । ଭାରତୀୟ ଓ ଇଉରୋପୀୟ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏ ନୃତ୍ୟ ଦର୍ଶନ କରି ଭୂୟସୀ ପ୍ରଶଂସା କରିଅଛନ୍ତି । ପ୍ରବଳପ୍ରତାପ ଭାରତ ସମ୍ରାଟ୍ ଜର୍ଜ୍ଜପଞ୍ଚମ ଭାରତରେ ବିରାଜମାନ ହୋଇ ଥିବା ସମୟରେ (୧୯୧୧ ମସିହାରେ) ଏଠାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଛଉ ଯାତ୍ରାରୁ ଗୋଟିଏ ନାଚ (war-dance) ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ତାହା ଦେଖି ମହାନୁଭବ ସମ୍ରାଟ୍ ଅତିଶୟ ପରିତୋଷ ଲାଭ କରି ଥିଲେ ।

ଫୁଟ ଓ ମେଳ ଭେଦରେ ଛଉ ନାଚ ଦୁଇ ପ୍ରକାର । ଫୁଟ ନାଚରେ ଜଣେ ନାଚେ । ମେଳ ନାଚରେ ଏକାଠି ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକ ଏକାଠି ନାଚନ୍ତି । ମନ୍ଦିରର ସ୍ୱର ଓ ଢୋଲର ତାଳ ଅନୁସାରେ ନାଚୁଅମାନେ ଏପରି ଠିକ୍ ଭାବରେ ନାଚନ୍ତି ଯେ ତାହା ଦେଖିଲେ ମୋହିତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ଏ ନୃତ୍ୟର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହି ଯେ ରାଗିଣୀର ସ୍ୱର ଅନୁରୂପ ତାଳର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଅଛି ଓ ନୃତ୍ୟ ସମୟରେ ସ୍ୱର, ତାଳ ଓ ନୃତ୍ୟ ଏହି ତିନୋଟିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ମେଳ ଥାଏ । କହିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ଏହି ଛଉ-ନାଚ ମଧ୍ୟରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ରସର ନୃତ୍ୟ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉ ଥାଏ-ବୀର, ଶାନ୍ତ, ହାସ୍ୟ, କରୁଣ ଭକ୍ତି ଇତ୍ୟାଦି । ଛଉ ଯାତ୍ରାରେ ନୃତ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ଯାତ୍ରା । ଏହିଠାରେ ଅତି ସାମାନ୍ୟ ଭାବରେ ସଙ୍ଗୀତ ଥାଏ । ଦୁଇ ଦଳ ସକାଶେ ଦୁଇ ଗୋଟି ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରା ଯାଏ । ନର୍ତ୍ତକ ମାନଙ୍କର ଉତ୍ସାହ ନିମନ୍ତେ ସେମାନଙ୍କୁ ସମୟ ସମୟରେ ପୁରସ୍କାର ମଧ୍ୟ ଦିଆ ଯାଏ । ଛଉ ନୃତ୍ୟକାରୀ ମାନ-ଙ୍କର ସାଜସଜ୍ଜା ଓ ଅଭିନୟର ଉପକରଣ ମାନ ଛଉଯାତ୍ରା

Digitized by srujanika@gmail.com

ସମୟରେ ରାଜସରକାରରୁ ଦିଆ ଯାଇ ଥାଏ । ଏହି ଯାତ୍ରା ସାଧାରଣତଃ ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତିର ତିନି ଦିନ ପୂର୍ବରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ପଣା ସଂକ୍ରାନ୍ତି ଦିନ ଶେଷ ହୁଏ ।

ଏ ବର୍ଷ ବାରିପଦାରେ ଚୈତ୍ର ପର୍ବ ସମୟରେ ଉକ୍ତାପର୍ବ ଓ ଛଉ ନାଟ ବିଶେଷ ସମାରୋହରେ ହୋଇ ଥିଲା । ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଛଡା ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବାହାରୁ ଅନେକ ଦେଖଣା-ହାରି ଆସିଥିଲେ । ଆବାଳ ବୃଦ୍ଧ ବନିତା, ଦୁଃଖୀ, ଧନୀ ସମସ୍ତେ ଯେପରି ଦେଖି ପାରିବେ ତହିଁର ସୁବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରା ଯାଇ ଥିଲା । ଦେଖଣା-ହାରିଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୮ । ୧୦ ହଜାରରୁ କମ୍ ନ ଥିଲା । ଛଉ ନାଟ ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ଉତ୍କଳର କେତେକ ଖ୍ୟାତ ନାମା ନରପତିମାନେ ମଧ୍ୟ ବାରିପଦାକୁ ଶୁଭାଗମନ କରି ଥିଲେ ।

ଛଉ ନାଟରେ ମାନସିକ ଆମୋଦ ପ୍ରମୋଦ ସଙ୍ଗେ ଶାରୀରିକ ବଳ ବୃଦ୍ଧି ହେବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସୁବିଧା ଅଛି । ଏହି ଯାତ୍ରାର ଅନେକ ଗୁଡିଏ ନାଟକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବ୍ୟାୟାମ ବା ଡ୍ରିଲ୍ ବୁଝା ଯାଇ ପାରେ । ଏହି ଛଉ ନାଟ ବଡ ସୁରୁଚି-ସମ୍ପନ୍ନ ଓ ଏହା ଉନ୍ନତ ରୀତିରେ କରା ଯାଇ ଅଛି । ଶିକ୍ଷିତ ସମାଜରେ ଏହି ନୃତ୍ୟ ବିଶେଷ ରୂପେ ଆଦୃତ ହୋଇ ଅଛି ଓ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯେ ଆଦୃତ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳୀ-ସଭା ।

ସନ ୧୯୩୨ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ତା ୨୮ ରଖ ସୋମବାର ଦିନ ୧୧ ଘଣ୍ଟା ସମୟରେ ନଉଦ୍ଧିଠାରେ ନରେନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳୀ ସଭାର ଏକାଦଶ ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରେ ବହୁସଂଖ୍ୟକ ନରେନ୍ଦ୍ରମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସେହି ଅଧିବେଶନରେ ମହାମାନ୍ୟ ରାଜପ୍ରତିନିଧି ଗଭର୍ଣ୍ଣରଜେନେରେଲ୍ ବାହାଦୁର ଲର୍ଡ ଉଇଲିଂଡନ୍ ମହୋଦୟ ସଭାପତିର ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ।

ମହାମାନ୍ୟ ବଡଲାଟ ସାହେବ ସଭା ଗୃହରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଉପସ୍ଥିତ ନରେନ୍ଦ୍ରବର୍ଗଙ୍କୁ ଯଥୋଚିତ କୁଶଳାଦି ସମ୍ଭାଷଣ କଲାପରେ ଭୂପାଳର ମାନନୀୟ ନବାବ ମହୋଦୟ ମାନ୍ୟବର ବଡଲାଟ ସାହେବଙ୍କର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରି ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ତତ୍ପରେ ମହାମାନ୍ୟ ଗଭର୍ଣ୍ଣରଜେନରେଲ୍ ସଭାରେ ଗୋଟିଏ ବକ୍ତୃତା କଲେ । ବଡଲାଟ ସାହେବ ମହୋଦୟ ଯାହା କହିଲେ ତାହାର ମର୍ମ୍ମ ଏହି :— ଆମ୍ଭେ ପ୍ରଥମେ ଆଜି ଏହି ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳୀ-ସଭାର ସଭାପତି ହୋଇଅଛୁଁ । ଅନେକ ଗୁଡିଏ ମାନନୀୟ ନରପତିମାନଙ୍କୁ ଏଠାରେ ସନ୍ଦର୍ଶନ କରି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରୀତି ଲାଭ କଲୁଁ । ସେ ପୁନଶ୍ଚ କହିଲେ ସେମାନେ ଆମ୍ଭର ସୁହୃଦ୍ ଅଟନ୍ତି ଓ ଆମ୍ଭେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ହିତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସର୍ବଦା ତତ୍ପର । ଏଣୁ ଏହି ମିଳନରେ ଆମ୍ଭର ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ ଜାତ ହୋଇଅଛି ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ନରପତିମାନେ ସଭାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

ବିହାର ଓଡିଶା :—ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ସାହେବ, ତାଳଚେର ରାଜାସାହେବ, ଢେଙ୍କାନାଳ ରାଜାସାହେବ ।

ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ :—କୋରିଆର ରାଜା ସାହେବ, ସୁରୁଗୁଜାର ରୁଲିଂ ଚିଫ୍ ।

ପଞ୍ଜାବ :—ବାଘାଟର ରାଜାସାହେବ, କାଲସିଆର ରାଜାସାହେବ ।

ଯୁକ୍ତ ପ୍ରଦେଶ :—ବନାରସ ମହାରାଜା, ଟିହିଡଗରଓ୍ୟାଲ୍ ରାଜା ସାହେବ ।

ମଧ୍ୟ ଭାରତ :—ବେଓଇର ନବାବ ସାହେବ, ଭୂପାଳର ନବାବ ସାହେବ, ଯାଓରାର ନବାବ ସାହେବ, ଝାବୁଆର ରାଜା ସାହେବ, ଶିଲଚିପୁରର ରାଜା ସାହେବ, ନରସିଂଗଢର ରାଜା ସାହେବ, ପାନ୍ନାର ମହାରାଜା, ରିମାର ମହାରାଜା, ସଇଲନାର ରାଜା ସାହେବ, ସାଇଲାର ରାଜା ସାହେବ, ସିତା ମାଉର ରାଜା ସାହେବ ।

ରାଜପୁତାନା :—ଅଲୱାର ମହାରାଜା, ବିକାନୀର ମହାରାଜା, ମହାରାଜ ରାଣା ଧୋଲପୁର, ମହାରାଓ୍ୱଲ ଜଇସଲମିର, ମହାରାଜ ରାଣା ଝାଲାଓ୍ୱର, ମହାରାଜ ଯୋଧପୁର, ମହାରାଓ କୋଟା ।

ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଷ୍ଟେଟ :—ମହାରାଜା ବିଜିନାଗ୍ରାମ ।

ପଞ୍ଜାବ ଷ୍ଟେଟ ସମୂହ :—ନବାବ ସାହେବ ବାହାବଲପୁର, ନବାବ ସାହେବ ମାଲେରକୋଟଲା, ମହାରାଜା ପାଟିଆଲା ।

ପଶ୍ଚିମ ଭାରତର ଷ୍ଟେଟ ସମୂହ :—ମହାରାଓ କଚ୍ଛ, ମହାରାଜା ରାଜଧ୍ରାଙ୍ଗ୍ରା, ଚିଫ୍ ଜସଦାନ୍, ମହାରାଜା ନବନଗର, ଠାକୁର ସାହେବ ଧ୍ରାଙ୍ଗ୍ରା, ମହାରାଜା ସାହେବ ଓ୍ୟାଙ୍କାନୀର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବମ୍ବାଇ :—ରାଜା ସାହେବ ବାଁସଡା, ନବାବ ସାହେବ କମ୍ବେ, ଚିଫ୍ ଜାମଖଣ୍ଡ, ମହାରାଜା କୋଲ୍ଲାପୁର, ରାଜାସାହେବ ଲୁନାଓ୍ୟାଡା, ଚିଫ୍ ଫଲଡାନ୍, ମହାରାଜା ରାଜପିପଲା, ନବାବ ସାହେବ ସାଚିନ, ଚିଫ୍ ସାଙ୍ଗଲି, ସାର୍ ଦେଶାଇ ସାବନ୍ତ ଓ୍ୟାଡ ।

ଏହି ଅଧିବେଶନର ପୂର୍ବ ଦିବସରେ ଦିଲ୍ଲୀରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିବା ନରେନ୍ଦ୍ରମାନେ ଓ କେତେକ ନରେନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଦଳେଇ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ବିଚାର କରିଥିଲେ । ତାହାର ମର୍ମ୍ମ ଏହି ଯେ ଯଦି ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳୀ ସ୍ଥିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନରପତିଙ୍କ ସକାଶେ ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାରେ ଆସନ ରହିବ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ବିଷୟରେ ବିହିତ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯିବ, ତେବେ ସେମାନେ ଭାରତୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ମଧ୍ୟରେ ରହିବେ ।

୨୪ ତାରିଖ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳୀ ସଭାର ପୁନର୍ବାର ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା । ମହାମାନ୍ୟ ଭାଇସ୍‌ରୟ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ଗତବର୍ଷ ସଭାରେ କି କି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ତାହାର ବିବରଣ ସଭାର ଚାନ୍‌ସେଲର ଭୂପାଳର ନବାବ ପାଠ କରିଥିଲେ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସର ଆଦ୍ୟ ଭାଗରେ ଏହି ସଭାର ସ୍ଥାୟୀ କମିଟିର ଗୋଟିଏ ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା । ତହିଁରେ କେତେକ ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରା ଯାଇଥିଲା । ତହିଁର ମର୍ମ୍ମ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା ।

୧ । ବୁଲଂପ୍ରିନ୍ସ ଓ ଚିଫ୍‌ମାନେ ବ୍ରିଟିଶ ଭାରତ ମଧ୍ୟରେ ଯାତାୟାତ କରି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ କରି ପାରିବା ବିଷୟ ।

୨ । ମନ୍‌ସା ପ୍ରଭୃତି ଭାଲ୍‌କାକୁ ଇଲେକ୍‌ଟୋରେଟ୍ ମଧ୍ୟରେ ଭୁକ୍ତ କରିବା ବିଷୟ ।

୩ । ଭାରତୀୟ ରାଜାମାନେ ଭାରତବର୍ଷକୁ (Censure) ପରୀକ୍ଷା କରିପାରିବା ବିଷୟ ।

୪ । ଭାରତୀୟ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବନ୍ଦ ନିର୍ମ୍ମାଣ କରିବା ବିଷୟ ।

୫ । ଭାରତୀୟ ନରପତିମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବିବାଦ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା ବିଷୟ ।

୬ । ଭାରତୀୟ ନରପତିମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ରେଳପଥ ଯାଇଅଛି ତାହା ଉପରେ ଷ୍ଟେଟମାନଙ୍କର ଅଧିକାର ରହିବା ବିଷୟ ।

୭ । କୌଣସି ନୂଆ ରେଲୱେ ତିୟାରି କରିବା ଦ୍ୱାରା ଆଗରୁ ତିୟାର ହୋଇ ଚାଲୁଥିବା ରେଳ କିମ୍ବା ଟ୍ରାମୱେର କ୍ଷତି ହେଲେ ସେହି ସମ୍ବନ୍ଧରେ କ୍ଷତି ପୂରଣ ବିଷୟ ।

ଉପର ଲିଖିତ ବିଷୟ ଛଡା ପୋଲିଟିକେଲ୍ ସେକ୍ରେଟେରୀ ସ୍ଥାୟୀ କମିଟିରେ ତଳ ଲିଖିତ ବିଷୟମାନ ଦଳେଇ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା କରିଥିଲେ ।

୧ । ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ପୁଲିସ ବିଭାଗକୁ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଦେବା ବିଷୟ ।

୨ । ଭାରତୀୟ ରାଜ୍ୟର ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗ ନିମନ୍ତେ ସେଣ୍ଡହର୍ଷଟ୍ ରୟାଲ ମିଲିଟେରି କଲେଜରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବା ବିଷୟ ।

୩ । ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ପୁଲିସ ଓ ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ଯୋଗାଇବାର ଯେ ଅସୁବିଧା ଅଛି ସେ ବିଷୟ ।

୪ । ଭାରତୀୟ ସୈନ୍ୟ ବିଭାଗ ସକାଶେ ଗ୍ରେଟେଲ ସର୍ଭିସ କର୍ମଚାରୀ ନିଯୁକ୍ତ କରିବା ବିଷୟ ।

୫ । ଆନସର ଇଣ୍ଡୋ-ଚାଇନା ପ୍ରଜାକୁ ଦେଶରୁ ବହିଷ୍କୃତ କଲେ ସେ ବିଷୟର ଖରଚ ପହର ଦାୟିତ୍ୱ ବିଷୟ ।

ପହିଲା ଏପ୍ରେଲରେ ଏହି ସଭାର ପୁନଶ୍ଚ ଗୋଟିଏ ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଦିନ ସଭାଗୃହରେ ଅନେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ମହାମାନ୍ୟ ବଡଲାଟ ସାହେବ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ । ମାନନୀୟ ଭୂପାଳର ନବାବ (ଚାନ୍ସେଲର) ନିମ୍ନଲିଖିତ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଆଗତ କଲେ :—

ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟମାନଙ୍କରେ ନରପତିମାନଙ୍କର ଯେପରି ଅଧିକାର ରହେ ସେ ବିଷୟରେ ଭାରତ ସମ୍ରାଟ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ ସେମାନେ ନିଖିଳ ଭାରତ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘରେ ଯୋଗ ଦେବେ ।

୧ । ଷ୍ଟେଟମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା ବିଷୟ ରାଷ୍ଟ୍ରସଂଘ ସଂଗଠନରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିବ ।

୨ । ସନ୍ଧି ଓ ସନନ୍ଦ ପ୍ରଭୃତିରେ ସେମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଅଧିକାର ଅଛି ତାହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବ ନାହିଁ ।

୩ । ଷ୍ଟେଟ ଉପରେ ଥିବା ରାଜଅଧିକାର ଓ ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟଗତ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ ଓ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ଷ୍ଟେଟ ପ୍ରତି ଯେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି ତାହା ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହେବ ନାହିଁ ।

ଏହି ସଭା ତାଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଏହି କ୍ଷମତା ଦେଉ ଅଛନ୍ତି ଯେ ସେମାନେ ଉପର ଲିଖିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ ନିମନ୍ତେ ବିହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ନରପତିମାନେ ଦଳେଇ ଭାବରେ ସଭାକର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ଯାହା ଆଦେଶ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ତଦନୁସାରେ ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ, କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ତାହା ପରୀକ୍ଷା କରିବାର ଅଧିକାର ଓ ଷ୍ଟେଟମାନଙ୍କର ଶେଷ ମନ୍ତ୍ରୀ ପୂର୍ବରୁ ସେ ବିଷୟର ଗୋଟିଏ ପାଣ୍ଡୁଲିପି (ବିଲ) ଖସଡା ତିୟାର କରିବାର ଅଧିକାର ସଭା ହାତରେ ରହିଲା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏପ୍ରେଲ ଦୁଇ ତାରିଖରେ ସହର ଯେଉଁ ଅଧିବେଶନ ହେଲା ତହିଁରେ ଭୂପାଲର ନବାବଙ୍କ ବଦଳରେ ନବନଗରର ଜାମ ସାହେବ ନରେନ୍ଦ୍ର-ମଣ୍ଡଳୀ ସଭାର ଚାନ୍‌ସେଲର ମନୋନୀତ ହେଲେ । କଚ୍ଛର ମହାରାଓ ପ୍ରୋଚାନ୍‌ସେଲର ପଦରେ ପୁନର୍ବାର ମନୋନୀତ ହେଲେ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଷ୍ଟେଟର ଶାସନ କର୍ତ୍ତାମାନେ ସଭାର ସ୍ଥାୟୀ କମିଟିର ସଭ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ମନୋନୀତ ହେଲେ :—ମହାରାଜା ରାଣା ଧୋଲପୁର, ମହାରାଜା ବିକାନୀର, ମହାରାଜ ପାନ୍ନା, ନବାବ ସାହେବ ଭୂପାଲ, ମହାରାଜା ପାଟିଆଲା, ମହାରାଜା ଆଲୱାର, ମହାରାଜା ରାଣା ଦୋଲପୁର, ମହାରାଜା ମହାରାଓ୍ୱଲ ଡୁଙ୍ଗରପୁର, ଓ ସାଙ୍ଗଲିର ଚିଫ୍ ।

ପୂର୍ବ ଚାନ୍‌ସେଲରଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀର ପ୍ରଶଂସା କରି ମହାରାଜା ଆଲୱାର ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଅଗ୍ରସର କଲେ । ବିକାନୀର ମହାରାଜା ନୂତନ ଚାନ୍‌ସେଲର ଜାମ ସାହେବଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ କଲେ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ନରେନ୍ଦ୍ରମାନେ ନବାବ ସାହେବଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ତାହାଙ୍କୁ ଅନେକ ପ୍ରଶଂସା କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ନିର୍ଦ୍ଧାରଣଟି ସର୍ବ ସମ୍ମତି କ୍ରମେ ଅତି ଆନନ୍ଦର ସହିତ ଗୃହୀତ ହେଲା । ଜାମ ସାହେବ ତାଙ୍କ ରାଜଧାନୀକୁ ଚାଲିଯାଇ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କର ଲିଖିତ ଅଭିମତକୁ ସର ଚାର୍ଲସ୍ ଓ୍ୟାଟସନ୍ ସଭାରେ ପାଠ କରିଥିଲେ ।

ସଭା ପକ୍ଷରୁ ମହାରାଜା କଚ୍ଛ ବଡ ଲାଟଙ୍କ ଭାଷଣର ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ ।

ଭୂପାଲ ନବାବଙ୍କ ହୃଦୟରେ ନରେନ୍ଦ୍ର ବର୍ଗ ଯାହା ପ୍ରଶଂସା କରି କହିଥିଲେ ମାନ୍ୟବର ବଡଲାଟ ମହୋଦୟ ତହିଁରେ ଏକ ମତ ହୋଇ ପୁନଶ୍ଚ ଯାହା କହିଲେ ତାହାର ମର୍ମ୍ମ ଏହି :—ଏହି ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆମ୍ଭର ଯେଉଁ ମିଳନ ହୋଇଅଛି ତହିଁରେ ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁତା ସର୍ବଦା ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ସମ୍ରାଟଙ୍କ ପ୍ରତିନିଧି ନରେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ଚେଷ୍ଟା କରିବେ ଏହି ଆଶା ମହାରାଓ କଚ୍ଛ ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି । ତହିଁରେ ଆମ୍ଭର କହିବାର ଏହି ଯେ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ସହିତ ଆପଣମାନଙ୍କର ବେଶିଦିନ ମିଳନର ଫଳରେ ମହାରାଓ କଚ୍ଛ ଯାହା ଆଶା କରିଅଛନ୍ତି ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ ।

ଏ ସଭାର କାର୍ଯ୍ୟ ଏପ୍ରେଲ ୨ ତାରିଖରେ ଶେଷ ହେଲା ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜର କେତେକ ପୁରାତନ ସଡକର ବିବରଣ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବି. ଏସ୍ ସି, ଏମ୍. ଆର. ଏ. ଏସ. ।
ଆର୍‌କିଓଲଜିକେଲ୍ ସ୍କଲାର୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସଡକ ରାସ୍ତାର ପରିମାଣ ମାଇଲ ୨୦୦ ଇଲରୁ ଅଧିକ । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ଅଧିକାଂଶ ସଡକ ଗତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତିଆରି ହୋଇଅଛି । ସେହି ସବୁ ରାସ୍ତାର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣ ଏହି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟର ପ୍ରଥମ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ।

ବିଶୋଇ-ଯଶିପୁର ସଡକ ମଧ୍ୟରେ ଖଡକେଇ ନାମରେ ଗୋଟିଏ ନଦୀ ଅଛି । ସେହି ନଦୀର ମଝିରେ ଗୋଟିଏ ଇଟାର ଖମ୍ବ ଅଛି । ଅନେକ ବାଟୋଇ ଗଲାବେଳେ ତାହା ଲକ୍ଷ କରି ଥିବେ ଓ ସେହି ଖମ୍ବଟି କଅଣ ତାହା ଜାଣିବାକୁ ସେମାନଙ୍କର କୌତୂହଳ ଜନ୍ମି ଥିବ । ପୂର୍ବେ ଏହି ସ୍ଥାନରେ ନଦୀ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ପୋଲଥିଲା । ସେହି ପୋଲଟି ବୋଧହୁଏ ପ୍ରବଳ ବନ୍ୟା ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଦିନରୁ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଅଛି । ଏହି ସ୍ତମ୍ଭଟି ସେହି ପୋଲର ଭଗ୍ନାବଶେଷ । ବୋଧ ହୁଏ ଏକଥା ଅନେକ ଲୋକ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଯେଉଁ ରାସ୍ତା ସକାଶେ ଏହି ପୋଲ ତିଆରି ହୋଇଥିଲା ତାହା ସେ ସମୟରେ ଗମନାଗମନର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ପଥ ଥିଲା ।

ଭାରତବର୍ଷର ପୁରାତନ ଜରିବନକ୍ସାରେ ସେହି ରାସ୍ତାଟି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟ ଦେଇ ମେଦନୀପୁର ଠାରୁ ସମ୍ବଲପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିବାର ଜଣା ଯାଏ । ସେହି ପୁରାତନ ନକ୍ସାରେ ଗୋଟିଏ ମୋଟା ଗାର ଦ୍ୱାରା ସେହି ରାସ୍ତାଟି ଚିହ୍ନିତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ସଡକକୁ "କଲିକତା-ବୋମ୍ବେ-ଡାକ-ସଡକ" ବୋଲି କୁହା ଯାଉଥିଲା । କିନ୍ତୁ ପରେ ଏ ରାସ୍ତାଟି ବ୍ୟବହୃତ ହେଲା ନାହିଁ । ସେହି ରାସ୍ତାର କେବଳ ବିଶୋଇ ଠାରୁ ଯଶିପୁର ଅଂଶଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି । ସେହି ରାସ୍ତାର ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଂଶ ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ବିଶୋଇ ଠାରୁ ଶିରିଣା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ବାଣପୁର ଠାରୁ ଷ୍ଟେଟର ଶେଷ ସୀମା ବୈତରଣୀ ନଦୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଂଶଟି ପରିତ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ରାସ୍ତାଟି ପୂର୍ବେ ଯେ ଏଠାରେ ଥିଲା ତାହାର କୌଣସି ଚିହ୍ନ ଭାରତବର୍ଷର ନୂଆ ଜରିବନକ୍ସାରେ ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ ।

ମୁଗଲ-ଶାସନ ପୂର୍ବରୁ ଏହି ସଡକର ଜରିବ ଓ ନିର୍ମାଣ

Digitized by srujanika@gmail.com

କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇ ଥିଲା । ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ହିତ ସାଧନୋପଯୋଗୀ ଏହି ରାସ୍ତାଟିକୁ ମହାରାଜ ଯଦୁ ନାଥ ଭଞ୍ଜ କରାଇ ଥିବାରୁ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ତାହାଙ୍କୁ ଖିଲତ ପ୍ରଦାନ କରି ଥିଲେ । ସରଜନ ମାଲ୍‌କୋମ୍ ସାହେବ ସେହି ରାସ୍ତା ତିଆରି ସମ୍ବନ୍ଧେ ଯେଉଁ ମତ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ତାହା ୧୮୩୭ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ମାସର "ଇଣ୍ଡିଆ ଏଣ୍ଡ କଲୋନିଏଲ ମେଗେଜିନ" ନାମକ ପତ୍ରିକାରେ (୧୪୧ ପୃଷ୍ଠା) ଉଦ୍ଧୃତ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ମତର ମର୍ମ୍ମ ଏହି :—

"କଲିକତା ଠାରୁ ନାଗପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ସଦର ରାସ୍ତା ତିଆରି ହେଲେ ତାହା ଦ୍ୱାରା ରାଜନୀତି, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଯୁଦ୍ଧ ବିଷୟରେ ବଡ଼ ସୁବିଧା ହେବ" ।

ଏହି ରାସ୍ତା ସମ୍ବନ୍ଧରେ କଟକସ୍ଥିତ କରଦ ରାଜ୍ୟସମୂହର ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ସାହେବ, ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ-ଯୁଡିସିଏଲ ଡିପାର୍ଟ-ମେଣ୍ଟର କଲିକତାସ୍ଥିତ ଡେପୁଟି ସେକ୍ରେଟେରିଙ୍କ ନିକଟକୁ ୩ ୧୮୩୧ ମସିହା ଏପ୍ରେଲ୍ ମାସ ତା ୩୦ ରିଖରେ ଯେଉଁ ପତ୍ର ଲେଖିଥିଲେ ତହିଁରୁ କେତେକ ଅଂଶ ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଗଲା ।

"କାଉନ୍‌ସିଲର ମାନ୍ୟବର ଭାଇସ୍ ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ ମହୋଦୟଙ୍କ ଅବଗତି ନିମନ୍ତେ ଆମ୍ଭେ ଆନନ୍ଦର ସହିତ ପ୍ରକାଶ କରୁଁ ଯେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ଶେଷ ହୋଇଅଛି । ଆମ୍ଭେ ଯେଉଁ ସବୁ ସମ୍ବାଦ ପାଇ ଅଛୁଁ ତହିଁରୁ ଏହା ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ତହିଁରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ରାସ୍ତା ଦୁଇ ସାଖରେ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ପରିଷ୍କାରକରା ଯାଇଅଛି, ଅନେକ ଛୋଟ ୨ ପୋଲ ତିଆରି ହୋଇ ଅଛି ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ପୋଲ ଓ ରାସ୍ତାର ଅନେକ ଅଂଶ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଭାବରେ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଅଛି ।

"ପ୍ରଥମେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଭାବି ଥିଲେ ଯେ ଏଥିରେ ବହୁତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ ହେବ, କିନ୍ତୁ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ ଏଥିରେ କୌଣସି ଖରଚ ପଡ଼ ନାହିଁ । ମୋ ଇଚ୍ଛା ଅନୁସାରେ କେଉଁଝର ଓ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ରାଜାମାନେ ଅତିଶୟ ଆଗ୍ରହ ପୂର୍ବକ ଏହି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଅଛନ୍ତି । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ କର ନିଜ ଭଣ୍ଡାରଖାନାରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟଟି ହୋଇଥିଲା । ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଯେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅଛନ୍ତି ତାହାର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ସେମାନେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟରୁ କିଛି ସମ୍ମାନ ପାଇବା ଉଚିତ" ।

ଷ୍ଟେଟର ପବ୍ଲିକ ଓ୍ୟାର୍କ୍ସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗଡଜାତ ନଦୀ ଉପରେ ପୁରୁଣା ପୋଲ ସ୍ଥାନରେ ଗୋଟିଏ ପୋଲ ତିଆରି କରୁଅଛନ୍ତି । ଲୁହା କଡ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏ ପୋଲ ତିଆରି ହେଉଅଛି । ନଦୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଶହ ବର୍ଷରୁ ଉପର ପୁରୁଣା ଖମ୍ବ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଉଅଛି । ସେହି ଖମ୍ବର ଯେଉଁ ଅଂଶ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଥିଲା ତାହା ନୂଆ ଭାବରେ ତିଆରି କରା ଯାଉଅଛି । ଚିଫ୍ ଇଞ୍ଜିନିୟର ଏହି ପୋଲ ତିଆରି କାର୍ଯ୍ୟର ଯେଉଁ ବିବରଣ ପ୍ରକାଶ କରିବେ ତାହା ଏହି ଗେଜେଟରେ ଯଥା ସମୟରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ । "ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କଲୋନିଏଲ୍ ମେଗେଜିନ୍‌ର" ୧୮୩୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟାରେ "ବୋମ୍ବାଇ-କଲିକତା" ସମ୍ବନ୍ଧ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ତାହା ପାଠ କଲେ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ସମ୍ବଲପୁରର ସୁଦକ୍ଷ ପୋଷ୍ଟ ମାଷ୍ଟର ଡାକ ଖିବା ଆସିବାର ଗୋଟିଏ ନୂଆ ବାଟ ଖୋଲି ଥିଲେ । ଏହି ନୂଆ ରାସ୍ତାଟିର ଦୂରତା ବୋମ୍ବାଇ-କଲିକତା ରାସ୍ତା ଠାରୁ ମାତ୍ର ୪୦ ଇଲ୍ କମ୍ ଥିଲା । ଲେଫଟ୍‌ନେଣ୍ଟ କର୍ଣ୍ଣେଲଙ୍କ ଭଳି ଲିଖିତ ବିବରଣରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ପ୍ରଥମେ ସେହି ଡାକ ରାସ୍ତାଟି ମହଦା ପଲ୍‌ସା, ଗୁଡା ପଲ୍‌ସା, ଭେଗ୍ରା, ସୁସୁରୁଲି ଓ ଗୋସଦା ଗ୍ରାମ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଯାଇ ଥିଲା । ନକ୍ସାରେ ରାସ୍ତାର ନିଦର୍ଶନ ସକାଶେ ଯେଉଁ ଗାର କଟା ହୋଇ ଅଛି ତହିଁରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ସେ ରାସ୍ତାଟି ଯଶିପୁର, କଟ କରଞ୍ଜିଆ, ବାଉଦଲ ବାଟେ ଗୋସଦା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଥିଲା । ଯଶିପୁର ଠାରୁ ଗୋସଦା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ରାସ୍ତାଟି ଭାଣ୍ଡ ମାରିଲା ପରି ସଳଖ ଭାବରେ ଥିଲା । ସେହି ବିବରଣରୁ ପୁନଶ୍ଚ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ଯଶିପୁର ନିକଟସ୍ଥ ଛେଲିଗୁଡ଼ିଆ ପାଟି ପାଖରେ ସେହି ରାସ୍ତାର ଦିଗ ବଦଳି ଥିଲା । ସମ୍ବଲପୁରରୁ କଲିକତା ଫେରିବା ସମୟରେ ଲେଫଟ୍‌ନେଣ୍ଟ କର୍ଣ୍ଣେଲ ୩ ୧୮୩୮ ମସିହା ଜୁନ୍ ୩ ତାରିଖର ଡାଇରିରେ ଭଳି ଲିଖିତ କଥା ଲେଖି ଥିଲେ ।

"ଯୁନ ତା ୩ରିଖ—

ବୁଲି ଅଭାବ ହେତୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଗୁଡ଼ାସଲ୍‌ସା ଠାରୁ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ । ତହିଁ ନୂଆ ଗାଁ ଅଭିମୁଖରେ ଯାତ୍ରା କଲି; ରାସ୍ତା ମଧ୍ୟରେ ଏହି ନୂଆ ଗାଁଟି ଡାକର ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁକାମ; ଏହି ରାସ୍ତାର ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନରେ କାଦୁଅ ହୋଇ ଥିବାରୁ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଯିବା ସୁଖକର ହୋଇ ନ ଥିଲା । ମୁଁ ବଡ଼ ଧୀରେ ୨ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଥିଲି, ମୋର ଇପ୍ସିତ ସ୍ଥାନରେ ଦିନ ଗୋଟାକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପହଞ୍ଚି ପାରି ନ ଥିଲି । ମାତ୍ର ୬ ଇଲ ବାଟ ଅତିକ୍ରମ କରି ଥିଲି । ସେହି ରାସ୍ତାଟି ପୂର୍ବ ଦିଗରୁ ଟିକିଏ ଦକ୍ଷିଣ ଆଡ଼କୁ ବାଙ୍କି ଥିଲା । ସେ ସବୁ ଯାଗା ସାଧାରଣତଃ ଯେପରି ହୋଇ ଥାଏ ସେହି ପରି ଉଚ୍ଚ ନୀଚ ହୋଇ ଥିଲା । ୩।୪ ମାଇଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାସ୍ତାଟି ପତଳା ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ଯାଇ ବାଦାମପାହାଡ଼ ଓ ଯଶିପୁର ବଡ଼ ନିକଟସ୍ଥ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଖୋଲା ମଇଦାନରେ ପହଞ୍ଚି ଅଛୁ । ଆଠ ମାଇଲ ପରେ ମହର୍ଦ୍ଦୀପଲସା ନାମକ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମରେ ପହଞ୍ଚିଲି । ସେଠାରେ କମ୍ପାସ ଦ୍ୱାରା 'ବେଆରିଂ' ନେଇ ସେ ସ୍ଥାନର ଉପର ଭାଗର ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟମାନ ନକସା କଲି । ତାହା ପରେ ସେଠାରେ ବିଶ୍ରାମ କରି ଆହାର କଲି । ପରେ ଅନ୍ୟ ମୁହାଣକୁ ବାହାରିଲି । ମାଇଲିଏ କିମ୍ବା ମାଇଲିକରୁ ବେଶି ବାଟ ପ୍ରଥମେ ସମତଳ ଭୂମିଉପରେ ଗଲି । ତତ୍ପରେ ରାସ୍ତାଟି ବାଦାମ ପାହାଡ଼ ଉପର ଦେଇ ଯାଇ ଅଛି । ଏଠାରୁ ତିନି ମାଇଲ ଦୂରରେ ଯଟିପୁରଠାରେ ବାଦାମ ପାହାଡଶ୍ରେଣୀ ଶେଷ ହୋଇ ଅଛି । ରାସ୍ତା ମଧ୍ୟରେ ଛୋଟ ଛୋଟ ଗ୍ରେଟ ଝୁଙ୍ଗୁରିଅଛି । ଯିବା ଆସିବା ସମୟରେ ତାହା ଉପରକୁ ଉଠି ପୁଣି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇବାକୁ ହୁଏ । ବୋଝାଇ ବଳଦ କିମ୍ବା ଘୋଡା ପ୍ରଭୃତି ପଶୁ ସେ ବାଟେ ଯିବା ଆସିବା କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହି ବାଟେ ପାଲିଙ୍କିରେ ଯିବା ଆସିବା ବଡ କଷ୍ଟକର । ମୁଁ ସମୁଦାୟ ରାସ୍ତାଟି ଚାଲି ଗଲି । ମୁଁ ସମ୍ବାଦ ପାଇଲି ଯେ ଏହି ପାହାଡ ଚାରି ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ଘୁରୁଣିଆ ରାସ୍ତା ଅଛି । ସେହି ଘୁରୁଣିଆ ରାସ୍ତା ବାଟେ ଗଲେ ତିନିଦିନର ନାମକ ଘାଟି ପାର ହେବାକୁ ପଡିବ ନାହିଁ । ଏହି ବର୍ଷ ଭ୍ରମଣ ସମୟରେ ଏହି କଥାଟି ଠିକ ଥିବାର ଜାଣି ଅଛି । ଏ ରାସ୍ତାର ବିବରଣ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଲେଖିବି । ଘାଟି ଠାରୁ ନୁଆଗାଁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥାନ ଘନ ଅରଣ୍ୟରେ ଆବୃତ, କିନ୍ତୁ ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ରାସ୍ତାଟି ଭଲ ।

ନୁଆ ଗାଁ ବିଷୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବେଶି କିଛି ଲେଖିବି ନାହିଁ । କେବଳ ଏତିକି ମାତ୍ର କହୁ ଅଛି ଯେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଘାଟି ଜଙ୍ଗଲରେ ମଧ୍ୟରେ ଖଣ୍ଡିଏ ପାହାଡତଳିଆ ଯାଗା ଅଛି । ସେଥିରେ ପୂର୍ବେ ଅନେକ ଲୋକ ବାସ କରୁଥିଲେ । ସେହି ପରଗନାର ନରେନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କ ମାଲିକ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜାଙ୍କର ମନାନ୍ତର ହେତୁରୁ ଯେଉଁ କୋଚ୍ଚି ମେଳ ହୋଇଥିଲା ସେହି ମେଳ ସମୟରେ ଏ ସ୍ଥାନଟି ଧ୍ୱଂସ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ଯାଗାଟି ଘୋର ଅରଣ୍ୟରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ସ୍ଥାନର ପଶ୍ଚିମ ପ୍ରାନ୍ତରେ ନୁଆ ଗାଁ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହି ଉପତ୍ୟକା ତଳକୁ ପ୍ରାୟ ମାଇଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡାକିଯିବା ଆସିବା କରିବାର ବାଟ ଅଛି । ଚାରି ଗୋଟି ଡାକର ମୁକାମ ଅଛି । ଯଥା—ନୁଆ ଗାଁ, (ଯେଉଁ ଠାରେ ମୁଁ ତେମ୍ବୁ ପକାଇ ଥିଲି) ଅଳୁନିବଲି, ପୁରୁଣାପାଣି ଓ କୁରୁମବଲି । ଏହି ଶେଷୋକ୍ତ ସ୍ଥାନଟି ପୂର୍ବ ପ୍ରାନ୍ତରେ ଓ ଜଡେଇ-ମଡ଼ନ-ଘର ଘାଟି ଉପରେ ଅବସ୍ଥିତ । ସମତଳ ଭୂମିକୁ ଆସିବାକୁ ହେଲେ ସେହି ଘାଟି ବାଟ ଦେଇ ଆସିବାକୁ ହେବ" ।

ରାଜ୍ୟର ଏହି ଅଂଶର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ସେହି ଦିନ ଠାରୁ ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଇଅଛି । ଲୁହା ଖାଣି ହେତୁରୁ ଗୁରୁମହିଷାଣୀ ଓ ବାଦାମପାହାଡ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବଢିଅଛି । ଯଟିପୁର, ଗୁଡୁଗୁଡିଆ, ଚହଲ୍ ଓ ତାଳବନ୍ଦ କାଠ ବ୍ୟବସାୟର କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇଅଛି । ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟିର ଅନେକ ଗ୍ରାମରେ ଟସର ବ୍ୟବସାୟର ଉନ୍ନତି ହୋଇଅଛି । ରାଇରଙ୍ଗପୁର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଲାଖ ବ୍ୟବସାୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବଢିଅଛି । ସେହି ସ୍ଥାନର ଲୋକେ କେତେକ ପରିମାଣରେ ସଭ୍ୟ ସମାଜର ରୀତି ନୀତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ଅଛନ୍ତି ; ତଥାପି, "ଇଷ୍ଟ ଇଣ୍ଡିଆ କଲୋନିଏଲ୍ ଗେଜେଟ"ରେ ବମ୍ବାଇ-କଲିକତା ସଡକର ଉପକାରିତା ବିଷୟ ଲେଖାହେବା ସମୟରେ ଯେଉଁ ମତ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ତାହା ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଠିକ୍ ଏହି ଅଂଶ ପ୍ରତି କେତେକ ପରିମାଣରେ ଖାଟି ପାରିବ । ସେହି ମତର ମର୍ମ୍ମ ଏହି :—

"ଏହାର ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥାନ ଜଙ୍ଗଲରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ବନ୍ୟ ଜନ୍ତୁର ନିବାସ । ସ୍ଥାନେ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଚାଷଜମି ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଚାଷିମାନେ ଅତି ଅନୁନ୍ନତ । ଦେଶଟିର ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଉପତ୍ୟକା ପାହାଡତଳିଆ ଜମି) ଅଛି । ଏଥିରେ ଖୁବ୍ ଭଲ ଚାଷ ହୋଇ ପାରିବ । ସରୁଯାତାର ଉନ୍ନତି ହେଲେ ଏ ସ୍ଥାନଟି ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ଗ୍ରାମ ଓ ନଗରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ପାରିବ । ଏହି ବିସ୍ତୃତ ଭୂମି ଖଣ୍ଡର ଉତ୍ପନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିଷୟ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନର ଲୋକଙ୍କୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଜଣା ନାହିଁ । ଏହି ସ୍ଥାନ ସାଧାରଣତଃ ସୁନ୍ଦର ଜାମିକା କାଠରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ଟସର ଓ ଲାଖ ଏ ସ୍ଥାନରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଜାତ ହୁଏ । ପ୍ରାୟ ସବୁ ପାହାଡରେ ବିଶେଷତଃ ପୂର୍ବ ଦିଗର ପାହାଡ ମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ଲୁହା (Iron ore) ଅଛି" ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପଲ୍ଲୀ-ବିଦ୍ୟାଳୟ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଉଷା ଘୋଷ ।

ଜର୍ମ୍ମାନୀରେ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ବିଶେଷ ଧରଣର ବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଛି । ସେହି ସବୁ ବିଦ୍ୟାଳୟକୁ ଜର୍ମ୍ମାନୀ ଭାଷାରେ 'ଉଇଅଟ ଶେଙ୍ଗଲଶେ' 'ଫ୍ରଉଏନ ସ୍କୁଲେନ୍' 'ଅଉଫ-ଡେମଲେଣ୍ଡେ' 'ଗ୍ରାଇଫେନଷ୍ଟାଇନର ଭରବୁଣ୍ଡ' ବୋଲାଯାଏ । ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଜର୍ମ୍ମାନିଦେଶରେ ବିଦ୍ୟା ଓ ସଭ୍ୟତା ଶିକ୍ଷାର ସୁନ୍ଦର ସ୍ଥାନ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ମୁହିଁରୁ ଶୁଣାଯାଏ ଯେ 'ଗ୍ରାମକୁ ଯାଅ, ଗ୍ରାମକର ' । କାରଣ, ଅଧିକାଂଶ ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ବଡ଼ ସହର ମାନଙ୍କରେ ରହିବା କଷ୍ଟକର ହୋଇଅଛି । ଏହାର ହେତୁ ଏହି ଯେ ଲୋକଙ୍କର ସାଂସାରିକ ଖରଚ କ୍ରମେ ବଢ଼ୁଅଛି ଏବଂ ଉପାର୍ଜ୍ଜନ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଊଣା ହେଉଅଛି । ଭାରତରେ ଅଧିକାଂଶ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ରହିବାର ସୁବିଧା ଥିବାରୁ ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ଉପରେ ନିର୍ବାହ ହେବ ତହିଁର କଟକଣା କରିବା ସକାଶେ ଲୋକେ ସହର ଛାଡ଼ି ଗ୍ରାମକୁ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରୁଅଛନ୍ତି । ବହୁ କାଳରୁ ଭାରତ ବର୍ଷ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ ବୋଲି ଖ୍ୟାତ । ବେକାର ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କମାଇବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରଥମେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ବିଧେୟ ।

ଜୀବନ ଯାତ୍ରା ନିର୍ବାହ କରିବା ସକାଶେ ଭାରତର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସମୁଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସମାଜ ଓ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନଙ୍କର ଯଥେଷ୍ଟ ଦାୟିତ୍ୱ ଅଛି । ଅତଏବ ସମାଜ ଓ ପରିବାର ମଧ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କର ସମୁଚିତ ସାହାଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ । ସେଥିପାଇଁ ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ପରି ସେମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଆବଶ୍ୟକ । ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ଊଣା ହେଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଦେଶର ସର୍ବତ୍ର ଏପରି କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ବିଦ୍ୟାଳୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଯହିଁରେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ଗୃହକର୍ମ୍ମ ପରିଷ୍କାରର ଆୟ ବ୍ୟୟ ଓ ସାମାଜିକ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇ ପାରିବେ ।

ଜର୍ମ୍ମାନୀର ନାନାସ୍ଥାନରେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଗୋ ୩୦ ଟି ସ୍କୁଲ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ସ୍କୁଲ ନିମନ୍ତେ ନୂଆ ଘର ତିଆରି ହୋଇଅଛି । କିନ୍ତୁ ଅଧିକାଂଶ ସ୍କୁଲ ପୁରୁଣା ଘରେ ହେଉ ଅଛି; ସେହି ସବୁ ପୁରୁଣା ଘର ପୂର୍ବେ ଅନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମ୍ମର ମାତାଙ୍କଙ୍କ (Nuns) ରହିବା ସକାଶେ କେତେକ ସୁନ୍ଦର ମଠ ଥିଲା । ସେ ସବୁ ମଠରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍କୁଲ ହେଉଅଛି । ମାତାଙ୍କାମାନେ ଯେଉଁ କୋଠରୀରେ ରହୁଥିଲେ ତହିଁରେ ବାଳିକାମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଅଛନ୍ତି ଓ ସେମାନେ ମଠର ଅଗଣା, ଚଉପାଟୀ ଓ ଦଲାଣ ପ୍ରଭୃତିରେ ଥାଇ ଆନନ୍ଦରେ କାମ କରୁଅଛନ୍ତି । ଘର ଠାରେ ଉପର କୃଷି, ବଗିଚା ପ୍ରଭୃତି କାମ କରିବାକୁ ହେବ ତାହା ଶିଖାଇବା ଲାଗି ସେହି ସ୍କୁଲ ମାନଙ୍କରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଆୟୋଜନ ଓ ସରଞ୍ଜାମ ଅଛି । ସେଠାରେ ବଡ଼ ବଗିଚା, ବିଲ, ଗୃହପାଳିତ ପକ୍ଷୀ ରହିବାର ସ୍ଥାନ, ଦୁଧର କାରଖାନା ଅଛି । ଗ୍ରାମରେ ଘରକରି ରହିଲେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବିଷୟ ଶିଖିବା ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ଶିଖିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସ୍କୁଲ ମାନଙ୍କରେ କରାଯାଇଅଛି । ବାଳିକାମାନେ ଦଳ ଦଳ ହୋଇ କାମ କରନ୍ତି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରକାର କାମକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ କ୍ରମେ କ୍ରମେ କରୁଛି ସମୟ ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଏହିଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଛଡ଼ା ବିଜ୍ଞାନ ଓ ଅର୍ଥ ଶାସ୍ତ୍ର ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । କବିତା ଓ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ବାଳିକାମାନେ ନିଜେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ବୋର୍ଡ଼ିଂ ଘରେ ରହନ୍ତି ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ ଆପଣା ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ମୁଖିଆ (ବଡ଼ଗୃହ) ମନୋନୀତ କରନ୍ତି । ସେହି ମୁଖିଆ ବା ବଡ଼ଗୃହ ଜଣକ ଦଳର ଭଲ ମନ୍ଦ ବୁଝେ । ଖେଳରେ ଓ କାର୍ଯ୍ୟରେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପର ସଦ୍ଭାବ ଥାଏ । ଏହି ସବୁ ସ୍କୁଲରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅଛି ।

ଦୁଇ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସାୟଗତ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ଯଥା :—

(୧) ଗ୍ରାମରେ ରହି ଆପଣା ଘରର ଆୟ-ବ୍ୟୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପରେ କରିବାକୁ ହେବ ତହିଁର ଶିକ୍ଷା (୨) ଗ୍ରାମରେ ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟର ଉପରେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ତାହାର ଶିକ୍ଷା । ଏହି ଶିକ୍ଷା ପାଇଥିବା ବାଳିକାମାନେ ଗ୍ରାମମାନଙ୍କରେ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ସ୍ୱରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ କରିପାରିବେ । ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ହେବାକୁ ହେଲେ ବ ୫½ ବର୍ଷ ଠାରୁ ବ୍ୟର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିବାକୁ ହେବ ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସ୍କୁଲରେ ଘରର ଆୟ ବ୍ୟୟ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ସେହି ସ୍କୁଲରେ ଏକ ବରଷ, କୌଣସି ଗ୍ରାମର ଗୃହସ୍ଥ ଘରେ ଶିକ୍ଷାନବିସ ସ୍ୱରୂପ ଦୁଇ ବରଷ, 'ଉଇଅଟ ଶାଙ୍ଗଲଶେଫ୍ରଉଏନ ସ୍କୁଲେନ୍ ସ୍କୁଲରେ' ଦୁଇ ବରଷ, ପଢ଼ାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବା ପାଇଁ ଏକ ବରଷ ଏହିପରି ଛଅ ବର୍ଷ ପଢ଼ିବାକୁ ହୁଏ । ଗ୍ରାମରେ ରହି ଉପରେ ଘର କରଣା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚଳାଇବାକୁ ହେବ କେବଳ ଏତିକି ବିଷୟ ଶିଖିବାକୁ ହେଲେ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଓ ଅଳ୍ପ ଖରଚ ଲାଗିବ ଯଥା :—କୌଣସି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୃହସ୍ଥ ଘରେ ରହି ଦୁଇ ବରଷ ଶିକ୍ଷାନବିସ ଭାବରେ ଗୃହସ୍ଥ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବାକୁ ହେବ ଓ ଉଇଫଟ ଶାଫଟିଲରେ ଓ ଫ୍ରଉଏନ ସୁଲେନ୍‌ରେ ଏକ ବରଷ କାମ ଶିଖିବାକୁ ହେବ, ଏହିପରି ତିନ ବର୍ଷ ଶିଖିବାକୁ ହେବ । ଉପରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟ ଲେଖାଗଲା ସେହି ଶିକ୍ଷା ପାଇଥିବା ବାଳିକାମାନେ ଗୃହସ୍ଥର କିମ୍ବା କୌଣସି ବିଦ୍ୟାଳୟର ମେନେଜର ହୋଇ ପାରିବେ । ଉପରଲେଖିତ ବ୍ୟବସାୟ ଶିକ୍ଷା ଛଡା ଯେଉଁ ବାଳିକାମାନେ ଗୃହ କାର୍ଯ୍ୟର ଆୟ ବ୍ୟୟ ସମ୍ବନ୍ଧେ ସାମାନ୍ୟ କିଛି ଶିକ୍ଷାକରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗୃହ-କର୍ତ୍ତ୍ରୀ ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ଏହିଲି ଗୃହକର୍ମ୍ମ ଶିକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ସେମାନଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତରେ ଉପକାର ହେବ ବୋଲି ମନେକରି ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ବରଷେ ମାତ୍ର ପଢିବାକୁ ହେବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ପ୍ରସ୍ତାବ କରା ଯାଉଅଛି ଯେ ଜର୍ମ୍ମାନି ବାଳିକାମାନେ ଲେଖାପଢା ଶିଖିସାରି ଘରକରଣା ଓ ଶିଳ୍ପାଦି କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବାକୁ ବାଧ ହେବେ । ତାହାହେଲେ ସବୁ ବାଳିକା-ମାନେ ସମାନ ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଶିକ୍ଷା ପାଇ ପାରିବେ । ବାଳିକାମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାମରେ ରଖି ସେଠାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବା ରୁ ସେମାନେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକର ନିର୍ମ୍ମଳ ବାୟୁ ସେବନ ଓ ପଲ୍ଲୀଜୀବନର ଅନନ୍ତ ଉପଭୋଗ କରିବାର ସୁବିଧା ପାଆନ୍ତି ।

ଅମ୍ମମାନଙ୍କର ଏହି ଭାରତବର୍ଷରେ ଏହିପରି କେତେ ଗୁଡିଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷାର ସ୍କୁଲ ହେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ କି ?

ବିହାର ଓଡିଶା ପ୍ରଦେଶର ସହଯୋଗ ସମିତି ।

ବିହାର ଓଡିଶାର କୋଅପରେଟିଭ୍ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ ଯେଉଁ ରିପୋର୍ଟ ଦାଖଲ କରିଥିଲେ ତାହା ଉପରେ ବିହାର ଓଡିଶାର ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ତାଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି ।

ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ମନ୍ତବ୍ୟରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ରିପୋର୍ଟର ଅଦ୍ୟରେ ସହଯୋଗ ବିଷୟର ଇତିହାସ ସମାଲୋଚନା କରା ଯାଇଅଛି । ତାହାପରେ ସହଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନାନା ବିଷୟ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ଲେଖା ହୋଇଅଛି । ଏଥିରେ ପ୍ରାଦେଶିକ କୋଅପରେଟିଭ୍ ବେଙ୍କ ଓ କୋଅପରେଟିଭ୍ ସଂଘ ଏବଂ ତାହାର ଗଠନ ରୀତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ରୂପେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇ ଥିବାରୁ ରିପୋର୍ଟଟି ବଡ଼ ଉପାଦେୟ ହୋଇଅଛି । ଏଥିରେ '୨୬୫ ଗୋଟି ଭିନ୍ନ' ବିଷୟର ସୁପାରିଶ କରା ଯାଇଅଛି ଓ ଜାଣିବାର ସୁବିଧା ସକାଶେ ସେହି ସମସ୍ତ ବିଷୟ ରିପୋର୍ଟର ଶେଷରେ ଏକ ଜାଗାରେ ଛପା ହୋଇଅଛି । ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହି ସୁପାରିଶ ବିଷୟ ଗୁଡିକ ଅତି ସାବଧାନରେ ପରୀକ୍ଷା କରିବେ ବୋଲି ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତାବ କରିଅଛନ୍ତି । କେହି ଏ ବିଷୟରେ କୌଣସି ସମାଲୋଚନା କିମ୍ବା ଟିକାଟିପ୍ପଣି ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ଠାକୁ ପଠାଇଲେ ତାହା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସେହି ସମୟରେ ଆନନ୍ଦର ସହିତ ବିଚାର କରିବେ । ପୃଥିବୀର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାର ଅବନତି ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ଯେ କୋଅପରେଟିଭ୍ କାର୍ଯ୍ୟର କୌଣସି କ୍ଷତି ଘଟି ନାହିଁ । ଏହା ଠିକ ବାଟରେ ଚାଲିଅଛି ।

ତଦନ୍ତ କମିଟି ଯେଉଁ ସବୁ ସୁପାରିଶ କରିଅଛନ୍ତି ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ନିମ୍ନରେ କେତେଗୋଟି ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା ।

ଲୋକଙ୍କର କେବଳ ସଂଗତ ତାଲିକା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯେ ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଆଯିବ ତାହା ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଟଙ୍କା କରଜ ନେବେ ତାହାଙ୍କର କରଜ ଟଙ୍କା ସୁଝିବାରବାର କ୍ଷମତା ଅଛି କି ନା ତାହା ଋଣ ଦେବା ପୂର୍ବରୁ ବିବେଚନା କରିବାକୁ ହେବ ।

କରଜ ନେଇ ଯଦି କୌଣସି ଲୋକ ସୁଝିନ ପାରିବାର ଦେଖାଯିବ ତେବେ ତାହାଙ୍କ ଠାରୁ ଏକାଥରକେ ସମୁଦାୟ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କୃଷି ବିଷୟକ ଋଣ ନିୟମରେ କିଛିଟଙ୍କା ଦେଇ ତାଙ୍କର ଋଣ ସୁଝିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବଢାଇବାକୁ ହେବ ।

ସୋସାଇଟିର ସଭ୍ୟମାନେ ଅନ୍ୟ ମହାଜନଙ୍କ ଠାରୁ ଯେଉଁ ଟଙ୍କା କରଜ କରିଥିବେ ସେହି କରଜ ଟଙ୍କା ସୁଝିବା ଲାଗି ସେମାନଙ୍କୁ ସୋସାଇଟିରୁ ଋଣ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେପରି ପ୍ରଥା ଏକାବେଳେକେ ରହିତ କରିଦେବା ଉଚିତ । କିନ୍ତୁ କୌଣସି ମହାଜନ ଠାରୁ କିଛି ସମୟପୂର୍ବରେ କେହି ଲୋକ ସାମାନ୍ୟ ଟଙ୍କା କରଜ କରିଥିଲେ ତାହା ସୁଝିବା ସକାଶେ ତାଙ୍କୁ ସୋସାଇଟିରୁ ଟଙ୍କା କରଜ ଦିଆଯାଇ ପାରେ । ଏହା ଛଡା ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କରଜ ଟଙ୍କା ସୁଝିବା ନିମନ୍ତେ କାହାର ଋଣ ନେବାର ଦରକାର ହେଲେ ସେ ବନ୍ଧକ ଦେଇ "ମର୍ଟଗେଜବେଙ୍କ"ରୁ ଟଙ୍କା ଋଣ ନେଇ ପାରିବେ । ନୂଆକରି

Digitized by srujanika@gmail.com

କିଣିବା ସକାଶେ ସୋସାଇଟିରୁ ଋଣ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ଓଡିଶା ଓ ଛତିଶଗଡ଼ରେ ଲାଭଜନକ କାର୍ଯ୍ୟ ହେତୁ ଅତିକାଳୀନ ଧାନ ଚାଉଳର କାରବାର କରି ଟଙ୍କା ମହାଜନର କାରବାର ସୋସାଇଟି କରିପାରିବେ ।

"ହାଟିଅଛ ରେଜିଷ୍ଟର"କୁ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ରଖିବାକୁ ହେବ । ଅବଶ୍ୟକୀୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ସେ ରେଜିଷ୍ଟରୀ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଲେଖା ହେବା ଉଚିତ । ଗୋରୁ ଗାଈ ପ୍ରଭୃତି ଗୃହପାଳିତ ପଶୁ "ହାଟିଅଛ ରେଜିଷ୍ଟରୀ"ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବ ; କିନ୍ତୁ କରଜ ଦେବା ସମୟରେ ସେହି ଗୋରୁ ଗାଈ ପ୍ରଭୃତିର ମୂଲ୍ୟ ହିସାବରେ ଆଣିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । କରଜ ପରିଶୋଧ କରିବାର କ୍ଷମତା ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଲୋକର ହାଟିସ୍ଥିତ ରେଜିଷ୍ଟରୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବା ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ ଯାହା ହେବ ତାହାର ଏକ ପଞ୍ଚମାଂଶରୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କା ତାକୁ କରଜ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ସୋସାଇଟିର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିଏ କେତେ ଟଙ୍କା କରଜ କରିପାରିବ ତାହା ସୋସାଇଟିର ସାଧାରଣ ଅଧିବେଶନରେ ସ୍ଥିର କରାଯିବ । ସୋସାଇଟି ଋଣ ଦେବା ସକାଶେ କେନ୍ଦ୍ର ବେଙ୍କରୁ କେତେ ଟଙ୍କା ନେଇ ପାରିବେ ତାହା ବିଭାଗୀୟ ଉପରିସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ମତରେ କେନ୍ଦ୍ର ବେଙ୍କ ଜଜେ ସ୍ଥିର କରିବେ । ଯେଉଁ ମେମ୍ବର ଯେତେ ଟଙ୍କା ଋଣ ନେବା ବିଷୟ ସୋସାଇଟିରେ ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବ ସେ ତାହାଁରୁ ଅଧିକ ଟଙ୍କା କରଜ ନେଲେ ସେହି ଅଧିକା ଟଙ୍କା ସକାଶେ ପଞ୍ଚମାନେ ଜମାଦାର ହେବେ । ସୋସାଇଟି ଓ ସୋସାଇଟିର ମେମ୍ବରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଋଣସମ୍ବନ୍ଧେ ଯେଉଁସବୁ ସାଧାରଣ ନିୟମ କରାଯାଇଅଛି ସେସବୁ ନିୟମ ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

ଅଳ୍ପ ଦିନ ସକାଶେ କରଜ ନେଲେ ବନ୍ଧକ ଦେବାର ପ୍ରୟୋଜନ ନାହିଁ । ଓଡିଶାର ଉପକୂଳ ସ୍ଥିତ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ, ବିହାରରେ ଓ ସମ୍ବଲପୁରରେ ଜୋତ୍ ଜମି ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବା ବିଷୟରେ ଲୋକଙ୍କର ଅନେକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଅଛି । ସୋସାଇଟି ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିବାର ସୁବିଧା ସକାଶେ ସେ ସବୁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ କଡାକଡି ଭାବରେ ନ ଧରି କୋହଳ କରିଦେବା ଉଚିତ ।

କୋଅପରେଟିଭ୍ ବିକ୍ରୀ ସମିତି ଗଠନ କରିବାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ, କାରଣ ଏ ପ୍ରଦେଶରେ ସେପରି ସମିତିରୁ ଭଲ ଫଳ ହୋଇ ନ ଥିବାର ଜଣା ଯାଇଅଛି ।

ବିହାର ଓଡିଶାର ବେଙ୍କିଙ୍ଗ ଅନୁସନ୍ଧାନ କମିଟି "କୋ ଅପରେଟିଭ ଗୋଦାମ" ଖୋଲିବା ବିଷୟରେ ଯେପରି ଉପଦେଶ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ତଦନୁସାରେ ଗୋଦାମ ଖୋଲିବାକୁ ଉତ୍ସାହ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ ଦୁଧ ବ୍ୟବସାୟର ସମିତି ସ୍ଥାପନ କରିବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

ଗୃହର ଉପଯୋଗୀ ସରଞ୍ଜାମ ବିକ୍ରୀ କରିବା ସକାଶେ 'ଗ୍ରାମ ସମିତିମାନ' କରାଯିବାର ଆବଶ୍ୟକ । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏ ସମିତିମାନ ଯେପରି ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଆସୁଅଛି ତାହାଁରୁ ବେଶି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଜମିରେ ଜଳ ମଡାଇବା ଓ ଜମିର ଖଜଣା ଦେବା ବିଷୟକ ସମିତିମାନ ସୁବିଧା ଜନକ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଥମେ ପରୀକ୍ଷାସୂତ୍ରେ ଖୋଲାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅନୁନ୍ନତ ଯାଗାରେ ଧାନ ଚାଉଳ ପ୍ରଭୃତି ଶସ୍ୟ ଜମା ରଖିବାର ଗୋଲା ଖୋଲାଗଲେ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ ।

ଯେଉଁ ଲୋକେ କଳ କାରଖାନା ପ୍ରଭୃତିରେ କାମ କରନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଋଣ ଟଙ୍କା ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଭୁଡେଣ୍ଡ ପାଣ୍ଠିରୁ ଯେପରି ଆଦାୟ କରା ନ ଯାଏ ସେ ବିଷୟରେ ରେଲ କମିଶନ୍ ସୁପାରିଶ କରିଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କୋଅପରେଟିଭ ସୋସାଇଟିର ଟଙ୍କା ଆଦାୟ କରିବା ବିଷୟରେ ସେ ସୁପାରିଶ ଖାଟାଇବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

କାରଖାନାର ମାଲିକମାନେ ଟଙ୍କା କରଜ ନେଲେ ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ଥିବା ପ୍ରଭୁଡେଣ୍ଡ ପାଣ୍ଠି ଟଙ୍କା ସେମାନଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ନାମରେ ସେମାନେ ଆବଦ୍ଧ ରଖିବେ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦିଆଯିବା, କାରଣ ସେମାନଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଲେ ପ୍ରଭୁଡେଣ୍ଡ ପାଣ୍ଠିରୁ ତାହାର କରଜ ଟଙ୍କା ଆଦାୟ ହୋଇ ପାରିବ । ଅଧିକ ଟଙ୍କା କରଜ ନେବା ବିଷୟରେ ଉତ୍ସାହ ଦିଆଯିବ ନାହିଁ ।

ଜମି ବନ୍ଧକ ରଖିବାର ବେଙ୍କ ଭଲ କଟକଣାର ସହିତ ଶୀଘ୍ର ଖୋଲା ଗଲେ ଉପକାର ହେବ । କେନ୍ଦ୍ର ବେଙ୍କରେ ଯେଉଁମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଟଙ୍କା ଅମାନତ ରଖି ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଯେପରି ବେଶି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ବେଙ୍କରେ ଟଙ୍କା ରଖନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ତାହାଁର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ । ସେମାନଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦର ହାର କିଛି ବୃଦ୍ଧି କରି ମଧ୍ୟ ଏହା କରିବା ଉଚିତ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ କେନ୍ଦ୍ର ବେଙ୍କମାନ କେବଳ ଅଳ୍ପ ଦିନ ସକାଶେ ଋଣ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି "ଭୂମି ବନ୍ଧକୀ ବେଙ୍କ" ଖୋଲିବା ସକାଶେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବେ ।

କେନ୍ଦ୍ର ବେଙ୍କ ସବୁ ଯେପରି ଆପଣା ଗୋଡରେ ଠିଆ ହୋଇ କାରବାର କରି ପାରିବେ ସେ ବିଷୟରେ ଉତ୍ସାହ ଦେବା ଉଚିତ । ବିଶ୍ୱାସ ଯୋଗ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ ବେଙ୍କ ସହିତ କେନ୍ଦ୍ରବେଙ୍କ ଯେପରି ଏକାଏକ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିବ ତାହାଁର ଅନୁମତି

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଧ୍ୟ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ । ପ୍ରାଦେଶିକ ବେଙ୍କ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବେଙ୍କକୁ ଟଙ୍କା ଦେବେ କି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ସେ କେବଳ ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର ନକରି ତାଙ୍କର ନିଜର ପରିଦର୍ଶନକର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସମ୍ବାଦମାନ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବେ ।

ପ୍ରାଦେଶିକ ବେଙ୍କ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ବେଙ୍କ ଉଭୟେ ସହଯୋଗର ନିୟମ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେଖି ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ।

ପ୍ରାଥମିକ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଋଣ ସୋସାଇଟି କେତେ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଋଣ ଆଣି ପାରିବେ ତାହା ବିଭାଗୀୟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ କେନ୍ଦ୍ରବେଙ୍କ ସ୍ଥିର କରିଦେବେ । ପ୍ରାଥମିକ ଋଣ ସୋସାଇଟି ଯେଉଁ ହାରରେ ଓ ଯେଉଁ ସର୍ତ୍ତରେ ଟଙ୍କା ଆଣିବେ ତାହା କେନ୍ଦ୍ର-ବେଙ୍କ-ପରାମର୍ଶରେ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରର ଠିକ୍ କରିଦେବେ, କିନ୍ତୁ କେନ୍ଦ୍ର-ବେଙ୍କ ଯେଉଁ ହାରରେ ଟଙ୍କା କରଜ ଦେବେ ତାହା ସେହି ହାର ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ହେବ ନାହିଁ ।

ଯେଉଁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଋଣ ସମିତିମାନ ମେମ୍ବରଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଟଙ୍କା ଆଣିଛନ୍ତି ସେମାନେ କମିଶନ୍ ଦେବା ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ସେ ସମସ୍ତ ଟଙ୍କା କେନ୍ଦ୍ର ବେଙ୍କରେ ଗଚ୍ଛିତ ରଖିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବେ କିମ୍ବା ଡାକ ଘରରୁ କେଶ ସାର୍ଟିଫିକେଟ କିଣି ରଖିବେ ।

ପ୍ରାଦେଶିକ ବେଙ୍କ ନିଜ ଲାଭରୁ କିଛି ୨ ଅଂଶ ସଞ୍ଚୟ କରି ତହିଁରେ ଆଦାୟର ଅଯୋଗ୍ୟ ଟଙ୍କା ପୂରଣ କରିବା ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଗୋଟିଏ ରିଜର୍ଭ ଫାଣ୍ଡ କରି ରଖିଲେ ଭଲ ହେବ । ଏହି ଉପଦେଶ କେତେ ଦୂର ସଙ୍ଗତ ତାହା ସେମାନେ ବିଚାର କରି ଦେଖିବେ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁମାନେ ଏକାଉଣ୍ଟ-ଅଫିସର କାମକରୁ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ, ବମ୍ବାଇ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟର କୋଅପରେଟିଭ୍ ଏକାଉଣ୍ଟେଣ୍ଟ ପରୀକ୍ଷାର ଡିପ୍ଲୋମା ହାସଲ କରିବାକୁ ହେବ ।

କେନ୍ଦ୍ର-ବେଙ୍କର ଇନସ୍ପେକ୍ଟିଂ କ୍ଲର୍କମାନଙ୍କୁ ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ଯଥା—୧ ବେଙ୍କ ସୁପରଭାଇଜର ୨ ବେଙ୍କ ଡେଭଲପମେଣ୍ଟ (ଉନ୍ନତି) ସୁପରଭାଇଜର ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଥିବା ଇନ୍ସପେକ୍ଟିଂ କ୍ଲାର୍କମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ବେତନ ଅପେକ୍ଷା ବେଙ୍କ ସୁପରଭାଇଜର ମାନଙ୍କର ଯୋଗ୍ୟତା ଓ ବେତନ କମ ହେବା ଉଚିତ । ଚାରି ଚାରିଜଣ ବେଙ୍କ ସୁପରଭାଇ-ଜରଙ୍କ ଉପରେ ବଡ ୨ ବେଙ୍କରେ ଜଣେ ଚେଲ୍ଲାଏ ବେଙ୍କିଂ ଇନ୍ସପେକ୍ଟର ରହିବା ଉଚିତ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ବେଙ୍କ ସୁପରଭାଇଜର ୪୦ ଟାକା ରୁ ୬୦ ଗୋଟି ସୋସାଇଟି ପରିଦର୍ଶନ କରିବେ ।

ଇନ୍ସପେକ୍ଟିଂ କ୍ଲାର୍କଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଡେଭଲପମେଣ୍ଟ ସୁପର-ଭାଇଜରଙ୍କର ବେତନ ଓ ଯୋଗ୍ୟତା ଅଧିକ ହେବା ଉଚିତ ।

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଡେଭଲପ୍‌ମେଣ୍ଟ ସୁପରଭାଇଜର ସାଧାରଣତଃ ୩୦ ଠାରୁ ୪୦ ଗୋଟି ସୋସାଇଟିର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ କରିବେ, ଏବଂ ତାଙ୍କ ଅଫିସ ନିକଟରେ ଥିବା ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଗ୍ରାମର ସୋସାଇଟି ସମ୍ବନ୍ଧେ ବିଶେଷ ତତ୍ତ୍ୱ ନେବେ, ଯେପରି ସେହି ସୋସାଇଟିମାନ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଉନ୍ନତି ଲାଭ କରି ପାରିବ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ସୋସାଇଟି ବସାଇବା ନିମନ୍ତେ ସେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବେ ।

ସାବୋର ଓ କଟକର କୋଅପରେଟିଭ୍ ଶିକ୍ଷାର ବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଚିତ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ ହେବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଅଛି ।

ସାବୋର ଠାରେ ଥିବା ଦୁର୍ଗାପ୍ରସାଦ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଟନା ଠାକୁ ଉଠିଦିବା ଉଚିତ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମଧ୍ୟ-ବିତ୍ତ-ଲୋକଙ୍କର ବେକାର ଅବସ୍ଥା ଓ ମଠର ବ୍ୟବସାୟ ।

ଏସ୍, ନ. ବେନାର୍ଜି ଏମ୍. ଏସ୍ସି.

ପୂର୍ବ ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଅଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକେ ନିଜ ୨ ପ୍ରଦେଶର ହିତ ସାଧନ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ । ସବୁ ପ୍ରଦେଶର ଲୋକ କିପରି ମିଳିବେ ତାହା ସକାଶେ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ହେଉ ଥିବାର ଜଣାଯାଏ ନାହିଁ । ଏହାଛଡ଼ା ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜାଗରଣ ଆସିଅଛି । ସେମାନଙ୍କର ନିଜ ୨ ର ଗୋଟିଏ ୨ ବ୍ୟବସାୟଅଛି ଅଥଚ ମଧ୍ୟ-ବିତ୍ତ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ଯେଉଁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ସେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱୀ ହେଉଛନ୍ତି । ଚାରିଦିନ ହେଲା ଯାଇବେ ଏ ବିଷୟ ଯେପରି ଲୋକେ ଚିନ୍ତା କରୁଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରୀକ୍ଷା ସକାଶେ ଜଣେ ଲୋକ ପଢ଼ିବାରେ ଯେତେ ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୁଏ ତାହାର ଶତକଡ଼ା କେତେ ଅଂଶ ଅମଦାନୀ ହୁଏ ତାହା କେହି ହିସାବ କରି ଦେଖି ଅଛନ୍ତି କି ?

ଭାରତବର୍ଷର ଜ୍ଞାନୀ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ବକ୍ତାମାନେ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷ ୦ ର୍ଷ ହେଲା ବକ୍ତୃତା ଦ୍ୱାରା ଘୋଷଣା କରୁଅଛନ୍ତି ଯେ " ତୁମ୍ଭର ପୂର୍ବ କାର୍ଯ୍ୟ ଲାଗି ଅନୁତାପ କର, ବିଶ୍ୱର ଦିନ ନିକଟ ବର୍ତ୍ତୀ । ତୁମ୍ଭେ ନିଜେ ଦେହ ଲଙ୍କାର ପରିଶ୍ରମ କଲେ ତୁମ୍ଭର

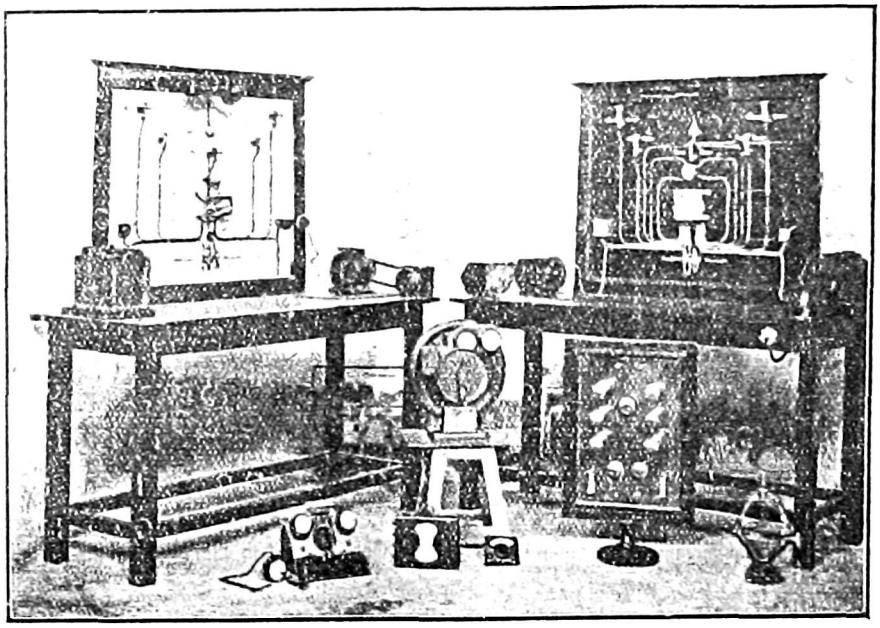

ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଗୃହର ଏକ ଅଂଶ ।

ସ୍ଥୂଳଶିକ୍ଷା ବହୁପରିମାଣରେ ବଢ଼ିଅଛି । କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷିତ ସଂଖ୍ୟା ଯେପରି ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ ସେହି ଅନୁପାତରେ ପ୍ରଶସ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଭକରି ଅସି ଲୋକେ ମହାକଷ୍ଟରେ ପଡ଼ୁଅଛନ୍ତି । ପ୍ରୟୋଜନ ଅନୁସାରେ ଜିନିଷର କାଟତି ହୁଏ ଏହା ସଂସାରର ନିୟମ । ଭେଣ୍ଡୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଉପାଧିଧାରୀ ଯୁବକର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମାସିକ ଟ ୩୦ ଟଙ୍କାକୁ ଖସି ଆସିଅଛି । ମଜୁରୀଦାରମାନେ ପରିଶ୍ରମକରି ଚଳିପାରିବାଳ ମଜୁରୀ ମୁକ୍ତି ନାହିଁ" । କିନ୍ତୁ ଏ ଡାକକୁ କେହି କର୍ଣ୍ଣପାତ କଲେ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଶାରୀରିକ ପରିଶ୍ରମର ମହତ୍ତ୍ୱ କେହି ସ୍ୱୀକାର କଲେ ନାହିଁ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶର ଯୁବକମାନେ ହଜାର ହଜାର ସଂଖ୍ୟାରେ ଯାଇ ସାମାନ୍ୟ ଅର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତି ଆଶାରେ ଅଫିସ ବଡ଼ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଖଣ୍ଡିଏ ବିଗ୍ରଣୀ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁଅଛନ୍ତି । ଏହାହିଁ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଖଣ୍ଡିଏ କରଣୀ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଲେ ' ସେମାନେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକ ପାଇଲେ ବୋଲି ମନେ କରନ୍ତି । କୌଣସି ସୌଦାଗର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅର୍ଥ ସରେ କମ୍ବା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସେକ୍ରେଟେରୀଅଟରେ ଖଣ୍ଡିଏ କିମ୍ବା ଗିରି ଆସନ ପାଇବା ସେମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଆକାଙ୍କ୍ଷା ।

ଭାଗ୍ୟଚକ୍ର ବୋଧହୁଏ ଯେତେ ଭଲକୁ ପହଞ୍ଚିବାର ଥିଲା ତାହା ପହଞ୍ଚି ଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ ଆଶାର ଚଳ କ୍ଷୀଣ ଭାବରେ ଦେଖା ଯାଉଅଛି । ଏହି ଆଲୋକ ରେଖାର ପଛେ ପଛେ ସମ୍ଭବତଃ ଗୌରବର ଦିନ ଆସିବ । ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଲୋକେ ଦେଶର ସବୁ ପ୍ରକାର ସଂସ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଗ୍ରଣୀ । ସେମାନେ ନିଜ ହାତରେ କାମକରେ ଏବଂ ପରିଶ୍ରମ ସାଧ୍ୟ କର୍ମରେ ସମ୍ମାନ ଅଛି ଏହା ସ୍ୱୀକାର କଲେ ସେମାନଙ୍କର କଷ୍ଟ ନିବାରଣ ହେବା ସଙ୍ଗେ ପଛେ ଦେଶର ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି ହେବ । କେବଳ ଅଭ୍ୟାସ ବଶତଃ ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ କାମ କରି ପାରିବ, କିନ୍ତୁ ଶିକ୍ଷିତ ନ ହେଲେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ବୃଦ୍ଧି ଖରଚ କରିବା ସବୁ ସମୟରେ ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ।

ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍‌କେଲ, ମେକାନିକେଲ, ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସବୁ ପ୍ରଧାନ ବିଭାଗରେ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ କାମକରି ବିଶେଷ ନାମକରି ଅଛନ୍ତି ସେ ସବୁ ବିଭାଗ ବିଷୟରେ ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣ ଲେଖିବାକୁ ଏ ପ୍ରବନ୍ଧରେ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ମୁଁ ଏଠାରେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ବିଭାଗର କଥା କହିବି । ସେ ବିଭାଗଟି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଭାଗ ପରି ମଧ୍ୟ ଅତି ପ୍ରୟୋଜନୀୟ; ଅର୍ଥାତ୍ ମଟର ଗାଡ଼ି ବ୍ୟବସାୟ କଥା ମୁଁ ଏଠାରେ କହିବି । ମଟର ଗାଡ଼ି, ଲରି ବସ୍, ଦେଶରେ

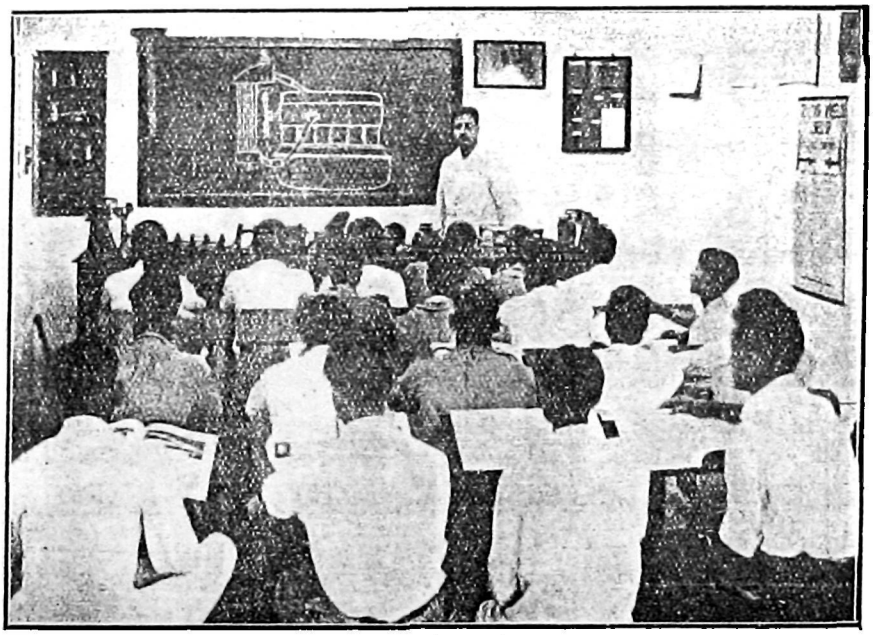

କଲ ବିଷୟରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେବାର ଶ୍ରେଣୀ ।

କ୍ରମେ ପଛେ ଲୋକେ ଏହି ମତକୁ ଅନୁସରଣ କରୁଅଛନ୍ତି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନେ ଓ ସମୟ ସମୟରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଉଚ୍ଚ ଉପାଧିଧାରୀ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଶ୍ରମମାନ ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଡ଼ାକୁ ମନ ଫେରାଇ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ଭଳି ଯୁବକ ମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ ଉତ୍ତମ ଭାବରେ କରି ପାରିବେ ଏବଂ ଯେଉଁଠାରେ ସେମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ପ୍ରସଂଶାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଅଛି । ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ଓ ଅଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ଏ ଦୁହେଁ ସମାନ୍ ଅବସ୍ଥା ଓ ସୁବିଧାରେ କାମକଲେ ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ନିଶ୍ଚୟ ଅଶିକ୍ଷିତ ଲୋକଠାରୁ ଭଲ କାମ କରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଅଶିକ୍ଷିତ ଲୋକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଯାଇଅଛି, କ୍ରମେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଏହାର ବୃଦ୍ଧି ହେବ । ବୃଦ୍ଧି ହେବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ । ଦେଶର ବିଶିଷ୍ଟ ବୁଦ୍ଧିମାନ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି ବ୍ୟବସାୟରେ ରତ ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ ଆସିଛି । ଏହା ହେଲେ କାଳ ଗତିରେ ଏପରି ଦିନ ଆସିବ ଯେତେବେଳେ ଭାରତ ବର୍ଷର ଲୋକ ନିଜେ ମଟର ଗାଡ଼ି ନିର୍ମାଣ କରି ଛେଁ ବ୍ୟବସାୟ କରିପାରିବେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭ ଦରକାର । ସାନ ପଛେ ସହର ମାନଙ୍କରେ ଜଣେ ଉପଯୁକ୍ତ ମଟର ମେକାନିକ ପାଇବା ସବୁ ସମୟରେ ସହଜ ନୁହେଁ । କଲିକତା ପରି ସହରରେ ମଧ୍ୟ ପହିଲା ଶ୍ରେଣୀ ମଟର ମେକାନିକ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ନୁହେଁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏ ବିଷୟରେ ମୋର ଆଗ୍ରହ ଥିବାରୁ ମୁଁ କଲିକତାକୁ ଯାଇଥିବା ସମୟରେ ମଟର ମେକାନିକ୍ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରିଥିଲି । ସେଠାରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ମଟର ଟ୍ରେନିଂସ୍କୁଲ୍ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅଧିକାଂଶ ସ୍କୁଲରେ ମଟରଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ଛଡ଼ା ଆଉ ଅଧିକ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ନାହିଁ, ଏହା ଦେଖି ବିସ୍ମିତ ଓ ମର୍ମାହତ ହେଲି । କେବଳ ଗୋଟିଏ କି ଦୁଇ ଗୋଟି ସ୍କୁଲରେ ଏହାଠାରୁ କିଛି ଅଧିକ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉ ଥିବାର ଜଣାଗଲା । ଯେଉଁ ସବୁ ସ୍କୁଲ ମୁଁ ସେଠାରେ ଦେଖିଲି ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଟ୍ରେନିଂସ୍କୁଲ ସବୁଠାରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଥିବାର ଜଣାଗଲା । ଏହା କେବଳ ଭାରତୀୟ ଚେଷ୍ଟାର ଫଳ । ଏହା ଦେଖି ମନରେ ବିଶେଷ ଆନନ୍ଦ ଉଦୟ ହେଲା ଓ ଇଙ୍କୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେ କଲି । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଭାରତବାସୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ଓ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସମସ୍ତେ ଭାରତ-ବାସୀ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଆମେରିକାର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ମଟର ସ୍କୁଲରେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଏହି ସ୍କୁଲଟି କଲିକତାର "ଇଣ୍ଟର ନେଶନେଲ୍ ଅଟୋମୋଇଲ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚିଉଟ" ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ଏହି ସ୍କୁଲରେ କାମ ଚାଲିଥିବା ସମୟରେ ଏହାକୁ ଦେଖିଲେ ମନରେ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦ ଭାବ ହୁଏ । ଅଟୋମୋବାଇଲ ଅର୍ଥାତ୍ ମଟର କଳରେ କି ପ୍ରକାର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟ ଅଛି ତାହାର ଶୋଧ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ବେମାନ ଶିକ୍ଷକମାନେ ବାଳକମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେଉଥିବା ସମୟରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଉତ୍ସାହପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ଆଗ୍ରହାନ୍ୱିତ ମୁଖ ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ବାଳକମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ବାତ୍ସଲ୍ୟ ସ୍ନେହ ଦେଖିଲେ ଦର୍ଶକର ମନରେ ଏକ ଅପୂର୍ବ ଧାରଣା ଅଙ୍କିତ ହୁଏ । ମଟର କଳ ବିଷୟରେ ଯେ ଅଛି ତାହାର ପ୍ରଶଂସାରେ କି ମୂଲ୍ୟ ଅଛି ? ବରଂ ଏ ବିଷୟରେ ସୁଦକ୍ଷ ଓ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମତ ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧୃତ କଲେ ଭଲ ହେବ । ଇଣ୍ଡିଆର ମଟର କମ୍ପାନୀର ମେନେଜିଂ ଡିରେକ୍ଟର ଜେନେରେଲ ସେ ସ୍କୁଲ ବିଷୟରେ ଏହିପରି କହି ଅଛନ୍ତି:—"ଇଣ୍ଟର ନେଶନେଲ୍ ଟାୟାର ଓ ମୋଟର କମ୍ପାନୀ କିପରି ବିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଅଛି ତାହା ମୁଁ ଦେଖି ଆସୁଅଛି । ଟ୍ରେନିଂ ସ୍କୁଲଟିଏ କିପରି ବିହିତ ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ ଭଲ ଭାବରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇପାରେ ତାହା ଗ୍ରେଟ୍‌ବ୍ରିଟେନ ସର୍ବିସ ସ୍କୁଲ ଦେଖିଲେ ଜଣାଯାଇ ପାରିବ । ପ୍ରକୃତରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଏହି ସ୍କୁଲର ପରିଚାଳନା ଆମେରିକା ଓ ଇଂଲଣ୍ଡର ଅଧିକାଂଶ ଇସ୍କୁଲର ପରିଚାଳନା ସଙ୍ଗେ ସମାନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ସ୍କୁଲ ଠାରୁ ଏହାର ପରିଚାଳନା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବୋଲି ଯାଇପାରେ" ।

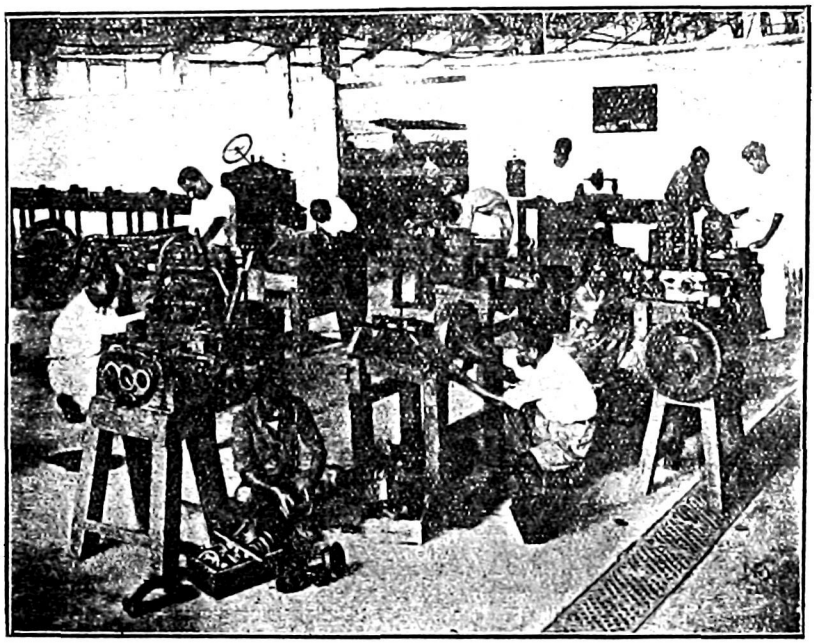

ସବୁ ଗାଡ଼ିର କଳ ଖୋଲାଯାଇ ପୁଣି ଯୋଡ଼ା ଯାଉଅଛି ।

ସାଧାରଣତଃ ଅଟୋମୋବାଇଲ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପାଠ୍ୟବିଷୟ ଶେଷ କରିବା ଜନ୍ୟେ ଗୋଟିଏ ପିଲାକୁ ବରଷେ ଲାଗିବ । ଏଠାରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦଳ ୨ କରି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ ଏଣୁ ବର୍ଷର ଯେ କୌଣସି ସମୟରେ ଛାତ୍ର ସ୍କୁଲରେ ଭରତି ହୋଇ ପାରନ୍ତି । ଇଂରାଜୀ ଭାଷାର ଜ୍ଞାନ ଥିଲେ ଛାତ୍ରକୁ ବହୁତ ସୁବିଧା

Digitized by srujanika@gmail.com

ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଇଂରାଜୀ ଜ୍ଞାନ ନ ଥିଲେ ଏହି ସ୍କୁଲରେ ଯେ ଭର୍ତ୍ତି ହୋଇ ନ ପାରିବ ତାହା ନୁହେଁ । ଉହାରେ ସିଲିବା କାମ, କାଠିବା କାମ ଏବଂ କଳ ଦୋକାନର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ପ୍ରଥମେ ଶିଖିବାକୁ ହୁଏ । ତାହାପରେ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାର ମଟର ଗାଡିର କଳ ସବୁର କାମ ଶିଖିବାକୁ ହୁଏ । ସେହି କଳ କାମ ସବୁ ଶିଖିବା ସମୟରେ କଳ ଖୁଲିଆଏ, କିନ୍ତୁ ଉପରର ଅବରଣ ସବୁ ଖୋଲି ଦିଆଯାଏ । ସବୁ ପ୍ରକାର ଇଞ୍ଜିନର ଅଂଶ ସବୁକୁ ଛାତ୍ରମାନେ ନିଜେ ଖୋଲି ଅଲଗା କରନ୍ତି ଓ ତାହାପରେ ସେ ସମସ୍ତ ଅଂଶକୁ ଯୋଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି । ତତ୍ପରେ କରିବାକୁ ହୁଏ ତାହା ସେହି କମ୍ପାନିର କାରଖାନାରେ ଛାତ୍ରମାନେ ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି ଏବଂ ସେଠାରେ ମୁଦ୍ରକ ମଟର ମେକାନିକ୍ ଅର୍ଥାତ୍ ମଟର-କଳ-ମିସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଛାତ୍ରମାନେ ମଟର ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା ବିଷୟ ଓ ଗାଡ଼ିକୁ କିପରି ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ ହୁଏ ସେ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତି । ଅବଶେଷରେ ରାସ୍ତାରେ କିପରି ମଟର ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବାକୁ ହୁଏ ତାହା ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବା କାର୍ଯ୍ୟର ଶିକ୍ଷା ଦେବା ନିମନ୍ତେ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରର ଗାଡ଼ିଅଛି ତାହାକୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ଗାଡ଼ି କହନ୍ତି । ସେହି ଗାଡ଼ି ସାହାଯ୍ୟରେ ରାସ୍ତାରେ ମଟର ଗାଡ଼ି ଚଳାଇବାର

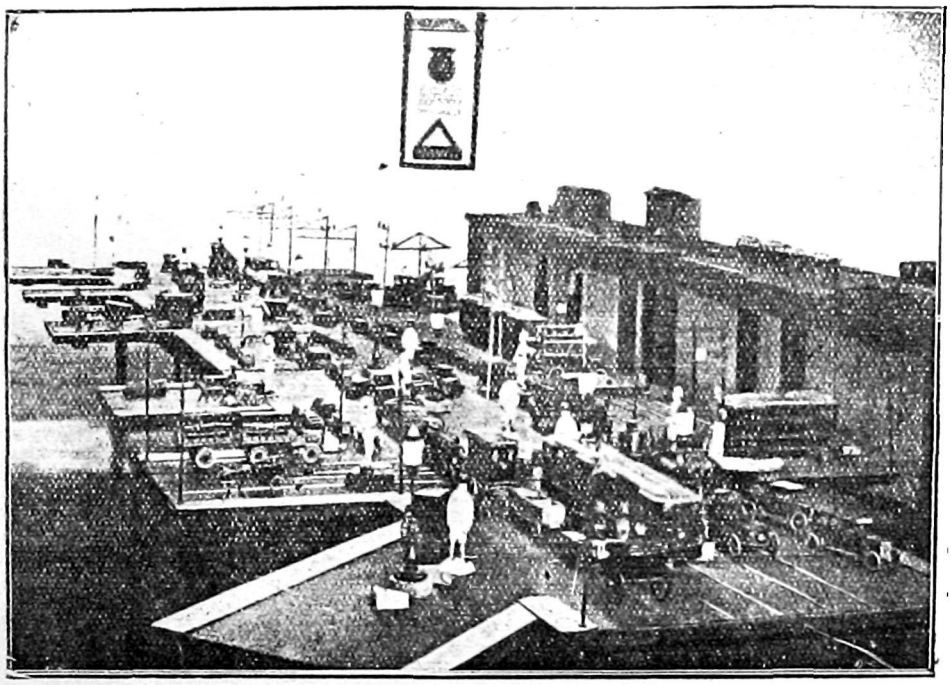

ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ୍ ସଙ୍କେତ ଗୃହର ଏକ ଅଂଶ ।

ଯିଲ୍ମାନଙ୍କୁ ବିଦ୍ୟୁତର ତତ୍ତ୍ୱ ଓ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ବଳକୁ କିପରି ଗାଡ଼ିରେ ଲଗାଇ କାମ କରାଯାଏ ସେ ସବୁ ବିଷୟର ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ସେହିପରି ଶିକ୍ଷା ଦେବା ସମୟରେ ଗାଡ଼ି କିପରି ପ୍ରଥମେ (Starting) ଚଳାଇବାକୁ ହେବ, କିପରି ଆଲୁଅ ଜାଳିବାକୁ ହେବ, ଅଗ୍ନି କିପରି ଜାତ କରିବାକୁ ହେବ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ଏହି ଶିକ୍ଷା ପାଇ ସାରିଲା ପରେ ବେତେରର କାମ, ମଟରଟାୟାରର ବାହାର ଓ ଭିତର ମରାମତି କାର୍ଯ୍ୟ, ଶିଖିବାକୁ ହୁଏ । ମଟର ଖାନା (Garage) ଅର୍ଥାତ୍ ମଟର ରହିବା ଘର ଓ ମଟର କାରଖାନା ବିଷୟରେ କିପରି କାମ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ମଟର ଗାଡ଼ିର କଳ ଖୋଲିବା ଓ ସମୁଦାୟ କଳର ଅଂଶମାନ କିପରି ଅଛି ତାହା ଭଲକରି ଦେଖିବା ଓ ଗାଡ଼ିର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଅଂଶର ମରାମତି କରିବା ଓ ଗାଡ଼ିର କେଉଁ ଅଂଶ ଦ୍ୱାରା କିପରି କାର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ସେ ସମସ୍ତ ଛବି ଦ୍ୱାରା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଭଲ ରୂପେ ଦେଖାଇ ଦିଆଯାଏ ।

ସେହି ସ୍କୁଲରେ ଦୁଇଟି ବିଶେଷ ଭାବର ପାଠ୍ୟ ବିଷୟ ଅଛି । ୧) ଟାୟାର ମରାମତି କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ମଟର ଗାଡ଼ି ଦ୍ୱାରା କିପରି କାମ ଚଳାଇବାକୁ ହୁଏ ତାହା ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । (୨) କିପରି ଚଳ କରିବାକୁ ହୁଏ ତାହା ଶିକ୍ଷା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦିଆଯାଏ । ଏହି ଯୋଡକ ବିଷୟ ଅଲଗା ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରିବ । କିମ୍ବା ଅଟୋମୋବାଇଲ୍ ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷା ଶେଷ ହେଲା ଉତ୍ତାରେ ଏ ଦୁଇ ବିଷୟ ଅଧିକା ଭାବରେ ଶିକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରିବ । ବଙ୍ଗ ଦେଶର ଡିରେକ୍ଟର ଅଫ ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରି ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଦର୍ଶନ କରିଥିଲେ । ସେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ସାଜସଜ୍ଜା ଓ ଉଦ୍ୟମକାରୀମାନଙ୍କର ନୈପୁଣ୍ୟର ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଶଂସା କରି ଏହି ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ:— "ମୁଁ ସନ୍ତୋଷର ସହିତ ଲେଖୁଅଛି ଯେ ମୁଁ ଯେତେ ଦୂର ଜାଣେ ବଙ୍ଗ ଦେଶର ଅନ୍ୟତ୍ର ଏ ବିଷୟରେ ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ସୁବିଧା ନାହିଁ ।" ମୁଁ ଅବଗତ ହୋଇଅଛି ଯେ ଏହି ସ୍କୁଲରୁ ଯେଉଁମାନେ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ବ୍ୟବସାୟରେ ହେଉ କିମ୍ବା କୌଣସି କମ୍ପାନୀ ଅଧୀନରେ ହେଉ (କଲିକତା ମଧ୍ୟରେ କିମ୍ବା ବାହାରେ) ଭଲ କାମ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ମୁଁ ଅବଶେଷରେ ବିଶେଷ କରି ଏଠାରେ କହୁଅଛି ଯେ ଆମ ଦେଶର ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବକମାନଙ୍କର ବେଶୀ ସଂଖ୍ୟାରେ ମଟର ବ୍ୟବସାୟ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଉଚିତ୍ । ମୁଁ ଶୁଣିଲି ଯେ ଗୋଟିଏ ଭାରତ-ଜୟୀ-ମଟର ଗାଡି ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାଲୁଅଛି । ମଟର ଗାଡି ବ୍ୟବସାୟ ଭଲ ଭାବରେ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ, ଦେଶରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ପ୍ରଥମଶ୍ରେଣୀର ମଟର ଇଞ୍ଜିନିଅର ହେବା ଉଚିତ । ରୋମ ନଗର ଦିନକରେ ଜୟୀ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ପଚାଶ ବର୍ଷ ବିଜ୍ଞାନଶିକ୍ଷା ଓ ଆଲୋଚନା ପରେ ଭାରତରେ ଜଗଦୀଶ ବୋଷ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଶେଖର ରମନ୍‌ଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଅଛି । ମଟର ବ୍ୟବସାୟର ଉନ୍ନତି-ସେହିପରି ସମୟ ସାପେକ୍ଷ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରାରମ୍ଭରୁ ଯଦି ଉଚିତ ପଥ ଅବଲମ୍ବନ କରାଯାଏ ତାହା ହେଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚି ହେବ । ଏହି "ଇଣ୍ଟରନେଶନେଲ୍ ଅଟୋମୋବାଇଲ୍ ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ" ସ୍କୁଲଟି ପ୍ରଥମେ ଅନେକ ଶ୍ରମ ସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକରି ବର୍ତ୍ତମାନ ବାଟ ଦେଖାଇ ଅଛି । ଏଥିର ଉଦ୍ୟମିମାନେ ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିତୈଷିଙ୍କ ଠାରୁ ଧନ୍ୟ ବାଦ ପାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ ।

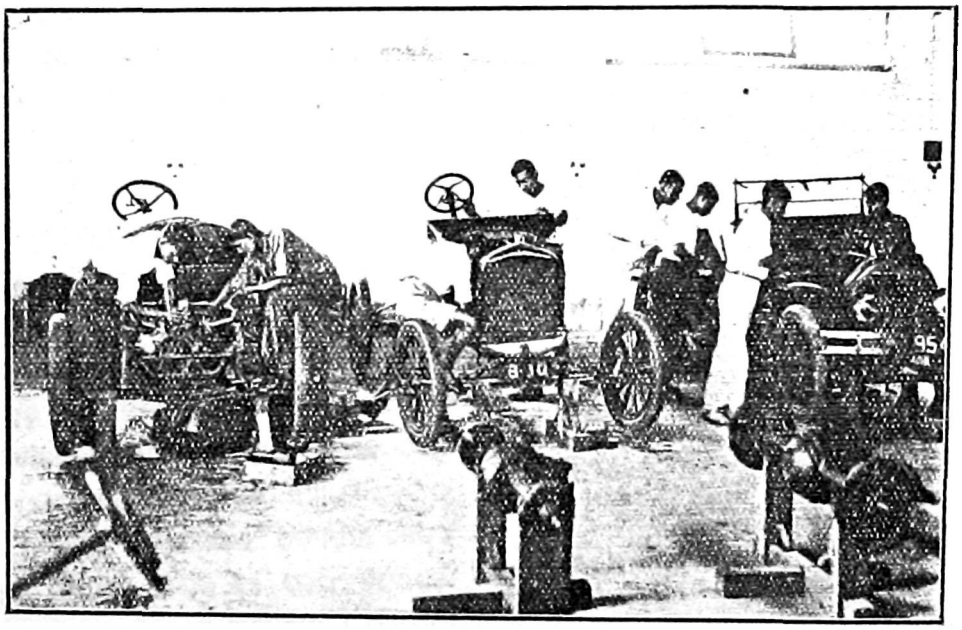

ଟ୍ରାଫିକ୍ କାର୍ଯ୍ୟର ଶିକ୍ଷା ଚିତ୍ର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରପୁର ପାଠଶାଳା ।

ଯେ. କେ. ହାଲ୍‌ଦାର୍ ବି.ଏ. ବି.ଟି.

ପୂର୍ବେ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ଲୋକଙ୍କର ଯେ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷାରେ ଅଧିକାର ନଥିଲା ଏହା ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ । ଭାରତରେ ପୂର୍ବେ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ଓ ସ୍ତ୍ରୀମାନେ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା କରୁଥିବାର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣଥିଲେହେଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଶୂଦ୍ରମାନଙ୍କର ବେଦ ପାଠରେ ଯେ ଅଧିକାର ନ ଥିଲା ଏହା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା । ଏକଲବ୍ୟ ସାମାନ୍ୟ କୁଳରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ-ଥିବାରୁ ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା ମଧ୍ୟ ଶିଖିବାର ଅଧିକାର ପାଇ ନ ଥିଲେ । ଇଉରୋପରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେବଳ କେତେକ ବିଶେଷ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା କରିପାରୁ ଥିଲେ ।

ଅଧୁନିକ ଯୁଗର ଶୁଭମୟ ଆବିର୍ଭାବ କାଳରୁ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନବର ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଅଛି । ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପ୍ରଜାଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଭ୍ୟ ଦେଶର ଅବଶ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଟେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ୍ ଏହି ଭାବ ଅଜିକାଲି ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ବିସ୍ତୃତ ହୋଇଅଛି, ଏବଂ ଭାରତ ବାସିମାନଙ୍କର ଇଉରୋପୀୟମାନଙ୍କ ସହିତ ସମାଗମ ହେତୁରୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷିତ ଭାରତ ବାସିମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା ବିଷୟକ ପୂର୍ବ ଦୃଷ୍ଟି ବଦଳି ଯାଇଅଛି । କିନ୍ତୁ ଦୃଷ୍ଟି ବଦଳି ଥିଲେହେଁ ପୂର୍ବ ସଂସ୍କାରର ପ୍ରଭାବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଛାଡ଼ି ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଦଳଗତ ସୁବିଧା ଓ ଲାଭ ଆଶା ଅନେକ ଅଂଶରେ ଅଜିକାଲି ଶିକ୍ଷା ପ୍ରଣାଳୀର ମୂଳରେ ନିହିତ ଅଛି । ଏହିପରି ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଭାବ ହେତୁରୁ ଶିକ୍ଷା ବିଷୟର ଚେଷ୍ଟା ସବୁ ଅଡ଼େ ଗୋଳ ନ ପାରିବା ସ୍ୱାଭାବିକ ଅଟେ । କୌଣସି ଏକ ଦଳର ଶିକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ୱାର୍ଥରେ ବାଧା ପଡ଼ିଲେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରକୃତ ଉନ୍ନତିରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ବିଘ୍ନ ଘଟିବାର ସମ୍ଭବ । ଏହି ହେତୁରୁ ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରତ୍ୟେକ ମାନବ ସନ୍ତାନର ଜନ୍ମଗତ ଅଧିକାର ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯାଇ ଶିକ୍ଷାର ଚେଷ୍ଟା କରାଯିବା ଉଚିତ ଏବଂ ଏପରି ଭାବରେ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବା ଉଚିତ ଯାହା ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଉନ୍ନତି ହୋଇପାରିବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରକୃତ କାର୍ଯ୍ୟ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧେ କିପରି ହୋଇଅଛି ତାହାର ଏ ଠାରେ ଟିକିଏ ସୂଚନା ଦିଆଯାଉଅଛି । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରପୁର-ପାଠଶାଳାଟି ଶିକ୍ଷାର ଗୋଟିଏ ସାମାନ୍ୟ ସ୍ଥାନ ହେଲେହେଁ ସତ୍ ଆଦର୍ଶ ଓ ଉନ୍ନତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଏଥିପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ କରୁଅଛୁଁ । ଆମ ଦେଶରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ଯେଉଁ ସବୁ ସ୍କୁଲ୍ ଅଛି ତହିଁରେ ଅବଶ୍ୟ ସମସ୍ତେ ପାଠପଢ଼ି ପାରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତହିଁରେ ଉପର ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ଓ ଧନୀ ଲୋକେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ପଢନ୍ତି । କେବେ କେବେ ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକ ସେଠାରେ, ପଢୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏହି ହେତୁରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପାଠଶାଳା କେବଳ ସ୍ଥାନୀୟ ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ଅନୁନ୍ନତ ଜାତିଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ଏଥିରୁ ବୁଝିବାକୁ ହେବ ଯେ ଏହା ଗୋଟିଏ ବିଶେଷ ପ୍ରକାରର ବିଦ୍ୟାଳୟ ଏବଂ ଏହାର ଆଦର୍ଶ ଓ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍କୁଲ୍ ଠାରୁ ପୃଥକ୍ ।

ବାରିପଦା-ନବବିଧାନବ୍ରହ୍ମସମାଜର ସମ୍ପାଦକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରେଭ-ରେଣ୍ଡ ଭାଇ ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ବେନର୍ଜି ୧୯୧୮ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ତା ୧୫ ରଖରେ ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପୁର ପାଠଶାଳାଟି ପ୍ରଥମେ ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଏହି ପାଠଶାଳାଟି ବାରିପଦା ସହରର ସୀମାରେ କାରୁଆ, କୁରୁଗା, ଡୋମ, ବାଉଁଡ଼ି, ଭୂମିଜ, ମଝିଆ ପ୍ରଭୃତି ଲୋକଙ୍କର ଗ୍ରାମମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରପୁର ଗ୍ରାମସ୍ଥିତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମୋହନ ବେହେରା ନାମକ ଜଣେ ଉଦାରଚେତା ସୂତ୍ରଧରଙ୍କ ଘରର ବାରନ୍ଦାରେ ପ୍ରଥମେ ଏ ସ୍କୁଲର କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ଗତ ଚାରିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଟିର ଅନେକ ଉନ୍ନତି ହୋଇଅଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସକାଶେ ଗୋଟିଏ କଗ୍ଜଘର ନିର୍ମିତ ହୋଇଅଛି । ବିଦ୍ୟାଳୟର ଆରମ୍ଭ ସମୟରେ ତହିଁରେ ଜ ୩୮ ଣ ଛାତ୍ର ଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ଜ ୧୦୦ ଣ ହୋଇଅଛି । ବାଳକମାନଙ୍କ ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ପୃଥକ ବିଭାଗ ଖୋଲାଯାଇ ତହିଁରେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ସେହି ବିଭାଗରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ୨୦ ଜଣ ବାଳକା ପଢନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାହିତା ବାଳିକା ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ବେଶି ବୟସ୍କ ଲୋକଙ୍କ ପଢିବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ନୈଶ ବିଦ୍ୟାଳୟ (ରାତିଇସ୍କୁଲ)ର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାଯାଇଅଛି । ଏହି ନୈଶ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରତ୍ୟେକ ୩୦ ଜଣ ପୁରୁଷ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରନ୍ତି । ଲେଖାପଢ଼ା ଓ ଅଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ଛଡ଼ା ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଶିଳ୍ପର ଶିକ୍ଷା ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଏ । ଗୋଟିଏ ଠାରୁ ଚାରି ଜଣ ଅଣା ହୋଇଅଛି ଏବଂ ଲୁଗା ବୁଣା କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷାଦିଆ ଯିବାର କଟକଣା କରା ଯାଉ ଅଛି । ଛାତ୍ରମାନେ ଚରଖା ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାଠର ଜିନିଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ମାଟି ପିଣ୍ଡୁଳା ଗଢ଼ିବା ଛାଞ୍ଚ କରିବା ଓ ନକ୍ସା କାଟିବା କାର୍ଯ୍ୟମାନ ମଧ୍ୟ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ପ୍ରଧାନତଃ ଦେଶୀୟ ଖେଳର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଅଛି । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସଙ୍ଗୀତ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଆଚରଣ ଭଲ ହେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ନୀତି ଓ ଧର୍ମ୍ମ ବିଷୟର ତତ୍ତ୍ୱମାନ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ଗୋଟିଏ ଅୟୁର୍ବେଦୀୟ ଔଷଧାଳୟ କରା ଯାଇଅଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ନାନା ପ୍ରକାର ଔଷଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ମୂଳ ମୁଲକା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଚାଲିବା ଓ ସେ ସବୁର ଚିହ୍ନ ଶିଖିବା ସକାଶେ ଛାତ୍ରମାନେ ସୁବିଧା ପାଆନ୍ତି । ସମ୍ବଲପୁର ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଅଧୁନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପରିଚାଳିତ । ଏହି ହେତୁରୁ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କର ଏଥିରେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହ ଜନ୍ମିଅଛି । ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥାର କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିଜେ ସଂସାରର କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଉଠିବା ବିଷୟରେ ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଉପଯୋଗୀ ହୋଇଅଛି ।

ସନ ୧୯୨୯ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ଠାରୁ ବର୍ଷକୁ ବର୍ଷ ଏ ସ୍କୁଲରୁ ଦୁଇ ଦୁଇ ଜଣ ଛାତ୍ର ନିମ୍ନ ପ୍ରାଥମିକ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆସୁଅଛନ୍ତି । ବିଦ୍ୟାଳୟରେ କିପରି ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଅଛି ତାହା ଏହି ପରୀକ୍ଷା ଫଳରୁ ଜଣାଯାଇ ପାରିବ । ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର କଥା ଯେ ଲେଖା ପଢ଼ାର ଉନ୍ନତି ଛଡ଼ା ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ବାଳକ ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର ଅନେକ ଅଂଶରେ ଭଲ ହୋଇଅଛି । ପ୍ରଧାନ ୨ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଓ ଷ୍ଟେଟର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର କର୍ମ୍ମଚାରୀମାନେ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବିଶେଷ ପ୍ରଶଂସା କରିଅଛନ୍ତି, ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏହା ଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ସୁଫଳ ହେବ ବୋଲି ସେମାନେ ଆଶା କରିଅଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଶ୍ରେଣୀୟ ଲୋକଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ପ୍ରଥମେ ନିଜ ନିଜ କାରଣରୁ ସେମାନଙ୍କ ପିଲାମାନଙ୍କୁ (ବିଶେଷତଃ ବାଳକମାନଙ୍କୁ) ଏଠାରେ ପଢ଼ାଇବା ନିମନ୍ତେ ଅନିଚ୍ଛୁକ ଥିଲେ । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର କର୍ମ୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନେକ ବାଧା ବିଘ୍ନ ପାର ହେବାକୁ ହୋଇଅଛି ।

ବିଦ୍ୟାଳୟଟିରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିମ୍ନ-ପ୍ରାଥମିକ-ଶ୍ରେଣୀର ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଉଅଛି । ବାରିପଦା ଓ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନର ସାଧାରଣ ବିଦ୍ୟାନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଭେଟା ଓ ଚାନ୍ଦା ସାହାଯ୍ୟରେ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳିତ ଏବଂ ସେହି ଚାନ୍ଦା ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟାଳୟର ସରଞ୍ଜାମମାନ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଅଛି । ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର କଥା ଯେ ବିଦ୍ୟାଳୟଟି ଷ୍ଟେଟର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗୀୟ କର୍ମ୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଅଛି । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟଟିକୁ ଅଧିକ ଭାବରେ ଉପଯୋଗୀ କରିବାକୁ ହେଲେ ଏଥିରେ ଉଚ୍ଚ ଶ୍ରେଣୀର ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବା ଉଚିତ । ବିଦ୍ୟାଳୟଘରର ସାମଗ୍ରୀ ଓ ସରଞ୍ଜାମମାନ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅପେକ୍ଷା ଭଲ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ଓ ବେଶି ଛାତ୍ର ଯେପରି ପଢ଼ି ପାରିବେ ସେଥି ସକାଶେ ଘରର ପ୍ରୟୋଜନ । ଏ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଟଙ୍କାର ଆବଶ୍ୟକ । ଏଠାରେ ଶିକ୍ଷା ଓ ଔଷଧ ପାଇଁ ପିଲାଙ୍କ ଠାରୁ କିଛି ଟଙ୍କା ପଇସା ନିଆଯାଏ ନାହିଁ, ଏବଂ ଯେଉଁମାନେ ବହିପତ୍ର କିଣିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ସେମାନଙ୍କୁ ବହିପତ୍ର ମଧ୍ୟ ବିନା ପଇସାରେ ଦିଆଯାଏ । ଏହିପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଅର୍ଥର ବିଶେଷ ପ୍ରୟୋଜନ ହୋଇଅଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚା ।

(ପ୍ରାପ୍ତ)

ଯେଉଁ ସୁସ୍ୱାଦୁ ପାନୀୟ ବିଷୟରେ କବି କୃଷକ ଧନୀ ଓ ନିର୍ଧନ ସମସ୍ତ ନାନା ଦେଶରେ ପ୍ରଶଂସା ଗାନ କରୁ ଅଛନ୍ତି ସେହି ପାନୀୟ ଯେଉଁ ପତ୍ରରୁ ତିଆରି ହୁଏ ତାହାର ଆମୂଳ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଜଣା ନାହିଁ ।

ପ୍ରଥମେ ଚା ଚୀନ ଦେଶରୁ ଆସିଲା । ଚା ଗଛ ସେଠାରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜନ୍ମେ ଅଛି । ଭାରତରେ ଯେପରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ଚା ହୁଏ ଚୀନ ଓ ଜାପାନରେ ସେପରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଚା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ନାହିଁ । ଚୀନ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଚା ହୁଏ ତାହାର ବିଶେଷତ୍ୱ ଅଛି । ସେ ସମସ୍ତ 'ବ୍ରିକ୍ସ' ଓ 'ପିକୋ' ନାମରେ ଖ୍ୟାତ । ଆସିଆ ମହାଦେଶ ଅନ୍ତର୍ଗତ ରୁଷ ଦେଶରେ ଓ ଭାରତ-ବର୍ଷର ସୀମା ବାହାରେ ଅଥାତ ତିବ୍ବତ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶରେ ଏହି ଚା ବିସ୍ତୃତ ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ପାହାଡ ପଖରେ ଥିବା ଢେଉଁ ଯାଗା ଉଷ୍ମ ଓ ଓଦା ତହିଁରେ ଚା ଗଛ ଭଲ ହୁଏ । ପ୍ରଧାନତଃ ଭାରତବର୍ଷସ୍ଥିତ ଆସାମ, ଦୋଆର ଓ ହିମାଳୟ ପର୍ବତର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅଂଶରେ, ପଶ୍ଚିମ ଘାଟ ପାହାଡରେ ଓ ସିଂହଳ ଦ୍ୱୀପରେ ଚା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ଚା ଗଛ ଜମିର ପରିମାଣ କେଉଁ କେଉଁ ଠାରେ ଏକଶ ଏକରରୁ କମ୍, କେଉଁ କେଉଁ ଠାରେ ୧୦୦ ଏକରରୁ ଅନେକ ବେଶୀ ।

ଚା ଗଛ ଲମ୍ବାରେ ଧାତ୍ୟ ହୋଇ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ଲାଗି ଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଛର ଉପର ଡାଳକୁ ଏପରି କାଟି ଦେବାକୁ ହୁଏ ଯେ ଗଛଟି ଝଙ୍କାଳିଆ ହୋଇ ବଢିବ, ଚାରି ଫୁଟରୁ ବେଶୀ ଉଚ୍ଚା ହେବ ନାହିଁ ଓ ଉପର ଭାଗ ଚଟକା ହୋଇ ବଢିବ ଅର୍ଥାତ ଦେଉଳିଆ ହେବ ନାହିଁ । ଏପରି କରିବାର କାରଣ ଏହି ଯେ ପତ୍ର ସବୁ ସହଜରେ ତୋଳି ହେବ ।

ଚା ଗଛର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପତ୍ର ଓ କଳି ତୋଳା ଯାଏ । ସେ ସବୁକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ତୋଳନ୍ତି; କାରଣ ସେମାନଙ୍କ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ଏ କାମ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ଭଲ ଭାବରେ ହୁଏ । ଚା ପତ୍ର ସବୁ ପାଛୁଆରେ ଭରତି କରି ପାଛୁଆକୁ ପାଛୁଆ କାର-ଖାନାକୁ ବୋହି ନିଆନ୍ତି । କାରଖାନାରେ ଚା ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଛୁଆ ସବୁ ଓଜନ ହୁଏ । ତାହାପରେ ଯେଉଁଘରେ ଚା ଶୁଖାହୁଏ ସେହି ଘରକୁ ନିଆ ଯାଏ । ସେଠାରେ ଚଟକା-କେରପାଇ-ଚୟାର ଡାଳରେ ଚା ଯାକ ଶୁଖାଇ ଦିଆ ଯାଏ । ତହିଁ ଆର ଦିନ ବେଳଣା କଳ ତାହା ଉପରେ ଗଡାଯାଏ । ସେ ପତ୍ରସବୁ ଓଦା ହେତୁ ଲାଗି ଯାଇ ବଡ ଖଣ୍ଡରେ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଯାଏ । ସେହି ବଡ଼ ଖଣ୍ଡକୁ ଭାଙ୍ଗି ଛୋଟ ଛୋଟ ଖଣ୍ଡ କରି ଡାଳରେ ବିଛାଇ ଦିଆ ଯାଏ ଏବଂ ତାହା ବାଙ୍କିଯିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଡାଳରେ ରଖା ଯାଇ ଥାଏ । ଯେପରି ବେଶୀ ଗମି ନ ଯାଏ ତହିଁ ପ୍ରତି ଜଗିରହି ଗମିବା ବନ୍ଦ କରା ହୁଏ । ତାହା ନ କଲେ ଚାର ସୁଗନ୍ଧ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯିବ ।

ତାହାପରେ ତାହାକୁ ଗୋଟିଏ କଳରେ ପକାଇ ଗରମ ପବନ ଦ୍ୱାରା ଶୁଖା ଯାଏ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରେ ତାକୁ ବାଛି ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଇତ୍ୟାଦି ଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ କରା ହୁଏ । ଶିଶା-ପତ୍ରର ଅଙ୍କୁରଦିଆହୋଇଥିବା ବାକ୍ସ ମାନଙ୍କରେ ବନ୍ଦ କରି ବିଦେଶକୁ ଓ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ରପ୍ତାନୀ କରନ୍ତି । ପୂର୍ବରୁ ଏହି ଚାକୁ ଆଉ ଥରେ ଶୁଖାଇବାକୁ ହୁଏ । ଏହି ଉପରି ଲିଖିତ ବିବରଣରୁ ଜଣା ଯାଉ ଅଛି ଯେ ସେରେ ଚା ପାଇ-ବାକୁ ହେଲେ ପ୍ରଥମେ ଚା ଗଛ ଲଗାଇବାକୁ ହେବ, ବାଛି-ବାକୁ ହେବ, ପତ୍ର ତୋଳିବ, ମଉଳାଇବ, ଗଡ଼ାଇବ, ଶୁଖାଇବ ବାଛିବ, ଓ ବାନ୍ଧି ରପ୍ତାନୀ କରିବ । ଭାରତବର୍ଷରେ ଚା ଚାଷ ଭୂମିର ପରିମାଣ ଯଥା :—

ଆସାମ	୪୩୫୮୦୦	ଏକର
ବଙ୍ଗଦେଶ	୨୦୭୭୦୦	ଏକର
ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ	୧୪୦୫୦୦	ଏକର
ଭାରତବର୍ଷର ଉତ୍ତରାଂଶରେ	୧୫୮୦୦	ଏକର
ବିହାର ଓଡିଶା	୪୧୦୦	ଏକର
ଏପରି ମୋଟ	୮୦୫୮୦୦	ଏକର

କିମ୍ବା ପ୍ରାୟ ୨୪୧୭୪୦୦ ମାଣ ।

ଭାରତର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରଦେଶ ଓ ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଚା ବଗିଚାର ସଂଖ୍ୟା ଯଥା;—ଆସାମ ୧୧୬, ବଙ୍ଗ ୩୪୭, ବିହାର ଓଡିଶା ୨୩, ଯୁକ୍ତ ପ୍ରଦେଶ ୪୩, ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ୬୬୦, ପଞ୍ଜାବ ୨୪୭୭, ତ୍ରିପୁରା ୫୦ ତ୍ରିବାଙ୍କୋର ୧୨୭, ମହୀଶୂର ୧୫, କୋଚିନ ୪, ସର୍ବମୋଟ ୪୭୪୨ । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୫୨୧ ଗୋଟି ବଗିଚାର ମାଲିକ ଭାରତ ବାସୀ ଅଟନ୍ତି ।

ଭାରତରେ ପ୍ରାୟ ୩୨୧୦ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାୟ ପଚାଶ ଲକ୍ଷ ମହଣ ଚା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ତଥାଚ ବିଦେଶରୁ ଭାରତକୁ ଗୁଡ଼ ଆମଦାନୀ ହେଉଅଛି । ସନ୍ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ପ୍ରାୟ ୮୪୩୭୫ ମହଣ ଗୁଡ଼ ବିଦେଶରୁ ଭାରତକୁ ଆମଦାନୀ ହୋଇଥିଲା ।

ଆସାମ ଗୁଡ଼ ବଗିଚାରେ ଏହି କେତେକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ୭ ଲକ୍ଷ ସାଧାରଣ ମଜୁରୀଦାର କାମ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଗୁଡ଼ ବଗିଚାମାନଙ୍କରେ କେତେ ଲୋକ କାମ କରନ୍ତି, ତାହା ଅନୁମାନ କରି ଯାଇ ପାରିବ ।

ସନ୍ ୧୯୩୦-୩୧ ମସିହାରେ ଭାରତରୁ ୩୩୭୦ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ୨୧୧୫ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ କେବଳ ବ୍ରିଟେନ୍‌କୁ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ରିଟେନ୍‌କୁ ଯେତେ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିଲା ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ୫୧୦ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡରୁ ଅଧିକ ଗୁଡ଼ ସେଠାରୁ ପୁନର୍ବାର ଆମେରିକା ଓ ଇଉରୋପର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଥିଲାକାରୁ ଲାଭ ବ୍ରିଟେନ୍ ପାଇଲା । ରୁଷ ଦେଶ ଭାରତରୁ ଗୁଡ଼ ଏବର୍ଷ ଖରିଦ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଅଛି । ପାରଶ୍ୟ, ଆରବ, ମିଶର ଓ ତୁରସ୍କ ଦେଶବାସିମାନେ ଭାରତରୁ ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ଗୁଡ଼ ଖରିଦ କରନ୍ତି । ଏହି ଦେଶ ମାନଙ୍କରେ ବିନିମୟ ପ୍ରଣାଳୀରେ ବାଣିଜ୍ୟ ହେଉ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ କାରବାର କରିବା, ସମୟ ସମୟରେ କଷ୍ଟକର ହୋଇଉଠେ, କିନ୍ତୁ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କଷ୍ଟ ଦୂର ହୋଇ ପାରିବ ।

ଏହା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ଭାରତ ବାସିଙ୍କର ଗୁଡ଼ ବଗିଚାରେ ଯେତେ ଗୁଡ଼ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ତାହାଠାରୁ ଶତକଡ଼ା ୨୨ରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଗୁଡ଼ ଭାରତରେ ଖରଚ ହୁଏ । ସନ୍ ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ୩୧୦ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ ଭାରତରେ ଖରଚ ହୋଇଥିଲା, ସେହି ଖରଚ କ୍ରମେ ୨ ବର୍ଷ ବର୍ତ୍ତମାନ ୬୫୦ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ହୋଇଅଛି ।

"ଇଣ୍ଡିଏନ୍ ଟି ଏସୋସିଏସନ୍," କଲିକତା ଟି ଟ୍ରେଡର ଏସୋସିଏସନ୍ ଓ ଇଣ୍ଡିଏନ୍ ଟି ସେସ କମିଟି ଏହିମାନଙ୍କ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱାଧୀନରେ ବ୍ୟବସାୟ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ । ଏହି ତିନୋଟି ସମିତିରେ କୌଣସି ଭାରତବାସି ନାହାନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସମିତିର ନାମ କରଣରୁ ତାହା ଜଣା ଯାଏ ନାହିଁ । "ଇଣ୍ଡିଏନ୍ ଟି ସେସ୍ କମିଟି" ବର୍ଷରେ ପ୍ରାୟ ୧୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଗୁଡ଼ କର ଆଦାୟ କରନ୍ତି ଓ ଯେପରି ଲୋକେ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ଗୁଡ଼ ବ୍ୟବହାର କରିବେ ତହିଁର ପ୍ରଚାର ନିମନ୍ତେ ପ୍ରାୟ ଏହି ସମସ୍ତ ଟଙ୍କା ଖରଚ କରନ୍ତି । ଆମେରିକାରେ କେବଳ ୧୮୫ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ ଖରଚ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଗୁଡ଼ ବ୍ୟବହାରର ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ୭୫୦୦୦୦ ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୁଏ କିନ୍ତୁ ଭାରତରେ ୬୫୦ ଲକ୍ଷ ପାଉଣ୍ଡ ଗୁଡ଼ ଖରଚ ହେଉଥିବା ସ୍ଥଳେ ଟି ସେସ୍ କମିଟି ଦଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ୩୭ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପ୍ରଚାର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଖରଚ କରିଥିବାର ଜଣା ଯାଏ ।

ସନ ୧୯୩୦-୩୧ ରେ ଗୁଡ଼ କାରବାର ସକାଶେ ୭୮୬ ଗୋଟି କମ୍ପାନୀ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ମୂଳଧନ ୫୩୪୩-୬୦୦୦ ଟଙ୍କା ଥିଲା । ସନ ୧୯୨୧-୨୨ ରେ ଗୁଡ଼ ପାଉଣ୍ଡର ହାରାହାରୀ ମୂଲ୍ୟ ଟ୦୯/୧, ସନ ୧୯୨୪-୨୫ ରେ ଟ୦୩/୧୧; ସନ ୧୯୩୧-୩୨ ରେ ଟ୦।/୫ ଥିଲା । ଗୁଡ଼ କମ୍ପାନୀର ଅଂଶୀଦାରମାନେ ଶତକଡ଼ା ଟ୨୫୧ ଠାରୁ ଟ୨୦୦୧ଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଭ ପାଇ ଅଛନ୍ତି, ଏବଂ ସନ ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ଟ ୧୦୦୧ ଅଂଶରେ ମୂଲ୍ୟ ଟ୩୦୩୧, ସନ ୧୯୩୦ ସାଲରେ ଟ୨୭୮୧ ଏବଂ ୧୯୩୧ ସାଲରେ ଟ ୨୪୮୧ ଙ୍କା ଥିଲା ।

ଗୁଡ଼ ବଗିଚା ଅତି ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବହୁତ ସମୃଦ୍ଧ କରିଛି । ଗୋଟିଏ ଗୁଡ଼ ବଗିଚା ଟ ୨୫୦୦୦୧ ଙ୍କା ମୂଳ ଧନରେ ସନ ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । ସେହି ବର୍ଷ ଠାରୁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରାୟ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଟ ୨୭୧୦୦୦୧ ଙ୍କା (ସମସ୍ତ ଖରଚ ବାଦେ) ଲାଭ ହେଲା ଏବଂ ଗୁଡ଼ ବଗିଚାଟି ବର୍ତ୍ତମାନ ଟ ୩୦୦୦୦୦ ଙ୍କା ମୂଲ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଅଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ଗୋ-ଜାତିର ସ୍ଥାନ ।

ଶ୍ରୀ ଅକିଞ୍ଚନ ଦାସ ଜି. ବି. ଏ. ସି ।

ଜନଶ୍ରୁତିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ପୂର୍ବକାଳରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଲକ୍ଷଧେନୁ-ପ୍ରତିପାଳକ ବିରାଟ ରାଜାଙ୍କର ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ରାଜ୍ୟ ଥିଲା ଏବଂ ସମ୍ଭବତଃ ଶ୍ୟାମଳୀପାଳର ଚିର ଶ୍ୟାମାୟମାନ, ସୁବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ତୃଣ-ଭଣ୍ଡାର ଦ୍ୱାରା ଏହି ବିଶାଳ ଗୋକୁଳର ଭରଣ ପୋଷଣ ହେଉ ଥିଲା । ସେ ସୁଖ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟର ଦିନ ଆଉ ନାହିଁ । ଅତୀତର ନିଦର୍ଶନ ସ୍ୱରୂପ ମୟୂରଭଞ୍ଜର କୌଣସି ୨ ଗ୍ରାମରେ ମଥୁରାପୁରୀ ଗୋପ ପୁରୀ ଏବଂ ଖଣ୍ଡଅଳ ଗୋପାଳ ମାନଙ୍କର ଅଟ୍ଟାଳିକା ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଗୌରବାନ୍ୱିତ ଗୋରସୋଚ୍ଛ୍ୱାସିତ ବୃନ୍ଦାବନର ସୁଖଚିତ୍ର ଦେଖା ଯାଏ । ମେଘାବଳୀ ଓ 'ବାଟୁଳୀ ଚଉ'ର ଚିରଦୁର୍ବାଦଳଶ୍ୟାମ ଶୈଳଶ୍ରେଣୀ ଆଜି ମଧ୍ୟ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେଉ ଅଛି ଯେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଏକ ସମୟରେ ଉନ୍ନତ ବୃଷଭ ଓ ଶୃଙ୍ଗବିସମ୍ପନ୍ନା ଗାଭୀକୁଳର ଆଦର୍ଶ ଗୋବର୍ଦ୍ଧନ ଥିଲା ଏବଂ ସେଥି ପାଇଁ ଏହି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟ "ଉତ୍ତର ଗୋଗୃହ" ବୋଲି ପରିଚିତ ହେଉ ଥିଲା ଏବଂ ସ୍ୱୟଂ ରାଜା ବିରାଟ ଉତ୍ତମ ଗୋବତ୍ସର ଉନ୍ନତ ପ୍ରଜନନ ପାଇଁ ସଚେଷ୍ଟ କରୁ ଥିଲେ ।

ଏକା ବିରାଟ ନୁହନ୍ତି, ପୁରା ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ଦାନ-ବୀର ନରପତିହିଁ ଗୋରକ୍ଷା ଓ ଗୋ-ପ୍ରଜନନର ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଥିଲେ ଏବଂ ଗୋଜାତି ପରମ "ଗୋଧନ" ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହେଉ ଥିଲା । "ନମୋ ଗୋଭ୍ୟଃ" କଥାଟି ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିନ୍ଦୁର ଜପମାଳା ପରି ଥିଲା । ବୋଲିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ ଗୋଜାତି ପ୍ରତି ସେହି କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରକାଶ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରକ୍ଷିତ ହୋଇ ଆସୁ ଅଛି । "ଗାବୋ ମେ ମାତରଃ ସର୍ବା ଗୋବୃଷାଃ ପିତରୋ ମମ" ଏହି ଶାସ୍ତ୍ର ବାଣୀ ଆର୍ଯ୍ୟ ମାନଙ୍କର ପରମ ଶ୍ରଦ୍ଧାର ବିଷୟ ଥିଲା ।

କୃଷି ଓ ଧର୍ମରେ ମଧ୍ୟ ଗୋଜାତିର ସ୍ଥାନ ଉଚ୍ଚ ଥିଲା । ଗୋ-ଜୀବନ-ଇତିହାସ ଅତି ଆଦିମ କାଳରୁ (ପ୍ରାଗ୍ ବୈଦିକ ଯୁଗରୁ) ହିନ୍ଦୁ ସଭ୍ୟତାର ଆଶ୍ରୟ ସ୍ୱରୂପ ଥିଲା । ଅତି ପ୍ରାଚୀନ ଋଗ୍ବେଦରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର 'ଅମ୍ବା' ଶବ୍ଦଟି ଗୋବତ୍ସର ହମ୍ବା ରବରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ହିନ୍ଦୁମାତ୍ରେ ଗାଭୀକୁ ପବିତ୍ର ପରମା ଜନୟିତ୍ରୀ ସ୍ୱରୂପା ଜ୍ଞାନ କରନ୍ତି ଏବଂ "ଗୋଷ୍ଠୀରେ ତିଷ୍ଠତି ଭୁବନାନି ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ" ଏହି ବିଶ୍ୱାସ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୋଷଣ କରି ଥାଆନ୍ତି ।

ଗାଭୀରୂପା ନନ୍ଦିନୀର ଅନ୍ୟାୟ ଅପହରଣ ପାଇଁ ବଶିଷ୍ଠ ସଙ୍ଗରେ ବିଶ୍ୱାମିତ୍ରଙ୍କର ତୁମୁଳ ସଂଗ୍ରାମ ହୋଇ ଥିଲା । ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଅଜ୍ଞାତ ବାସ ସମୟରେ ବିରାଟଙ୍କ ପୁତ୍ର ଉତ୍ତରଙ୍କ ସହିତ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କ ବିପୁଳ ଗୋ-ବୃହ ରଣ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ଥିଲା । ଗାଣ୍ଡିବ ଅକସ୍ମାତ୍ ହତ୍ୟା ଅପରାଧରେ ମହାତ୍ମା କର୍ଣ୍ଣ ତାହାଙ୍କର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦତ୍ତ ଅମରତ୍ୱ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହରାଇ ଥିଲେ । ରାମ ଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ଦିଲୀପ ସ୍ୱର୍ଗର ସୁରଭିଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବାକୁ ଭୁଲି ଯାଇ ବହୁକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁତ୍ରରତ୍ନରୁ ବଞ୍ଚିତ ଥିଲେ । ଗାଭୀର ପବିତ୍ରତା ଉପରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ପୂର୍ବ ପୁରୁଷ ମାନଙ୍କର ଗଭୀର ଆସ୍ଥା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା । ବୃଷଭ ସାକ୍ଷାତ୍ ଧର୍ମ ଜ୍ଞାନରେ ପୂଜା ପାଉଥିଲେ ।

ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ସେହି ଚରମ ଉନ୍ନତି କାଳରେ ଗୋଭକ୍ତି ଓ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଯମଜ ତୁଲ୍ୟ ଉତ୍କର୍ଷ ଲାଭ କରିଥିଲେ । ସେହି ନିତ୍ୟ ଉନ୍ନତିଶୀଳ ହଳଧର ଓ ଗୋପାଳରୂପୀ ଭ୍ରାତୃ ଯୁଗଳଙ୍କର ଏହା ପରମ ସୁଖ ଉଦ୍ଦୀପକଥିଲା । ଏହା ବୋଲିବା ବାହୁଲ୍ୟ ଯେ କ୍ରମୋନ୍ନତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏହି ଦୁଇଟି ପରସ୍ପର ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ଗୋଟିକର ଅଭାବରେ ଅନ୍ୟଟିର ପତନ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବୀ । ସେଥିପାଇଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ସଂହିତା ଓ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ କୃଷିର ଉନ୍ନତିର ମୂଳ ସ୍ୱରୂପ ବୃଷ ଓ ଗାଭୀ କୁଳର ଅନନ୍ତ ପ୍ରଶଂସାବାଦ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ବୃହତ୍ ସଂହିତାରେ ସୁଶ୍ରୁତ ଓ ହାରୀତ ସଂହିତାରେ ଅଗ୍ନି, ଗରୁଡ, ଦେବୀ ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁରାଣରେ, ଗୋସନ୍ଦର୍ଭ ମୁକ୍ତାବଳୀ, କୃଷି-ପରାଶର ଓ ବିଷ୍ଣୁ ଧର୍ମୋତ୍ତର ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଗୋଜାତିର ଉନ୍ନତି ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଏତେ ପ୍ରବଚନ ଅଛି ଯେ ସେ ସମସ୍ତ ସଂଗ୍ରହ କରିପାରିଲେ ଗୋଭକ୍ତି ଓ କୃଷି-ଭକ୍ତିର ଖଣ୍ଡିଏ ବୃହଦାୟତନ ପୁସ୍ତକ ରଚିତ ହୋଇପାରିବ । ସେ ସମୟରେ ବିଜ୍ଞାନସମ୍ମତ ଉପାୟରେ ଉନ୍ନତ ଗୋ-ପ୍ରଜନନ ଓ ଗୃହପାଳିତ ପଶୁକୁଳର ଆକୃତି ଓ ପ୍ରକୃତି ସମୂହ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ ପୁଙ୍ଖାନୁପୁଙ୍ଖ ରୂପେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରା ହେଉଥିଲା ।

ଏହା ଭାରତବର୍ଷର ଗୋବୋନ୍ନତିର ବିଗତ ଇତିହାସ । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ଦୁଗ୍ଧ-ପ୍ରବାହ ସ୍ୱପ୍ନ । ଗୋଜାତି କେବଳ ଯେ ଅବହେଳିତ ତାହା ନୁହେଁ—ଗୋବସନ୍ତ ଓ ତଦନୁରୂପ ସଂକ୍ରାମକ ବ୍ୟାଧି ଗୋକୁଳକୁ ନଷ୍ଟ କରୁଅଛି । ଏହାର ମୂଳ କାରଣ ପ୍ରଧାନତଃ ଦୁଇ ଗୋଟି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ହେଉଛି —ନିକୃଷ୍ଟ ଜାତୀୟ ଅନାଦାରକ୍ଲିଷ୍ଟ ଗୋ-କୁଳର ବୃଦ୍ଧି ଓ ଅନ୍ୟଟି ଦିନକୁ ଦିନ ଗୋଚାରଣ ଭୂମିର ହ୍ରାସ । ବାରମାସ ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ଛଅଟି ମାସ ପଶୁମାନେ ତୃଣ ଭକ୍ଷଣ କରିବାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ସୁବିଧା ପାଆନ୍ତି, ବାକି ଛଅମାସ ମରମ ରୁଟି ଖାଇ ବହୁକଷ୍ଟରେ କେବଳ ଜୀବନ ଧାରଣ କରନ୍ତି ।

କୃଷକଗଣ ମଧ୍ୟ ଅତି କୃଷି ଓ ଦୁଗ୍ଧକୁ ଲାଭଜନକ ସମ୍ପଦ ମନେ ନ କରି ଗୋଧନକୁ ଧନ ଏବଂ ଜମିକୁ ଯମ ସଙ୍ଗରେ ତୁଳନା କରନ୍ତି । ସେମାନେ ଜଳଦାତା ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅତିରୁ ଅନାଇ ଅନାଇ ଭଗ୍ନାର୍ତ୍ତ ଦେହରେ କେବଳ କଟିବାସ ମାତ୍ର ପରିଧାନକରି ଗଭୀର ନୈରାଶ୍ୟରେ ଜୀବନ ଯାପନ କରନ୍ତି ।

ଏ ଉପାୟରେ ଏହି ଦାରୁଣ ଦୁରବସ୍ଥା, ଅର୍ଥାଭାବ ଓ ଅଜ୍ଞତାରୁ ସର୍ବ ଜାତିର ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳସ୍ୱରୂପ କୃଷକକୁଳକୁ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ମେରୁଦଣ୍ଡ ସ୍ୱରୂପ ଗୋଜୀବନକୁ ଖାଦ୍ୟାଭାବରୁ ରକ୍ଷା କରାଯିବ, ତାହା ଆଜି ଯେ କେବଳ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବିଶେଷ ଭାବନାର ବିଷୟ ହୋଇଅଛି ତାହା ନୁହେଁ ; ଏହା ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷର ସମସ୍ୟା । ସମସ୍ୟାଟି କ୍ରମଶଃ ଜଟିଳ ହୋଇ ଉଠିଅଛି, ବର୍ତ୍ତମାନର ଏହି ଅସନ୍ତୋଷକୁ ନିବାରଣ କରିବାକୁ ହେଲେ ସର୍ବ ଉନ୍ନତିର ଅଗ୍ରଭାଗରେ କୃଷି କର୍ମକୁ ସ୍ଥାନଦେବା ସର୍ବତୋଭାବେ ନ୍ୟାୟ ସଙ୍ଗତ । ମାର୍କିନ ରାଜ୍ୟର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରୁଜଭେଲ୍ଟ କହିଥିଲେ " କୃଷିର ଧ୍ୱଂସରେ ଜଗତର ବଡ ବଡ ଜାତି ଧ୍ୱଂସ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ " । କିନ୍ତୁ ତାହା ଅପେକ୍ଷା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ପୁରାତନ ପରାଶର କୃଷି କର୍ମର ଗୁରୁତ୍ୱ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ଅଙ୍କିତ କରିଅଛନ୍ତି : –

" କର୍ଷେ ହସ୍ତେନ କର୍ଷ୍ଟେତ ସୂବର୍ଣ୍ଣଂ ଯଦି ବିଦ୍ୟତେ
ଉପବାସ ସ୍ତଥାପିସ୍ୟାଦନ୍ନାଭାବେନ ଦେହିନାମ୍ "
—କୃଷି ପରାଶର ।

ଅର୍ଥାତ କର୍ଷରେ, ହସ୍ତରେ, କର୍ଷରେ ଯଦି ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବିଦ୍ୟମାନ ଥାଏ ତେବେ ମୁଖ୍ୟ ଅନ୍ନାଭାବରେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଉପବାସୀ ରହିବାକୁ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ କୃଷି କର୍ମହିଁ ସକଳ କର୍ମର ସାର ଏବଂ ସକଳ ଉନ୍ନତିର ମୂଳ । କିନ୍ତୁ ତାହାର ମୂଳରେ ଉନ୍ନତ, ସୁପୁଷ୍ଟ, ସୁଯତ୍ନ-ବର୍ଦ୍ଧିତ ଗୋଜୀବନର ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । ତାହା ନ ହେଲେ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ନିରର୍ଥକ ।

ଏଥିରୁ ଏହାହିଁ ଉପଲବ୍ଧି ହେଉଅଛି ଯେ କୃଷି-ସମସ୍ୟା ଓ ଗୋପାଳନ—ସମସ୍ୟା ଏକାଭାବରେ ଦେଖିବା ଜରୁରୀ ଯେ ଉନ୍ନତ ଗୋ-ପାଳନର ସମାଧାନ ଦ୍ୱାରା ଜଗତର ଅନେକ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଦୂରୀଭୂତ ହୋଇପାରିବ ଓ ପ୍ରକୃତ ଆନନ୍ଦ ଓ ଶାନ୍ତି ପାଇବାର ଆଶା କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଅଫିମ ବ୍ୟବହାର ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଂଶୀଧର ପଟ୍ଟନାୟକ
ଅବକାରୀ ବିଭାଗର ଡପୋଟି କଲେକ୍ଟର, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ମରହଟ୍ଟା ମାନେ ଯେତେବେଳେ ଓଡିଶା ଶାସନ କରୁଥିଲେ ତେତେବେଳେ ଅଫିମ ବ୍ୟବସାୟରୁ ଓଡିଶାରେ କୌଣସି ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ ହେଉ ନ ଥିଲା । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରେ ଅଫିମ ଚାଷ ହୋଇ ବ୍ରିଟିଶ ଜାତି ମାନଙ୍କୁ ପଠା ଯାଉ ଥିଲା ଏବଂ ସେଠାରେ ଅବାଧରେ ବିକ୍ରି ହେଉ ଥିଲା । ୧୮୮୧ ମସିହାରେ ବଙ୍ଗଳାର ଅବକାରୀ ଆଇନ ଓଡିଶାରେ ଜାରୀ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଜାରୀ ହେବା ଦିନରୁ ସେହି ଆଇନ ଅନୁସାରେ କେତେକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ନ ଥିଲା । ଏହା କଥିତ ଅଛି ଯେ ସମୁଦ୍ର ବାଟେ ଓ ବିହାରରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବାଟେ, ବାଲେଶ୍ୱରକୁ ଗୋଟା ଅଫିମ ଆସୁ ଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ କେତେକ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଅବକାରୀ ଆଇନ ବଳରେ ଗୋଟା ଅଫିମ ଆମଦାନୀ ରହିତ କରିଦେଲେ । ଅଫିମ ସେବନର ବିଷମୟ ଫଳରୁ ଲୋକଙ୍କୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଅଭିପ୍ରାୟରେ ଓ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟରେ ଅଫିମ ଯେପରି ବହୁ ପରିମାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନ ପାରେ ସେ ଅଭିପ୍ରାୟରେ, ପ୍ରାତଃସ୍ମରଣୀୟ ସ୍ୱର୍ଗତଃ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ ସ୍ୱ ୧୯୦୮ ମସିହାରେ, ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ, ଠିକ ନ ୩୧ । ୩୦ ସେର ଅଫିମ ଷ୍ଟେଟକୁ ଯୋଗାଇବା ନିମନ୍ତେ ଲେଖି ଥିଲେ । ଏହି ହିସାବ ଆଜିକୁ ପ୍ରାୟ ବ ୧୪ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଦିଆ ଯାଇ ଥିଲା । ଷ୍ଟେଟର ସେହି ହିସାବ ଅନୁସାରେ ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସେହି ସମୟରୁ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ଅଫିମ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଲେଶ୍ୱର ଟ୍ରେଜେରୀରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜକୁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଯୋଗାଉ ଅଛନ୍ତି ।

ଷ୍ଟେଟରେ ଅଫିମ ଖରଚ ଯେପରି କ୍ରମେ ଖୁବ୍ କମିବ ତାହାର ଯଥା ସମ୍ଭବ ଉପାୟ ସେହି ସମୟରୁ ଷ୍ଟେଟ ପକ୍ଷରୁ କରା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯାଉଅଛି । ଆମ୍ଭେମାନେ ଯେତେ ଦୂର ଅବଗତ ହୋଇଅଛୁଁ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଜଣା ଯାଏ ଯେ ଅଫିମ ଖରଚ ଷ୍ଟେଟର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ବଢ଼ି ଅଛି । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବ ନିରୂପିତ ଅଫିମ ଅପେକ୍ଷା ବେଶୀ ଅଫିମ ପଠାଇବା ସକାଶେ ଷ୍ଟେଟ କେବେ ହେଲେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରି ନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ତି ଦିନ ହେଲା ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟରେ "ହାଇଡ଼ ସ୍ଟେଲ୍" ନିୟମ ପ୍ରଚଳିତ ହୋଇ ଅଛି । ଏ ନିୟମ ଦ୍ୱାରା ଅଫିମ ଦୋକାନୀ ଅଫିମ ବିକ୍ରୀର ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ କମିଶନ ମିଳିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇ ଅଛି । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜ ବାହାଦୂର ଷ୍ଟେଟରେ ଅଫିମ ଯେତେଦୂର କମ ଖରଚ ହୁଏ ସେଥି ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇଅଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟର ଲୋକସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଥିଲେହେଁ ଅଫିମ ଖରଚ କମିଯାଇ ଅଛି—ବର୍ତ୍ତମାନ କେବଳ ୩୨୦ । ୩ ସେର ଖରଚ ହେଉ ଅଛି । ଏହାଦ୍ୱାରା ଷ୍ଟେଟର ଅବକାରୀ ରାଜସ୍ୱରେ କ୍ଷତି ହୋଇ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଲୋକଙ୍କର ନୈତିକ ଜୀବନର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଏହା କରାଯାଉଅଛି । ଅଫିମ ଖୋରଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଓ ଅଫିମ ପରିମାଣ ଧୀରେ ଧୀରେ କମିଅଛି ।

ଯେଉଁ ସମ୍ମିଳନୀ (Conferance) ରେ ଏ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଉଦାର ମତ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଥିଲା ସେହି ମତ ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଷ୍ଟେଟର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଯେଉଁ ସମ୍ମିଳନୀର ମତ ଅନୁସାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଶ ହଜାର ଲୋକଙ୍କ ସକାଶେ ହାରାହାରି ଛଅ ସେର ଅଫିମ ଖରଚ ହେବା ଉଚିତ । ୨୯୧୩୧ ମସିହା ଜନସୁମାରୀ ଅନୁସାରେ ଏ ଷ୍ଟେଟର ଜନସଂଖ୍ୟା ଆଠ ଲକ୍ଷରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ଅଛି । ତେଣୁ ସେଉଁ କନ୍‌ଫରେନ୍ସର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଏ ଷ୍ଟେଟରେ ପ୍ରାୟ ୩୯୨ ମଣ ଅଫିମ ବର୍ଷକୁ ଖରଚ ହେବା ଉଚିତ । ଷ୍ଟେଟ ସର୍ବଦା ଏ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ଅଛି ଏବଂ ତାହାର ଫଳରେ ଚଳିତ ବର୍ଷ ଷ୍ଟେଟର ଅଫିମ ଖରଚ ଅନ୍ତିର ଅଧିକ କମି ଯାଇ ଅଛି । ଯେଉଁ କନ୍‌ଫରେନ୍ସ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଅଫିମ ଖରଚ କରିବାକୁ ମତ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି ସେହି ପରିମାଣରୁ ଯେପରି ଅଧିକ ଖରଚ ନ ହୁଏ ସେ ବିଷୟରେ ଯଥା ସମ୍ଭବ ଚେଷ୍ଟା କରା ଯାଉ ଅଛି । ଷ୍ଟେଟ ଇଚ୍ଛା କରି ଅଛନ୍ତି ଯେ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଉପାୟରେ ଅଫିମ ଖରଚ ଅନ୍ତିର କମାଇ ଦେବେ—ଯେଉଁ ମାନେ ଅଫିମ ବ୍ୟବହାର ନ କରିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନ ପ୍ରତି ସଂଶୟ ହେବ ସେମାନେ ଅଉ ମଧ୍ୟ ଡାକ୍ତର ଓ କବିରାଜ ମାନଙ୍କର ମତ ନେଇ ଅଫିମ ବ୍ୟବହାର କରି ପାରିବେ । କେବଳ ଜିଷ୍ଟ ସକାଶେ ଅଫିମ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଇ ପାରିବ ।

ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ, ଏମ୍. ଏସ୍. ସି. ଆଇ.
ଡାଇରେକ୍ଟର ଅବ୍ ଇଣ୍ଡାସ୍ଟ୍ରିଏଲ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ୍ ସର୍ଭେ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବସାୟ କରିବାକୁ ହେଲେ ପୃଥିବୀର ସବୁ-ଜାତି ସଙ୍ଗରେ ସମ୍ପର୍କ ରଖିବାକୁ ହେବ, ପୃଥିବୀର ସବୁ ସ୍ଥାନ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ କରିବାକୁ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ହେଲେ ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ନିଜ ୨ ଦେଶରେ ତାହା କରି ହେବ । ପରନ୍ତୁ ବାଣିଜ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅବାଧ ଚାଳନାୟ ଦ୍ୱାରା ଓ ପରସ୍ପର ସମ୍ପାଦିତ ଦ୍ୱାରା ପୃଥିବୀର ସବୁ ଜାତିର ଲୋକେ ଶାନ୍ତି ଓ ସଦ୍‌ଭାବରେ ରହି ପାରିବେ ।

କୌଣସି ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ସର୍ବଦା ଏକପ୍ରକାର ରହେ ନାହିଁ । ଅମଦାନୀ ଓ ରପ୍ତାନୀକୁ ଠିକ ନିୟମରେ ଚଳାଇବା ସକାଶେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ ବିଭାଗର ଚେଷ୍ଟା ଦେଉଅଛି ।

ତେଣୁ ବିଦେଶୀ ବାଣିଜ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଠିକ ନିୟମରେ ଚାଲିବ ଓ ଦ୍ୱାରା ଜାତୀୟ ଧନର ବୃଦ୍ଧି ହେବ, ନିଜ ଦେଶର ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତି ବି ଉପାୟରେ ହୋଇ ପାରିବ, ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ପୃଥିବୀର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶର ଲୋକେ ସର୍ବଦା ବିଶେଷ ଯତ୍ନ କରୁଅଛନ୍ତି । ଭାରତବର୍ଷକୁ ବିଦେଶରୁ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଜିନିଷ ଅମଦାନୀ ହେଉଅଛି ତାହା ଦେଖିଲେ ଭାରତବର୍ଷ ସଙ୍ଗରେ ଅନ୍ୟ ଦେଶର ବାଣିଜ୍ୟ ପରିମାଣ କେତେ ବେଶି ତାହା ସହଜରେ ଜଣାଯିବ । ଭାରତକୁ ବିଦେଶରୁ ଆସୁଥିବା ଜିନିଷର ତାଲିକା ନିମ୍ନରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଷୟଗୁଡ଼ି :—ସେହି ତାଲିକାଟି (କ) (ଖ) (ଗ) ଏହି ତିନି ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଅଛି । (କ) ଭାଗରେ—ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟ ପଦାର୍ଥ, (ଖ) ଭାଗରେ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କିମ୍ବା ଆଂଶିକ ଭାବରେ ବିଦେଶରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଜିନିଷ ; (ଗ) ଭାଗରେ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ବିଦେଶରେ ତିଆରି ହୋଇ ଥିବା ମାଲ ଓ କଳ ଜିନିଷ ।

ବିଭାଗ	ଜିନିଷର ନାମ	ମୂଲ୍ୟ ଲକ୍ଷ ହିସାବରେ ଟଙ୍କା ।
(କ)		
୧	ଚିନି	୧୫,୭୮
୨	ଖାଦ୍ୟ ଓ ତେଲର ସରଞ୍ଜାମ	୫୬୧
୩	ଶସ୍ୟ ଅଟା ଓ ଡାଲି ପ୍ରଭୃତି	୫୪୨
୪	ମସଲା	୩୨୭
୫	ସରିଷା	୩'୧
୬	ତମାଖୁ	୨୭୦
୭	ଫଳ ଓ ପରିବା	୧୮୩
୮	ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖାଇବା ଓ ପିଇବା ଜିନିଷ	୧୬୩
(ଖ)		
୧	କପାସୂତା ଓ ଲୁଗା ଓଗେର	୫୯୩୧
୨	କଳ ଓଗେର	୧୯୩୫
୩	ଧାତୁ ଓ ଧାତୁ ନିର୍ମିତ ପଦାର୍ଥ	୨୩୫୮
୪	ରେଲୱେ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯାନ	୧୦୮୫
୫	ଛୁରି କଇଁଚି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲୁହା ତିଆରି ଯନ୍ତ୍ର (ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ ସରଞ୍ଜାମ ଛଡ଼ା)	୭୫୯
୬	କପା, ରେଶମ, ପଶମ, ହୋଟ ତିଆରି ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃତ୍ରିମ ନକଲ ପ୍ରକାରର ସୂତା ଲୁଗା	୫୭୨
୭	ପଶମୀ ସୂତା ଓ ପଶମ ତିଆରି ଲୁଗା	୩୭୭
୮	ରେଶମ ସୂତା ଓ ରେଶମ ଲୁଗା	୩୩୫
୯	ଔଷଧ, ଜଡ଼ିବୁଟି ଓ ରାସାୟନିକ ଦ୍ରବ୍ୟ	୫୩୦
୧୦	କାଗଜ ଓ ମୋଟା ମଲାଟ କାଗଜ ଓ ବୁଆଣ କଲମ ଓଗେର ଲେଖାପଢ଼ି ସରଞ୍ଜାମ	୪୭୭
୧୧	ନାନା ପ୍ରକାର ରଙ୍ଗ	୪୦୦
୧୨	ଇଲେକ୍ଟ୍ରିକ ଜିନିଷ ଓ ସରଞ୍ଜାମ (କଳ ଓଗେର ଛଡ଼ା)	୩୭୧
୧୩	ରବର ତିଆରି ଜିନିଷ	୩୫୦
୧୪	କାଚ ଜିନିଷ ଓ ମାଟି ବର୍ତ୍ତନ ଓଗେର	୩୨୫
୧୫	ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛଦ	୨୫୧
(ଗ)		
୧	(ବୃକ୍ଷାଦି ମଞ୍ଜିରୁ ତିଆରି ଖଳିଜ ଓ ଜୀବ ଜନ୍ତୁ ଦେହରୁ ତିଆରି) ତେଲ	୧୧୭୯
୨	କପା (କଳ ଓ ଖଦଡ଼ା)	୩୪୨
୩	ରେଶମ (କଳ ଓ ଖଦଡ଼ା)	୧୨୮
୪	ପଶମ (କଳ)	୫୨
୫	କାଗଜ ତିଆରି ପଦାର୍ଥ	୪୫

ଉପରଲିଖିତ ତାଲିକାରେ ୧୯୨୯–୩୦ ମସିହାର ଆମଦାନୀ ସଂଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇ ଅଛି । ସେହି ସଂଖ୍ୟାରୁ ବାର୍ଷିକ ଆମଦାନୀର ଠିକଣା ଜଣା ଯାଇ ପାରିବ, ସବୁଠାରୁ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଶେଷ ମନ୍ଦା ପଡ଼ି ଥିବାରୁ ଏବଂ ମୂଲ୍ୟ ଅନେକ ପରିମାଣରେ କମି ଯାଇ ଥିବାରୁ ୧୯୨୯–୩୦ ସାଲର ପର ବର୍ଷ ମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଓ ପରିମାଣକୁ ଠିକ ଭାବରେ ଦିଆ ଯିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । ମୋଟ ଆମଦାନୀ ଜିନିଷର ମୂଲ୍ୟ ୨୧୭ କ୍ରୋଡ଼ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ।

* * *

ଶିକ୍ଷିତ ଭାଗରେ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଷ୍ଟେଟରୁ କେତେକ ଯୁବକଙ୍କୁ ପଠା ଯିବାର ସ୍ଥିର କରାଯାଇ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶ୍ରେଣୀ ବାଛିବା ସକାଶେ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ବାରିପଦା ଠାରେ ଗୋଟିଏ ପରୀକ୍ଷାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରା ଯାଇଥିଲା । ଷ୍ଟେଟରୁ ଯେଉଁ ଯୁବକମାନେ ପରୀକ୍ଷା ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ସେମାନେ ଦରଖାସ୍ତ ପଠାଇବା ନିମନ୍ତେ ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟରେ ଗୁରୁ-ଅଡ଼େ ବିଜ୍ଞାପନ ଦିଆ ଯାଇ ଥିଲା । ୯୬ ଗୋଟି ଦରଖାସ୍ତ ଆସି ଥିଲା ଏବଂ ୬୮ ଜଣ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ଥିଲେ । ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏମ୍. ଇ ଶ୍ରେଣୀ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଆଇ, ଏ. ଆଇ. ଏସ୍, ଯାଏଁ ଶ୍ରେଣୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲେ । ତାହାର ତପସିଲ ତଳେ ଦିଆଗଲା । ଆଇ. ଏ. ଓ ଆଇ. ଏସ. ସି. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଥିବା ଜଣେ; ମେଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେଶନ ପାସ ଜଣେ; ମେଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଦେଇଥିବା ଜଣେ; ମେଟ୍ରିକ ଫେଲ୍ ଜଣେ; ମେଟ୍ରିକ ଓ ଏମ. ଇ. ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଢ଼ିଥିବା ଜଣେ; ଏମ୍. ଇ ପାସ ଓ ତାହାର ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ଜଣେ । ସେମାନଙ୍କର ଜାତି ଓ ସଂଖ୍ୟା ତଳେ ଲେଖା ଗଲା । ଯଥା :—କରଣ ଜଣ, ବ୍ରାହ୍ମଣ ୧୪, ଖଣ୍ଡାଏତ ୧, କାୟସ୍ଥ ୩, ତନ୍ତି (ପାଣ) ୩, ବୈଷ୍ଣବ ୨, ଗୋପାଳ ୨, ଭଣ୍ଡାର ୨, ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ଗୋଲ ୨, କୁରୁମି ୨, ସାନ୍ତାଳ ୨, ଗୁଡ଼ିଆ ବ୍ୟବସାୟୀ ୧, ବୈଶ୍ୟ ୧, ମାଳୀ ୨, ଏକାଦଶୀ ତେଲି ୧, ସଦ୍‌ଗୋପ୍ ୧, ରାଜୁ ୧, ଧୋବା ୧, ତନ୍ତି (ପାନ) ୧, ମଣ୍ଡଳ ୧, ପୁରାଣ ୧, ଗଣ୍ଡ ୧, ମୁସଲମାନ ୧, କ୍ଷତ୍ରିୟ ୧ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଏହି ପରୀକ୍ଷା ଫଳରେ କୋଅପରେଟିଭ ଓ ଶିଳ୍ପକାର୍ଯ୍ୟଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ୧୯ ଜଣ ଛାତ୍ର ଏବଂ ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟରେ ନାନା ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବା ନିମନ୍ତେ ୧୬ ଜଣ ଛାତ୍ର ମନୋନୀତ କରାଗଲେ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଛାତ୍ରମାନେ ଷ୍ଟେଟ ବାହାରେ ଶିକ୍ଷା ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ମନୋନୀତ କରାଗଲେ । ସେମାନେ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷାକରିବେ ତାହା ସେମାନଙ୍କର ନାମ ସମ୍ମୁଖରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଷ୍ଟେଟରୁ ବୃତ୍ତି ମିଳିବ ଓ ଶିକ୍ଷା ସମୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖରଚ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଷ୍ଟେଟରୁ ଦିଆଯିବ ।

ନାମ	ବିଷୟ
	କୋଅପରେଟିଭ୍ ଋଣ ସମିତି ବିଷୟକ ଶିକ୍ଷା ।
୧ । ଚନ୍ଦ୍ରମୋହନ ପାତ୍ର	,,
୨ । ନରେନ୍ଦ୍ର କୁଣ୍ଡ	,,
୩ । ଶିବଶଚନ୍ଦ୍ର ହୋତା	,,
୪ । ଯୁଗଳ କିଶୋର ମହାପାତ୍ର	,,
୫ । ନନ୍ଦ କିଶୋର ଦାସ	,,
୬ । ଭାଗିରଥି ମହାନ୍ତି	,,
୭ । ଭିକାରୀ ଚରଣ ପ୍ରଧାନ	,,
୮ । ହରିହର ଖଟୁଆ	,,
୯ । ଗଙ୍ଗାଧର ନାୟକ	,,
୧୦ । ମହେଶଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର	ଷ୍ଟେନୋଗ୍ରାଫି (ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ଲେଖିବା ପ୍ରଣାଳୀ)
୧୧ । ମୃତ୍ୟୁଞ୍ଜୟ ଦାସ	,,
୧୨ । ବଳଭଦ୍ର କୁମାର ପଟ୍ଟନାୟକ	,,
୧୩ । ଖଗେଶ୍ୱର ପଟ୍ଟନାୟକ — ମଟର ଟାୟାର ମରାମତି ।	
୧୪ । ମହେଶ୍ୱର ପଣ୍ଡା — ବଢେଇ କାମ ।	
୧୫ । ଉପେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ମଣ୍ଡଳ — ଛାତକାମ ଓ ଲୁଗାରେ ଫୁଲ ଓଗେର ନକସା ଓ ଛାପାଦେବା ।	
୧୬ । ତ୍ରିଲୋକ୍ୟ ନାଥ ସର୍ଦ୍ଦାର — କୃଷି ।	
୧୭ । ଶନାଥ ବେହେରା — ରେଶମ ଚାଷ ।	
୧୮ । ଚିନ୍ତାମଣି ଦାସ — ଲାଖଚାଷ ।	
୧୯ । ଦୁର୍ଗାମାଧବ ସାମନ୍ତ—ଅଟୋମୋବାଇଲ ଇଞ୍ଜିନିଅରିଂ । (ମୋଟରକାର ପ୍ରଭୃତି କଳ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷା) ।	

ଉପର ଲିଖିତ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ଛଡା ନିମ୍ନଲିଖିତ ପାଞ୍ଚୋଟି ଛାତ୍ର ଗୋସାବା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ କୋଅପରେଟିଭ୍ କାମ ଶିଖିବା ନିମନ୍ତେ ପଠାଯାଇଅଛନ୍ତି ।

ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ନାୟକ ।
ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ।
ରଘୁନାଥ ମାଝୀ ।
ହରିହର ସାମଲ ।
ଭିକାରୀ ଚରଣ ସାହୁ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଛାତ୍ରମାନେ ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟରେ ଭିନ୍ନ ୨ ବିଭାଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ମନୋନୀତ ହେଲେ ।

ଦିବ ପ୍ରସାଦ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ ।
ରାଧାନାଥ ଦାସ ।
ଭଗବତ ପ୍ରସାଦ ଦାସ ।
ଶ୍ୟାମ ଗୋବିନ୍ଦ ମହାନ୍ତି ।
ଯାଦବା ନନ୍ଦ ଦାସ ।
ଈଶ୍ୱର ଚନ୍ଦ୍ର ପାଣି ।
ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମାହାନ୍ତି ।
ଚିନ୍ତାମଣି ବେହେରା ।
ଦିବାକର ବାରିକ ।
ଶୁକଳ ମାଝୀ ।
ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ମହାନ୍ତି ।
ଦିବାକର ମହାପାତ୍ର ।
ଦାସୋଗା ମାଝୀ ।
ରାଖାଲ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ।
ଘନଶ୍ୟାମ ଖାଣ୍ଡିଗ୍ରାହୀ ।
ସିତାରାମ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ରୀ ।

* * *

କୃଷାଦର ଖଦଡା ଅଂଶମାନ କେଉଁ କେଉଁ ବ୍ୟବହାରରେ ଅଣା ଯାଇ ପାରିବ ସେ ବିଷୟ ରାସାୟନିକ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଓ ଇଞ୍ଜିନିଅର ମାନେ ପୃଥିବୀର ସର୍ବତ୍ର ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁ ଅଛନ୍ତି । "ଟ୍ରପିକେଲ୍ ଏଗ୍ରିକାଲଚର" ପତ୍ରିକାରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ଲଣ୍ଡନରେ ଏହି ଖଦଡା ଜିନିଷରୁ ବ୍ୟବହାରଯୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଉତ୍ପନ୍ନକରିବା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ କମ୍ପାନୀ ଗଠିତ ହୋଇ ଅଛି ଓ ଏ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ କଳ ଓ ଯନ୍ତ୍ର ଲାଗିବ ତାହା ଯୋଗାଇବା ନିମନ୍ତେ ସେହି କମ୍ପାନୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଅଛନ୍ତି । ଏହି କଳ ଓ ଯନ୍ତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଖଦଡା ଜିନିଷକୁ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷରେ ପରିଣତ କରା ଯାଇ ପାରେ । ଏହି ଉପାୟରେ କୃଷାଦର ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଅଂଶରୁ ବିକ୍ରୟଯୋଗ୍ୟ ରାସାୟନିକ ପଦାର୍ଥ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅଙ୍ଗାର ଓ ଗ୍ୟାସ ଶୀଘ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଯାଇ ପାରେ । ନିମ୍ନ-ଲିଖିତ ବୃକ୍ଷାଦିର ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଓ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ଶବଦା ଅଂଶରୁ ଅନେକ ଲାଭଜନକ ଜିନିଷ ବାହାର ପାରିବ—ଅଖୁଣିଆ, କଦଳୀ ପତ୍ର ଓ ବାହୁଙ୍ଗା, ଚଫିଚମ୍ବ ଓ ଶିଶମ୍ (ଏକ ପ୍ରକାର ମୂର୍ଗାଗଛ), ଦୋକ୍ତାର ଖାତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଂଶ ଏବଂ ନିଷ୍ଠ ସତ୍ତେଇ । ଉପରୋକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ମାନଙ୍କରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଜିନିଷ ମିଳେ । ଏସିଟିକ୍ ଏସିଡ, ଏସିଟୋନ ଅଲକୋହୋଲ୍ (ସୁରାସାର), ଫରଫରଲ୍, ଡାଇବେ ଷ୍ଟେସ୍ (ରଙ୍ଗ), ଜିଲିସାଇଡ, (କୀଟ ନାସକ ଦ୍ରବ୍ୟ), ଟାର୍ ଜେଡେବେଲେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ତେଲ, ବିଜ୍ଞୀ ଯୋଗ୍ୟ କୋଇଲା ଏବଂ ଏକ ପ୍ରକାର ଗ୍ୟାସ ମିଳି ପାରେ । ଏଥିରେ ଯେତେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ତାହା ହିସାବ କଲେ ଏଥିରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଲାଭ ହେବାର ଜଣା ଯାଇ ଅଛି ।

* * *

ସନ ୧୯୩୧ ମସିହାର କୃଷି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଯେଉଁ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିଅଛନ୍ତି ତାହାର ମର୍ମ୍ମ ନିମ୍ନରେ ଲେଖାଗଲା । ବେଟର ଓ ନିମାଡର କେତେକ ଗୁଡିଏ କୃଷି ସମିତି କଥା ଖରିଦ-ବିକ୍ରୀ ସ୍ଥାନରେ ଯଥୋଚିତ ଦକ୍ଷତା ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି । ଏ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କେବଳ ଏହିକି ଦ୍ୱାରା ଯେ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇଅଛି ତାହା କୁହା ଯାଇ ନ ପାରେ । କୃଷିବିଭାଗର ଡାଇରେକ୍ଟରଙ୍କ ମତ ଏହିଯେ ବିହନବାଛିବା ଏବଂ ଫସଲର ଖରିଦବିକ୍ରୀ କରିବା ବିଷୟରେ କୃଷିସମିତି ଓ ସହଯୋଗ ସମିତି (Co-operative Society) ଉଦ୍ୟୋଗ ଯତ୍ନ କରିବେ । ତାହାହେଲେ କ୍ରମେ କୃଷିବିଭାଗ ହସ୍ତରୁ ଏ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସେହିସବୁ ସମିତି ହସ୍ତକୁ ଯାଇ ପାରିବ । ଡାଇରେ-କ୍ଟରଙ୍କର ଏ ମତ ସଙ୍ଗେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଏକମତ ଅଛନ୍ତି ।"

ଉପର ଲିଖିତ ବିଷୟରୁ ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଜଣା ଯାଉ ଅଛି ଯେ କୃଷକ ମାନଙ୍କର ହିତ ସାଧନ ନିମନ୍ତେ କୃଷି ସମିତି ଓ ସହଯୋଗ ସମିତି ମାନଙ୍କର ମିଳି ମିଶି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସମୟ ବର୍ତ୍ତମାନ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛି । ବଡ ଆନନ୍ଦର କଥା ଯେ ଓଡିଶା ଏ ବିଷୟରେ ଅଗ୍ରସର ହେଉଅଛି । ବାଲେଶ୍ୱରର ଉତ୍ତର ଅଂଶରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ "କୃଷି ସମିତି" ଗଠିତ ହୋଇଅଛି । ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାର ବାଲିଆରେ ଥିବା କୃଷି ଶିକ୍ଷାର ଫାରମ ଓ କୋଅପରେଟିଭ୍ ସୋସାଇଟି ମାନ ମିଳି ମିଶି ସେହି ସମସ୍ତ କୃଷି ସମିତିକୁ ସାହାଯ୍ୟ କରୁ ଅଛନ୍ତି । କଟକ ଜିଲ୍ଲାରେ ମଧ୍ୟ ମିଳି ମିଶି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେଉ ତାହାର ଶିକ୍ଷା ଏଥିରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ମିଳୁଅଛି । ସେହି ସୋସାଇଟିର ଉନ୍ନତି ଓ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଜିଲ୍ଲାପକ୍ଷରେ ବିଶେଷତଃ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ପକ୍ଷରେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ହୋଇ ଅଛି ।

ସେହି ରିପୋର୍ଟରେ ଅଛିରି ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ "ସନ ୧୯୩୦ ମସିହା ସେପ୍ଟେମ୍ବର ପହିଲା ତାରିଖ ଠାରୁ (Cotton Transport Act) କପା ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରିବା ବିଷୟକ ଆଇନ ଜାରି ହୋଇ ଅଛି । ସ୍ଥାନୀୟ କପାର ମୂଲ୍ୟ ଓ ସୁନାମକୁ ବଜାୟ ରଖିବା ଏ ଆଇନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ଆଶା କରନ୍ତି ଯେ କପାମୁଡା ଓ ଲୁଗା ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କର ବିଶେଷ ଅସୁବିଧା ବ୍ୟତୀତ ଏହି ଆଇନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବ" ।

"ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ କୃଷି ବିଷୟକ ଲାଭାଲାଭର ତଦନ୍ତ ଆରମ୍ଭ କରା ହୋଇଅଛି । ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଆଇନ ଓ ବେରାରର ରାଜସ୍ୱ ଆଇନ ସଙ୍ଗରେ ଏ ତଦନ୍ତର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି । ସେହି ତଦନ୍ତ ଫଳରେ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ସମ୍ବାଦ ମିଳିବ ତାହା ଉଭୟ କୃଷି ବିଭାଗ ଓ ସେଟେଲମେଣ୍ଟ ବିଭାଗର ଉପକାରରେ ଆସିବ ବୋଲି ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ଧାରଣା ।

* * *

"ଇଣ୍ଡିଏନ୍ ମେଡିକେଲ୍ ରେକର୍ଡ" (ଭାରତୀୟ ଚିକିତ୍ସା ସମାଲୋଚନା) ନାମକ ପତ୍ରିକାରେ ଭାରତୀୟ ଔଷଧାବଳୀ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି । ସେହି ପ୍ରବନ୍ଧରୁ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ଅଂଶ ଉଦ୍ଧୃତ କରାଗଲା ।

ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ଅଜ କାଲି ସଭ୍ୟ ଜଗତରେ ପ୍ରାୟ ୯୮ ପ୍ରକାରର ଭୈଷଜ୍ୟାବଳୀ (Furma Copia) ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି । ସେଥିରେ ଶତକଡା ୭୫ ଗୋଟି ଔଷଧ ପ୍ରାୟ ଉଦ୍ଭିଜରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ । ଏହିହେତୁରୁ ପ୍ରଥମତଃ ବନସ୍ପତି ଔଷଧ ଚର୍ଚ୍ଚାରେ ଭୈଷଜ୍ୟାବଳୀ ବିଷୟ ବିଚାର କରିବା ସମୁଚିତ ବୋଧ ହେଉଅଛି । ବ୍ରିଟିଶ ଭୈଷଜ୍ୟାବଳିରେ ୧୫୮ ଗୋଟି ଔଷଧ ଉଦ୍ଭିଜରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମତରେ ଏହି ଔଷଧ ସମୂହକୁ ଦୁଇ ଗୋଟି ପ୍ରଧାନ ବିଭାଗରେ ଓ ଛଅ ଗୋଟି ଉପ-ବିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରା ଯାଇ ପାରେ ।

(କ) ଯାହା ଭାରତୀୟ ନୁହେଁ :—

୧ । ଭାରତରେ ମିଳେ ନାହିଁ ୦୬

୨ । ଭାରତରେ ମିଳେ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ତାହା ବଦଳରେ ଭାରତୀୟ ଉଦ୍ଭିଜ ଜାତ ଔଷଧ ସମ୍ଭବତଃ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଇ ପାରେ ୧୯

Digitized by srujanika@gmail.com

୩ । ସାଧାରଣତଃ ଭାରତୀୟ ଦୋକାନରେ ମିଳି ପାରେ ୧୮

(ଖ) ଯାହା ଭାରତୀୟ ଅଟେ :—

୪ । ଭାରତରେ ବନ୍ୟଜାତ ୪୧

୫ । ଭାରତରେ କର୍ଷଣ ଜାତ ୦୧

୬ । ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟାରେ ଚାଷ କରା ଯାଏ କିମ୍ବା ଲଗା ଯାଏ ଏବଂ ବଗିଚାରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ୩୧

୩୦ ୧୫୮

ଉପର ଲିଖିତ ତାଲିକାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ୧୦୩ ଗୋଟି ଉଦ୍ଭିଜ ଏହି ଭାରତ ଭୂମିରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ କିମ୍ବା ବଜାରରେ ଖରିଦ କରିବାକୁ ମିଳେ । ପୁନଶ୍ଚ ଅବଶିଷ୍ଟ ୫୫ ଗୋଟି ଔଷଧ ମଧ୍ୟରୁ ୧୯ ଗୋଟି ବନସ୍ପତି-ଔଷଧ ବଦଳରେ ସମାନ ଗୁଣ ବିଶିଷ୍ଟ ଭାରତୀୟ ବନସ୍ପତି ଜାତ ଔଷଧ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରେ ବୋଲି ଭାରତୀୟ ଔଷଧର ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ଗବେଷଣାକାରୀମାନେ ମତ ଦେଇଅଛନ୍ତି । ଶେଷରେ ଦେଖାଯାଉଅଛି ଯେ ତାଲିକା ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ୩୬ ଗୋଟି ବନସ୍ପତି ଭାରତରେ ଜାତ ହୁଏ ନାହିଁ । ଭାରତରେ ନାନା ପ୍ରକାର ମୃତ୍ତିକା ଓ ଜଳବାୟୁ ଥିବାରୁ ତହିଁରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ପ୍ରକାର ବୃକ୍ଷ ଜାତ ହୋଇପାରେ । ତେଣୁ ସେହି ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ବିଦେଶୀ ବୃକ୍ଷ ଭାରତରେ ଯେ କାହିଁକି ନ ହୋଇପାରିବ ତହିଁର କୌଣସି କାରଣ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ । ବ୍ରିଟିଶ ଫାର୍ମା କୋପିଆର ବନସ୍ପତି-ଔଷଧାବଳୀ ଭାରତରେ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ମିଳୁଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଚିକିତ୍ସା ଓ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭାରତ କିପାଇଁ ନିଜର ଗୋଟିଏ ଫାର୍ମା କୋପିଆ ନ କରିବ ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ସ୍ୱତଃ ମନରେ ଉଦିତ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରୀତିରେ ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ଉଦ୍ଭିଦ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଆବଶ୍ୟକ ସେ ସମସ୍ତ କେଉଁଠାରେ ମିଳେ ସେ ବିଷୟ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଓ ଔଷଧ ପ୍ରସ୍ତୁତ କାରୀ ଓ ବିକ୍ରେତାମାନଙ୍କୁ ବୋଧହୁଏ ଜଣାନାହିଁ । ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଔଷଧ ବିଦେଶରୁ ଆମଦାନୀ କରିବାର ଯେ ଧାରା ପୂର୍ବରୁ ଗତି ଆସିଅଛି ତାହା ଅନୁସରଣ କରି ସେମାନେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ରହନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେହି ସବୁ ପଦାର୍ଥ କିମ୍ବା ତଦ୍ରୂପ ଗୁଣ ବିଶିଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥ ଭାରତରେ ମିଳେ କି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜଙ୍ଗଲରେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଔଷଧର ଗଛ, ଲତା ମଞ୍ଜୀ ପ୍ରଭୃତି ଉଦ୍ଭିଜ ମିଳେ । ଉତ୍ସାହୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏ ବିଷୟରେ ବ୍ୟବସାୟ କଲେ ତାହା ଭଲ ଭାବରେ ଚଳିପାରିବ ।

"ଚାଷବାସ କର" ଏହି ଡାକ ପୃଥିବୀର ଚାରିଆଡେ ଶୁଣା ଯାଉଅଛି । ଏହି ଡାକ ଶୁଣି ଲୋକଙ୍କ ହୃଦୟ ଭରିଯାଇଛି । ସୁଇଡେନ୍ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ୧୦୦୦୦୦ ଯୁବକ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଖଣ୍ଡିଏ ଖଣ୍ଡିଏ ଜମି ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାଷ କରୁଅଛନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ-ମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ୪୨୫ ଗୋଟି କୃଷିର ଶାଖାସମିତି ଗଠିତ ହୋଇଅଛି । ତହିଁର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୧୦୦୦୦୦ ଜଣ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଯୁବକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୃଷି କରିବାର ସ୍ପୃହା ବିଶେଷ ଭାବରେ ଜାଗ୍ରତ ହୋଇଅଛି । ଜଣେ ବାଳକ କିମ୍ବା ବାଳିକା ତାହାର ପିତା ବା ଘରୋଇର ଜମି ଖଣ୍ଡିଏ ପଟା ନେଇ ତହିଁରେ କୃଷିସମିତିର ଉପଦେଶ ଅନୁସାରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟକରେ । ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ଉପଦେଶ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ସେହି ସମିତି ଅଧୀନରେ ୧୩ ଜଣ ସୁଦକ୍ଷ ଲୋକଅଛନ୍ତି । କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ଯାହା ଜାଣିବାର ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ସଭ୍ୟମାନେ ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ତାହା ଅବଗତ ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟକରନ୍ତି । ଅଧିକାଂଶ ଋତୁରେ ଚାଷର ଚାଷ କରିବାକୁ ହୁଏ ଓ ହିସାବ ରଖିବାକୁ ହୁଏ ତହିଁର ଶିକ୍ଷା ଉପଦେଶପଟ୍ଟ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ଜାଣିବା ସକାଶେ ସମିତିର ସଦର ସ୍ଥାନରୁ ବାହାର ହୁଏ । ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ଓ ଗୋରୁ, ଗାଈ, ଛେଳି, ମେଣ୍ଢା, କୁକୁଡା, ପ୍ରଭୃତି ପାଳିବା ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଦିଆଯାଏ । ଉତ୍ପନ୍ନ ଦ୍ରବ୍ୟ ସବୁକୁ କିପରି ବିକ୍ରୟକରି ଲାଭ କରିପାରିବେ ତାହା ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷାଦିଆଯାଏ । ଏହି ଯୁବକ କୃଷକମାନେ ଯେଉଁ ସବୁ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟ କରିବେ ସେ ସବୁ ଯେପରି ଖୁବ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହେବ ତହିଁର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଏ ।

ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୁବକମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଉତ୍ସାହ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ବାଳକ ବାଳିକା-ମାନେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଉ ନ ଥିଲେ ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ମାତି ଉଠିଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜ ନିଜ ଦାୟିତ୍ୱରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଲାଭବାନ୍ ହୋଇଅଛନ୍ତି । କୃଷି ସମିତିର ସଭ୍ୟମାନେ ଗତ କେତେକ ବର୍ଷରେ ଦେଢଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟର କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିକ୍ରୟ କରିଥିଲେ । ଏଥିରେ ସେମାନଙ୍କର ଅନେକ ଲାଭ ହୋଇଥିଲା । କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ନିପୁଣ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଏହି କୃଷି ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ବୁଝି ସୁଝାକରି ଏହାର ଉପକାରିତା-ବିଷୟକୁ ବିଶେଷ ପ୍ରଶଂସା କରିଅଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷା ହେବା ଉଚିତ । ଏହି ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟର ଉପଯୋଗୀ ଅନେକ ଜମି ଓ ସୁବିଧା ଅଛି । ଏଠାକାର ଯୁବକମାନେ ଏ ବିଷୟରେ ତତ୍ପର ହେବେ କି ?

* * *

ବାରିପଦାସ୍ଥିତ "ପୃଥ୍ୱୀଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟର ଉନ୍ନତି

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଶ୍ୱବର ଚାଲିଅଛି । ଜ ୮ ଣ ଛାତ୍ର ନିୟମିତ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟଶିକ୍ଷା କରୁଅଛନ୍ତି । ଜ ୧୦ ଣ ଛାତ୍ର ଅଳ୍ପ ସମୟ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟଶିକ୍ଷା କରୁଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ପାକ-ଭଳ୍ଲୀ-ଛାତ୍ର ବହିଲଦାରୁ ଓ ଅଉ କେତେକ ପାଣ୍ଡେଭ୍ ଛାତ୍ର ବଗହାଣ୍ଡିରୁ ଆସିଅଛନ୍ତି ।

ଛାତ୍ର ଓ ସେମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷକମାନେ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଲୁଗା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଅଛନ୍ତି । ତହିଁରେ ବୁଣିବାର ନାନାପ୍ରକାର କୌଶଳ ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି । କମିଜ ଲୁଗା, କୋଟ ଲୁଗା, ବଛଣାଗଦିର, ଟେବୁଲ-ଗଦିର, ଭଉଲିଆ, ଛବି କନାରୀ ସହିତ ଟସର ଓ ରେଶମ ଶାଢ଼ୀ, ଟସର ଓ ରେଶମ ଗଳବନ୍ଧ, ପଶମ ଅଲୁଅନ୍, ପଶମ-କମିଜ-ଲୁଗା ଇତ୍ୟାଦି ଏଠାରେ ବୁଣାଯାଉଅଛି । ଚକ୍ଚକୀ ଭଳି ସାହାର୍ଯ୍ୟରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଧୋବଲା ରେଶମୀ ସାଟିନ୍ ଶାଢ଼ୀ ବୁଣା ହୋଇଅଛି । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ଶାଢ଼ୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ଏହା ପ୍ରଥମ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ।

କପା, ରେଶମ, ପଶମ, ଟସରକୁ ପକ୍ଷାରଙ୍ଗ ଓ ଅଧିକାରଙ୍ଗ କରାଯାଏ । ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଚିତ୍ରଶାଳରେ ଯେଉଁ ସବୁ ପକ୍କା ରଙ୍ଗର ସୂତା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ସେସବୁ ଏହିଠାରେ ରଙ୍ଗ କରାହୋଇଅଛି । କପା, ପଶମ, ଟସର ଓ ରେଶମର ସୂତାଲୁଗାକୁ ଧୂଳାଇ କରି ଧୋବ କରାଯାଏ । କପା, ଟସର, ରେଶମ ଲୁଗା ଉପରେ ଫୁଲ ଓ ନକ୍ସା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଶିଖିବା ସକାଶେ କଟକଣା କରାଯାଉଅଛି । ଶୀଘ୍ର ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେବ ।

ଉପର ଲିଖିତ ଲୁଗାମାନ ବୁଣିବା ସକାଶେ ଯେଉଁ ଚକ୍ଚକୀ ଭଳି ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ର ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ସେସବୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତିଆରି କରାଯାଏ ।

ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଓ ଷ୍ଟାଲମାନ ଭିତ୍ତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ସବୁ ଲୁଗା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ସେସବୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦିଲ୍ଲୀ, ସିମଲା, ଲାହୋର, ଗୁଆଲିୟର, ଲକ୍ଷ୍ନୌ, କାନପୁର, ବନାରସ, ଭାଗଲପୁର, ଗୟା, କଲିକତା ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ବିକ୍ରୟ ହେଉଅଛି । ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରଦେଶରୁ ଏ ବିଷୟରେ ତଦନ୍ତ ପତ୍ର ଆସିଅଛି । କପାବୁଣା କମିଜ ଲୁଗା, କୋଟଲୁଗା, ବଛଣା-ଗଦିର, ଭଉଲିଆ, ପ୍ରଭୃତି ଶେଷ ମଧ୍ୟରେ ବିକ୍ରୟ ହେଉ-ଅଛି । ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନ କ୍ରମେ ବିସ୍ତୃତ ହେଉଅଛି ।

* * *

ଲାଖ ;—ବାଣିଜ୍ୟ ମାନା ପଡ଼ିଥିବାରୁ ଲାଖ ଓ ଚପଡ଼ା (ସେଲାଖ) କାରବାରରେ ଅନେକ କ୍ଷତି ହୋଇଅଛି । ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଚପଡ଼ା-ଲାଖ ଖୁବ୍ କମ ପରିମାଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଅଧିକାଂଶ ଚପଡ଼ା-ଲାଖ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନି କରାଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭାରତବର୍ଷ ସଙ୍ଗରେ ବିଦେଶୀ ବାଣିଜ୍ୟ ଅତି ପରିମାଣରେ ହେଉଥିବାରୁ ଏହି ଜିନିଷର ମୂଲ୍ୟ ଖୁବ୍ ତଳକୁ ଖସି ଆସିଅଛି ।

ଏପ୍ରେଲ ମାସର କଲିକତା ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ଏ ବିଷୟରେ ବିଦେଶୀୟ କାରବାରର ବେଶୀ କିଛି ଉନ୍ନତି ହୋଇ ନ ଥିଲେହେଁ ବଜାର ଦର ସମଭାବରେ ରହିଅଛି । ମହଣର ମୂଲ୍ୟ ନିମ୍ନଲିଖିତରୂପେ ଥିଲା ।

ଶତକଡ଼ା ୧/ ୪, ଏନ୍—	୫୧୭୧
ଅଇ, ୪, ଏନ୍—	୫୧୭୧
୫, ଏନ୍—	୫୧୮୧
ନ ୧ ମ୍ବର ଟ୍ରେଣ୍ଡାର୍ଡ—	୫୧୯୧
ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର (Fines & Super fines)—	୫/୦ରୁ୫/୧
ବୈଶାଖି ଚଉଁରି ଲାଖ—	୫୧୦୦
ବଡ଼ିନ୍ ଲାଖ—	୫ ୧୧
ବରଲାଖ—	୫ ୦।

ଭାରତର ନାନା ସ୍ଥାନରୁ ରପ୍ତାନି ଚପଡ଼ା-ଲାଖର ପରିମାଣ ନିମ୍ନର ହିସାବରେ ଦିଆଗଲା ।

ଯେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ରପ୍ତାନି	ଫେବ୍ରୁୟାରି, ମାର୍ଚ୍ଚ, ଅପ୍ରେଲ, ୧୯୦୩	୧୯୦୪	୧୯୦୫	ରୁ ଅପ୍ରେଲ୍ ୧୯୦୬
ଇଙ୍ଗଲାଣ୍ଡ ସ୍କଟଲାଣ୍ଡ (England Scottland)	୫	୭	୫	୬୮
ଉତ୍ତର ଅମେରିକା	୫	୭	୭	୫୧
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶ	୫	୧୦	୧୦	୫୧
ମୋଟ ୧୯୦୩	୨୭	୨୪	୨୧	୧୦୦
ମୋଟ ୧୯୫୧	୨୫	୫୭	୫୭	୧୫୦
,, ୧୯୫୦	୫୧	୪୫	୫୭	୧୫୫

କଲିକତାରେ ବଡ଼ ବଡ଼ (ସେଲାଖ) ଚପଡ଼ା-ଲାଖ କାର-ଖାନାରେ ଆସାମର କାଚି-ଲାଖ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବିହାର-ଓଡ଼ିଶା କିମ୍ବା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ଲାଖ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ନାହିଁ ବୋଲି କହିଲେ ଚଳେ । ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ଲାଖ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ଅଟେ । ଭେଣ୍ଡ ଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରୀ କରାଯାଏ । ସେହି ହେତୁରୁ କଲିକତା ବଜାରରେ ସେ ସମସ୍ତ ସହଜରେ ବିକ୍ରୀ ହୁଏ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ବୈଶାଖି ଓ ଚଉଁରି କୁଶୁମି ଲାଖ କଲିକତା ବଜାରରେ ବେଶୀ ବିକ୍ରୀ ହୁଏ ।

ପ୍ରଧାନତଃ କୁଶୁମଗଛରୁ ଏକ ବର, ପଲାଶ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଗଣ୍ଡରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଖୁବ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ଲହା ଜନ୍ମେ । ସେହିଲାଗି ମୟୂରଭଞ୍ଜ-ଲଙ୍କ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଲହା ବୋଲି ବିଖ୍ୟାତ । ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବାଟିଲାଗି ମୟୂରଭଞ୍ଜରୁ ଅମଦାନି ହୋଇ ବିକ୍ରୀ ହୁଏ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଏ ବିଷୟରେ ଆଗ୍ରହ ଅଛି ସେମାନେ ଏଥିର ଲେଖକଙ୍କ ନିକଟକୁ ପତ୍ରାଦି ଲେଖିଲେ ଜାଣି ପାରିବେ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସମ୍ବାଦ ।

କ୍ରୀଡା କୌତୁକ ।

ଗତ ଜାନୁଆରୀ ୧୩ ଓ ୧୪ ତାରିଖରେ ବାରିପଦାସ୍ଥିତ "ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଏଥେଲେଟିକ୍ କ୍ଲବ" ସମିତି ପକ୍ଷରୁ ପୁଲିସ ପଡିଆରେ ପ୍ରଥମ ବାର୍ଷିକ ଖେଳ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାର ପ୍ରଧାନ ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ଓ ଉତ୍ସାହଦାତା ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମାନନୀୟ ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜା ବାହାଦୁର ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ଏହି ଉଦ୍ୟମଟି ଷ୍ଟେଟରେ କାହିଁକି ସମସ୍ତ ଓଡିଶାରେ ପ୍ରଥମ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଶରେ ଅଜକାଲି ଯେଉଁ ଢଙ୍ଗରେ ଖେଳୁଆଡ ଦେଖା ଯାଉଥିବା ସେହି ଢଙ୍ଗରେ ଏଠାରେ ଖେଳୁଆଡ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଓ ଖେଳ ଶୁଣା ଦେଶରେ ବିସ୍ତୃତ କରିବା ଏବଂ ପ୍ରାଦେଶିକ ଓଲିମ୍ପିକ (Olympic) ଖେଳ ସମିତିରେ ଯୋଗଦେବା ସକାଶେ ଉପଯୁକ୍ତ ଖେଳୁଆଡ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟର ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଅଛି ।

ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦଳର ଜ ୭୦ ଣ ଖେଳୁଆଡ ଏହି ଖେଳରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ପାଠକମାନଙ୍କର ଅବଗତି ନିମନ୍ତେ ସେହି ସବୁ ଦଳର ନାମ ଏଠାରେ ଲେଖାଗଲା । ଯଥା :—ଖାଲସା କ୍ଲବ୍ - ଖଡଗପୁର; ଲାଇଟ୍ ଅଫ୍ ବେଙ୍ଗଲ—ଖଡଗପୁର; ବାଲେଶ୍ୱର ଟେକ୍‌ନିକେଲ୍ ସ୍କୁଲ୍; ଇସ୍ଟ୍‌ଉଡ୍‌ଲାଣ୍ଡ ଏଥେଲେଟିକ୍‌କ୍ଲବ କଟକ; ବାରିପଦା ଉଚ୍ଚ ଇଂରାଜୀ ସ୍କୁଲ୍; ପୁଲିଶ ଏଥେଲେଟିକ୍‌କ୍ଲବ୍ ବାରିପଦା; ପି. ସି. ଇଣ୍ଡ୍ରିଜ୍ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍—ବାରିପଦା; ଟାଉନ କ୍ଲବ—ବାରିପଦା; ସ୍ପୋର୍ଟିଂ କ୍ଲବ– ବାରିପଦା; ବେଲ୍-ଗଡିଆ ଗେରେଜ ଟିମ ବାରିପଦା; ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ଇଉନିଅନ୍ କ୍ଲବ ବାରିପଦା ।

ଖେଳ ଓ ସେହି ଖେଳ ଛଡିଥିବା ଲୋକଙ୍କ ନାମ ଯଥା:—

୧ । ୧୨୦ ଗଜ ହାଇ ହର୍ଡଲସ୍ ଖେଳରେ ବି.ଏସ୍. ଦାସ ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲ୍ ଓ ଏଚ. ସି ମିଶ୍ର ଟାଉନ୍ କ୍ଲବ ବାରିପଦା ।

୨ । ଉପ୍‌ଲିଫ୍‌ଥ୍ :—ବି.ଏସ.ଦାସ-ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ଇଉନିଅନ୍ କ୍ଲବ ବାରିପଦା ।

୩ । ୧୦୦ ଗଜ ଦଉଡ—ଭ୍ରମରବର ସାହୁ ଇସ୍ଟ୍‌ଉଡ୍‌ଲାଣ୍ଡ ଏଥେଲେଟିକ୍ କ୍ଲବ କଟକ ଓ ବି. ଏସ. ଦାସ ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲ୍ ।

୪ । ରନିଂଲଙ୍ଗଜମ୍ ବି. ଏସ. ଦାସ ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲ୍ ଓ ଏସ କର୍ତ୍ତାର ସିଂ ଖାଲସା ସ୍ପୋର୍ଟିଂ କ୍ଲବ—ଖଡଗପୁର ।

୫ । ୮୮୦ ଗଜ ଦଉଡ :—ଭ୍ରମରବର ସାହୁ, ଇସ୍ଟ୍‌ଉଡ୍‌ଲାଣ୍ଡ ଏଥେଲେଟିକ୍ କ୍ଲବ, କଟକ । କ୍ଷେତ୍ରମି ନାରାୟଣ, ଲାଇଟ ଅଫ ବେଙ୍ଗଲ ଖଡ଼ଗପୁର ।

୬ । ଗୋଲ ଭୋଲ୍ :—ଚନ୍ଦ୍ର ମାଝୀ, ପୁଲିଶ ଏଥେ-ଲେଟିକ୍ କ୍ଲବ, ବାରିପଦା ।

୭ । ୨୨୦ ଗଜ ଦଉଡ :—ଉମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ଇଉନିଅନ୍ କ୍ଲବ୍ ବାରିପଦା, ଓ ହରି ମୋହନ ବଲ୍ଲ, ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲ୍ ।

୮ । ଶଟ୍ ପୁଟ୍ ଏସ ମୋଟା ସିଂହ, ଖାଲସା ସ୍ପୋର୍ଟିଂ-କ୍ଲବ୍, ଖଡଗପୁର ।

୯ । ୧୪୦ ଗଜ ଦଉଡ .- ଏସ୍ କର୍ତ୍ତାର ସିଂହ, ଖାଲସା ସ୍ପୋର୍ଟିଂ କ୍ଲବ ଖଡଗପୁର । କେ, ବେଙ୍କଟାନ, ଲାଇଟ ଅଫ୍ ବେଙ୍ଗଲ ଟିମ୍ ଖଡଗପୁର ।

୧୦ । ହଇ ଜମ୍ପ୍ ଏଣ୍ଡ ଜମ୍ପ :—ବି, ଏସ, ଦାସ, ବାରିପଦା, ହାଇସ୍କୁଲ୍. କେଦାର ନାଥ । ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲ ।

୧୧ । ହାଇଜମ୍ପ :—ଏସ୍, କର୍ତ୍ତାର ସିଂହ, ଖାଲସା ସ୍ପୋର୍ଟିଂକ୍ଲବ୍, ଖଡଗପୁର । ସଦାନନ୍ଦ ଦାସ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ଇଉନିଅନ୍ କ୍ଲବ୍ ବାରିପଦା ।

୧୨ । ୨୨୦ ଗଜ ଲୋ-ହର୍ଡଲ :—ବି. ଏସ୍, ଦାସ,

Digitized by srujanika@gmail.com

ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲ । ଉମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ଇଉ-ନିୟନ୍‌କ୍ଲବ୍, ବାରିପଦା ।

୧୩ । ଏକ ମାଇଲ ଦଉଡ :—ଏସ୍ ପୁରନ୍ ସିଂ, ଖଲ୍‌ସା ଫୋଟ୍‌ବଲ୍ କ୍ଲବ, ଖଡ଼ଗପୁର । ଲକ୍ଷ୍ମି ନାରାୟଣ, ଲାଇଟ୍ ଅଫ୍ ବେଙ୍ଗଲ, ଖଡ଼ଗପୁର ।

୧୪ । ଜେଭ୍‌ଲିନ୍ ଥ୍ରୋ :—ଜବାସିଂ ପୁଲିଶ ଏଥେଲେଟିକ୍ କ୍ଲବ ବାରିପଦା । ସଦାନନ୍ଦ ଦାସ ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ଇଉନିଅନ୍ କ୍ଲବ. ବାରିପଦା ।

୧୫ । ଅଧ ମାଇଲ ରେଲେ :—ଲାଇଟ୍ ଅଫ୍ ବେଙ୍ଗଲ ଟିମ. ଖଡ଼ଗପୁର ।

ବି. ଏସ୍, ଦାସ, ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲ; ଇଣ୍ଡିଭିଜୁଏଲ ଚେମ୍ପିଅନ୍‌ଶିପ୍, କପ୍, ଜିତି ଅଛନ୍ତି ।

ବାରିପଦା ହାଇ ସ୍କୁଲ ଟିମ୍ :—ଚେମ୍ପିଅନ୍‌ଶିପ୍ ରନିଂ କପ୍ ଜିତି ଅଛନ୍ତି ।

ଲାଇଟ ଅଫ୍ ବେଙ୍ଗଲ ଟିମ୍ ଖଡ଼ଗପୁର ରେଲେ ରନିଂ କପ୍ ପାଇଅଛନ୍ତି ।

ବାରିପଦାସ୍ଥିତ ଏସ୍, ସି, ଦାସ ଏମ୍, ଏ. ନ, ଏଲ୍ ଏହି ଖେଳରେ ଅନରେରୀ ସେକ୍ରେଟରୀ ସ୍ୱରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ ।

* *

ସନ ୧୯୩୨ ମସିହା ଅପ୍ରେଲ ୧୪ ତାରିଖରେ ବାରିପଦା ହାଇସ୍କୁଲର ବାର୍ଷିକ ଏଥେଲେଟିକ୍ ଷ୍ଟୋର ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଖେଳ ଦେଖାଇଥିଲେ । ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ଖେଳୁଯାଉଥିବା ମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରହ ଜାତ କରିବା ଭଳି ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପୁରସ୍କାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇ ଥିଲା । ଖେଳୁଯାଉଥିବା ମାନେ ସେହି ପୁରସ୍କାର ପାଇବା ନିମନ୍ତେ ବଡ଼ ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଖେଳ ଦେଖାଇ ଥିଲେ । ମେଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେଶନ୍ ଶ୍ରେଣୀର ଛାତ୍ର ବଙ୍କିମ ବିହାରୀ ଦତ୍ତ ସରହେନେରୀ ଟ୍ରାଇଲର କପ୍ ଜିତି ଥିଲେ ।

* * *

ଜଜନାଟ :—ଗତ ଏପ୍ରେଲ ମାସ ତା ୧୦-୧୧-୧୨ ରେଖ ରାଜରେ ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ବାର୍ଷିକ ଜଜ ପର୍ବର ନାଟ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇ-ଥିଲା । ରାଜଭବନରେ ପ୍ରାୟ ୧୦୦୦୦ ରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଦର୍ଶକ ସମବେତ ହୋଇ ଥିଲେ । ଢାଲଟେର, ବଣାଇ, ମାଳଗିରି, ଓ ପୁରୀର ରାଜାମାନେ ମଧ୍ୟ ଏ ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ସାଧାରଣତଃ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଯେପରି ଦୁଇଦଳ (ଦକ୍ଷିଣସାହ ଓ ଉତ୍ତରସାହ) ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା ହୁଏ ଏଥର ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ହୋଇଥିଲା । ଦକ୍ଷିଣ ସାହ ଦଳ ଜିତି ଥିଲେ ।

ଶିକ୍ଷା ବିଷୟ ।

ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର ବିଷୟ ଯେ ଗତ ମେଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେସନ ପରୀକ୍ଷାରେ ବାରିପଦା ଉଚ୍ଚଇଂରାଜି ସ୍କୁଲର ଫଳ ଅତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଅଛି । ମେଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେଶନ୍ ଶ୍ରେଣୀର ଜ ୨୧ ଣ ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟରୁ ଜ ୧୮ ଣ ପରୀକ୍ଷାକୁ ଯାଇ ଥିଲେ । ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଜ ୧୫ ଣ ଛାତ୍ର ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜ ୨ ଣ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ଜ ୧୧ ଣ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଅଛନ୍ତି । ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ବସନ୍ତକୁମାର ଶତପଥୀ ନାମକ ଜଣେ ଛାତ୍ର ପାଟନା ଇଉନିଭରସିଟିର ମେଟ୍ରିକ୍ୟୁଲେଶନ୍ ପରୀକ୍ଷୋତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପଞ୍ଚମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଅଛି । ଏ ବର୍ଷ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଓଡ଼ିଆ ଛାତ୍ର ଏଥର ସିମ୍ଲାନରେ ପାସ କରି ଥିବାର ଜଣା ନାହିଁ ।

* * *

ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ :—ଗତ ଅପ୍ରେଲ ମାସ ତା ୧୫ ରେଖରେ ବାରିପଦା ଉଚ୍ଚ ଇଂରେଜି ବିଦ୍ୟାଳୟର ପୁରସ୍କାର ବିତରଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ମାନନୀୟ ଶ୍ରୀମନ୍ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ବାହାଦୁର ସଭାପତିର ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଶସ୍ତ ସ୍କୁଲ ହଲଟି ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଭାବରେ ସଜ୍ଜିତ ହୋଇଥିଲା । ସଙ୍ଗୀତ ଓ ଗଦ୍ୟପଦ୍ୟାଦିର ଆବୃତ୍ତି ଉନ୍ନତ ପ୍ରକାରରେ କରାଯାଇଥିଲା । ହେଡ ମାଷ୍ଟର ମହୋଦୟଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଗତବର୍ଷ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବଜାର ଦର ।

ବାରିପଦା ହାଟ ।

(କ) ଧାନ ଓ ଚାଉଳ ।

ତାରିଖ ।	ଜିନିଷର ନାମ ।		ଦର ।
୨୧-୪-୩୨	ସୀତଶାଳୀ ଚାଉଳ	୧ ଙ୍କାକୁ	ସେ ୧୭ ର
	କଲମ କାଠି ,,	,,	ସେ ୧୭ ର
	କାଶୀ ଫୁଲ ,,		
	ପାମ ଲଇ ,,		
	ଲାଲ ରଙ୍ଗର ମଧ୍ୟଚିଲ ଚାଉଳ ,,		ସେ ୧୫ ର
	ଲାଲ ରଙ୍ଗର ମୋଟା ,,		ସେ ୨୦ ର
	ପିଷୁଡ ବାସ ଚାଉଳ (ଅରୁଆ) ,,		ସେ ୧୨ ର
	ମିଶା ଧାନ୍ୟ ,,		ମ ୧ ଣ
୨୮-୪-୩୨	ସୀତାଶାଳ ଚାଉଳ	୧ ଙ୍କାକୁ	ସେ ୧୫ ର
	କଲମ କାଠି ,,	,,	ସେ ୧୭ ର
	ହେମତାରଙ୍ଗୀ ,,		
	ଅଗ୍ନି ,,		
	କାଶୀଫୁଲ ,,		
	ମୁଗ ସନ୍ଧା ,,		ସେ ୧୭ ର
	ଲାଲ ରଙ୍ଗ ମଧ୍ୟଚିଲ ଚାଉଳ ,,		ସେ ୧୮ ର
	ବଉଶାଳ ଚାଉଳ ,,		ସେ ୧୮ ର
	ବୀରୁଶାଳ ,,		ସେ ୧୫ ର
	ଲାଲ ରଙ୍ଗରମୋଟା ଚାଉଳ ,,	,,	ସେ ୨୦ ର
	ଭୁଟିଆ ,,		
	ସୀତଶାଳୀ ଅରୁଆ ,,	,,	ସେ ୧୧ ର
	ମିଶା ଧାନ୍ୟ ,,		ମ ୧ ଣ
	ସୀତାଶାଳ ଧାନ୍ୟ	୧ ୧	ମ ୧ ଣ
	କଲମ କାଠି	୧ ୧ ।	ମ ୧ ଣ
	ହେତାରଙ୍ଗି		

(ଖ) ପରିବା ଓ ଫଳ ମୂଳ ଇତ୍ୟାଦି ।

୨୧-୪-୩୨	ଗୋଲଆଳୁ	ସେ ୧ ରକୁ	ଠ୦ ।୭ ରୁ ଠ୦ ୵୭
	ପିଆଜ	,,	ଠ୦ ।୩
	ରସୁଣ	,,	ଠ୦ ।/
	କଞ୍ଚା ଲଙ୍କାମରିଚ	,,	ଠ୦ ୵୭
୨୮-୪-୩୨	ଗୋଲଆଳୁ	,,	ଠ୦ ।୭ ରୁ ଠ୦ ୵୭
	ପିଆଜ	ସେ ୧ ରକୁ	ଠ୦ ।୩
	ରସୁଣ	,,	ଠ୦ ।/
	କଞ୍ଚା ଲଙ୍କାମରିଚ	,,	ଠ୦ ୵୭
	ଶୁଖିଲା ମରିଚ	,,	ଠ୦ ।

(ଗ) ନାନା ପ୍ରକାର ଶସ୍ୟ ।

୨୧-୪-୩୨	ଚୂଡ଼ା	,,	ଠ୦ ।୬ ରୁ ଠ୦ ୵
	ମକା	,,	ଠ୦ ।/
	ମୁଗଡାଲି	,,	ଠ୦ ।୫
	ବରି	,,	ଠ୦ ।୬
	କୋଳଥ	,,	ଠ୦ ।
	ସୋରିଷ	,,	ଠ୦ ୵୩
	ଦେଶି ଲବଣ	,,	ଠ୦ ।୩

(ଘ) ନାନା ପ୍ରକାର ଶସ୍ୟ ।

୨୮-୪-୩୨	ମସୁରି	ସେ ୧ ରକୁ	ଠ୦ ।୫
	ବୋବାଇ ଚାଉଳ	,,	ଠ୦ ।୫
	,, ସାଗ ଦରିଦ୍ର	,,	ଠ୦ ।
	ଚିନି	,,	ଠ୦ ୵୭
	,, ସାଗ ଦରିଦ୍ର	,,	ଠ୦ ।/
	ଦେଶୀ ଦୋକତା	,,	ଠ୦ ।୵
	ଚୂଡ଼ା	,,	ଠ୦ ।୭ ରୁ ଠ୦ ୵
	ଦେଶୀ ଲବଣ	,,	ଠ୦ ।୩
	ମକା	,,	ଠ୦ ।
	ମୁଗ ଡାଲି	,,	ଠ୦ ।୫
	ବରି	,,	ଠ୦ ।୬
	କୋଳଥ	,,	ଠ୦ ।
	ସୋରିଷ	,,	ଠ୦ ୵୩
	ଚିନି	,,	ଠ୦ ୵
	ଦେଶୀ ହଳଦି	,,	ଠ୦ ।୩
	ଜିରା	,,	ଠ୦ ।୫
	ସରିଷା ତେଲ	,,	ଠ୦ । ରୁ ଠ୦ ।/
	ଲୁଣୀ	,,	ଠ୦ ୵
	ଲୁଣୀ ଦରିଦ୍ର	,,	ଠ୦ ।/

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଣି ପାଗ ଏବଂ ଶସ୍ୟର, ବିବରଣ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ କ୍ଷେତ୍ର ।

ଗତ ଚାରିଖରେ ସପ୍ତାହ ଶେଷ ହେଲା ।	ତା ୭–୪–୧୯୩୨ ।		ତା ୧୪–୪–୧୯୩୨ ।		ତା ୨୧–୪–୧୯୩୨ ।	
	ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ ।	ଉତ୍ତାପର ପରିମାଣ । କମ୍ ବେଶୀ	ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ	ଉତ୍ତାପର ପରିମାଣ କମ୍ ବେଶୀ	ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ	ଉତ୍ତାପର ପରିମାଣ କମ୍ ବେଶୀ
ବୃଷ୍ଟି ଓ ଉତ୍ତାପର ପରିମାଣ ।						
ବାରିପଦା		୭୦–୧୦୭	.....	୭୭——୧୧୦	୦.୧୮	୭୮——୧୦୯
ବାରିଗଡ଼ପୁର	.....	.....	୦ ୩୦	.....	୦.୩୫	.....
କପଟପଡ଼ା	୧.୮୩	୯୦–୧୦୬	୦.୧୫	୭୫——୧୧୦	୦.୧୫	୭୦——୧୧୨
କରଞ୍ଜିଆ	୧.୩୧	.....	୦ ୦୦	୭୫——୧୦୪	୦.୦୦	୭୦——୧୦୪
୫ ଦିନର ପାଗ ।	ବାରିପଦା	ଗରମ	ଗରମ		ଗରମ ଏବଂ ସମୟ ସମୟରେ ମେଘାଛନ୍ନ ଥିଲା	
	ବାରିଗଡ଼ପୁର	ଗରମ	ଗରମ		ଗରମ	
	କପଟପଡ଼ା	ଗରମ	ଗରମ		ଗରମ	
	କରଞ୍ଜିଆ	ଖରାଦିନ	ଖରାଦିନ		ଖରାଦିନ	
କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କେତେ ଦୂର ହୋଇଅଛି	ବାରିପଦା	.....	.....		.....	
	ବାରିଗଡ଼ପୁର	.....	.....		.....	
	କପଟପଡ଼ା	ଫଳ କାମ ଚାଲୁଅଛି	ଫଳ କାମ ଚାଲୁଅଛି		ଫଳ କାମ ଚାଲୁଅଛି ।	
	କରଞ୍ଜିଆ	ଫଳ କାମ ଚାଲୁଅଛି	ଫଳ କାମ ଚାଲୁଅଛି		ଫଳ କାମ ଚାଲୁଅଛି ।	
ଚାଉଳ, ଧାନ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଠିକାକୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ମିଳୁଅଛି ।	ବାରିପଦା	ଚାଉଳ	ସେ ୧୮ ର	ସେ ୧୭ ର	ସେ ୧୭ ର	
		ମୁଗ	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	
		ବାଉ	ସେ ୫ ର	ସେ ୫ ର	ସେ ୫ ର	
		କୋଳଥ	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	
		ମୋରଷ	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	
		ମରଡ	ସେ ୭ ର	ସେ ୭ ର	ସେ ୭ ର	
		ମୋଟା ଚାଉଳ	——	ସେ ୧୭ ର	ସେ ୧୭ ର	
	ବାରିଗଡ଼ପୁର	ଚାଉଳ	ସେ ୧୭ ର	ସେ ୧୭ ର	ସେ ୧୭ ର	
		ମୁଗ	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	
		ବାଉ	ସେ ୧୦ ର	ସେ ୧୦ ର	ସେ ୧୦ ର	
		କୋଳଥ	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	
		ମୋରଷ	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	
		ବୁଟି	ସେ ୧ ର	ସେ ୧୦ ର	ସେ ୧୦ ର	
		ମରଡ	——	——	——	
	କପଟପଡ଼ା	ଚାଉଳ	ସେ ୨୫ ର	ସେ ୨୫ ର	ସେ ୨୫ ର	
		ମୁଗ	ସେ ୧୦ ର	ସେ ୧୦ ର	ସେ ୧୦ ର	
		ବାଉ	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	ସେ ୮ ର	
	କରଞ୍ଜିଆ	ଧାନ	ମ ୧।୮ ର	ମ ୧।୮ ର	ମ ୧।୮ ର	
		ଚାଉଳ	ସେ ୨୦ ର	ସେ ୨୦ ର	ସେ ୨୦ ର	
		କୋଳଥ	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	
		ମରଡ	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	ସେ ୧୩ ର	

Digitized by srujanika@gmail.com

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ବିବରଣ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ।

ସେହି ତାରିଖରେ ସପ୍ତାହ ଶେଷ ହେଲା ।	ତା ୬-୪-୧୯୩୨ ।	ତା ୧୪-୪-୧୯୩୨ ।	ତା ୨୧-୪-୧୯୩୨ ।
ଗୋ, ମହିଷାଦି ପଶୁର ଓ ଲୋକମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ	ବାରିପଦା:—ବୈତିଗା ଥାନାର ଗୋଟେ ଗ୍ରାମରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ବସନ୍ତ ରୋଗଦେଖା ଅଛି	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।
	ଉଦଳଙ୍ଗପୁର:—ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।	ଉଦଳଙ୍ଗପୁର ଥାନା ଅବଳା ଧାର୍ଜିତ-ମୁଣ୍ଡା ଗ୍ରାମରେ ପାଣି ବସନ୍ତ ରୋଗ ଦେଖା-ଅଛି ବୋଲି ରିପୋର୍ଟ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ଗୋରୁ ମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲଅଛେ ।
	କପଳେଶ୍ୱର:—ଲୋକମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଭଲ କିନ୍ତୁ ଚେଚକ, ଦାଉଦ ହୁ ଓ ଖଜୁଲିରେ ଲୋକ-ମାନଙ୍କୁ ଖୁବ ଓ ଗୋ, ବସନ୍ତ ହୋଇଅଛି ।	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ କିନ୍ତୁ କର୍ଣ୍ଣଗାର ପିଲାରୁ ରିପୋର୍ଟ ହୋଇ ଅଛି ଯେ ଗୋ, ବସନ୍ତ ଲାଗି ଅଛି ଓ ତାହା ଦ୍ୱାରା ଗୋରୁ ମରି ଅଛନ୍ତି ।	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ କିନ୍ତୁ କର୍ଣ୍ଣଗାର ପିଲାରୁ ରିପୋର୍ଟ ହୋଇ ଅଛି ଯେ ଖଜଳି ଗ୍ରାମରେ ଗୋରୁମାନଙ୍କୁ ବସନ୍ତ ହୋଇଅଛି ।
	ଦେଓଗଡ଼ିଆ:—ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଭଲ ।	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।	ଲୋକମାନଙ୍କର ଓ ଗୋରୁମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲଅଛେ ।

ବିବିଧ ସମ୍ବାଦ ।

ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ରେଭିନ୍ୟୁ ବିଭାଗ ବିଷୟରେ ଯେ ମନ୍ତବ୍ୟ ବାହାରିଅଛି ତାହାର କେତେକ ଅଂଶର ମର୍ମ୍ମ ତଳେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଗଲା । ବାଲେଶ୍ୱର, କଟକ, ପୁରୀ, ସାମ୍ବଲପୁର ଓ ସିଂହଭୂମ ଜିଲ୍ଲାର ଯୋଡ଼ାହାଟ ଷ୍ଟେଟରେ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରାହୋଇଥିଲା । ଏହିବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମୋଟରେ ୨୩୫୫ ବର୍ଗମାଇଲ ସ୍ଥାନର ଜରିପ ଓ ଆର ସର୍ଭେ କରାଯାଇଥିଲା । ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ୧୯୦୮ ବର୍ଗମାଇଲ ମୁକାବିଲା କାମ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା ଓ ୨୯୧୩ ବର୍ଗମାଇଲର କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇ ରେକର୍ଡ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ୧୩୩୪୮୦ ରୟତଙ୍କର ଖଜଣା ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଗତ ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ ଶତକଡ଼ା ୫୩·୨ ରେଭିନ୍ୟୁ ଥିଲା । ଲେଉ ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ ଶତକଡ଼ା ୫୨·୪ ହୋଇଅଛି । ଜମିଦାରମାନଙ୍କର ଦେୟ ସ୍ୱତ୍ୱ ୩୩·୨ ବଢ଼ିଅଛି ଜରିପକାରୀମାନଙ୍କର ଅୟ ମଧ୍ୟ ଶତକଡ଼ା ୧୪ ବଢ଼ିଅଛି ।

ସ୍ଥିତିବାନ୍ ଜମି ଉପରେ ଟଙ୍କାରେ ୧ ୦।୧ ଜମା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଏଥିରେ ମୁଆ ଗୃହ ବାବଦ ଖଜଣା ଭୁକ୍ତ ଅଛି । ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣାଯାଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମର ଅବସ୍ଥା ଭଲରୂପେ ବିବେଚନା କରାଯାଇ ଜମିର ଜମାବୃଦ୍ଧି କରାହୋଇଅଛି । ଏହି ଜମାବୃଦ୍ଧିକୁ ଜମିଦାରମାନେ ଓ ରୟତମାନେ ଓଡ଼ିଶା ଟେନେନ୍ସି ଆଇନ୍ ଅନୁସାରେ ସାଲିଶ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱୀକାର କରିଅଛନ୍ତି । ଏହା ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର କଥା ।

* * *

ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଯୋଗାରେ କାଲିବେଳା ବ୍ୟବସାୟ ।

ଅମଲ ଗୋସ୍ୱାମୀ ନାମକ ଜଣେ ବଙ୍ଗୀୟ ଯୁବକ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅକ୍ସଫୋଡର ବେଲିଅଲ କଲେଜରୁ ଉପାଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବର୍ତ୍ତମାନ ବମ୍ବାଇଠାରେ ଜୋତା ପରିଷ୍କାର କରିବାର ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରିଅଛନ୍ତି । ଜୋତା ପରିଷ୍କାର କରି କାଳି ଦେଲେ ପୂର୍ବେ ଲୋକଙ୍କୁ ୫ ୦/ ପଡୁଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋସ୍ୱାମୀ ମହାଶୟ ୫ ୦/୩ ଏକ ପଇସାରେ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଅଛନ୍ତି । ସେ କହନ୍ତି ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଶେଷତଃ ଶିକ୍ଷିତ ଶ୍ରେଣୀରେ ଶ୍ରମସାଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଚାର କରିବା ମୋହର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୋଲି ସ୍ଥିରକରିଅଛି । ଅତଏବ ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକୁ ନିଷ୍ଠାରେ ଏଥିରେ ଲାଗି ରହିବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା । ଏହା ଦେଖି ଗୋଟିଏ ପୂର୍ବ କଥା ମନରେ ପଡ଼ିଅଛି । କେତେକ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରେ ଦୁଇଜଣ ବେକାର ଗ୍ରାଜୁଏଟ କଲିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାରଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ସେମାନେ ପାଇଥିବା ଡିପ୍ଲୋମା (ଉପାଧିର ନିଦର୍ଶନ ପତ୍ର) ଫେରାଇ ଦେବାକୁ ବଡ଼ି ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାରଙ୍କୁ ଏହି କଥା କହିଲେ ଏ ଉପାଧି ପତ୍ରରୁ ଆମ୍ଭେମାନେ କୌଣସି ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ପାରୁନାହୁଁ ବରଂ ଏହା ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ବିଘ୍ନ ଘଟାଉଅଛି । ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର ଏହାଶୁଣି ସେମାନଙ୍କୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣକୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଦରଖାସ୍ତ କାମ ଓ ଆଉ ଜଣକୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଚପ୍ରାସି କାମ ଦେଲେ । ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରର ସମ୍ବାଦଦାତାମାନେ ସେମାନଙ୍କୁ ପଚାରିବାରେ ସେମାନେ କହିଲେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏକାର୍ଯ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅଛୁଁ । କାରଣ, ସମୟରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଗ୍ରାଇସ୍-ଚ୍ୟାନ୍ସେଲର ହୋଇପାରିବୁଁ ବୋଲି ଆଶାକରୁଁ ।

* * *

ବର୍ତ୍ତିଓ୍ୱାଲି ମୂଲ୍ୟରେ ଭାର୍ଯ୍ୟା ଖରିଦ :—

ବର୍ତ୍ତମାନ ମନ୍ଦା ବାଣିଜ୍ୟ ହେତୁରୁ ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକାର ବିବାହ ବଜାର ଭଲରୂପେ ଚଳିଥାରୁ ନାହିଁ । ସେଠାରେ ବିବାହ ଯୋଗ୍ୟା କନ୍ୟାଙ୍କ ସକାଶେ ବରମିଳୁ ନାହାନ୍ତି । କାରଣ ଯୁବକ-ମାନଙ୍କର ଟଙ୍କାର ଅଭାବ ହେତୁରୁ ଭାର୍ଯ୍ୟା କିଣିପାରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ସେହି ହେତୁରୁ କନ୍ୟାର ଅଭିଭାବକମାନଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତି ଅନୁସାରେ କନ୍ୟାର ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ କେତେକ ଯୁବକ ବିବାହ କରୁଅଛନ୍ତି । ଅଦ୍ୟିନ ତଳେ ଗୋଟିଏ ସହରରେ ଜଣେ ଯୁବକ ମୂଲ୍ୟ ସକାଶେ ଆଠଗୋଟି ଗୋରୁ ଦେବ ବୋଲି କହି ଭାର୍ଯ୍ୟା ଖରିଦକଲା । ସେ ଭଦ୍ରକ୍ଷଣାଳ ଛିଛ ନ ଦେଇ ବର୍ଷକୁ ଚାରୋଟି ଲେଖାଏଁ ଗୋରୁ ଦେବ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କଲା । ସୁଧ ସକାଶେ କେତେକ ଛେଳି ମେଣ୍ଢା ଦେବବୋଲି ସ୍ଥିର ହେଲା । ଯଦି କୌଣସି ବର ବିବାହ କଲାଠାରେ ସ୍ୱୀକୃତ ମୂଲ୍ୟ ଦେଇ ନ ପାରିବ ତାହାହେଲେ ସେହି ବିବାହ ଦ୍ୱାରା ଜନ୍ମିତ ଯୋଇଁର ଯେଉଁ ସବୁ କନ୍ୟା ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମିବେ ସେ ସମସ୍ତ ସନ୍ତାନ କନ୍ୟା-ପିତାର ସମ୍ପତ୍ତି ହେବ ।

* * *

ବେକାର ସଂଖ୍ୟା ଦୂର କରିବା ନିମନ୍ତେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟା-ଲୟର ଉପାୟ :—

ବନାରସ ହିନ୍ଦୁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବ୍ୟବସାୟଗତ ରସାୟନିକ ବିଭାଗ ତାଙ୍କର ଗ୍ରେଜୁଏଟ୍‌ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବେକାର ସଂଖ୍ୟା ଦୂର କରିବାକୁ ବିଶେଷ ଯତ୍ନ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସେନେଟ ସଭା ବର୍ତ୍ତମାନ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟରେ ଉପାୟ ଦେବାର ସ୍ଥିର କରିଅଛନ୍ତି ।

(କ) ସାବୁନ ତିୟାରୀ ।

(ଖ) ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟ କଳେଇ ଓ ପରିଷ୍କାର କରିବା

(ଗ) ଚର୍ମବାସନ ଓ ମାଟିବର୍ତ୍ତନ ତିୟାରୀ କରିବା ।

ଯେଉଁମାନେ ରସାୟନ ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ି ବି, ଏସ, ସି, ପାଶ କରିଥିବେ ସେମାନେ ସାବୁନ୍ ତିୟାରୀ ଶିଖିବା ସକାଶେ ଏକବର୍ଷ ଓ ଯେଉଁମାନେ ରସାୟନ ବିଦ୍ୟା ସହିତ ଆଇ, ଏସ, ସି, ପାଶ କରିଥିବେ ସେମାନେ ଉକ୍ତକାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ସକାଶେ ଦୁଇବର୍ଷ ପଢ଼ିବେ । ଯେଉଁ ଆଇ, ଏସ, ସି, ଓ ବି, ଏ, ସି, ଗ୍ରହମାନେ କେମିଷ୍ଟ୍ରି ପଢ଼ିଥିବେ ସେମାନଙ୍କୁ ଧାତୁଦ୍ରବ୍ୟ କଳେଇ ଓ ମୃତ୍ତିକା-ପାତ୍ର ତିୟାରି ବିଷୟରେ ଦୁଇବର୍ଷ ପଢ଼ିବାକୁ ହେବ ।

* * *

ଭାରତବାସିଙ୍କର କ୍ରିକେଟ୍ ଖେଳ ସକାଶେ ଭ୍ରମଣ :—

ଯେଉଁ ଆଠର ଗୋଟି ଭାରତରେ କ୍ରିକେଟ୍‌ଖେଳୁଥିବା ଇଂଲଣ୍ଡକୁ କ୍ରିକେଟ୍ ଖେଳିବା ନିମନ୍ତେ ଯାଇଥିଲେ ସେମାନ-ଙ୍କର ନାମ ତଳରେ ଲେଖାଗଲା ।

ମହାରାଜା ଯୋରବନ୍ଦର	—	କେପ୍‌ଟେନ୍ ।
କେ, ଏସ୍, ରଣଶ୍ୟାମ ସିଂହଜି	—	ଭାଇସ୍ "
ଅମର ସିଂ	—	ରାଜକୋଟ ।
ଏଚ; ଏଚ, ଏମ, କୋଲ୍ଲା	—	ବମ୍ବାଇ ।
ଘୁଲମ ମହମ୍ମଦ	—	କରାଚି ।
ଏଚ, ଆର, ଗୋଡମ୍ବେ	—	ବମ୍ବାଇ ।
ଜେଟ୍ଟେନ ଯୋଗୀନ୍ଦ୍ର ସିଂହ	—	ପାଟିଆଲା ।
ବି, ଇ, କାପଡିଆ	—	ବମ୍ବାଇ ।
ଲାଲ ସିଂ	—	ମାଲୟ ଷ୍ଟେଟ ।
ଏନ, ଡି, ମାରଶେଲ	—	ବମ୍ବେ ।
ଜେ, ନାଙ୍ଗୁମଲ	—	କରାଚି ।
ଲେଫଟେନେଣ୍ଟ; ଜେ, ବି, ନେଭେଲ	—	ଗୁଆଲିଅର ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କେପ୍‌ଟେନ୍ ସି, କେ, ନାଇଡୁ	—	ଇନ୍ଦୋର ।
ସୟୁଦ୍ ନାଜର ଅଲ୍ଲି	—	ପାଟିଆଲା ।
ଏସ, ଏମ, ନଶାର	—	ଲାହୋର ।
ସି, ଇ, ପାଲିଆ	—	ମଣ୍ଡପୁର ।
ଲେଫ୍‌ଟେନେଣ୍ଟ ଓ୍ୟାଜର ଅଲ୍ଲି	—	ଭୂପାଳ ।
ଜାହାଙ୍ଗିର ଖାଁ	—	ଲାହୋର ।

* * *

ଇଉନାଇଟେଡ୍ ଷ୍ଟେଟସ୍ ଅମେରିକାର ଆକାଶ ଯାତ୍ରୀ ।

ଅମେରିକା ଯେଉଁ ବାଟ ଦେଇ ଆକାଶ ଯାନ ଚଳାଇବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଅଛି ସେହି ସକୁବାଟେ ସନ ୧୯୩୦ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ୪୧୭୫୦୫ ଜଣ ଆକାଶ ଯାତ୍ରୀ ଗମନାଗମନ କରିଥିଲେ । ସନ ୧୯୩୧ ମସିହାର ଅକ୍ଟୋବର ସୁଦ୍ଧା ଦଶମାସ ମଧ୍ୟରେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଯାତ୍ରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ୪୨୮୪୭୫ ଜଣ ଯାତ୍ରୀ ଗମନାଗମନ କରିଥିଲେ । ଅମେରିକା ବାହାରି ଦେଶରେ ଯେଉଁ ଆକାଶ ପଥରେ ଉଡ଼ା ଯାହାକି ଚଳାଉ ଅଛନ୍ତି ସୁଲଭ ଠାରୁ ତାହାର ଯାତ୍ରୀ ସଂଖ୍ୟା ଏ ତାଲିକାରେ ଦିଆଯାଇ ନାହିଁ ।

ଇଉନାଇଟେଡ୍ ଷ୍ଟେଟସ୍ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଆକାଶ ପଥର ତାଲିକା ଅଛି ତହିଁରେ ଗୋ ୨୦ ଟି କମ୍ପାନୀ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ତାହା ମଧ୍ୟରୁ କେବଳ ଗୋ ୩୫ ଟି କୋମ୍ପାନୀଙ୍କର ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ୪୭୬୭୫ ଜଣ ଯାତ୍ରୀ ସେହି ସବୁ ଆକାଶ ପଥରେ ଗମନାଗମନ କରିଥିଲେ । ୪୧୮୩୭୯୩ ମାଇଲ୍ ବାଟ ସେହି ମାସରେ ଉଡ଼ା ହୋଇଥିଲା ।

* * *

ଜାତୀୟ ଧନର ପରିମାଣ :—

ଅମେରିକାର ଗୋଟିଏ ସମ୍ବାଦପତ୍ରରେ ସେହି ଦେଶର ସମ୍ପତ୍ତି ବିଷୟ ନିମ୍ନଲିଖିତରୂପେ ଲେଖା ହୋଇଅଛି । ଆମ୍ଭର ଜାତୀୟ ଧନ ୧୦୦୦୦୦୦୦୦୦୦୦ ଡଲର ଓ ଜାତୀୟ ଋଣ ୧୮୦୦୦୦୦୦୦୦୦ ଡଲର । ଜାତୀୟ ସମ୍ପତ୍ତି ହିସାବରେ ଋଣକୁ ତୁଳନା କଲେ ଋଣ କେବଳ ଶତକଡ଼ା ପ୍ରାୟ ୪ ହେବ । କୌଣସି ବ୍ୟବସାୟୀର ୨୨୫୦୦ ଡଲରର କାରବାର ଥିଲେ ତାହା ପକ୍ଷରେ ୧୦୦୦ ଡଲର ଋଣ ଯେପରି ଆମ୍ଭର ଜାତୀୟ ଧନ ତୁଳନାରେ ଜାତୀୟ ଋଣ ସେହି ପରିମାଣରେ ହୋଇପାରେ । ଏଥିଲାଗି ଜଗତରେ ଆମ୍ଭର ଧନ ବିଷୟକ ଖ୍ୟାତିର ଯଥାର୍ଥ କମି ଯାଇଅଛି ବୋଲି ବିଚାରକରିବା ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ଅଟେ । ଇଂଲେଣ୍ଡର ଯେତେ ଜାତୀୟ ଧନ ଅଛି ତାହାର ଶତକଡ଼ା ୪୦ ଋଣ ପରିମାଣ । ଫ୍ରାନ୍ସର ଋଣ ପରିମାଣ ଜାତୀୟ ଧନର ତୁଳନାରେ ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଅଟେ ।

* * *

କାଠ ଯୋଡ଼ିବାର ଶ୍ଳେଷ୍ମାତ୍ମକ ପଦାର୍ଥ :—

ନାନାପ୍ରକାର କାଠର ଫର୍ମା ଉପରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କାଠର ପତଳା ପଟା ଯୋଡ଼ି ତାହାକୁ ବେଶି ମୂଲ୍ୟବାନ ଓ ସୁନ୍ଦର କରାଯାଇ ପାରେ । ପୂର୍ବେ ମୂଲ୍ୟବାନ କାଠର ପତଳା ପଟାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡମାନ ଫର୍ମା, ଡେଲ୍‌କାଠ, ସିନ୍ଦୁକରଡାଲା ପ୍ରଭୃତି ଉପରେ ଖାପିକରି ପିଆଇ ଦିଆଯାଉଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହିପଟାକୁ ଶ୍ଳେଷ୍ମାତ୍ମକ ପଦାର୍ଥ ସାହାଯ୍ୟରେ ଯୋଡ଼ି ଦେବାର ଉପାୟ ବାହାରି ଅଛି । ଏହି ଶ୍ଳେଷ୍ମାତ୍ମକ ଉପାୟରେ ପ୍ରାୟ ମି ୩ ଘଣ୍ଟାରେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ହେବ ପୁରୁଣା ଉପାୟରେ ସେହି କାର୍ଯ୍ୟରେ ୧୦ ଠାରୁ ୨୦ ଘଣ୍ଟା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲାଗୁଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ କାଠ ଯୋଡ଼ିବା ସମୟରେ ଯେଉଁ ଶ୍ଳେଷ୍ମାତ୍ମକ ଦ୍ରବ୍ୟ ବାହାର କରା ହୋଇଅଛି ତାହା ଏକପ୍ରକାର ଚୂଣା ଜାତୀୟ ଚୂର୍ଣ୍ଣ । ସେହି ଚୂର୍ଣ୍ଣକୁ କାଠରେ ଛିଞ୍ଚି ଓ ତାହା ଉପରେ ଚାପ ଦିଆଯାଏ । ଏହି ନୂଆ ଉପାୟରେ ଯେଉଁସବୁ ଫାର୍ମା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ତାହା ବଡ଼ ଶକ୍ତ । ତହିଁରେ ପାଣି ଗଳି ପାରେନାହିଁ ଓ ତାକୁ ଶୁଖାଇବାକୁ ହୁଏନାହିଁ ।

* * *

କଦଳୀ :—କଦଳୀ ବୃକ୍ଷର ମୂଳଠାରୁ ଅଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଅଂଶରେ ରୋଗନାଶକ ଗୁଣ ଅଛି । କଦଳୀ ଗୋଟିଏ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଫଳ । ଏହା ସୁସ୍ୱାଦୁ ଓ ପୁଷ୍ଟିକର । ପୃଥିବୀର ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ଏହାର ଅଦରକ ଏକ ସବଜି ଏହାର ଚାଷ କରାଯାଏ । ବହୁମୂତ୍ର ଅମାଶୟ ଓ ମୂତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ରୋଗରେ ଏହା ବଡ଼ ଉପକାରୀ ।

ଅଦ୍ୟତନ ହେଲା ଅନେକ ଅନୁସନ୍ଧାନପରେ ଜଣାଯାଇଅଛି ଯେ କଦଳୀରେ ଜୀବନଶକ୍ତି ବଢ଼ାଇବା ଗୁଣଅଛି । ପୂର୍ବକାଳର ଲୋକେ କଦଳୀ ବିଷୟରେ ଯାହା ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ ଅଧୁନିକ ଗବେଷଣାରେ ସେହି କଥା ଜଣାଯାଉଅଛି । ଅଧୁନିକ ଗବେଷଣା ଅନୁସାରେ ଖାଦ୍ୟରେ "ଏ" "ବି" "ସି" ନାମରେ ତିନି ପ୍ରକାର ଭିଟାମିନ୍ (ଖାଦ୍ୟପ୍ରାଣ)ଅଛି । ତହିଁମଧ୍ୟରୁ କଦଳୀରେ ସି ଶ୍ରେଣୀୟ ଭିଟାମିନ୍ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଅଛି । ବି- ଶ୍ରେଣୀୟ ଭିଟାମିନ୍ କେତେକ ପରିମାଣରେ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ଶ୍ରେଣୀୟ ଭିଟାମିନ୍ ଅଛି କି ନାହିଁ ସେ ବିଷୟରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମତସ୍ଥିର ହୋଇ ନାହିଁ ।

ବୋଧ ହୁଏ କଦଳୀରେ ଏହି ସମସ୍ତ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗୁଣ ଥିବାରୁ ଏ ଦେଶରେ ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟରେ ତାହା ନୈବେଦ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

କଦଳୀର ମୂଳ ବହୁମୂତ୍ର ରୋଗର ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଔଷଧ । କଦଳୀ ଗଛର ଉପରଭାଗ ପଟୁଆ ଦ୍ୱାରା ଆବୃତ । ସେହି ପଟୁଆର ରସ ମଧ୍ୟ ବହୁ ମୂତ୍ର ରୋଗରେ ଔଷଧ ସ୍ୱରୂପ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବାଳକମାନେ ବେଶୀ ପରିମାଣରେ ଅଫିମ ଖାଇ ଗଲେ କଦଳୀ ବାହୁଙ୍ଗା ଓ କଦଳୀ ପତ୍ରର ରସ ପ୍ରତିକାର ସ୍ୱରୂପ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି । କଦଳୀ ପଟୁଆରସ ମସ୍ତିଷ୍କକୁ ବିଶେଷ ଥଣ୍ଡା ରଖେ । ଫୋଡାଘା, ବିଥ, ବିସର୍ପ, ପୃଷ୍ଠବ୍ରଣ କିମ୍ବା କୌଣସି ପୁଡ଼ିଆ ଘାଆ ଉପରେ କଦଳୀ ପତ୍ର ଦେଇ ବାନ୍ଧିଲେ ଉପକାର ହୁଏ । କଦଳୀର ଭଣ୍ଡା—ଫୁଲ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଂଶ ବହୁମୂତ୍ର ରୋଗରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ । ଦୁଇତୋଳା କଦଳୀଭଣ୍ଡା ଫୁଲ ରସରେ ଟିକିଏ ମହୁ ମିଶାଇ ବହୁମୂତ୍ର ରୋଗୀକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଲେ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଫଳ ମିଳେ । କଦଳୀ ଫଳ ମଧୁର । ଫଳ ମଧ୍ୟରେ କଦଳୀର ସମାନ ଫଳ ନାହିଁ । ବହୁମୂତ୍ର ରୋଗରେ ଏହାର ଯେଉଁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗୁଣ ତାହା ବୋଧହୁଏ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣାନାହିଁ । କଦଳୀ ଏକ ତୋଳା, ଅଁଳା ଫଳର ରସ ୨ ତୋଳା, ଅଳ୍ପ ଟିକିଏ ମହୁ ଓ ଚିନି ଏ ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ମିଶ୍ରିତ-କରି ଦିନରେ ଦୁଇଥର ସେବନ କଲେ ବହୁମୂତ୍ର ରୋଗୀର ବଡ ଉପକାର ହୁଏ ।

ପେଟ ଅସୁଖ ହେଲେ କଞ୍ଚାକଦଳୀ ଦ୍ୱାରା ବଡ ଉପକାର ହୁଏ । ଏଥିରେ ଲୌହର ଭାଗଅଛି ଏଣୁ ଯେଉଁ ରୋଗୀର ରକ୍ତ କମିଯାଇଥିବ ତାହା ପକ୍ଷରେ କଞ୍ଚା କଦଳୀ ଉପକାରୀ । କଞ୍ଚା କଦଳୀ ବଡ ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ ଅଟେ ।

ସାମାନ୍ୟ ପ୍ରକାର ପତଳା ଝାଡାରେ କଦଳୀର ମଞ୍ଜି ଉପକାରୀ । କଦଳୀ ପଟୁଆର ରସ ମସ୍ତିଷ୍କକୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଥଣ୍ଡା ରଖେ । ପାଗଳ-ରୋଗୀ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମସ୍ତିଷ୍କ ରୋଗୀ-ମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏହା ଉପକାରୀ । କଦଳୀ ପଟୁଆ ଓ ପତ୍ରକୁ ପୋଡି ତହିଁରୁ ପୋଟାସିଅମ୍ କାର୍ବନେଟ୍ ନାମକ ପଦାର୍ଥ ବାହାର କରାଯାଇପାରେ । କଦଳୀ ଗଛର ଖାରରେ ଲୁଗା କଚାଯାଏ ।

* * *

ନେପାଳ ଦେଶର ଦୁର୍ଲଭ ଉଦ୍ଭିଜ :—

ନେପାଳର ମହାରାଜା ଇଂଲଣ୍ଡାଧିପତିଙ୍କ ନିକଟକୁ ୩୦୦ ପ୍ରକାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଜାତୀୟ ଦୁର୍ଲଭ ଉଦ୍ଭିଜ ଗଛ ପଠାଇ ଅଛନ୍ତି । ସେ ସମସ୍ତ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଲଣ୍ଡନର "କେଟରେଲ ହିଷ୍ଟ୍ରି ମିଉଜିଅମ"ରେ ପହଞ୍ଚିଅଛି । ସେଠାରେ ସେ ସବୁର ପରୀକ୍ଷା କରାଯିବ ଓ ସେ ସମସ୍ତର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯିବ । ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ଗଛ ଜାତ ହୋଇପାରିବ ସେ ସମସ୍ତ ଗଛ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲାପରେ ବଙ୍ଗଳା ହାମ ପେଲେସ, ଉଇଣ୍ଡସର କାସଲ୍ ଉଦ୍ୟାନକୁ ଓ ରୟେଲ ପାର୍କ ପ୍ରଭୃତି ବଗିଚାକୁ ପଠାଯିବ । ଏହି ସବୁଗଛ ନେପାଳର ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ଆସିଅଛି ସେ ସ୍ଥାନକୁ କୌଣସି ଇଉରୋପୀୟ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇନାହାନ୍ତି । ସେ ସବୁ ସ୍ଥାନରେ ସାମାନ୍ୟ ଶୀତ ଓ ବିଶେଷ ଶୀତ ହୁଏ ।

କେବଳ ଏହି ସବୁ ବୃକ୍ଷ ଦ୍ୱାରା ଇଉରୋପୀୟମାନେ ନେପାଳର ଉଦ୍ଭିଜ ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣି ପାରିବେ । ଲଣ୍ଡନରେ ପହଞ୍ଚିବା ମାତ୍ର ସେହି ସବୁ ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ବିଷ ପାଣିରେ ଧୋଇ ଦିଆଗଲା, କାରଣ ବିଷ ପାଣିରେ ଧୋଇଲେ ଗଛ ସବୁକୁ ପୋକ କାଟି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।

* * *

ଭାରତର ଟ୍ରେଷ୍ଟୋଚିତ୍ର (ଦର କାନ୍ଥରେ ହୋଇଥିବା ଚିତ୍ର)

ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ ସମ୍ରାଟ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲ ଲଣ୍ଡନସ୍ଥିତ ଭାରତଭବନକୁ (ଇଣ୍ଡିଆ ହାଉସ) ଶୁଭାଗମନ କରିଥିଲେ । ରୟେଲ୍ଆର୍ଟ କଲେଜର ପ୍ରିନ୍ସିପଲ୍ ପ୍ରଫେସର ସର ଉଇଲିଅମ୍ ରୋଥେନଷ୍ଟାଇନ୍, ସେଠାରେ ସମ୍ରାଟ୍ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଉଭୟଙ୍କୁ ସେହି ଦରର ଗୃହପାଟରେ ଥିବା ଚିତ୍ରମାନ ଦେଖାଇ ଥିଲେ । ସେହି ଚିତ୍ରମାନ ଏଲ୍.ଏମ୍ ସେନ ଓ କେ ଦେବ ବର୍ମ୍ମା ଏମ୍. ଚଉଧୁରୀ, ଓ ଆର ଓକଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଚିତ୍ରଦେଖି ସମ୍ରାଟ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଯେ ବଡ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ଏହି କଥା ସେହି ଚିତ୍ରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ସମ୍ରାଟ୍ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

* * *

ପକ୍ଷୀ ଜାତିର ଦୂରାନୁଭବ :

ନିକଟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାଶ୍ୟ କାରଣ ବ୍ୟତୀତ ଦଳେ ଦଳେ ପକ୍ଷୀ ହଠାତ୍ ଉଡ ପଳାଇବାର ଦେଖାଯାଏ । ହଠାତ୍ ସେମାନେ ଏକ ସମୟରେ ସମସ୍ତେ କୌଣସି ଉତ୍ତେଜନା ପାଇ ଉଡିଗଲେ ଏହା କହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ମିଷ୍ଟର ଏଡମଣ୍ଡ ହିଲଉସ୍ କହନ୍ତି ଯେ ଦୂର ସ୍ଥାନରେ କୌଣସି ଉତ୍ତେଜନା ଜାତ ହୋଇ ଏକ ପକ୍ଷୀଠାରୁ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷୀଠାକୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଗୁଳିଅଛି ସେମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ତେଜିତ କରିବାରୁ ଏହିପରି ସେମାନେ ଉଡ ପଳାନ୍ତି । ଉତ୍ତେଜନାର କାରଣ ବହୁଦୂରରେ ଘଟିଲେ ବୁଝା ତାହା ଏହିପରି ଗତିକରିପାରେ । ଏହିପରି ଗତିକରିବାର ନାମ ଟେଲିପାଥି ଅର୍ଥାତ୍ ଦୂରାନୁଭବ । ଏହା କୌଣସି ସାଧାରଣ ଇନ୍ଦ୍ରିୟର ସାହାଯ୍ୟରେ ଘଟିବାର ଜଣାଯାଏ ନାହିଁ ।

* * *

Digitized by srujanika@gmail.com

ଡାକ ଯାଉ ଘରକୁ (ମିଉଜିଅମ) କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ନୂଆ ଜିନିଷର ଆମଦାନୀ :

ଡାକ ମିଉଜିଅମର ସନ ୧୯୦୨ ମସିହାର ରିପୋର୍ଟରୁ ଜାଣାଯାଏ ଯେ ମିଉଜିଅମର ପୁରାତତ୍ତ୍ୱବିଭାଗକୁ କେତେ-ଗୁଡ଼ିଏ ନୂଆ ଜିନିଷ ଆସିଅଛି । ସେସବୁ ଜିନିଷ ମଧ୍ୟରୁ ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ଏହି :- ଗୋଟିଏ କାଷ୍ଠ ନିର୍ମିତ ପ୍ରତିମା, ଖୁବ୍ ସମ୍ଭବ ଏହି ପ୍ରତିମାଟି ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟା ଦେବତା (ମାଞ୍ଜୁଶ୍ରୀ) । ଏହି ପ୍ରତିମାର ଉଚ୍ଚତା ୪-୧୦ ଇଞ୍ଚ ଏହାର ଆଲୁଅ ଗୋଟିଏ ସୁସଜ୍ଜିତ ଯୁବକର ଆକୃତିପରି । ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ଖଡ୍ଗ ଏବଂ ବାମ ହସ୍ତରେ ଖଡ୍ଗିଏ ରୁମାଲ ଅଛି । ମୂର୍ତ୍ତିଟି ଗୋଟିଏ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟରେ ଦିଭିଙ୍ଗ ପାଖିରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଏହି ମନ୍ଦିରଟିର ଚୂଡ଼ା ଉତ୍କଳର ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ-ରୀତିରେ ତୋଳିଅଛି ।

ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପୁରାତନ ମୁଦ୍ରା ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଅଛି । ବଙ୍ଗଦେଶର ହୋସେନ୍ ସାହ ସୁଲତାନ, ସେରସାହା, ଇସ୍‌ଲାମ ସାହାଙ୍କର ୧୪୦ ଗୋଟି ରୌପ୍ୟ ମୁଦ୍ରା ସଂଗୃହୀତ ହୋଇଅଛି । ବାବର ସାହାଙ୍କ ସମୟର ଗୋ ୩୦ ଟି ରୌପ୍ୟ ମୁଦ୍ରା ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଠାରୁ ଖରିଦ କରା ହୋଇଅଛି ।

* * *

ଚଳ ପାଇବାର ନୂତନ ଉପାୟ :

ଇଉରୋପର ଏକପ୍ରକାର ଅରଣ୍ୟକ ମାନକ ବୃକ୍ଷ ମିଳେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଜଣା ଯାଇଅଛି ଯେ ଏହି ଗଛରୁ ଚଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପାରିବ । ଅଖ ଓ ବିଟରୁ ଯେଉଁ ଚଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଅଛି ତାହା ଠାରୁ ଏହି ନୂତନ ପ୍ରକାରର ଚଳ ବେଶି ମଧୁର । ବୋଧ ହୁଏ ଏହି ଗଛର ଚାଷ ଆୟରଲଣ୍ଡବାସିକୃଷକମାନେ ଆରମ୍ଭ କରିବେ । ପ୍ରାୟ ସବୁପ୍ରକାର ମାଟିରେ ଏ ଚାଷ ହୋଇ ପାରିବ । ଏହାର ପତ୍ର ଘୋଡ଼ାମାନଙ୍କର ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ ।

* * *

ଗ୍ରାମରେ କାମକରିବା ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କ ଶିକ୍ଷା —

କୋଇମ୍ବାଟୁର ଜିଲ୍ଲାର ରମାନାଥପୁରମ୍ ଠାରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦେବାର ଗୋଟିଏ ସ୍କୁଲ ଅଛି । ପ୍ରତି-ବର୍ଷ ଗ୍ରୀଷ୍ମକାଳରେ ଏହି ସ୍କୁଲ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ଏବର୍ଷ ସ୍କୁଲର କାର୍ଯ୍ୟ ଯଥା ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଏବର୍ଷ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ-ଅଞ୍ଚଳ ଜ ୫୪ ଣ ଛାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ଶିଖିବାକୁ ଏଠାକୁ ଆସି ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତର ଦେଶୀୟ ରାଜ୍ୟରୁ କେତେଜଣ ଛାତ୍ର ମଧ୍ୟ ଅଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମ-ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ଲୋକଙ୍କୁ ବିସ୍ତର ଶିକ୍ଷା ଦେବାକୁ ହେବ ଓ ଗ୍ରାମରେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟରେ କିପରି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଛାତ୍ର-ମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

ଆଠବର୍ଷ ହେଲା ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗ୍ରୀଷ୍ମ ସମୟରେ ସେଠାରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ ସଂଗଠନ ବିଷୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ଯାଉଅଛି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜ ୫୦୦ଣ ପୁରୁଷ ଓ ଜ ୫୦ ଣ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ ଏଠାରୁ ଶିକ୍ଷାଲାଭ କରିଅଛନ୍ତି । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଗୁରୁ ସପ୍ତାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ସଂଗଠନ ବିଭାଗ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନୁଷ୍ଠାନର ସାହାଯ୍ୟରେ ଓ ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟର ସୁଦକ୍ଷବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । କୋଇମ୍ବାଟୁରର ଜଳବାୟୁ ଭଲ । କୃଷି ଓ ବନ୍ୟ ବିଭାଗର କଲେଜ ସେଠାରେ ଅଛି । ଏହି ହେତୁରୁ ଦେଶର ସବୁଆଡ଼ୁ ଛାତ୍ରମାନେ ଶିକ୍ଷା କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ।

* * *

କେଉଁ ଜନ୍ତୁ ବେଶୀଦିନ ବଞ୍ଚେ :

ଅନୁସନ୍ଧାନ ହେଲା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଅଛି ଯେ ଗୋଟିଏ ଉଟ୍ଟ ଘୋଡ଼ା ବ ୫୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଞ୍ଚିଥିଲା । ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଘୋଡ଼ାଙ୍କର ପରମାୟୁ ଯାହା ଅନୁମାନ କରିଛନ୍ତି ତାହାଠାରୁ ସେମାନେ ବେଶି ଦିନ ବଞ୍ଚି ପାରନ୍ତି ।

ବ୍ରିଟେନ୍ ଦେଶର ଲାଲ ହରିଣ ୪୦।୫୦ ଓ ମଧ୍ୟ ବ ୬୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଞ୍ଚନ୍ତି ବୋଲି ଜଣା ଯାଇଅଛି ।

ହାତୀର ସାଧାରଣ ପରମାୟୁ ବ ୮୦ ବର୍ଷ, କିନ୍ତୁ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ସେମାନେ ବ ୧୦୦ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ବଞ୍ଚିବାର ଦେଖା ଯାଇଅଛି । ସିଂହ ଓ ବାଘ ବେଶି ଦିନ ବଞ୍ଚନ୍ତି ନାହିଁ । ଜନ୍ତୁର ଆକାର ବଡ ହେଲେ ଯେ ସେ ବଞ୍ଚିବ ଏପରି ନୁହେଁ । କାରଣ ଏକ ପ୍ରକାର ଭାଲୁ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ଓଜନ ପ୍ରାୟ ମ ୧୫ ହଣ ହେବ କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଆୟୁ କେବଳ ବ ୩୦ ବର୍ଷ ମାତ୍ର । ମଇଷି ବ ୨୦ ବର୍ଷରେ ବୁଢ଼ା ହୋଇଯାଏ ।

ପଶୁମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ପକ୍ଷୀମାନେ ଅଧିକ ଦିନ ବଞ୍ଚନ୍ତି । ଲଣ୍ଡନରେ ଗୋଟିଏ ଶୁକ ପକ୍ଷୀ (ସାଧାରଣତଃ ଯାହାକୁ ଟିଆ, ଚନ୍ଦନା ବା ତୋତା କହନ୍ତି) ଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହାର ବୟସ ବ ୧୨୦ ବର୍ଷ ବୋଲି ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଜଣାଯାଇଅଛି । ସେ ଦିନଯାକ କଥା କହୁଥାଏ, ଗୋଟିଏ ଦଉଡ଼ିରେ ଝୁଲୁଥାଏ, ଓ ଗୋଟିଏ ପେଣ୍ଡୁ ନେଇ ଖେଳୁଥାଏ । ଏ ପକ୍ଷୀଟି ପ୍ରଥମେ ସେଭାଗ୍ୟ ରାଜାଙ୍କର ଥିଲା, ଏବଂ ୧୮୦୧ ଖ୍ରୀଷ୍ଟାବ୍ଦରେ ତାଙ୍କ ଠାରୁ କାଢ଼ି ନିଆ ଯାଇଥିଲା । ତାମଗ୍ରା କୁଆ ଓ ଇଗଲ ପକ୍ଷୀ ଅନେକ ଦିନ ବଞ୍ଚିବାର ଅନୁମାନ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ତାହାର ଠିକ ହିସାବ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମିଳି ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ଗୃହ ହଂସୀ ବ ୬୦ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚିଥିବାର ଜଣା ଯାଇଅଛି । ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ସୁସ୍ଥ ଓ ସବଳ ଥିଲା ।

ସ୍ଥଳଚର ଜନ୍ତୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କଚ୍ଛପ (କଇଁଛ ବା କଚମ) ସବୁଠାରୁ ବେଶି ଦିନ ବଞ୍ଚେ । ଗାଲାପେଗସ୍ ଦ୍ୱୀପର ଗୋଟିଏ କଚ୍ଛପ ବ ୩୧୦ ବର୍ଷ ବଞ୍ଚିଥିବାର ଜଣା ଯାଇଅଛି ।

* * *

ବିଲାତ ବାଳକଗଣ ସାହାଯ୍ୟରେ ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁ (Gas) ଧରା ପଡେ :

ବୁଡ଼ା ଜାହାଜ ପ୍ରଭୃତି ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବେ ଲୋକେ କେନେରୀ ପକ୍ଷୀକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଉଥିଲେ । ସେହିଁ ସାମାନ୍ୟ ଗ୍ୟାସ ଦ୍ୱାରା ମନୁଷ୍ୟର କିଛି କ୍ଷତି ହୁଏନାହିଁ ସେ ସାମାନ୍ୟ ବିଷାକ୍ତ ଗ୍ୟାସ ଦ୍ୱାରା କେନେରୀ ପକ୍ଷୀ ମରିଯାଏ । ଯଦି କେନେରୀ ଚଞ୍ଚଳ ମରିଯିବାର ଦେଖାଯାଏ ତେବେ ନିକଟରେ ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁଥିବାର ଜାଣିପାରି ମନୁଷ୍ୟମାନେ ସାବଧାନ ହୁଅନ୍ତି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ୱେଲ୍ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଜଣାଯାଇଅଛି ଯେ ବିଲାତବାଇଟଣ (Tomato) ଗଛ ସେହିପରି ସାମାନ୍ୟ ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁରେ ଝାଉଁଳି ପଡେ । ପ୍ରଫେସର ଉତ୍ତର କହନ୍ତି ଯେ ଏହି ଗଛ ଦ୍ୱାରା ଅତି ସାମାନ୍ୟ ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁ ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଇ ପାରିବ । ମନୁଷ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରଥମେ ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣର ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁ ଜାଣିପାରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସେହି ସାମାନ୍ୟ ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁ ବିଷୟ ପ୍ରଥମେ ଜାଣି ନ ପାରିଲେ ପରେ ଶୀଘ୍ର ତାହା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମାରିଦେଇ ପାରେ । ବିଲାତବାଇଗଣ ଗଛ ସାହାଯ୍ୟରେ ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁ ନିକଟରେ ଅଛି ବୋଲି ଜାଣି ପାରିଲେ ମନୁଷ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ସାବଧାନ ହୋଇପାରିବ ।

* * *

ବ୍ରିଟିଶ ନିର୍ମିତ ଦରବାରୀ ପୋଷାକ :

ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ଦରବାରକୁ ଡାକରା ହେବା ସମୟରେ ଭଦ୍ରମହିଳାମାନଙ୍କୁ ଡାକରାପତ୍ର ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ ଖଣ୍ଡିଏ ଛପା କାଗଜ ଆଜିକାଲି ଦିଆଯାଏ । ସେହି ଛପା କାଗଜରେ ଲଣ୍ଡ ଚେମ୍ବରଲେନ୍ ଏହିକଥା ଜଣାଇଦିଅନ୍ତି :—"ଯେଉଁ ଭଦ୍ର ମହିଳାମାନେ ଦରବାରକୁ ଆସିବେ ସେମାନେ ଯଥା ସମ୍ଭବ ବ୍ରିଟିଶଉତ୍ପାଦିତ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ଆସିବେ ଏହା ସମ୍ରାଟ୍ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀଙ୍କର ଇଚ୍ଛା" ।

ରାଜକୀୟ ଇଚ୍ଛା ଆଦେଶର ସମାନ ଅଟେ । ଏ ସମୟରେ ସମ୍ରାଟ ଓ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀଙ୍କର ଏହିପରି ଆଦେଶ ସମୁଚିତ ହୋଇଅଛି । ଶ୍ରୀମତୀ ସାମ୍ରାଜ୍ଞୀ ପ୍ରତ୍ୟେକ ସୁତାକଟାଳ ଓ ଚିନ୍ତା ପ୍ରସୂତ ଜିନିଷ ସମ୍ବନ୍ଧେ ବିଗବର ସାହାଯ୍ୟ ଓ ସହାନୁଭୂତି କରି ଆସୁଅଛନ୍ତି । ଏଥିନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ତାଙ୍କଠାରେ ବିଶେଷ ଋଣୀ । ଗତ କେତେକ ସପ୍ତାହ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବଠାରୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଅଛି ।

* * *

"ପୋପଙ୍କୁ" ଦାନ :

ଗୋଟିଏ ବିଚିତ୍ର ଉପାୟରେ ପୋପଙ୍କର ମସ୍ତକ ଠାରୁ ଚରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ଛବି ଖୋଲା ହୋଇଅଛି । ତାହା ଅଣୁବୀକ୍ଷଣ ଯନ୍ତ୍ରବିନା ଖାଲି ଆଖିରେ ଦେଖାପଡିବ ନାହିଁ । ଏହିପରି ଅସାଧାରଣ ଭାବରେ ଅଙ୍କିତ ହୋଇଥିବା ଛବିଟି ପୋପଙ୍କୁ ଭେଟି ଦିଆଯାଇଅଛି । ଏହି ଛବିଟିକୁ ଜଣେ ଚୀନ ଦେଶୀୟ ଖ୍ରୀଷ୍ଟଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ କରିଅଛନ୍ତି ।

ରେଶମ ନିର୍ମିତ ଖଣ୍ଡିଏ ଉତ୍ତରୀୟଜାମା ମଧ୍ୟ ତାହାଙ୍କୁ ଦେଇ ଦିଆଯାଇଅଛି । ଏହାର ବିଶେଷତ୍ୱ ଏହି ଯେ ଏହା ଯେଉଁ ରେଶମଲୁଗାରେ ତିୟାର ହୋଇଅଛି ତାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ନ ବୁଣି ରେଶମ ପୋକ ବୁଣିଅଛନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ବଡ ମେଜ ଉପରେ କେତେକ ଗୁଡିଏ ରେଶମ ପୋକକୁ ରଖି ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ରେଶମ ଗୁଡି ତିୟାର କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ତେତେବେଳେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ମନୁଷ୍ୟ ରହି କାଠି ଦ୍ୱାରା ରେଶମ ପୋକକୁ ଏପରି ଭାବରେ ଚାଲିବାକୁ ବାଧ କଲେ ଯେ ତାଙ୍କ ଦେହରୁ ବାହାରୁଥିବା ସୂତା ଦ୍ୱାରା ଲୁଗା ବୁଣି ହୋଇଗଲା । ଏହି ଉପଢୌକନଟି ଯାପାନରୁ ଆସିଅଛି ।

* * *

ବିହାର ଉତ୍କଳରେ ଚିନି ତିୟାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ :

ବିହାର-ଓଡିଶା-ବାଣିଜ୍ୟ ସମିତିର ସଭାପତି ମୁଙ୍ଗେରର ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ରାଜା ଦେବକୀ ନନ୍ଦନ ପ୍ରସାଦ ସିଂହ ସମିତିର ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଷୟରେ ବକ୍ତୃତା କରିଥିଲେ । ତାହାଙ୍କ ଭାଷଣର ମର୍ମ୍ମ ଏହି :—ସାଧାରଣତଃ ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ହୋଇଥିବାର ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତର ବିହାରର ଚିନି ଶିଳ୍ପରେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ବିଶେଷ ଉନ୍ନତି ହୋଇଅଛି । ଚିନି କାରବାରରେ ଯେପରି କ୍ଷତି ନ ହେବ ତାହାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିଦିବାରୁ ଯାହା ଆସୁଥିବା ଚିନି ସଙ୍ଗରେ ଏଠାକାର କାରବାରୀମାନେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରିପାରୁଅଛନ୍ତି । ଉତ୍ତର ବିହାରରେ ଆଖୁରସ ବିସ୍ତୃତ ପରିମାଣରେ ହୁଏ । ସେଠାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରାୟ ୨୦ ଗୋଟି ଚିନି କାରଖାନା ଚଳିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଅଛି । ବଡ ଆନନ୍ଦର କଥା ଯେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ଭାରତୀୟ ଧନୀ ଏଥିରେ ଯୋଗ ଦେଇଅଛନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦକ୍ଷିଣ ବିହାରରେ ଆଖୁଚାଷ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ସେଠାରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୋଟିଏ ସୁଦ୍ଧା ଚିନି କାରଖାନା ହୋଇନାହିଁ । ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗ ସେଠାରେ ପ୍ରଥମେ ଗୋଟିଏ ଚିନି କାରଖାନା ଖୋଲିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥାକଲେ ବଡ ଉପକାର ହେବ ।

ଚିନିକାରଖାନାରେ ଚିନି ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲା ପରେ ତହିଁରୁ ମଇଳା ଅଂଶ ଅର୍ଥାତ୍ ଚିଟାଗୁଡ଼ ଅନେକ ପରିମାଣରେ ରହିଯାଏ । କାରଖାନାମାନଙ୍କରେ ୫୦୦୦୦ ଠାରୁ ୧୦୦୦୦୦ ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିଟାଗୁଡ଼ ଗଚ୍ଛିତ ଥିବାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଅଛି । ଏହି ଚିଟାଗୁଡ଼କୁ ବାଣିଜ୍ୟ ଉପଯୋଗୀ କରି ବ୍ୟବହାରରେ ଆଣିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗ ଏଥିର ମୀମାଂସା କରିବା ଉଚିତ । ଶସ୍ତାଦରରେ ଏଥିରୁ ଆଲକୋହଲ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ-ପାରେ କିମ୍ବା ଏଥିରୁ ଗୋମହିଷାଦିର ଖାଦ୍ୟ କିମ୍ବା ଖତ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇପାରେ ।

* * *

ରଙ୍ଗ ଦ୍ୱାରା ଚିକିତ୍ସା :

ଲଣ୍ଡନର ଜଣେ ବିଜ୍ଞାନ-ପରୀକ୍ଷକ ନାନା ପ୍ରକାର ରଙ୍ଗର କିରଣ ଦ୍ୱାରା ରୋଗ ଆରୋଗ୍ୟ କରିବାର ପରୀକ୍ଷା କରିଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମତରେ ନୀଳ, ସାଗୁଆ ଓ କମଳା ଲେମ୍ବୁ ରଙ୍ଗ ସଦୃଶ ରଙ୍ଗ ଏ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ।

ଉପର ଲିଖିତ ରଙ୍ଗ ଛଡ଼ା ଲାଲ, ହଳଦିଆ, ଓ ବାଇଗଣି ରଙ୍ଗ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ ।

ନୀଳରଙ୍ଗ ଶରୀରର ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କୁ ବଳବାନ କରେ । କୌଣସି ଯାଗା ଫୁଲିଥିଲେ ତାହା କମାଇ ଦିଏ । ରକ୍ତର ଚାପ ବଢାଏ । ସାଗୁଆ ବା ସବୁଜ ରଙ୍ଗ ଶରୀରର ସ୍ନାୟୁଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକରେ ଏବଂ ଶରୀରରେ ଶାନ୍ତି ଜାତ କରେ ଓ ରକ୍ତ ଚାପକୁ କମାଇ ଦିଏ ।

କମଳା ଲେମ୍ବୁରଙ୍ଗ ଶକ୍ତିବର୍ଦ୍ଧକ । କେବେହେଁ ଏହାକୁ ବେଶି ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ବେଶି ବ୍ୟବହାର କଲେ ଶରୀର ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇପାରେ ।

ଲାଲରଙ୍ଗ ବଡ ଉତ୍ତେଜକ, ଏହି ହେତୁରୁ ଅତି ସାବଧାନରେ ଏହାକୁ ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ ।

ହଳଦିଆ ରଙ୍ଗ ମନର ଉତ୍ତେଜକ । ଏହି ହେତୁରୁ ଏହା ଦ୍ୱାରା ମନ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ହୁଏ ।

* *

କୃତ୍ରିମ ରବର

ଇଉନାଇଟେଡ ଷ୍ଟେଟର ନିଉଜର୍ସିର "ଡୁପଣ୍ଟ" ନାମକ କେମିକେଲ କମ୍ପାନୀ କୃତ୍ରିମ ଉପାୟରେ ରବର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର କାରଖାନା ସ୍ଥାପନ କରିଅଛନ୍ତି । ସେହି ଉପାୟରେ ଯେଉଁ ରବର ତିଆରି ହେଉଛି ବାଣିଜ୍ୟର ସୁବିଧା ସକାଶେ ତାହାକୁ "ଡଉପ୍ରିନ୍" ନାମ ଦିଆଯାଇଅଛି । ଏହି ରବର ପ୍ରସ୍ତୁତକାରୀ କହନ୍ତି ଯେ ଏହି ନୂଆ ରବର କେତେକ ବିଷୟରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ରବର ଠାରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ସ୍ୱାଭାବିକ ରବର ବଦଳରେ ଏହାର ବ୍ୟବହାର ସନ୍ତୋଷ ଜନକ ରୂପେ ହୋଇପାରିବ । ସ୍ୱାଭାବିକ ରବର ଅପେକ୍ଷା ଏହା ବେଶୀ ଘନ, ଏଥିରେ ଜଳ ସହଜରେ ଭେଦେ ନାହିଁ । ଏହା ଅଳ୍ପ ସଚ୍ଛିଦ୍ର ଥିବାରୁ ଏହା ଭିତରକୁ ଗ୍ୟାସ ଭେଦିପାରେ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହା ବଡ ଟାଣ ଓ ସ୍ଥିତିସ୍ଥାପକ ।

ଶ୍ରୀ ରାଜେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ମୁଦ୍ରିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

S. K. Dey & Co.

BUILDERS AND CONTRACTORS

(MAYURBHANJ STATE CONTRACTOR)

10 MOMINPUR ROAD, KIDDERPUR - - CALCUTTA.

Suppliers of office furniture of every description and Drawing, Dining and Bed Room suites. All orders promptly executed and Satisfaction Guaranteed.

Trial Orders solicited.

WOOD--WORK

Furniture--Timber.

THE HOWRAH MECHANICAL WOOD WORKS

254-2, Panchanantollah Road
HOWRAH.

Telephone 339 H. W. H.
Telegrams Dealwood.

TELE. ADDRESS:
"DEPENTUM"

Nilmoney Halder & Co.

Phone Nos. Cal: 3889, & 645.

Agents:—
W. T. STANLEY & Co. Ltd
LONDON.

National Emporium,
Roorkee.

The best House for Stationery, Printing Types and Printing requisites of all sorts. Half Tone, Line and Tricolor Blocks. Calendars of various designs, Drawing and Surveying materials.

Please ask for catalogues.

Please try our Excelsior Brand Fountain Pen Ink the best in the market.

106, RADHA BAZAR STREET,
CALCUTTA.

The Mayurbhanj Gazette

ENGLISH EDITION.

Publication: The Gazette is a quarterly. It will be published in October, January, April and July.

Subscription: Annual Re. 1-8-0. Single copy As. 6 only Postage per Copy 2 as. extra.

Digitized by srujanika@gmail.com

" CONCENTROL "

THE WOOD PRESERVATIVE IN USE THE WOLRD OVER.

" Concentrol " Wood Preservative is unequalled for its qualities in preventing attacks on Wood and Timber of all classes by White Ants, Decay, Dry Rot, Fungus, etc.

" Concentrol " Wood Preservative is neither volatile nor soluble in water, therefore wood retains it indefinitely, no matter to how much sun or rain it may be exposed.

" Concentrol " Wood Preservative is invaluable for Fences, Bungalows, Stables, Garages, Jetties, Joists, Railway Sleepers, Verandahs, etc. in fact it should be applied to all wooden articles and fitments which are exposed to attacks by white ants etc.

" Concentrol " Wood Preservative is available in 1 Quart Tins and in 1, 5 and 20 gallon Drums. A copy of the Government Test Report issued from the Forest Economist's Office, Dehra Dun, U. P. covering tests over a period of 12 years will be sent on application.

AND NOW WE INTRODUCE

" FLEXOLITE "

THE WONDERFUL GLASS SUBSTITUTE

" FLEXOLITE " meets a long felt want in that it can replace glass in almost every case where glass is used and more important it is superior to glass because it can be used in many cases where glass could not be used.

" FLEXOLITE " is wonderful because it can not only replace glass for any glazing job but is also UNBREAKABLE, FLEXIBLE, LIGHT IN WEIGHT AND TRANSLUCENT.

" FLEXOLITE " is easily cut with a pair of ordinary scissors and can be bent to any shape desired.

" FLEXOLITE " is available in one width only i.e. 36 inches and in Rolls of 20 yards.

Any length can be supplied.
Rs. 4-8-0 per yard.

FROM NOW ON DO ALL YOUR GLAZING JOBS WITH " FLEXOLITE "

SOLE AGENTS:

T. E. THOMSON & CO., LTD.

(INCORPORATED IN ENGLAND)

9, ESPLANADE EAST.
CALCUTTA.

POST BOX
No. 193.

TELEGRAMS
" HARDWARE "

Digitized by srujanika@gmail.com

BUTTO KRISTO PAUL & Co.

Chemists & Druggists

Head Office :
1, Bonfield Lane
Calcutta

Branch Establishments
92, Shovabazar Street
Calcutta

Manufacturers

OF

STANDARDISED TINCTURES, SPIRITUOUS PREPARATIONS, PATENT AND PROPRIETARY MEDICINES, PURE CHEMICALS AND FOOD PRODUCTS AND SURGICAL AND VETERINARY INSTRUMENTS.

Suppliers

OF

DUTY FREE PREPARATIONS IN BOND TO CHARITABLE DISPENSARIES, MEDICAL STORES, MUNICIPALITIES, DISTRICT BOARDS, HOSPITALS, TEA GARDENS, STATES, ETC.

Iodolein
With
Methyl Salicylate 5%
For
Unbroken skin
For
Inflammations of Skin, Sprains, Bruises, Neuralgic Pains, Swollen Joints, Sciatica, etc.

Iodolein (Plain)
For
Broken Skin

MALARIA ???

SUREST REMEDY

EDWARD'S TONIC

SPECIFIC FOR ALL FEVERS

With Enlargement of Liver & Spleen

Large Bottle Re. 1-8. Small Bottle Re. 1-0.

Glyco-Ptycholin
Elegant Solution of Antiseptics of Pleasant Odour and Taste,
Used
Internally
For
Gastro-intestinal
Affections Externally
For
Oral Infections

LABORATORY OFFICE
1, BONFIELD LANE
CALCUTTA

TELEGRAMS. "BHUTY"

FACTORY
7, BEERPARA LANE,
DUM DUM Jn.

Digitized by srujanika@gmail.com

JESSOP & Co. LTD

INDIA & BURMA

(INCORPORATED IN ENGLAND.)

93 Clive Street, Calcutta.

P. O. Box No. 108.

STRUCTURAL, MECHANICAL

AND

ELECTRICAL ENGINEERS.

WAGON BUILDERS.

Agents for

ENGINES AND MACHINERY.

HARDWARE AND METAL

MERCHANTS.

GREAT INDIA INSURANCE Ltd.

BOARD OF DIRECTORS:

1. Mr. Ramananda Chatterjee, M.A., Editor, 'Prabasi' and 'Modern Review'.
2. Maharaja Sris Chandra Nandy, M.A., M.L.C.
3. Sir Hari Sanker Paul, Kt.
4. Mr. Rama Prosad Mookerjee, M.A., B.L., Ex-member, Council of State, Councillor, Calcutta Corporation.
5. Mr. Tarini Prosad Ray, B.L., Chairman, Indian Tea Planters' Association, Jalpaiguri.
6. Mr. Ramani Kanta Ray, B.A., Land-holder, Chowgram, Rajshahi.
7. Rai Radhica Bhusan Ray Bahadur, Land-holder, Tarash, Pabna.
8. Mr. K. C. Neogy, M.A., B.L., M.L.A., Advocate.
9. Mr S Chaudhuri, B.A., (Cantab), Bar-at-Law.
10. Mr. Nalini Mohan Ray Chowdhury, B.A., Land-holder, Tepa, Rangpur.
11. Mr. Bimalananda Tarkatirtha, Kaviraj, Ex-M.L.C., Calcutta.
12. Mr. Girija Mohan Sanyal, M.A., B.L., Managing Director, Sanyal Banerjee & Co., Ltd.

Chief Medical Officer—SIR NILRATAN SIRCAR, Kt., M.A. M.D., LL.D., D.C.L., M.R.C.

ALL UP-TO-DATE PRIVILEGES TO POLICY-HOLDERS AND ATTRACTIVE TERMS TO AGENTS.

Female Lives are accepted.

Branch Offices—RANGOON, BOMBAY, MADRAS, LUCKNOW, DELHI, LAHORE, PESHAWAR.

Sub-Offices—BANKIPORE, PURULIA, BARISAL, RANGPUR, NAOGAON (Rajshahi), GAUHATI.

Managing Agents
SANYAL BANERJEE & Co., LTD.

Head Office
14, CLIVE ST., CALCUTTA.

Secretary
S. SEN.

Digitized by srujanika@gmail.com

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଜେଟ୍

ବାରପଦା ଜୁଲାଇ ୧୯୩୨

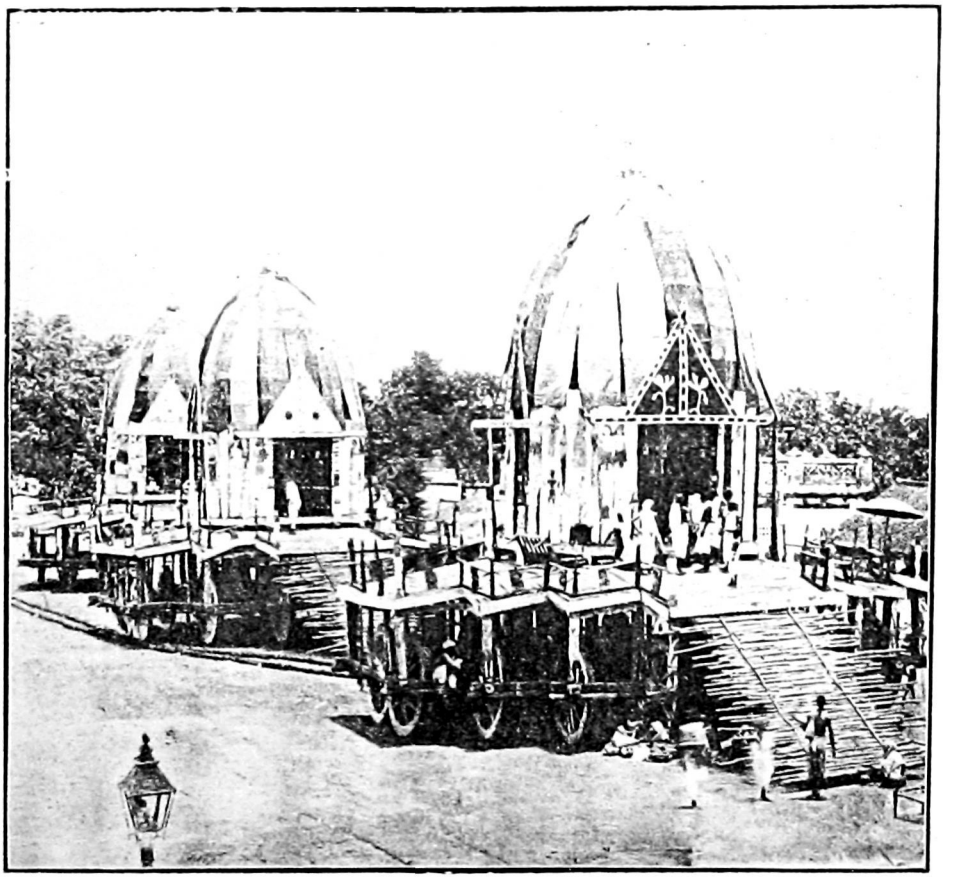

ଉତ୍ତିଷ୍ଠତ ଜାଗ୍ରତ ପ୍ରାପ୍ୟ ବରାନ୍ନିବୋଧତ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭୂତ ପୂର୍ବ ରାଜାଧିରାଜ ସାର୍ ନାହର ସିଂହଜି, କେ, ସି, ଆଇ, ଇ,
ସାହାପୁରା
(୧୮୫୫—୧୯୫୩) ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭୂତପୂର୍ବ ମହର୍ଷି ସ୍ୱାମୀ ଦୟାନନ୍ଦସରସ୍ୱତୀ ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଜାଧିରାଜଙ୍କ ଜୀବିତାବସ୍ଥାରେ ସାହାପୁରକୁ ଆଗମନ କରିଥିଲେ । ସେହି ସମୟରେ ରାଜାଧିରାଜ ତାହାଙ୍କଠାରୁ ଯୋଗ ଶାସ୍ତ୍ର ଅଧ୍ୟୟନ କରି ବୈଦିକ ଧର୍ମର ପନ୍ଥା ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲେ । ସେ ସାମାଜିକ ସଂସ୍କାର ବିଷୟରେ ଯଥାଶକ୍ତି ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ । ବୃନ୍ଦାବନରେ ଯେଉଁ ଭରତୀ ଶାଳା ହୋଇଥିଲା ଓ ଅଗ୍ରାଠାରେ ଯେଉଁ କ୍ଷତ୍ରିୟ ଉପକାରିଣୀ ମହାସଭାର ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା ତହିଁରେ ସେ ସଭାପତି ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ସଭାରେ ଶ୍ରୁତିବିଦ୍ୟା ବିହିତ ହୋଇଥିଲା । ସେ ଅନେକ ଇସ୍କୁଲ, ଅନାଥ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଗୁରୁକୁଳର ମୂଳଭିତ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ମୁଦ୍ରା ଦ୍ୱାରା ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ।

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମଧର୍ମ୍ମ ଅନୁସାରେ ସେ ତାହାଙ୍କ ଜୀବନର ଶେଷ ଦୁଇ ବର୍ଷ ସମସ୍ତ ସାଂସାରିକ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବିରତ ହୋଇ ପରମ ହଂସ ପରି ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଥିଲେ । ତାହାଙ୍କର ମୃତ ଦେହ କିପରି ସତ୍କାର କରାଯିବ ସେ ବିଷୟରେ ସେ ପୂର୍ବରୁ ଆଦେଶ ଦେଇ ରଖି ଥିଲେ । ଏହି ହେତୁରୁ ଗତ ୨୩ ଜାନୁଆରୀରେ ତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହେଲାରୁ ତାହାଙ୍କର ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟି କ୍ରିୟା ଠିକ୍ ବୈଦିକ ରୀତିରେ ସମ୍ପନ୍ନ କରା ଯାଇଥିଲା ।

ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଜାଧିରାଜ ଲୋକ ବ୍ୟବହାର ଭଲ କରି ଦେଖି ତାହାର ଭଲ ମନ୍ଦ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ବୁଝି ଥିଲେ । ସେ ଦୂର ଦେଶରେ ଭ୍ରମଣ କରି ଅନେକ ଶିକ୍ଷା ଲାଭ କରିଥିଲେ । ସେ ଫ୍ରାନ୍ସ, ଜର୍ମାନୀ, ସ୍ୱିଟଜରଲାଣ୍ଡ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡରେ ଭ୍ରମଣ କରିଥିଲେ । ଇଂଲଣ୍ଡ ଭ୍ରମଣ କାଳରେ ସେ ପ୍ରବଳପ୍ରତାପ ଭାରତ ସମ୍ରାଟ ପଞ୍ଚମଜର୍ଜଙ୍କ ରାଜ୍ୟାଭିଷେକରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେ । ଅପଣା ରାଜ୍ୟକୁ ସୁଖ, ଶାନ୍ତି ଓ ସନ୍ତୋଷରେ ରଖି ରାଜାଧିରାଜ ୧୯୨୨ ମସିହା ଫେବ୍ରୁଆରୀ ମାସ ତା ୨୪ ରିଖରେ ୭୨ ବର୍ଷ ବୟସ ସମୟରେ ଇହଧାମ ତ୍ୟାଗ କଲେ ।

ତାହାଙ୍କର ଶ୍ରୀମାନ୍ ପୁତ୍ର ଯୌବରାଜମାନେ ଉଚ୍ଚ ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ଓ ସର୍ବଗୁଣସମ୍ପନ୍ନ । ସେମାନେ ଅନେକ ଦେଶ ଭ୍ରମଣ କରି ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ଶାସନରେ ମଧ୍ୟ ବହୁଦର୍ଶିତା ଲାଭ କରିଅଛନ୍ତି । ଏଥିରୁ ଆଶା ହୁଏ ଯେ ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଜାଧିରାଜଙ୍କ ସମୟରେ ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ-ଶାସନ-ପଦ୍ଧତି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଅଛି ତାହା ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ହାତୀ-ଧରା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ
ଇନ୍‌କମ୍‌ଟେକ୍ସ ଏସେସର୍, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଅତି ପୁରାତନକାଳରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟରେ ହାତୀ ଧରିବା ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳିତ ଅଛି । ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁରାତନ ରୀତିରେ ହାତୀଧରା କୋଟମାନ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବିଦ୍ୟମାନ ରହିଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଆକାରରେ ଏତେ ବଡ଼ ଯେ ତହିଁରେ ସମ୍ଭବତଃ ଏକା-ବେଳେକେ ଶତାଧିକ ହାତୀ ଧରା ଯାଇ ପାରୁଥିଲେ । ଅରଡ଼ିଆ ଚଲମା ଓ ଶିମୁଳୀଘାଲ ପରଗନ୍ନାରେ ଏହି ପରି କୋଟମାନ ଅଛି । ବୋଧହୁଏ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସ୍ୱାଧୀନ ନରପତିମାନେ ଯୁଦ୍ଧା-ଦିରେ ବ୍ୟବହାର କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ହାତୀ ଧରିବା ପାଇଁ ଏହିପରି ବୃହତ୍ କୋଟମାନ ନିର୍ମ୍ମାଣ କରାଇ ଥିଲେ । ମହାଲଘାଗ ପ୍ରଗନ୍ନାସ୍ଥିତ ବାରପଦା ଟାଉନରେ, ଅରଡ଼ିଆ ଚଲମାର ପୁରୁଣା ବାରପଦା ମୌଜାରେ, ବଣହାରୀ ପ୍ରଗଣା ଓ ଚନ୍ଦାବିଲ ମୌଜାରେ ଏବଂ ରସୁଲିଆ ପ୍ରଗନ୍ନା ବାରୀ ମୌଜାରେ ସାନ ସାନ କୋଟମାନ ମଧ୍ୟ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । କେଉଁ ମହାରାଜାମାନଙ୍କ ସମୟରେ ଏହି କୋଟମାନ ହୋଇ ଥିଲା ତାହା ଜାଣିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ।

ପ୍ରାୟ ୬୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ବାରପଦାରୁ ୫ କ୍ରୋଶ ଦୂରରେ ଥିବା ବଣହାରୀ ପ୍ରଗନ୍ନାସ୍ଥିତ ଅହାରୀ ଜଙ୍ଗଲ ମଧ୍ୟରେ ହାତୀଧରା ହୋଇଥିଲା ।

ମହାରାଜ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କ ଅମଳରେ ଡେଙ୍ଗାଥମ୍ବ, ଜୟପୁର, ପିଠାବଟା, ଟେକାମରା, ଓ ମାନଗଡ଼ ଜଙ୍ଗଲରେ ଏବଂ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ଭୂପେନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେବଙ୍କ ସମୟରେ ଭୁକୁରା ନିକଟରେ ହାତୀଧରା ହୋଇଥିଲା ।

ଚଳିତ ସନରେ ଖେଦା କାର୍ଯ୍ୟ ଉକ୍ତ ଭୁକୁରା ପ୍ରଗନ୍ନା ଚମ୍ପାଗଡ଼ ନିକଟରେ ହୋଇଅଛି ।

ସାଧାରଣତଃ ବନ୍ୟ ହାତୀମାନେ ଚାରି ପ୍ରକାର ଉପାୟରେ ଧରା ଯାଆନ୍ତି ଯଥା : - (୧) ଖେଦା ଦ୍ୱାରା (୨) ଫାସ ଦ୍ୱାରା

Digitized by srujanika@gmail.com

(୩ ଖାତ ଦ୍ୱାରା ଏବଂ (୪) ପୋଷା ହାତୁଣୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ଏକାଗିଆ ବଡ ଦନ୍ତା ହାତିର ଅନୁସରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ।

ଖେଦା :—' ଖେଦା ଦ୍ୱାରା କେବଳ ପଲ୍ ହାତି ଧରା ଯାଆନ୍ତି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପାୟ ଦ୍ୱାରା କେବଳ ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ହାତି ଧରା ଯାଆନ୍ତି । ଖେଦା କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ସୁଦକ୍ଷ କର୍ମଚାରୀମାନେ ପ୍ରାୟ ଦୁ ୨।୩ ଜାର ଲୋକ ଓ କେତେକ ଶିକାରୀ ମାହୁତ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ହାତିପଲ ଥିବା ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯାଆନ୍ତି ଓ ସେଠାରେ ସୁବିଧାଜନକ ସ୍ଥାନ ଦେଖି ଜଗହ ବେଢ କରନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ହାତିମାନଙ୍କୁ ଘେରିଅଡ଼ ଦେଇ ରଖନ୍ତି । ମଜୁରୀଦାର-ମାନଙ୍କୁ ଦୁଇ ଦଳରେ ଭାଗ କରାଯାଇ ଏକଦଳକୁ ବାମ ଆଡକୁ ଓ ଅରଦଳକୁ ଡାହାଣ ଆଡକୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଚଳାଇ ନିଆଯାଏ । ସେହି ଦୁଇ ଦଳର ଲୋକେ ହାତି ପଲ ଥିବା ସ୍ଥାନର ଚାରିପାଖରେ ପ୍ରାୟ ୨ କିମ୍ବା ୩ ମାଇଲ ଜଙ୍ଗଲକୁ ବେଢି ରହନ୍ତି । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ଦଶଜଣ ଅନ୍ତରରେ ଜଣ ୧ ଲେଖାଏଁ ଲୋକ ରହି ଯାଆନ୍ତି । ସେମାନେ ନିଜ ରହିଥିବା ସ୍ଥାନରେ ପଲ୍ଲୁଡିଆ ତମ୍ବୁର କର ଅଗରେ ଖୁମ୍ବ ଓ ବାରୁଣୀ ଦେଇ ଅପଣା ଅପଣା ସୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାଡ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି । ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ ଆଣି ରହିବା ସ୍ଥାନରେ ନିଆଁ ଜଳାନ୍ତି ଓ ଉକ୍ତ ବାଡ ଓ ଚାରି କୁଡିଆ ମଧ୍ୟରେ ଶସ୍ତା ପରିଷ୍କାର କରି ରଖନ୍ତି । ଯେଉଁ ଠାରେ ଏହି ଜଗହ ବେଢ କରାଯାଏ ତହିଁ ମଧ୍ୟରେ ହାତିମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟା ଅନୁରୂପ ଚାରା ଅର୍ଥାତ୍ ଖାଦ୍ୟ ଓ ଜଳ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଯଥେଷ୍ଟ ଖାଦ୍ୟ ନ ମିଳିଲେ ହାତିମାନେ ଦୁଇ ଏକ ଦିନରେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ସେପରି ଅବସ୍ଥାରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଅଟକାଇ ରଖିବା ସାଧ୍ୟାତୀତ ହୁଏ । ଜଗହବେଢ ଶେଷ ହେବାର ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ହାତିଧରିବା ଲାଗି କୋଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଆରମ୍ଭ ହୁଏ । ହାତିମାନଙ୍କର ଡହର ଅର୍ଥାତ୍ ସେମାନଙ୍କର ଚିରା ଆସିବା ବାଟରେ ଜଙ୍ଗଲ ବନ ମଧ୍ୟରେ ଓ ହାତି ପଲ ଥିବା ସ୍ଥାନରୁ କିଛି ଦୂରରେ ଏପରି ଭାବରେ କୋଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହେବ ଯେପରି କି ହାତିମାନେ ତାହା ଜାଣି ପାରିବେ ନାହିଁ । ପୂର୍ବରୁ କୁହା ଯାଇ ଅଛି ଯେ ଜଗତ ବେଢରେ ପ୍ରାୟ ଗଣ୍ଡେ ଜଣ ଅନ୍ତ-ରରେ ଦୁଇଜଣ ଲେଖାଁଏ ଲୋକ ରଖା ହୋଇଥାଆନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ୨ ଜଣ ଲୋକ ଜଗତ-ବେଢ ପାଖରେ ରଖି ଅନ୍ୟ ଏକ ୨ ଜଣକୁ ଆଣି ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦିବା ଭାଗରେ କୋଟ ତମ୍ବୁର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । କାରଣ ସେ ସମୟରେ ହାତିମାନେ ପଳାଇବାକୁ ବିଶେଷ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ହାତିର ସଂଖ୍ୟା ଅନୁସାରେ କୋଟର ଆକାରର ତାରତମ୍ୟ ହୁଏ । ସାଧାରଣତଃ ୩୦ କିମ୍ବା ୪୦ ହାତ ବ୍ୟାସ ବିଶିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ବୃତ୍ତାକାର ଖାତ ଖୋଳାଯାଏ । ଉକ୍ତ ଖାତ ହା ୪ ତ ଗଭୀର, ତାହାର ତଳଭାଗ ହା ୩ ତ ଓସାର, ଓ ଉପର ଭାଗ ହା ୨ ତ ଓସାର ହୋଇଥାଏ । ଉକ୍ତ ଖାତର ବାହାର ପାଖ ସଳଖଭାବରେ ଓ ଭିତର ପାଖ ତାଳୁ ଭାବରେ ଖୋଳା ହୁଏ । ଏହିପରି ଖାତ ଖୋଳା ହେଲା ପରେ ତାହାର ବାହାର ପାଖର ଚାରିଅଡ଼େ କାଠ ଖମ୍ବମାନ ଧାତ ୨ ହୋଇ ପୋତାଯାଇ ଲଟା ଦ୍ୱାରା ଦୃଢଭାବରେ ବନ୍ଧା ଯାଏ ଓ ପରିଅଡ଼ କାଠ ଟେଲା ଦିଆ ହୁଏ ।

ଏଥିର ଯେଉଁ ହାତିଧରା କୋଟ ହୋଇଥିଲା ତହିଁରେ ଖାତ ଖୋଳା ନଯାଇ ଚାରିଅଡ଼ କେବଳ କାଠ ଜମାକରି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ଓ ଉକ୍ତ କାଠ ଗୁଣିର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ମୋଟ ୨ ଖମ୍ବକୁ ପୋତା ଯାଇ ସୁଦୃଢଭାବରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିଲା । କୋଟର ଏକ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପ୍ରାୟ ହା୮ତ ଓସାର ଓ ୧୭ ବା ୧୮ ହାତ ଉଚ୍ଚ ଗୋଟିଏ ଦୁଆର ରଖିବାକୁ ହୁଏ । ସେହି ଦୁଆରଟି ଏପରି ଭାବରେ ରଖାଯାଏ ଯେ ତାହାର ଦୁଇ ପାଖରେ ଯେପରି ଦୁଇଗୋଟି ମୋଟ ଓ ଦୀର୍ଘାକାର ଗଛ ରହିଥିବ । ଉକ୍ତ ଦୁଆରରେ ପ୍ରାୟ ହା୮ତ ଓସାର ଓ ହା ୧୦ ତ ଉଚ୍ଚ ଗୋଟିଏ କବାଟ ମୋଟ ଦଉଡ଼ି ଦ୍ୱାରା ଝୁଲାଇ ରଖାହୁଏ । ଗୁଡ଼ିରେ କୋଟ ମଧ୍ୟରେ ହାତିମାନେ ପ୍ରବେଶ କଲା ମାତ୍ରକେ ଜଗୁଆଳ ସେହି କବାଟର ଦଉଡ଼ିକୁ ଉପରୁ କାଟି ଦିଅନ୍ତି । ଦଉଡ଼ି କାଟି ଦେଲେ କବାଟ ପତ ଦୁଆର ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ । ସେହି କବାଟ ଦେହରେ ଉତ୍ତରିଅଡ଼ି ବଡ ୨ ଲୁହା କଣ୍ଟା ମଗ୍ନ ଯାଇଥାଏ । ତେଣୁ କୋଟ ଭିତରୁ ହାତିମାନେ କବାଟକୁ ସହଜରେ ନଷ୍ଟ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଉକ୍ତ ଦୁଆରର ଉଭୟ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ମୋଟା ଖୁମ୍ବ ଓ ବାରଣୀ ସହିତ ଦୁଇ ଗୋଟି ପଙ୍ଖା ଅର୍ଥାତ୍ ଚେରଣ୍ଡ ଭାବରେ ଦୁଇଗୋଟି ବାଡ ତମ୍ବୁର କରାଯାଇଥାଏ । ଯଦି ହାତିମାନେ ଉକ୍ତ କୋଟ ଓ ପଙ୍ଖା ମଧ୍ୟରେ ଦିଆ ହୋଇଥିବା ଧାନ୍ୟାଦି ଖାଦ୍ୟ ଲୋଭରେ କୋଟରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି ତେବେ କବାଟ ପକାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଧରନ୍ତି, ନଚେତ୍ ସେମାନଙ୍କୁ ଖେଦି ଅର୍ଥାତ୍ ଦଉ-ଡାଇ ଆଣି କୋଟରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇ ଧରନ୍ତି । ଖେଦିଆଣି ଧରନ୍ତି ବୋଲି ଖେଦା ନାମ ହୋଇଥିବାର ଅନୁମାନ ହୁଏ ।

ଫାସ ଦ୍ୱାରା ଧରିବା :—ଗୋ ୨।୩ ଟି ପୋଷା ହାତି ବା ହାତୁଣୀ ଉପରେ ଶିକ୍ଷିତ ମାହୁତମାନେ ଫାସ ନେଇ ଗୋପନରେ ଥାଇ ଜଙ୍ଗଲରେ ଥିବା ଏକାଗିଆ ହାତୁଣୀ (ପଲରୁ ଅଲଗା ଥିବା ହାତୁଣୀ) ବା କ୍ଷୁଦ୍ର ଦନ୍ତାର ଅନୁସରଣ କରି ନିକଟକୁ ଯାଇ ତାହା ଉପରେ ଫାସ ପକାଇ ଧରନ୍ତି ।

ଖାତ ଦ୍ୱାରା ଧରିବା :—ବରଷା ଋତୁର ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ସମୟରେ ହାତିମାନେ ନିକଟରେ ନ ଥାନ୍ତି ସେହି ସମୟରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେମାନଙ୍କର ଯିବା ଆସିବା ରାସ୍ତାରେ ପ୍ରାୟ ୩ । ୭ ତ ଦୀର୍ଘ, ୩ । ୫ ତ ଓସାର ଓ ୩ । ୧୦ ତ ଗଭୀର ଗୋଟିଏ ଗର୍ତ୍ତ କରି ତହିଁ ଉପରେ ସାମାନ୍ୟ ମୋଟାରେ ଡାଳ ଓ ପତ୍ରାଦି ଦେଇ ମାଟି ପକାଇ ତାକୁ ଦାସ ଚେକାରେ ଚାଙ୍କି ଦିଅନ୍ତି । ତାହା ଉପରେ ଧାନ୍ୟାଦି ଖାଦ୍ୟ ଦିଆ ହୋଇଥାଏ । ବରଷା ଅରମ୍ଭରେ ହାତୀମାନେ ମଶା, ମାଛି ଓ ପୋକ ହେତୁରୁ ପାହାଡରେ ରହି ନପାରି ଭଲ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଚରିବା ପାଇଁ ଆସିଲେ ଉକ୍ତ ଖାତ ମାନଙ୍କରେ ପଡନ୍ତି ଓ ଧରା ଯାଆନ୍ତି ।

ଏକାଗିଆ ଦନ୍ତାହାତୀ ଧରିବା :—ଏକାଗିଆ ବଡ ଦନ୍ତା-ମାନେ ହାତୀ ପଲରେ ନ ରହି ତହିଁ ପଛରେ ଦୂରରେ ରହିଥାଆନ୍ତି ଓ କୋଟରେ ସହଜରେ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଅତ ମଧ୍ୟ ଏମାନଙ୍କୁ ଖେଦି ଆଣି କୋଟରେ ପ୍ରବେଶ କରାଇବା ଦୁଷ୍କର, ଏଣୁ ଚାରି ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ପୋଷା ହାତୁଣୀ ସହିତ ମାହୁତମାନେ ଦୁଇ ତିନି ଦିନ ବଡ ଦନ୍ତା ପଛରେ ଗୋଡାଇ ତାକୁ ଶୋଇ-ବାକୁ ନ ଦେଲେ ସେ ଅତି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡେ । ସେ ସମୟରେ ମାହୁତ ପ୍ରଭୃତି ତାହାର କିଛି ଦୂରରେ ରହି ଯାନ୍ତି; ତହିଁ ସେ ଗାଢ ଭାବରେ ନିଦ୍ରିତ ହୋଇଯାଏ । ଏହା ମାହୁତମାନେ ଜାଣି ପାରିଲେ ପୋଷା ହାତୀରୁ ଓହ୍ଲାଇ ସୁବିଧା ଦେଖି ତାହା ପାଖକୁ ଯାନ୍ତି ଓ ତାହାର ପଛ ଗୋଡ ଦୁହିଁକି ଦଉଡ ଦ୍ୱାରା ବାନ୍ଧନ୍ତି ଏବଂ ତହିଁରେ ଅତ ଗୋଟିଏ ମୋଟ ଦଉଡ ଲଗାଇ ସେହି ମୋଟ ଦଉଡକୁ ଗଳାରେ ବାନ୍ଧି ଦିଅନ୍ତି ।

ଏହି ଚାରି ପ୍ରକାର ହାତୀଧରା ରୀତି ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ ତିନି ପ୍ରକାର ଏ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏକାଗିଆ ବଡ ଦନ୍ତାର ଅନୁସରଣ କରି ତାକୁ ଧରିବା ଯେପରି କଷ୍ଟକର ଫାସରେ ଧରିବା ମଧ୍ୟ ତଦ୍ରୂପ ଏବଂ ଖାତରେ ପକାଇ ଧରିବା ଦ୍ୱାରା ହାତୀମାନେ ଅତି ସାଂଘାତିକ ଭାବରେ ଜଖମ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । କେତେକ ମଧ୍ୟ ମରିଯାଆନ୍ତି । ଏଣୁ ଉକ୍ତ ତିନି ପ୍ରକାର ରୀତିରେ ହାତୀ ଧରିବା ଏଠାରେ ବନ୍ଦକରା ହୋଇ କେବଳ ଖେଦା ଦ୍ୱାରା ପୋଷା ହାତୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ହାତୀଧରା କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ମହାରାଜାଙ୍କ ଅମଳରେ ଖେଦା ଦ୍ୱାରା ହାତୀ ସାହାଯ୍ୟ ବିନା କେବଳ ୨ ଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିରାପଦରେ ଅତି-ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ହାତୀ ବନ୍ଧା ନିମ୍ନଲିଖିତ ରୀତିରେ ହୋଇଅଛି ।

କୋଟ ସଂଲଗ୍ନରେ ଅଢ଼ାଇହାତ ଦୀର୍ଘ ଓ ପାଞ୍ଚହାତ ଓସାରର ଅତ ଗୋଟିଏ କ୍ଷୁଦ୍ର କୋଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରା ହୋଇ ତହାର ଦୁଇ ପାଖରେ ୧½ ହାତ ଉଚ୍ଚ ମଞ୍ଚା ଉପରେ କାଠ ଗଦା କରା ଯାଇଥିଲା ଓ ମୋଟ ଖମ୍ବ ଦ୍ୱାରା ସେ ସବୁ ଦୃଢ ଭାବରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ମଞ୍ଚାର ତଳଭାଗ ଖୋଲା ଥିବାରୁ ମନୁଷ୍ୟ-ମାନେ ତହିଁ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଅବାଧରେ ଯାଇ ଆସି ପାରୁଥିଲେ । ଏହି ସାନ କୋଟରେ ଝୁଲିବାଟ ସହ ଦୁଇ ଗୋଟି ଦୁଆର ମଧ୍ୟ କରା ହୋଇଥିଲା । ଏହି କ୍ଷୁଦ୍ର କୋଟ ମଧ୍ୟକୁ ହାତୀ ଗଲେ ସେ ଅତିଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ୨ ଜଣ ମନୁଷ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ନିରାପଦରେ ବନ୍ଧା ହୁଏ । ଏଥିର ଉଦ୍ଭାବନ ସୂକ୍ଷ୍ମବୁଦ୍ଧିମତ୍ତାର ପରିଚାୟକ ଅଟେ ।

ନିଲଭ ବର୍ଷ ଧରାହୋଇଥିବା ହାତୀ ଓ ହାତୁଣୀର ମୋଟ ସଂଖ୍ୟା ୯୮ । ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ବୁଢୀହାତୁଣୀକୁ ଛାଡ ଦିଆଗଲା । ଗୋଟିଏ ବଡ ଦନ୍ତା ଓ ଗୋଟିଏ ମାଖୁନା ମରିଗଲେ । ବାକି ୫ ଗୋଟି ଦନ୍ତା, ୧ ଗୋଟି ଏକଦନ୍ତା, ଓ ୯ ଗୋଟି ହାତୁଣୀ ସୁସ୍ଥ ଶରୀରରେ ଅଛନ୍ତି ।

ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜା ଏହି ଖେଦା କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟରେ ନିଜେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ତାହାର ଯେପରି କିଛି କଷ୍ଟ ନ ହୁଏ ତହିଁର ସୁବିଧା ଭଲ ଭାବରେ କରାଇ ଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଜୁରୀଦାର ପ୍ରତିଦିନ ୫୦/ ଲେଖାଏଁ ମଜୁରୀ ପାଇଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ରହିବା ଓ ଖାଇବା ସକାଶେ ସମୁଚିତ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରା ଯାଇଥିଲା ।

ଓଏଙ୍ଗାଜରର ଶ୍ରୀମାନ୍ ରାଜ କୁମାର ଓ ନିଜେ ମହାରାଣା ସାହେବ, ସୁନ୍ଦର ରାଜା ସାହେବ, ଓ ନୀଳଗିରିର ରାଜା ସାହେବ ଏ ଖେଦା କାର୍ଯ୍ୟ ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ । ଏଣୁ ଏ ଖେଦା କାର୍ଯ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ଓ ଉତ୍ସାହ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । ଖେଦା କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ଥିଲେ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାରତୀୟ ରାଜ୍ୟ ସମୂହର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ।

ସଟେଇକଲାରେ ଦରବାର ।

ସଟେଇକଲା ରାଜ୍ୟର ରୁଲିଂଚିଫ୍ ଶ୍ରୀମନ୍ ରାଜା ଅଦିତ୍ୟ ପ୍ରତାପସିଂହ ଦେବଙ୍କର ଗାଦି ପାଇବା ଉପଲକ୍ଷରେ ସେହି ଷ୍ଟେଟର ରାଜଧାନୀରେ ଗୋଟିଏ ଦରବାର ହୋଇଥିଲା । ସେହି ଦରବାରରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପୋଲିଟିକେଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଓ କମିଶନର ମହୋଦୟ, ଶ୍ରୀମନ୍ ରାଜା ଅଦିତ୍ୟପ୍ରତାପ ସିଂହ ଦେବଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନକରି ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ କହିଥିଲେ :—

"ଆପଣଙ୍କର ପିତାମହ ମହାରାଜ ଉଦ୍ଦଣ୍ଡନାରାୟଣ ସିଂହଦେବଙ୍କର ସ୍ୱର୍ଗପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ତାହାଙ୍କର ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସ୍ୱରୂପ ଆପଣ ସଟେଇକଲା ରାଜ୍ୟର ଗାଦି ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କରିବା ନିମନ୍ତେ ବିହାର ଓଡିଶା ପ୍ରଦେଶର ଗଭର୍ଣ୍ଣର ମହୋଦୟଙ୍କ ଆଦେଶ ଅନୁସାରେ ପ୍ରବଳପ୍ରତାପ ଭାରତସମ୍ରାଟଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିସ୍ୱରୂପ ଅମ୍ଭେ ଏଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛୁଁ ।

ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜ ୧୮୮୬ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ମାସ ତା ୨୬ ରଖରେ ରାଜସିଂହାସନ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ୪୮ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ କାଳ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିଲେ ଏବଂ ୧୯୩୯ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୯ ତାରିଖରେ ୮୨ ବର୍ଷ ବୟସ ସମୟରେ ଇହଧାମ ତ୍ୟାଗକଲେ ।

ସେ ନ୍ୟାୟ-ପରାୟଣ ଓ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ବଡ ବିଶ୍ୱସ୍ତ ମିତ୍ର ଥିଲେ ଏବଂ ବଡ ଅଭ୍ରହର ସହିତ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ତାହାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ୧୮୮୪ ମସିହାରେ ତାହାଙ୍କୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ "ରାଜାବାହାଦୁର" ପଦ ଓ ୧୯୨୨ ମସିହାରେ "ମହାରାଜା" ପଦ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ୧୯୧୭ ମସିହାରେ ତାହାଙ୍କୁ ବିଶିଷ୍ଟରାଜପୁରୁଷ ଭାବରେ "ରାଜା" ଉପାଧି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା । ତାହାଙ୍କର ବୟସ ଖୁବ୍ ବେଶି ହୋଇଥିଲେହେଁ ରାଜ୍ୟଶାସନ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଯେଉଁଠି ଯାହା ହେଉଥିଲା ତହିଁରେ ତାଙ୍କର ସର୍ବଦା ଦୃଷ୍ଟି ଥିଲା । ତାଙ୍କର ମତି ସର୍ବଦା ସୁନିର୍ମଳ ଥିଲା ଏବଂ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜ ବିବେଚନା ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ପାରୁଥିଲେ । ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜା ବଡ ନ୍ୟାୟବାନ ଓ ଦୟାଶୀଳ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ବିୟୋଗରେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ବିଶେଷ କ୍ଷତି ହୋଇଅଛି ଏବଂ ସେମାନେ ତାହାଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତିରେ ସର୍ବଦା ସ୍ମରଣ କରିବେ । ଏହି କ୍ଷତି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ମନରେ ସର୍ବଦା ଜାଗ୍ରତ ରହିବ । ତାହାଙ୍କ ସହିତ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ଥିଲା ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ମଧ୍ୟ ଏହିପରି ଭାବ ଜାତ ହେବ । ଆପଣଙ୍କର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷମାନେ ଗଜଭକ୍ତ ବୋଲି ବିଖ୍ୟାତ । ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜା ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ଗଜଭକ୍ତ ଥିଲେ ।

ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜା ଯେଉଁ ମହତ୍ତ ଆଦର୍ଶ ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି ତାହା ଆପଣଙ୍କର ଅନୁସରଣୀୟ । ଯେଉଁ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଆପଣ ପ୍ରତିପାଳନ କରିବାର ଭାର ପାଇଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ସୁବିବେଚନା ଓ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ଶାସନ କରିବେ ଏହା ଆମ୍ଭର ଦୃଢ ଧାରଣା । ଅଳ୍ପକୁ ଅନେକ ବର୍ଷ ହେଲା ରାଜ୍ୟ ଶାସନର ଅନେକ କାର୍ଯ୍ୟ ଆପଣ କରି ଆସୁଅଛନ୍ତି । ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ କିପରି ସଂସ୍କାର ଓ ଉନ୍ନତି ହେବ ତହିଁରେ ଆପଣ ବିଶେଷ ସାହାଯ୍ୟ କରିଅଛନ୍ତି । ଆପଣଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୋଇ ୧୯୨୨ ମସିହାରେ ଷ୍ଟେଟମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଦରବାର କରି ତହିଁରେ ତାଙ୍କର ସନ୍ତୋଷର ଚିହ୍ନସ୍ୱରୂପ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପଦକ ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜା ଜୀବନର ଶେଷ କେତେକ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅଧିକ କ୍ଷମତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିବାରୁ ଆପଣଙ୍କଠାରେ ତାଙ୍କର କେତେ ଦୂର ବିଶ୍ୱାସ ଥିଲା ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟରୂପେ ଜଣାଯାଉଅଛି ।

କିନ୍ତୁ ଗତ ଘଟଣା ବିଷୟ ନେଇ ଆଉ ଅଧିକ ଆଲୋଚନା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକ ନାହିଁ । ସାଧାରଣତଃ ପୃଥିବୀର ସବୁ ଦେଶରେ ବିଶେଷତଃ ଭାରତବର୍ଷରେ ବର୍ତ୍ତମାନ କଠିନ ସମୟ ଚାଲିଅଛି । ଏ ସମୟରେ ଯେଉଁମାନେ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରିବେ ସେମାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ଦୃଷ୍ଟି, ସହାନୁଭୂତି ଓ ବିଚକ୍ଷଣତା ଆବଶ୍ୟକ । ଅଉମଧ୍ୟ ସାହସ ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ଜ୍ଞାନରେ ସମସ୍ତଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ । ଉନ୍ନତିର ସ୍ରୋତ ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହି ପାରିବ ନାହିଁ । ତାହା ପଛକୁ ମଧ୍ୟ ଘୁଞ୍ଚି ପାରିବ ନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟର ଘଟଣା ଅନୁଯାୟୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡିବ । କୌଣସି ଷ୍ଟେଟର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଓ ତାଙ୍କର ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଷ୍ଟେଟଠାରୁ ବିମ୍ବା ବ୍ରିଟିଶ ଭାରତବର୍ଷରୁ ପୃଥକ ଭାବରେ ରହି ଚଳି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଦେଶର ନୂତନ ସଂଗଠନ ଯେପରି ହେବ ତଦନୁସାରେ ଭବିଷ୍ୟତରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇବାକୁ ହେବ ।

ଏହି ହେତୁରୁ ଆପଣଙ୍କୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

କରିବାକୁ ହେବ ତାହା ସହଜ ନୁହେଁ । ଆପଣ ଯେଉଁ ପୂର୍ବରୁ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦକ୍ଷତା ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି ସେହି ଗୁଣ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶେଷ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଅଛି । ଆପଣ ଦୀର୍ଘ-ଜୀବନ ଲାଭ କରି ସୁଖରେ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରନ୍ତୁ ଓ ଆପଣଙ୍କର ଗୁରୁତର କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଆପଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଲାଭ କରନ୍ତୁ ଏହାହିଁ ଆମ୍ଭର ଇଚ୍ଛା ।"

ଉପର ଲିଖିତ ବକ୍ତୃତା ପରେ ରାଜାସାହେବ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଭାବରେ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ ।

ପୋଲିଟିକେଲ୍ ଏଜେଣ୍ଟ ଓ କମିଶନର ମିଷ୍ଟର ବୋଷ୍ଟେଡ୍ ସାହେବଙ୍କୁ ଓ ଉପସ୍ଥିତ ଭଦ୍ର ମହିଳା ଓ ଭଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ରାଜା ସାହେବ କହିଲେ: –

ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ ଭାରତ ସମ୍ରାଟଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ୱରୂପ ଆପଣଙ୍କୁ (ମିଷ୍ଟର ବୋଷ୍ଟେଡଙ୍କୁ) ଆମ୍ଭେ ଅନ୍ତରର ସହିତ ସ୍ୱାଗତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା କରୁଅଛୁଁ । ଏପରି ଘଟଣାରେ ଆମ୍ଭ ରାଜ୍ୟକୁ ଆପଣ ଆସିବା, ସମ୍ଭବତଃ, ଏ ରାଜ୍ୟର ଇତିହାସରେ ପ୍ରଥମ ଘଟଣା । ଆମ୍ଭର ଏହି ରାଜଗାଦି ପାଇବା ଉପଲକ୍ଷରେ ରାଜପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଆପଣ ଯେଉଁ ଦୟା ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲେ ତାହା ଆମ୍ଭେ ବଡ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ ବୋଲି ଜ୍ଞାନ କରୁଅଛୁଁ । ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ ଭାରତ ସମ୍ରାଟ୍ ଏବଂ ତାହାଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଆମ୍ଭର ମଙ୍ଗଳ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିବା ବିଷୟ ଆପଣଙ୍କ ବାକ୍ୟରୁ ଜଣା ଯାଉଅଛି । ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ ରାଜପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ଠାରେ ଆମ୍ଭର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଚରିତ୍ରକୁ ସର୍ବଦା ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛି । ଏ ବିଷୟ ପ୍ରବଳପ୍ରତାପ ସମ୍ରାଟଙ୍କୁ ଆପଣ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଜଣାଇବେ ଏହା ଆମ୍ଭର ଅନୁରୋଧ । ଏହି ଘଟଣା ଉପଲକ୍ଷରେ ଆମ୍ଭର ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନ ଭାଇସ୍‌ରୟ ଏବଂ ଗଭର୍ଣ୍ଣରଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜଣାଇବେ ବୋଲି ଆପଣଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ ଅନୁରୋଧ କରୁଅଛୁଁ ।

ଏହି ଷ୍ଟେଟର ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜ ଆମ୍ଭର ପିତାମହ, ତାଙ୍କର ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦଙ୍କର ହିତସାଧନ ନିମନ୍ତେ କିପରି ଉତ୍ସୁକ ଥିଲେ ଏବଂ ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆମ୍ଭର ପୂର୍ବ ପୁରୁଷମାନଙ୍କର କିପରି ସମ୍ବନ୍ଧ, ତାହା ଆପଣ ନିଜ ଅଭିଭାଷଣରେ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ବ୍ୟକ୍ତ କରି ଅଛନ୍ତି; ସେ ସବୁ ଆମ୍ଭେ ବଡ ଆଗ୍ରହର ସହିତ ଶୁଣି ଅଛୁଁ । ପ୍ରାୟ ୧୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଆମ୍ଭର ରାଜ୍ୟ ଓ ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମେ ସମ୍ପର୍କ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ମରହଟ୍ଟା ଯୁଦ୍ଧ, ଧଳଭୂମ ମାନଭୂମ ମେଲ ଓ ସିପାହି ବିଦ୍ରୋହ ସମୟରେ ଯେଉଁ ସମ୍ପର୍କ, କ୍ରମେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଘନୀଭୂତ ହୋଇଅଛି । ଏହି ଷ୍ଟେଟର ଶାସକମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ଦୃଢ଼ ଅନୁରାଗ ଦେଖି ୧୮୦୮ ମସିହାରେ ଲର୍ଡ ମିଣ୍ଟୋ ସେମାନଙ୍କୁ ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ସୁହୃତ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରି ତାହାଙ୍କର "ଖିରତା" ରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ । ଏହି ଷ୍ଟେଟର ରାଜାମାନେ ବହୁ ବର୍ଷ ହେଲା କିପରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରିଆସୁଥିଲେ ତାହା ଅନେକ ଘଟଣାରେ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କରିଅଛନ୍ତି । ଆମ୍ଭର ପିତାମହ ଏହି ଷ୍ଟେଟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ରାଜାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ଦିନ ରାଜତ୍ୱ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ଅନେକ ବିଷୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟରୁ ବେଠି ବେଗାର ପ୍ରଥା ରହିତ କରିବା, ଅବାଧ ବାଣିଜ୍ୟ ନୀତି ପ୍ରଚାର କରିବା, ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଭୂମି-ସ୍ୱତ୍ୱ ସଂସ୍ଥାପନ କରିବା, ପ୍ରଜାମାନେ ତାହାଙ୍କର ଭୂସ୍ୱତ୍ୱ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିପାରିବା, ରାଜ-ମନ୍ତ୍ରୀ ସହ ସାହାଯ୍ୟରେ ରାଜ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇବା, ଓ ଅନେକାଂଶରେ ଅଶାନ୍ତି ନିବାରଣ କରିବା, ଏହି ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କ ରାଜତ୍ୱ କାଳରେ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ହେତୁରୁ ଆମ୍ଭେ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ସୂତ୍ରେ ଏ ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭ ଉପରେ ଯେ କେତେ ଦୂର ଦାୟିତ୍ୱ ଅଛି ତାହା ଅନୁଭବ କରୁଅଛୁଁ । ଆମ୍ଭେ ବୃଥା ଗୌରବରେ ଉତ୍କଣ୍ଠିତ ହେଉନାହୁଁ । ଆପଣଙ୍କୁ ଓ ଆପଣଙ୍କ ଜରିଆରେ ପ୍ରବଳ ପ୍ରତାପ ଭାରତ ସମ୍ରାଟ ଓ ତାହାଙ୍କର ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚୟ କରି କହୁ ଅଛୁଁ ଯେ ସୁମହାନ୍ ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ସହିତ ଏ ରାଜ୍ୟ ଯେଉଁ ପବିତ୍ର ବନ୍ଧନ ଦ୍ୱାରା ଆବଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି ତାହା ଯେପରି ଚିରକାଳ ସୁଦୃଢ ରହେ ତହିଁ ପ୍ରତି ଆମ୍ଭର ସତତ ଚେଷ୍ଟା ଓ ଆକାଙ୍କ୍ଷା ରହିବ ଏବଂ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ଓ ହିତ ସାଧନ ଆମ୍ଭର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେବ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ-ସମୟରେ ସର୍ବତ୍ର ଜୀବନର ସମସ୍ୟା ଯେପରି ଦିନକୁଦିନ ବଢୁଅଛି ତାହା ଆପଣ ଅନୁଗ୍ରହ କରି କହି ଅଛନ୍ତି । ସେଥିଲାଗି ଆମ୍ଭେ ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ କୃତଜ୍ଞ । ଆମ୍ଭେ ଜୀବନର ଯେଉଁ ବସ୍ତୁଦର୍ଶିତା ଲାଭ କରିଅଛୁଁ ଆପଣ ଠିକ ତାହାହିଁ କହିଅଛନ୍ତି । ପୃଥିବୀର ଘଟଣା ସ୍ରୋତକୁ ରୋଧ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଯେ କେବଳ ବୃଥା ପ୍ରୟାସ ତାହା ଆମ୍ଭେ ବୁଝିଅଛୁଁ । ସମୟ ଓ ଘଟଣା ସଙ୍ଗେ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇବାହିଁ ଯୁକ୍ତି ଯୁକ୍ତ ଉପାୟ । ତାହା ଦ୍ୱାରା ଲୋକଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ସାଧିତ ହୋଇ ପାରିବ । ଏହି ହେତୁରୁ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କର ସମୟ ସମୟରେ ଯେପରି ପରିବର୍ତ୍ତନର ପ୍ରୟୋଜନ ହେବ ତହିଁ ପ୍ରତି ଆମ୍ଭେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖିବୁଁ । ପରମେଶ୍ୱରଙ୍କର ଅନୁଗ୍ରହ ଓ ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କର ସହାନୁଭୂତି ଓ ଉତ୍ସାହ ଦ୍ୱାରା ଆମ୍ଭର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ ଭାବରେ ସମ୍ପାଦନ କରିପାରିବୁଁ ବୋଲି ଆଶା କରୁଅଛୁଁ ।

ଆମ୍ଭ ବିଷୟରେ ଆପଣ ଯେଉଁ ଦୟା ଓ ସହାନୁଭୂତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ବାକ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କଲେ ସେଥି ସକାଶେ ଆମ୍ଭେ ଆପଣଙ୍କ ଠାରେ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଶେଷ ଋଣୀ । ଆପଣଙ୍କ ସହିତ ପୂର୍ବରୁ ଆମ୍ଭର ଯେଉଁ ସଦ୍ଭାବ ଓ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ମିତ୍ର ଭାବ ଅଛି ତାହା ସର୍ବଦା ସେହିପରି ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ରହିବ ଏହା ଆମ୍ଭର ସ୍ଥିର ବିଶ୍ୱାସ ।

ଆମ୍ଭର ଯେଉ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନ୍ଧୁବର୍ଗ ବିଶେଷତଃ ମିସେସ୍ ବୋଷ୍ଟେଡ ଓ ମିଷ୍ଟର ଓ୍ୱାଡ ଏଠାକୁ ଶୁଭାଗମନ ପୂର୍ବକ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସମ୍ମାନିତ କରିଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ଆମ୍ଭେ ଏହି ସୁଯୋଗରେ ଅନ୍ତରର ସହିତ ଧନ୍ୟବାଦ ପ୍ରଦାନ କରୁଅଛୁଁ ।"

ସର୍ବେଶ୍ୱରଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ଶାସକ ଓ ତାହାଙ୍କର ପ୍ରଜାବୃନ୍ଦର ସୁଖ ଓ ସ୍ୱାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ଉତ୍ତରୋତ୍ତର ବୃଦ୍ଧି ହେଉ ଏହାହିଁ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଅନ୍ତରର କାମନା ।

ମୋରଭିରାଜ୍ୟରେ ଉତ୍ସବ ।

ଶ୍ରୀମନ୍ ମୋରଭି ମହାରାଜଙ୍କର ଗଦି ପାଇବାର ଏକାଦଶ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ ମୋରଭିଠାରେ ବଡ ସମାରୋହର ସହିତ ସମ୍ପନ୍ନ ହୋଇଅଛି । ସେ ସମୟରେ ସେହି ରାଜ୍ୟର ଦେଓ୍ୱାନ ମହୋଦୟ ଗୋଟିଏ ବକ୍ତୃତା ଦେଇଥିଲେ । ସେହି ବକ୍ତୃତାର ସମ୍ମିଳିତ ଅଂଶରୁ ସେହି ଷ୍ଟେଟରେ ଉନ୍ନତି କେତେ ଦୂର ହୋଇ ଅଛି ତାହାର କେତେକ ଆଭାସ ମିଳି ପାରିବ ।

ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜ, ମହାରାଜ କୁମାର ସାହେବ, ଦରବାର ସାହେବ, କୁମାର ସାହେବ ଓ ଭଦ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସମ୍ବୋଧନ କରି ଦେଓ୍ୱାନ ମହୋଦୟ କହିଲେ;—ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜାଙ୍କର ଗଦି ପାଇବାର ଆଜି ଏକାଦଶ ବାର୍ଷିକ ଉତ୍ସବ । ଏଣୁ ଗତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟରେ କି କି ଉନ୍ନତିକର କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଅଛି ତାହାର ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ ।

ରାଜନୈତିକ ବିଷୟ ।

ଏଜେନ୍ସି ସଙ୍ଗରେ ଏବଂ ଜମୁନାଗଡ, ଧ୍ରାନଗ୍ରା, ଓ୍ୱାଙ୍କାନର, ଧ୍ରୋଲ, ମାଲଅଗଡ଼ୀ, ଦାନ୍ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରତିବେଶୀ ଷ୍ଟେଟ ମାନଙ୍କ ସହିତ ଆମ୍ଭ ରାଜ୍ୟର ସୁହୃଦ୍ଭାବ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ସୀମା ସମ୍ପର୍କୀୟ ବିବାଦ ପ୍ରଭୃତି ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଗୋଚରରେ ମିଟି ଯାଇଅଛି । ବି, ବି, ସି, ଆଇ, ଜାମନଗର କୋଣ୍ଡାଲ ରେଲ୍‌ଓ୍ୱେ ସମ୍ପର୍କରେ ଯେ ମତାନ୍ତର ଥିଲା ତାହା ମଧ୍ୟ ମିଳାମିଶା ହୋଇ ଯାଇଅଛି । ୧୯୧୭ ମସିହାରେ ବନ୍ଦର ଏବଂ କଷ୍ଟମ (ବନ୍ଦର) ମାସୁଲ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଇଣ୍ଡିଆ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ସହିତ ଯେ ଏଗ୍ରିମେଣ୍ଟ ହୋଇଅଛି ସେ ବିଷୟରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୋଷଜନକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ନାହିଁ । ସେ ବିଷୟରେ ଇଣ୍ଡିଆ ଗଭର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟଙ୍କ ସହିତ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିଠିପତ୍ର ଚାଲିଅଛି । ଅଧୋଇ-କଚ୍ଛ ସୀମା ନିଷ୍ପତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆଗାମୀ ଶୀତକାଳରେ ଗୋଟିଏ କମିଶନ୍ ବସିବାର ସ୍ଥିର ହୋଇଅଛି । ସେହି ବିଷୟ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଗଲେ କଚ୍ଛ ସହିତ ସମସ୍ତ ସୀମା ବିବାଦର ଶେଷ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଯିବ ।

ରେଲରାସ୍ତା ।

ଆନା କୋଟିଲ ରେଲ ଲାଇନ୍ ଖୋଲା ହେବାରୁ ରେଳ-ରାସ୍ତା ୧୯୨୭ ମସିହାରେ ମା ୧୫ ଇଲ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ବାଙ୍କାନର ଓ ମୋରଭି ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଷ୍ଟ୍ରେଟ ଲାଇନ ଥିଲା ତାହା ୧୯୨୪ ମସିହା ରେ ମିଟରଗେଜ ଲାଇନ୍ ହୋଇଅଛି । ଗତ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୨୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମୂଳଧନ ସ୍ୱରୂପ ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଖରଚ ହୋଇଅଛି ।

ଗତ ୧୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବାର୍ଷିକ ୫ ଲକ୍ଷ ଠାରୁ ୧୧ ଲକ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେଲ ରେଭିନ୍ୟୁ ଖରଚ ହୋଇଅଛି । ରେଲ୍‌ଓ୍ୱେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କର ବେତନ ବିଶେଷ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଇଚ୍ଛା କରେ ରେଲ୍‌ଓ୍ୱେ କର୍ମଚାରୀମାନେ ପେନ୍‌ସନ ପାଇ ପାରିବେ । ଏହି ପ୍ରଥା ରେଲ୍‌ଓ୍ୱେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କର ଉପକାର ନିମନ୍ତେ କରା ହୋଇ ଅଛି । ଯେଉଁମାନେ ଏ ସୁବିଧା ଚାହାନ୍ତି ସେମାନେ ତାହା ପାଇ ପାରିବେ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରେଲ୍‌ଓ୍ୱେ ଇଲାକାରେ ଏପରି ପେନ୍‌ସନ୍ ପ୍ରଥା ଥିବାର ଜଣା ନାହିଁ ।

ଷ୍ଟାମର୍‌ଓ୍ୱେ ।

ସାନଲା ଠାରୁ ଖାନପୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୨ ମାଇଲ ଓ ଖାଙ୍ଗୋଡ ରୋଡ ଠାରୁ ସର୍ଣ୍ଣିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୨ ମାଇଲ ଷ୍ଟେମ ରାସ୍ତା ବଢି ଅଛି । ଏହାକୁ ମିଶାଇ ସମସ୍ତ ଷ୍ଟେମ ରାସ୍ତା ୫୨ ମାଇଲ ଅଟେ । ଅଧିକା ୨ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମୂଳଧନ ସ୍ୱରୂପ ଏଥିରେ ଖରଚ ହୋଇ ଅଛି । ଓ୍ୱାଇଥ ଓ ମିଟିଲାଇନରେ ୧ ଲକ୍ଷ ୫୦ ହଜାର ମହଣରୁ ୧୧ ଲକ୍ଷ ୫୦ ହଜାର ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଲ୍ କାରବାର ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ସନ ୧୯୨୧ ମସିହା ଏପ୍ରେଲ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ନଅଲକ୍ଷ, ହ ୨୫ ଜାର ମହଣ ମାଲ୍ ଏ ଲାଇନରେ ଯିବାଆସିବା କରିଅଛି । ଟଙ୍କାରା ରାସ୍ତାରେ ହ ୨୭ ଜାର ମହଣରୁ ଲ ୧ ଲକ୍ଷ, ହ ୨୦ ଜାର ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଲ୍ ବଢିଅଛି । ଜେଟ-ପୁର ଲାଇନରେ ୩୮ ହଜାର ମହଣରୁ ଲ ୧ ଲକ୍ଷ ହ ୨୫ ଜାର

Digitized by srujanika@gmail.com

ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ିଅଛି । ସମୁଦାୟ ବାଣିଜ୍ୟର ମାଲ ୧୯୨୧-୨୨ ରେ ଲ୍ ୨ କ୍ଷ ୨୫ ମହଣ ଠାରୁ ୧୯୩୦-୩୧ ରେ ୨୫ ଲକ୍ଷ ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ି ଅଛି । ୧୯୩୧-୩୨ ରେ ଏହା ଅପେକ୍ଷା ଆହୁରି ବେଶି ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ।

ବନ୍ଦର (ପୋର୍ଟ) ।

"ବମ୍ବେ ଷ୍ଟିମ୍ ନେଭିଗେଶନ୍" କମ୍ପାନିର ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ ନାମକ କଲ ଜାହାଜ ୧୯୨୫ ମସିହା ଜୁନ ମାସରେ ନବଲକ୍ଷୀ ବନ୍ଦରକୁ ପ୍ରଥମେ ଆସିଥିଲା । ସେହି ଦିନଠାରୁ ଆମ୍ଭ ବନ୍ଦରକୁ ଯେତେ ସମୁଦ୍ରଗାମୀ କଲ ଜାହାଜ ଆସିବ ତହିଁର ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଥିଲା । ସମୁଦ୍ରଗାମୀ ଜାହାଜମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରିଟିଶ ଷ୍ଟିମ ନେଭିଗେସନ୍ କମ୍ପାନିର "ଜଳ ପାଳକ ନାମକ" ସମୁଦ୍ରଗାମୀ ଜାହାଜ ୧୯୨୮ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମେ ଆମ୍ଭ ବନ୍ଦରକୁ ଆସିଥିଲା । ହାଁସିଆଲ୍‌ଖୋଡ଼ ମଧ୍ୟକୁ ଜାହାଜ ଆସିବା ବାଟର ନକ୍ସା ଗ୍ରନ୍ଥୀ ୧୯୫୧ ମସିହାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିଲା । ସେ ନକ୍ସା ପୁନୁଣା ହୋଇ ଥିବାରୁ ଖୋଡ଼ ଓ ଖାଡ଼ି ଭିତରକୁ ଆସିବାର ବାଟ ପୁନର୍ବାର ମାପ କରିବାର ଅବଶ୍ୟକ ହେଲା । "ରୟଲ୍ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ମେରିନ୍" ସେହି ମାପ କାର୍ଯ୍ୟ ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ସମାପ୍ତ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ନୂଆ ମାପ ଅନୁସାରେ ନୂଆ ନକ୍ସା ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ଶେଷ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ନୂଆ ନକ୍ସାର ନକଲ ନାନା ଷ୍ଟିମ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କ ପାଖକୁ ପଠା ଯାଇଥିଲା । ତାହା ଫଳରେ ହାନାସ ଓ ବ୍ରିଟିଶ ଇଣ୍ଡିଆନ୍ ଲାଇନର ଜାହାଜମାନ ଇଉରୋପରୁ ପ୍ରତିମାସ ଆମ୍ଭ ବନ୍ଦରକୁ ନିୟମିତ ରୂପେ ଆସୁଅଛି, ଏବଂ ଜାପାନିସ କ୍ଲେନ୍ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଲାଇନର ଜାହାଜ ଯଥେଷ୍ଟ ମାଲ ପାଇଲେ ଆମ୍ଭ ବନ୍ଦରକୁ ମଧ୍ୟ ଆସନ୍ତି । କ୍ଲେନ୍‌ଲାଇନ୍ ବର୍ତ୍ତମାନ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି ଯେ ନବଲକ୍ଷୀ ବନ୍ଦରକୁ ପ୍ରତି ମାସରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ଆସିବେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ମାସିକ ଷ୍ଟିମର ଆଗାମି ମାସରେ ପହଞ୍ଚିବ । ଆମ୍ଭ ବନ୍ଦରରେ ୧୯୨୧-୨୨ ମସିହାରେ ୧ ଲକ୍ଷ ୩୬ ହଜାର ୫ ଶତ ୪୫ ମହଣ ଜିନିଷ ଆମଦାନୀ ହୋଇଥିଲା, ଓ ୧୮ ହଜାର ୫ ଶ ଚୟାଲିଶ ମହଣ ମାଲ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୩୦-୩୧ ରେ ୫ ଲକ୍ଷ ୧୫ ହଜାର ୨ ଶତ ୬୮ ମହଣ ଆମଦାନୀ ଓ ୪୬୮୧୪ ମହଣ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୨୧-୨୨ ମସିହାରେ ବନ୍ଦରର ଆମଦାନୀ ଯାହା ଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହାର ୫୦ ଗୁଣ ଆମଦାନୀ ହେଉଅଛି, କିନ୍ତୁ ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ଷ୍ଟେଟର ପ୍ରାପ୍ୟ କେତେ ହେବ ତାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ଥିର ହୋଇ ନାହିଁ । ଗତ ବର୍ଷ ବନ୍ଦରରେ ଗୋଟିଏ ବତିଘର ତିଆରି ହୋଇ ଅଛି । ତାହା ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଘୂର୍ଣ୍ଣିଆ ବିଜୁଳି ବତି ଦିଆଯାଇ ଅଛି ଏବଂ ବନ୍ଦରର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ବିଜୁଳି ବତି ଲାଗିଅଛି ।

ଲୁଣ ।

ଆମ୍ଭ ଷ୍ଟେଟରେ ବହୁ ପୁରାକାଳରୁ ଲୁଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉଅଛି । କିନ୍ତୁ ୫୮ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ବ୍ରିଟିଶ ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ତାଙ୍କ ଜିଲ୍ଲାରେ ଲୁଣ ଉତ୍ପନ୍ନ ମାମୁଲ ବସାଇବାରୁ କାଠିଆୱାଡ଼ରୁ ବ୍ରିଟିଶ ଇଣ୍ଡିଆକୁ ଲୁଣ ରପ୍ତାନୀ କରିବା ବନ୍ଦ ହୋଇଥିଲା । ଏ ବିଷୟରେ ଅନେକ ଚିଠି ପତ୍ର ଲେଖାଲେଖି ହେବା ପରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ୧୯୨୮ ମସିହାରେ ବଙ୍ଗଦେଶକୁ, ବର୍ମାକୁ ଓ ବିଦେଶକୁ ଲୁଣ ରପ୍ତାନୀ କରିବାର ଅନୁମତି ପାଇଲୁଁ । ସେହି ହେତୁରୁ କଲିକତା ବଜାରରେ ଯେଉଁ ଭଲ ଲୁଣ କାଟତି ହେବ ସେହିପରି ଲୁଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଯତ୍ନ କରାଗଲା । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୩ ଲକ୍ଷ ୫୦ ହଜାର ମହଣ ଲୁଣ ରପ୍ତାନୀ ହୋଇଅଛି । ବର୍ଷା ସମୟ ପରେ ଜାହାଜେ ଲୁଣ ରପ୍ତାନୀ କରାଯିବ ।

ଲୁଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ପରିମାଣ ୫୦ ହଜାର ମହଣରୁ ୪ ଲକ୍ଷ ମହଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଆଗାମି ବର୍ଷକୁ ୮୦ ଲକ୍ଷ ମହଣ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାର ସମ୍ଭବ । ଏହି ଲୁଣ କାରବାର ବୃଦ୍ଧି ହେବାରୁ ଶତଶତ ମଜୁରିଦାରମାନେ କାମ ପାଇ ଅଛନ୍ତି ।

ମୃତ୍ତିକା ପାତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗତ ମହାରାଜାଙ୍କ ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ତହିଁର କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତହିଁର କାର୍ଯ୍ୟ ଖୁବ ଦ୍ରୁତଗତିରେ ଚାଲିଅଛି । କୁମ୍ଭାର-ଭାଟିର ସଂଖ୍ୟା ଓ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ କଳର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି କରା ଯାଇଅଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ୧୫୦ ଜଣ ଲୋକ କାମ ପାଇ ଅଛନ୍ତି । ଏହି କାରଖାନାରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଘଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ତାହା ଭାରତର ସବୁଦିଗ ବିକ୍ରୟ ହୁଏ । ଗୃହଗୋଟି ଭାଟିରେ କାମ ହେଉ ଥିଲେହେଁ ଲୋକଙ୍କର ଚାହିଦାର ଅପ୍ରତିହ ଏତେ ବେଶି ଯେ ତାହା ପୂରଣ କରିବା କଠିନ ହୋଇଅଛି ।

ବେଙ୍କ୍ ।

ବାଣିଜ୍ୟର ସୁବିଧା ନିମନ୍ତେ "ମୋରଭି ବାଣିଜ୍ୟ ବେଙ୍କ" ଖୋଲା ହୋଇ ଅଛି । ଏଥିରୁ ମୋଟିର ବ୍ୟବସାୟାରମାନେ ବିଲକରେ କିମ୍ବା ବିନା ବିଲକରେ ଶତକଡ଼ା ୪ ଟଙ୍କା ସୁଧରେ ଟଙ୍କା କରଜ ନିଅନ୍ତି । ବେଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ସରିଅତ୍ ଏହି ଯେ ମୋଟି ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଜାଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହାରକୁ ସେ ବେଙ୍କ ଟଙ୍କା କରଜ ଦେବ ନାହିଁ । ହୁଜୁର ମଞ୍ଜୁରୀ (ମହାରାଜାଙ୍କ ମଞ୍ଜୁରୀ) ବ୍ୟତୀତ ଶତକଡ଼ା ୪ ଟଙ୍କାରୁ ବେଶି ସୁଧ ବେଙ୍କ ନେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ବେଙ୍କ ଏପରି ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇ ଅଛି ଯେ ତହିଁରେ ଲୋକେ ଟଙ୍କା ଜମା କରୁ ଅଛନ୍ତି ଓ ମଧ୍ୟ ତହିଁରୁ ଚେକ୍ ସାଟିଫିକେଟ ବିଣୁ ଅଛନ୍ତି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବୋର୍ଡ଼ ଦ୍ୱାରା ପାନି ବାହାର କରିବା ।

ଏହି ବିଭାଗ ୧୯୨୫ ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏଥିରେ ୬ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଖରଚ ହୋଇଅଛି । ୫୦୦ ଗୋଟି କୁଅ ବୋର୍ଡ଼ ଯନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟରେ ଖୋଳା ହୋଇଅଛି । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ୪୦୦ ଗୋଟି କୁଅ କେବଳ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ କରା ହୋଇଅଛି । ଆଉ ୧୦୦ ଗୋଟି କୁଅରୁ ଲୋକେ ଜଳ ନେଇ ପିଇବା ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି । ସହରରେ ଜଳକଳର ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଦରବାରଗଡ଼ ରାଜଭବନ ନିକଟରେ ଗୋଟିଏ ଜଳ ଭଣ୍ଡାର କରାଯାଇଅଛି । ତହିଁରେ ୫୦ ହଜାର ଗାଲନ ଜଳ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ସକାଶେ ରହି ପାରେ ।

ଡାକ ବିଭାଗ (ପୋଷ୍ଟ)

ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଅତି ଖରଚରେ ଯେପରି ଚିଠି ପତ୍ର ପାଇ ପାରିବେ ତହିଁର ସୁବିଧା କରିବା ସକାଶେ ୧୯୩୧ ମସିହା ଏପ୍ରେଲ ମାସ ପହିଲା ତାରିଖରେ ଏ ବିଭାଗ ଖୋଲା ହୋଇଥିଲା । ୭୫ ଗୋଟି ଗ୍ରାମରେ ଡାକଘର ବସିଅଛି ଏବଂ ଆଉ ୨୩ ଗୋଟି ଗ୍ରାମରେ ଚିଠି ଦେବାର ବାକସ ରଖା ହୋଇଅଛି । ଯେ ସବୁ ଗ୍ରାମରେ ପୂର୍ବେ କେବଳ ୭ ଗୋଟି ଡାକଘର ଥିଲା । ମୋଟ ଗୋ ୧୫୬ ଟି ଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରୁ ଉପର ଲିଖିତ ମତେ ଗୋ ୯୮ ଟି ଗ୍ରାମରେ ଡାକର ସୁବିଧା କରା ହୋଇଅଛି, ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ଗ୍ରାମ-ମାନଙ୍କରେ କ୍ରମେ ୨ ଏହିପରି ସୁବିଧା କରା ଯିବାର ଅପେକ୍ଷା ଅଛି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଦୂର ଓ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗ୍ରାମର ଲୋକେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁବିଧାରେ ଚିଠି ପତ୍ର ପାଉଅଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ଦୂରସ୍ଥିତ ଗ୍ରାମର ଲୋକେ ପୂର୍ବେ ୪ କିମ୍ବା ୫ ଦିନରେ ଡାକ ପାଉଥିଲେ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସେମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ଡାକ ପାଉ ଅଛନ୍ତି ।

ଟେଲି ଫୋନ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ୬୩ ଗୋଟି ଗ୍ରାମରେ ଟେଲିଫୋନ ସୁବିଧା ଅଛି । ଷ୍ଟେଟ ବ୍ୟବହାର ଛଡ଼ା ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ସକାଶେ ମଧ୍ୟ ସୁବିଧା ଦିଆ ହୋଇଅଛି । ଅଧୋଲ ଓ ମୋଟି ମଧ୍ୟରେ ବେତାର ଟେଲି ଫୋନ ବସାଇବାର ଅଶା ଅଛି ।

ଶିକ୍ଷା ।

ସନ ୧୯୨୧-୨୨ରେ ଗୋ ୨୯ ଟି ସ୍କୁଲ ଥିଲା । ୧୯୩୧ ରେ ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଗୋ ୮୪ ଟି ହୋଇଅଛି ଏବଂ ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୧୨୭୭ ରୁ ୨୫୪୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ହାଇସ୍କୁଲର ଛାତ୍ର ସଂଖ୍ୟା ୩୧୪ ରୁ ୫୮୨ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ପ୍ରାଥମିକ ଓ ମଧ୍ୟ-ସ୍କୁଲ-ଶିକ୍ଷା ୧୯୨୩ ମସିହା ରୁ ଫ୍ରୀ କରା ହୋଇଅଛି ଅର୍ଥାତ୍ ଛାତ୍ରମାନେ ସ୍କୁଲରେ ବେତନ ନ ଦେଇ ପଢନ୍ତି । ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ସଂସ୍କୃତ ପାଠଶାଳାର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ବେତନ ଦେବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ ଓ ସେମାନେ ବିନା ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଖାଇବା ପିଇବାକୁ ମଧ୍ୟ ପାଆନ୍ତି । ଲିଟ୍, ମେଡିକେଲ, ମେକାନିକେଲ, କୃଷି ଓ ଟ୍ରେନିଂ କଲେଜ-ମାନଙ୍କରେ ପଢିବା ସକାଶେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମାସିକ ୧୬୫୪ଙ୍କା ବୃତ୍ତି ଦିଆଯାଏ । ଇଂଲଣ୍ଡରେ ପଢିବା ସକାଶେ ସାତେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାର୍ଷିକ ୨ ହଜାର ଟଙ୍କାର ଗୋଟିଏ ବୃତ୍ତି ଦିଆ ହୋଇଥିଲା ।

ଜନ ସୁମାରୀ ।

ସନ ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ଏହି ରାଜ୍ୟର ଜନ ସଂଖ୍ୟା ୫୬୬୯୭ ଥିଲା । ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୧୯୩୧ ମସିହା ଜନସୁମାରୀରେ ୧୧୩୦୨୬ ହୋଇଅଛି । ମୋରଭି ସହରରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ୧୩୧୧୫ ରୁ ୧୮୧୩୪ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଜନ ସଂଖ୍ୟା ଶତକଡ଼ା ୧୭ ଓ ମୋଟି ସହରରେ ଶତକଡ଼ା ୪୪ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ୧୯୨୧ ମସିହାରେ ମୋରଭି ଷ୍ଟେଟ୍‌ରେ ୨୧୦୭ ଗୋଟି ଘର ଥିଲା ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ୪୧୫୩ ହୋଇଅଛି ।

ପଦ ପ୍ରାପ୍ତି ।

୧୯୨୭ ମସିହାରେ ବ୍ରିଟିଶ ଗବର୍ଣ୍ଣମେଣ୍ଟ ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କୁ ବଂଶପରମ୍ପରା କ୍ରମେ ମହାରାଜା ପଦବୀ ପ୍ରଦାନ କରିଅଛନ୍ତି । ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ମହାରାଜା ସାହେବଙ୍କୁ କେ, ସି, ଏସ, ଆଇ ପଦବୀ ଦିଆ ଯାଇଅଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭାରତରେ ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକାଗାରର ଆବଶ୍ୟକତା ।

ଦେଶର ଶିଳ୍ପ, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ସେହି ବିଷୟକ ସାହିତ୍ୟ, ସାମୟିକ ପତ୍ରିକା ପ୍ରଭୃତି ଆବଶ୍ୟକ । ସେହି ସାହିତ୍ୟ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରିକ ପ୍ରଭୃତି ସହଜରେ ଲୋକେ ଯେପରି ପାଇ ପାରିବେ ସେଥି ସକାଶେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଲାଇବ୍ରେରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ପୁସ୍ତକାଳୟର ପ୍ରୟୋଜନ । ଭାରତରେ ସେପରି ପୁସ୍ତକାଳୟର ବିଶେଷ ଅଭାବ ଦେଖା ଯାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ବନ୍ଧ ମନ୍ଦା ପଡ଼ି ଅଛି । ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର କଥା ଯେ ଭାରତ ଏ ବିଷୟରେ ତାହାର କି ଅଭାବ ତାହା ବୁଝି ପାରୁଅଛି । ପୃଥିବୀର ଲୋକଙ୍କର ମନର ଭାବ ବର୍ତ୍ତମାନ ବଦଳି ଯାଇଅଛି ଏବଂ ସେମାନେ ଏହିପରି ଶିଳ୍ପ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକର ଲାଇବ୍ରେରୀ ସ୍ଥାପନ କରିବାରେ ବିଶେଷ ଚେଷ୍ଟା କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଶିଳ୍ପ ବିଷୟରେ ଲୋକଙ୍କର ଚେଷ୍ଟା ବୃଦ୍ଧି ହେଉଅଛି । କିନ୍ତୁ ଭାରତରେ ଏହି ପରି ଲାଇବ୍ରେରୀ ସଂଖ୍ୟା ଖୁବ ଅଳ୍ପ ।

ଭାରତରେ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ବଡ଼ କଷ୍ଟ ସାଧ୍ୟ ହୋଇଅଛି । ଏ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟରେ ଲୋକେ ପୂର୍ବରୁ ବଡ଼ ଅବହେଳା କରି ଅଛନ୍ତି । ଏହି ଅବହେଳାର ଫଳ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ୍ଭେମାନେ ଭୋଗ କରୁ ଅଛୁଁ । ଅଧିକାଂଶ ସଭ୍ୟ ଦେଶରେ କୃଷିରୁ ଯେତେ ଲାଭ ହୁଏ, ଶିଳ୍ପ-ବାଣିଜ୍ୟରେ ତାହାଠାରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ଜାପାନର ବିଷୟ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ । ପ୍ରାୟ ୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଭାରତରେ ଲୋକ ପ୍ରତି ଯେତେ ଆୟ ଥିଲା ଜାପାନରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ମାସ ହାର ଆୟ ସେହି ପରି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଜାପାନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକର ଆୟ ପୂର୍ବ ଅପେକ୍ଷା ୩ଗୁଣ ହୋଇ ଅଛି । ୩୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଭାରତରୁ ଜାପାନକୁ କପାସୂତା ଓ ଲୁଗା ରପ୍ତାନି ହେଉ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେ ବିଷୟ ଓଲଟି ଯାଇଅଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁତା ଓ ଲୁଗା ଜାପାନ ଭାରତକୁ ରପ୍ତାନି କରୁଅଛି । ଭାରତରେ କପା, ଲୋହ, ଲାଖ, ମେଣ୍ଢା, ଦୋକ୍ତା ପ୍ରଭୃତି ଅନେକ ଜିନିଷ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ସବୁ କଞ୍ଚା ଜିନିଷରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଏଠାରେ ତିଆରି ହୋଇ ପାରୁ ନ ଥିବାରୁ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସେହି କଞ୍ଚା ଜିନିଷ ଅନ୍ୟ ଦେଶକୁ ରପ୍ତାନି କରିବାକୁ ହେଉ ଅଛି । କଞ୍ଚା ଜିନିଷର ରପ୍ତାନି ହେଲା ଭାରତର ବାଣିଜ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏପରି କଞ୍ଚା ଜିନିଷର ରପ୍ତାନି ବାଣିଜ୍ୟ ଅନୁନ୍ନତ ଜାତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ହୋଇ ଥାଏ । ବ୍ୟବହାର ସକାଶେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ସବୁ ଜିନିଷ ଦରକାର ସେ ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏହି ଦେଶରେ ତିଆରି କରି ପାରିଲେ ଭାରତ ଧନୀ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ପରିଗଣିତ ହୁଅନ୍ତା । କାନାଡା ଏ ବିଷୟରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ଟପି ଯାଇଅଛି । ଶିଳ୍ପ ବ୍ୟବସାୟରେ କାନାଡା ପୃଥିବୀରେ ପଞ୍ଚମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଅଛି । କାନାଡା କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ, ତଥାପି ସେଠାରେ ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟର ଅବହେଳା ନାହିଁ । କାନେଡାର ଲୋକସଂଖ୍ୟା କେବଳ ଏକ କୋଟି, କିନ୍ତୁ ବ୍ରିଟିଶ ଭାରତର ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ୨୨ କୋଟି, ତଥାପି ଭାରତର ଶିଳ୍ପ କାନେଡା ଠାରୁ ନ୍ୟୂନ । ଜାପାନ ଓ କାନେଡା ଠାରୁ ଭାରତର ଏ ବିଷୟରେ ଅନେକ ଶିଖିବାର ଅଛି । ନିମ୍ନରେ ପୃଥିବୀର ପାଞ୍ଚ ଗୋଟି ଉନ୍ନତ ଦେଶର ଗୋଟିଏ ତାଲିକା ଦିଆଗଲା । ତହିଁରେ ସେ ଦେଶମାନଙ୍କର ଶିଳ୍ପ ଏବଂ କୃଷିର ଆୟକୁ ଭାରତର ଶିଳ୍ପ ଓ କୃଷିର ଆୟ ସହିତ ତୁଳନା କରାଯାଇଅଛି । ଏହି ଆୟ ମୋଟା ମୋଟି ଭାବରେ ଦିଆଯାଇଅଛି । କିନ୍ତୁ ତୁଳନା ପକ୍ଷରେ ତାହା ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଦେଶର ନାମ	କୃଷିରୁ ଆୟ—କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ଟଙ୍କା	ଶିଳ୍ପରୁ ଆୟ—କୋଟି ସଂଖ୍ୟାରେ ଟଙ୍କା
ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ	[illegible]	୧୩୦୦
କାନେଡା	[illegible]	୧୦୪୭
ଗ୍ରେଟବ୍ରିଟେନ	[illegible]	୮୦[illegible]
ଜାପାନ	[illegible]	୧[illegible]୦
ସୁଇଡେନ	[illegible]	୩୮୦
ଭାରତ	[illegible]	୧୩

ଉପର ଲିଖିତ ତାଲିକାରୁ ଜଣାଯିବ ଯେ କୃଷି ଅପେକ୍ଷା ଶିଳ୍ପରେ ବେଶି ଲାଭ । ଭାରତ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ । କୃଷି ଦ୍ୱାରା ଭାରତରେ ୨୪ କୋଟିରୁ ବେଶୀ ଲୋକ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କରନ୍ତି ଓ ଶିଳ୍ପଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ବ୍ୟବସାୟ ଭାରତରେ ଏକ ଜଣରେ ୧୦ ଜଣ କରନ୍ତି । ଭାରତରେ କୃଷି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ବାଞ୍ଛନୀୟ । ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟର ଉନ୍ନତି ହେଲେ ଆମ୍ଭର ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଜିନିଷ ଅଧିକ ଏହି ଠାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ପାରିବୁଁ । ସେ ଜିନିଷ ସବୁ କିପରି ଭାରତରେ ତିଆରି ହୋଇ ପାରିବ ତାହା ବିବେଚନା କରିବା ଉଚିତ ।

କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟକ ଲେଖା ଓ ପୁସ୍ତକମାନ ସଂଗ୍ରହ କରି ସେଥିର ବିଶେଷ ପ୍ରକାରର ଲାଇବ୍ରେରୀ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଉଚିତ । ସେହି ଲାଇବ୍ରେରୀ ସାଧାରଣ ଲାଇବ୍ରେରୀ ଠାରୁ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏପରି ଲାଇବ୍ରେରୀରୁ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବସାୟର ପ୍ରାଥମିକ ବିଷୟ ଶିଖି ହେବ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବସାୟରେ କିଛି ଶିକ୍ଷା ଓ ଜ୍ଞାନ ଉପାର୍ଜ୍ଜନ କରିଥିବେ ସେହିମାନେ ଏପରି ଲାଇବ୍ରେରୀରୁ ଉପକାର ପାଇ ପାରିବେ । ଏପରି ଲାଇବ୍ରେରୀ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟବସାୟ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟଭାର ଚଳାଇବାକୁ ହେବ ତାହାର ଶିକ୍ଷା, ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟରେ ନୂତନ ବିଷୟର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ଗବେଷଣା ଏ ଉଭୟ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବ ।

ଭାରତର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସହର ଓ ପ୍ରଦେଶରେ ଏପରି ଲାଇବ୍ରେରୀମାନ ଶୀଘ୍ର ସ୍ଥାପିତ ହେବା ଉଚିତ । ଏଥିରେ କିପରି ପୁସ୍ତକମାନ ରଖା ଯିବାର ଉଚିତ ତାହା ପୂର୍ବରୁ କୁହାଯାଇଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏଥିରେ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ଶିକ୍ଷା କିପରି ଜନ୍ମିବ ଏବଂ ବିଶେଷ ବିଷୟ ଉତ୍ପାଦନ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଯେ ସବୁ ସମ୍ବାଦ ମିଳିବ ତାହା କିପରି ଆୟତ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ଏହି ଦୁଇ ବିଷୟରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ଏଠାରେ ଦୁଇ ଚାରି କଥା କହିବୁ । କୃଷି, ବେଙ୍କିଂ, ବାଣିଜ୍ୟର ଆୟବ୍ୟୟ, ଏକ୍ସଚେଞ୍ଜ ଓ ଶିଳ୍ପ ଏ ସବୁ ବିଷୟର ଯଥାର୍ଥ ସଂବାଦ ଯେଉଁ ପୁସ୍ତକରୁ ମିଳି ପାରିବ ଏ ତିନି ପୁସ୍ତକ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ବିରଳ । ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଶିଳ୍ପ, ମସୁରୀ ଓ କୃଷି ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକ ଅତି ସାମାନ୍ୟ । ତାହାର କେତେକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏଠାରେ ଦେଉଁ ଅଛୁଁ । ଯଥା, ଲେଜେଞ୍ଜ (ଖଟା ମିଠା ନାନା ରଙ୍ଗର ମିଠାଇ), କଣ୍ଡେନ୍ସ୍ଡ-ମିଲ୍କ (ଘନୀଭୂତ ଦୁଗ୍ଧ) ପ୍ରଭୃତି କିପରି ତିୟାର କରିବାକୁ ହେବ ସେ ବିଷୟରେ କୌଣସି ପୁସ୍ତକ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ପଥରେ ପଡ଼ି ନାହିଁ । ଓ୍ୱାଶିଙ୍ଗଟନ୍‌ର କୃଷି ବିଭାଗର ବୁଲେଟିନ୍ (କୃଷକ ସଂବାଦ) ପଢ଼ିଲେ ଏ ସବୁ ବିଷୟ କିଛି ଜଣାଯାଏ । ଏଥିରୁ ଆମ୍ଭେମାନେ ବୁଝିପାରୁ ଅଛୁଁ ଯେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କେତେ ଦୂର କଠିନ । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଏ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଜ୍ଞାନ ଅଛି ସେମାନଙ୍କର ଏ ବିଷୟରେ ବହି ଲେଖିବା ଉଚିତ । ବାଣିଜ୍ୟ ସର୍କ୍ୟୁଲର ଓ ଏ ବିଭାଗର ବୁଲେଟିନ୍‌କୁ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଅନୁବାଦ କରିବା ଉଚିତ । ଏହା ସମୟ ସାପେକ୍ଷ, କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟର ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରିକାମାନ ଲୋକେ ଯେପରି ଶୀଘ୍ରତାର ସହିତ ପଢ଼ିବେ ତାହାର କରଣ ପ୍ରଥମେ କରିବା ଉଚିତ । ଏ ବିଷୟରେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ ଓ ଏ ବିଷୟ କେତେ ଦୂର ଆବଶ୍ୟକ ତାହା ବୁଝି ପାରିଲେ ଆଧୁନିକ ଅର୍ଥାଭାବ ସମୟରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଦେଶ ଓ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ବାଣିଜ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଏପରି ଲାଇବ୍ରେରୀମାନ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ପାରିବ । ସାଧାରଣ ବିଷୟର ପୁସ୍ତକ ଅପେକ୍ଷା ଶିଳ୍ପ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକର ମୂଲ୍ୟ ଅଧିକ । ଏହି ପ୍ରକାର ବିଶେଷ ଲାଇବ୍ରେରୀ ସକାଶେ ଅର୍ଥର ଅଭାବ ହେଲେ ସାଧାରଣ ଲାଇବ୍ରେରୀ ସକାଶେ ଥିବା ଟଙ୍କାରୁ କିଛି କିଛି କାଟି ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟେଟ୍‌ରେ ଓ ପ୍ରଦେଶମାନଙ୍କରେ ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକ କିଣିଲେ ଭଲ ହେବ । ଶିଳ୍ପ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରିକା ପ୍ରଭୃତିର ଲାଇବ୍ରେରୀ ସବୁ ସ୍ଥାପିତ ହେଲେ ଲୋକେ ନୂତନ ବିଷୟର ପୁସ୍ତକମାନ ପଢ଼ିବେ । ଅଳ୍ପ ପରିଶ୍ରମରେ କିପରି ନାନା ପ୍ରକାର ଜିନିଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ହେବ ତାହା ଶିକ୍ଷା କରିବେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ୍ଭ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଖଦଡ଼ା ଜିନିଷ ବୃଥା ନଷ୍ଟ କରି ଦିଆଯାଉଅଛି, ତହିଁରୁ ବାଣିଜ୍ୟୋପଯୋଗୀ ପଦାର୍ଥ କିପରି ତିୟାର ହୋଇ ପାରିବ ତାହା ଶିକ୍ଷା କରି ହେବ । ଲୋକଙ୍କର ବେକାର ଅବସ୍ଥା ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବଢ଼ୁ ଥିବାର ଦେଖା ଯାଉଅଛି । ଏପରି ସମୟରେ କୃଷି, ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟରେ କିପରି ଉନ୍ନତି କରା ଯାଇ ପାରିବ ସେ ବିଷୟରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଲୋକେ ଯତ୍ନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ପରି ଲାଇବ୍ରେରୀମାନ କେବଳ ସ୍ଥାପିତ ହେଲେ ଯେ ଉପକାର ହେବ ତାହା ନୁହେଁ । ସେହି ଲାଇବ୍ରେରୀରେ ଥିବା ବାଣିଜ୍ୟ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକ ଓ ସାମୟିକ ଖବର କାଗଜମାନ ଯେପରି ଶିକ୍ଷିତ ଲୋକେ ଆଗ୍ରହ ସହିତ ପଢ଼ିବେ ଓ ଅନ୍ୟ ଲୋକଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦେବେ ତହିଁର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ । ସାଧାରଣ ସାହିତ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଶିଳ୍ପ, କୃଷି ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟର ଲେଖା ବିଶେଷ ଭାବରେ ସେଠାରେ ଆଲୋଚନା ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଖାଲି ଆଲୋଚନା କରି ରହିଲେ ଫଳ ହେବ ନାହିଁ । ଯାହା ପଢ଼ା ହେବ ତାହା ଯଥାସମ୍ଭବ କାର୍ଯ୍ୟରେ ପରିଣତ କରି ପାରିଲେ ଉପକାର ହେବ । ଯେଉଁ ବ୍ୟବସାୟ ବା ବାଣିଜ୍ୟ ଯେ କରିବେ ସେ ବିଷୟର ପ୍ରକୃତ ଆମଦାନୀ ରପ୍ତାନୀ, ମୂଲ୍ୟ ଓ ବିକ୍ରୟର ସ୍ଥାନ ବିଷୟକ ସମ୍ବାଦମାନ ଜାଣିବା ତାଙ୍କର ନିତାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । ଏଣୁ ନାନା ପ୍ରକାର କାରବାରୀ ତଥ୍ୟ ଓ ସମ୍ବାଦ ଯେଉଁ ସବୁ କାଗଜ ଓ ପୁସ୍ତକରୁ ମିଳି ପାରିବ ସେ ସବୁ ପୁସ୍ତକ ଓ କାଗଜମାନ ଲାଇବ୍ରେରୀରେ ସଜା ହୋଇ ରଖା ହେବା ଦରକାର । ଗୃହସ୍ଥ ମାତ୍ରଙ୍କେ ସେ ସବୁ କାଗଜ ପାଠକରି ହସ୍ତଗତ ହୋଇ ପାରିବ । ଭାରତରେ ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ବ୍ୟବସାୟ ବିଷୟରେ ବହୁତ କୁହା ଯାଇଅଛି ଓ ଲେଖା ଯାଇ ଅଛି । ପ୍ରତିଯୋଗିତା ହେତୁରୁ ଭାରତୀୟ ପଦାର୍ଥ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟତ୍ର ବିକ୍ରୟ କରିବା ଯେ ସହଜ ନୁହେଁ ସେ ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କୁହା ଯାଇ ଅଛି । ଏଣୁ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଏ ବିଷୟର ସମ୍ବାଦ ଏହି ଲାଇବ୍ରେରୀମାନଙ୍କରୁ ପାଇ ପାରିବେ । ଅନ୍ୟ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ବିକ୍ରୟର ସୁବିଧା

Digitized by srujanika@gmail.com

ଅସୁବିଧା ଲାଇବ୍ରେରୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଜାଣି ପାରିବେ । ସାଧାରଣ ଲାଇବ୍ରେରୀମାନ ସାହିତ୍ୟ, ଇତିହାସ, ଦର୍ଶନ ଚିତ୍ର ଓ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଦେଶର ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟରେ ଯେଉଁମାନେ ଚେଷ୍ଟା କରୁ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ଉପକାର ହେବା ଭଳି ପୁସ୍ତକ ଏଠାରେ ପ୍ରାୟ ନ ଥାଏ । ଏହି ଅଭାବ ପୂରଣ ସହିତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଶରେ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟକ ବିଶେଷ ଲାଇବ୍ରେରୀ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଏହି ପରି ଲାଇବ୍ରେରୀମାନ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ କେନ୍ଦ୍ରରେ ସ୍ଥାପନ କରା ଯିବା ଉଚିତ । ସେ ଲାଇବ୍ରେରୀ-ମାନଙ୍କରେ ଏହି ଭଳି ପୁସ୍ତକ ରଖା ଯିବା ଦରକାର ଯଥା:— ବ୍ୟବସାୟର ବିଶ୍ୱକୋଷ, ସାଧାରଣ ସମ୍ବାଦ ନିମନ୍ତେ ବାଣିଜ୍ୟ ଡାଇରେକ୍ଟରି, ଗେଜେଟିଅର, ବାଣିଜ୍ୟ ମାନଚିତ୍ର, ଗଭର୍ଣ୍ଣ-ମେଣ୍ଟଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ବାଣିଜ୍ୟ ସମ୍ବାଦ, ଖରିଦଦାର ଓ ବିକ୍ରେତାର ଗାଇଡ ବହି ପ୍ରଭୃତି ଓ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରମାନ । ଏଥିରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଶିଳ୍ପ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ କାରବାର ହେଉ ଅଛି ତହିଁର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ତାଲିକା ଏବଂ କେଉଁ ଠାରେ କେଉଁ ଭଳି ଶିଳ୍ପ କାର୍ଯ୍ୟରେ କେତେ ଲୋକ କାମ କରନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କୁ କେତେ ମଜୁରି ଦିଆଯାଏ ଏହି ବିଷୟର ସମ୍ବାଦମାନ ମଧ୍ୟ ଲାଇବ୍ରେରୀରେ ରହିବା ଉଚିତ । ଉପର ଲେଖିତ ସମ୍ବାଦମାନ ପାଇଲେ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଭାରତର ତୈଳବୀଜ, ଚମଡା, ଜଙ୍ଗଲ ଉତ୍ପନ୍ନ ପଦାର୍ଥମାନ କେଉଁ ଠାରେ କିପରି ସୁବିଧାରେ ବିକ୍ରୟ କରି ପାରିବେ ତାହାର ଅଭାବ ସେମାନଙ୍କୁ ମିଳି ପାରିବ । ଇଉରୋପ ପ୍ରଭୃତି ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶରେ କେଉଁ ଠାରେ କିପରି ବ୍ୟବସାୟ ଚାଲିଛି ତାହା ମଧ୍ୟ ଏହି ଠାରୁ ଜଣାପିବ । ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ କିପରି ଜିନିଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ ଲାଭ ହେବ ତାହା ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଲାଇବ୍ରେରିର ପୁସ୍ତକ ଓ ସମ୍ବାଦ ପତ୍ରମାନ ସମୟ ସମୟରେ ବାଛିବା ଆବଶ୍ୟକ । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ବିଷୟର ନୂଆ ପୁସ୍ତକ ବାହାରିଲେ ସେ ବିଷୟକ ପୁରାତନ ପୁସ୍ତକାଦିକୁ ଅଲଗା କରି ଦେବାକୁ ହେବ । ଏପରି ନ କଲେ ବିଶେଷ ଲାଇବ୍ରେରି ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସଫଳ ହେବ ନାହିଁ ।

ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ, ଏମ୍. ଏସ୍. ସି. ଆଇ.
ଡାଇରେକ୍ଟର ଅଫ୍ ଇଣ୍ଡାସ୍ଟ୍ରିଏଲ ଏଣ୍ଡ ଇକନମିକ୍ ସର୍ଭେ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ୍ ।

ଗ୍ରେଟବ୍ରିଟେନ୍ କେନାଡ଼ା, ଅଷ୍ଟ୍ରେଲିଆ, ନିଉଜିଲେଣ୍ଡ, ଦକ୍ଷିଣ ଆଫ୍ରିକା, ଆଇରିଶ୍ ଫ୍ରୀଷ୍ଟେଟ୍, ନିଉଫାଉଣ୍ଡଲେଣ୍ଡ, ଦକ୍ଷିଣରୋଡେଶିୟା, ଓ ଭାରତବର୍ଷ ପ୍ରଭୃତି ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦେଶମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଗୋଟିଏ ଇମ୍ପିରିଏଲ୍ ଏକନମିକ୍ କମିଟି ଅର୍ଥାତ୍ ଅର୍ଥ-ବିଷୟକ କମିଟି ବସିଥିଲା । ସେ କମିଟିର ରିପୋର୍ଟ ବାହାରି ଅଛି । ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଶିଳ୍ପ ବିଷୟକ ସହଯୋଗ ସେହି ରିପୋର୍ଟର ପ୍ରଧାନ ବିଷୟ ।

ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି କେତେକ ଦେଶ ଅଛି ଯହିଁରେ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ଏବେସୁଦ୍ଧା ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ନାହିଁ ବୋଲି କୁହା ଯାଇପାରେ । କୌଣସି କୌଣସି ଦେଶରେ କେତେକ ବାଣିଜ୍ୟ ଉପଯୋଗୀ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପାରିବାର ସୁବିଧା ଅଛି । ଯେଉଁଠାରେ ସୁବିଧା ଅଛି ସେଠାରେ ସାହାଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ସେହିପରି ସ୍ଥାନରେ ଶିଳ୍ପ ବିସ୍ତାର କରିବା ବିଷୟରେ ଲୋକଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଯାଏ । ଅନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶରେ ପୁଣି ଏତେ ଅଧିକ ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ହୋଇ ଅଛି ଯେ ଅନେକ ଶିଳ୍ପଜାତ ପଦାର୍ଥ ସେ ଦେଶରେ ବଳକା ରହି ଯାଉଅଛି—ରପ୍ତାନି ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁନିଆର ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଶିଳ୍ପ ଜାତ ପଦାର୍ଥର ବିକ୍ରୟ ଓ ଖରିଦ ବିଷୟରେ ନୂଆ ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ହେବ । କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶର ଲୋକେ ଶିଳ୍ପ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ମନ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପର ଅଧିକ ଉନ୍ନତି ହୋଇଅଛି ସେ ସ୍ଥାନର ଲୋକେ ବିଶେଷ ବିଶେଷ ପ୍ରକାର ଶିଳ୍ପର ଅଧିକ ଉନ୍ନତି କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ ଅଛନ୍ତି । ଆର୍ଥିକ ବିଷୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ବାଞ୍ଛନୀୟ ନ ହେଲେହେଁ କିଛି ନା କିଛି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯେ ନ ହେବ ତାହା ନୁହେଁ । ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ରୋଧ କରିବା ସହଯୋଗର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନୁହେଁ ଓ ସେପରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେବା ମଧ୍ୟ ଉଚିତ ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସହଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ପରିବର୍ତ୍ତନର ଗତି ସୁବିବେ-ଚନାର ସହିତ ଭଲବାଟରେ ପରିଚାଳିତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଶିଳ୍ପ ବିଷୟରେ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସହଯୋଗ ବଢାଇବାର ସମୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଅଛି । ସେ ଦିଗରେ ସମୁଚିତ ଚେଷ୍ଟା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସମ୍ରାଜ୍ୟସ୍ଥିତ ସମସ୍ତ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ଶିଳ୍ପ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବାଣିଜ୍ୟ ଉପଯୋଗୀ ପଦାର୍ଥର ଆମଦାନୀ ରପ୍ତାନୀ ବିଷୟର ସହଯୋଗ ରହେ ତାହା ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ କଟକଣା କଲେ ସବୁ ଦେଶର ମଙ୍ଗଳ ହେବ ।

ଭାରତରେ ଅନେକ ବାଣିଜ୍ୟର ଉପଯୋଗୀ କଞ୍ଚା ଜିନିଷ ଅଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟ ଅନେକ ଅର୍ଦ୍ଧ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଶିଳ୍ପ ଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ଏହି ବାଣିଜ୍ୟ ସହଯୋଗର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଭାରତର ରପ୍ତାନୀ ବାଣିଜ୍ୟର ଉନ୍ନତି ଓ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ପାରିବ ।

* *

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର କୋଅପାରେଟିଭ୍ ସୋସାଇଟି ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର ସନ ୧୯୩୦–୩୧ ମସିହାର କୋ–ଅପରେଟିଭ୍ ସୋସାଇଟିର (ସମବାୟ ଋଣ ସମିତିର) ଗୋଟିଏ ରିପୋର୍ଟ ବାହାର ଅଛି । ତହିଁରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ କେନ୍ଦ୍ର ସମିତିର ସଂଖ୍ୟା ୩୯ ରୁ ୪୨ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଗ୍ରାମ୍ୟ ସମିତିର ସଂଖ୍ୟା ୧୯୨୯–୩୦ ରେ ୨୧୦୨ ଥିଲା । ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୨୧୧୩ ଗୋଟି ହୋଇଅଛି । ମେମ୍ବର ସଂଖ୍ୟା ପୂର୍ବ ଠାରୁ ୧୧୧୪ ବେଶି ହୋଇଅଛି । ଓ୍ୱାର୍କିଂକେପିଟେଲ୍ (କାମ ଚଳାଇବାର ମୂଳଧନ) ୧.୨୯ କୋଟି ଟଙ୍କା ଠାରୁ ୧.୮୯ କୋଟି ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ଅଛି, ଏବଂ ସୋସାଇଟିର ପେଡ୍‌ଅପ୍‌କେପିଟେଲ (ଅଂଶୀଦାରମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଦାୟ ହେବା ମୂଳଧନ ଟଙ୍କା) ୪୨୧୩ ଲକ୍ଷରୁ ୪୮.୮୮ ଲକ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଅଛି । ଓ୍ୱାର୍କିଂକେପିଟେଲ୍ (କାମ ଚଳାଇବା ମୂଳଧନ) ସମିତି ପିଛା ପୂର୍ବ ବର୍ଷରେ ୧୩୩.୮ ଟଙ୍କା ଥିଲା ତାହା ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ ୧୩୮ ୩୧ ହୋଇଅଛି । ' ଟଣ୍ଡଓ୍ୱର୍' ମୂଳଧନ ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ଠାରୁ ୧ କୋଟି ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିକା ହୋଇଥିଲା । ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ମନ୍ଦା ଥିବାରୁ ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ କୋଅପରେଟିଭ୍ ସୋସାଇଟିରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଟଙ୍କା କାରବାର ହୋଇଅଛି । ପୂର୍ବବର୍ଷ ୬.୧୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଲାଭ ହୋଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ଚଳିତ ବର୍ଷ କେବଳ ୫.୨୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଲାଭ ହୋଇ ଅଛି । ବକେୟା କରଜା ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଆଦାୟ ହୋଇ ନ ଥାରିବାରୁ ଲାଭ କମ ହୋଇଅଛି । ଇକ୍ୱିଟିଫଣ୍ଡ (ଗଚ୍ଛିତ ସ୍ଥାୟୀ ପାଣ୍ଠି) ୨୧.୩୨ ଲକ୍ଷରୁ ୨୨ ୭୮ ଲକ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ପେଡ୍ ଅପ୍ କେପିଟେଲ୍ (ଅଂଶୀଦାରଙ୍କ ଦଅ ଟଙ୍କା) ମଧ୍ୟରୁ ଭେକଡା ୪୭.୭ ଓ ଓ୍ୱାର୍କିଂକେପିଟେଲ୍ (କାରବାରୀ ମୂଳଧନ) ମଧ୍ୟରୁ ଶତକଡା ୧୨.୦୪ ଏହି ରିଜର୍ଭ ପାଣ୍ଠି ଟଙ୍କାରେ ଭୁକ୍ତ ଅଛି ।

ବର୍ଷ ଶେଷରେ ମୋଟ ଉପାଜିତ୍ (ଅମାନତ୍) ୮୫.୭୯ ଲକ୍ଷ ଥିଲା । ତାହା ପୂର୍ବ ବର୍ଷରେ ଉପାଜିତ୍ ଟଙ୍କା ୭୩.୧୧ ଲକ୍ଷ ଥିଲା । ଏହି ଉପାଜିତ ଟଙ୍କା ମେମ୍ବର ସଂଖ୍ୟା ସହିତ ହିସାବ କଲେ ମେମ୍ବର ପିଛା ୬୨ ୩ ଟଙ୍କା ହେଉଅଛି । ଏହା ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ମେମ୍ବର ପିଛା ୫୩.୮ ଟଙ୍କା ଥିଲା ।

ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ମେମ୍ବରମାନଙ୍କୁ ୧୧୮.୫୭ ଟଙ୍କା ଋଣ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତାହା ପୂର୍ବ ବର୍ଷ କେବଳ ୯୬.୧୫ ଟଙ୍କା ଋଣ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏହି ଋଣ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରୁ ୪୩.୧୮ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା କୃଷି ଓ ଭୂମି ଉନ୍ନତି ସକାଶେ, ୧୮.୮୭ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପୂର୍ବ ଋଣ ସୁଝିବା ନିମନ୍ତେ, ୩୨.୨୪ ଲକ୍ଷ ସାଂସାରିକ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଜିନିଷ କିଣିବା ସକାଶେ, ୮.୧୨ ଲକ୍ଷ ଘର ଭଗ୍ନାର ଓ ମରାମତି ସକାଶେ ଏବଂ ୧୫.୧୪ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ଋଣ ଦିଆ ଯାଇ ଥିଲା ।

ଅମାନତ ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଶତକଡା ୩½ ରୁ ୭ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା ଏବଂ ଋଣ ଦିଆଯାଇ ଥିବା ଟଙ୍କାର ସୁଧ ଶତକଡା ୮ ଠାରୁ ୧୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଖିଲାଫି ବାବଦ ସୁଧ ଶତକଡା ୧୨ ରୁ ଅଧିକ ନ ଥିଲା ।

ଏହି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୧୬ ଗୋଟି କେନ୍ଦ୍ର ସୋସାଇଟିର ଓ୍ୱାର୍କିଂ କେପିଟେଲ (କାରବାରୀ ମୂଳଧନ) ୪୭.୧୮ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାରୁ ୫୪.୭୨ ଲକ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରାଦେଶିକ " କୋଅପରେଟିଭ୍ ଏପେକ୍ସ ବେଙ୍କ "ର ପେଡ୍‌ଅପ୍ କେପିଟେଲ (ଅଂଶୀଦାରଙ୍କ ଦଅ ଟଙ୍କା) ଟ ୨୦୨୧୭୩ ରୁ ଟ ୨୦୧୫୫୮ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଏପେକ୍ସ ବେଙ୍କରେ ୨୧୧୩୭୧୫ ଟଙ୍କା ଉପାଜିତ ହୋଇଥିଲା । ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ଶେଷରେ କେବଳ ୨୪୧୭୧୦୩ ଟଙ୍କା ଉପାଜିତ ଥିଲା । ଆଜିକାଲିର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିରେ ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷର ଉପାଜିତ ସନ୍ତୋଷଜନକ ।

କୃଷି ବିଷୟକ ପ୍ରାଇମେରୀ ସୋସାଇଟି (ପ୍ରାଥମିକ ସମିତି) । କୃଷି ସମିତି ସଂଖ୍ୟା ପୂର୍ବ ବର୍ଷ ଠାରୁ ୯୧ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ପୂର୍ବ ଠାରୁ ୧୧୧୦ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇଥିଲା । ମୋଟ ଓ୍ୱାର୍କିଂ-କେପିଟେଲ (କାରବାରୀ ମୂଳଧନ) ୧୯୨୯-୩୦ ରେ ୪୫୧୦୧୨୧ ଟଙ୍କା ଥିଲା । ତାହା ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ୧୯୩୦-୩୧ ରେ ୫୦୭୮୭୨୭ ଟଙ୍କା ହୋଇଅଛି ।

ନନ୍ କ୍ରେଡିଟ୍ ସୋସାଇଟି (ନଗଦ ଟଙ୍କା ଋଣ ନ ଦେବା ସମିତି):—ନଗଦ ଟଙ୍କା ଋଣ ନ ଦେଇ ବ୍ୟବହାରୀପ୍ରୟୋଜନୀୟ ଜିନିଷ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଓଗେର ଯୋଗାଇବା ସକାଶେ ଯେଉଁ ସମିତି ଅଛି ତାହା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଭୁଲା ଜିନିଷ କାରବାର ସମିତି ଓ ଅଲେଇଚ କାରବାର ସମିତି ଅଛି । ଏହା ଛଡ଼ା କୃଷି ସରଞ୍ଜାମ ଯୋଗାଇବା ସକାଶେ ୪୯ ଗୋଟି ସୋସାଇଟି ଅଛି । କେତେକ ସୋସାଇଟି ପକ୍ଷରୁ ବହନ ଓ କୃଷି ସରଞ୍ଜାମ ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

କୃଷି ବିଷୟରେ କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବାର ସୋସାଇଟି ସଂଖ୍ୟା ବର୍ଷ ଶେଷରେ ୧୧୯ ଗୋଟି ଥିଲା । ସେମାନଙ୍କର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୬୬,୦୨୩ ଓ ଓ୍ୱାର୍କିଂ କେପିଟେଲ (କାମ ଚଳାଇବା ମୂଳଧନ) ୮୪୩୦୬୯୦ ଟଙ୍କା ।

ଷ୍ଟୋର (ଭଣ୍ଡାର) ସମିତି:—ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ ୮୮ ଗୋଟି "ଷ୍ଟୋର" ସମିତି ଥିଲା । ତହିଁର ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୧୩୨୬୦ ଓ ଓ୍ୱାର୍କିଂ କେପିଟେଲ ୧୩୫୬୪୮୫ ଟଙ୍କା ଥିଲା ।

ଇଣ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିୟଲ କୋଅପରେଟିଭ୍ (ଶିଳ୍ପ ସହଯୋଗ ସମିତି):—୬୬ ଗୋଟି ସେରିକଲ୍‌ଚର ସୋସାଇଟି (ରେଶମ ଚାଷ ସୋସାଇଟି) ଥିଲା, ଏହା ଛଡ଼ା ସେଣ୍ଟ୍ରେଲାଇଜଡ୍ କାରବାର ସୋସାଇଟି ଅର୍ଥାତ୍ ଯେଉଁ ସମିତି ଚନ୍ଦନ କାଠ ଖୋଳି ନକ୍ସା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି, କାର୍ପେଣ୍ଟିଂ ସୋସାଇଟି (ଯେଉଁ ସମିତି ଗାଡ଼ି ଯୁଆଡ଼ି କରନ୍ତି), ମେଡ଼ା ଜିନିଷ ତିୟାରି କରିବା (ମୋଟ) ସମିତିମାନ ମଧ୍ୟ ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବର୍ଷରେ ଥିଲା । ଆଉ ମଧ୍ୟ ୭୩ ଗୋଟି ଲୁଗା ବୁଣିବା ସମିତି ଥିଲା । ମହାଶୟ ସର୍କାର ଅଞ୍ଚଳର ସହିତ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ଯେ ଏହି ଶିଳ୍ପ ସମିତି ସବୁ ଦେଶର ମହୋପକାର କରୁଅଛି ଓ ସେହି ସମିତିର ସଭ୍ୟମାନେ ସମିତିରୁ ବଡ଼ ଉପକାର ପାଉ ଅଛନ୍ତି ।

ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ସୋସାଇଟି:—ଏ ସମିତିର ସଂଖ୍ୟା ୩୫ ଗୋଟି । ଘର ତିୟାରି ସକାଶେ ଋଣ ଅବଶ୍ୟକ ହେଲେ ଏହି ସୋସାଇଟିରୁ ମିଳେ ।

ଅନୁନ୍ନତ ଜାତିର ସମିତି:—ଏହାର ସଂଖ୍ୟା ୨୮୦ ଗୋଟି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରକାର ବିଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟର ସମିତି:—କେବଳ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନଙ୍କର ଉପକାର ନିମନ୍ତେ କେତେକ ଗୋଟି କୋଅପରେଟିଭ ସମିତି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ଏ ସବୁ ସମିତିର କାର୍ଯ୍ୟ ବଡ଼ ସନ୍ତୋଷଜନକ ହୋଇଅଛି । ବିଦ୍ୟାଳୟ ସଂଲଗ୍ନରେ ୧୯ ଗୋଟି ଛାତ୍ର କୋଅପରେଟିଭ ସମିତି ଅଛି, ସେମାନେ ବଡ଼ ଭଲ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଅଛନ୍ତି ।

ନଗର ଓ ସମାଜ ବିଷୟକ କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ସମିତି:—ଏ ବିଷୟରେ ୮୧ ଗୋଟି ସମିତି ଅଛି । ସେମାନଙ୍କର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଓ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ଉପକାର ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଡିଂଲିଙ୍ଗ ରୁମ ଅର୍ଥାତ୍ ବିନା ଖରଚରେ ପଢ଼ିବା ଘର କରା ଯାଇଅଛି । ସେହି ଘରମାନଙ୍କରେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ପୁସ୍ତକ ଓ ପତ୍ରିକା ରଖିବାର ଆୟୋଜନ କରା ଯାଇଅଛି । କେତେକ ସମିତି ସାଧାରଣଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ କାର୍ଯ୍ୟ ସକାଶେ ଆପଣା ଆପଣା ଲାଭରୁ କିଛି ଅଂଶ ଏଥି ସକାଶେ ଦାନ କରନ୍ତି ।

କୋଅପରେଟିଭ ସୋସାଇଟି (ସମବାୟ ସମିତି) ର ପରିଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ୩୧ ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଅବୈତନିକ ସୁପରଭାଇଜର ସ୍ୱରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ଆଉ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଖରଚ ନ ନେଇ ଜଣଜଣ ଲୋକ କୋଅପରେଟିଭ ସୋସାଇଟି କେଉଁ ଠାରେ କିପରି ବହିବ ତାହା ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବାର ଭାର ନେଇ ଥିଲେ ।

ମୋଟରେ ଏହି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ ଜନକ ଅଟେ ।

*

ଚମଡ଼ାର କାରବାର ।

ଗବର୍ନମେଣ୍ଟ ଇଣ୍ଡାଇଟେଡ ଷ୍ଟେଟ୍‌ସରେ ନାନା ପ୍ରକାର ବ୍ୟବସାୟର ଅମଦାନି ରପ୍ତାନିର ହିସାବ ରଖିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଅଛି । ଫିଟ୍‌ଫିଟ୍ ଓ କଟାଚମଡ଼ା କାରବାର ବିଷୟରେ ଇଣ୍ଡାଇଟେଡ ଷ୍ଟେଟ୍‌ରୁ ଗୋଟିଏ ରିପୋର୍ଟ ବାହାର ହୋଇ ଅଛି । ସେଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ପୂର୍ବ ୨ ବର୍ଷ ଅପେକ୍ଷା ୧୯୩୧ ସାଲରେ ମେଡ଼ା ଜିନିଷର ଖରଚ ଓ କାରବାର ମୁଖ୍ୟରେ ଅନେକ କମି ଯାଇଅଛି । ୧୯୩୧ ସାଲରେ ୬୫୧,୦୦୦୦ ଗୋଟି ମେଡ଼ା ଖରଚ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୩୦ ସାଲରେ ୭୦୮୪୬୦୦; ୧୯୨୯ ରେ ପ୍ରାୟ ୮୦,୦୦୦୦୦, ୧୯୨୮ ସାଲରେ ୮୪୦୦୦୦୦ ରୁ ଅଧିକ ଚମଡ଼ା ଖରଚ ହୋଇ-ଥିଲା । ପୂର୍ବ ତିନିବର୍ଷ ତୁଳନାରେ ୧୯୩୧ ସାଲର ଚମଡ଼ା ସଂଖ୍ୟା ଅତିଅଳ୍ପ ବୋଲି କହିବାକୁ ହେବ । ଚମଡ଼ାର କାରବାର ଏପରି କମିଯିବାରୁ ଭାରତ ଓ ଚିନ୍ ପକ୍ଷରେ ହାନି ଜନକ ହୋଇଅଛି । ଏ ବ୍ୟବସାୟ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କ ଯରିଆରେ ହେଉ ଥିବାରୁ ଚମଡ଼ାର ମୂଲ୍ୟ ଯେ କମି ଯାଇଅଛି ତାହା ଅତିରଞ୍ଜିତ ଭାବରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଲୋକ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ଅବଶେଷରେ ଯେଉଁ ଲୋକଙ୍କଠାରୁ ଚମଡ଼ା ପ୍ରଥମେ ଅମଦାନି ହୁଏ ସେମାନେ ମନେ କରନ୍ତି ଯେ ଅମ୍ଭେ ପ୍ରକୃତ ପକ୍ଷରେ କିଛି ଲାଭ ପାଇବୁଁ ନାହିଁ ।

ଏହି ହେତୁରୁ ସେମାନେ ଚମଡ଼ା କାରବାରରେ ବିଶେଷ ମନଯୋଗୀ ହୋଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଚମଡ଼ା କାରବାରର ଭଲ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ଥାଏ ସେ ଦେଶରେ ଚମଡ଼ାର ମୂଲ୍ୟ ଏତେ ଦୂର କମି ଯାଏ ନାହିଁ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ପରିସ୍ତୃତ ଚମଡ଼ାର କାରବାର ଏତେ ଅଳ୍ପ

Digitized by srujanika@gmail.com

ମ ୟୂ ର ଭ ଞ୍ଜ ର ଚି

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଗେଟର
ଦେଖିବା ଦୃଶ୍ୟ ।

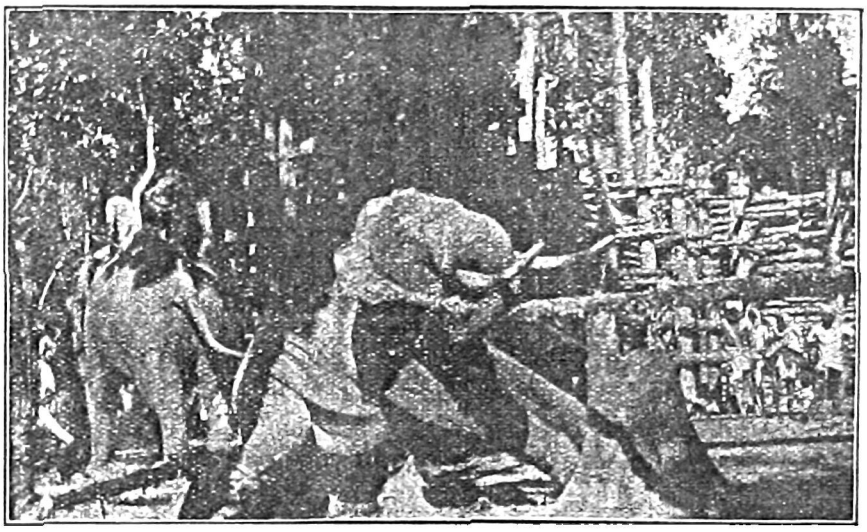

(ଉପର ଚିତ୍ର ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) ବଡ ବିଚିତ୍ର ସମୟ; ବନ୍ୟାବଳ ଠିକଏ ଅମାନିଆ ହୋଇଅଛି !
ଚୌଭରେ ବଳା ଦେଖା ଏହି ତାହାର ପ୍ରଥମ ଅନୁଭବ ।

(ତଳ ଚିତ୍ର ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) ଯେ ଏକ ସମୟରେ ବାହାର ଏହାଙ୍କର ଥିଲା
ସେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଙ୍ଗବିକ୍ରୀ ବନ୍ଦୀ; ବ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ !
ଏବେ ମଣ ଦେଖିବାର ସମୟ ଅସିଛି ।

ଚିତ୍ରାଦାଗ : ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ ପୂର୍ବ ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତାର
ବର୍ତ୍ତମାନ ଷ୍ଟେଟର ବନ୍ଦୀ, ବୟସ୍ ସ୍ୱାପେକ୍ଷ
ଅଟନ୍ତି, ଦେଖନ୍ତୁ, ଜାଠ ଘେରରୁ ମୁକୁଳିବାକୁ
ତାହାର କିପରି ପ୍ରାଣପଣ ଚେଷ୍ଟା ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚେ କା ଦୃ ଶ୍ୟ ର ଚି ତ୍ର ।

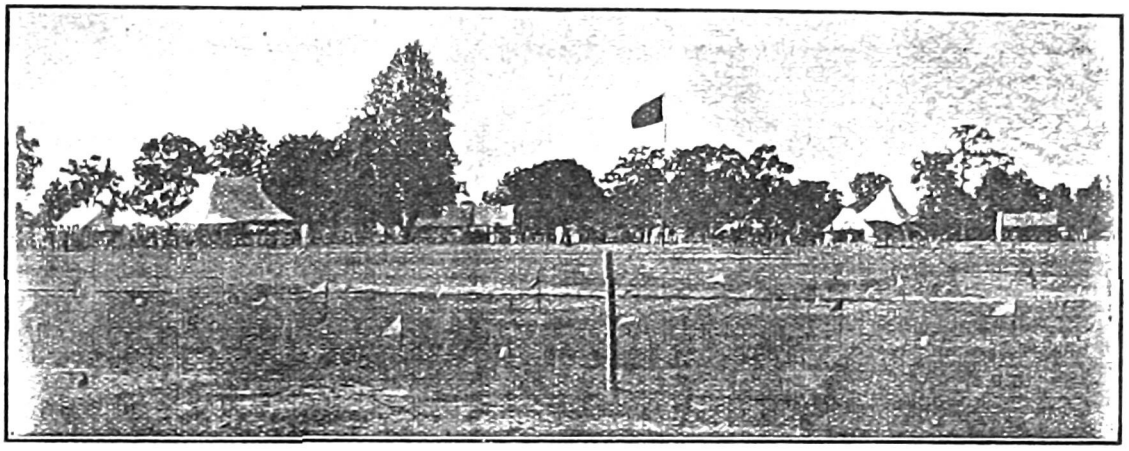

ମନ୍ଦୁରଚଟରେ କେତେକ ଖେଳର ଦୃଶ୍ୟ ।

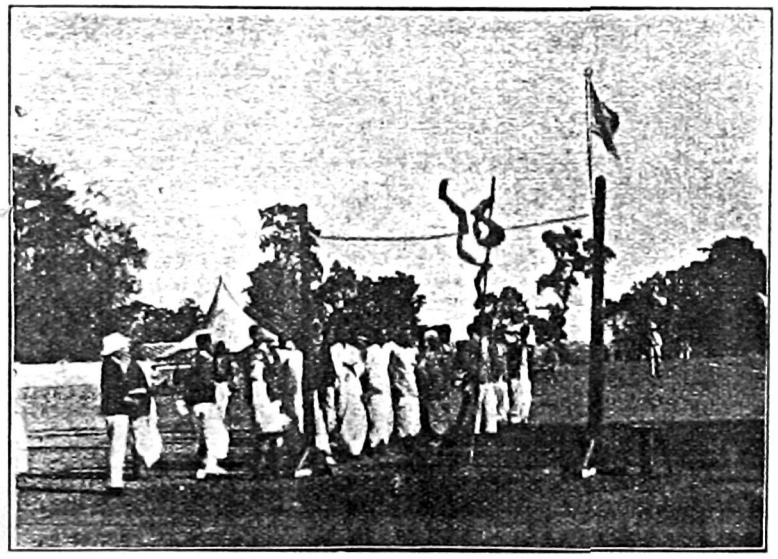

(ଉପର ଚିତ୍ର ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) : ବାରିପଦା ସ୍କୁଲ୍‌ଗ ପଡ଼ିଆର ସାଧାରଣ ଦୃଶ୍ୟ, ଏଠାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମେମୋରିୟଲ୍— ଏଥିଲେଟିକ୍ ଖେଳ ହୋଇଥିଲା ।

(ତଳ ଚିତ୍ର ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ) : ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମେମୋରିୟଲ୍ ଏଥେଲେଟିକ୍ ଷ୍ଟୋଟ । ୧୨୦ ଗଜ ଲମ୍ବା ହାଇ ହର୍ଡଲ ଦୌଡ଼ (ବାଡ଼ ଡେଇଁବା), ଜେତା—ଚ ଏସ୍. ରାଓ ୧୮ ସେକେଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଦୌଡ଼ ଶେଷ ।

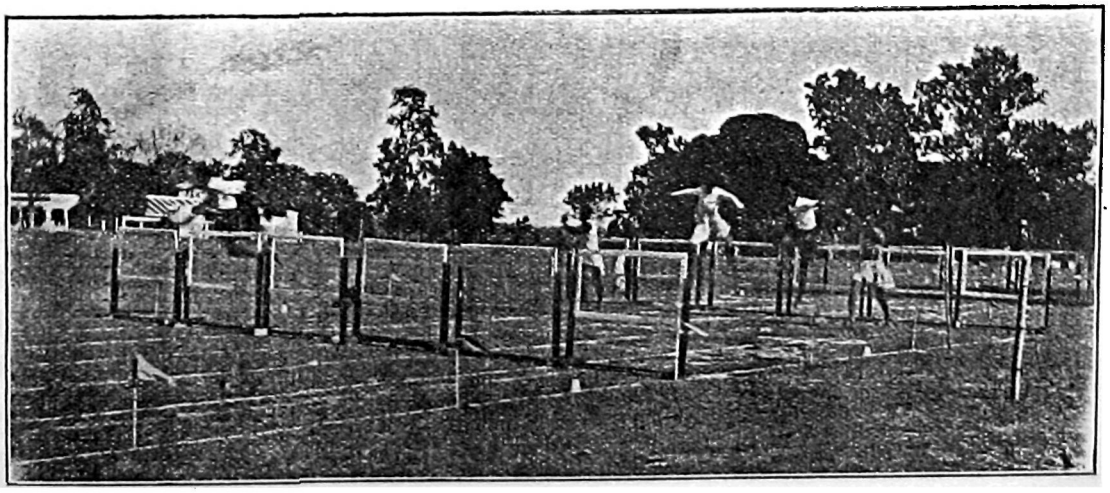

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମେମୋରିୟଲ୍ ଏଥେଲେଟିକ୍ ଷ୍ଟୋଟ । ଟୋଲିଇଲ୍ଟ ଜେତା— ଚନ୍ଦ୍ର ମାଝୀ, ବାଡ଼ ଉପରେ ଉଡ଼ି ଦେଇ ଅଠ ଫୁଟ ଅତେଇ ଲମ୍ବ ଉଚ୍ଚତା ଡେଇଁ ଗାଡ଼ ପଛକୁ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯେ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ତୁଳନାରେ ଏ ଦେଶର ଅଂଶ ୮୦୦୦ ଭାଗରୁ ଭାଗେ ହେବ ।

* * *

ଡେନ୍-ମାର୍କ-ଦେଶର କୋପେନ୍‌ହେଗେନ୍ ନାମକ ନଗର-ରେ ପୃଥିବୀର ସୁଦକ୍ଷ ଦୁଗ୍ଧ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କର କେତେକ ବର୍ଷ ହେଲା ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଗୋଟିଏ କେତୋଟି ସମ୍ମିଳନୀ ହେଉ ଅଛି । ସେହି ସମ୍ମିଳନୀର ନବମ ଅଧିବେଶନ ଗତ ଜୁଲାଇ ମାସରେ ହୋଇ ଥିଲା । ଉକ୍ତ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଭାରତ ଦେଶୀୟ ଦୁଗ୍ଧ ବ୍ୟବସାୟ ଆଲୋଚନା କରିବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ପୃଥକ ବିଭାଗ ଥିଲା । ସେହି ବିଭାଗରେ ଭାରତ ଦେଶୀୟ ଦୁଗ୍ଧ ବ୍ୟବସାୟ ଓ ଗୋ-ମହିଷାଦି ପଶୁ ବିଷୟରେ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ପାଠ ହୋଇଥିଲା । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ଭାରତର ବେଙ୍ଗାଲୋର ସହର ବାସୀ ମିଷ୍ଟର ଅର, କୋଠାଓ୍ୱାଲ୍ ଭାରତରେ କେଉଁ ଠାରେ କିପରି ଗୋ ମହିଷ ମିଳନ୍ତି ଓ ସେମାନେ କିପରି ଦୁଧ ଦିଅନ୍ତି ସେ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ପାଠ କରି ଥିଲେ । ସେହି ପ୍ରବନ୍ଧର ମର୍ମ୍ମ ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ।

ଭାରତର ଗୋ-ମହିଷ ସମ୍ପର୍କରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ସେ ନିମ୍ନଲିଖିତ କଥା କହିଲେ:—"ଭାରତରେ ଅଦ୍ୟ କାଲି ଗୋ-ମହିଷ ପଶୁର-ସଂଖ୍ୟା ବୃଦ୍ଧିର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜାତୀୟ ଗୋ-ମହିଷାଦି ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଅଛି । ଗୋ-ମହିଷାଦି ଏପରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ, ଯେପରି ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଅଧିକ ଦୁଗ୍ଧ ମିଳିପାରିବ ଓ ମଧ୍ୟ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନେ ଅଧିକ କାମ ଦେଇ ପାରିବେ" ।

ଭାରତରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋରୁମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଅବସ୍ଥା ଅତି ଭଲ ନ ହେଲେହେଁ ସେ ଦେଶର ଉପଯୋଗୀ ଅନେକ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ଥିବାର ଦେଖା ଯାଏ । ନିମ୍ନରେ ସେମାନଙ୍କର ସଂକ୍ଷେପ ବିବରଣ ଦିଆ ଯାଉ ଅଛି:—

୧.—ପଞ୍ଜାବର ପୂର୍ବ ଭାଗ ଏବଂ ଭାରତର ଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟ (ଆଗ୍ରା-ଅଯୋଧ୍ୟା ପ୍ରଦେଶ) ରେ "ହରିଆନା" ବା "ହିସାର' ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ମିଳନ୍ତି । ଗାଡି ଓ ହଳ ଟାଣିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏ ସବୁ ଗୋରୁ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ଅଟେ ମଧ୍ୟ ଏ ଜାତୀୟ ମାଈ ଗୋରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଦୁଧ ଦିଅନ୍ତି ।

୨:—ପଞ୍ଜାବର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ "ସାହିୱାଲ" କିମ୍ବା "ମଣ୍ଟଗମରୀ" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ଅଛନ୍ତି । ଏ ଜାତୀୟ ମାଈ ଗୋରୁଙ୍କ ଠାରୁ ବ୍ୟବସାୟ ଉପଯୋଗୀ ଯଥେଷ୍ଟ ଦୁଗ୍ଧ ମିଳେ । କିନ୍ତୁ ଏ ମାନଙ୍କର ଯେ ଅଣ୍ଡିରା ବାଛୁରୀ ହୁଅନ୍ତି ସେମାନେ ବଡ ଅଳସୁଆ, ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଉପକାର ମିଳେ ନାହିଁ । ଏ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ଏବେ ପ୍ରାୟ ମିଳୁ ନାହାନ୍ତି ।

୩;—ବେଲୁଚିସ୍ଥାନ ଓ ସିନ୍ଧୁଦେଶର ଉତ୍ତର ଅଂଶରେ "ଭାଗନାରି" ନାମକ ଏକ ପ୍ରକାର ଗୋରୁ ମିଳନ୍ତି । ଏମାନେ ସବଳ ଦୃଢ଼ କାୟ ଓ ଏମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ । ଏମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଧାନତଃ ଗାଡି ପ୍ରଭୃତି ବୋହିବା କାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଏ । ଏ ଜାତୀୟ ଗାଈ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଦୁଧିଆଳୀ ।

୪:—ସିନ୍ଧୁଦେଶର ଦକ୍ଷିଣ ଓ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ "ଲାଲ୍‌ସିନ୍ଧି" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ମିଳନ୍ତି ଏମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗ ଲାଲ । ଭାରତ ପ୍ରଧାନ ପୂର୍ବ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ଏ ଜାତୀୟ ଗାଈମାନେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଦୁଗ୍ଧବତୀ ବୋଲି ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଏବଂ ଏ ଜାତୀୟ ଅଣ୍ଡିରା ଗୋରୁ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟର ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ।

୫:—ସିନ୍ଧୁ ଦେଶର ପୂର୍ବ ଅଂଶରେ "ଥାର ପର୍କାର" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ମିଳନ୍ତି । ସେମାନେ ଉପର ଲିଖିତ "ଲାଲ୍‌ସିନ୍ଧି" ଜାତୀୟ ଅଟନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗ ଲାଲ ନ ହୋଇ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ (ମୁଗାରଙ୍ଗ) ଅଟେ ।

୬:—ମଧ୍ୟ ଭାରତର "ମାଲବା" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଆକାର ମଧ୍ୟଭଲ । ଏ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ କୃଷି ଓ ବୋହିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ।

୭:—ବୋମ୍ବାଇ ପ୍ରଦେଶର ଉତ୍ତର ଭାଗରେ 'କଙ୍କରେଜ" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ଅଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଆକାର ଖୁବ ବଡ, ରଙ୍ଗ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ କୃଷି ଓ ବୋହିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏମାନେ ବଡ ଚତୁର । ଏ ଜାତୀୟ ମାଈ ଗୋରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଦୁଗ୍ଧ ଦିଅନ୍ତି ।

୮:- କାଠିଆୱାଡ ଓ ବରୋଦା ରାଜ୍ୟରେ "ଗିର" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ଅଛନ୍ତି । ଏ ଜାତୀୟ ଗାଈ ବହୁ-ପରିମାଣରେ ଦୁଗ୍ଧ ଦିଅନ୍ତି ଓ ଅଣ୍ଡିରା ଗୋରୁ କୃଷି ଓ ବୋହିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ; କିନ୍ତୁ ଏ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ଆଉ ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ମିଳୁ ନାହାନ୍ତି ।

୯:— ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶର ଉତ୍ତର ଅଂଶରେ "ନେଲୋର" ବା "ଅନ୍‌ଗୋଲ" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ମିଳନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଆକାର ବଡ । ରଙ୍ଗ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ । ଏ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ କୃଷି ଓ ମାଲବୁହା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ । ଏ ଜାତୀୟ ଗାଈ ବେଶି ଦୁଗ୍ଧ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

୧୦:- ମହିଶୂର ରାଜ୍ୟର "ଅମୃତ ମହଲ" ନାମକ ଏକ ଜାତୀୟ ଗୋରୁ ମିଳନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଆକାର ମଧ୍ୟଭଲ ଓ

Digitized by srujanika@gmail.com

ରଙ୍ଗ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ । ଏମାନେ କେବଳ ମାଲ୍ ବୋହିବା ଓ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ।

୧୧:— ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପ୍ରଦେଶରେ "ଖାଙ୍ଗିଆମ୍" ନାମକ ଏକ ଜାତିର ଗୋରୁ ଅଛନ୍ତି । ମାଲ ବୋହିବା ଓ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଭାରତରେ ଅଧିକ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଗୋରୁ ଅଛି ନାହାନ୍ତି । ଏମାନେ ଆକାରରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଏମାନଙ୍କର ରଙ୍ଗ ଧୂସର ବର୍ଣ୍ଣ ।

ଏମାନେ କୃଷି ଓ ମାଲ ବୋହିବା କାର୍ଯ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ବିଖ୍ୟାତ । ଏ ଜାତିର ମାଈ ଗୋରୁ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ଦୁଗ୍ଧ ଦିଅନ୍ତି ।

୧୨:—ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଦେଶର ଦକ୍ଷିଣାଂଶର କୃଷ୍ଣା ଉପତ୍ୟକାରେ ଏକ ପ୍ରକାର ଗୋରୁ ମିଳନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଆକାର ବୋଧ ହୁଏ ଭାରତର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମସ୍ତ ଜାତିର ଗୋରୁଙ୍କ ଠାରୁ ବଡ଼ । ଏ ଜାତିର ଗୋରୁ ମାଲ ବୋହିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ଓ ଏ ଜାତିର ମାଈ ଗୋରୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଦୁଗ୍ଧ ଦିଅନ୍ତି ।

ଉପର ଲିଖିତ ଗୋ-ଜାତିର ସମ୍ବନ୍ଧ ଛଡ଼ା ଭାରତରେ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜାତିର ଅନେକ ମଇଁଷି ଅଛନ୍ତି । ସେମାନେ ବିଶେଷ ପରିମାଣରେ ଦୁଗ୍ଧ ଦିଅନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ଜାତିର ମଇଁଷିର ନାମ ନିମ୍ନରେ ଲେଖାଗଲା । ଯଥା:—

୧:— ଚକ୍ରାବର ଦକ୍ଷିଣ ଆଶ୍ରମ ଓ ଜିଲ୍ଲାରେ ମୁର୍ରା ନାମକ ମଇଁଷି ।

୨:—ଗାଠିଆଓ୍ୱାଡ଼ ପ୍ରଦେଶରେ କାଥିଆବାଡ଼ ମଇଁଷି ଏବଂ ବମ୍ବେ ପ୍ରଦେଶରେ ଗୁଜରାଟି ମଇଁଷି ।

*

ଆମ ଦେଶରେ ମହିଷମାନେ ସେମାନଙ୍କ ସୁବିଧା ଅନୁସାରେ ମାଳ ସ୍ଥାନରେ ମହିଷସ୍ତ୍ରୀ ବାନ୍ଧି ମହି ସଂଯୋଗ କରନ୍ତି । ମହିଷାଣୀ ଗୋଟି ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ମହି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଇବା ରୀତି ଏ ଦେଶରେ ପ୍ରଚଳିତ ଦେଖା ଯାଏ ନାହିଁ ।

ଇଉରୋପରେ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ଦେଶରେ ମହିଷାଣୀଙ୍କୁ ବଗିଚାରେ ପୋଷନ୍ତି । ସେହିଠାରେ ସେମାନେ ରହି ନାନା ଜାତିର ଫୁଲରୁ ମଧୁ ସଂଗ୍ରହ କରି ମହି-ବସା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରନ୍ତି ।

ଗୋ ମହିଷାଣୀମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରଧାନତଃ ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଉପକାର ମିଳେ । ମହି ଗୃହୀ ମହିଷ ଓ ମହି ପାଳ । ମାଳ ଛଡ଼ା ଆପଣା ବଗିଚାରେ ଓ ପଡ଼ୋଶୀମାନଙ୍କ ବଗିଚାରେ ଫଳ ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମହିଷାଣୀମାନେ ବିଶେଷ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଫଳ ବଗିଚାରେ ଯେତେବେଳେ ଗଛମାନଙ୍କରେ ପ୍ରଥମେ ଫୁଲ ଧରେ, ସେହି ସବୁ ଫୁଲରୁ ମହିଷାଣୀମାନେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ମଧୁ ସଂଗ୍ରହ କରନ୍ତି । ମହିଷାଣୀ ଏକ ଫୁଲରୁ ଉଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଫୁଲରେ ବସିବା ଦ୍ୱାରା ଫୁଲମାନଙ୍କର ରେଣୁ ପରସ୍ପର ମିଶିବାର ସୁବିଧା ହୁଏ ଏବଂ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଫଳ ଉତ୍ପାଦନର ସୁଯୋଗ ମିଳେ । ଏ ବିଷୟ କେତେକ ଦେଶର ଫଳ ବ୍ୟବସାୟୀମାନେ ଭଲକରି ବୁଝି ଅଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଫଳ ବଗିଚାରେ ଫୁଲ ଧରିବା ସମୟରେ ସେମାନେ ମହିଷାଣୀମାନଙ୍କୁ ପଇସା ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ବଗିଚାରେ ଯେପରି କେତେକ ମହିଷାଣୀ ରହି ବସା ବାନ୍ଧିବେ ତହିଁର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରନ୍ତି । ଲାଉ ଓ କଙ୍କାରୁ ଗୃହରେ ମଧ୍ୟ ମହିଷାଣୀଙ୍କର ସାହାଯ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଦେଖା ଯାଉଅଛି ଯେ ଯେଉଁ ବୋଇତାଲୁ, ଲାଉ ଓ କଙ୍କାରୁ ପ୍ରଭୃତି ବଗିଚାରେ ପୂର୍ବେ ଅନେକ ଫୁଲ ଥେଉ ଅଳ୍ପେହିଁ ଗଛ ସବୁରେ ଫଳିଥାନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ବଗିଚାରେ ମହିଷାଣୀ ରଖିବା ପରେ ସେହିଠାରେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଫଳ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଅଛି ।

ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ଦେଶରେ ଜଣାଯାଉଅଛି ଯେ ଯେଉଁ ପରିବା ଜାତିର ଫଳ ଅର୍ଥାତ୍ ଲାଉ, ବୋଇତାଲୁ, ଝିଙ୍ଗୁ, କାକୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ବଗିଚାରେ ଓ ମଧ୍ୟ ଆମ୍ବ, ଲିଚୁ, ଗେଣ୍ଡ, କମଳା ପ୍ରଭୃତି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଜାତିର ଫଳ ଗୋଟାରେ ମହିଷାଣୀ ଦ୍ୱାରା ବହୁପରିମାଣରେ ଉପକାର ହୁଏ । ଫଳ ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମହିଷାଣୀମାନେ ବିଶେଷ ଉପକାରୀ ।

ପୃଥିବୀରେ ଶିମୁଳି ତୁଳାର ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଭାରତରେ ଶିମୁଳି-ତୁଳା-ଉତ୍ପତ୍ତିର ପରିମାଣ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏ. ଏଲ୍. ମଣ୍ଡିକ ବି. ଏ. (କାନ୍ଟବ), ଏଫ୍. ଆର୍. ଏକନ୍, ଏସ୍ (ଲଣ୍ଡନ) ।

ଶିମୁଳି ତୁଳା କାହାକୁ କହନ୍ତି ତାହା ବିଶେଷ ଭାବରେ ବୁଝାଇବାର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ; ତାହା ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଜଣା । ଶିମୁଳି ତୁଳାର ରୁଆ ବେଶୀ ବଡ଼ ହୁଏ ନାହିଁ । ତାହା ଉଶ୍ମାସ ଓ ନରମ । ଏହି ହେତୁରୁ କଥା ରୁଆରୁ ଯେପରି ସହଜରେ ସୂତା କାଟି ହୁଏ ଶିମୁଳି ତୁଳା ରୁଆରୁ ସେପରି ସହଜରେ ସୂତା କାଟି ହୁଏ ନାହିଁ ।

ଗତ ମହା ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ଭୂମ-ରହିତ ବାରୁଦ ଉତ୍ପାଦନ ନିମିତ୍ତ କଥା ତୁଳା ଆବଶ୍ୟକ ହେବାରୁ ଗଦି, ତକିଆ ପ୍ରଭୃତି

Digitized by srujanika@gmail.com

ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଶିମୁଳ ତୁଳାର ପ୍ରୟୋଜନ ମେଳେ । ନିମ୍ନଲିଖିତ ଜିନିଷ ସବୁ ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ ଅଜି କାଲି ପ୍ରାୟତଃ ଶିମୁଳ ତୁଳା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଉଅଛି । ନାନା ରକମ ତେଲେନା, ମାଲୁକା କମ୍ବଳ, ଅସ୍ତ୍ରଚିକିତ୍ସାର ଡ୍ରେସିଂ (ଅର୍ଥାତ୍ ବନ୍ଧା ହେବାର ଜିନିଷ), ଉଡ଼ା ଜାହାଜ ଲୋକଙ୍କର ଯାତ୍ରାର ଅନ୍ତର ଓ ଜଳରେ ମୃତ ନ ଯିବା ସକାଶେ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବା ଯାତ୍ରା ପ୍ରଭୃତି । କିନ୍ତୁ ଅଧିକାଂଶ ଶିମୁଳ ତୁଳା ଗଦି ଓ ତକିଆ ତିଆରି କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଅଛି; କାରଣ ଶିମୁଳ ତୁଳା ବଡ଼ ହାଲୁକା । ଏହା ବୀ ଯାଏ ନାହିଁ ଜମା ମୁଡ଼ା ବାନ୍ଧେ ନାହିଁ ଓ ଏହାକୁ ଓଦା ଜଳ ଦ୍ୱାରା ଧୋଇ ସହଜରେ ରୋଗ ବିଜାଣୁ-ଶୂନ୍ୟ କରା ଯାଇ ପାରେ ।

ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟ ସର୍ବାପେକ୍ଷା ବେଶି ପରିମାଣରେ ଶିମୁଳତୁଳା ତିଆରି କରେ । ଏଥିରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ କେବଳ ଯାଭା ଦ୍ୱୀପରୁ ଆମେରିକାକୁ ଯାଏ ଓ ଅବଶିଷ୍ଟ ଆଶିଆ ଫିଲିପାଇନ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜର, ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକାର ଇକୁଏଡର ଦେଶରୁ ଓ ଭାରତ ମହାସାଗରରେ ଥିବା ଡ଼ଚ ଅଧିକୃତ ଦ୍ୱୀପମାନଙ୍କରୁ ଏବଂ ଭାରତବର୍ଷରୁ ଆମେରିକାକୁ ଯାଏ । ୧୯୨୮-୨୯, ୧୯୨୯, ୧୯୩୦ ମସିହାରେ ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟକୁ କେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ଶିମୁଳତୁଳା ରପ୍ତାନି ହୋଇଥିଲା ତାହା ନିମ୍ନଲିଖିତ ଖତିଆନରୁ ଜଣା ଯିବ ।

ଟନ୍ ହିସାବରେ :—

(୧ ଟନ୍ ପ୍ରାୟ ବାଲେଶ୍ୱରୀ ୨୨ ମଣ) ।

ଯେଉଁ ଦେଶରୁ—	୧୯୨୮	୧୯୨୯	୧୯୩୦
ଯାଭା	୧୭୪୨୨	୧୫୮୪୭	୧୮୮୮୨
ଫିଲିପାଇନ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜ —	୨୨୧	୧୨୧	୧୦୦
ଇକୁଏଡର —	୧୮୭	୨୬୮	୧୫୦
ଭାରତ ମହାସାଗରର ଡ଼ଚ– ଅଧିକୃତ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦ୍ୱୀପରୁ—	୧୯୭	୧୦୦	୮୦
ଭାରତବର୍ଷରୁ —	୧୧୯	୭୦	୬୦

ଯାଭାର ଶିମୁଳତୁଳା ସବୁଠାରୁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେଉଅଛି । କେଉଁ ବିଶେଷ ଗୁଣରୁ ଜାଭାର ଶିମୁଳତୁଳା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ବୋଲି ପରିଚିତ, ତାହାର ଠିକିଏ ସୂଚନା ଏଠାରେ ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଭାରତର ଶିମୁଳତୁଳା ବ୍ୟବସାୟୀ-ଙ୍କର କିଛି ଉପକାର ହୋଇ ପାରିବ । ଯାଭାରେ ଗ୍ରନ୍ଥାଧାରରେ ଓ ଧାନ-ବିଲ ପାଖରେ ଶିମୁଳ ଗଛ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେଠାରେ ଶିମୁଳ ଗଛର ଅନେକ ବଗିଚା ମଧ୍ୟ ଅଛି । ତହିଁରୁ ଅତି ଯତ୍ନରେ ତୁଳା ଅମଳ କରାଯାଏ ଏବଂ ଶିମୁଳ କଣ ବା କଣ୍ଟା କଣ୍ଟା ଅବସ୍ଥାରେ ତୋଳା ଯିବାର ନିୟମ ନୁହେଁ । କେହି ଯଦି କଣ୍ଟା ଅବସ୍ଥାରେ ତୋଳେ ତାହାକୁ କଠିନ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯିବାର ବିଧି ଅଛି । ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସର ଅଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଶିମୁଳ କଣ ପାକିଲା ହୁଏ ଓ ତାହାର ରଙ୍ଗରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ କଣ ପାଚିଛି ଏବଂ ତୋଳା ଯିବାର ସମୟ ହୋଇଅଛି । କଣ୍ଟାସବୁ ତୋଳା-ଯାଇ ବଡ଼ ବଡ଼ ବୋରା ମଧ୍ୟରେ ଭରି କରାଯାଏ । ସେହି ବୋରାସବୁ ଭିତରେ ନିଆଯାଇ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ରଖାଯାଏ ଓ ତୁଳା ବାହାର କରାଯାଏ ।

ପ୍ରଥମେ କଣ୍ଟାର ରଙ୍ଗ ଦେଖି ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରଭୃତି ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କରାଯାଏ । ତାହାପରେ ସେ କଣ୍ଟାକୁ ଭାଙ୍ଗି ତହିଁରୁ ତୁଳା ବାହାର କରନ୍ତି । ବର୍ଣ୍ଣ ଶିମୁଳ ତୁଳା ଚିନ୍ ଦେଶର ଲୋକେ ଖରିଦ କରନ୍ତି । ଚିନାମାନେ ତାହା କିଣିବାରେ ଗାଣ୍ଠି ବାନ୍ଧି ସର୍ବେଶ୍ୱ କିମ୍ବା ସମ୍ବର ନାମକ ସ୍ଥାନକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି । ସେ ସ୍ଥାନରେ ସେ ତୁଳା ପରିଷ୍କୃତ ହୋଇ ଗାଣ୍ଠି ବନ୍ଧା ହୋଇ ରପ୍ତାନି ହୁଏ । ଶୁଖାଇବା ସମୟରେ ମଞ୍ଜି ଓ ତୁଳା ଶୁଖା ଯାଏ । କଣ୍ଟାର ଖୋସା ସବୁ ଏବଂ ମଞ୍ଜିରେ ଯେଉଁ ସବୁ କାଠି ଥାଏ ତାହାକୁ ଖତ ସକାଶେ ରଖାଯାଏ ।

ଯାଭାରେ ଗୋଟିଏ ଶିମୁଳ ଗଛରୁ ଛଅ ହଜାର ଠାରୁ ଆଠ ହଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହାରା ହାରି ଭାବରେ କଣ୍ଟା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । କୌଣସି କୌଣସି ଠାରେ ୧୪୦୦୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଣ୍ଟା ଉତ୍ପନ୍ନ ହେବାର ଦେଖାଯାଏ । ସେସବୁ କଣ୍ଟାରୁ ୧୩୦୦ ପାଉଣ୍ଡ ପରିଷ୍କୃତ ତୁଳା ମିଳେ । ବଗିଚାମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଗଛ ଥାଏ ତହିଁରେ ଏତେ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ କଣ୍ଟା ଧରେ ନାହିଁ । ତଥାପି ଏହି ସବୁ କଣ୍ଟାର ତୁଳା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ଅଟେ । ଯାଭାର କୃଷି, ବାଣିଜ୍ୟ ଓ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗର ଗଣନା ଅନୁସାରେ ୮୯ ଗୋଟି ଶିମୁଳ ବଗିଚାର କ୍ଷେତ୍ର ଥିବାର ଜଣା ଯାଏ । ତହିଁର ପରିମାଣ ୧୪୧୦୭ ହେକ୍ଟର ଅଟେ (୧ ହେକ୍ଟର = ୨.୪୭ ଏକର) । ଏହା ମଧ୍ୟରୁ ୫୮୦୭ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ଶିମୁଳ ତୁଳା ଉତ୍ପନ୍ନ ହେଉ ଅଛି । ବଗିଚାରେ ଥିବା ଗଛମାନଙ୍କରୁ ୩୧୧୩୦୦୦ ପାଉଣ୍ଡ ପରିଷ୍କୃତ ତୁଳା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ଥିବାର ଜଣା ଯାଏ ।

ଯାଭା ବାସିମାନେ ତୁଳାର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କିପରି ସ୍ଥିର କରିବେ ତାହା ସେମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରଥମେ କଷ୍ଟକର ହୋଇ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୋଟିଏ ଶ୍ରେଣୀ-ବିଭାଗ ସ୍ଥିର ହୋଇ ଅଛି । ତୁଳା କାରବାରୀମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସେହି ନିୟମ ଓ ଶ୍ରେଣୀ

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିଭାଗ ଅନୁସାରେ କାମ କରୁ ଅଛନ୍ତି । ସେହି ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟରେ [illegible] ।

ସମସ୍ତ ମାନବ ଜାତିର ପ୍ରଧାନତଃ ତିନିଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ ଅନୁସାରେ ତୁଳା ହୋଇ ହୁଏ ।

(କ) ଶ୍ରେଣୀ ଏହି ଶ୍ରେଣୀ ତୁଳାରେ ଶତକଡ଼ା ୯୦ ଶ୍ରେଣୀ ମଜ୍ଜି କିମ୍ବା ଖଦଡ଼ା ଅଂଶ ଥାଏ ନାହିଁ ।

(ଖ) ଶ୍ରେଣୀ—ଏ ଶ୍ରେଣୀ ତୁଳାରେ ଶତକଡ଼ା ୫ରୁ ୧୦ ମଜ୍ଜି କିମ୍ବା ଖଦଡ଼ା ଅଂଶ ଥାଏ ନାହିଁ ।

(ଗ) ଶ୍ରେଣୀ ଏହା ସାଧାରଣ ପ୍ରକାରର ତୁଳା, ଏହାରେ ଶତକଡ଼ା ୫ରୁ ୧୦ ମଜ୍ଜି କିମ୍ବା ଖଦଡ଼ା ଅଂଶ ଥାଏ ନାହିଁ ।

ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଦେଶର ତୁଳା ।

ଏ ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ତୁଳା କଟାଳ ଶିମୁଳି ଗଛରୁ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । ଗତ କେତେକ ବର୍ଷ ହେଲା ଯାଭା ଓ ଫିଲିପାଇନ୍ ଦ୍ୱୀପପୁଞ୍ଜର ଅଧିବାସୀ ଦେଶରେ ଗଛ ଲଗାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ଆମେରିକାର ଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟ ବାସୀ ଏ ଦେଶର ଉତ୍ପନ୍ନ ଅଧିକାଂଶ ତୁଳା ଖରିଦ କରନ୍ତି । ଏ ତୁଳାରେ ପ୍ରଧାନତଃ କପଡ଼ା ଓ ଖେଳନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ।

ଫିଲିପାଇନ ଦ୍ୱୀପର ନାନାସ୍ଥାନରେ ଥିବା ଶିମୁଳୀ ଗଛରୁ ତୁଳା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ସତକ ଧାରରେ ଲଗା ହୋଇଥିବା ଶିମୁଳ ଗଛରୁ ବେଶି ପରିମାଣରେ ତୁଳା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ । ସେଠାରେ ଶିମୁଳ ଗଛର ଚାଷ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା ନାହିଁ କହିଲେ ଚଳେ । ସେଠାରେ ଯେଉଁସବୁ ଶିମୁଳ ତୁଳା ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ ସେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାୟ ଆମେରିକା ଯୁକ୍ତରାଜ୍ୟକୁ ରପ୍ତାନି କରାଯାଏ ।

ଭାରତର ଶିମୁଳତୁଳା ।

ଭାରତର ଅଧିକାଂଶ ଶିମୁଳତୁଳା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀର ଅଟେ, କିନ୍ତୁ ଯାଭା ଦେଶୀୟ ତୁଳ ପରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ନୁହେ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୁଏ । ଭାରତର ପଶ୍ଚିମ ଓ ଦକ୍ଷିଣ ଅଂଶରେ ଶିମୁଳତୁଳା ବହୁ ପରିମାଣରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଅତ୍ୟଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନି କରାଯାଏ । ଭାରତର ପଶ୍ଚିମ ଓ ଦକ୍ଷିଣପ୍ରଦେଶରେ ଅନେକ ଓଦାଲଆ ସ୍ଥାନ ଅଛି, କିନ୍ତୁ ଶିମୁଳଗଛ ଚାଷ କରିବା ପାଇଁ ସେଠାରେ କୌଣସି ଯତ୍ନ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଯାଭା ଶିମୁଳତୁଳା ଠାରୁ ଭାରତୀୟ ଶିମୁଳତୁଳା ଯେ ନିକୃଷ୍ଟ ବୋଲି କଥିତ ହୁଏ ତହିଁରୁ ଏପରି ବୁଝିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ଯେ ଭାରତ ତୁଳା ଠାରୁ ଯାଭା ତୁଳା ପ୍ରକୃତ ଭାବରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଭାରତରେ ଶିମୁଳତୁଳାରୁ ମଜ୍ଜି, ପତର, କାଠି ପ୍ରଭୃତି ଖଦଡ଼ ଅଂଶ ଭଲକରି କାଢ଼ି ପରିଷ୍କୃତ

ଯାଭା ଦେଶୀୟ ଶିମୁଳି ଗଛର ଡଗା ।

କରାଯିବାର ଯତ୍ନ ନାହିଁ । ଅଧିକ ମଧ୍ୟ ଧୋବଲ ଶିମୁଳତୁଳା ସଙ୍ଗରେ ଲାଲିଆ ଶିମୁଳତୁଳା ମିଶିଯାଏ; ତାହାକୁ ପୃଥକ କରାଯାଏ ନାହିଁ । ଏହି ସବୁ କାରଣରୁ ବିଦେଶୀମାନଙ୍କର ଭାରତୀୟ ତୁଳା ଖରିଦ କରିବାକୁ ତେତେ ଆଗ୍ରହ ହୁଏ ନାହିଁ ।

ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ତାଲିକାରୁ ଭାରତରୁ କେତେ ଶିମୁଳତୁଳା କେଉଁ ସ୍ଥାନକୁ ରପ୍ତାନି ହୋଇଥିଲା ତାହା ଜଣାଯିବ ।

	୧୯୨୭-୨୮	୧୯୨୮-୨୯	୧୯୩୦-୩୧
	ହନ୍ଦର	ହନ୍ଦର	ହନ୍ଦର
ବ୍ରିଟିଶ ସାମ୍ରାଜ୍ୟକୁ -	୧୬୭୫୦	୧୫୯୦୫	୫୬୩୦
ବିଦେଶକୁ ମୋଟ—	୩୬୩୨୯	୨୨୫୪୩	୧୭୫୯୫
ବଙ୍ଗର ଭାଗ—	୨୮୫୩୯	୨୪୦୫୮	୧୨୭୯୭
ବମ୍ବେ— ,,	୧୫୭୫୫	୭୨୨୮	୭୨୨୫
ସିନ୍ଧୁ— ,,	୧୦୦୯୧	୭୦୩୫	୩୧୭୩
ମାନ୍ଦ୍ରାଜ—,,	୫୪୭	୫୪୨	
ବ୍ରହ୍ମଦେଶ—,,	୬୮	୫୮୫	୩୦
ସର୍ବ ମୋଟ ପରିମାଣ—	୫୪୯୯୯	୩୮୪୨୮	୨୨୨୨୫
ମୂଲ୍ୟ ଟଙ୍କା	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯେଉଁ ସବୁ ଭାରତୀୟ ରାଜ୍ୟରେ ଯଥା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପରି ରାଜ୍ୟରେ ଅନେକ ଶିମୁଳଗଛ ଅଛି ସେଗୁଡ଼ିକର ବାସୀ ଯଦି ଦେଶ ବାସୀଙ୍କ ଠାରୁ ଏ ବିଷୟରେ କିଛି ଶିକ୍ଷା କରିବା ଉଚିତ । ଷ୍ଟେଟ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଶିମୁଳଗଛର ଚାଷ କରି ଏବଂ ପରିଷ୍କାର କରିବାର କଳ ଆଣି ତାହା ପରିଷ୍କାର କରି ବାହୁଡ଼ି ବାହୁଡ଼ି ତାହାର ଶ୍ରେଣୀ ବିଭାଗ କଲେ ଅନେକ ଉପକାର ହେବ । ଷ୍ଟେଟ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଏଥି ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହେଲେ ଷ୍ଟେଟର ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ହୋଇ ପାରିବ, ଅନେକ ଲୋକ କାମ ପାଇ ପାରିବେ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଚାଷ ଦ୍ୱାରା ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ଆଶା କରା ଯାଏ ।

ଭିଟାମିନ୍ ବା ଖାଦ୍ୟ-ପ୍ରାଣ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କ୍ଷୀରୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଲ, ଏଲ୍, ଏମ୍, ଏଫ୍; ବାରିପଦା ଡାକ୍ତରଖାନା ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟୋନ୍ନତି ସକାଶେ ମନୁଷ୍ୟ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥ ଆହାର କରେ ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଭିଟାମିନ ରହିବା ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଭିଟାମିନ୍ ଖାଦ୍ୟର ପ୍ରାଣ — ଏହାର କ୍ଷମତା ଅସୀମ ।

ଭିଟାମିନର ସଠିକ ରାସାୟନିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଏହା କିପରି ଅଦୃଶ୍ୟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଖାଦ୍ୟକୁ ଶରୀରର ପୁଷ୍ଟି ସାଧନରେ ଲାଗାଇ ଅଛି, ତାହା ବୁଝିବା ମଧ୍ୟ ସହଜ ହୋଇ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ପରୀକ୍ଷା ଓ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ଦ୍ୱାରା ଭିଟାମିନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଜଣା ଯାଇଥିବା ଦୁଇ ଚାରି କଥା ଏଠାରେ ସଂକ୍ଷେପରେ ଲେଖା ଯାଉଅଛି ।

ଭିଟାମିନର ପ୍ରଭାବରେ ଶରୀରରେ ଅଖଣ୍ଡ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ରହେ । ମାତ୍ର ଏହାର ଅଭାବରେ ବିପୁଳ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଶିଶୁ-ମାନେ ନାନା ପ୍ରକାର ରୋଗ ଭୋଗ କରନ୍ତି । କେତେ ଶିଶୁର ଉଦରାମୟ ହୋଇ ପ୍ରାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଯାଏ ; କାହାର ବା ମୁଣ୍ଡ ବଢ଼ିଯାଏ, ହାତ ବାଙ୍କି ଯାଏ, ତଳପା ପାଦର ସମାନ ହୋଇଯାଏ, ଦେହ ତୁଳନାରେ ପେଟ ବଡ ହୁଏ । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଅନେକ ଶିଶୁ କାଳଗ୍ରାସରେ ପତିତ ହେଉଅଛନ୍ତି । ଅନେକ ଶିଶୁର ଦାନ୍ତ ଉଠିବାର ବିଳମ୍ବ ହୁଏ । ଦାନ୍ତ ଉଠିଲେ ମଧ୍ୟ ଦାନ୍ତ ମୂଳରେ ପକ୍ଷ ଓ ରକ୍ତ କମି ରହେ । ଫଳେ ମୁଖ ବଡ ଗନ୍ଧାଏ । ମୁହଁର ଦୂଷିତ ପଦାର୍ଥ ପେଟକୁ ଯାଇ ନାନା ରୋଗ ଜନ୍ମାଏ । ଅନେକ କୁମାରୀର ଯୌବନୋଦ୍ଗମ ହୁଏ ନାହିଁ । କେତେ କୁମାରୀ ହାଡ ପାକଳ ନ ହେଉଣୁ ପ୍ରସବ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହ୍ୟ କରି ନ ପାରି ପ୍ରାଣ ତ୍ୟାଗ କରନ୍ତି । ମାତାର ଶରୀରରୁ ଭିଟାମିନ୍ ନ ପାଇ ଅନେକ ଶିଶୁ ଜନ୍ମ ହେବା ପରକ୍ଷଣରେ ପ୍ରାଣ ହରାନ୍ତି ବା ନାନା ରୋଗରେ ଅକାଳ ହୁଅନ୍ତି, କେହି କେହି ଅକାଳ ବାର୍ଦ୍ଧକ୍ୟରେ ଦିନ ଯାପନ କରନ୍ତି । ରକ୍ତ-ହୀନତା ଯୋଗୁଁ ଅନେକେ ଅସ୍ଥି ଶିଥିଳରେ କାଳ କାଟନ୍ତି ।

ଭିଟାମିନ୍‌ର ପ୍ରକାର ଭେଦ ବିଚାରି ବର୍ତ୍ତମାନ ପାଞ୍ଚ ପ୍ରକାରରେ ପରିଚିତ ଅଛି । ସେ ଗୁଡ଼ିକର ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ବିବରଣ ତଳେ ଲେଖା ଯାଉଅଛି ।

(କ) ଏ—ଭିଟାମିନ ।

ଏହା ରୋଗ ପ୍ରତିରୋଧରୁ ରକ୍ଷା କରି ଶରୀରକୁ ପୁଷ୍ଟି କରାଏ । ଏହାର ଅଭାବରେ ଅତି ପ୍ରକାରେ ଦେଖା ହୁଏ । ଅନ୍ଧାର ଜଣା ରୋଗ ହୁଏ ଓ ଅନ୍ଧତ୍ୱ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଅଖିର ରୋଗ ହୁଏ, ଶରୀର କ୍ରମଶଃ କ୍ଷୀଣ ହୁଏ, ଦେହରୁ ରକ୍ତ କମି ଯାଏ, ଦେହର ହାଡ ଓ ଦାନ୍ତ ପୁଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ ଓ ଫୁସଫୁସରେ ନାନା ଅସାଧ୍ୟ ରୋଗ ଜନ୍ମେ । ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ତାପରେ ଏହାର ଗୁଣ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଦୁଧ, ସର, ଲହିଣୀ, ଛେନା, ଅଣ୍ଡା, କଡଲିଭର ଅୟେଲ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଏହି ଜାତୀୟ ଭିଟାମିନ ପ୍ରଚୁର ପରି-ମାଣରେ ଅଛି ।

(ଖ) ବି—ଭିଟାମିନ୍ ।

ଏହା ଶରୀର ବର୍ଦ୍ଧକ ଓ ସ୍ନାୟୁ-ପୁଷ୍ଟିକାରକ, ଏହାର ଅଭାବରେ ନାନା ରୋଗ ଜନ୍ମେ । ଅଗ୍ନିମାନ୍ୟ ଦୁର୍ବଳତା ଇତ୍ୟାଦି ଲକ୍ଷଣ ଯୁକ୍ତ "ପେଲାଗ୍ରା" (Pellagra) ରୋଗ ହୁଏ । ପଶୁମାନଙ୍କୁ ପଲିନିଉରିଟିସ [Poly neuritis) ଓ ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ବେରି ବେରି (Beri Beri) ରୋଗ ହୁଏ । କଳି ଚାଉଳ, କଳି ପେଷା ମଇଦାରେ ଭିଟାମିନ୍ ଏକାବେଳେକେ ନ ଥାଏ ।

ଏହି ଜାତୀୟ ଭିଟାମିନ୍ ଉତ୍ତାପରେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ କ୍ଷାର (Alkaline) ଦ୍ରବ୍ୟ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ । କୋବି,

Digitized by srujanika@gmail.com

ଶାଗ, ବଲାଇ ବାଇଗଣ, ଚନାବାଦାମ, ଇତ୍ୟାଦିରେ ଏପ୍ରକାର ଭିଟାମିନ୍ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଥାଏ ।

(ଗ) ସି—ଭିଟାମିନ୍ ।

ଏହି ଜାତୀୟ ଭିଟାମିନରେ ଶରୀରର କ୍ଷତିବୃଦ୍ଧି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ । ଏହାର ଅଭାବରେ ରକ୍ତହୀନତା, ଦୁର୍ବଳତା, ପାଣ୍ଡୁଫୁଲା, ଦାନ୍ତମୂଳରୁ ରକ୍ତସ୍ରାବ ଇତ୍ୟାଦି ଲକ୍ଷଣ ଯୁକ୍ତ ରୋଗ (Scurvy) ଜନ୍ମେ । ଏହି ଜାତୀୟ ଭିଟାମିନ୍ ଉତ୍ତାପ ପାଇଲେ ଓ ଶୁଖିଗଲେ ବା ଅଳ୍ପକାଳର ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଲେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ; କିନ୍ତୁ ଖାଦ୍ୟ ଜିନିଷରେ ନଷ୍ଟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଆଜିକାଲି ଖାଦ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟାଦି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଉପାୟରେ ରଖା ଯାଉଥିବାରୁ ଏହାର ଚୂଣ ନଷ୍ଟ ହେଉ ନାହିଁ । ଲେମ୍ବୁ, ସମୁଦ୍ରପଣସ, ପିଆଜ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଏହି ଜାତୀୟ ଭିଟାମିନ୍ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ମିଳେ ।

(ଘ) ଡି—ଭିଟାମିନ୍ ।

ଏହା ଦ୍ୱାରା ଶରୀରର ସମାଧିରେ କେଲ୍‌ସିୟମର ହରଣ ପୂରଣ ହୁଏ, ଏବଂ ଏହା ଶରୀରକୁ ହୃଷ୍ଟ ପୁଷ୍ଟ କରିଥାଏ । ଏହାର ଅଭାବରେ ଶିଶୁମାନଙ୍କର ହାଡ କଦାକାର ହୁଏ, ଗଣେଶ ମୂର୍ତ୍ତିପରି ବଡ ମୁଣ୍ଡ ହୁଏ, ଗଣେଶ ପେଟ ପରି ପେଟ ବଢେ, ହାତ ଗୋଡ ପଦ୍ମ ନାଡିପରି ସରୁ ଓ କଦାକାର ହୁଏ । ପଞ୍ଜରା ହାଡ ବଙ୍କା ହୁଏ ଓ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ତରର ମଧ୍ୟ ଜ୍ୱର, ହାଡ, କାଶ ଇତ୍ୟାଦି ହୋଇ ଶରୀର ଶୁଖି ଯାଇ "ରିକେଟ" ରୋଗ ଜାତ ହୁଏ । ବୟସ୍କ ଲୋକମାନେ ସ୍ନାୟୁବିକ ରୋଗରେ ଅହିନ୍ତ ହୁଅନ୍ତି । ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ପୂର୍ବ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟର ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ରଶ୍ମିରେ ଏହା ଥିବାର ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଅଛି । କଉଳିଭର ତେଲରେ ଏହା ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ଅଛି । ଏ ରୋଗରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବା ପାଇଁ ଛୁଆମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱଳ୍ପକାଳ ଖରାରେ ଶୁଆଇ ଦେବା ଓ କଉଳିଭର ଅଏଲ ଖାଇବାକୁ ଦେବା ଉଚିତ । "ଡାଆଗିଅଖରା" କୁ ଭୟ ନ କରି ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଏହି ସମୟରେ ପଡିଆରେ ଖେଳାଇଲେ ସେଥିରେ ସେମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ଉପକାର ହେବ ।

(ଙ) ଇ—ଭିଟାମିନ୍ ।

ଏହି ଜାତୀୟ ଭିଟାମିନ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ବନ୍ଧ୍ୟା ଦୋଷ ନିବାରଣ ହେବାର ଜଣା ଯାଇ ଅଛି ।

ସ୍ଥୂଳରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କରେ ଭିଟାମିନ ଜଣା ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ରହିଅଛି । କଞ୍ଚା ଛେଳି ଦୁଧ, ସର, ଲହୁଣି, ଛେନା, ମାଂସ, କଲିଜା, ବଗା, ମୂତ୍ରକୋଷ, ହୃତ୍‌ପିଣ୍ଡ, କଉଳିଭର ଅଏଲ, ଅଣ୍ଡା, ଶିମ, ମଟର, ବରଗୁଡ, ଗାଜର, ଶାଲଗମ, କୋବି, ମୂଳା, ବଲଟବାଇଗଣ, ଗୋଲଆଳୁ, କନ୍ଦମୂଳ, ପିଆଜ, ସମୁଦ୍ର ପଣସ, କମଳା ଲେମ୍ବୁ, ନାରଙ୍ଗ, ଚନାବାଦାମ ଇତ୍ୟାଦିରେ ଭିଟାମିନ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣରେ ଥାଏ । ଏହା ଛଡା ଲହୁଣି କଞ୍ଚା ଦୁଧ, ଶୁଖିଲା ଦୁଧ, ଦୋଳ ଦହି, ଚେକ୍‌ପେଷା ଅଟା, ବାଜରା, ଗୁଡ଼ଲର ଚୂନା, ହଂସ, ପାରା, କୁକୁଡା, ମାଛର ଡିମ (ସରାଲ), ଇଲିଶି, ବାଲିଆ, ଅତିକଣ୍ଟିଆ ପ୍ରଭୃତି ମାଛ, ଶାମୁକ, ଚିଙ୍ଗୁଡି, କଙ୍କଡା, ବାଇଗଣ, ଭେଣ୍ଡି, ଫୁଲ ଫଳ, କଦଳି, ଫୁଟି, ତରଭୁଜ, କାକୁଡି, ତନ୍ତିଲି, ଖଜୁର, ମକା, ଝାଙ୍କଡା, ବିଟ, ନଡିଆ, ଅଙ୍ଗୁର କୋଳି, ବାଦାମ, ଚିନି, ମହୁ, ଗୁଡ, ମିଛି, ମରିଣ ମାଂସ, କଉ ମାଗୁର ମାଛ, ସଜ ପତ୍ର ପରିବା, ଦଣ୍ଡା ଫଳ ମୂଳ, ସୁଜନା, ଧନିଆ ପତ୍ର ବୁଟ, ଓ ମୁଗର ଡାଲି, ଚୁଡା, ଧାନ, ପେଜା, ଅଗରୁଟି, ଚାଉଳ, ସକର କନ୍ଦ, ଖାଉଟି, ସାରୁ ଇତ୍ୟାଦି, ସକଳ ପ୍ରକାର ସବୁଜ ପତ୍ରପରିବାରେ ମଧ୍ୟ ଭିଟାମିନ ରହିଅଛି ।

ଉପର ଲିଖିତ ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟରୁ ଯାହାକୁ ଯାହା ମିଳିପାରେ ତାହା ଜଳଖିଆ ସମୟରେ ଓ ରାତି ଖାଇବା ସମୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ଖାଇ ପାରିଲେ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ବଡ ଉପକାର ହେବ । ଏକ ପ୍ରକାର ଜିନିଷ ସର୍ବଦା ନ ଖାଇ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରି ଖାଇବା ବାଞ୍ଛନୀୟ ।

ଆଜିକାଲି ହାଟ ବଜାରରେ ନାନା ପ୍ରକାର କୃତ୍ରିମ ଖାଦ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ବିକ୍ରିକରା ହେଉଅଛି । ସେ ଗୁଡିକର ଅଧିକାଂଶରେ ଭିଟାମିନ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ସରଳ ମତି ଲୋକେ ସେହି ସବୁ ଖାଦ୍ୟ ଶିଶୁମାନଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଉଅଛନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ହାନି ଘଟିବା ସଙ୍ଗେ ଶିଶୁ ମୃତ୍ୟୁର ସଂଖ୍ୟା ଦେଶରେ କ୍ରମଶଃ ବଢି ଯାଉଅଛି । କିନ୍ତୁ ଏ ରାଜ୍ୟର ଭୂମିଜ-ସାନ୍ତାଳ ପ୍ରଭୃତି ଅଧମ ଜାତିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶିଶୁ-ମୃତ୍ୟୁ ଓ ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ପ୍ରସବ କଷ୍ଟ ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ ଥିବାର ଦେଖା ଯାଉଅଛି । ସେମାନେ ବେଶ ହୃଷ୍ଟ ପୁଷ୍ଟ । କାରଣ ସେମାନେ କଞ୍ଚାଫଳ-ମୂଳ ଓ ଶାଗ, ଲାଲ ଗୁଡ଼ଲର ଘୁଣ୍ଟ, ଓ ତାହାର ଖେଜ, ନାନା ପ୍ରକାର ପଶୁ ପକ୍ଷୀର ମାଂସ ଖାଇବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ । ପ୍ରାକୃତିକ ଆହାର ପାଉ ଥିବାରୁ ସେମାନେ ଏତେ ହୃଷ୍ଟ ପୁଷ୍ଟ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସମ୍ବାଦ ।

ନିଯୁକ୍ତି, ବଦଳି ପ୍ରଭୃତି ।

ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜାଙ୍କର ଆଦେଶ
ତା ୨୭-୪-୩୨ ।

ସଦର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ମିଷ୍ଟର ଭଗୀରଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ଟ୍ରେଜରୀ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ଯତୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଧରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ୫-୫-୩୨ ତାରିଖଠାରୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା । ସେ ଟ୍ରେଜରୀ ଅଫିସରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ମିଷ୍ଟର ଯତୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଧର ଅନ୍ୟ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ କର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ସେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟର ଚାର୍ଜ ୫-୫-୩୨ ତାରିଖ ପୂର୍ବାହ୍ନରୁ ବୁଝି ନେବେ ।

ମିଷ୍ଟର ଯତୀନ୍ଦ୍ର ମୋହନ ଧରଙ୍କୁ ସଦର ସ. ଡ. ଅଫିସରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା । ସେ ୫-୫-୩୨ ତାରିଖରେ ଅପଣା କାର୍ଯ୍ୟର ଚାର୍ଜ ମିଷ୍ଟର ଭଗୀରଥ ମହାପାତ୍ରଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦେଇ ୬-୫-୩୨ ତାରିଖରେ ସ ସ. ଡ ଅଫିସରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।

ସଦର ସବ୍ ଡ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ବିଦ୍ୟାଧର ମହାପାତ୍ର ବି ଏଲଙ୍କୁ ୧୪-୫-୩୨ ତାରିଖ ଠାରୁ ପାଟ୍ଟଣିଆ ସ. ଡ. ଅଫିସରଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା । ସେ ଉକ୍ତ ତାରିଖ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ମିଷ୍ଟର ହରିରାମ ମହାନ୍ତି ବି. ଏଲଙ୍କ ଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।

ସେଟେଲମେଣ୍ଟ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଘୋଷ ବି ଏ ମା ୨ ସର ଛୁଟି ନେଇ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ପାଟ୍ଟଣିଆ ସ ଡ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ହରିରାମ ମହାନ୍ତି ବି. ଏଲଙ୍କୁ ଅଫିସିଏଟିଂ ସେଟେଲମେଣ୍ଟ ଅଫିସର ସ୍ୱରୂପ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା । ସେ ସଦର ସ ଡ. ଅଫିସର ମିଷ୍ଟାର ବିଦ୍ୟାଧର ମହାପାତ୍ର ବି. ଏଲଙ୍କୁ ତା ୧୪-୫-୩୨ ରଖରେ ଚାର୍ଜ ବୁଝାଇ ଦେଇ ୧୫-୫-୩୨ ତାରିଖରେ ସେଟେଲମେଣ୍ଟ ଅଫିସ ଚାର୍ଜ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।

ସଦର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ମିଷ୍ଟର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କୁମାର ଦାସ ଏମ୍. ଏ ବି. ଏଲ.ଙ୍କୁ ୧୪-୫-୩୨ ତାରିଖ ଠାରୁ ଏଡିଶ୍ଟେଣ୍ଟ ସେଟେଲ-ମେଣ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କ ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା ।

ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜାଙ୍କର ଆଦେଶ
ତା ୧୭-୫-୩୨ ।

ମିଷ୍ଟର ଗୋପୀନାଥ ଧଳ ବି ଏଲଙ୍କୁ ମାସିକ ୪୧୫୦ଙ୍କା ବେତନରେ ଷ୍ଟେଟର ରେଭିନିଉ ଯୁଡିସିଏଲ ସର୍ଭିସର ଉଚ୍ଚ ବିଭାଗରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା । ଷ୍ଟେଟର ପ୍ରଚଳିତ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କୁ ଏକ ବର୍ଷ ପାଇଁ ପରୀକ୍ଷା ସୂତ୍ରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ।

ମିଷ୍ଟର ବି. ଏନ୍. ରଥଙ୍କୁ ମାସିକ ୪ ୧୫୦୦ ବେତନରେ ଷ୍ଟେଟର ରେଭିନିଉ ଯୁଡିସିଏଲ ସର୍ଭିସର ଉଚ୍ଚ ବିଭାଗରେ ୧-୫-୩୨ ତାରିଖ ଠାରୁ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା । ଷ୍ଟେଟର ପ୍ରଚଳିତ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ତାଙ୍କୁ ଏକବର୍ଷ ପାଇଁ ପରୀକ୍ଷା ସୂତ୍ରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜାଙ୍କର ଆଦେଶ ।
ତା ୨୫-୫-୩୨

ମିଷ୍ଟର ଗୋଲାନାଥ ପଣ୍ଡା ବି. ଏଲ ଙ୍କୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଗାଡ଼ିର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଫିସର କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ କ୍ଷମତା ଦିଆଗଲା । ଦେଓ୍ୱାନୀ ମୋକଦ୍ଦମା ବିଚାର ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ କ୍ଷମତା ଅଛି ସେହି କ୍ଷମତା ଅନୁସାରେ ସେ ଦେଓ୍ୱାନୀ ମୋକଦ୍ଦମା ବିଚାର କରୁଥିବେ ।

ମିଷ୍ଟର ଗୋଲାନାଥ ପଣ୍ଡା ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାର ମିଷ୍ଟର ଗୋପୀନାଥ ଧଳ ବି. ଏଲ. ଙ୍କୁ ୨୫-୫-୩୨ ତାରିଖରେ ବୁଝାଇ ଦେବେ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଛଅ ଦିନର ଛୁଟି ଦିଆଗଲା । ସେ ୧-୬-୩୨ ତାରିଖରେ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ଠାରେ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବେ ଓ ମିଷ୍ଟର ରାଧାନାଥ ମହାନ୍ତି ବି. ଏଲ. ଙ୍କ ଠାରୁ ଚାର୍ଜ ବୁଝିନେବେ ।

ମିଷ୍ଟର ରାଧାନାଥ ମହାନ୍ତି ବି. ଏଲ. ଙ୍କୁ ପାଟ୍ଟଣିଆର ଦ୍ୱିତୀୟ ଅଫିସରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା, ତାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ କ୍ଷମତା ଅଛି ତଦନୁସାରେ ସେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବେ । ତା ୧-୬-୩୨ ରଖରେ ସେ ଚାର୍ଜ ବୁଝାଇ ଦେଇ ତା ୭-୬-୩୨ ରଖରେ କରଞ୍ଜିଆ ଠାରେ ଅପଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବେ ଓ ମିଷ୍ଟର ମନମୋହନ ମହାପାତ୍ର ବି ଏଲ. ଙ୍କ ଠାରୁ ଚାର୍ଜ ବୁଝି ନେବେ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବାଲାଗି ତାଙ୍କୁ ଛଅ ଦିନର ଛୁଟି ଦିଆଗଲା ।

ମିଷ୍ଟର ମନମୋହନ ମହାପାତ୍ର ବି. ଏଲ. ଙ୍କୁ ସଦର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ପଦରେ ନିଯୁକ୍ତ କରାଗଲା ଏବଂ ତାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ

Digitized by srujanika@gmail.com

ଯେଉଁ କ୍ଷମତା ଅଛି ସେ ତଦନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ସେ ତା ୨-୨-୩୨ ରଖରେ ଗୃହ ବୁଝାଇ ଦେଇ ୧୪-୨-୩୨ ତାରିଖରେ ସଦର ଠାରେ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେବେ । ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା ସକାଶେ ତାଙ୍କୁ ଛଅ ଦିନର ଛୁଟି ଦିଆ ଗଲା ।

ଶ୍ରୀଯୁତ ମହାବିଳକର ଆଦେଶ ।
ତା ୧୫-୨-୩୨ ।

ଛୁଟିରେ ଥିବା ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ମିଷ୍ଟର ଏମ୍. ଲାଇକୁଦ୍ଦିନ ବି ଏ ଛୁଟିରୁ ଫେରି ଆସି କରଞ୍ଜିଆ ଯିବେ ଓ ସେଠାରେ ପାଞ୍ଚଯିତ ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ବିଦ୍ୟାଧର ମହାପାତ୍ର ବି. ଏଲ୍‌ଙ୍କ ଠାରୁ ଗୃହ ନେଇ ପାଞ୍ଚଯିତ ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅଫିସରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ଭାର ତା ୧୫।୨।୩୨ ରଖରୁ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।

ପାଞ୍ଚଯିତ ସ. ଡି. ଅଫିସର ମିଷ୍ଟାର ବିଦ୍ୟାଧର ମହାପାତ୍ର ବି. ଏଲ୍ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ମିଷ୍ଟର ଏମ୍ ଲାଇକୁଦ୍ଦିନ ବି ଏଙ୍କୁ ଗୃହ ବୁଝାଇ ଦେଇ ରାଇରଙ୍ଗପୁରକୁ ଯିବେ ଓ ସେଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ରାଧା ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଏମ୍. ଏ ବି. ଏଲ୍.ଙ୍କ ଠାରୁ ଉକ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସବ୍‌ଡିଭିଜନର ଗୃହ ତା ୧୫।୨।୩୨ ରଖରେ ବୁଝି ନେବେ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ରାଧା ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ ଏମ୍. ଏ. ବି ଏଲ୍. ପାଞ୍ଚଯିତ ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅଫିସର ମିଷ୍ଟର ବିଦ୍ୟାଧର ମହାପାତ୍ର ବି ଏଲ୍‌ଙ୍କୁ ବ୍ରାହ୍ମଣଘାଟି ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଗୃହ ବୁଝାଇ ଦେଇ ସଦରକୁ ଆସିବେ ଓ ସଦରର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀର ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଓ ସବ୍‌ଜଜ ଅଫିସ ଗୃହ ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ କୋଅପରେଟିଭ ଆଇନ ପାସ ହେଲା ମାତ୍ରେ ସେ କୋଅପରେଟିଭ୍ ସୋସାଇଟିର ରେଜିଷ୍ଟରର କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିବେ ।

ଶ୍ରୀଯୁତ ମହାବିଳକର ଆଦେଶ ।
ତା ୨୫-୨-୩୨ ।

ମିଷ୍ଟର ବି. ଏନ୍. ରଥ କୋଅପରେଟିଭ ବିଭାଗରେ କୋଅପରେଟିଭ ଅଫିସର ସ୍ୱରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ଏହି ଆଦେଶ ଏହି ପୂର୍ବ ୧।୫।୩୨ ଠାରୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ।

ସବ୍‌ଲକ୍ ଓ୍ୟାର୍କସ ଡିପାର୍ଟମେଣ୍ଟ (ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ଇଲକା) ।

ପାଞ୍ଚଯିତ ସବ ଡିଭିଜନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଠାକୁରମୁଣ୍ଡା ଠାରେ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ରହିବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଘର ତିଆରି ହୋଇଅଛି । ସେଠାରେ ଡାକ୍ତରଙ୍କର ରହିବାର ଘର ମଧ୍ୟ ତିଆରି ହେଉଅଛି ।

ବାରିପଦା ଡାକ୍ତର ଖାନା-ଘରର ଅନେକ ଉନ୍ନତି କରା ଯାଇଅଛି ଯଥା :—ଚର୍ମ୍ମ ରୋଗ ଚିକିତ୍ସାଘର, ପ୍ରସବ କରିବାର ଘର, ନୂଆ ଡ୍ରେନ, ଏ ସମସ୍ତ ତିଆରି କରାଯାଇଅଛି । ଡାକ୍ତର ଖାନା ହତା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଏସିଷ୍ଟେଣ୍ଟ ସର୍ଜନଙ୍କର ରହିବା ଘରକୁ ରୋଗୀ ଓ୍ୟାର୍ଡ (ରୋଗୀଙ୍କ ରହିବା ଘର) କରାଯାଇଅଛି । ଏଥିରେ ୩୦ ଜଣ ରୋଗୀ ରହି ପାରିବେ ଏବଂ ହତା ବାହାରେ ଏସିଷ୍ଟେଣ୍ଟ ସର୍ଜନଙ୍କର ରହିବା ଘର ତିଆରି ହୋଇଅଛି । ଏଥିରେ ଅର୍ଥାତ୍ ରଞ୍ଜନ ରଶ୍ମି ପରୀକ୍ଷା ଗୃହ ଓ ତହୁ ସଂଲଗ୍ନରେ ଗୋଟିଏ ଡିସପେନ୍‌ସରୀ ନିର୍ମ୍ମିତ ହେଉଅଛି ।

ପାଞ୍ଚଯିତ ସବ୍ ଡିଭିଜନର ଜମିପୁର ଠାରେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଡାକ୍ତରଖାନା ନିର୍ମ୍ମିତ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ପୁରୁଣା ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ସବ୍ ଏସିଷ୍ଟେଣ୍ଟ ସର୍ଜନଙ୍କର ରହିବାର ଉପଯୋଗୀ ଗୃହ କରା ଯାଇ ଅଛି ।

ସଦର ସବ୍‌ଡିଭିଜନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶିର୍ଶା ଠାରେ ଓ ପାଞ୍ଚଯିତ ସବ୍‌ଡିଭିଜନସ୍ଥିତ କରଞ୍ଜିଆ ଠାରେ ନୂତନ ଏମ. ଇ. ସ୍କୁଲ ଘରର ତିଆରି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଅଛି । ବାରିପଦା, ରାଇରଙ୍ଗପୁର ଓ କରଞ୍ଜିଆ ଠାରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କ ରହିବା ସକାଶେ ନୂଆ ଛାତ୍ରାବାସର ତିଆରି କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଚାଲି ଅଛି ।

ଏହି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଗୋ ୨୫ ନୂଆ ଗାଡିର କ୍ରିଜ୍ (ଲୁଣା କତ ଦ୍ୱାରା ତିଆରି ହୋଇ ଥିବା ଘୋଡ) କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ ହୋଇ ଅଛି । ଏହା ଛଡା ଅଧିକା ଅଡ ତିନ ଗୋଟି ପୋଲ ତିଆରି ହେଉ ଅଛି । ଏହି ତିନ ଗୋଟି ମଧ୍ୟରୁ ଭଣ୍ଡନ ନଦୀର ପୋଲ ତିଆରି କାର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ଚାଲି ଅଛି । ଭଣ୍ଡନ ନଦୀ ପୋଲର ଲମ୍ବା ୨୮୫ ଫୁଟ ଏବଂ ଚଉଡା ୧୨ ଫୁଟ । ଏହା ଉପରେ ଲୁହା ପଟୋତନ କରା ହୋଇ ଅଛି ।

ବାରିପଦା ରେଲ ଷ୍ଟେସନ ନିକଟରେ ଗୋଟିଏ ନୂଆ ଡାକ ବଙ୍ଗଳା ଖୋଲା ଯାଇ ଅଛି । ଏଥିରେ ସବୁ ପ୍ରକାର ପ୍ରୟୋଜନୀୟ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସାଜ ସଜ୍ଜା ଅଛି । ଅଉ ମଧ୍ୟ ବିଜୁଳି ବତି ଓ ପଙ୍ଖା ଲାଗି ଅଛି ।

ବାରିପଦାସ୍ଥିତ ଷ୍ଟେଟର ପାଓ୍ୱାର-ହାଉସରେ ୧୪୩୭୬ ଇଉନିଟ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିସିଟି ଚଳିତ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ପନ୍ନ କରା ଯାଇ ବିକ୍ରୟ ହୋଇ ଅଛି । ଗତ ବର୍ଷ ୧୨୩୩୫ ଇଉନିଟ ଇଲେକ୍ଟ୍ରିସିଟି ବିକ୍ରୀ ହୋଇ ଥିଲା । ଏହା ଦ୍ୱାରା ବର୍ତ୍ତମାନ ଲାଭ ହେଉ ଅଛି ।

କୋଅପରେଟିଭ ସୋସାଇଟି, (ସହଯୋଗ ସମିତି)

ଷ୍ଟେଟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ "କୋଅପରେଟିଭ୍" ଉପାଧିରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ଅଛି ଓ କୋଅପରେଟିଭ୍ ସୋସାଇଟିର ୧୯୧୨ ମସିହାର ୨ଯୁଆଇନ ଷ୍ଟେଟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଚଳିତ କରା ଯାଇଅଛି । ସ୍ଥାନୀୟ ଅବସ୍ଥାକୁ ଯେପରି ଉପଯୋଗୀ ହେବ ସେପରି କେତେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସେ ଆଇନରେ କରା ହୋଇ ଅଛି । ୧୯୩୨ ମସିହା ଜୁନ୍ ମାସ ପହିଲା ତାରିଖରେ ଉକ୍ତ ଆଇନ ଚାଲୁ ହୋଇ ଥିଲେହେଁ ତଦନୁସାରେ ୧ । ୫ । ୩୨ ତାରିଖଠାରୁ ସେହି ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଅଛି । ସେହି ସମୟଠାରୁ ଦୁଇ ଗୋଟି ଋଣ ସମିତି ଖୋଲା ଯାଇ ଅଛି—ଦେଉଳି ପ୍ରଗନ୍ନାର ଖଡିଆ-ସ୍ଥଳ, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ଟ୍ଟ ଓ ଡୋଲାଡ୍ରିଇନ୍ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ସମିତି ଏବଂ ଉପଡିଭିଜନ ପ୍ରଗନ୍ନାର କଳାବର୍ଦ୍ଧିଆ, ଗ୍ରାଣ୍ଡଗାଁ ଓ ସାନଦଣ୍ଡୀ ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ସକାଶେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ସମିତି, ଏହି ପରି ଦୁଇ ଗୋଟି ସମିତି ଖୋଲା ଯାଇ ଅଛି । ଏହି ସମିତିମାନଙ୍କର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରୀ ହୋଇ ଅଛି ।

ଏହି ଷ୍ଟେଟର ସମିତିମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମବାସୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏବଂ ସବୁ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ପରସ୍ପର ସହଯୋଗ ହୋଇ ପାରିବ ସେହି ପରି ଭାବରେ ସମିତିମାନ ଗଠିତ ହୋଇ ରହିଛି । ଏହାହିଁ ଷ୍ଟେଟ ସମିତିର ବିଶେଷତ୍ୱ । ଏହି ପ୍ରକାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସନ୍ତୋଷଜନକ ରୂପେ ଚାଲି ଅଛି ।

ଏହି ସମିତି ମାନ ଟଙ୍କା ଋଣ ଦେବା ଛଡ଼ା ଗ୍ରାମଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଓ ସହଯୋଗ ନିୟମରେ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବିଷୟରେ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ଚଳିତ ବର୍ଷରେ ଗ୍ରାମର ସଡ଼କ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଷୟର କାମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଅଛି ଏବଂ ଅନେକ ଜମୀରେ ଚାଷ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଅଛି । ସମିତିକୁ ଦେଉଁ ଟଙ୍କା ଋଣ ଦିଆଯାଇଅଛି ତାହାର ଯେପରି ସଦ୍ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ତହିଁ ପ୍ରତି ସେ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ସର୍ବଦା ଦୃଷ୍ଟି ଅଛି ଏବଂ ବଡ଼ ଆନନ୍ଦର କଥା ଯେ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କର ଏହିପରି ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନ ଫଳରେ ଋଣର ପରିଶୋଧ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଚିତ ଭାବରେ ଖରଚ ହୋଇ ନାହିଁ ।

ସାମାଜିକ ବିଷୟ ଓ କ୍ରୀଡ଼ା କୌତୁକ ।

ଗତ ମେ ମାସ ତା ୧୫,୧୬ ଓ ୧୭ ତାରିଖରେ ବାରିପଦା ଇୟୁଥ୍ସେନ୍ସ୍କ୍ଲବ (ଯୁବକ ସମିତି) କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ନାଟକ ଦେଖାଇ ଥିଲେ । ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ରାତିରେ "ଗୌଡ଼ ବିଜେତା" ଓ "କଳା ପାହାଡ଼" ନାଟକର ଅଭିନୟ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ତୃତୀୟ ରାତିରେ "ଛଦ୍ମମନ୍ତ୍ରୀ", "ଲାଖଟାକା", ଓ "ବୈକୁଣ୍ଠର ଉଇଲ" ପ୍ରହସନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି କ୍ଲବ ଘର ମଧ୍ୟରେ ନିୟମିତ ଭାବେ ଖେଳ ହୁଏ ।

ବାରିପଦା ହାଇ ସ୍କୁଲର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ ଅର୍ଥାତ୍ ବାଳକବାଳିକାମାନେ ବାହାରେ କେମ୍ପିଂ(ତମ୍ବୁ ପକାଇବାକାର୍ଯ୍ୟ) କେତେକ ଥର ଦେଖାଇ ଥିଲେ । ଗତ ଶିବରାତ୍ରି ସମୟରେ ଶିମୁଳେଶ୍ୱର ଠାରେ ସେମାନେ ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବିଶେଷ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥିଲେ । ସହର ମଧ୍ୟରେ ଜଆଁଳିଲାଇବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ବିଚକ୍ଷଣତା ଦେଖାଇ ଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର ଏ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ ।

ପୁଲିଶ ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ମିଷ୍ଟର ବି. ଜି. ଦାସ ଏମ୍. ଏ. ମହାଶୟଙ୍କ ବିଦାୟ ସମ୍ପର୍କରେ ଗତ ଜୁନ ମାସ ୯ ତାରିଖରେ ବାରିପଦା ଇଉନିଅନ୍ କ୍ଲବର ସଭ୍ୟମାନେ ଉକ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ସକାଶେ ଚା ଓ ଜଳ ଯୋଗର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଥିଲେ ।

ସେହି ଘଟଣା ଉପଲକ୍ଷରେ ଗତ ଜୁନ ମାସ ତା ୧୧ ତାରିଖରେ ପୁଲିଶ କ୍ଲବରେ ମଧ୍ୟ ଚା ଓ ଜଳଖିଆର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପୁଲିଶ ବିଭାଗର ଅଫିସର ଓ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଷ୍ଟେଟର ପ୍ରଧାନ ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେ ଦିନ ଅନଶନ କରିଥିଲେ । ପ୍ରାୟ ୩୦୦ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ସମୟରେ ଷ୍ଟେଟ ବେଣ୍ଡ ବାଜା ବାଜିଥିଲା । ତହିଁରେ ସମସ୍ତେ ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ ଥିଲେ ।

ଷ୍ଟେଟର ବେଣ୍ଡ ମାଷ୍ଟର ଶ୍ରୀ. ଫ୍ରେଡେରିକ୍, ଅଇ. ଅର. ଏ. ଏମ୍. ଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ପ୍ରତି ଶନିବାର ଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ୬।୩୦ ରୁ ୭।୩୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିୟମିତ ରୂପେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନରେ ବେଣ୍ଡ ବାଜା ବାଜେ ।

ମୁଦ୍ରଣାଳୟ ।

ନୂତନ ନିର୍ମାଣିତ କମିଶନର ବାବୁ ଯତ୍ରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ, କମିଶନର କାର୍ଯ୍ୟରୁ ଗତ ଏପ୍ରେଲ୍ ମାସରେ ଇସ୍ତାଫା ଦେବାରୁ ମଇମାସ ତା ୨୮ ଖରେ ସେହି ଖାଲି ପଦ ସରକାରେ ନିର୍ମାଣ ହୋଇଥିଲା । କରଦାତାମାନେ ଷ୍ଟେଟ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂର ବାବୁ ଦିବ୍ୟସିଂହ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କୁ ସେହି ପଦରେ ନିର୍ବାଚନ କଲେ ।

ବଜାର ଦର ।

ବାରିପଦା ହାଟ ।

(କ) ଶସ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ।

ତାରିଖ ।	ଜିନିଷର ନାମ ।			ଦର ।
୧୯-୫-୩୨	ସୀତାଶାଳୀ ଚାଉଳ	ଟ ୧ ଙ୍କାକୁ		ସେ ୧୭ ର
	ନଡିଆଶସ	,,		ସେ ୧୮ ର
	ହେମତାରଙ୍ଗୀ	,,		
	ଛାଲି	,,		
	କାଶିଫୁଲ	,,		
	ବଉଷାଳ	,,	,,	ସେ ୧୮ ର
	ମିରଜା	,,	,,	ସେ ୧୯ ର
	ମିଶାମିଶି	,,	,,	ସେ ୨୦ ର
	ମୋଟା ଲାଲ	,,	,,	ସେ ୨୧ ର
	ଘିଖୁଡବାସ ଚାଉଳ(ଅରୁଆ)		,,	ସେ ୧୦ ର
	ମିଶ୍ରମିଶି ଧାନ	,,	ମ ୧ ହଣକୁ	ଟ ୦।୯/୪
୧୭-୭-୩୨	ସୀତାଶାଳୀ	,,	ଟ ୧ ଙ୍କାକୁ	ସେ ୧୫ ର
	କାଶିଫୁଲ	,,		,, ସେ ୧୭ ର
	ହେମତାରଙ୍ଗୀ	,,		
	ବରୁଣାଳ	,,		
	ନଳକଲମା	,,		
	ଅସନା	,,		
	ବିଭୀଷାଳ ଚାଉଳ		ଟ ୧ ଙ୍କାକୁ	ସେ ୧୭ ର
	ପଥର ରଙ୍ଗୀ	,,	,,	ସେ ୧୮ ର
	ମିଶାମିଶି	,,	,,	ସେ ୧୯ ର
	ମୋଟା ଲାଲ	,,	,,	ସେ ୨୦ ର
	ସୀତାଶାଳୀ ଅରୁଆ		,,	ସେ ୧୧ ର
	ବିହନ ଧାନ	ମ ୧ ହଣକୁ		ଟ ୧ ୫
	ମିଶାମିଶି ଧାନ	,,		ଟ ୧।୦ ରୁ ଟ ୦।୯/
୨୧-୭-୩୨	ସୀତାଶାଳୀ ଚାଉଳ		ଟ ୧ ଙ୍କାକୁ	ସେ ୧୫ ର
	କାଶିଫୁଲ	,,		ଟ ୧ ଙ୍କାକୁ ସେ ୧୫ ର
	ହେମତାରଙ୍ଗୀ	,,		
	ଅସନା	,,		
	ବଉଷାଳ	,,	,,	ସେ ୧୭ ର
	ଜଳଭୁବ	,,	,,	ସେ ୧୭ ର
	ମୋଟା ଲାଲ	,,	,,	ସେ ୧୮ ର
	ଘିଖୁଡବାସ ଅରୁଆ		,,	ସେ ୧୦ ର

Digitized by srujanika@gmail.com

(ଗ) ପନିପରିବା ଫଳ ଇତ୍ୟାଦି ।

୧୯-୫-୩	ଗୋଲଆଳୁ	ସେର ୧ ରୁକୁ	୫୦/୨ ରୁ ୫୦/୩
	ପିଆଜ	,,	୫୦/୩
	ରସୁଣ	,,	୫୦।
	କଞ୍ଚା ଲଙ୍କାମରିଚ	,,	୫୦/୩
	ଶୁଖିଲା ,,	,,	୫୦।୯
	ବାଇଗଣ	,,	୫୦/୯
	ତେନ୍ତୁଳି ମଞ୍ଜିଶୂନ୍ୟ	,,	୫୦/୩
୨୭-୬-୩	ଗୋଲଆଳୁ	ସେର ୧ ରୁକୁ	୫୦/୩ ରୁ ୫୦/୩
	ପିଆଜ	,,	୫୦/୩
	ରସୁଣ	,,	୫୦/।
	କଞ୍ଚା ଲଙ୍କାମରିଚ	,,	୫୦/୩
	ଶୁଖିଲା ଲଙ୍କା ମରିଚ	,,	୫୦।୯
	ବାଇଗଣ	,,	୫୦/୯
	ତେନ୍ତୁଳି ମଞ୍ଜିଶୂନ୍ୟ	,,	୫୦/୩
୨୧-୭-୩	ଗୋଲଆଳୁ	ସେର ୧ ରୁକୁ	୫୦/୩ ରୁ ୫୦/୩
	ପିଆଜ	,,	୫୦/୩
	ରସୁଣ	,,	୫୦/। ରୁ ୫୦/୩
	କଞ୍ଚା ଲଙ୍କାମରିଚ	,,	୫୦/୩
	ଶୁଖିଲା	,,	୫୦/।
	ତେନ୍ତୁଳି ମଞ୍ଜିଶୂନ୍ୟ	,,	୫୦/୩
	ବାଇଗଣ	,,	୫୦/

(ଘ) ନାନାପ୍ରକାର ବାଜେ ଜିନିଷ ।

୧୯-୫-୩	ଚୁଡ଼ା	ସେର ୧ ରୁକୁ	୫୦/୨ ରୁ ୫୦/୩
	ମୁଗ	,,	୫୦/୯
	ବିରି	,,	୫୦/୨
	ମଟର	,,	୫୦/
	କୋଲଥ	,,	୫୦/
	ବୋଡ଼	,,	୫୦/୩
	ସୋରିଷ	,,	୫୦/୩
	ଜଡ଼ା	,,	୫୦/୯
	ଦେଶୀ ହଳଦି	,,	୫୦।୩
	କଚଡ଼ା	,,	୫୦/୯
	କଚଡ଼ା ତେଲ	,,	୫୦। ରୁ ୫୦/
	ବୋବେଇ ଘାସ	,,	୫୦/୯
	,, ଦଉଡ଼ି	,,	୫୦।
	ଝୋଡ଼	,,	୫୦/୨
	ଝୋଡ଼ ଦଉଡ଼ି	ସେର ୧ ରୁକୁ	୫୦/
	ଛିଣ୍ଡି	,,	୫୦/୩
୧୯-୫-୩	ଛିଣ୍ଡିଦଉଡ଼ି	ସେର ୧ ରୁକୁ	୫୦/
	ଦେଶିଦୋକ୍ତା	,,	୫୦।/
	ଲୁଣ (ଦେଶୀଯୁ)	,,	୫୦/୩
୧୭-୭-୩	ଚୁଡ଼ା	,,	୫୦/୨ ରୁ ୫୦/
	ମୁଗ	,,	୫୦/୨
	ବିରି	,,	୫୦/୯୩
	କୋଲଥ	,,	୫୦/
	ସୋରିଷ	,,	୫୦/୩
	ବିଟ	,,	୫୦/
	ଦେଶୀହଳଦି	,,	୫୦।୩
	ଜଡ଼ା	,,	୫୦/୯
	କଚଡ଼ା	,,	୫୦/୨
	,, ତେଲ	,,	୫୦। ରୁ ୫୦/
	ବୋବେଇ ଘାସ	,,	୫୦/୯
	,, ଦଉଡ଼ି	,,	୫୦।
	ଝୋଡ଼	,,	୫୦/ ରୁ ୫୦/୨
	,, ଦଉଡ଼ି	,,	୫୦।୨
	ମଟର	,,	୫୦/
	ଦେଶିଦୋକ୍ତା	,,	୫୦। ରୁ ୫୦/
	ଲୁଣ (ଦେଶୀଯୁ)	,,	୫୦/୩
୨୧-୭-୩	ଚୁଡ଼ା	,,	୫୦/୨
	ମୁଗ	,,	୫୦/୯
	ବିରି	,,	୫୦/୨
	କୋଲଥ	,,	୫୦/
	ଦେଶିହଳଦି କଞ୍ଚା	,,	୫୦/
	ଦେଶିଶୁଖିଲାହଳଦୀ	ସେର ୧ ରୁକୁ	୫୦।
	ସୋରିଷ	,,	୫୦/୩
	ବୋଡ଼	,,	୫୦/୩
	ଜଡ଼ା	,,	୫୦/୩
	କଚଡ଼ାତେଲ	,,	୫୦। ରୁ ୫୦/
	ବୋବେଇ ଘାସ	,,	୫୦/୯
	,, ଦଉଡ଼ି	,,	୫୦।
	ଝୋଡ଼ଦଉଡ଼ି	,,	୫୦।
	ହିରାଡ଼	,,	୫୦/୨
	ଦେଶିଦୋକ୍ତା	,,	୫୦।/
	ଲୁଣ (ଦେଶୀଯୁ)	,,	୫୦/୩

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆଇନ ଅଦାଲତ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟର ମହାମାନ୍ୟ କୁଉନସିଲ କମିଟୀ ।

ଉପସ୍ଥିତ—

ମହାମାନ୍ୟ ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଦେଓ, ପ୍ରେସିଡେଣ୍ଟ, କୁଉନସିଲର କମିଟୀ । ନାରାୟଣ ଦାସ ଖାତକ ଅପିଲାଣ୍ଟ ।

ବନାମ

ରାଜକୁମାର ଶ୍ରୀ ରାଜେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଦେବ, ଡେଫେଣ୍ଡାଣ୍ଟ କୁଉନସିଲ କମିଟୀର ସଭ୍ୟ । ହରନାରାୟଣ ଗଙ୍ଗାଣାହା ଓରଫେ ଉତ୍ତମଚନ୍ଦ୍ର ରେସ୍ପଣ୍ଡେଣ୍ଟ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟ ଜଜ୍ ମିଷ୍ଟର. ଏସ. ଏନ. ମୁଖାର୍ଜିଙ୍କ ହୁକୁମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ୧୯୩୦-୩୧ ସାଲର ନ ୨ ନମ୍ବର ମୁକଦ୍ଦମା ଅପିଲ । ପ୍ରାଦେଶିକ ଦେଉଲିଆ ଆଇନର ୨୪ ଦଫା । ଅପିଲେଣ୍ଟ ତରଫରେ ମିଷ୍ଟର ପରେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ବସୁ ଏମ୍ବ, ବି.ଏଲ୍. ଓକିଲ ।

"ରାୟ"

ଅପିଲେଣ୍ଟ ନାରାୟଣ ଦାସ ଷ୍ଟେଟ କୁଇ ଅଦାଲତରେ ପ୍ରାଦେଶିକ ଦେଉଲିଆ ଆଇନ୍ ଅନୁଯାୟୀ ଦେଉଲିଆ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାର ଆବେଦନ କରିଥିଲେ । ସେହି ଦରଖାସ୍ତ ଉକ୍ତ ଆଇନର ୨୪ ଦଫା ଅନୁସାରେ ନାମଞ୍ଜୁର ହେବାରେ, ନିମ୍ନ ଅଦାଲତର ସେହି ହୁକୁମ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏହି ଅପିଲ ଦାଖଲ ହୋଇଅଛି । ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଦେଉଲିଆ ଆଇନର ୧୦ (୧) ଦଫା ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ନ ଥିବାର ପ୍ରମାଣ କରି ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ଦରଖାସ୍ତ ନାମଞ୍ଜୁର କରିଅଛନ୍ତି । ୧୦ (୧) ଦଫାର ମର୍ମ ଏହି ଯେ, ଋଣ ଗ୍ରହୀତା ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ନ ହେଲେ, ଦେଉଲିଆ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଯେ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ଏ ବିଷୟ ପ୍ରମାଣ ହୋଇ ନ ଥିବାରୁ ଦରଖାସ୍ତ ଚଳି ନ ପାରେ । ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ କହିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି ଯେ "ସେ ତାହାର ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ନ ହେଲେ" ଏହି କଥା ଗୁଡ଼ିକ ୧୯୨୦ ସାଲର ଦେଉଲିଆ ଆଇନରେ ପ୍ରଥମେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ଥିବାରୁ, ଋଣ ଗ୍ରହୀତା ଯେ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ପ୍ରତି ଅସମର୍ଥ, ଏ ବିଷୟରେ ଅଦାଲତଙ୍କ ସମକ୍ଷରେ ତାହାର ସନ୍ତୋଷ ଜନକ ପ୍ରମାଣ ଉପସ୍ଥାପିତ କରି ଅବଶ୍ୟକ । ଷ୍ଟେଟ ଜଜଙ୍କ ଏହି ମତ ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ଏହା ମନେ ରଖିବା ଉଚିତ ଯେ, ଦେଉଲିଆ ଦରଖାସ୍ତ ମଞ୍ଜୁର ହେବା ପ୍ରତି କିରୂପ ପ୍ରମାଣ ଆବଶ୍ୟକ, ତାହା ମଧ୍ୟ ଉକ୍ତ ଆଇନର ୨୪ ଧାରାରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି । ଉକ୍ତ ୨୪ ଧାରାର ଉପଧାରାରେ ଲେଖା ଅଛି— "ପ୍ରକାଶ ଥାଉକି, ଋଣ ଗ୍ରହୀତା ନିଜେ ଦେଉଲିଆ ହେବାର ଦରଖାସ୍ତ ଆଗତ କଲେ, ତାହାକୁ କେବଳ ମାତ୍ର ଏତିକି କରିବାକୁ ହେବ, ଯହିଁରେ ଅଦାଲତ ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ଥାପନ କରି ପାରନ୍ତି । ସେ ଯେ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅସମର୍ଥ, ଅଦାଲତ ଏତିକି ବିଶ୍ୱାସ କଲେ, ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପ୍ରକାର ପ୍ରମାଣ ଶୁଣିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ନୁହନ୍ତି" । ଉକ୍ତ ୨୪ ଦଫାର ଅର୍ଥ ଓ ପ୍ରମୁଖ୍ୟତା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ନଜିର ମଧ୍ୟରେ ପାଟଣା ମାଇକୋର୍ଟର "ନାରାୟଣ ମିଶ୍ର (ବନାମ) ଶ୍ୟାମଦାସ" ନଜିରଟି ଉଲ୍ଲେଖ ଯୋଗ୍ୟ । (୧)

ଉକ୍ତ ଦଫା ପଢ଼ିଲେ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ଦରଖାସ୍ତ ମଞ୍ଜୁର କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମୋକଦ୍ଦମାର ସମସ୍ତ ଜଟିଳ ବାଦ-ବିବାଦ ବିଷୟରେ ଉତ୍ତମ ରୂପେ ପ୍ରମାଣ ଦେବାର କୌଣସି ଅବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ଯଦି ଋଣ ଗ୍ରହୀତା ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଅସମର୍ଥ ଏ ବିଷୟରେ ଅଦାଲତ ସଙ୍ଗତ ଓ ସନ୍ତୋଷ-ଜନକ ପ୍ରମାଣ ପାଆନ୍ତି, ତାହା ହେଲେ ଅଦାଲତ ତାହାର ଦେଉଲିଆ ଦରଖାସ୍ତ ମଞ୍ଜୁର କରିବେ । (୨)

ଅତଏବ ମଧ୍ୟ ଦେଉଲିଆ ଆଇନର ଦ ୨୪ ଧାରା ଏପରି ମର୍ମ୍ମ ନୁହେଁ ଯେ ଋଣ ଗ୍ରହୀତା କେବଳ ନାମ ମାତ୍ର ପ୍ରମାଣ କିମ୍ବା ନଜର ଉକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଦେଉଲିଆ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପାରିବ । ଉକ୍ତ ଦ ୨୪ ଧାରା ମର୍ମ୍ମ ଏପରି ମଧ୍ୟ ନୁହେ ଯେ ଦେଉଲିଆ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କୁ ଅଦାଲତ ସମ୍ମୁଖେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରମାଣ ଦର୍ଶାଇବାକୁ ହେବ । ଆଇନ ସଙ୍ଗତ ଭାବେ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ, ଉକ୍ତ ଦଫାର ଅର୍ଥ ଏହି ଯେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଅଦାଲତ ସମ୍ମୁଖରେ ଏପରି ସଙ୍ଗତ କାରଣ ଦେଖାଇବ, ଯହିଁରୁ ଅଦାଲତ ସହଜରେ ବିଶ୍ୱାସ କରି ପାରିବେ ଯେ ସେ ଋଣ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ଅଟେ । ଏବଂ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଏପରି କାରଣ ଦର୍ଶାଇଲେ, ଅଦାଲତ ତାକୁ ଦେଉଲିଆ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବେ । ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କୁ ଦେଉଲିଆରୁ ମୁକ୍ତି ଦେବା ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟର ପ୍ରମାଣ ବିଶଦଭାବେ ଅଦାଲତ ଗ୍ରହଣ କରିବେ (୩) ।

---

(୧) ଅଲ. ଏଲ. ଆର ୨ ପାଟଣା ୫୦୧ : ଏ. ଆଇ. ଆର ୧୯୨୮ ପାଟଣା ୪୦୭ : ୫ ପାଟଣା ଏଲ୍ ଜି. ୨୧୫. (୨) ଏ ଆଇ ଆର ୧୯୨୭ କଲିକତା ୭୯ : ୧୨୫ ଆର ସି ୭୩୮ (୩) ଏ. ଆଇ. ଆର. ୧୯୩୦ ମଦ୍ରାର ୭୪୪ : ୧୨୫ ଆର ସି. ୭୩୮ ଏ. ଆଇ. ଆର ୧୯୨୦ ପାଟଣା ୧୮୮ : ୮ ପି. ଏଲ. ଜି ୧୮୪

Digitized by srujanika@gmail.com

ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମତରେ ନିମ୍ନଅଦାଲତ ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋକଦ୍ଦମାର ବିଚାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଉକ୍ତ ଆଇନର ଯେ ଅର୍ଥ ପ୍ରୟୋଗ କରି ଅଛନ୍ତି ତାହା ଭ୍ରମାତ୍ମକ । ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ କହିଛନ୍ତି (କ) ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତିର ମୂଲ୍ୟ କେତେ ହେଇ ପାରେ ତାହାର କୌଣସି ସନ୍ତୋଷଜନକ ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ । (ଖ) ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ କେତେ ଋଣ ଓ କେତେ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଛି ତାହାର କୌଣସି ସନ୍ତୋଷଜନକ ପ୍ରମାଣ ନାହିଁ । (ଗ) ଦରଖାସ୍ତ-କାରୀଙ୍କ ଆବେଦନ ପତ୍ରରେ ତାହାର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିର ତାଲିକା ଓ ବିଶଦ ବିବରଣ ନାହିଁ । (ଘ) ଦରଖାସ୍ତରେ ସମ୍ପତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଯାହା ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ତାହା ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଯଥା :—କାନପୁର ଓ ବାରପଦା ମୌଜାରେ ଯାହା କିଛି ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଅଛି ତାହା ସବୁ ବିକ୍ରୀ ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ବିକ୍ରୀ ମୂଲ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା କମ ଅଟେ । (ଙ) ଏବଂ ଦରଖାସ୍ତରେ ସମ୍ପତ୍ତିର ଯେଉଁ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅଛି ତାହା ଦ୍ୱାରା ବୁଝା ଯାଏ ନାହିଁ ଯେ ତାହାର ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି କେବଳ ଜମି କିମ୍ବା ଜମି ଓ ଗୃହ ଅଛି ନେଇ ।

ଆମ୍ଭେମାନେ ଏହି ଆବେଦନ ପତ୍ର ପଢ଼ି ଅଛୁଁ ଏବଂ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମତରେ ଏହି ଆବେଦନ ପତ୍ରରେ ଏପରି କୌଣସି ଦୋଷ ନାହିଁ ଯାହା ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ ମଞ୍ଜୁର ହୋଇ ନ ପାରେ । ଆବେଦନ ପତ୍ରର ତୃତୀୟ ଦଫାରେ ଏପରି ଲେଖା ଅଛି ଯେ ଉପରିଲ ଭୁକ୍ତ ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଛଡ଼ା ତାହାର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ନାହିଁ । ଚତୁର୍ଥ ଦଫାରେ ଦରଖାସ୍ତ-କାରୀ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଯେ ତାହାର ଅଟକଣ ଛୁଟିମ୍ବ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତିପୋଷଣ ନିମିତ୍ତ ତାହାକୁ ମାସିକ ୫୨ ଟଙ୍କା ଖରଚ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ପଞ୍ଚମ ଦଫାରେ ସେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରି-ଅଛି ଯେ ତାହାର ଯାହା କିଛି ପୈତୃକ ସ୍ଥାବରସ୍ଥାବର ସମ୍ପତ୍ତି ଥିଲା, ତାହା ସବୁ ପୈତୃକ ଦେଣା ପାଇଁ ବନ୍ଧୀ ହୋଇ ଯାଇ ଅଛି ଏବଂ ଯାହା କିଛି କାନପୁର ଓ ବାରପଦା ମୌଜାରେ ଅଛି, ତାହା ସବୁ ବିକ୍ରୀ ଭୁକ୍ତ ଏବଂ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ବିକ୍ରୀ ଋଣ ଅପେକ୍ଷା କମ ।

ଉପରୋକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅନୁସାରେ ଏହା ବେଶ ବୁଝା ଯାଏ ଯେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ଦରଖାସ୍ତ ମଞ୍ଜୁର କରିବା ନିମିତ୍ତ ସଙ୍ଗତ କାରଣ ବିଦ୍ୟମାନ । ଏହା ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରେ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ କାରଣାଦିକୁ ବିଶେଷ ରୂପେ ପରୀକ୍ଷା କରିଲେ, ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ହୋଇ ପାରେ । ଯଦି ତାହା ହୁଏ, ତେବେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଦେଉଳିଆରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ଦରଖାସ୍ତ କରିବା ସେତେବେଳେ ସେ ଦରଖାସ୍ତ ନାମଞ୍ଜୁର ହୋଇ ପାରେ ।

ପରନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ୨୪ ଦଫାର ନ ୨ ମୂଳ ଉପଧାରାରେ ଏପରି ଅଛି ଯେ ଦେଉଳିଆ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ କରିବା ସମୟରେ ଅଦାଲତ ଋଣ ଗ୍ରହୀତା ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ଜବାନବନ୍ଦୀ ନେବେ ଏବଂ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ମହାଜନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁମାନେ ଅଦାଲତରେ ଉପସ୍ଥିତ ଅଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କୁ ତାହାର ଦେଣା ଦେଇ, ବ୍ୟବସାୟର ଅବସ୍ଥା କେଉଁ କେଉଁ ସମ୍ପତ୍ତି ଅଛି ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବେ । ଏବଂ ତାହାର ମହାଜନମାନେ ଏ ବିଷୟ ତାହାକୁ ଜେରା କରି ପାରିବେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ମହାଜନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ହରନାରାୟଣ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତରେ ଦରଖାସ୍ତ ଦାଖଲ ସମୟରେ ଜବାନ୍‌ବନ୍ଦୀ ଦେଇ ଥିଲା ଏବଂ କହି ଥିଲା ଯେ ଦରଖାସ୍ତକାରୀଙ୍କ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲା ଗୃହୀପତ୍ତା ମୌଜାରେ ଜମି ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଜେରାରେ କହିଥିଲା ଯେ ଗୃହୀପତ୍ତା ମୌଜାରେ ତାହାର ବର୍ତ୍ତମାନ କୌଣସି ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି ନାହିଁ । ତାର ପିତା ଓ ପିତୃବ୍ୟ ସେହି ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତିର କି ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ଅଛନ୍ତି ସେ ଜାଣେ ନାହିଁ । ସେ ଅଧିକନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ କହିଅଛି ଯେ ସେମାନେ ବୋଧ ହୁଏ ସେହି ପୈତୃକ ସମ୍ପତ୍ତି ବିକ୍ରି କରିଅଛନ୍ତି ।

ଉପରୋକ୍ତ କାରଣରୁ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ଏହି ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ ଦେଉଳିଆ ଆଇନର ୧୦ ଧାରା ୧ ଉପଧାରାର ଅନୁସାରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରା ଯାଇ ନାହିଁ ଏବଂ ଦରଖାସ୍ତ-କାରୀ ଦେଣା ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ, ଏ ବିଷୟରେ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ନାହିଁ । ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମତରେ ହରନାରାୟଣର ଉକ୍ତ ଜବାନ୍‌ବନ୍ଦୀରୁ ଏପରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବା ଅନୁଚିତ ହୋଇଅଛି । କିନ୍ତୁ ନାରାୟଣ ପଣ୍ଡା ନାମକ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ମହାଜନ ତାହାର ଅପର ଦରଖାସ୍ତରେ ଉକ୍ତରୂପ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ମୋକଦ୍ଦମା ଦାଖଲ ସମୟରେ ଅଦାଲତରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା ନିମିତ୍ତ କୌଣସି ଚେଷ୍ଟା କରି ନାହିଁ । ସବୁ ମହାଜନମାନଙ୍କ ଉପରେ ନୋଟିସ ଜାରି ହୋଇ ଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏହି ଅଦାଲତରେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେହି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ, ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର ମତ ଏହି ଯେ, ଏହି ଅପିଲ ମଞ୍ଜୁର ହେବା ଉଚିତ । ଦେଉଳିଆ ହେବାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ସମୟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜଟିଳ ବିଷୟର ବିଚାର କରି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଅତଏବ ଏହି ଅପିଲ ମଞ୍ଜୁର କରା ହେଲା ଏବଂ ଏହି ମୋକଦ୍ଦମା ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ନିମିତ୍ତ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତକୁ ପଠାହେଲା । ଏହି ଅପିଲର କୌଣସି ଖର୍ଚ୍ଚା କୌଣସି ପକ୍ଷକୁ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ ।

ସ୍ୱାକ୍ଷର—ସି. କେ. ସେନ୍,
ଚେୟାରମ୍ୟାନ, ଜୁଡିସିଆଲ କମିଶନର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।
(୨-୧-୩୨)

ସ୍ୱାକ୍ଷର—ସି. ସି. ଡି. ଡେଭିସ,
ସେସନ୍ସ ଜଜ୍ ।
(୨-୧-୩୨)

Digitized by srujanika@gmail.com

ପାଣି ଓ ପାଗ ଓ ଶସ୍ୟର ବିବରଣ; ମୟୂରଭଞ୍ଜ କ୍ଷେତ୍ର ।

ଶେଷ ତାରିଖରେ ସପ୍ତାହ ଶେଷ ହେଉ ।		ତା ୧୭-୫-୧୯୩୬ ।		ତା ୧୧-୬-୧୯୩୬ ।		ତା ୨୦-୭-୧୯୩୬ ।	
		ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ ।	ଉତ୍ତରର ପରିମାଣ ।	ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ	ଉତ୍ତରର ପରିମାଣ	ବୃଷ୍ଟିର ପରିମାଣ	ଉତ୍ତରର ପରିମାଣ
			କମ୍ ବେଶୀ		କମ୍ ବେଶୀ		କମ୍ ବେଶୀ
ବୃଷ୍ଟି ଓ ଉତ୍ତରର ପରିମାଣ ।	ବାରିପଦା	୦'୦୦	୬୮—୧୧୮	୦'୪୦	୬୮—୧୧୦	୪.୩୮	୭୦—୯୬
	ରାଇରଙ୍ଗପୁର	୬'୪୮	.....	୦'୦୦	.....	୦.୬୮	.....
	କପଟପଡା	୦'୧୧	୬୪—୧୦୮	.....	୮୦—୧୦୦	.....	୬୮—୯୦
	କରଞ୍ଜିଆ	୦'୦୦	୬୦—୧୦୬	୦ ୦୦		୨.୦୮	୭୬—୮୮
ଫସଲର ପାଗ ।	ବାରିପଦା	ରୌଦ୍ର ଓ ମେଘୁଆ		ରୌଦ୍ର ଓ ମେଘୁଆ		ମେଘୁଆ	
	ରାଇରଙ୍ଗପୁର	ରୌଦ୍ର		ରୌଦ୍ର		ଏଣ୍ଟ	
	କପଟପଡା	ରୌଦ୍ର ଓ ମେଘୁଆ		ରୌଦ୍ର ଓ ମେଘୁଆ		ରୌଦ୍ର ଓ ଏଣ୍ଟ	
	କରଞ୍ଜିଆ	ଖରାଆ		ମେଘୁଆ		ମେଘୁଆ	
କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ କେତେ ଦୂର ହୋଇଅଛି	ବାରିପଦା	ଧାନ କାମ ଚାଲିଅଛି		ଧାନ ବୁଣା କାମ ଚାଲିଅଛି		ଧାନ ବଢ଼ିବା କାମ ଚାଲିଅଛି ।	
	ରାଇରଙ୍ଗପୁର	ଧାନ କାମ ଚାଲିଅଛି		ଧାନ ବୁଣା କାମ ଚାଲିଅଛି		ଧାନ ବୁଣା କାମ ଚାଲିଅଛି ।	
	କପଟପଡା	ଧାନ କାମ ଚାଲିଅଛି		ଧାନ ବୁଣା କାମ ଚାଲିଅଛି		ବନ୍ଧୁକ ଓ ଚୂଅ କାମ ଚାଲିଅଛି ।	
	କରଞ୍ଜିଆ	ଧାନ କାମ ଚାଲିଅଛି		ଧାନ ବୁଣା କାମ ଚାଲିଅଛି		ବନ୍ଧୁକ ଓ ଚୂଅ କାମ ଚାଲିଅଛି ।	
ଫସଲ, ଧାନ୍ୟ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶସ୍ୟ ଟିକାକୁ କେତେ ପରିମାଣରେ ମିଳୁଅଛି ।	ବାରିପଦା	ଚାଉଳ	ସେ ୧୦ ଓ	ସେ ୧୦ ଓ		ସେ ୧୭ ଓ	
	ରାଇରଙ୍ଗପୁର	ଚାଉଳ	ସେ ୧୬ ଓ	ସେ ୧୬ ଓ		ସେ ୧୭ ଓ	
		ମୁଗ	ସେ ୮ ଓ	ସେ ୮ ଓ		ସେ ୯ ଓ	
		କାଉ	ସେ ୯ ଓ	ସେ ୯ ଓ		ସେ ୯ ଓ	
		ହୋଲଥ	ସେ ୧୩ ଓ	ସେ ୧୩ ଓ		ସେ ୧୩ ଓ	
		ସୋରିଷ	ସେ ୮ ଓ	ସେ ୮ ଓ		ସେ ୮ ଓ	
		ବିରି	ସେ ୧୦ ଓ	ସେ ୧୦ ଓ		ସେ ୧୦ ଓ	
	କପଟପଡା	ଚାଉଳ	ସେ ୨୫ ଓ	ସେ ୨୫ ଓ		ସେ ୨୫ ଓ	
		ମୁଗ	ସେ ୧୦ ଓ	ସେ ୧୦ ଓ		ସେ ୧୦ ଓ	
		କାଉ	ସେ ୮ ଓ	ସେ ୮ ଓ		ସେ ୮ ଓ	
	କରଞ୍ଜିଆ	ଧାନ	ମ ୧।୮ ଓ	ସେ ୪୮ ଓ		ସେ ୪୦ ଓ	
		ଚାଉଳ	ସେ ୨୦ ଓ	ସେ ୨୦ ଓ		ସେ ୧୮ ଓ	
		ଚାଉଳ	ସେ ୧୩ ଓ	ସେ ୧୩ ଓ		ସେ ୧୨ ଓ	
		ବିରି	ସେ ୧୩ ଓ	——		——	
		ହରଡ଼	——	ସେ ୧୩ ଓ		ସେ ୧୨ ଓ	
		କାଉ	——	ସେ ୧୩ ଓ		ସେ ୧୩ ଓ	

Digitized by srujanika@gmail.com

ସେହି ତାରିଖରେ ସପ୍ତାହ ଶେଷ ହେଲା ।	ତା ୧୭-୪-୧୯୩୬ ।	ତା ୧୫-୬-୧୯୩୬ ।	ତା ୨୦-୭-୧୯୩୬ ।
ଗୋ, ମହିଷାଦି ପଶୁର ଓ ଲୋକମାନଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ	ବାଲେଶ୍ୱର:—ଗତ ୨୪ ତାରିଖରେ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ବସନ୍ତ ଲାଗିଥିବାର ରିପୋର୍ଟ ମିଳିଅଛି ।	ସହର ୧୫ ତାରିଖରେ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ବସନ୍ତ ରହିଥିବାର ରିପୋର୍ଟ ମିଳିଅଛି	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।
	ବରଗଡ଼:—ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।	ଭଲ, କିନ୍ତୁ ଦାରନା ପିଚରେ ବାତ-ରୋଗର ଗ୍ରାମ ଓ ଲୋକମାନଙ୍କର ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ରହିଥିବା ଷେତ୍ରରେ ରିପୋର୍ଟ ମିଳିଅଛି ।	ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଉତ୍ତମ । ଲେସା ପିଚ ଗୋଟିଏ ଗ୍ରାମରେ ଗୋ ମହିଷ ଦ୍ୱାରା ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ରହିଥିବା ଷେତ୍ରରେ ସମ୍ବାଦ ମିଳିଅଛି ।
	କପଳେଶ୍ୱର:—ଭଲ, କିନ୍ତୁ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଗୋବସନ୍ତ ରହିଥିବାର ଦେଖାଗଲା ।	ଲୋକଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ଥିବାର ସମ୍ବାଦ ମିଳିଅଛି । ଉଦଳା ଫୁଲୀଗଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଲେଂପାର ପିଚରେ ଦେଢ଼ିବ-ଭୁଲ ଗ୍ରାମରେ ଗୋବସନ୍ତ ରହିଥିବାର ସମ୍ବାଦ ମିଳିଅଛି ।	ସାଧାରଣତଃ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।
	ଭଦ୍ରକ:—ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।	ଲୋକଙ୍କର ଓ ଗୋମହିଷାଦିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ ।	ଲୋକଙ୍କର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଭଲ । ଗଣ୍ଡିପୁର ପରଗଣା ମଣିଆଠାରେ ଗୋ ମହିଷାଦିଙ୍କର ରୋଗ ଲାଗି ରହିଥିବାର ସମ୍ବାଦ ମିଳିଅଛି ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ବିବିଧ ସମ୍ବାଦ ।

ନବଗ୍ରହ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ବ୍ୟାୟାମ ସମିତି ।

ଅଳ୍ପଦିନ ହେଲା ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଗୋଟିଏ "ଏଥେଲେଟିକ୍ ଏସୋସିଏସନ" ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟାୟାମ ସମିତି ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଅଛି । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ଦୟାକରି ଏହାର ପ୍ରଧାନ ପୃଷ୍ଠପୋଷକ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଘରର ବାହାରେ ପଡିଆ ପ୍ରଭୃତିରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଶାରୀରିକ ଚାଳନାର ଖେଳ ଖେଳାଯାଏ ସେହି ସବୁ ଖେଳକୁ ଲୋକ ପ୍ରିୟ କରାଇ ତଦ୍ଦ୍ୱାରା ଲୋକଙ୍କର ଶାରୀରିକ ଉନ୍ନତି କରାଇବା ଏବଂ ସେହି ସବୁ ଖେଳରେ ଯେପରି ସାଧୁତା, ଭ୍ରାତୃଭାବ ଓ ପ୍ରକୃତ ସାହସ ସର୍ବଦା ରକ୍ଷା ହୁଏ ତତ୍ପ୍ରତି ଯତ୍ନ କରିବା ଉକ୍ତ ସମିତିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହି ସମିତିର ନାମ "ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଏଥେଲେଟିକ୍ ଏସୋସିଏସନ" । ଏହି ସମିତିର ବର୍ତ୍ତମାନ ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୫୨ ଜଣ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୯ ଜଣ ସଭ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ କାଉନ୍ସିଲ (ସଭା) ଗଠିତ ହୋଇଅଛି । ଉକ୍ତ ଏଥେଲେଟିକ୍ ଏସୋସିଏସନ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଭାବରେ ଯେ ସମସ୍ତ ଖେଳ ହେବ ଏହି ସଭା ସେ ସମସ୍ତର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରିବେ ।

"ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ମେମୋରିଏଲ ଏଥେଲେଟିକ୍ ଗେମ୍ସ" ନାମରେ ଗତ ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଗୋଟିଏ ଖେଳର ସମିତି ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତର ଭାର ଗୋଟିଏ ପୃଥକ୍ କମିଟି ହାତରେ ଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାହା ଏହି ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଏଥେଲେଟିକ୍ ଏସୋସିଏସନ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ ରଖା ଯାଇଅଛି । ଏହି ନୂତନ ଗଠିତ ଏସୋସିଏସନ ପକ୍ଷରୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖେଳ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦୁଇ ଗୋଟି ଫୁଟବଲ ସିଲଡ ଖେଳ ମଧ୍ୟ ଖେଳା ଯିବାର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ ହୋଇଅଛି ଯଥା :—'ଇଷ୍ଟର୍ଣ୍ଣ ସ୍ପୋର୍ଟ୍ସ ଟେଲେଞ୍ଜ ଫୁଟବଲ ସିଲଡ"; ଏହି ଖେଳ ସକାଶେ ଓଡିଶାର ସମସ୍ତ ହାଇସ୍କୁଲ ପ୍ରତିଯୋଗିତା କରି ପାରିବେ । (୨) "ଶ୍ରୀଗୁରୁଚରଣ ମେମୋରିଏଲ ଟେଲେଞ୍ଜ ଫୁଟବଲ ସିଲଡ" ଏ ଖେଳରେ ବିହାର ଓଡିଶାର ଓ ମେଦିନୀପୁର ଜିଲ୍ଲାର ବଡ ବଡ ଫୁଟବଲ ଖେଳୁଅଛନ୍ତିଙ୍କର ଦଳ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଭାବେ ଖେଳି ପାରିବେ । ଏହି ଦ୍ୱିତୀୟ ନମ୍ବର ସିଲଡ ଖେଳ ପ୍ରଥମେ ୧୯୧୮ ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଅନେକ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ କାରଣ ବଶତଃ ଏହା ୧୯୨୭ ମସିହା ପାରୁ ବନ୍ଦ ଥିଲା । ଚଳିତ ବର୍ଷ ପାରୁ ଉକ୍ତ ଏସୋସିଏସନ କର୍ତ୍ତୃତ୍ୱରେ ତାହା ପୁଣି ଆରମ୍ଭ ହୋଇଅଛି ।

ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ ଏହି ନୂତନ ଗଠିତ ଏସୋସିଏସନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସଫଳ ହେବ ।

ଓଡିଶାକୁ ଗୋଟିଏ ପୃଥକ୍ ପ୍ରଦେଶ କରା ଯିବ ।

ଓଡିଶା କମିଟିର ରିପୋର୍ଟ ବାହାରି ଅଛି । ରିପୋର୍ଟ ଲିଖିତ ବିଷୟରେ ମେମ୍ବରମାନେ ଏକ ମତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ରିପୋର୍ଟରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ "ଓଡିଶାକୁ" ଗୋଟିଏ ପୃଥକ୍ ପ୍ରଦେଶ କରା ଯାଇ ପାରିବ । ଏହାର କ୍ଷେତ୍ର ଫଳ ୫୫ ହଜାର ବର୍ଗ ମାଇଲ ଓ ଲୋକ ସଂଖ୍ୟା ୮୨ ଲକ୍ଷ ୭୭ ହଜାର ହେବ । ଆଧୁନିକ ଓଡିଶା ଭଦ୍ରକ, ଅନୁଗୁଳ, ରାଇପୁର ଜିଲ୍ଲାସ୍ଥିତ ଖଡିଥଳ ଜମିଦାରୀ ଏବଂ ଗଞ୍ଜାମ ଓ ବିଶାଖାପାଟଣା ଏଜେନ୍ସିର ଅଧିକାଂଶ ଏହି ନୂତନ ପ୍ରଦେଶରେ ଭୁକ୍ତ ହେବ । ଏହି ପ୍ରଦେଶର ମୋଟ ଆୟ ୧୫,୦୦,୮ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଓ ମୋଟ ବ୍ୟୟ ୧୨୨.୫୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହେବ । ଉପର ଲିଖିତ ବ୍ୟୟ ଛଡା ପୃଥକ୍ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ କରା ଯିବାରେ ଅନୁସଙ୍ଗିକ ବ୍ୟୟ ୧୮.୨୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ହେବ, ଓ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ବାର୍ଷିକ ସାଧାରଣ ଖରଚ ମଧ୍ୟ କିଛି ଅଧିକ ହେବାର ସମ୍ଭବ । ଏଗୁ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଖରଚ ହିସାବ କଲେ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ ୩୫.୨୧ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅନାଟନ ପଡିବ ।

ଏହି ନୂତନ ପ୍ରଦେଶରେ ପୃଥକ୍ ହାଇକୋର୍ଟ ଓ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ରହିବ ନାହିଁ ।

ଅଖି ବିହାନକୁ ଭଲ ରଖିବା ବିଷୟ ।

ଅଖି ବିହାନ କେଉଁ କେଉଁ ସ୍ଥଳେ ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଏ ଓ କେଉଁ ୨ ପାରେ ଛୟ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭଲଭାବରେ ରହିବାର ଦେଖା ଯାଏ । ଏଥିରୁ ଜଣା ଯାଉ ଅଛି ଯେ ଅଖି ବିହନ କେତେ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଖରାପ ହୋଇ ଯିବ ତାହାର କିଛି ସ୍ଥିରତା ନାହିଁ । ଏଣୁ ଅଖି ବିହନ ଧରିବା ପରେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ତାକୁ ଜମିରେ ଲଗାଇ ଦେବା ଉଚିତ । ଯେଉଁ-ଠାରେ ବିଦେଶରୁ ଅଖି ବିହାନ ଜାହାଜରେ ଆଣିବାକୁ ଅନେକ ସମୟ ଲାଗେ ସେ ସ୍ଥଳରେ ଅଖି ବିହାନ ବିଦେଶରୁ ଆଣିବା ସମ୍ଭବ ହୁଏ ନାହିଁ । ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଜଣା ଯାଇ ଅଛି ଯେ ଅଖି ବିହାନକୁ ବଡ ବଡ ଗାଛରେ ରଖି ଭିତରେ କେରସିନ୍

Digitized by srujanika@gmail.com

ଚୋରାଇବା ପରିମିତ ଭାବରେ ଦେଇ ସମୁଚିତ ଉଷ୍ଣ ସ୍ଥାନରେ ରଖିଲେ, ଅଳ୍ପ ବହାନ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳଥା ରହି ପାରିବ ।

ଚାମ୍ବା ଉତ୍ପାଦନକରିବା ପ୍ରଣାଳୀ ।

କ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଚାମ୍ବା ଉତ୍ପାଦନ କଲେ ତାହା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହେବ ସେ ବିଷୟରେ ଚାଷୀମାନେ ନାନା ପ୍ରକାର ମତ ପ୍ରକାଶ କରି ଥାନ୍ତି । ସେହି ସବୁ ମତ ମଧ୍ୟରୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ମତରୁ ସମସ୍ତ ଚାଷୀମାନେ ମାନନ୍ତି । ଚାମ୍ବା ରଖିବାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାତ୍ର ପ୍ରତିଥରେ ଅଣ୍ଟା ପବନ ଲାଗିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ସେ ସବୁକୁ ଉତ୍ତମ କରି ରଖିବାକୁ ହେବ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉପାୟରେ ଚାମ୍ବା ସଂଗ୍ରହ କଲେ ଚାମ୍ବା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ଭଟକା ଅଣ୍ଟା ଜଳ ଭାଗ ଚାମ୍ବା ସଂଗ୍ରହ ପାତ୍ରକୁ ଜଳରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଆଣିବ । ଜଳକୁ ଏହାର ଭିତରେ ପୂରଣ କରିବ ଯେପରି ସହିତରେ ଅଳ୍ପ ପରିମାଣରେ ପବନ ମିଶି ଥିବ । ସେହି ପାତ୍ରକୁ ଅଗ୍ନିରେ ବସାଇବ । ଜଳ ଫୁଟିଲେ ଚାମ୍ବା ମଧ୍ୟରେ ଚାମ୍ବା ପକାଇ ଅଗ୍ନିରୁ ସେହି ପାତ୍ରକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆଣିବ । ଚାଙ୍ଗୁଣି ଢାଙ୍କି ଦେଇ କିଛି ସମୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ରଖିବ । ତାହା ପରେ ଶୀତ ନେବା ଯାହା ଦ୍ୱାରା ଶୀତ ଓ ଯେଉଁ ପାତ୍ରରେ ଚାମ୍ବା ଶୀତ ରଖିବ ସେ ସମସ୍ତ ପରିଷ୍କୃତ ଓ ଗରମ ହେବା ଉଚିତ ।

ମଦଜାତ ଓ ସୁରାସାର (Alcohol) ।

ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀ-ଜଗତରେ ସୁରାସାର (ଅଲକହଲ୍) ତାହାର ଗୁଣ ବିସ୍ତାର କରେ । ପାରିସ ନଗରର ଲୁ ନାମକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଜଣେ ମୋଟ-ଦାତା କହନ୍ତି ଯେ ଜନ୍ତୁ ପ୍ରାୟେ ଅଲକହଲ ନିଶା ଖାଇ ମତୁଆଲା ହୋଇଥିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବ କିମ୍ବା କୌଣସି ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀସ୍ଥ ଜୀବ ଜନ୍ତୁ ପ୍ରାୟେ ଅଲକହଲ ନିଶା ଖାଇ ମତୁଆଲା ହୋଇ ଥିବାର ସମ୍ଭବ ।

ସେହି ସଂବାଦ-ଦାତା କେତେକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଓ ବଡ ବଡ ଜନ୍ତୁଙ୍କର ଉଦାହରଣ ଦେଇ ଅଛନ୍ତି । ସୁରାସାର ବ୍ୟବହାର କରିବାରେ ଯେ ସମସ୍ତ ମଙ୍ଗଳ ହୁଏ ତହିଁରୁ ଜୀବ ଜଗତର ବଡ ଜିମ୍ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରାଣୀ କେହି ଅବ୍ୟାହତି ପାଆନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଅମେରିକାର ଯୁକ୍ତ ରାଜ୍ୟରୁ ଆଇନ ଦ୍ୱାରା ସୁରାପାନ ରହିତ କରାଯାଇ ଅଛି । ଏହି ଆଇନ ଜାରୀ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ଯୋଦ୍ଧାମାନେ ସେ ଦେଶର ଶୁଣ୍ଡିକାଖାନାରେ ରହୁଥିଲେ ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ମତୁଆଲା ହେଉଥିଲେ ବୋଲି ଜଣା ଯାଇଅଛି । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ମଧ୍ୟ କେତେକ ଏହି ପ୍ରକାରେ ପାଗଳ ହୋଇ ମରି ଯାଇ ଅଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଯୋଦ୍ଧାମାନଙ୍କୁ ମଦ ପରିବା (malt) ଖାଇବାକୁ ଦିଆଯାଏ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଓ୍ୱାଲ୍ସ ନାମକ ଜଣେ ଇଂରେଜ-ବିଜ୍ଞାନ-ବେତ୍ତା ଜଣେ ପରୀକ୍ଷା ଅକାଟିଲ କରି ଅଛନ୍ତି ।

ଉକ୍ତ ଓ୍ୱାଲ୍ସ ସାହେବ ମଧ୍ୟ କହି ଅଛନ୍ତି ଯେ ନାତି, ଚାଲ, ଭୁଟ୍ଟା, ଏବଂ ଅଧିକାଂଶ ବଡ ବଡ ଜନ୍ତୁ ଦୁରାସାର (ଅଲକହଲ) ଖାଇବାକୁ ବଡ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ମାଙ୍କଡମାନେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ଦର ସହିତ ସୁରାପାନ କରିବାର ଦେଖା ଯାଏ । ଚିତାଅଗାନାର ଯାଆଲିଙ୍କ ପାଖରୁ ଜଣା ଯାଏ ଯେ ମାଙ୍କଡକୁ ଔଷଧ ରୂପେ ଦେବାବେଳେ ବ୍ରାଣ୍ଡି ନାମକ ମଦ୍ୟ ଦିଆ ଯାଏ ସେତେବେଳେ ସେ ତାହା ଖାଇବାକୁ ଅତିଶୟ ଭଲ ପାଏ । ଆଉ ମଧ୍ୟ ସେହି ପ୍ରାଣୀ ଅଗାରେ ଯେ ଅନେକ ଥର ବେମାର ଅଛି ବୋଲି ବାମାନା କରିବାର ଜଣା ଯାଇ ଅଛି ।

ନୂତନ ପ୍ରକାର ଲ୍ୟୁବ୍ରିକେଟିଂ ତେଲ ।

ଅଜକାଲି ମଟର ଗାଡି, ଟ୍ରାମ ଗାଡି ଓ କାରଖାନାର କଳ ଓ ଚକ୍ର ପ୍ରଭୃତିରେ ଏକ ପ୍ରକାର ତେଲ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଏ । ସେହି ତେଲର ଇଂରାଜୀ ନାମ " ଲ୍ୟୁବ୍ରିକେଟିଂ ଅଏଲ " । ସେହି ତେଲ ନ ଦେଲେ କଳର ଅଂଶ ସବୁ ଘସା ହୋଇ ଶୀଘ୍ର ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ । ସେହି " ଲ୍ୟୁବ୍ରିକେଟିଂ ତେଲ " ଏ ଦେଶରେ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବା ନିମନ୍ତେ କାନପୁର ସ୍ଥିତ ହାରକୋର୍ଟ ବଟ୍‌ଲର-ଟେକ୍‌ନିକେଲ-କାରଖାନାରେ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଲାଗିଥିଲା । ସେହି ଅନୁସନ୍ଧାନର ଶେଷ ଫଳ ଜଣା ଯାଇଅଛି । ଖଣିଜ ତେଲ ସହିତରେ ଦେଶୀୟ ଜନ୍ତୁ ତେଲ ମିଶାଇ ଏହି ଲ୍ୟୁବ୍ରିକେଟିଂ ତେଲ ଉତ୍ପନ୍ନ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ବାହାର କରା ଯାଇଅଛି । କେତେ ପରିମାଣରେ ଓ କିପରି ଭାବରେ ଏ ଦୁଇ ତେଲ ମିଶ୍ରଣ କଲେ ତାହା କଳ ପ୍ରଭୃତିରେ ଉପଯୋଗୀ ହେବ ତାହା ଅନୁସନ୍ଧାନ ଓ ପରୀକ୍ଷା ଦ୍ୱାରା ଏହି କାରଖାନାରେ ସ୍ଥିର କରା ହୋଇ ଅଛି । ଯେଉଁ ସବୁ ଦୋଷ ରହିଲେ ତେଲର ଉପକାରିତା କମିଯିବ ସେ ସବୁ ଦୋଷ ଏହି ନୂତନ ତେଲରୁ ରହିତ କରାଯାଇଅଛି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଟର ପ୍ରଭୃତିରେ ଯେଉଁ ତେଲ ବ୍ୟବହାର କରା ଯାଉଅଛି ତାହା ଅପେକ୍ଷା କେତେକ ଅଂଶରେ ଏ ତେଲ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ହୋଇଅଛି । ଆଶା କରାଯାଏ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମଦାନୀ ହେଉ ଥିବା ତେଲ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଏହି ତେଲ ଅତି ଅଳ୍ପ ଖରଚରେ ଏଠାରେ ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇ ପାରିବ ।

ପ୍ରଶଂସା ଯୋଗ୍ୟ ଉଦ୍ୟୋଗ ।

କେତେକ ବିଶିଷ୍ଟ ଭଦ୍ର ମହିଳାଙ୍କର ଯତ୍ନରେ ଭାରତର

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପର ଉତ୍ସାହ ନିମନ୍ତେ କଲିକତା ଠାରେ ଗୋଟିଏ ନାରୀ ସହଯୋଗ ସମିତି କରା ଯାଇଅଛି । ଏ ସମିତି ଦ୍ୱାରା ବୋଧ ହୁଏ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ଜଣା ନାହିଁ । ଏହି ସମିତିର ନାମ "ନାରୀ ଶିକ୍ଷା ସମିତି-ସମବାୟ-ମଣ୍ଡଳୀ ଲିମିଟେଡ୍" ।

ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଏ ସମିତି ଶେଷ ଉନ୍ନତି କରିଅଛି । ଦେଶୀୟ ଶିଳ୍ପ-ଉନ୍ନତି ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଗରିବ ବିଧବାମାନେ ଲୁଗା ବୁଣା, ଲୁଗାର ଫୁଲକାମ ଚିକଣ ପ୍ରଭୃତି ତିଆରି କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ଜାଣନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବା ଏହି ସମିତିର ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସାଡ଼ି ଓ ବେଶ ଭୂଷାର ଉପକରଣ, ଚିନି, ଓ ସୋରିଷ ତେଲ ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ଜିନିଷ ଭାରତୀୟ ଗୃହସ୍ଥ ଓ ପରିବାରର ପ୍ରତିଦିନ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ ତାହା ଏ ସମିତି ଯୋଗାଇବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ । ଏହି ସମିତିର ସ୍ଥାପନକର୍ତ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଯେ. ଏ. ବୋଷ, ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କେତେକ ଉଚ୍ଚ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଦେଶୀୟ ଓ ଖିରିଷ୍ଟାନ୍ ମହିଳା ଲୋକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସମିତିର ବିଶେଷ ମଙ୍ଗଳ କାମନା କରୁଅଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଜାପତି ବିଷୟରେ ସତ୍ତ୍ୱ ।

ଉରନାମ ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ମିଷ୍ଟର ଜେମସ ଜନ ଜଇ ନାମରେ ଜଣେ ଲୋକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ବର୍ତ୍ତମାନ ବୟସ ହୋଇ ଅଛି । ପ୍ରଜାପତି ସଂଗ୍ରହ କରିବା ବିଷୟରେ ତାଙ୍କର ବଡ଼ ସଖ ଥିଲା । ସେ ବିଷୟରେ ସେ ବର୍ଷକୁ ପ୍ରାୟ ୧୦୦୦୦ ଟଙ୍କା ଖରଚ କରୁଥିଲେ । ସେ ଇଉରୋପ, ଭାରତ, ଚିନ, ଜାପାନ, ବ୍ରହ୍ମଦେଶ ଓ ଆମେରିକାର ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ ଭ୍ରମଣ କରି ପ୍ରଜାପତି ସଂଗ୍ରହ କରୁଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଘରଠାରୁ ପ୍ରଜାପତିର ନାନା ପ୍ରକାର ନମୁନା ପଠାଇବା ନିମନ୍ତେ ଅନେକ ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ନିଯୁକ୍ତ କରିଥିଲେ ।

ସେ ମୋଟରେ ଲକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତି ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ । ଏହି ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷ ଲାଗିଥିଲା । ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ପ୍ରଜାପତି ସେ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ ତାହାର ମୂଲ୍ୟ ପାଇ ୦୦୦୦ ଉଣ୍ଡ ବେଳି ସେ କହିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ସେ ଦୁଇଥର ଦୁଆଳିଆ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଧନ ପ୍ରଜାପତି ସଂଗ୍ରହ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଖରଚ ହୋଇ ଅଛି ବୋଲି ସେ ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ।

କଙ୍ଗୋ ନାମକ ସ୍ଥାନରୁ ସେ ଏକ ଜାତୀୟ ପ୍ରଜାପତିର ନମୁନା ସଂଗ୍ରହ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ସଂଗ୍ରହ ମଧ୍ୟରେ ସେହି ଜାତୀୟ ପ୍ରଜାପତି ବଡ଼ ମୂଲ୍ୟବାନ୍ । ଗତ ବର୍ଷ ସେ ଅନେକ ଦୁଷ୍ପ୍ରାପ୍ୟ ପ୍ରଜାପତିର ନମୁନା ବ୍ରିଟିଶ ଜାଦୁ ଘରକୁ ଦାନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସେ ସଂଗ୍ରହ କରିଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରଜାପତିକୁ ତାଙ୍କ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଉପକାର ନିମନ୍ତେ ଦାନ କରିବେ ବୋଲି ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ।

ଯୁଦ୍ଧର ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ରର ସଂଖ୍ୟା ଜଣା କରିବା ବିଷୟ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଯେତେ ଅସ୍ତ୍ର ଶସ୍ତ୍ର ପୃଥିବୀରେ ଅଛି ତହିଁରୁ କେତେକ ଅଂଶ ଜଣା କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ବୋଧ ହେବାରୁ ସେ ବିଷୟ ବିଚାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ସମ୍ମିଳନୀ ବସିଥିଲା । ସେହି ସମ୍ମିଳନୀରେ ଗୋଟିଏ ଦେଶର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ।

ଏ କଥା ବିଚାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ସେହି ସମ୍ମିଳନୀ ପକ୍ଷରୁ ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ସଭା ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର କମାଇବା ବିଷୟରେ ହୁବର ସାହେବ ଯେଉଁ ମତ ଦେଇଥିଲେ ସେହି ମତ ଅନୁସାରେ କମିଟି ମନ୍ତବ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କଲେ । ଅଧିକାଂଶ ମେମ୍ବରମାନଙ୍କ ମତରେ କମିଟିରେ ଯାହା ସ୍ଥିର ହେଲା ତାହାର ମର୍ମ ନିମ୍ନରେ ଦିଆଗଲା । "ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର କମି ଗଲେ ଆକ୍ରମଣ ମଧ୍ୟ କମିଯିବ । ଅତଏବ ଆକ୍ରମଣ କମାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରମାନ ନିଷ୍ପତ୍ତି କମାଇବାକୁ ହେବ ।"

ନଗର ଓ ଗ୍ରାମବାସୀ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଅକାରଣ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରମଣ କରାଯିବ ନାହିଁ । ସମସ୍ତ ବଡ଼ ସ୍ଥଳ-ଯୁଦ୍ଧର ତୋପ ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପରିମାଣରେ ରଖିବାକୁ ହେବ । ସ୍ଥଳ ଯୁଦ୍ଧରେ ବ୍ୟବହାର ହେଉଥିବା "ଟ୍ୟାଙ୍କ" ନାମକ ଲୁହା-ଭିତ୍ତିର-ଅଶ୍ୱରଥ-କଳଗାଡ଼ିର ଆକାର କମାଇବାକୁ ହେବ । ଯୁଦ୍ଧ ସମୟରେ ବିହାଦ ପୋତିଦେବା ଓ ନାନା ପ୍ରକାର ବିଷାକ୍ତ ଗ୍ୟାସ୍ ବ୍ୟବହାର କରିବା ବନ୍ଦ କରା ହେବ ଓ ଅସ୍ତ୍ର କମାଇବା ବିଷୟ ବୁଝିବା ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାୟୀ କମିଶନ ନିଯୁକ୍ତ ହେବ ।

ସେଉଁ ଦେଶର ସର୍ତ୍ତାର ଓଏସିଙ୍ଗଟନ୍ ଓ ଲଣ୍ଡନରେ ହୋଇଥିବା ଜଳଯୁଦ୍ଧ-ସନ୍ଧିରେ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରି ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ପୁନର୍ବାର ବସି ଜଳ-ଯୁଦ୍ଧ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ସାତ ବନ୍ଦା ଅସ୍ତ୍ର କମାଇବା ବିଷୟରେ ଯତ୍ନ କରିବେ ଏହା ମଧ୍ୟ ସ୍ଥିର ହେଲା ।

ଭାରତର ରେଲୱେ କାର୍ଯ୍ୟ ।

ଏପ୍ରେଲ ମାସ ପହିଲା ଠାରୁ ଯୁନ ତା ୩୦ ରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତର ମୋଟ ରେଲୱେ ଆମଦାନୀ ୨୦ କ୍ରୋଡ଼ ୧ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅଟେ । ପୂର୍ବବର୍ଷ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ୧୧୨ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବେଶି ଆମଦାନୀ ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ୧୯୨୦-୨୧ ମ ସାଲରେ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ୧୧୨ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବେଶି ଆମଦାନୀ ହୋଇଥିଲା । ଷ୍ଟେଟ୍ ରେଲୱେର ବାଣିଜ୍ୟ ବିଭାଗ ଓ ଇଞ୍ଜିନିୟରିଂ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବିଭାଗରେ ଉଚ୍ଚ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ନୂତନ ନିଯୁକ୍ତି ବିଷୟରେ ସନ

Digitized by srujanika@gmail.com

୧୮୩ ସାଲରେ ପ୍ରାର୍ଥୀମାନଙ୍କର ପରୀକ୍ଷା ବନ୍ଦ କରି ଦେବାପାଇଁ ରେଜିଷ୍ଟ୍ରେସନ୍ ବୋର୍ଡ ସ୍ଥିର କରି ଅଛନ୍ତି ।

ଭାରତରେ ପୁରାତନ ମୁଦ୍ରା ।

ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସିକନ୍ଦର ଙ୍କର ଭାରତ ଆକ୍ରମଣର ପୂର୍ବ ସମୟର ୬୪ ଗୋଟି ରୌପ୍ୟ ମୁଦ୍ରା ମିଳିଅଛି । ଏହା ଗୋଟିଏ ପଥର କଳସିରେ ପୋତା ହୋଇଥିଲା ।

ଗଯା ଜିଲ୍ଲାର ଜେଜେନାବାଦ୍ ସବଡିଭିଜନ୍ ସ୍ଥିତ ଘୋସି ନାମକ ଗ୍ରାମର ସୀମାରେ ଥିବା ଜିଲ୍ଲାରେ ସେହି ଗ୍ରାମବାସୀ ଜଣେ ହଳ କରୁ କରୁ ଏହା ପାଇ ଅଛି । ସେହି ସବୁ ମୁଦ୍ରା ଉପରେ କେତେକ ଚିତ୍ର ଅଙ୍କିତ ହୋଇ ଥିବାର ଦେଖା ଯାଏ । ଯେଉଁ-ମାନେ ଏ ମୁଦ୍ରା ସବୁ ଦେଖି ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ଯେ ଏହି ପ୍ରକାର ମୁଦ୍ରା ସିକନ୍ଦରଙ୍କ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ ପୂର୍ବରୁ ଭାରତରେ ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ଏହି ମୁଦ୍ରା "କାର୍ଷାପଣ" ନାମରେ ଅଭିହିତ ହେଉଥିଲା ।

ଟିକ ମେସିନ୍ (ଜଳ ବନ୍ଦ କରିବା କଳ) ।

କଲିକତାର ଜିଲ୍ଲା-କଲେକ୍ଟରେଟ୍ ମିଷ୍ଟର୍ ଶ୍ରୀଦାସ ଚଟ୍ଟର୍ଜି ନାମକ ଜଣେ ଶ୍ରମ ଗବେଷଣା କରି ଟିକ ମେସିନ୍ କଳ ବସାଇ-ବାର କୌଣସି ନୂତନ ଉପାୟ ବାହାର କରିଅଛନ୍ତି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତରେ ଟିକ-ମେସିନ୍ କଳ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ପାଳସମ୍ବ ଦ୍ୱାରା ବସା ଯାଉଅଛି, ଚଟ୍ଟର୍ଜି ମହାଶୟଙ୍କର କଳ ବସାଇବାର ସାଜ ସଜ୍ଜା ତାହା ଠାରୁ ପୃଥକ୍ । ଏ ବିଷୟରେ ସେ ଅତି ଚମତ୍କାର ରୂପେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ମାନେ ଟେକ ବିଷୟରେ ସାଜ ସଜ୍ଜା ତିୟାର କରନ୍ତି ସେହିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ସାଜସଜ୍ଜାର କେତେକ ଅଂଶ ନେଇ ତାହାକୁ "ଟିକ ମେସିନ୍‌ରେ" ଲଗାଇ ଅଛନ୍ତି । ଏଠାରେ ସ୍ଥାନୀୟ କାରିଗରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହି ଅଂଶମାନ ତିୟାର କରାଇବାର ଚେଷ୍ଟା କରା ଯାଇଥିଲା । ତାହାରୁ ଜଣା ଯାଇଅଛି ଯେ ଏହି ଅଂଶମାନ ସ୍ଥାନୀୟ କାରିଗରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତିୟାର କରାଇଲେ ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଅଳ୍ପ ଖରଚରେ ହୋଇ ପାରିବ ।

ବ୍ରିଟେନର ରେଶମ ଶିଳ୍ପ ।

ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟର ହାଉସ ଅଫ୍ କମନ୍ସରେ ରେଶମ ଜିନିଷ ଉପରେ ମାମୁଲି ବସ ଇବାର ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇଅଛି । ଚଳିତ ସନ ମେ ମାସ ୧୧ ତାରିଖରେ ପାର୍ଲିଆମେଣ୍ଟ ଏହା ମଞ୍ଜୁର କରିଅଛନ୍ତି । ବିଦେଶରୁ ରେଶମ ଜିନିଷ ଆମଦାନୀ ହେଲେ ତାହା ଉପରେ ମାମୁଲି ପଡିବ । ରେଶମ ଲୁଗା ଉପରେ ଶତକଡା ୨୦ ଓ ପୂରା ଜିନିଷ ତିୟାରି ହୋଇଥିବା ପୋଷାକ ପ୍ରଭୃତି ଜିନିଷ ଉପରେ ଶତକଡା ୮୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାମୁଲି ପଡିବ ।

ମତ୍ସ୍ୟ-ବୃଷ୍ଟି ।

ଅତି ଘନ ଜଳେ ଗୋଟିଏ ଜଳ ସ୍ତମ୍ଭ (ମେଘରୁ ଆସିଥିବା ହାତୀ ଶୁଣ୍ଡ) ଭାଙ୍ଗି ହୋଇ ଫ୍ରାନ୍ସର ବର୍ମୋଂ ନାମକ ସହର ଉପରେ ଫାଟିଗଲା, ତହିଁରୁ ଅନେକ ଗୁଡିଏ ମାଛ ବରଷା ହେବାର ଦେଖାଗଲା । ଅର୍ଦ୍ଧ ମିନିଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ସ୍ତମ୍ଭରୁ ପାଣି ବରଷା ହେଲା । ତହିଁରୁ ଏତେ ମାଛ ବରଷା ହେଲା ଯେ ପ୍ରଥମେ ମଇରକାର ଅନେକ ମାଛକୁ ମାଡ ଦେଇମାଇ ଶେଷରେ ଗଳ ନ ପାରି ବନ୍ଦ ହେଲେ ।

ଦରଣୀମାନେ ପାଛୁଅ, କରେଇ ପ୍ରଭୃତି ନେଇ ଦରୁ ଦୌଡି ଥିଲେ ଅନେକ ମାଛ ରୁଣ୍ଡାଇ ନେଲେ ।

ଏହିପରି ଘଟଣା ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଘଟିଥିବାର ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି । ଦକ୍ଷିଣ ରୋଡେଶିୟା ଦେଶର ବୁଲାବାୟୋ ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ୧୯୨୧ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସରେ ଜଣେ କୃଷକ ଅଣା ଜମିର କେତେକ ଇଞ୍ଚ ମାଟି ତଳେ ଅନେକ ଧୋବଲା ମାଛ ପାଇଥିଲା । ସେ କୃଷକର ଜମି ନିକଟରେ କୌଣସି ଜଳାଶୟ ନ ଥିଲା । ସେଠାରୁ ୩ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଜଳ ଥାଇ ଥିଲା ।

ଆୟରଲେଣ୍ଡ ଦେଶର ବେଲଫାଷ୍ଟ ନଗର ନିକଟସ୍ଥ ଭ୍ରମନ୍ଦର୍କ ଗ୍ରାମର ଗୋଟିଏ ବଗିଚା ଘର ଚାଳଉପରେ ଏହି ସମୟରେ ଅନେକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାଛ ପଡିଥିବାର ଦେଖା ଯାଇ ଥିଲା । ଏହି ଘଟଣା ୧୯୨୮ ମସିହା ମଇ ମାସରେ ଘଟିଥିଲା ।

ଭାରତୀୟ ବିଜ୍ଞାନ ବେତ୍ତାଙ୍କର ଆବିଷ୍କାର ।

ବୋମ୍ବାଇ ପ୍ରଦେଶ କୋଲ୍ଲାପୁର ରାଜ୍ୟର ମିଷ୍ଟର ଭି. ଭି. ନର୍ଲିକର ନାମକ ଜଣେ ଗବେଷଣାକାରୀ ଶ୍ରମ ଦେଖାଇ ଅଛନ୍ତି ଯେ ଯେଉଁ କେତୋଟି ଜଟିଳ ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥ ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଣା ଯାଇ ଅଛି ତାହା ଠାରୁ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ଜଟିଳ-ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହି ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ପରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ନ ପାରିବ ଏପରି ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥ ଏ ଜଗତରେ ନାହିଁ । ଭି. ଭି. ନର୍ଲିକର କେନ୍ଦ୍ରିଜ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଶ୍ରମ । ତାଙ୍କର ଏହି ଆବିଷ୍କାର ଦ୍ୱାରା ସେ ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ ଜଗତରେ ବିପ୍ଳବ ଘଟାଇ ଅଛନ୍ତି ।

"ନେଚର" ନାମକ ପତ୍ରିକାରେ ସେ ଏ ବିଷୟରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖି ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଅଧ୍ୟାପକ ସର୍. ଆର୍ଥର୍. ଏଡିଙ୍ଗଟନଙ୍କର ମୌଳିକ ପଦାର୍ଥ ବିଷୟରେ ଯାହା

Digitized by srujanika@gmail.com

ମତ ଥିଲା ତାହା ନାଲିକର ସଂଶୋଧନ କରି ଅଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏହି ଲେଖାକୁ ସାର ଆର୍ଥର ନିଜେ ସମର୍ଥନ କରି ଅଛନ୍ତି । ସର୍ ଜେମସ୍ ଜିନ୍‌ସଙ୍କର ନକ୍ଷତ୍ରର ଗଠନ ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ମତ ଥିଲା ତାହା ନାଲିକର ଖଣ୍ଡନ କରି ଅଛନ୍ତି । ତାହାଙ୍କର ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ୟା ବିଷୟକ ଗବେଷଣା ନିମନ୍ତେ ସେ "ରୋୟେଲ" ନାମକ ପୁରସ୍କାର ପାଇ ଅଛନ୍ତି ।

ନିର୍ଘଣ୍ଟ ।

ପ୍ରଥମ ଭାଗ—ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ମାସଠାରୁ ସନ ୧୯୩୨ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର, ଦଶହରା ସଂଖ୍ୟା	୧ମ
ସନ ୧୯୩୧ ମସିହା ଜାନୁଆରି ; ମକର ସଂଖ୍ୟା	୨ୟ
ସନ ୧୯୩୨ ମସିହା ଏପ୍ରେଲ ; ଚୈତ୍ରପର୍ବ ସଂଖ୍ୟା	୩ୟ
ସନ ୧୯୩୨ ମସିହା ଜୁଲାଇ ; ରଥଯାତ୍ରା ସଂଖ୍ୟା	୪ର୍ଥ

ପ୍ରବନ୍ଧ ଓ ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖକଙ୍କର ନାମ ।

ନମ୍ବର	ପ୍ରବନ୍ଧ ।		ଲେଖକ ।	ସଂଖ୍ୟା	ପୃଷ୍ଠା
୧ ।	ଅ ଗ୍ରୀର ଦଣ୍ଡ ବା ଅପଗ୍ରହର ନିବାରଣ		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଶାନ୍ତ କୁମାର ସେନ	୧	୧୬
୨ ।	ଅଭିନନ୍ଦନ			୧	୨
୩ ।	ଆଇନ ଅଦାଲତ			୧	୨୭
୪ ।	ଆଇନ ଅଦାଲତ			୪	୩୧
୫ ।	କ୍ରୀଡା କୌତୁକ		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଦାଶ	୧	୨୯
୬ ।	ଖାଦ୍ୟ-ପ୍ରାଣ (Vitamin)		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କ୍ଷୀରୋଦ ଚନ୍ଦ୍ର ପାଳ	୪	୨୪
୭ ।	ଖିଚଡ଼ିରେ ପ୍ରଶ୍ନ ତତ୍ତ୍ୱର କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପରମାନନ୍ଦ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ	୧	୧୮
୮ ।	ଗ୍ର ବଣ୍ଡିର ସକାଶେ କୁଳି ସଂଗ୍ରହ	(ପ୍ରାପ୍ତ)		୨	୧୨
୯ ।	ଗ୍ର	(ପ୍ରାପ୍ତ)		୩	୨୧
୧୦ ।	ଚୈତ୍ର ପର୍ବ		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କପିଳେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର	୩	୧
୧୧ ।	ଜଙ୍ଗଲ ଓ ବୃକ୍ଷବାସ		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏଫ୍, ବି, ଗେଲପ୍ରିଡ	୧	୧୧
୧୨ ।	ଜୁଲାଇ ତା ୧୭ ରୁଖ	(ପ୍ରାପ୍ତ)		୧	୯
୧୩ ।	ନରେନ୍ଦ୍ର ମଣ୍ଡଳୀ ସଭା			୩	୫
୧୪ ।	ନିଜ କଥା			୧	୧
୧୫ ।	ନିର୍ଘଣ୍ଟ			୪	୩୯
୧୬ ।	ପାଣି ଓ ଆଗ			୩	୩୫
୧୭ ।	ପାଞ୍ଚଘାଟ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରମେଶ ଚନ୍ଦ୍ର ଘୋଷ	୧	୧୫
୧୮ ।	ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇଣ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଟ୍			୧	୫
୧୯ ।	ପୁଲିଶ ବିଭାଗରେ ପଦେ ଅଫିସର		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ ଦାସ	୧	୧୫
୨୦ ।	ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରପୁର ପାଠଶାଳା		ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜେ, କେ, ହାଇଦାର	୩	୧୯
୨୧ ।	ପ୍ରଦର୍ଶନୀ			୧	୭

Digitized by srujanika@gmail.com

ନମ୍ବର	ପ୍ରବନ୍ଧ ।	ଲେଖକ ।	ସଂଖ୍ୟା	ପୃଷ୍ଠା
୨୨ ।	ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତରେ ନୋ ଜାତିର ସ୍ଥାନ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅକିଞ୍ଚନ ଦାସ	୩	୨୩
୨୩ ।	ବରୋଦା ଷ୍ଟେଟର ଉନ୍ନତି	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସତ୍ୟ ବ୍ରତ ମୁଖାର୍ଜି	୨	୫
୨୪ ।	ବାଲିତନ୍ତ୍ରୀ ପଥର ବନ୍ଧ (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅର୍ଜୁନ ଭୂୟାଁ	୨	୧୪
୨୫ ।	ବିବିଧ ସମ୍ବାଦ	ନବଗ୍ରହ	୩	୩୭
୨୬ ।	ବିବିଧ ସମ୍ବାଦ	ନବଗ୍ରହ	୪	୩୫
୨୭ ।	ବିହାର-ଓଡିଶା ପ୍ରଦେଶର ସହଯୋଗ ସମିତି		୩	୧୧
୨୮ ।	ଭଙ୍ଗରଣ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଡାକ୍ତର ଏ, ବେନାର୍ଜି ଶାସ୍ତ୍ରୀ	୨	୭
୨୯ ।	ଭାରତରେ ଶିଳ୍ପ-ବାଣିଜ୍ୟ ବିଷୟକ ପୁସ୍ତକାଗାରର ଅବଶ୍ୟକତା	(ପ୍ରାପ୍ତ)	୪	୧୩
୩୦ ।	ଭାରତୀୟ ରାଜ୍ୟ ସମୂହର ବୃତ୍ତାନ୍ତ		୪	୮
୩୧ ।	ମକର ପର୍ବ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କପିଳେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର	୨	୩
୩୨ ।	ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ଲୋକଙ୍କର ବେକାର ଅବସ୍ଥା ଓ ତାହାର ବ୍ୟବସ୍ଥା (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏସ୍, ଚ, ବେନାର୍ଜି	୩	୧୪
୩୩ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜର କେତେକ ପୁରାତନ ସଡକର ବିବରଣ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପରମାନନ୍ଦ ଅରୁଣ୍ୟ	୩	୭
୩୪ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଜନ ସଂଖ୍ୟା ସନ ୧୯୩୧ ସାଲ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହମ୍ମଦ ଲାଇଜୁଦ୍ଦିନ	୧	୧୦
୩୫ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟର ପାଣିପାଗ ଓ ଶସ୍ୟର ରିପୋର୍ଟ		୪	୩୩
୩୬ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଷ୍ଟେଟର ବାଜେଟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଫ୍ରେଡ୍ ଡ, ଓଏଲଜ୍	୧	୧୩
୩୭ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସମ୍ବାଦ		୩	୩୧
୩୮ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସମ୍ବାଦ		୪	୨୭
୩୯ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଅଫିମର ବ୍ୟବହାର	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଣୀଧର ପଟ୍ଟନାୟକ	୩	୨୪
୪୦ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ପ୍ରାଥମିକ ଶିକ୍ଷା	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପୀ ନାଥ ଦାସ	୧	୧୭
୪୧ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ହାତୀଧରା	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋକୁଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ	୪	୫
୪୨ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ କୁଷ୍ଠ ରୋଗ ପ୍ରତିକାରର ଉଦ୍ୟମ (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନୁକୂଳ ଚନ୍ଦ୍ର ରାୟ	୨	୮
୪୩ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଲହା ଚାଷ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଧା ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ	୧	୧୨
୪୪ ।	ମହାରାଜ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ (ସଚିତ୍ର)		୨	୧
୪୫ ।	ରଥ ଯାତ୍ରା, ବାଲିଯତ୍ରା (ସଚିତ୍ର)		୧	୭
୪୬ ।	ରଥ ଯାତ୍ରା	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କପିଳେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର	୪	୧
୪୭ ।	ରେଶମ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଆର, ବି ବିଦ୍ୟାଳ୍ପ	୨	୧୭
୪୮ ।	ଶରୀରରେ କୃମିର ଉପଦ୍ରବ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହେଶ୍ୱର ପତି	୨	୧୫
୪୯ ।	ଶିମୁଳିତୁଳା		୪	୨୧
୫୦ ।	ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅନନ୍ତ ପ୍ରକାଶ ଘୋଷ	୧	୨୨
୫୧ ।	ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	" "	୨	୨୨
୫୨ ।	ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	" "	୩	୨୫
୫୩ ।	ଶିଳ୍ପ ଓ ବାଣିଜ୍ୟ	" "	୪	୧୫
୫୪ ।	ସାଧାରଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଚିକିତ୍ସା ବିଧାନ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଡାକ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ର ମାଧବ ସିଂହ	୧	୧୫
୫୫ ।	ସାମୟିକୀ	ନବଗ୍ରହ	୧	୩୦
୫୬ ।	ସାମୟିକ ସମ୍ବାଦ	ନବଗ୍ରହ	୨	୨୯
୫୭ ।	ସାହାପୁର ରାଜ୍ୟର ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଜାଧିରାଜ		୪	୪

Digitized by srujanika@gmail.com

ନମ୍ବର	ପ୍ରବନ୍ଧ ।	ଲେଖକ ।	ସଂଖ୍ୟା	ପୃଷ୍ଠା
୫୮ ।	ସ୍ତ୍ରୀ ଶିକ୍ଷା ସମ୍ବନ୍ଧେ ପଲ୍ଲୀ ବିଦ୍ୟାଳୟ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତା ଉଷା ଘୋଷ	୩	୧୦
୫୯ ।	ହରିହରପୁର (ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପୁରାତନ ରାଜଧାନୀ) ସଚିତ୍ର	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ବସୁ	୨	୧୯
୬୦ ।	ଦାଣ୍ଡିଆ	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଂଶୀଧର ପଟ୍ଟନାୟକ	୧	୨୦
୬୧ ।	ଲହା ଜଳଯୁଦ୍ଧରେ କେତେକ କଥା (ସଚିତ୍ର)	ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମୃଣାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ଗୁପ୍ତ	୨	୧୦

ଚିତ୍ର-ସୂଚି ।

ନମ୍ବର	ଚିତ୍ର	ସଂଖ୍ୟା	ପୃଷ୍ଠା
୧ ।	ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଗୃହର ଏକ ଅଂଶ	୩	୧୪
୨ ।	ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ପରୀକ୍ଷା ଗୃହର ଏକ ଅଂଶ	୩	୧୭
୩ ।	ଉତ୍ତା ପାଟ	୩	ଟାଇଟଲ୍‌ପେଜ୍
୪ ।	କୁଷ୍ଠ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଚିକିତ୍ସା	୨	୮
୫ ।	କଣ୍ଟା ପାଟ	୩	୯
୬ ।	କଳ ବିଷୟରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେବାର ଶ୍ରେଣୀ	୩	୧୫
୭ ।	ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମନ୍ଦିର, ଖିଚିଙ୍ଗ, ପୁନର୍ନିର୍ମାଣର ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅବସ୍ଥା	୧	୭
୮ ।	ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ମନ୍ଦିରର ନକ୍ସା ପୁନର୍ନିର୍ମାଣର ପରେ	୧	୭
୯ ।	ଶ୍ରୀମତିକ କାର୍ଯ୍ୟର ଶିକ୍ଷା ଗୃହ	୩	୮
୧୦ ।	ଲଥ ପାଟ	୩	୧୪
୧୧ ।	ବାଇପଦାରେ ରଥଯାତ୍ରାର ସମାରୋହ	୧	୭
୧୨ ।	ବାରପଦାର ନନ୍ଦୀଘୋଷ, ତାଳଧ୍ୱଜ ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ରଥ	୪	
୧୩ ।	ବାଲିଜହା ପଥର ବନ୍ଧ	୨	ଟାଇଟଲ୍‌ପେଜ୍
୧୪ ।	ବାଲିଜହା ବନ୍ଧର କେନାଲ୍ ଓ ଶାଖା କେନାଲ	୨	୧୦
୧୫ ।	ବାଲିଜହା ପଥର ବନ୍ଧର ନକ୍ସା	୨	୧୪
୧୬ ।	ମୟୂରଭଞ୍ଜର କେତେକ ଦୃଶ୍ୟ (ଖେଦାର ଦୃଶ୍ୟ ଓ ଖେଳର ଦୃଶ୍ୟ)	୪	୮,୧୯
୧୭ ।	ମହାରାଜା କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୨	୧
୧୮ ।	ରଥ ଯାତ୍ରାର ସମାରୋହ, ବାରପଦା	୧	ଟାଇଟଲ୍‌ପେଜ୍
୧୯ ।	ରବିକରପୁର ମନ୍ଦିରର ଇଷ୍ଟକାନ୍ତ	୨	୨୧
୨୦ ।	ଶିମୁଳ କଣ୍ଟା	୪	
୨୧ ।	ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୧	୪
୨୨ ।	ଶ୍ରୀମନ୍ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀପ୍ରତାପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ମାଲଫୋଟୋମରେ କହୁଅଛନ୍ତି	୧	୭
୨୩ ।	ସବୁ ଗାତର କଳ ଖୋଲା ଯାଇ ପୁଣି ଯୋଡ଼ା ଯାଉଅଛି	୩	୧୭
୨୪ ।	ସାହାପୁରର ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଜାଧିରାଜ	୪	
୨୫ ।	ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୧	୧
୨୬ ।	ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀପୃଥ୍ୱୀ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଦେଓ	୧	୨
୨୭ ।	ହରିହରପୁର ରାଜଭବନର ଧ୍ୱଂସାବଶେଷ ଓ ରବିକରପୁର ମନ୍ଦିର	୨	୨୦
୨୮ ।	ଲହାଯୋକ	୨	୮

ଶ୍ରୀ ରାଜେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଷ୍ଟେଟ ପ୍ରେସ୍‌ରେ ମୁଦ୍ରିତ ଓ ପ୍ରକାଶିତ, ବାଇପଦା, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ।

Digitized by srujanika@gmail.com

ଦି ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଷ୍ଟିଚ୍ୟୁଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍ ।

(ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶିଳ୍ପ ବିଦ୍ୟାଳୟ)

ଅନୁଷ୍ଠାନ ପତ୍ର (ପ୍ରସ୍ପେକ୍ଟସ୍) ସନ ୧୯୩୬-୧୯୩୭ ।

୧ । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ:—ଚରଖା ଲୁଗା ଓ ସୂତା ଲୁଗା କିପରି ବୁଣାଯାଏ ଓ କିପରି ସୂତା କଟାଯାଏ, କିପରି ତୁଳା ମଟେନିକରା ହୁଏ, ସୂତାକୁ କିପରି ରଙ୍ଗ କରାଯାଏ, କିପରି ଲୁଗା ବୁଣାଯାଏ, ଲୁଗାରେ କିପରି ଛାପ ଦିଆଯାଏ ଓ ଲୁଗାକୁ କିପରି ପରିଷ୍କାର କରାଯାଏ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ହାତ ତନ୍ତରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ । ଭାରତ କୁଟିର ଶିଳ୍ପ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ବିଶେଷ ଉପଯୋଗୀ ହେବ ।

୨ । ଶିକ୍ଷାର କାଳ ନିର୍ଣ୍ଣୟ—କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା (ଅଧିକ କୋର୍ସ) ଏକ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ତିନି ମାସଠାରୁ ଛ'ମାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' ଶର୍ଟ ଟାର୍ମ କୋର୍ସ ।

୩ । କେତେ ଜଣ ଶିକ୍ଷାର୍ଥୀ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ, ସେହିର ସଂଖ୍ୟା:—ଏ ବର୍ଷ ସକାଶେ ମୋଟରେ ୧୫ଜଣ ଛାତ୍ର ନିଆଯିବ—ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ୮ ଜଣ ଓ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷା' ପାଇଁ ୭ ଜଣ ।

୪ । ଭର୍ତ୍ତି ହେବା ପାଇଁ କି ଯୋଗ୍ୟତା ଆବଶ୍ୟକ:—ଅତି ଲେଖାପଢ଼ି ଜାଣିଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ କାରିଗରୀ ଶିକ୍ଷା ଶ୍ରେଣୀରେ ନିଆଯିବ । ଯେଉଁମାନେ ମଧ୍ୟ ଇଂରାଜୀ ପରୀକ୍ଷାରେ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବେ ଓ ତଦପେକ୍ଷା ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷା ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିବେ, ସେମାନଙ୍କୁ ପୁସ୍ତକ ସାହାଯ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

ଏଥି ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁମାନେ ଲୁଗାବୁଣା କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅଛନ୍ତି, ବିଶେଷତଃ ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ 'ସ୍ୱଳ୍ପ କାଳ ସ୍ଥାୟୀ ଶିକ୍ଷାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇଅଛି ।

କେବଳ ଏହି ଜିଲ୍ଲାର ବାସିନ୍ଦାମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ନିଆଯିବ ।

୫ । ସ୍କୁଲର ବେତନ:—ବିନା ବେତନରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯିବ ।

୬ । ଛାତ୍ରାବାସର ବ୍ୟବସ୍ଥା:— ଛାତ୍ରାବାସରେ ରହିବା ପାଇଁ ଏହି ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପରିଚିତ ପତ୍ର ନାହିଁ ।

ଏ ବିଦ୍ୟାଳୟର ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ ମହାଶୟଙ୍କ ନିକଟରେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତଥ୍ୟ ଜାଣି ପାରିବେ ।

୭ । ଷ୍ଟାଇପେଣ୍ଡ (ବୃତ୍ତି):- କେତେକ ଯୋଗ୍ୟ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ଷ୍ଟାଇପେଣ୍ଡ ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଅଛି, ନୂତନ ସେସନ୍ ସନ ୧୯୩୬ ସାଲ ପହିଲା ଅଗଷ୍ଟ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଅଛି ।

ଆର୍ ବି. ବିଦ୍ୟାଳ୍ପ
ସୁପରିଣ୍ଟେଣ୍ଡେଣ୍ଟ,
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଇନ୍ଡଷ୍ଟ୍ରିଏଲ ଇନ୍‌ଷ୍ଟିଟିଉଟ୍,
ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବାରିପଦା ।

The Mayurbhanj Gazette

ENGLISH EDITION.

Publication: The Gazette is a quarterly. It will be published in October, January, April and July

Subscription: Annual Rs. 1-8-0. Single copy As 6 only. Postage per Copy 2 as. extra.

Digitized by srujanika@gmail.com

BUTTO KRISTO PAUL & Co.

Chemists & Druggists

Head Office :
1, Bonfield Lane
Calcutta

Branch Establishments
92, Shovabazar Street
Calcutta

Manufacturers

OF

STANDARDISED TINCTURES, SPIRITUOUS PREPARATIONS, PATENT AND PROPRIETARY MEDICINES, PURE CHEMICALS AND FOOD PRODUCTS AND SURGICAL AND VETERINARY INSTRUMENTS.

Suppliers

OF

DUTY FREE PREPARATIONS IN BOND TO CHARITABLE DISPENSARIES, MEDICAL STORES, MUNICIPALITIES, DISTRICT BOARDS, HOSPITALS, TEA GARDENS, STATES, ETC.

Iodolein
With
Methyl Salicylate 5%
For
Unbroken skin
For
Inflammations of Skin, Sprains, Bruises, Neuralgic Pains, Swollen Joints, Sciatica, etc.

Iodolein (Plain)
For
Broken Skin

MALARIA ???

SUREST REMEDY

EDWARD'S TONIC

SPECIFIC FOR ALL FEVERS

With Enlargement of Liver & Spleen

Large Bottle Re. 1-8. Small Bottle Re. 1-0.

Glyco-Ptycholin
Elegant Solution of Antiseptics of Pleasant Odour and Taste,
Used
Internally
For
Gastro-intestinal
Affections Externally
For
Oral Infections

LABORATORY OFFICE
1, BONFIELD LANE
CALCUTTA

TELEGRAMS. "BHUTY"

FACTORY
7, BEERPARA LANE,
DUM DUM Jn.

Digitized by srujanika@gmail.com

JESSOP & Co. LTD

INDIA & BURMA

INCORPORATED IN ENGLAND.)

93 Clive Street, Calcutta.

P. O Box No. 108.

STRUCTURAL, MECHANICAL

AND

ELECTRICAL ENGINEERS.

WAGON BUILDERS.

Agents for

ENGINES AND MACHINERY.

HARDWARE AND METAL

MERCHANTS.

GREAT INDIA INSURANCE Ltd.

BOARD OF DIRECTORS:

1. Mr. Ramananda Chatterjee, M.A., Editor, 'Prabasi' and 'Modern Review'.
2. Maharaja Sris Chandra Nandy, M.A., M.L.C.
3. Sir Hari Sanker Paul, Kt.
4. Mr. Rama Prosad Mookerjee, M.A., B.L., Ex-member, Council of State, Councillor, Calcutta Corporation.
5. Mr. Tarini Prosad Ray, B.L., Chairman, Indian Tea Planters' Association, Jalpaiguri.
6. Mr. Ramani Kanta Ray, B.A., Land-holder, Chowgram, Rajshahi.
7. Rai Radhica Bhusan Ray Bahadur, Land-holder, Tarash, Pabna.
8. Mr. K. C. Neogy, M.A., B.L., M.L.A., Advocate.
9. Mr S Chaudhuri, B.A., (Cantab), Bar-at-Law.
10. Mr. Nalini Mohan Ray Chowdhury, B.A., Land-holder, Tepa, Rangpur.
11. Mr. Bimalananda Tarkatirtha, Kaviraj, Ex-M.L.C., Calcutta.
12. Mr. Girija Mohan Sanyal, M.A., B.L., Managing Director, Sanyal Banerjee & Co., Ltd.

Chief Medical Officer—SIR NILRATAN SIRCAR, Kt., M.A. M.D., LL.D, D.C.L., M.L.C.

ALL UP-TO-DATE PRIVILEGES TO POLICY-HOLDERS AND ATTRACTIVE TERMS TO AGENTS.

Female Lives are accepted.

Branch Offices—RANGOON, BOMBAY, MADRAS, LUCKNOW, DELHI, LAHORE, PESHAWAR.

Sub-Offices—BANKIPORE, PURULIA, BARISAL, RANGPUR, NAOGAON (Rajshahi), GAUHATI.

Managing Agents	*Head Office*	*Secretary*
SANYAL, BANERJEE & Co., LTD.	14, CLIVE ST., CALCUTTA.	S. SEN.

Digitized by srujanika@gmail.com